

กลุ่มที่ 2

ผลงานวิชาการ

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะ

LEGAL PROBLEMS RELATING TO GROUNDS

OF THE VOIDABLE MARRIAGE

สุกัญญา เทียนน้อย

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: sukanya_amm@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.รัชฎา เอกบุตร

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเพื่อหาแนวทางในการอุดช่องว่างแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 บางมาตรามิได้บัญญัติไว้อย่างครอบคลุมเท่าที่ควร หรือไม่สามารณนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีลักษณะโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อนกว่าในอดีต ทำให้กฎหมายครอบครวัโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะมีความล้าสมัย

ในการนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเหตุแห่งความเป็นโมฆียะตามหลักความสามารถของบุคคลและนิติกรรมทั่วไปของบรรพ 1 โดยได้วิเคราะห์ถึงบทบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการสมรสตามบรรพ 5 ประกอบกันด้วย รวมทั้งผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะของกฎหมายต่างประเทศ เช่น ที่ปรากฏในกฎหมายฝรั่งเศส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน และสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งบางประเทศมีบทบัญญัติว่าไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะแต่บางประเทศก็ไม่มี โดยเฉพาะการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ตามกฎหมายไทยไม่มีการบัญญัติพฤติการณ์ของการข่มขู่ไว้ ทำให้เกิดปัญหาในการตีความบทบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่ในกฎหมายฝรั่งเศสหากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น เช่น มีการข่มขู่ให้เกิดความหวาดกลัวจนยินยอมทำการสมรสหรือใช้ความเคารพนับถือมาเป็นเหตุข่มขู่ให้ทำการสมรสแล้ว ก็สามารถทำการเพิกถอนการสมรสได้ ส่วนในกรณีการสมรสอันเกิดจากการใช้กลล่อลโดยการนี้ในบรรพ 5 ไม่มีบัญญัติไว้ แต่ตามกฎหมายสวิสกลับมีบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในกรณีที่เป็นการปกปิดอาการป่วยที่ตนเองเป็น โรคอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนหรือคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะได้

จากการศึกษาเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะ ผู้วิจัยเห็นควรเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในบรรพ 5 ในส่วนที่เกี่ยวกับอายุคู่สมรส พฤติการณ์ของการข่มขู่เพื่อให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทำการสมรส การสมรสอันเกิดจากการข่มขู่โดยบุคคลภายนอก การสมรสโดยถูกกลล่อลโดยบุคคลที่สาม การสมรส

โดยใช้กลไกอื่นโดยการนั่งหรือต่างฝ่ายต่างใช้กลไกอื่นซึ่งกันและกันให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้บทบัญญัติบรรพ 5 มีความครอบคลุม ชัดเจน และเป็นธรรมยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: สมรส, โฉฉิยะ, เพิกถอนการสมรส

ABSTRACT

This research on “Legal Problems Relating to Grounds of the Voidable Marriage” aims to conduct a comparative analysis based on relevant Thai and foreign laws in an attempt to fill the gaps found in the Thai law. Since some provisions of Book V, the Thai Civil and Commercial Code, are inadequate for or inapplicable to the current situation where social structure is more complicated, the Thai family law, especially those relating to the grounds of the voidable marriages, have become obsolete.

This study has analysed the grounds for voidable acts provided under the principles of competence of person and juristic acts, Book I, in relation to the provisions on marriage contained in Book V of the Thai Code. In this event, grounds for voidable marriages in foreign laws, including French, English, American, German, and Swiss laws, have also been examined. It is found that some of the aforementioned laws provide for grounds for voidable marriage while some do not. Notably, though the Thai law stipulates voidable marriages on account of duress, it does not define the circumstance of an act of ‘duress’. Such absence of definition has raised interpretation issues. However, in the French law, it is provided that a marriage made when a party is intimidated to give consent out of fear or reverence can be annulled. Also, while the case of marriage on account of fraud by intentional silence is not mentioned in Book V of the Thai Code, the Swiss law clearly provides that a concealment of one’s illness which can be harmful to the health of oneself or his/her spouse is a ground for voidable marriages.

Based on the study of the grounds for voidable marriages, it is advised that the provisions of Book V, especially those related to the age of marriage, the circumstance under which a party is considered to give consent on account of duress, the marriage on account of duress by a third party, the marriage on account of fraud by a third party, the marriage on account of fraud by intentional silence or fraud by both parties should be better clarified so that the law becomes more complete, clear, and equitable.

KEYWORDS: Marriage, Voidable, Annulment of Marriage

1. บทนำ

ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทบัญญัติในเรื่องโฉฉิยะไว้สองบรรพ คือ บรรพ 1 ว่าด้วยบททั่วไป และบรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติในเรื่องของเหตุแห่งโฉฉิยะนั้นมีลักษณะเหมือนกัน เช่น ในเรื่องของอายุในการทำนิติกรรม ความยินยอมของบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม

หรือผู้ปกครอง การข่มขู่ การใช้กลล่อล่อ และความสำคัญผิด ซึ่งในบรรพ 1 มีบทบัญญัติขยายความหมายของการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมอันเกิดจากการข่มขู่ การใช้กลล่อล่อ และความสำคัญผิด โดยพิจารณาว่ามีพฤติการณ์ลักษณะไหนที่จะทำให้การทำนิติกรรมมีผลเป็นโมฆียะและมีการแสดงเจตนาหลายประเภท แต่ในส่วนของการสมรสอันเกิดจากเหตุดังกล่าว ไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนดังเช่นการทำนิติกรรม ดังจะเห็นได้จากมาตรา 1503 ได้บัญญัติถึงเหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการสมรสเพราะเหตุว่าการสมรสเป็นโมฆียะ หากการสมรสเกิดจากการสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา 1448 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องอายุไว้ มาตรา 1505 การสมรสอันเกิดจากความสำคัญผิดตัว มาตรา 1506 การสมรสอันเกิดจากการถูกกลล่อล่อ มาตรา 1507 การสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ และมาตรา 1509 ความยินยอมในการสมรสของบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครอง

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 หลักทั่วไปนั้น ได้มีบทบัญญัติในเรื่องอายุและความสามารถของผู้เยาว์ โดยในมาตรา 19 กำหนดอายุผู้เยาว์เมื่อบรรลุนิติภาวะคือ อายุยี่สิบปี บริบูรณ์หรืออายุครบ 17 ปีได้ทำการสมรสโดยถูกต้องตามกฎหมาย มาตรา 21 กำหนดถึงนิติกรรมที่ผู้เยาว์กระทำต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม และในมาตรา 22 ถึงมาตรา 27 ได้กำหนดข้อยกเว้นที่ผู้เยาว์สามารถทำนิติกรรมได้เองเฉพาะตัวโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำนิติกรรมโดยสำคัญผิด โดยบัญญัติถึงการแสดงเจตนาสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมมีผลเป็นโมฆะ ในมาตรา 156 การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินในมาตรา 157 และการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ในมาตรา 158 รวมทั้งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำนิติกรรมโดยถูกกลล่อล่อ ลักษณะทั่วไปของกลล่อล่อที่ทำให้นิติกรรมเป็นโมฆียะ หรือในกรณีบุคคลภายนอกทำกลล่อล่อ ในมาตรา 159 กลล่อล่อเพื่อเหตุในมาตรา 161 ลักษณะของการทำกลล่อล่อโดยการนิ่งในมาตรา 162 กรณีการทำกลล่อล่อโดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายในมาตรา 163 ในกรณีการทำนิติกรรมโดยถูกข่มขู่ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 164 การกระทำซึ่งกฎหมายไม่ให้ถือว่าเป็นการข่มขู่ในมาตรา 165 การข่มขู่โดยบุคคลภายนอกตามมาตรา 166 และมีมาตรา 167 ถือว่าเป็นหลักในการวินิจฉัยกรณีเกี่ยวกับความสำคัญผิด กลล่อล่อ และการข่มขู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทกฎหมายในบรรพ 1 หลักทั่วไปนั้น มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมชัดเจนมากกว่าบทบัญญัติในบรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ในเรื่องของการเพิกถอนการสมรสอันเกิดจากการสมรสที่เป็นโมฆียะนั้นมีบทบัญญัติค่อนข้างน้อย ซึ่งหากมีเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะเกิดขึ้น แต่ไม่มีบทกฎหมายมาปรับแก้คดีก็มีผลทำให้ นักกฎหมายไม่สามารถวินิจฉัยถึงปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นได้ และนักกฎหมายจะสามารถนำหลักเกณฑ์ของการแสดงเจตนาที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 ในเรื่องนิติกรรมมาปรับใช้ได้หรือไม่ เพียงใด นอกจากนี้ หากมีการสมรสเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการสมรสโดยถูกกลล่อล่อโดยการนิ่ง การสมรสโดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายกลล่อล่อ การสมรสอันเกิดจากการข่มขู่โดยบุคคลภายนอกนั้นจะเป็นเหตุให้การสมรสเป็นโมฆียะหรือไม่ เพียงใด ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุแห่งความเป็นโมฆียะของการสมรส ตามกฎหมายครอบครัวไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมมาบัญญัติในกฎหมายครอบครัวไทยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาเหตุแห่งการสมรสที่เป็น โมฆียะตามกฎหมายครอบครัวไทย และตามกฎหมายต่างประเทศ ทั้งตามระบบกฎหมาย Common Law และตามระบบกฎหมาย Civil Law อีกทั้งเพื่อพิจารณา

เปรียบเทียบเหตุแห่งความเป็นโมฆียะตามหลักความสามารถของบุคคลและหลักนิติกรรมทั่วไป ตามบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับ เหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะตาม บรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม

(2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะตามกฎหมายครอบครัวไทย และเพื่อเสนอแนะเหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการสมรสเพราะเหตุว่าสมรสเป็นโมฆียะ หากการสมรสเกิดจากการสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา 1448 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องอายุไว้ มาตรา 1506 การสมรสอันเกิดจากการถูกกลืนเนื้อ และมาตรา 1507 การสมรสอันเกิดจากการข่มขู่

3. สมมติฐานในการศึกษา

เหตุแห่งการสมรสอันเป็นโมฆียะ ตามบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 1503 มี 5 กรณี คือ มาตรา 1504 การสมรสที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์เรื่องอายุของคู่สมรส มาตรา 1505 การสมรสอันเกิดจากความสำคัญผิดตัว มาตรา 1506 การสมรสอันเกิดจากการถูกกลืนเนื้อ มาตรา 1507 การสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ และมาตรา 1509 การให้ความยินยอมในการสมรสของบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครอง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวยังมีเนื้อหาที่ไม่ชัดเจน ประกอบกับในบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติเรื่องของเหตุแห่งความเป็นโมฆียะตามหลักความสามารถของบุคคลและตามหลักนิติกรรมทั่วไปไว้ ทำให้เกิดปัญหาในการใช้กฎหมาย ดังนั้นจึงต้องศึกษาเปรียบเทียบเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะตามกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งมีการบัญญัติเนื้อหาไว้ชัดเจน และมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ครอบคลุมกว่ากฎหมายครอบครัวไทย เพื่อนำข้อดีและนำบทบัญญัติที่กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติไว้มาเป็นแนวทางในการปรับใช้ในเรื่องเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะตามกฎหมายครอบครัวไทยต่อไป ส่งผลให้มีการบัญญัติบทกฎหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

4. วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทยและเอกสารภาษาต่างประเทศ รวมไปถึงตำรา คำอธิบายกฎหมาย บทความทางวิชาการ คำพิพากษาศาลฎีกา ข้อมูลกฎหมายทางอิเล็กทรอนิกส์และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

5. สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะ ผู้วิจัยขอสรุปปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะ ดังต่อไปนี้

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับอายุคู่สมรส

จากการศึกษาบทบัญญัติในประเด็นเกี่ยวกับเงื่อนไขในการสมรส กรณีอายุคู่สมรสนั้น ในกฎหมายครอบครัวไทย ได้มีบทบัญญัติในเรื่องเงื่อนไขเกี่ยวกับอายุคู่สมรสในมาตรา 1448 โดยกฎหมายกำหนดว่าการสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ ซึ่งเงื่อนไขในการสมรสกรณีอายุคู่สมรสนี้เป็นบทบัญญัติที่มีมาตั้งแต่เริ่มมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ครั้งแรก พ.ศ.2478 โดยบทบัญญัติเดิมนั้นเป็นเพียง

เงื่อนไขการสมรสของชายและหญิงเท่านั้น ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าชายจะต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ และหญิงต้องมีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ หากชายหญิงทำการสมรสไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขเกี่ยวกับอายุคู่สมรสถือเป็นเหตุให้ศาลเพิกถอนการสมรสได้ อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ.2519 ได้มีการชำระสะสางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517 ที่ได้บัญญัติให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จึงได้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุคู่สมรสให้ชายและหญิงทำการสมรสได้เมื่ออายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ หลังจากนั้นต่อมาได้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องอายุคู่สมรสอีกหลายครั้ง ผู้วิจัยพบว่ากรณีที่กฎหมายมิได้มีการแก้ไขเกี่ยวกับอายุคู่สมรสมาตั้งแต่ พ.ศ.2519 ถือว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ทำให้กฎหมายมีความล้าสมัยเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการสมรสถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันครอบครัวจึงควรที่จะมีการวางแผนครอบครัวเพื่อการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ ดังนั้น ฐานะของชายหญิงคู่สมรส ความพร้อมในการมีบุตร และความรับผิดชอบในครอบครัวจึงต้องสัมพันธ์กัน ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาว่าหากชายหญิงคู่สมรสอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์สามารถทำการสมรสได้นั้น ตามความเป็นจริงแล้วคู่สมรสนั้นยังอยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษา อีกทั้งยังมีฐานะที่น้อยเกินไปจึงยังไม่เหมาะสมที่จะทำการสมรส ทำให้มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมได้ อีกทั้งการที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องอายุคู่สมรสได้มีการบัญญัติไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2478 และได้มีการแก้ไขในปี พ.ศ.2519 จนถึงปัจจุบันภายหลังจากการแก้ไขเป็นระยะเวลากว่า 40 ปี หากเปรียบเทียบกับยุคสมัยในปัจจุบันถือว่าเป็นบทบัญญัติที่ล้าสมัย

นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่าในสาธารณรัฐฝรั่งเศส สมาพันธรัฐสวิส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และในมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติให้ชายหญิงคู่สมรสทำการสมรสได้เมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีบทบัญญัติในเรื่องอายุคู่สมรสไว้ว่าต้องมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์นั้นถือว่าเป็นอายุที่เหมาะสมสำหรับการสมรสแล้ว ประกอบกับหากเปรียบเทียบกับสถานะในสังคมไทยในยุคปัจจุบันหากคู่สมรสอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์จะมีความพร้อมในการทำการสมรสมากกว่า อีกทั้งหากพิจารณาในเรื่องของการได้รับการศึกษาของผู้เยาว์ จะพบว่าหากชายหญิงที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ โดยทั่วไปจะจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับชั้นปริญญาวิชาชีพแล้ว สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ จึงมีความพร้อมในการเลี้ยงดูครอบครัวมากกว่าอายุ 17 ปีบริบูรณ์ย่อมส่งผลให้ลดปัญหาการหย่าร้างของคู่สมรสได้อีกเช่นกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ และพิจารณาจากสภาพฐานะของชายหญิงคู่สมรส จึงควรทำการแก้ไขอายุคู่สมรสให้มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์

5.2 ปัญหาเกี่ยวกับการสมรสโดยถูกกลั่นแกล้ง

ปัญหาเกี่ยวกับการสมรสโดยถูกกลั่นแกล้ง ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา พบว่ามีปัญหาดังต่อไปนี้

(1) ปัญหากรณีการสมรสโดยถูกกลั่นแกล้งโดยบุคคลที่สาม

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1506 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆะไว้เพียงว่า ถ้าคู่สมรสได้ทำการสมรสโดยถูกกลั่นแกล้งอันถึงขนาดถ้ามิได้มีกลั่นแกล้งนั้นจะไม่ทำการสมรส และในมาตรา 1506 วรรคสอง ได้บัญญัติข้อยกเว้นในกรณีการสมรสโดยถูกกลั่นแกล้งไว้เพียงว่า หากการสมรสอันเกิดจากการกลั่นแกล้งโดยบุคคลที่สาม โดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับรู้เห็นด้วย การ

สมรสไม่เป็นโมฆียะ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หากการสมรสเกิดจากกลล่อนล โดยบุคคลที่สาม การสมรสเป็นโมฆียะ เฉพาะกรณีคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งรู้เห็นด้วย เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในบรรพ 1 มาตรา 159 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการกระทำการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมเพราะถูกกลล่อนล มีผลทางกฎหมายคือนิติกรรมดังกล่าวเป็นโมฆียะ ซึ่งการถูกกลล่อนลต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลล่อนลดังกล่าว การแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมคงจะไม่ได้กระทำได้ และในบทบัญญัติมาตรา 159 ยังได้บัญญัติเรื่องการแสดงเจตนาเพราะถูกกลล่อนลโดยบุคคลภายนอกไว้เช่นกัน โดยมีสาระสำคัญบัญญัติว่า การแสดงเจตนาจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะรู้ถึงกลล่อนลนั้น จากการศึกษาหลักกฎหมายดังกล่าวทำให้เห็นปัญหาอันเกิดจากการสมรสโดยถูกกลล่อนลโดยบุคคลที่สามในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งควรจะรู้ว่ามิบุคคลที่สามใช้กลล่อนลกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นจะมีผลทางกฎหมายอย่างไร หรือหากมีพฤติการณ์ที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งนั้นควรจะรู้ แต่คู่สมรสคนดังกล่าวใช้วิธีหลอกลวงว่าไม่รู้เพื่อการสมรสมีผลสมบูรณ์ ทั้งที่เจตนาในใจของคู่สมรสที่ควรจะรู้ว่าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนนั้นได้เข้าทำการสมรสเพราะถูกบุคคลที่สามใช้กลล่อนล อันจะมีผลทำให้การสมรสที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการแสดงเจตนาในการสมรสบกพร่อง และเป็นเหตุให้การสมรสเป็นโมฆียะ อีกทั้งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายครอบครัวต่างประเทศ พบว่าในแต่ละประเทศมีเพียงบทบัญญัติเรื่องการสมรสโดยถูกกลล่อนล บางประเทศมีบทบัญญัติกรณีการสมรสโดยถูกกลล่อนลโดยบุคคลที่สามโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งรู้เห็นด้วย และพบว่าไม่มีประเทศใดมีบทบัญญัติในเรื่องการสมรสอันเกิดจากการใช้กลล่อนลโดยบุคคลที่สามโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งควรจะรู้ถึงกลล่อนลของบุคคลที่สามนั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากมีบทบัญญัติในเรื่องการสมรสอันเกิดจากการใช้กลล่อนลโดยบุคคลที่สามโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งควรจะรู้ถึงกลล่อนลของบุคคลที่สามทำให้การสมรสเป็นโมฆียะ อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สมรสฝ่ายที่ถูกบุคคลภายนอกใช้กลล่อนลโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง มีเหตุอันควรจะรู้ถึงกลล่อนลดังกล่าว เพราะการสมรสควรจะเกิดขึ้นจากความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ดังนั้นเหตุที่จะทำให้การสมรสไม่เป็นโมฆียะ ต้องเป็นกรณีที่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งนั้นไม่รู้ถึงการใช้กลล่อนลของบุคคลที่สามหรือไม่ควรจะรู้ถึงการใช้กลล่อนลของบุคคลที่สามโดยแท้จริง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเพื่อลดปัญหาในการปรับใช้หลักกฎหมายกรณีเหตุแห่งการสมรสเป็นโมฆียะกับกรณีเรื่องการสมรสอันเกิดจากการใช้กลล่อนลโดยบุคคลที่สามโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งควรจะรู้ถึงกลล่อนลของบุคคลที่สาม จึงควรทำการแก้ไขถ้อยคำในบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ต่อไป

(2) ปัญหากรณีการสมรสโดยถูกกลล่อนลโดยการนิ่ง

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการสมรสโดยถูกกลล่อนลโดยการนิ่งนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบรรพ 5 ไม่มีบัญญัติไว้ดังเช่นในบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมาตรา 162 มีบทบัญญัติกรณีการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมสองฝ่ายซึ่งคู่กรณีฝ่ายหนึ่งจงใจนิ่งเสียไม่แจ้งข้อความจริงหรือมิได้แจ้งคุณสมบัติอันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้ การทำนิติกรรมนั้นถือว่าเกิดจากกลล่อนล และหากพิสูจน์ได้ว่าถ้ามิได้นิ่งเสียเช่นนั้น นิติกรรมอันเป็นโมฆียกรรมนั้นก็จะมีได้กระทำได้ เมื่อบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักกฎหมายครอบครัวไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวจึงก่อให้เกิดปัญหาว่าหากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไม่แจ้งข้อเท็จจริงซึ่งเป็นสาระสำคัญในการสมรส และพิสูจน์ได้ว่าถ้ามีการแจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าวการสมรสของทั้งสองฝ่ายจะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน จะมีผลทางกฎหมายอย่างไร จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่าไม่มีประเทศใดเลยที่มีบทบัญญัติเรื่องการสมรสอันเกิดจากการใช้กลล่อนลโดยการนิ่ง มี

เพียงสมาพันธ์รัฐสวิสที่บัญญัติในเรื่องการปกปิดอาการป่วยจากโรคที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของตัวคู่สมรสเอง หรือของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอันถือว่าเป็นเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะ และในประมวลกฎหมายครอบครัว แห่งมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติในเรื่องการสมรสอันเกิดจากการที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งปกปิดเรื่อง ที่ตนเองได้หย่าร้างกับคู่สมรสคนก่อน ถือเป็นเหตุแห่งการเพิกถอนการสมรส ดังนี้แม้ในประมวลกฎหมายแพ่งสวิส และในประมวลกฎหมายครอบครัวแห่งมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา จะไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการสมรสโดยถูก กลั่นแกล้งโดยการนิ่งไว้โดยตรงก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการปกปิดข้อเท็จจริงบางประการก็ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่ง ของการใช้กลั่นแกล้งโดยการนิ่ง เนื่องจากคำว่ากลั่นแกล้ง ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่ากลั่นแกล้ง หมายถึงการใช้อุบายหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ การจงใจปิดบังซ่อนเร้นข้อความจริงเพื่อให้ผู้อื่นหลงผิดจนเข้าทำนิติกรรมหรือจนคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับ ข้อกำหนดอันเป็นภาระอันหนักขึ้นกว่าที่คู่กรณีฝ่ายนั้นจะยอมรับโดยปกติ ดังนั้นการจงใจปิดบังซ่อนเร้นหรือการ ปกปิดถือว่าเป็นการใช้กลั่นแกล้งโดยการนิ่งเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากมีปัญหาอันเกิดจากการสมรสโดยถูกกลั่น แกล้งโดยการนิ่ง หรือแม้กระทั่งกรณีปกปิดข้อเท็จจริงบางประการที่มีความสำคัญต่อสถาบันครอบครัว ซึ่งมี ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในการใช้ชีวิตร่วมกัน หากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกปกปิดทราบ ข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วไม่ทำการสมรส การปกปิดข้อเท็จจริงนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงอันเป็น สาธารณะสำคัญ เช่น การปกปิดกรณีเป็นคนรักร่วมเพศ การปกปิดโรคติดต่อที่เป็นอันตรายร้ายแรง เป็นโรคติดต่อ ทางเพศสัมพันธ์ หรือป่วยเป็นหมันไม่สามารถมีบุตรได้ เป็นต้น ถือว่าการสมรสนั้นเกิดจากการใช้กลั่นแกล้ง เช่นกัน ดังนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการใช้กลั่นแกล้งโดยการ นิ่ง และในส่วนของ การปกปิดข้อเท็จจริงอันเป็นสาธารณะสำคัญถึงขนาดว่าถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทราบข้อเท็จจริง ดังกล่าวจะไม่ทำการสมรสนี้ จึงควรที่จะทำการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดความเป็น ธรรมแก่คู่สมรส และเพื่อความชัดเจนในการนำไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ต่อไป

(3) ปัญหากรณีคู่สมรสทั้งสองฝ่ายต่างใช้กลั่นแกล้งซึ่งกันและกัน

เนื่องจากในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ไม่มีบทบัญญัติกรณีคู่สมรสทั้งสองฝ่ายต่างใช้ กลั่นแกล้งซึ่งกันและกันในการเข้าทำการสมรส ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ว่าการสมรสดังกล่าวได้เกิดขึ้นจากการที่คู่ สมรสทั้งสองฝ่ายแสดงเจตนาในการสมรสครบถ้วนทั้งคู่ก็ตาม อันเป็นเหตุให้การสมรสเป็นโมฆียะ ซึ่งปัญหา ดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าผลที่จะเกิดตามมาในภายหลังคือสิทธิในการเรียกร้องค่าทดแทนจากคู่สมรสฝ่ายที่รู้เห็นเป็นใจ ในการใช้กลั่นแกล้งเพื่อทำการสมรส ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1513 ได้บัญญัติกรณีคู่ สมรสที่ถูกฟ้องเพิกถอนการสมรสได้รู้เห็นเป็นใจในเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะ คู่สมรสนั้นจะต้องรับผิดชอบ ค่าทดแทนความเสียหายซึ่งคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้รับต่อกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน เนื่องจากการสมรสนั้น ดังนี้ เมื่อการสมรสเกิดจากคู่สมรสทั้งสองฝ่ายต่างใช้กลั่นแกล้งซึ่งกันและกัน จึงไม่ถือว่าแต่ละฝ่ายได้รับความเสียหาย ต่อกาย ชื่อเสียงหรือทรัพย์สิน ทั้งสองฝ่ายจึงไม่สามารถเรียกค่าทดแทนความเสียหายจากอีกฝ่ายหนึ่งได้

5.3 ปัญหาเกี่ยวกับการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่

จากการที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาพบว่าปัญหาเกี่ยวกับการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ มีดังนี้

- (1) กรณีปัญหาเกี่ยวกับลักษณะของการข่มขู่เพื่อให้คู่สมรสทำการสมรส เนื่องจากกฎหมายครอบครัว ไทยมาตรา 1507 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มีบทบัญญัติในกรณีคู่สมรสทำการสมรสโดยถูก

ข่มขู่ต้องถึงขนาดว่าถ้ามิได้มีการข่มขู่นั้นก็จะไม่มีการสมรส โดยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะพฤติการณ์ของการข่มขู่แต่ประการใด จากการศึกษาพบว่ากฎหมายครอบครัวฝรั่งเศสกำหนดว่าหากการสมรสมีการข่มขู่ให้เกิดความหวาดกลัวจนยินยอมทำการสมรสหรือใช้ความเครพนับถือมาเป็นเหตุข่มขู่ให้ทำการสมรสแล้ว ก็สามารถทำการเพิกถอนการสมรสได้ ในสหพันธรัฐสวิส มีบทบัญญัติกำหนดไว้ชัดเจนว่าการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ว่าจะเกิดอันตราย และเป็นอันตรายใกล้จะถึง ซึ่งเป็นภัยต่อชีวิต ร่างกาย หรือชื่อเสียงมีผลเป็นโมฆียะ และในประเทศอังกฤษ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ เป็นเหตุให้การสมรสเป็นโมฆียะ โดยการข่มขู่ดังกล่าวต้องเป็นการข่มขู่ถึงชีวิตและอิสรภาพ และมุ่งไปที่ผลกระทบของการข่มขู่มากกว่าลักษณะของการข่มขู่ ดังเช่นในคดี *Hirani V Hirani* (1982)¹ เป็นกรณีที่หญิงถูกข่มขู่ให้ทำการสมรส หากไม่ทำการสมรสจะถูกขับไล่ออกจากหมู่บ้านหรือถูกขับไล่ออกจากครอบครัวของเธอ ดังนั้นจึงเป็นกรณีที่คู่สมรสเข้าทำการสมรสเพราะถูกข่มขู่อย่างรุนแรงโดยไม่มีทางเลือก แม้ว่าจะเกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในหมู่บ้านก็ตาม ซึ่งคดีดังกล่าวนี้เป็นคดีที่กล่าวถึงการข่มขู่และทำให้กลัวอันเป็นเหตุให้การสมรสเป็นโมฆียะ ต้องเป็นการข่มขู่ถึงชีวิตหรืออิสรภาพ และในคดีนี้การข่มขู่ได้มุ่งไปที่ผลกระทบของการข่มขู่มากกว่าลักษณะของการข่มขู่ ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการตีความพฤติการณ์ในการข่มขู่เพื่อให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทำการสมรสด้วยนั้น และเพื่อจำกัดข้อบกพร่องอันเกิดจากการบัญญัติถ้อยคำในคำพิพากษา อันจะก่อให้เกิดปัญหาในการปรับใช้กฎหมายในเรื่องการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่มีขอบเขตครอบคลุมเพียงใด ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะทำการแก้ไขถ้อยคำในบทบัญญัติเรื่องการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ต่อไปภายหน้าอันจะก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่สังคมต่อไป

(2) กรณีปัญหาเกี่ยวกับการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่โดยบุคคลภายนอก

เนื่องจากกฎหมายครอบครัวไทยไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในการปรับใช้กฎหมาย เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมอันเกิดจากการข่มขู่ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการข่มขู่โดยบุคคลที่สามไว้ในมาตรา 166 ว่าการข่มขู่ยอมทำให้การแสดงเจตนาเป็นโมฆียะแม้บุคคลภายนอกจะเป็นผู้ข่มขู่ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าทั้งในกฎหมายต่างประเทศและในกฎหมายครอบครัวไทยต่างก็ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่ของบุคคลภายนอกไว้ เนื่องจากผลทางกฎหมายจะต้องถือว่าคู่สมรสฝ่ายที่ถูกข่มขู่นั้นเข้าทำการสมรสโดยขัดต่อหลักอิสระในการแสดงเจตนา แม้การแสดงเจตนาสมรสนั้นจะเกิดจากการข่มขู่ของบุคคลภายนอกก็ตาม ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การข่มขู่โดยบุคคลภายนอกก็ต้องถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆียะได้ด้วยเช่นกัน แม้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะมิได้รู้เห็นด้วยกับบุคคลภายนอกนั้นก็ตาม ทั้งนี้เพราะการข่มขู่ให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทำการสมรสเป็นกรณีที่ร้ายแรงยิ่งกว่าการใช้กลล่อลวง เนื่องจากการสมรสอันเกิดจากการใช้กลล่อลวงของบุคคลภายนอก คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้เห็นด้วย การสมรสจึงเป็นโมฆียะ ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาคำพิพากษาที่ไม่ชัดเจนและช่องว่างแห่งกฎหมายในเรื่องการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่โดยบุคคลภายนอก จึงควรมีการบัญญัติถ้อยคำในคำพิพากษาเพิ่มเติมให้การสมรสอันเกิดจากการข่มขู่โดยบุคคลภายนอกตกเป็นโมฆียะ

¹ สืบค้นเมื่อ 15 ก.ค. 2560, จาก: <https://www.lawteacher.net/study-guides/family-law/duress-family-law-marriage.php>.

6. ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะพบว่ายังมีบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจนเพียงพอ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 เพื่อให้มีรายละเอียดในบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

6.1 กรณีอายุคู่สมรส ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อให้การกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับอายุคู่สมรสสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันและเพื่อแก้ไขบทบัญญัติที่ล้าสมัย จึงควรทำการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในมาตรา 1448 ว่า “การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

6.2 การสมรสโดยถูกกลั่นแกล้ง ผู้วิจัยเห็นว่าการสมรสโดยถูกกลั่นแกล้งโดยบุคคลที่สาม ไม่มีบทบัญญัติกรณีที่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งควรจะรู้ว่ามิบุคคลที่สามใช้กลั่นแกล้งกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหานี้ เรื่องการตีความกฎหมาย และเพื่อความเป็นธรรมจึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายในมาตรา 1506 วรรคสอง ว่า “ความในวรรคหนึ่ง ไม่ใช้บังคับในกรณีที่กลั่นแกล้งเกิดขึ้นโดยบุคคลที่สามโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นด้วย หรือไม่ควรจะรู้เห็นถึงกลั่นแกล้งนั้นด้วย”

ผู้วิจัยเห็นว่าควรบัญญัติหลักการการสมรสอันเกิดจากการใช้กลั่นแกล้งโดยการนิ่ง โดยเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 1506 วรรคสาม ว่า “การสมรสอันเกิดจากการใช้กลั่นแกล้งโดยการนิ่ง ถึงขนาดว่าหากไม่มีการนิ่งนั้น คู่สมรสฝ่ายที่ถูกกลั่นแกล้งจะไม่ทำการสมรสด้วย การสมรสเป็นโมฆียะ”

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายต่างใช้กลั่นแกล้ง เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างแสดงเจตนาในการสมรสบกพร่องถือว่าการสมรสเป็นโมฆียะ ทำให้ไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าทดแทนจากคู่สมรสฝ่ายที่รู้เห็นเป็นใจในการใช้กลั่นแกล้งเพื่อทำการสมรส ดังนั้นเพื่อความชัดเจนจึงควรบัญญัติให้การสมรสเป็นโมฆียะ และบัญญัติผลแห่งการสมรสดังกล่าวว่าไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกค่าทดแทนความเสียหายจากอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติ ในมาตรา 1506 วรรคสี่ ว่า “การสมรสหากเกิดจากคู่สมรสทั้งสองฝ่ายต่างใช้กลั่นแกล้งซึ่งกันและกัน การสมรสเป็นโมฆียะ และคู่สมรสทั้งสองฝ่ายไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนความเสียหายที่ได้รับต่อกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินจากอีกฝ่ายหนึ่งได้”

6.3 การสมรสที่เกิดจากการข่มขู่

ผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มเติมบทบัญญัติพฤติการณ์ของการข่มขู่ไว้ในมาตรา 1507 วรรคสองว่า “การข่มขู่ตามวรรคหนึ่ง หมายถึง การข่มขู่ว่าจะเกิดอันตราย และเป็นอันตรายใกล้จะถึง ซึ่งเป็นภัยต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกข่มขู่”

ในกรณีการสมรสอันเกิดจากการข่มขู่โดยบุคคลภายนอก ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีบทบัญญัติกรณีที่บุคคลภายนอกเป็นผู้ข่มขู่ แม้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะรู้หรือไม่รู้ถึงการข่มขู่ การสมรสก็มีผลเป็นโมฆียะ ทั้งนี้ถือว่าคู่สมรสที่ถูกข่มขู่แสดงเจตนาในการสมรสบกพร่อง เพื่อความชัดเจนจึงควรมีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ โดยเพิ่มเติมเป็นมาตรา 1507 วรรคสาม ว่า “การสมรสอันเกิดจากการข่มขู่โดยบุคคลภายนอก มีผลเป็นโมฆียะ”

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเหตุแห่งการสมรสที่มีผลเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 หากเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และกฎหมาย

ต่างประเทศแล้วยังขาดรายละเอียดที่สำคัญในบางประการอยู่ และในบางมาตราอาจมีบทบัญญัติที่สิ้นเกินไปและไม่ชัดเจนเพียงพอ จึงควรที่จะทำการปรับปรุงแก้ไขเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองคู่สมรสผู้สุจริต เพื่อป้องกันปัญหาการตีความกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถาบันครอบครัวและสังคมไทยต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- จิรวรรณ สุวรรณสุจริต. (2550). ผลของการสมรสที่เป็นโมฆะ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประสพสุข บุญเดช. (2559). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2556). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ สนองชาติ. (2557). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.
- สมชัย ภิมาอุตมากร. (2554). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง(ประเทศไทย).
- สันตติ ศศิวิมล. (2523). ความเป็นโมฆะของการสมรส. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2528). รายงานผลการพิจารณา เรื่อง การปรับปรุงกฎหมายครอบครัว (ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...)พ.ศ. ...)

**การตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา มาตรา 145/1**
**REVIEWING ON THE PROSECUTORIAL DISCRETION IN
A NON-PROSECUTION ORDER UNDER THE CRIMINAL PROCEDURE
CODE, ARTICLE 145/1**

พงศกร เคยสนิท

นักศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail : Aoffiie110336@gmail.com

ดร.สุริย์ฉาย พลวัน

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail : sureeshine.ph@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในต่างจังหวัด เดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ทำการตรวจสอบ ซึ่งเกิดปัญหาคือผู้ว่าราชการจังหวัดอาจไม่มีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายในระดับที่จะตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารในจังหวัดย่อมรู้จักคุ้นเคยกับประชาชน หรือนักการเมืองที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงานของฝ่ายปกครองอาจทำให้มีการแทรกแซงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ และการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 โดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 115/2557 เป็นการเปลี่ยนแปลงผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ จากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงาน อันเป็นองค์กรเดียวกับพนักงานสอบสวนที่ทำการสอบสวน จึงเป็นการขัดต่อหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) เพราะไม่ใช้การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกที่เป็นกลาง ดังนั้น หากมีการแก้ไขกฎหมายให้มีระบบการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยให้องค์กรศาลเป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบ ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรอื่นนอกเหนือจากองค์กรตำรวจซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาในความผิดนั้น และองค์กรอัยการซึ่งเป็นองค์กรผู้ใช้ดุลพินิจทำคำสั่งไม่ฟ้องในคดีนั้น และเป็นการให้องค์กรผู้ที่มีความรู้ความสามารถไม่ด้อยกว่าพนักงานอัยการผู้ที่ยื่นคำสั่งไม่ฟ้อง นอกจากนั้นองค์กรศาลยังมีหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ที่ทำให้องค์กรศาลปราศจากการแทรกแซงใดๆทั้งสิ้น ที่จะทำให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) การใช้ดุลพินิจออกคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในประเทศไทยนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 ยังไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการทำความเห็นของผู้ที่ทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเอาไว้ว่าจะต้องทำความเห็นภายในกรอบระยะเวลาเท่าไร ทำให้ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าและส่งผลกระทบ

ต่อการอำนวยความสะดวกทางอาญาของประเทศไทย ดังนั้น จึงควรที่จะมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลา
ทำความเข้าใจขององค์กรที่ทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการไว้ให้มีกำหนดแน่นอน อันเป็นการ
เร่งรัดองค์กรที่ทำการตรวจสอบให้ทำความเข้าใจภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญาดำเนินไปอย่างไม่ล่าช้า

คำสำคัญ : ตรวจสอบดุลพินิจ คำสั่งไม่ฟ้อง

ABSTRACT

The public prosecutor's issue of non-prosecution order in up country, in the past the Criminal Procedure Code Section 145/1 stated that the provincial governor has a power of checking which cause the problem of lack of profession in procedure law of provincial governor to check The public prosecutor's issue of non-prosecution order. However, provincial governor is well known to the locals or local politicians who support the work of governing which may be interfered which such person. An amendment to Criminal procedure, Section 145/1 by the Announcement of the National Council for Peace and Order (NCPO) NO.115/2557 it is a change in the person who has a duty of checking the prosecutor's issue of non-prosecution order from provincial governor to the Commissioner-General or the Deputy Commissioner-General who is supervisor in the same government agency of the inquiry official in the case. Therefore, it is a contrary to the checked and balance due to it is not monitored by a neutral external organization. Thus, if the law is amended, there should be a discretionary system of prosecutor's discretion by the court is the authority and duty to investigate. It is considered to be an organization other than a police organization, which has the authority and duty to investigate the criminal offense. And the prosecutor's organization, which is the discretionary organization, made the order not to sue in that case and the organization is not competent inferior to the prosecutor who issued the order does not sue. In addition, the court also guarantees the independence of the judges that makes the court independent free any interference. to make check and balance, the discretion of the public prosecutor in Thailand is the most effective.

In addition, an amendment to Criminal Procedure Code, Section 145/1 does not include a specific timeframe of such verification of the public prosecutor's issue of the non-prosecution in order to know how long the verification authority must complete and have its opinion in the criminal justice process. Lack of timeframe, otherwise, will cause delay in verification of the public prosecutor's issue of the non-prosecution and harmful effect in providing assurance of Thailand's criminal justice. Accordingly, an amendment containing a certain and definite timeframe should be made to expedite consideration and making opinion of the verification authority to the verification of the public prosecutor's issue of the non-prosecution in due time and without delay in the process.

KEYWORDS: Reviewing of the Prosecutorial Discretion, Non-Prosecution Order

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย ใช้การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก เนื่องจากประชาชนที่ไม่ใช่ผู้เสียหายที่แท้จริง ไม่มีสิทธิดำเนินคดีได้ โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย ซึ่งรัฐได้มอบให้ข้าราชการคือ “พนักงานอัยการ” ซึ่งในระยะเริ่มแรก พนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นทนายความว่าความในศาลเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับพระมหากษัตริย์และบรรดาเจ้าศักดินา ความสำคัญของพนักงานอัยการมีเพิ่มมากขึ้นตามบทบาทของกษัตริย์ที่มีต่อสังคม เมื่อกษัตริย์เปลี่ยนฐานะมาสู่ตัวแทนสมาชิกทั้งหมด พนักงานอัยการก็ได้กลายมาเป็นข้าราชการที่รับหน้าที่ฟ้องคดีแทนรัฐ

ดังนั้น พนักงานอัยการในประเทศไทยนั้น จึงมีอำนาจหน้าที่หลักคือการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือการฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาต่อศาลในกรณีที่มีการกระทำความผิดต่อแผ่นดินเกิดขึ้น หรือกรณีที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ตามระเบียบแล้ว อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะทนายความของแผ่นดิน และการว่าต่างทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญากรณีที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานอัยการทำหน้าที่ว่าต่างให้ นอกจากนี้พนักงานอัยการยังมีอำนาจหน้าที่ฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการบัญญัติแยกองค์กรอัยการเป็นองค์กรหนึ่งต่างหากในหมวดที่ 13 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็วเที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง” การสั่งคดีของพนักงานอัยการถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ตัดสินว่าจะดำเนินคดีอาญาต่อไปในชั้นศาล หรือจะยุติการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ อันถือเป็นการใช้อำนาจกึ่งตุลาการ ซึ่งหากเกิดความผิดพลาดในการใช้ดุลพินิจสั่งคดีของพนักงานอัยการขึ้น ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก ดังนั้น การตรวจสอบดุลพินิจการสั่งคดีของพนักงานอัยการ จึงถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน เพราะการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจ เพื่อต่อสู้กับความไม่ยุติธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการดำเนินคดีอาญา แนวคิดและทฤษฎีการตรวจสอบดุลพินิจของพนักงานอัยการ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา การใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการตรวจสอบดุลพินิจของพนักงานอัยการในต่างประเทศ
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้อง และการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ
- 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินคดีอาญาการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการตรวจสอบดุลพินิจของพนักงานอัยการในประเทศไทย

3. สมมุติฐานของการวิจัย

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 ยังไม่ทำให้การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) การใช้ดุลพินิจออกคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในประเทศไทยมี

ประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากการตรวจสอบโดยองค์กรเดียวกับพนักงานสอบสวนที่ทำการสอบสวน ไม่ใช่การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยองค์กรภายนอกที่จะทำการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการแก้ไขกฎหมายให้มีระบบการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยที่บัญญัติให้ผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้น เป็นองค์กรอื่นนอกเหนือจากองค์กรตำรวจซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาในความผิดนั้นๆ และองค์กรอัยการซึ่งเป็นองค์กรผู้ใช้ดุลพินิจทำคำสั่งไม่ฟ้องในคดีนั้นๆ จะทำให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) การใช้ดุลพินิจในการคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในประเทศไทยนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อคิดเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ หรือคำพิพากษาศาลสูงสุด ทั้งของไทยและของต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data) ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวมาวิเคราะห์หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในประเทศไทย ทั้งก่อนและหลังมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 จะเห็นได้ว่ากระบวนการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ในประเทศไทยนั้นยังมีปัญหาอยู่ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

5.1 ปัญหาการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145

เดิมระบบการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้น หากว่าพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง และไม่ใช้คำสั่งของอัยการสูงสุด จะต้องมีการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวของพนักงานอัยการ โดยหากเป็นคดีที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินการส่งสำนวนไปให้ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตำรวจ แต่หากเป็นคดีที่อยู่ในต่างจังหวัด เดิมทีไม่ว่าการสอบสวนจะกระทำโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจหรือพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นฝ่ายปกครองก็ตาม ให้ส่งคำสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าวของพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด กรณีเช่นนี้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือ ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ยังคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ จะต้องส่งสำนวน พร้อมกับความเห็นแย้งของตน ไปยังอัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด หรือผู้ช่วยอัยการสูงสุด เพื่อให้พิจารณาและชี้ขาดความเห็นแย้ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145

สำหรับแนวความคิดการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้น จากการศึกษากฎหมายของประเทศเยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ไม่พบว่ามีการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ คงมีแต่เพียงประเทศไทยเท่านั้นที่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งมี

แนวความคิดว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของอัยการจังหวัด เนื่องจาก ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ที่มีอำนาจสูงสุดในส่วนภูมิภาค ดังนั้นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของพนักงานอัยการในระดับจังหวัด จึงต้องเป็นภารกิจของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จะเป็นผู้พิจารณาทำความเข้าใจข้อเท็จจริงของพนักงานอัยการที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการปกครอง ซึ่งมีภารกิจด้านการอำนวยความสะดวกและได้มีการแต่งตั้งบุคลากรในตำแหน่งนิติกร ไปสังกัดยังที่ทำการปกครองจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด โดยมอบหมายให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการตรวจสอบและกลั่นกรองสำนวนรวมทั้งทำความเข้าใจเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 โดยการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้น

แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 115/2557 ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 ขึ้นมา โดยวรรคแรกของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1บัญญัติว่า “สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีที่คำสั่งไม่ฟ้องและคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด...ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ” และในวรรคสองของมาตราดังกล่าวบัญญัติว่า “ในกรณีที่...ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของ...ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการดังกล่าวแล้วแต่กรณีไปก่อน” ซึ่งมีผลทำให้คำสั่งไม่ฟ้องนั้นเป็นคำสั่งของพนักงานอัยการในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร หากการสอบสวนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับคดีที่การสอบสวนเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นฝ่ายปกครอง หากพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการยังเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด

ผู้ว่าราชการจังหวัดแม้จะเป็นองค์กรฝ่ายปกครองที่ถือได้ว่าเป็นกลางในการคานและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรตำรวจกับองค์กรอัยการ แต่เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่หลักคือการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนซึ่งมีภาระที่มากมายอยู่แล้ว จึงอาจทำให้ไม่อาจพิจารณาตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นทำได้ล่าช้า ส่งผลเสียต่อการอำนวยความสะดวกทางอาญา ประกอบกับผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้มีหน้าที่เกี่ยวกับกฎหมายโดยตรง จึงทำให้ความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายมีน้อยกว่าองค์กรอัยการซึ่งเป็นองค์กรซึ่งเป็นองค์กรที่ถูกตรวจสอบ การตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการจึงยังไม่เป็นไปโดยเข้มข้นเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น ล้วนแล้วแต่ไม่มีการให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเลย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการจึงยังไม่เหมาะสม สมควรได้รับการแก้ไข

5.2 ปัญหาการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1

การเพิ่มประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 มีผลทำให้เป็นการเปลี่ยนแปลงผู้มีหน้าที่ตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการจากเดิมคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นฝ่ายตำรวจคือผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวมีความพยายามเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้แก้ไขมาแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากมีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้อภิปรายไม่เห็นด้วยมากมาย และสุดท้ายที่ประชุมได้ลงมติในวาระที่หนึ่ง ไม่รับหลักการในการแก้ไข แต่ในที่สุดการแก้ไขก็ได้เกิดขึ้นมาโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 115/2557 เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในส่วนที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 นี้ ถือเป็นการคัดอำนาจการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 โดยปริยาย กล่าวคือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจตรวจสอบสำนวนคดีในคดีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องได้เฉพาะ กรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ กรณีคือพนักงานฝ่ายปกครองเป็นพนักงานสอบสวนเท่านั้น ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการได้ ซึ่งในทางปฏิบัติการสอบสวนในประเทศไทยส่วนใหญ่ จะอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเป็นส่วนใหญ่

การให้ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ได้แก่ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค กับรองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค เป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 แม้จะเป็นการตรวจสอบโดยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญด้านกฎหมายยิ่งกว่าผู้ว่าราชการจังหวัดก็ตาม แต่การให้ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้น ถือเป็นการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยองค์กรตำรวจเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวน ไม่ใช่การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรภายนอก ทำให้การตรวจสอบและถ่วงดุลไม่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับปริมาณคดีในปัจจุบันที่มากมาย หากให้ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค และรองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค เป็นผู้ทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในหลายๆจังหวัด จะทำให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมล่าช้า และจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายจากต่างประเทศ ในประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น ก็ไม่ได้มีการให้องค์กรฝ่ายตำรวจมาทำการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการแต่อย่างใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการให้ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ จึงยังไม่เหมาะสมกับการมาใช้บังคับในประเทศไทย

5.3 การตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยองค์กรศาล

ในประเทศไทยองค์กรศาลมีอำนาจในการตรวจสอบการดำเนินคดีของพนักงานอัยการได้ โดยการไต่สวนมูลฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคแรก และการพิจารณาคดีของศาลพนักงานอัยการผู้เป็น โจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลมีหน้าที่ต้องนำสืบพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่พนักงานอัยการฟ้องจริง หากพนักงานอัยการผู้เป็น โจทก์ฟ้องคดีอาญาไม่สามารถที่จะนำ

พยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหาจริง ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษายกฟ้องได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 การตรวจสอบการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ โดยศาลทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้นนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นการตรวจสอบการดำเนินคดีของพนักงานอัยการเมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วทั้งสิ้น แต่กรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาต่อศาล กฎหมายในประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายใดเลยที่ให้อำนาจองค์กรศาลทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการได้

ระบบการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยศาลนั้น ในประเทศเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น ได้ให้อำนาจแก่ศาลที่จะทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการได้ โดยผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลทำการไต่สวน หากศาลไต่สวนแล้วได้ความว่าคดีดังกล่าวมีมูล ศาลก็จะสั่งให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไป หรือแม้กระทั่งในประเทศฝรั่งเศส ที่พนักงานอัยการถือว่าเป็นตัวแทนฝ่ายบริหาร ที่จะไม่ขึ้นต่อศาลซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการ โดยศาลไม่มีอำนาจในการกำหนดควบคุม (Censurer) หรือตรวจสอบการทำหน้าที่ของอัยการเลย พนักงานอัยการในประเทศฝรั่งเศสเพียงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น แต่ในประเทศฝรั่งเศสยังมีข้อยกเว้นประการหนึ่งที่เรียกว่า “หลักประกันเพิ่มเติมในชั้นดำเนินคดีต่อศาลกล่าวหา” (Chambre de l’instruction) ซึ่งแม้ว่าพนักงานอัยการจะไม่ฟ้องบุคคลใดต่อศาลก็ตาม แต่ศาลก็มีอำนาจไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่า พนักงานควรที่จะดำเนินคดีกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งพนักงานอัยการไม่ได้ฟ้องมา ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งให้มีการดำเนินคดีต่อผู้ที่เห็นว่าอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือให้แจ้งข้อหาเพิ่มเติมกับผู้เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้

ผู้วิจัยเห็นว่า การให้องค์กรศาลมีอำนาจตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ถือได้ว่าเป็นการให้องค์กรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายอย่างมากเป็นผู้มีอำนาจในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ทำให้การพิจารณาตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากนี้ยังถือเป็นการให้องค์กรอื่นนอกจากองค์กรตำรวจที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน หรือพนักงานอัยการซึ่งเป็นองค์กรผู้สั่งไม่ฟ้องคดีเป็นผู้ทำการตรวจสอบ อันเป็นการคานและถ่วงดุลอำนาจโดยองค์กรภายนอก จึงเป็นการตรวจสอบและดุลอำนาจ (Check and Balance) ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตามหลักการของทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) อันเป็นหลักเกณฑ์สำคัญของหลักนิติรัฐ ที่มีไว้เพื่อเนิ่นยั้งไม่ให้มีการใช้อำนาจเกินขอบเขต ซึ่งเมื่อไม่มีมีการใช้อำนาจเกินขอบเขตเท่ากับเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยปริยาย บุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนคือเจ้าพนักงานตำรวจ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ฟ้องร้องคือพนักงานอัยการ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีคือศาล และผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิดคือราชทัณฑ์ เพื่อที่จะให้แต่ละองค์กรปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของตน โดยไม่ก้าวการอำนาจหน้าที่ขององค์กรอื่น ดังนั้น การให้องค์กรศาลเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยหากศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าคดีมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไปได้ ถือเป็นการให้ศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่มิอำนาจหน้าที่ในการสั่งคดีโดยตรงคือพนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีได้ ข่มขจัดต่อทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power)

การให้องค์กรศาลทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้น ไม่ควรที่จะให้องค์กรศาลมีอำนาจในการสั่งให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไป อันถือเสมือนว่าเป็นการให้องค์กรศาลเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

เสียเองโดยปริยาย ซึ่งจะขัดต่อทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) เช่นนี้ จึงไม่ควรให้อำนาจศาลถึงขนาดที่ศาลจะลงไปยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ เป็นแต่เพียงให้ศาลมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปโดยถูกต้องที่สุดตามกระบวนการและวิถีทางตามกฎหมาย (Due Process of Law) เพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติและการเลือกไม่ปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ซึ่งหากศาลได้สวนแล้วมีคำสั่งให้ฟ้องคดีต่อศาล ย่อมไม่ผูกมัดให้ศาลที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดีต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเท่านั้น เพราะการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการโดยศาลนั้น ให้ศาลได้สวนเพียงว่าคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องนั้นตามพยานหลักฐานมีมูลที่สมควรจะเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาลหรือไม่เท่านั้น ส่วนข้อเท็จจริงที่ได้ความจำเลยจะกระทำผิดจริงหรือไม่ เป็นข้อที่จะต้องพิสูจน์กันอีกชั้นหนึ่งในชั้นพิจารณา ไม่ได้จึงจะนับว่าเหมาะสมที่สุด

อนึ่ง ภายใต้ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ต้องสามารถควบคุมตรวจสอบยับยั้งซึ่งกันและกันได้ ทั้งนี้ เพราะอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด หากแต่มีการถ่วงดุลกัน เพื่อให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับการคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งเหนือกว่าอีกอำนาจหนึ่งอย่างเด็ดขาด หรือจะต้องไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งรับภาระหน้าที่ของรัฐทั้งหมด และดำเนินการเพื่อให้บรรลุภารกิจดังกล่าวเพียงฝ่ายเดียว ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ จึงเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การให้องค์กรศาลมีอำนาจตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ถือเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการที่สมควรมานำมาใช้กับประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

5.4 การแก้ไขปัญหาเรื่องความล่าช้าของการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ

เมื่อพิจารณาทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 ต่างก็ไม่มีบัญญัติเกี่ยวกับกรอบระยะเวลาการดำเนินการของการตรวจสอบสำนวนคดีกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง ว่าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ในกรณีที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่อยู่นอกเขตอำนาจของกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี จะเห็นพ้องกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ หรือจะดำเนินการทำความเข้าใจภายในระยะเวลาใด ทำให้การดำเนินคดีอาญาอาจเกิดความล่าช้าได้ และก่อให้เกิดผลเสียต่อการอำนวยความยุติธรรมทางอาญา

ดังนั้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวกับการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 ให้มีระยะเวลาการดำเนินการเอาไว้ เพื่อเป็นการเร่งรัดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ให้ปฏิบัติตามหน้าที่โดยเร็ว มิให้เกิดปัญหาที่เป็นผลจากการล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้

6. ข้อเสนอแนะ

ระบบการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในประเทศไทย แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 แล้ว ก็ยังไม่ทำให้ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) การใช้ดุลพินิจออกคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในประเทศไทยมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จึงควรมีการแก้ไขดังต่อไปนี้

- 1) ควรยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145
- 2) ควรยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการโดยผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1
- 3) ควรที่จะให้องค์กรศาลมีอำนาจที่จะทำการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ
- 4) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 ให้มีระยะเวลาการดำเนินการตรวจสอบดุลพินิจคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเอาไว้

7. เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2544). ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- กุลพล พลวัน (2544). การบริหารกระบวนการยุติธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2536). การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. ชีวิตและผลงาน โกเมน ภัทรภิรมย์. กรุงเทพฯ : ศรีสมบัติการพิมพ์.
- คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2540). “กระบวนการยุติธรรมของญี่ปุ่น การสอบสวนและการฟ้องคดีอาญา” อัยการนิเทศ 59, 3(4).
- วิสิฐ ญาณภักดิ์, วารี นาสกุล, วิชญะ เครื่องงาม, ณัชชัญญา ทองจันทร์ และธนาสาร จงพานิชย์. (2559). บริบทหลักนิติธรรมในต่างประเทศ. วารสารเกษมบัณฑิต. 17(1).
- อุทัย อาทิวะ. (2558). คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พรินต์.
- อุดม รัฐอมฤต. (2535). “การฟ้องคดีอาญา.” วารสารนิติศาสตร์, 22(2).

**เหตุสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีมีความ
ประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
THE TERMINATION OF THE MEMBERSHIP OF A MEMBER OF THE
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN THE EVENT OF
INFAMOUS CONDUCT**

จักริน อรุณรุจิพันธุ์

นักศึกษาลัทธิตรณินิตศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: a.jakarinn@gmail.com

ดร.ตรีเพชร จิตรมहिมา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การสิ้นสุดสมาชิกภาพ (Termination of Membership) ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ตรี (8) กำหนดว่า การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะสิ้นสุดลงเมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยมีความเห็นว่ามีพฤติกรรมในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้น จึงควรศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการวินิจฉัยหรือมีคำสั่งให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงในกรณีมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักเกณฑ์ (Rule) หรือแนวทาง (Guideline) ในการวินิจฉัยที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อไป

วิทยานิพนธ์นี้ มุ่งศึกษาปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อันเป็นเหตุให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากสมาชิกภาพสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และระเบียบที่เกี่ยวข้องว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้าง พฤติกรรมเช่นใดเป็นพฤติกรรมในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย (Detriment) รวมถึงวิเคราะห์แนวคำพิพากษาของศาล และความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อเป็นแนวทางในการวางหลักเกณฑ์ หรือชี้ว่าพฤติกรรมใดบ้างเป็นพฤติกรรมในทางเสื่อมเสีย เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจน (Ambiguity) ในกรณีดังกล่าว

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ โดยเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสอบสวนผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ประธานสภาท้องถิ่น รองประธานสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น และที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 โดยการเพิ่มบทนิยาม ความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย หมายถึง ความประพฤติ หรือพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

- (1)ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตน หรืออาศัยอำนาจหน้าที่ของตน แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น
- (2)กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา
- (3)กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน
- (4) มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน
- (5)กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน โดยเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน
- (6)การก้าวก้าวในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่มีอำนาจหน้าที่

การบัญญัติไว้ในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดความชัดเจนในตัวบทกฎหมายยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยหรือคณะกรรมการสอบสวนที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการสอบสวนผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ประธานสภาท้องถิ่น รองประธานสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น และที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 มีหลักเกณฑ์ หรือแนวทางในการวินิจฉัยที่ชัดเจน เพื่อเป็นบรรทัดฐานว่าพฤติกรรมอย่างใดบ้างที่เป็นพฤติกรรมในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหาย อันเป็นเหตุให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (Subdistrict Administrative Organization Council) มีมติให้สมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นสิ้นสุดลง

คำสำคัญ: ความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหาย / การสิ้นสุดสมาชิกภาพ / องค์การบริหารส่วนตำบล / สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The termination of membership of a member of the Subdistrict Administrative Organization Council under the Subdistrict Council and the Subdistrict Administrative Organization Act B.E. 2537 (1994) of section 47 ter (8) provides that the termination of membership of a member of the Subdistrict Administrative Organization Council shall be terminated when the Subdistrict Administrative Organization Council has a resolution to remove from the position with the opinion that the member is infamous conduct or to cause disorder in the Subdistrict Administrative Organization or to degrade the interest of the Subdistrict Administrative Organization Council. Therefore, it has to study of the legal rules for the decision or order to the membership of a member of the Council of the Subdistrict Administrative Organization Council shall be terminated in the case of infamous conduct for the develop the rule or guideline relating to the proper and justice decision.

This thesis is aim to study the problems of infamous conduct of a member of the Subdistrict Administrative Organization Council which the event of removal from the membership of the Council under the Subdistrict Council and the Subdistrict Administrative Organization Act B.E. 2537 (1994) and the concerned rule explaining what kind of conduct that will lead to detriment as well as analysis of judgment of the court and the legal opinion of the Council of State as a guideline to provide the rule or indicate which conduct is infamous in order to give an academic advice how to resolve the ambiguity in the such cases.

To be the solution to the said problems, the researcher has proposed the analysis that the revision should be amended to the Rule of the Ministry of Interior on the Investigation to the Local Executive Officer, the Vice Local Executive Officer, the Chairman of the Local Council, the Vice Chairman of the Local Council, the member of the Local Council, the Secretary of the Local Executive Officer and the Consult of the Local Executive Officer Act B.E. 2554 (2011) added the definition of infamous conduct means to the following conduct or behavior:

- (1) Exercise the power in one's position or by virtue of the power and duty to acquire any advantages, for himself or herself or for other persons, to which he or she is not entitled to by the law;
- (2) Commit an offence under the criminal law;
- (3) Commit an offence under the Law on Firearm, Ammunition, Explosive, Firework and Imitation Firearm;
- (4) Be behavior relating to drug as being the principal, the instigator or the supporter;
- (5) Commit an offence under the Law on Gambling by providing the gamble;
- (6) Administer an activity of the Subdistrict Administrative Organization or of a member of the Subdistrict Administrative Organization Council without the power and duty

The provisions in the above-mentioned will make the law clear to allow the authority or the investigated commission, under the Rule of the Ministry of Interior on the Investigation to the Local Executive Officer, the Vice Local Executive Officer, the Chairman of the Local Council, the Vice Chairman of the Local Council, the member of the Local Council, the Secretary of the Local Executive Officer and the Consult of the Local Executive Officer B.E. 2554 (2011), has the rule or the guideline to clearly consider and the said provisions applied to the decision for the infamous conduct which cause to terminate the membership of the Subdistrict Administrative Organization Council.

KEYWORDS: Infamous Conduct / Termination Of The Membership / Subdistrict Administrative Organization / Member Of The Subdistrict Administrative

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ให้สามารถพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง (มาตรา 78) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้ปกครองตนเองรวมทั้งสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ปลอดภัยขึ้นจากรัฐบาลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ตามระบอบประชาธิปไตย (Democracy) โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชน และให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ให้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ตามหลักการปกครองตนเองหรือการปกครองท้องถิ่น (Self-Government or Local Government) ต่อมาการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้วางแนวทางนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ทั่วถึง โดยจัดระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัด (มาตรา 281) ทั้งนี้ การกระจายอำนาจต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความเป็นเอกภาพของรัฐ (Unity) โดยรัฐจำเป็นต้องเข้าไปกำกับดูแลการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยอาจให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาคทำหน้าที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแทนส่วนกลาง

ในประเทศไทยมีการแบ่งประเภทของการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วประเทศ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดตั้งขึ้นได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศไทย โดยปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปมีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (Provincial Administrative Organization) เทศบาล (Municipality) องค์การบริหารส่วนตำบล (Subdistrict Administrative Organization) และมีรูปแบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่ง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ เช่น กรุงเทพมหานคร (Bangkok Metropolitan Administration) และเมืองพัทยา (The City of Pattaya)

ในวิทยานิพนธ์นี้จะกล่าวถึงองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศของกระทรวงมหาดไทย (Ministry of Interior Regulations) กำหนดไว้ อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้ทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งจะต้องระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในประกาศด้วย (มาตรา 40) องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43) และมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล (Subdistrict) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

การกำกับดูแลและควบคุมองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากรายชื่อในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งตามหลักการในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชน มิใช่ข้าราชการจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมบังคับบัญชา ซึ่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้ให้อำนาจแก่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการกำกับดูแลสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้นายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนและวินิจฉัย หากยังเป็นกรณีสงสัยว่าสมาชิกสภาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะสิ้นสุดลงด้วยเหตุดังต่อไปนี้

1. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ตนดำรงตำแหน่งหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น (มาตรา 57)
2. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 47 ทวิ (มาตรา 47 ทรี (7))
3. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมิได้อยู่ประจำในหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกินหกเดือน (มาตรา 47 ทรี (5))

4. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกันสามครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา 47 ตรี (4))

เมื่อนายอำเภอทำการสอบสวนและวินิจฉัยแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวให้ถือเป็นที่สุด สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง (มาตรา 47 ตรี วรรคสอง)

5. มีอำนาจสอบสวนและวินิจฉัย กรณีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงด้วยเหตุตามมาตรา 47 ตรี (8) ได้อุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับทราบมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายประกอบด้วย หากมีการยื่นอุทธรณ์เช่นนี้ ก็ยังไม่ต้องจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่จนกว่านายอำเภอจะได้มีคำวินิจฉัย หากนายอำเภอเห็นชอบด้วยกับมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลง (มาตรา 47 ตรี (8) วรรคสอง)

จากบทบัญญัติมาตรา 47 ตรี (8) ดังกล่าวข้างต้นเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง โดยสามารถแบ่งพฤติการณ์ตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ออกเป็น 3 พฤติการณ์ ได้แก่ 1) มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย 2) ก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การบริหารส่วนตำบล 3) กระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะกรณีที่มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณา เนื่องจากคำว่า มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มิได้กำหนดคำนิยาม หรือแนวทางในการวินิจฉัยกรณีว่ากรณีหรือพฤติการณ์เช่นใด จึงจะถือว่า มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นบุคคลซึ่งประชาชนให้การยอมรับและได้ถูกเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อมาทำหน้าที่ ดังนั้น จะต้องมีความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมของประชาชนซึ่งบุคคลที่มีเกียรติ ตลอดจนความรู้สึกของสังคมที่คาดหวังไว้ รวมทั้งเจตนาในการกระทำที่ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความไม่ชัดเจนดังกล่าวอาจทำให้การมีมติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเพราะเหตุดังกล่าวตามมาตรา 47 ตรี (8) รวมทั้งการสอบสวน และการวินิจฉัยของนายอำเภอ (District Chief) ซึ่งผู้นั้นได้อุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไปยังนายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจกำกับดูแลหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อประกอบการวินิจฉัย ตลอดจนขั้นตอน และวิธีปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยได้ใช้เป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจ¹ (Discretion) ว่ากรณีใดถือได้ว่า มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย

ปัญหาดังกล่าวเป็นกรณีที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการยากที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอผู้กำกับดูแลจะพิจารณาได้อันเนื่องจากขาดนิยาม และหลักเกณฑ์ ตลอดจนวิธีหรือแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นเหตุทำให้การใช้ดุลพินิจในวินิจฉัยและออกคำสั่งทางปกครองให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ อันเป็นเหตุให้คู่กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรม

¹ ดุลพินิจ (Discretion) หมายถึง อำนาจของฝ่ายปกครองที่ตัดสินใจอย่างอิสระที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งดุลพินิจของฝ่ายปกครองจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติให้อำนาจไว้ เมื่อฝ่ายปกครองวินิจฉัยแล้วและคำวินิจฉัยนั้นถึงที่สุด

และเกิดการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองได้ ประเด็นดังกล่าวจึงมีความจำเป็นและสำคัญอันนำไปสู่การพัฒนาระบบกฎหมายโดยการแก้ไข ปรับปรุง ให้นำไปบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

การศึกษาหลักเกณฑ์และปัญหาการวินิจฉัยความประพฤติในทางซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอันเป็นเหตุให้สิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้มีอำนาจในการวินิจฉัย ได้ใช้เป็นแนวทางในการการใช้ดุลพินิจ (Discretion) ของผู้กำกับดูแล จึงมีความจำเป็นเพื่อให้ ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อเจตนารมณ์และสาระสำคัญแห่งหลักการดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงที่มาและความสำคัญของความประพฤติในทางซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับเหตุแห่งการถอดถอนสมาชิกภาพของสภาตำบล และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อันนำมาซึ่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ
5. เพื่อเสนอแนะแนวทาง แก้ไขข้อกฎหมาย ขอบเขตการใช้อำนาจการใช้ดุลพินิจในการตีความกฎหมาย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวិชาณิพนธ์มุ่งศึกษาถึงปัญหาการใช้และตีความกฎหมาย ในประเด็นปัญหาเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกรณี “มีความประพฤติในทางซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายตามกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ตรี วรรคหนึ่ง (8) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาของการพัฒนากฎหมาย รวมทั้งวิเคราะห์คำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด และความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อให้ทราบว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาและศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยปัญหาการเป็นผู้มีส่วนได้เสียของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละประเด็นอย่างไร ใช้หลักการใดในการวินิจฉัย และเจตนารมณ์ที่แท้จริงของบทบัญญัติดังกล่าวควรเป็นเช่นไร เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

4. สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ตรี (8) ได้วางหลักเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงเมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีมีความประพฤติในทางซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 47 ตรี ดังกล่าวข้างต้นมีความมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกสภาท้องถิ่นมีความประพฤติที่เป็นแบบอย่างของประชาชนตามที่ได้รับควมไว้วางใจให้มาทำหน้าที่ผู้แทนประชาชน แต่ด้วยพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีปัญหาในส่วนของการตีความว่าพฤติการณ์ใดบ้างที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย และอาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น จำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหากหากได้กำหนดความหมายหลักเกณฑ์ หรือพฤติการณ์กรณีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยเป็นไปอย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อันจะทำให้อำนาจในการใช้บังคับกฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับเหตุที่ทำให้สมาชิกสภาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง ในกรณีมีความประพฤติในทางซึ่งจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย โดยศึกษาจากตำรากฎหมาย เอกสาร ผลงานทางวิชาการด้วยกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกาหรือคำสั่งศาล วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุป ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

6. สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเฉพาะกรณี “มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย”ว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณา เนื่องจากคำว่า “มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย” ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มิได้กำหนด คำนิยาม หรือแนวทางในการวินิจฉัยว่ากรณีหรือพฤติการณ์เช่นใดจะถือว่า มีความประพฤติในทางซึ่งจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียไว้อย่างชัดเจน เนื่องด้วยสมาชิกสภาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นบุคคลซึ่งประชาชนให้การยอมรับและได้ถูกเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อมาทำหน้าที่ ดังนั้น จะต้องมีความประพฤติที่สมควร (reasonable man) หรือว่าต้องมีพฤติกรรมที่มีมาตรฐานสูงกว่าคนทั่วไป เพราะเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของประชาชนซึ่งเป็นบุคคลที่มีเกียรติ ตลอดจนความรู้สึกของสังคมที่คาดหวังไว้ ซึ่งความไม่ชัดเจนดังกล่าวอาจทำให้การมีมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้สมาชิกสภาของสมาชิกคนหนึ่งสิ้นสุดลงเพราะเหตุดังกล่าวตามมาตรา 47 ตรี (8) รวมทั้งการสอบสวน และการวินิจฉัยของนายอำเภอ ซึ่งผู้นั้นได้อุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อประกอบการวินิจฉัย ตลอดจน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้มีอำนาจใช้เป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจว่ากรณีใดถือได้ว่า มีความประพฤติในทางซึ่งจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย ซึ่งเป็นการยากที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอผู้กำกับดูแลจะพิจารณาได้อันเนื่องจากขาดนิยาม และหลักเกณฑ์ ตลอดจนวิธีหรือแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นเหตุทำให้การใช้ดุลพินิจในวินิจฉัยและออกคำสั่งทางปกครองให้สมาชิกสภาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกวินิจฉัยไม่ได้รับความเป็นธรรมและเกิดการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองได้ ยกตัวอย่างเช่น

² วิทยุชน (reasonable man) คือ ผู้ซึ่งรู้ดีหรือชอบตามปกติ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) กรุงเทพฯ: นามนิรุกติศาสตร์บัณฑิต.

ในกรณีของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลถูกจับกุมในข้อหาเล่นการพนันไพรมี่ และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีมติให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเนื่องจากมีพฤติกรรมในทางเสื่อมเสียทางศีลธรรม ซึ่งศาลปกครองได้มีคำพิพากษาไว้ว่ากรณีมีพฤติกรรมเล่นการพนันไพรมี่ พฤติกรรมดังกล่าวไม่เป็นพฤติกรรมที่เสื่อมเสียทางศีลธรรม เนื่องจากการเล่นพนันดังกล่าวเป็นเพียงผู้เล่น ไม่ถึงขนาดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก และการพนันไพรมี่เป็นการพนันในบัญชี ข ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ซึ่งกฎหมายไม่ได้ห้ามโดยเด็ดขาด การมีคำสั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากสมาชิกภาพนั้นเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ ให้เพิกถอนคำสั่งให้พ้นจากสมาชิกภาพดังกล่าว³ ซึ่งเมื่อพิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้โดนมติสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้พ้นจากสมาชิกภาพและนายอำเภอมีคำสั่งให้พ้นจากสมาชิกภาพนั้นได้รับความเสียหาย ต้องพ้นจากสมาชิกภาพทันที ซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ถือเป็นผู้แทนของประชาชน การจะให้พ้นจากสมาชิกภาพควรมีหลักเกณฑ์หรือแนวทางในการวินิจฉัยที่ชัดเจน

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า กรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาและจะต้องมีวินิจฉัยด้วยมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และกรณีนายอำเภอเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดให้สิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรใช้หลักเกณฑ์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการสอบสวนผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ประธานสภาท้องถิ่น รองประธานสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น และที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นแนวทางในการวินิจฉัย โดยยึดพฤติการณ์อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียตามแนวคำพิพากษาของศาลที่ได้เคยพิพากษามาแล้ว เป็นเกณฑ์การพิจารณาในการกระทำกรณีเดียวกัน และยึดหลักการยอมรับของชุมชนตามความเห็นของศาลปกครอง หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี รวมถึง จรรยาบรรณตามประมวลจริยธรรม ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางทางจริยธรรม ประกอบในการวินิจฉัยของผู้มีอำนาจ เพื่อให้วินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งเป็นการสอดคล้องกับแนวคิดการถ่วงดุลอำนาจ และหลักการใช้ดุลพินิจ ผู้ถูกกระทบกระเทือนสิทธิสามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ อีกทั้งเมื่อมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ สมาชิกสภาสามารถคัดค้านกรรมการสอบสวนได้ หากคิดว่ากรรมการผู้นั้นมีส่วนได้เสีย และสามารถนำพยานหลักฐานมาแสดงให้เห็นแก่คณะกรรมการสอบสวน หรือจะตั้งผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมเป็นกรรมการสอบสวนได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ตัวสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเมื่อนายอำเภอมีมติแล้ว หากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เป็นที่พอใจสามารถนำไปฟ้องต่อศาลปกครองให้พิจารณาพิพากษาว่า คำสั่งของนายอำเภอนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งเป็นการควบคุมโดยองค์กรตุลาการอีกชั้นหนึ่ง

7. อภิปรายผล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ตรี (8) ได้วางหลักเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหาร

³ คำพิพากษาศาลปกครอง คดีหมายเลขแดงที่ 445/2546

ส่วนตำบลสิ้นสุดลงเมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีผลประโยชน์ในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหายของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นมีความมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกสภาท้องถิ่นมีความประพฤติที่เป็นแบบอย่างของประชาชนตามที่ได้รับควมไว้วางใจให้มาทำหน้าที่ผู้แทนประชาชน แต่ด้วยพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีปัญหาในส่วนของกรณีความประพฤติใดบ้างที่จะนำมาซึ่งความเสียหาย และอาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งฝ่ายตรงข้าม อาทิเช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เข้าร่วมกิจกรรมของตำบล เป็นเหตุให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้สมาชิกสภาผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง⁴ อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมประกอบข้อเท็จจริงจากแนวคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดแล้ว จะสามารถกำหนดนิยามของ คำว่า ความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหายได้ ว่ามีพฤติกรรมอย่างใดบ้าง อันเป็นพฤติกรรมในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหายซึ่งเป็นเหตุให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ย่อมจะทำให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นหลักเกณฑ์อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานในการใช้ดุลพินิจของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้มีอำนาจกำกับดูแล ซึ่งจะทำการวินิจฉัยเป็นไปอย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อันจะทำให้อำนาจในการใช้บังคับกฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบที่ผู้ใช้อำนาจจะนำมาพิจารณาว่าการกระทำใดกระทำได้หรือไม่นั้น ประกอบด้วย 1) การค้นหาข้อเท็จจริง (finds facts) 2) ปรับข้อเท็จจริงเข้ากับหลักกฎหมาย (applies law) และ 3) พิจารณาว่าอะไรเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ในสถานการณ์นั้น ๆ ภายหลังจากที่ทราบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว เรียกว่าได้ว่าเป็นการใช้ดุลพินิจ (the exercise of discretion) การใช้ดุลพินิจนั้นต้องผูกพันตามหลักความเสมอภาคหรือหลักความได้สัดส่วนด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาการวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงนั้น จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงของการกระทำเป็นการเฉพาะเป็นกรณี เนื่องจากกฎหมายบัญญัติคำไว้กว้าง ๆ เป็นนามธรรมชัดเจน บางกรณีอาจต้องอาศัยการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หรือผู้กำกับดูแล ซึ่งอาจมีความเห็นแตกต่างกันได้หลายทาง และอาจมีปัญหาการใช้ดุลพินิจในการสั่งให้พ้นจากสมาชิกภาพสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เมื่อมีมติให้สมาชิกสภาผู้ใดมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหาย เป็นเหตุให้สมาชิกภาพผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อพิจารณาแล้วการลงมติโดยเสียงข้างมากนั้นให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง อาจจะเป็นช่องทางในการกลั่นแกล้งฝ่ายตรงข้าม หรือเป็นการร่วมกันกลั่นแกล้ง หรือร่วมมือกันเพื่อที่จะให้ผู้ขัดแย้งกับกลุ่มของตนต้องพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เป็นการได้มาโดยการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ถือว่าเป็นข้าราชการการเมืองท้องถิ่น ซึ่งอาจขัดกับหลักเจตนารมณ์ของการได้มาซึ่งข้าราชการการเมืองท้องถิ่น

⁴ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.496/2558

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ โดยเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสอบสวนผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ประธานสภาท้องถิ่น รองประธานสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น และที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 โดยการเพิ่มบทนิยาม ความประพฤตินทางที่จะมาซึ่งความเสื่อมเสีย หมายถึง ความประพฤติ หรือพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

(1) ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตน หรืออาศัยอำนาจหน้าที่ของตน แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

(2) กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา

(3) กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

(4) มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

(5) กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน โดยเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน

(6) การก้าวล่วงในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่มีอำนาจหน้าที่

การบัญญัติไว้ในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดความชัดเจนในคัวบทกฎหมายยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยหรือคณะกรรมการสอบสวนที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสอบสวนผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ประธานสภาท้องถิ่น รองประธานสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น และที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 มีหลักเกณฑ์ หรือแนวทางในการวินิจฉัยที่ชัดเจน เพื่อเป็นบรรทัดฐานว่าพฤติกรรมอย่างใดบ้างที่เป็นพฤติกรรมในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย อันเป็นเหตุให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (Subdistrict Administrative Organization Council) มีมติให้สมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นสิ้นสุดลง อย่างไรก็ดีตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดที่ไม่เห็นด้วยกับมติสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถอุทธรณ์หรือโต้แย้งมติดังกล่าวไปยังนายอำเภอซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีอำนาจกำกับดูแล เป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจการใช้ดุลพินิจของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเมื่อนายอำเภอมีคำวินิจฉัยอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วให้ถือว่าเป็นที่สิ้นสุด แต่ในกรณีนี้ถือว่าการสิ้นสุดในทางบริหารเท่านั้น หากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เป็นที่พอใจยังสามารถนำกรณีดังกล่าวไปฟ้องต่อศาลปกครอง ซึ่งเป็นไปตามหลักการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจอีกทางหนึ่งด้วย

9. เอกสารอ้างอิง

กิจบดี ก้องเบญญูช. (2553). **หลักกฎหมายมหาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2553). **กฎหมายมหาชน ทฤษฎี และหลักการที่สำคัญ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ธานินทร์ กรีวิเชียร. (2551). **ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ**.

กรุงเทพฯ: สำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

มานิตย์ จุ่มปา. (2554). คำอธิบายกฎหมายปกครอง เล่ม 2 ว่าด้วยการจัดระเบียบราชการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อักษราทร จุฬารัตน. (2553). การใช้และการตีความกฎหมาย. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ปัญหาการโต้แย้งคัดค้านมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในกรณีที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลภายนอก ศึกษากรณีมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา

PROBLEMS OF DISPUTE ON RESOLUTION OF THE JUDICIAL COMMISSION IN THE CASE OF EFFECT ON THE RIGHTS AND LIBERTIES OF THE THIRD PARTY: A CASE STUDY OF THE JUDICIAL COMMISSION ISSUING A RESOLUTION THAT NOT ACCEPT MASTER OF LAWS PROGRAM OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION

บุญญ์ มหาวรร

นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: m.poonn@gmail.com

ดร.ตรีเพชร จิตรมहिมา

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: tripetch1919@gmail.com

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 196 ได้กำหนดให้ศาลยุติธรรมมีองค์กรในการบริหารงานบุคคล เรียกว่า คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ทำหน้าที่ คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขึ้น เลื่อนตำแหน่ง และให้พ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนพิจารณาโทษผู้พิพากษาหรือตุลาการที่กระทำผิดทางวินัย โดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลยุติธรรม หากพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) แล้วพบว่า การใช้อำนาจนั้นมิใช่เป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ กล่าวคือ ไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี แต่เป็นการใช้อำนาจทางปกครอง (Administrative Authority) ในการพิจารณาออกมติไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา และเมื่อพิจารณาถึงที่มาของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) จะพบว่าผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นคณะกรรมการแล้วแต่เป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และการกระทำในฐานะคณะกรรมการนั้นเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเกิดผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ดังนั้นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 วรรคสาม กำหนดให้การกระทำใด ๆ ที่กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคล ย่อมต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายโดยองค์กรตุลาการหรือศาลภายใต้หลักนิติรัฐเช่นกัน ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ด้วย

เมื่อบุคคลภายนอกซึ่งถูกมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย ย่อมถือได้ว่าบุคคลดังกล่าวได้ถูกละเมิดสิทธิ จึงควรได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ตามรัฐธรรมนูญ เห็นควรพิเคราะห์แล้วจึงกำหนดให้มีการอุทธรณ์คดีดังกล่าวต่อองค์กรผู้มิอำนาจได้ หากยังไม่เป็นที่พอใจในคำสั่งชั้นอุทธรณ์ บุคคลผู้นั้นมีสิทธิที่จะนำมาฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ เฉกเช่นเดียวกับผู้ที่ถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพจากคำสั่งทางปกครองอื่น ๆ การที่บุคคลภายนอกซึ่งถูกมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายนั้น ไม่สามารถใช้สิทธิฟ้องต่อศาลปกครองได้ คงใช้สิทธิเพียงขอให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ทบทวนมติดังกล่าวได้เท่านั้น ซึ่งเห็นว่าบุคคลภายนอกเมื่อถูกกระทบกระเทือนสิทธิก็ควรได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญในการเรื่องการใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า เมื่อมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เป็นคำสั่งทางปกครอง บุคคลภายนอกที่ถูกกระทบกระเทือนสิทธิ สามารถใช้สิทธิในทางศาลได้ โดยปกติถ้าเป็นคำสั่งทางปกครองทั่วไป สามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ แต่ในกรณีของมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม มีข้อจำกัดในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (2) กำหนดให้การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เมื่อมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองแล้ว บุคคลภายนอกผู้ถูกกระทบกระเทือนสิทธิจะสามารถไปฟ้องคดีต่อศาลได้ นั้น บททั่วไปควรต้องไปยื่นฟ้องยังศาลยุติธรรม แต่เมื่อพิเคราะห์จากองค์ประกอบของคณะกรรมการแล้วเห็นว่า มติคณะกรรมการศาลยุติธรรมดังกล่าว ถูกออกโดยคณะกรรมการซึ่งมาจากผู้พิพากษาแต่ละชั้นศาลในศาลยุติธรรมทั้งสิ้น และมีประธานศาลฎีกาซึ่งเป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสูงสุดของศาลยุติธรรมเป็นประธานคณะกรรมการด้วย ดังนั้นเมื่อนำมติคณะกรรมการไปฟ้องต่อศาลยุติธรรมก็เท่ากับว่านำเรื่องเดิมไปให้คณะกรรมการชุดเดิมเป็นผู้พิจารณา และอาจทำให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมไม่กล้าตัดสินใจตัดสินคดีกับมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งมีประธานศาลฎีกาเป็นผู้บังคับบัญชา บุคคลภายนอกอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้นจึงควรส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการวินัยข้าราชการอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเป็นผู้วินิจฉัยหรือพิจารณาพิพากษาในกรณีดังกล่าวต่อไป จึงเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติกฎหมาย เป็น (4) ในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินัยข้าราชการอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ความว่า ให้คณะกรรมการวินัยข้าราชการอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหรือเพิกถอนปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา โดยคู่ความจะยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการพิจารณา วินิจฉัย

คำสำคัญ: คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) / มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม / หลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย / การโต้แย้งคัดค้านกรณีเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย

ABSTRACT

The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017), Section 196, provided the Courts of Justice to establish an independent statutory corporation for personnel management, called the Judicial Commission of the Courts of Justice, which is responsible for selection, recruitment, appointment, upgrade, promotion, removal from the office, and all the way to punishing judges or arbiters who commit disciplinary offences. The Judicial Commission of the Courts of Justice is personal administrative organ that administers and manages personnel of the Courts of Justice. Upon consideration of the power and duty of the Judicial Commission, such power and duty are indeed not a judicial

authority. In other words, the Judicial Commission has no power to adjudicate lawsuits, rather, it has the administrative power to decide not to certify or revoke the Master of Laws Program at a university. Moreover, upon consideration of the origin of the Judicial Commission of the Courts of Justice, it is evident that the selected candidates of the commission are judges or arbiters who are erudite and competent, whereby their duties as a commission are the utilization of legal authority as a government official, which may affect the rights of an individual. As such, the exercise of rights according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017), Section 25, Paragraph three, provided that any actions that affect an individual's right shall be under the legal examination of the judiciary or the court, as well as under the legal state; thereby, such actions also include those performed by the Judicial Commission.

Accordingly, in the case of a third party who was decided by the Judicial Commission not to certify or revoke the Master of Laws Program, it shall be deemed that such person's rights are violated and that his/her rights and liberties shall be entitled to the protection under the constitution. It is therefore deemed appropriate to appeal such decision to an authorized organization. If such appeal is still unsatisfactory, that person has the right to file a lawsuit to the Administrative Court. This shall also apply to those who are deprived of the rights and liberties from other administrative orders. In the event that the third party who was decided by the Judicial Commission not to certify or revoke the Master of Laws Program is unable to exercise the right to prosecute against the Administrative Court, he/she may file a petition to the Judicial Commission to reconsider such decision. It is perceived that when the rights of a third party are affected, he/she should be entitled to the protection of rights according to the constitution regarding the exercise of judicial rights and litigation to the Courts.

It has been considered that when the Judicial Commission's resolutions are administrative orders, the third parties whose rights are affected are entitled to exercise the rights through the court. As a matter of course, in case of general administrative orders, they can be brought before the Administrative Court. However, in case of Judicial Commission's resolutions, there are some restrictions described in Section 9, Paragraph two (2) of the Act on the Establishment of Administrative Courts B.E. 2542 (1999) providing that actions of the Judicial Commission under the law on judicial rules are not covered in the competency of the Administrative Court. Since the resolutions of the Judicial Commission are not covered in the competency of the Administrative Court, the question arose as to which court the third parties whose rights are affected shall bring to the case. In general, such case is supposed to be brought before the court of justice, but when having taken the elements of the Judicial Commission into consideration, the resolutions of the Judicial Commission are issued by the Commission which consist of judges from each level of the Court of Justice and the President of the Supreme Court, who has the supremacy of the Court of Justice, as the President of the Commission. Therefore, if the Judicial Commission's resolutions were brought before the court, it would be submission of the same case to the same commission. This may also make the judges in the Court of Justice reluctant to decide the cases in contrast with the resolutions of the Judicial Commission in which the President of the Supreme Court is the superior officer, so the third parties may not receive justice. Thus, the cases should be submitted

to the Commission on Jurisdiction of Courts to decide the cases. It is necessary, therefore, to modify the provision as (4) in Section 10 of the Act on the Determination of the Power and Duties among Courts B.E. 2542 (1999) which provides that the Commission on Jurisdiction of Courts shall have the authority to decide the cases related to the Judicial Commission's resolutions that disapprove or revoke the Master of Laws from the higher education institutions and the parties shall request to the court submitting the case to the Commission on Jurisdiction of Courts.

KEYWORDS: The Judicial Commission/Resolution of The Judicial Commission / Master of Laws Program/

Dispute in The Case of Revocation of Master of Laws Program

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กฎหมายปกครอง คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับการปกครอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดองค์กรของฝ่ายปกครอง วิธีการดำเนินการของฝ่ายปกครอง ซึ่งการดำเนินการของฝ่ายปกครองนี้ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่ หรือสิทธิของบุคคลอื่น บางกรณีอาจทำให้สิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงไป แต่บางกรณีก็ก่อให้เกิดความรับผิดชอบที่ฝ่ายปกครองจะต้องเยียวยาให้แก่ผู้ที่เสียหาย ฉะนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า กฎหมายปกครองเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของฝ่ายปกครองด้วยกันเอง หรือระหว่างองค์กรของฝ่ายปกครองกับเอกชน อย่างไรก็ตาม เอกชนนี้อาจเป็นประชาชนหรือเป็นเจ้าของหน้าที่เองก็ได้ เพราะกฎหมายปกครองเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของฝ่ายปกครอง กล่าวคือ รัฐเป็นสิ่งสมมติขึ้นไม่มีตัวตน ดังนั้น ในการดำเนินกิจการอันเป็นหน้าที่ของรัฐ จึงจำเป็นต้องมีบุคคลเข้ามาดำเนินการแทน บุคคลที่เข้ามาดำเนินการแทนรัฐนั้น เรียกกันทั่วไปว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ในรัฐนั้นอาจจำแนกการกระทำของรัฐได้ ดังนี้

1) การกระทำทางนิติบัญญัติ 2) การกระทำทางตุลาการ และ 3) การกระทำทางปกครอง โดยการกระทำทางปกครองนี้ ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ¹ หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะกรรมการหรือฐานะอื่นใด โดยมีการจัดโครงสร้างของการบริหารราชการออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ราชการบริหารส่วนกลาง (The Center Public Administration) ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (Provincial Administration) และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (Local Administration) เพื่อให้สามารถบริหารราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกระทำทางปกครองของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย ตามหลักการว่าด้วยการกระทำของฝ่ายปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย และเป็นไปตามหลักนิติรัฐ² (Legal State) ฝ่ายปกครองจะกระทำการใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและจะต้องกระทำลักษณะดังกล่าวภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด การกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย โดยกฎหมายเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ มีหน้าที่ดูแลขั้นตอนของการพิจารณาให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์และรวดเร็ว มิใช่ปล่อยให้

¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

² หลักนิติรัฐ คือ หลักการที่รัฐและหน่วยงานของรัฐใช้อำนาจดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน กฎหมายนั้นก็ต้องจำกัดอำนาจรัฐและหน่วยงานของรัฐไม่ให้ใช้อำนาจนอกกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

เรื่องของคู่ความเหมือนกับวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อจัดโอกาสที่จะวินิจฉัยสั่งการพิพาทตั้งแต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง มิให้คิดเพียงว่าหากพิพาทประการใดแล้วประชาชนก็สามารถใช้สิทธิทางศาลได้ อย่างไรก็ตาม บุคคลคนใดที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำทางปกครองซึ่งคนเห็นว่ามันไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิร้องขอให้ศาลพิพากษาการกระทำทางปกครองนั้นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ในการศึกษาคำสั่งนี้ จะกล่าวถึงพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บทบัญญัติว่าด้วยเจ้าหน้าที่ ซึ่งบัญญัติอยู่ในส่วนที่ 1 หมวดที่ 2 คำสั่งทางปกครอง เมื่อกล่าวถึงคำสั่งทางปกครองนั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่า คำสั่งทางปกครองและหมายถึง การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิ หรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ หรือการอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง³ และการทำคำสั่งทางปกครองต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น⁴

เมื่อพิจารณาถึงคำสั่งใดเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ ถ้าเป็นคำสั่งทางปกครอง ย่อมอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง (Jurisdiction) ที่จะพิจารณาพิพากษา ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ใน มาตรา 9 วรรคหนึ่ง อย่างไรก็ตาม บางครั้งก็มีปัญหา หรือการดำเนินการอยู่ 3 ประการ ที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง คือ 1) การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร 2) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตุลาการ และ 3) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ

จากมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่มีมติไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย เป็นเหตุให้ผู้สมัครสอบเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาขาดคุณสมบัติไม่สามารถสมัครสอบได้ ถือได้ว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่เป็นการกระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอก ดังนั้นควรจะสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ แต่ด้วยบทบัญญัติในมาตรา 9 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดให้การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตุลาการ ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครอง ประเด็นดังกล่าวจึงมีความจำเป็นและสำคัญอันนำไปสู่การพัฒนาระบบกฎหมายโดยการแก้ไข ปรับปรุง ให้นำไปบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อเกิดประโยชน์

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาได้แก่คดีค้านมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในกรณีที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลศึกษากรณีมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการของการทบทวนและตรวจสอบคำสั่งทางปกครอง
3. เพื่อพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากมติคณะกรรมการตุลาการของศาลยุติธรรม
4. เพื่อศึกษาการทบทวนและตรวจสอบคำสั่งทางปกครอง โดยเปรียบเทียบกับปัญหาการโต้แย้งคัดค้านมติคณะกรรมการตุลาการของศาลยุติธรรมในกรณีที่มีผลกระทบต่อบุคคลภายนอก

³ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

⁴ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

5. เพื่อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินการค้นหาแนวทางการโต้แย้งคัดค้าน มติคณะกรรมการศาลยุติธรรม และการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งถึงปัญหาการทบทวนและตรวจสอบคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์และการขอให้พิจารณาใหม่ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาของการพัฒนากฎหมาย คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกา งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อให้ทราบเจตนารมณ์ที่แท้จริงของบทบัญญัติควรเป็นเช่นไร และเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4. สมมติฐานของการวิจัย

ระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการสมัคร การสอบคัดเลือก และการทดสอบความรู้ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2558 กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการ หรือคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สามารถมีมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมรับรองหรือไม่รับรองหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น ส่งผลให้ผู้สมัครสอบเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน ตามมาตรา 21 (2) (ก) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่ง มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ดังกล่าว ถือเป็นการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (2) กำหนดให้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง

ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 วางหลักกฎหมายว่า ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขึ้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับคำสั่งดังกล่าว

มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมดังกล่าวนี้ เมื่อมีมติแล้วถือเป็นที่สุด และไม่มีบทบัญญัติกำหนดวิธีการอุทธรณ์เป็นการเฉพาะ และหากกระทบกระเทือนสิทธิ และเสรีภาพของ ผู้สมัครสอบฯ หรือสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ต้องเสียประโยชน์จากมติดังกล่าวจะสามารถอุทธรณ์ หรือโต้แย้งมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมได้หรือไม่ ดังนั้น เห็นควรส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งเป็นองค์กรกลางระหว่างศาล ให้เป็นผู้พิจารณาพิพากษาในกรณีที่มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา และเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติกฎหมาย เป็น (4) ในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ความว่า ให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหรือเพิกถอนปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา โดยคู่ความจะยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากมติไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา โดยศึกษาจากคำรากฎหมาย เอกสาร ผลงานทางวิชาการ บทบัญญัติกฎหมาย หรือคำพิพากษาคำสั่งของศาลปกครอง วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ รวมทั้งสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุป ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

6. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการโต้แย้งคัดค้านจากมติคณะกรรมการศาลยุติธรรมที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลภายนอกกรณีมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา พบว่ามีปัญหาหลายประการจึงขอเสนอแนะของปัญหาและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัญหาการตรวจสอบความชอบในการออกคำสั่งของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) มีมติไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา

มติของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษานั้น เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง ในการบริหารงานบุคคลภายในองค์กรของศาลไม่จำเป็นจะต้องเป็นการคัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง และให้พ้นจากตำแหน่ง อันเป็นการส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลโดยตรง ดังมติของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในการพิจารณา มีมติไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย ของมหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง และเพิกถอนการรับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย จำนวน 3 แห่ง⁵ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีกฎหมายเฉพาะให้อำนาจ ก.ต. ในการดำเนินการได้โดยอิสระ ไม่ต้องถูกตรวจสอบความชอบในการออกคำสั่งโดยองค์กรอื่นใด ถึงแม้ว่าการใช้อำนาจของ ก.ต. จะมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองก็ตาม ซึ่งตามหลักกฎหมายปกครอง กรณีนี้จะต้องอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง แต่มีข้อยกเว้นตามมาตรา 9 วรรคสอง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542

2. ปัญหาการไม่สามารถโต้แย้งต่อศาลปกครองในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.)

ปัญหาการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในการพิจารณามติไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษานั้น เป็นเรื่องของการบริหารงานบุคคลที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางปกครองซึ่งตามหลักกฎหมายปกครองต้องอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง แต่ได้มีข้อยกเว้นไว้ ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 9 วรรคสอง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ไม่ให้การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการอยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะพิจารณา เช่นกรณีผู้ฟ้องคดีเป็นผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากประกาศคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม โดยในประกาศดังกล่าวไม่มีรายชื่อผู้ฟ้องคดีเป็นผู้มีสิทธิเข้าสอบคัดเลือก ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่เป็นธรรมและขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ซึ่งศาล

⁵ มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ที่ 19/2554

ปกครองได้มีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา⁶ ดังนั้น หากพิจารณาหลักกฎหมายที่ให้อำนาจบุคคลที่ถูกกระทบกระเทือนสิทธิหรือเสรีภาพสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 25วรรค 3 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

3. ปัญหาเกี่ยวกับการทบทวนตรวจสอบคำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มิได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมสามารถทบทวนคำสั่ง หรือมีการตรวจสอบคำสั่งภายในฝ่ายปกครอง ซึ่งขัดต่อหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง กล่าวคือ ถ้ามีกฎหมาย สิทธิคือประโยชน์อันเกิดจากการคุ้มครองและรับรองโดยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้สิทธิจึงเกิดขึ้นโดยกฎหมาย การที่ไม่มีกฎหมายรับรอง ก็ไม่อาจเกิดสิทธิขึ้น⁷ อันเป็นหลักประกันความเป็นธรรม ในการทบทวนคำสั่งทางปกครองอีกชั้นหนึ่ง

4. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนกรณีที่ต้องอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง

มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา ทำให้ผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา นั้น ไม่มีคุณสมบัติที่จะสมัครสอบได้ เป็นการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เมื่อมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เป็นคำสั่งทางปกครองที่กระทบต่อสิทธิของผู้รับคำสั่ง ดังนั้นบุคคลดังกล่าวควรที่จะอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองได้ดังเช่นกรณีคำสั่งทางปกครองอื่น ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดรับรองสิทธิของบุคคลไว้ว่าบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้⁸ โดยกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ แต่ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม มิได้มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบสามารถอุทธรณ์มติดังกล่าว หรือจะสามารถยื่นฟ้องต่อหน่วยงานใด หรือองค์กรใดได้บ้าง อันเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเมื่อประชาชนได้รับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพก็สามารถที่จะนำคดีไปฟ้องต่อศาลได้

5. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการฟ้องเพิกถอนคำสั่งทางปกครองต่อศาล

ตามที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) มีมติไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ประกอบข้อ 14 แห่งระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการสมัคร การสอบคัดเลือก และการทดสอบความรู้ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2558 ซึ่งในบทบัญญัติทั้งสองดังกล่าวมิได้กำหนดหลักเกณฑ์การโต้แย้ง คัดค้าน หรือการยื่นฟ้องมติดังกล่าวต่อศาลใด

⁶ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 247/2554

⁷ วิษณุ เครืองาม. (2530). **คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ. หน้า 642.

⁸ มาตรา 25 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

7. อภิปรายผล

จากสมมติฐานการวิจัย พบว่าระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการสมัคร การสอบคัดเลือก และการทดสอบความรู้ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2558 กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการ หรือ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สามารถมีมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม รับรองหรือไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น ส่งผลให้ผู้สมัครสอบเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน ตามมาตรา 21 (2) (ก) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่ง มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ดังกล่าว ถือเป็นการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (2) กำหนดให้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง อย่างไรก็ตาม มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ที่ไม่รับรองปริญญาบัตรทางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา หากพิจารณาตาม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แล้ว ถือเป็นการสั่งทางปกครองตามคำนิยามมาตรา 5 คำสั่งทางปกครอง มีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ สถานะของบุคคล เป็นไปตามคำนิยามในมาตรา 5 ที่ออกโดยฝ่ายปกครองซึ่งมีผลกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของผู้สมัครสอบฯ

จากการศึกษาพบว่า มติของคณะกรรมการดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองเนื่องจากมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง เป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ซึ่งเมื่อพิจารณาจากนิยาม มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง มติคณะกรรมการดังกล่าวฯ เป็นคำสั่งทางปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่า บุคคลภายนอกสามารถโต้แย้งมติคณะกรรมการศาลยุติธรรมได้ และการใช้อำนาจในการออกมติของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมนั้น เป็นการใช้อำนาจในทางบริหาร ไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจในทางพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ฉะนั้นบุคคลภายนอกควรจะได้แย้งมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษาได้เช่นเดียวกับมติคณะกรรมการอื่น ๆ เมื่อพิจารณาว่าบุคคลภายนอกจะได้แย้งมติคณะกรรมการต่อไฉนนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่า เมื่อมีข้อจำกัดไม่สามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ และการที่จะไปยื่นฟ้องยังศาลยุติธรรมบุคคลภายนอกก็อาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้นเห็นควรให้ส่งเรื่องให้องค์กรกลางคือ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล เป็นผู้พิจารณาหรือมีอำนาจในการวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวได้ ดังนั้นจึงเห็นควรให้มีการเพิ่มบทบัญญัติกฎหมายให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมมีมติเกี่ยวกับการไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์จากการศึกษา ประกาศแรก ผู้วิจัยเห็นว่า มติของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ที่ไม่รับรองหรือเพิกถอนหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายนั้น เป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอก เมื่อไม่มีการบัญญัติให้อุทธรณ์หรือโต้แย้ง ถือว่าเป็นการขัดกับหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เห็นควรที่กฎหมายควรจะบัญญัติให้สามารถโต้แย้ง หรืออุทธรณ์ให้ทบทวนคำสั่งดังกล่าวได้ โดยเปิด

โอกาสให้ผู้ที่ถูกกระทบสิทธิจากมติดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นควรจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล อุทธรณ์และร้องทุกข์ไว้โดยเฉพาะ ตามหลักการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน

ประการที่สอง มติคณะกรรมการดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง เนื่องจากมีข้อจำกัดตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542 ทำให้ผู้ถูกกระทบสิทธิไม่สามารถนำเหตุดังกล่าวมาฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ อันเป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นคำสั่งทางปกครองที่กระทบต่อสิทธิผู้มีส่วนได้เสียสามารถที่จะอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองได้ดังเช่นกรณีคำสั่งทางปกครองอื่น โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดรับรองสิทธิของบุคคลไว้ โดยกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ แต่ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมมิได้มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบสามารถอุทธรณ์มติดังกล่าว หรือจะสามารถยื่นฟ้องต่อหน่วยงานใด หรือองค์กรใดได้บ้าง อันเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเมื่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพสามารถที่จะนำคดีไปฟ้องต่อศาลได้ ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่ากรณีที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมมีมติไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมาย เป็นการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ส่งผลกระทบต่อบุคคลภายนอก ดังนั้นสมควรที่จะสามารถโต้แย้ง หรือใช้สิทธิทางศาลได้ เนื่องจากมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมถูกออกโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการในทางบริหาร ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ในการคัดสรรบุคคลเพื่อเข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา มิใช่เป็นการใช้อำนาจในทางตุลาการของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี จึงเห็นสมควรว่าควรจะต้องฟ้องหรือใช้สิทธิทางศาลได้ดังเช่นมติคณะกรรมการอื่น ๆ ซึ่งควรจะสามารถฟ้องต่อองค์กรศาลได้เมื่อบุคคลนั้นถูกกระทบกระเทือนสิทธิ แต่เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายในการกำหนดในเรื่องเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง ซึ่งในมาตรา 9 วรรคสอง (2) กำหนดไว้ว่ากรณีเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการนั้น ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งเป็นข้อจำกัดของกฎหมาย

ประการที่สาม เมื่อพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ว่าไม่ให้การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตุลาการ อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ก็ต้องมาพิจารณาต่อว่าควรจะต้องยกคดีต่อไป พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่จะนำมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไปฟ้องร้องยังศาลยุติธรรม นั้น เมื่อพิจารณาจากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) แล้วนั้น จะพบว่าตัวคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) นั้นประกอบไปด้วยผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาล ซึ่งสังกัดอยู่ในศาลยุติธรรมทั้งสิ้น อีกทั้งประธานคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ก็มาจากประธานศาลฎีกาโดยตำแหน่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นประมุขขององค์กรศาลยุติธรรม เมื่อตัวคณะกรรมการศาลยุติธรรม เป็นผู้พิพากษาที่ได้รับคัดเลือกมาจากศาลยุติธรรมแทบทั้งสิ้น เมื่อนำกรณีพิพาทไปฟ้องร้องยังศาลยุติธรรม นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นการนำกรณีพิพาทไปฟ้องยังศาลที่มีฐานะเทียบเท่าคณะกรรมการชุดเดิม อีกทั้งมีประธานศาลฎีกา ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดตามสายงาน เป็นประธานคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่เคยมีมติมาก่อน อาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเห็นควรส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งเป็นองค์กรกลางระหว่างศาล ให้เป็นผู้พิจารณาพิพากษาในกรณีที่มติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไม่รับรองหลักสูตรปริญญาโททางกฎหมายของ

สถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล แล้วนั้น จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจะประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็น ประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักงานตุลาการทหาร และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกสี่คนเป็นกรรมการ ซึ่งเป็น ผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร ซึ่งต้องได้รับ คัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละศาล และผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านกฎหมายที่มิใช่เป็นผู้พิพากษาหรือ ตุลาการประจำศาล เป็นกรรมการหนึ่งคน ถือว่าคณะกรรมการชุดนี้ประกอบไปด้วยประธานแต่ละศาล ซึ่งมีความ น่าเชื่อถือ และให้ความยุติธรรมแก่ผู้ถูกระทบกระทบกระเทือนสิทธิได้ และเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติกฎหมาย เป็น (4) ใน มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ความว่า ให้คณะกรรมการ วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับมติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ ไม่รับรองหรือเพิกถอนปริญญาโททางกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษา โดยคู่ความจะยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลส่งเรื่อง ไปให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัย

9. เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2553). **คำอธิบายกฎหมายปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคนดี. (2543). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2546). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง: หลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครอง และการ กระทำทางปกครอง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- วิชญ์ เครื่องาม. (2530). **คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.

**ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ให้ข้อมูลซึ่งไม่มีหน้าที่: ศึกษากรณีบุคคลภายนอกที่ให้
เบาะแสธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามกฎหมายป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน**

**PROBLEMS RELATED TO PROTECTION OF RIGHT FOR
WHISTLEBLOWER WITHOUT OBLIGATION: CASE STUDY OF
THE THIRD PARTY REPORTING SUSPICIOUS TRANSACTION UNDER
ANTI-MONEY LAUNDERING LAW**

พลพิชิต อินทรารุช

นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: NLP704@hotmail.com

ดร.ตรีเพชร จิตรมहिมา

นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: tripetch1919@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งจำกัดการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ให้ข้อมูลในกรณีบุคคลทั่วไปเฉพาะการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ขณะที่กรณีการรายงานธุรกรรมโดยสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด บัญญัติให้เมื่อผู้รายงานดังกล่าวได้กระทำโดยสุจริตแล้ว หากการรายงานก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบหลักการของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ กฎหมายในการให้ความคุ้มครองข้อมูลแก่รัฐในต่างประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะการคุ้มครองพยานในคดีอาญาเท่านั้น เนื่องจากเป็นกระบวนการที่จะทำให้ได้รับเบาะแส หรือข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่การสอบสวนถึงการกระทำความผิดได้ โดยที่มีกฎหมายไทยบางส่วนได้นำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจราชการแผ่นดิน พ.ศ.2552 และพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2552

คำสำคัญ: , คุ้มครองสิทธิผู้ให้ข้อมูล/ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย/กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ABSTRACT

This article aims to propose problems concerning protection of person under an obligation to report suspicious transaction according the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542 (1999) which has a limitation on

its witness protection in criminal prosecution for general people who report suspicious transaction. Meanwhile, financial institution, Department of land and designated person are fully protected by the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542 (1999). Compared to relevant laws in international level, principle of whistleblower protection laws and the United Nations Convention against Corruption 2003 put emphasis on protection of general people by covering beyond witness protection in criminal case due to the fact that such process is crucial to get useful information for investigation. The principle of whistleblower protection are applied by some Thai laws such as the Ombudsman Act B.E. 2552 (2009) and the Securities and Exchange Act B.E. 2535 (1992).

KEYWORDS: Anti-Money Laundering Act, Whistleblower Protection

1. บทนำ

เนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินมีลักษณะเป็นการก่ออาชญากรรมที่ไม่มีผู้ตกเป็นผู้เสียหาย (Victimless Crimes) ส่งผลให้กระบวนการดำเนินคดี การแสวงหาหลักฐาน และความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากการที่ไม่มีผู้เสียหายอย่างชัดเจน และไม่มีผู้ร้องเรียนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรืออีกนัยหนึ่ง หากภาครัฐจะเข้าเป็นผู้ดำเนินคดี แต่โอกาสที่บุคคลจะให้ความร่วมมือในการเป็นพยานหรือให้หลักฐานเพื่อแสดงถึงกระทำความผิดจะมีโอกาสน้อย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลจะรู้ดีว่าอาจเกิดความเดือดร้อนและเสียผลประโยชน์ไปด้วย ดังนั้น มาตรการที่จะจัดการกับอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวจึงต้องเป็นมาตรการที่เฉพาะเจาะจง และไม่เหมือนกับมาตรการโดยทั่วไป โดยที่มาตรการที่มักถูกใช้ในการจัดการกับอาชญากรรมการฟอกเงินคือ การกำหนดให้มีการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และการคุ้มครองผู้รายงานธุรกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้การรายงานธุรกรรมที่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเฉพาะผู้รายงานเพียงบางส่วนเท่านั้น ตามมาตรา 19 ได้แก่ สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด แต่กลุ่มบุคคลอื่นที่อาจเป็นส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลภายนอก ผู้ประกอบการอาชีพอื่น ซึ่งสามารถให้ข้อมูล หรือเบาะแสเชิงลึกเกี่ยวกับการกระทำความผิดและเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดี หากได้รายงานโดยสุจริตแล้ว จะไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเช่นเดียวกับกลุ่มผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จึงอาจเป็นข้อจำกัดในการรับรายงานข้อมูลธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์การกระทำความผิดของอาชญากร และทำให้เจ้าพนักงานของรัฐไม่สามารถใช้บังคับกฎหมายกับผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาข้อมูลปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ให้ข้อมูลซึ่งไม่มีหน้าที่ ศึกษากรณีบุคคลภายนอกที่ให้เบาะแสธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ให้ข้อมูลซึ่งไม่มีหน้าที่ศึกษากรณีบุคคลภายนอกที่
ให้เบาะแสธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ
เปรียบเทียบกับหลักการของกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิผู้ให้ข้อมูล และ
รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3. สมมุติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 19 วางหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง
สิทธิสำหรับผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมทางการเงิน หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยกลุ่มบุคคลดังนี้ (1)
สถาบันการเงิน (2) สำนักงานที่ดิน (3) ผู้ประกอบอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหากบุคคลกลุ่มดังกล่าวเป็น
ผู้รายงานกระทำโดยสุจริต และหากเกิดความเสียหายแก่บุคคลใด บุคคลดังกล่าวซึ่งรายงาน ไม่ต้องรับผิดชอบ (No
Liability) อันเป็นการได้รับความคุ้มครองสิทธิตามบทบัญญัติมาตรา 19 แต่กรณีการรายงานธุรกรรมทางการเงิน
หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยบุคคลภายนอกกลุ่มอื่นนอกจากกลุ่มบุคคลที่กล่าวข้างต้น ซึ่งผู้รายงาน
ข้อมูลที่มีเหตุอันควรสงสัย หรือผู้ให้เบาะแส หรือผู้ที่ได้ให้ข้อมูลตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ตามบทบัญญัติ มาตรา
38 ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กลับมีเพียงมาตรการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการ
คุ้มครองพยานในคดีอาญาเท่านั้น และไม่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิด้านอื่น เช่นเดียวกับกลุ่มบุคคลผู้มี
หน้าที่รายงานธุรกรรม ซึ่งอาจส่งผลให้สำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินไม่อาจได้รับรายงาน
ธุรกรรมทางการเงิน หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีได้ ดังนั้น
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงควรวางหลักการคุ้มครองสิทธิแก่
บุคคลภายนอกที่ให้ข้อมูล หรือให้เบาะแส ธุรกรรมทางการเงิน หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย กับสำนักงาน
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผู้รายงานกลุ่มอื่นได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย
เช่นเดียวกับกลุ่มบุคคลผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมาย มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ด้วย เพื่อให้เกิดสภาพบังคับของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นประ โยชน์
ในการได้รับข้อมูลทางการเงินเชิงลึกของผู้กระทำความผิดที่สามารถนำไปใช้ดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การรายงานข้อมูลธุรกรรมและการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลตามกฎหมายป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศและประเทศไทย

แนวคิดการดำเนินการทางด้านกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในระดับนานาชาติได้ถูก
นำเสนอโดยองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ อาทิ คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (Financial
Action Task Force: FATF) ได้มีข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (The FATF
recommendation) กำหนดว่าควรมีกฎหมายให้สถาบันการเงิน ธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน
(Designated Non-financial Businesses and Professions) มีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (Reporting
of Suspicious Transaction) ต่อหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence Unit) รวมทั้ง ยังกำหนดให้
ผู้รายงานธุรกรรมดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญาและทางแพ่งในข้อหา

ละเมิด รวมถึงข้อห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลที่บังคับใช้ตามสัญญา หรือบทบัญญัติของกฎหมาย ฯลฯ ถ้าบุคคลเหล่านั้นรายงานข้อสงสัยของตนด้วยความสุจริต ทั้งนี้ หลักการสำคัญของการรายงานธุรกรรมดังกล่าวในกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ การทำให้สามารถระบุถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทั้งในส่วนของผู้จ่ายเงินและผู้รับผลประโยชน์จากอาชญากรรมนั้น ๆ ที่ยังคงถูกซ่อนเร้นจากการตรวจพบโดยกระบวนการสอบสวนปกติซึ่งประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม

ประเทศไทยได้นำแนวคิดด้านการรายงานข้อมูลธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูล กำหนดเป็นมาตรการสำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามการฟอกเงิน ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กล่าวคือ การรายงานข้อมูลธุรกรรม กำหนดให้มีผู้ที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินให้แก่หน่วยงาน หรือผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย (1) สถาบันการเงิน (2) สำนักงานที่ดิน (3) ผู้ประกอบอาชีพที่ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมาย อาทิเช่น ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน ผู้ค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ เป็นต้น ซึ่งกฎหมายกำหนดให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานการฟอกเงิน ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งบุคคลผู้มีหน้าที่ข้างต้น กฎหมายกำหนดให้เมื่อผู้รายงานดังกล่าวได้กระทำโดยสุจริตแล้ว หากการรายงานก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชอบ และในขณะเดียวกันกฎหมายห้ามมิให้ผู้มีหน้าที่รายงานเปิดเผยข้อมูล หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันอาจทำให้ถูกค่า หรือบุคคลภายนอกทราบ มิฉะนั้นต้องรับผิดชอบตามกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีการเรียกให้บุคคลธรรมดาเข้าให้ข้อมูล หรือส่งเอกสาร พยานหลักฐานต่าง ๆ โดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายนี้ หรือหากเป็นกรณีบุคคลทั่วไป ซึ่งอาจเป็นผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้ที่แจ้งเบาะแส หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการธุรกรรม กฎหมายกำหนดให้ได้รับสิทธิการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยาน (droit de protection des témoins) ในคดีอาญา ภายใต้ระเบียบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้ที่แจ้งเบาะแส หรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 เท่านั้น ซึ่งมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับบริบทและสถานะการณ์ของกระบวนการฟอกเงินของประเทศไทยในปัจจุบัน เพราะการรายงานธุรกรรมโดยสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด อาจไม่เพียงพอที่จะเชื่อมโยงไปสู่การให้เบาะแส หรือหลักฐานต่อการทำธุรกรรมที่เป็นการฟอกเงิน ดังนั้น บทบาทของบุคคลทั่วไปในการแจ้งเบาะแส หรือให้ข้อมูลการฟอกเงิน ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนรู้เห็น หรือเกี่ยวข้องกับกระบวนการฟอกเงิน จะมีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบันดังที่ได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป

5. สภาพปัญหาของการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

แม้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีมาตรการทั้งการรายงานข้อมูลธุรกรรม และการให้ความคุ้มครองแก่ผู้มีหน้าที่รายงานข้อมูลแล้ว แต่การดำเนินการที่ผ่านมา

พบว่าประสบปัญหาสำคัญบางประการ จากการที่มาตรการทางกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เช่น โครงการสายลับ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีผู้เข้าร่วมกว่า 70,000 คน แต่ข้อมูลที่ได้รับแจ้งมีเพียง 7,000 ฉบับ และเมื่อแยกแยะเฉพาะข้อมูลที่มีคุณภาพสามารถนำมาขยายผลเพื่อนำไปสู่การจับกุมได้จริงกลับมีจำนวนไม่มากนัก ขณะที่ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะไม่นำเอาเงินที่ได้จากการทุจริตไปทำธุรกรรมเพื่อฟอกเงินดังกล่าวผ่านสถาบันการเงิน แต่จะเก็บเงินสด หรือทรัพย์สินดังกล่าวไว้ที่บ้าน หรือสถานที่เก็บเงิน (Safe House) หรือมีการเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ พระเครื่องวัตถุโบราณ เป็นต้น รวมทั้ง การขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดแรงจูงใจจากประชาชนในการสนับสนุน หรือให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลเบาะแสการฟอกเงิน หรือรวมทั้งธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบหลักการของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลแก่รัฐในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูล (Whistleblower Protection Act of 1989) สำหรับลูกจ้างของภาครัฐ ในส่วนของสหราชอาณาจักร มีพระราชบัญญัติการเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest Disclosure Act 1998) ซึ่งครอบคลุมทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน โดยที่กฎหมายดังกล่าวมีหลักการสำคัญร่วมกัน คือ เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลจากการโต้ตอบของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูล และเป็นการส่งเสริมให้ผู้พบเห็นการกระทำที่ไม่ถูกกฎหมาย กล่าวที่จะออกมาเปิดเผยข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของสาธารณะ (Interet General) จากข้อเท็จจริงข้างต้น การออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง จึงควรพิจารณาถึงการพัฒนากฎหมายการคุ้มครองสิทธิทางแก่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคคลทั่วไปเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการใช้บังคับกฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ด้วย

6. แนวทางการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินเพื่อคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล

จากปัญหาการคุ้มครองสิทธิบุคคลภายนอกดังกล่าวข้างต้น จึงควรกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิบุคคลทั่วไปผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อป้องกันจากการโต้ตอบของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูล นอกเหนือจากประเด็นของมาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญา เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2552 และพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลทั้งการที่ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย รวมถึง กระทำการใดอันเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อผู้เปิดเผยข้อมูลนั้น เป็นต้น โดยที่การพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักสุจริต (*bona fides*) ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้พบเห็นการกระทำที่ไม่ถูกกฎหมายกล้าที่จะออกมาเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

7. สรุป

จากกรณีศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในการใช้บังคับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีข้อจำกัดการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ให้ข้อมูลในกรณีบุคคลทั่วไปเฉพาะการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ขณะที่กฎหมายความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลแก่รัฐในต่างประเทศให้ความสำคัญกับการคุ้มครอง

สิทธิแก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างรอบด้าน เนื่องจากเป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ได้รับเบาะแส หรือข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่การสอบสวนถึงการกระทำความผิดได้ จึงควรพิจารณาขยายความคุ้มครองสิทธิของผู้รายงานกรณีที่เป็นบุคคลภายนอก หรือผู้ให้เบาะแสมูลเชิงลึกอันเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินที่มีเหตุอันควรสงสัยในประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากประเด็นการคุ้มครองพยานในคดีอาญา โดยที่การพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักสุจริต (Good Faith) และมีเหตุอันควรเชื่อ (Reasonable Belief) ของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ซึ่งหลักสุจริตดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ต้องนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิผู้รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ.2003 โดยเป็นแนวคิดที่ยอมรับว่าผู้เปิดเผยข้อมูล (whistleblower) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพและถือว่าเป็นกรณีบุคคลอยู่ในสังคมร่วมกันจะต้องเฝ้าระวังรายงานการทุจริตต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และการที่ผู้ขึ้นเปิดเผยข้อมูลทุจริตต่อเจ้าหน้าที่ถือว่าเป็นผู้มีสิทธิประเภทเดียวกับสิทธิเสนอข้อมูลเรื่องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่รัฐ โดยบุคคลผู้ให้ข้อมูลนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองจากรัฐ เนื่องจากอาจได้รับการตอบโต้หรือถูกกระทำละเมิดได้ด้วยวิธีต่าง ๆ จากสาเหตุที่ได้เปิดเผยข้อมูลการทุจริตนั้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะทางกฎหมาย

1) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในมาตรา 38 ขอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 38 วรรคสี่ เป็น “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขานุการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือ ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้น หรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวจะสูญหาย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งแสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตาม (1) (2) ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงานโดยสุจริต ”

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะของบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ให้เลขาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น” ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นหากผู้รายงานกระทำโดยสุจริต

8.2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

นอกเหนือจากการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ควรดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีความตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญของการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล โดยผ่านการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ด้วยช่องทางที่หลากหลายและมีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อก่อให้เกิดวัฒนธรรมการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ของประชาชนทั่วไปเป็นไปอย่างกว้างขวาง

จากมาตรการทางกฎหมายข้างต้น สามารถนำไปสู่การปรับใช้มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเชิงป้องกันที่สมบูรณ์ และสามารถนำข้อมูลที่ได้รับนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินคดีกับอาชญากรได้ทั้งระดับภายในประเทศ และระหว่างประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- เกษมพงศ์ โปตระกูล. (2544). *กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2552). *รูปแบบการฟอกเงินในประเทศไทยจากธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย*. รัฐสภาสาร. ปีที่ 57 ฉบับที่ 8, หน้า 97 – 116.
- ขจีรัตน์ อัครจิตสกุล. (2551). *กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษากรณีการรายงานธุรกรรมขององค์กรที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพงษ์ บุญโยภาส. (2552). *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ณัฐพงศ์ โปษะบุตร. (2555). *หลักสุจริต : หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*. วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับเดือนสิงหาคม. หน้า 18 – 35.
- นนชพร สุวรรณกุล. (2551). *พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542: ศึกษากรณีการใช้มาตรการพิเศษในการแสวงหาพยานหลักฐาน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ. (2550). *การศึกษาพันธกรณีและความพร้อมของประเทศไทยในการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ.2003*. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต.

- สหัส สิงหวิริยะ. (2545). **ความรู้เรื่องกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน: พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติที่สำคัญสำหรับนักบริหารธุรกิจ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ธีระพันธ์ เมฆเกรียงไกร. (2549). **การวินิจฉัยธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยของสถาบันการเงินเพื่อกำหนดรูปแบบของการฟอกเงิน**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2543). “การคุ้มครองพยาน”. ใน ไชยยศ เหมะรัชตะ (บรรณาธิการ). **รู้เห็น แจ้ง จับกฎหมายข้อมูลที่ควรรู้สำหรับพลเมืองดี**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- Chaikin, David. (2009). *How Effective are Suspicious Transaction Reporting Systems?*. Journal of Money Laundering Control. Vol.12 No.3

**มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการช่วยเหลือ ชดเชย และเยียวยา
นักท่องเที่ยวในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
LEGAL MEASURES RELATING TO ASSISTANCE, COMPENSATION AND
REMEDY FOR TOURIST IN THE TOURISM INDUSTRY**

อมรรัตน์ ลิขิต

นักศึกษาระดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์

รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: yotsaklaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย พบว่าแม้ในประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ที่กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองนักท่องเที่ยวโดยการเยียวยาความเสียหาย

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากยังไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเพียงพอต่อความเสียหายที่ได้รับ และในประเทศไทยมีกองทุนในการเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งความเป็นจริงแล้วกว่าที่นักท่องเที่ยวได้รับการเยียวยามักจะใช้เวลาที่นานมาก เพราะจะต้องรอให้นายทะเบียนพิจารณาว่าควรที่จะได้รับการเยียวยาหรือไม่ และกว่าที่จะได้รับเงินค่าเสียหายนั้นก็ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน ในปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอิสระมากในการกำหนดลักษณะของสัญญาธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแต่เพียงฝ่ายเดียว จนก่อให้เกิดปัญหาเงื่อนไขในข้อสัญญาของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีลักษณะไม่เป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 เพื่อให้เห็นถึงมาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการช่วยเหลือ ชดเชย และเยียวยา นักท่องเที่ยวในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งในประเทศต่างๆหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมาก และมีการกำหนดเป็นกฎหมายโดยเฉพาะขึ้นเพื่อนำมาปรับใช้ในการช่วยเหลือ ชดเชย และเยียวยานักท่องเที่ยวในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้สามารถคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม

คำสำคัญ: ช่วยเหลือ, ชดเชย, เยียวยา, นักท่องเที่ยว, ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ABSTRACT

Tourism industry generates gigantic earnings to Thailand. Meanwhile, Tourism Business and Guide Act B.E. 2551 Amendment (No.2) B.E. 2559 (2016) provides a tourist protection by means of redress or remedy.

A number of tourists have not been adequately assisted in pursuance with derived damage despite existence of the tourist compensation fund. In order to obtain remedy, in fact, the tourists have to wait for so long period until the registrar decides whether the tourists deserve remedy or not and until payment procedure would be done. In addition, terms of agreement made by the tourism entrepreneurs are unfair to the tourists because the tourism entrepreneurs are independent to provide arbitrarily a unilateral agreement.

The researcher studies related laws i.e. the Civil and Commercial Code, the Tourism Business and Guide Act B.E. 2551 Amendment (No.2) B.E. 2559 (2016) and the Consumer Protection Act B.E. 2522 Amendment (No.3) B.E. 2556 (2013) to indicate legal measure relating to assistance, compensation and remedy for tourists in tourism sector. As several countries such as Singapore, UK and Japan vastly emphasize on this issue, specific laws are provided. Such laws could be applied to provide assistance, compensation and remedy to tourists in Thailand for adequate and appropriate protection of tourists.

KEYWORDS: Assistant, Compensation, Remedy, Tourist, Tourism industry

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เติบโตมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา จนกลายมาเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างชาติก็ตาม เนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ไม่ต้องอาศัยเงินทุนในการประกอบธุรกิจมากนัก เมื่อเทียบกับธุรกิจประเภทอื่นๆ จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องการที่จะมาลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ในบรรดาธุรกิจน้อยใหญ่ของหลากหลายประเทศทั่วโลกที่นำเงินตราของต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย ธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์ก็มีส่วนสนับสนุนและช่วยได้เป็นอย่างมาก และในปัจจุบันธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์ได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้ประโยชน์มหาศาลเมื่อเทียบกับธุรกิจการค้าประเภทอื่นที่ต้องลงทุนมากและมีความเสี่ยงมากกว่า ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคการผลิตและภาคบริการอื่นๆ

จากการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมให้บริการมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความแตกต่างจากอุตสาหกรรมบริการ และการผลิตสินค้าอื่นๆ กล่าวคือเป็นการให้บริการหรือให้การสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว ณ ถิ่นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งผู้บริโภคไม่สามารถสั่งเอาแหล่ง

ท่องเที่ยวมาบริ โภค ณ ถิ่นที่อยู่ของตนเองได้เหมือนเช่นผลิตภัณฑ์สินค้าประเภทอื่น จึงทำให้มีกระบวนการในระบบการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (Tourism Service System) อันได้แก่ การบริการข้อมูลข่าวสาร การบริการคมนาคมขนส่ง การบริการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้า ออกระหว่างประเทศ การให้บริการโดยบริษัทนำเที่ยว การบริการมัคคุเทศก์ การบริการสถานที่พักแรม การบริการภัตตาคารร้านอาหาร การบริการสินค้าของที่ระลึก การบริการด้านการบันเทิง และระบบการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัย ระบบการให้บริการจึงเข้ามาทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางไปสัมผัสยังแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Attraction) ตามที่ปรารถนา ซึ่งความปรารถนาหรือความต้องการ (Demand) ของการท่องเที่ยวจะถูกกระตุ้นโดยระบบของการตลาด (Marketing System) และผลจากการใช้บริการร่วมกับการสัมผัสแหล่งท่องเที่ยว จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจว่าได้รับความประทับใจ หรือมีความพึงพอใจเพียงไร รายได้ที่ได้มาจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจึงเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ การลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยสร้างงานอาชีพ เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ จึงกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (ปทุมพร วรจิตพิงค์, 2552)

ขณะที่ประเทศไทยมีการขยายตัว ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาขาดหลักวิชาการ และการขาดประสบการณ์ของผู้ประกอบการในด้านต่างๆ จึงส่งผลให้ประเทศไทยประสบปัญหาอย่างมากในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่คุ้มค่า และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอาจไม่ได้รับการดูแลรักษาเท่าที่ควร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการเตรียมการ และการจัดการที่ดี โดยเฉพาะการจัดการ โครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรมโดยการให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาอย่างเคร่งครัด โดยไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเดิมต้องเปลี่ยนแปลงและแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสร้างความพึงพอใจ ความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในระยะยาว และคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม (สุกัญญา ขวัญเพชร, 2556)

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือการจัดตั้งกองทุนเขียวนักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ถึงแม้ในประเทศไทยจะมีกฎหมายบัญญัติไว้เกี่ยวกับการคุ้มครอง นักท่องเที่ยวโดยการเยียวยาความเสียหายแล้วในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เป็นการให้นักท่องเที่ยวที่ผู้เสียหายไปฟ้องร้องดำเนินคดีจากผู้ประกอบการนำเที่ยวตามหลักกฎหมายแพ่งในเรื่องการกระทำผิดสัญญาได้ แต่ในประเทศนั้นไม่มีกองทุนที่จะมาเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวโดยตรงจึงเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อเสริมรายได้ให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดตั้งกองทุนที่มีหน้าที่ในการเยียวยาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อเป็นการดูแลนักท่องเที่ยวพร้อมกับเพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวดังกล่าว หากพิจารณาถึงองค์ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนรวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการแล้วพบว่าหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการที่ให้การสนับสนุนและใช้ประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว เห็นว่ายังมีความไม่ชัดเจนในด้านแนวความคิด หลักการ กระบวนการวิธีการ รวมทั้งการบริหารจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว และการกระจายผลประโยชน์

ให้ชุมชนท้องถิ่น ประกอบกับชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ขาดการบำรุงรักษาและพัฒนาให้อยู่ในสภาพและคุณภาพที่ดีจึงควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและการท่องเที่ยว

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเขียนยานักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งกองทุนในการดูแล และเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถ นำมาใช้พิจารณาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับ การเขียนยานักท่องเที่ยวของประเทศไทยอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการ ความหมาย แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการเขียนยานักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการเขียนยานักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเขียนยานักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3. สมมติฐานของการวิจัย

ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการช่วยเหลือชดเชย การเขียนยานักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แล้วก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวได้ให้อิสระผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการกำหนดลักษณะของสัญญาธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแต่เพียงฝ่ายเดียว จนก่อให้เกิดปัญหาเงื่อนไขในข้อสัญญาของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีลักษณะไม่เป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยว จนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเดือดร้อน เสียหายจากการกระทำของฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งในกฎหมายดังกล่าวมีการกำหนดการจัดตั้งกองทุนในการเขียนยานักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งความเป็นจริงแล้วกว่าที่ นักท่องเที่ยวจะได้รับการเยียวยาใช้เวลานาน เพราะต้องรอให้นายทะเบียนพิจารณาว่าควรที่จะได้รับการเยียวยาหรือไม่ และกว่าที่จะได้รับเงินค่าเสียหายนั้นก็ต้องใช้เวลาที่ยาวนานกว่าศาลจะมีคำพิพากษาชดใช้ค่าเสียหายที่ตนเองได้รับ หากมีการแก้ไขบทบัญญัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ ชดเชย เขียนยานักท่องเที่ยว โดย

กำหนดในเรื่องของการยื่นระยะเวลาในการสอบสวน หรือให้นายทะเบียนเยียวยาเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยวที่ได้รับ ความเสียหายไปก่อน ก็จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอันเป็นการส่งเสริม

4. วิธิดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ บทความ เอกสาร และวารสาร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนข้อมูลทางกฎหมายจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ โดยศึกษา เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศกับหลักกฎหมายของประเทศไทยแล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผล เสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. สรุปผลการวิจัย

จากปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่าแม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยว แต่ นักท่องเที่ยวจำนวนมากยังไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเพียงพอต่อความเสียหายที่ได้รับ และในประเทศไทยนั้น มีกองทุนในการเฝ้าระวังความเสียหายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งความเป็นจริงแล้วกว่าที่นักท่องเที่ยวได้รับการเฝ้าระวัง มักจะใช้เวลาที่นานมากเพราะจะต้องรอให้นายทะเบียนพิจารณาว่าควรที่จะได้รับการเฝ้าระวังหรือไม่ และกว่าที่จะ ได้รับเงินค่าเสียหายนั้นก็ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายของ ต่างประเทศในการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของ ต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำบทบัญญัติทางกฎหมายมาปรับ ใช้กับกฎหมายในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การท่องเที่ยวของประเทศไทยยังมีปัญหาในหลายประการที่ต้องเร่งแก้ไข โดยเฉพาะในเรื่องของ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในลักษณะเหมาจ่าย ยังไม่ได้ รับการคุ้มครองแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ซึ่งปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่าแม้ประเทศไทยจะมี พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ซึ่งเป็น บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวจำนวนมากยังไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเพียงพอ ต่อความเสียหายที่ได้รับ และในประเทศไทยนั้น มีกองทุนในการเฝ้าระวังความเสียหายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งความ เป็นจริงแล้วกว่าที่นักท่องเที่ยวได้รับการเฝ้าระวังมักจะใช้เวลาที่นานมากเพราะจะต้องรอให้นายทะเบียน พิจารณาว่าควรที่จะได้รับการเฝ้าระวังหรือไม่ และกว่าที่จะได้รับเงินค่าเสียหายนั้นก็ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน

มาก จึงจำเป็นต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของต่างประเทศ

ผู้วิจัยเห็นว่าจึงมีความจำเป็นต้องที่จะนำมาตรการทางกฎหมายในการออกมาตรการป้องกันมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่สามารถกำหนดข้อสัญญาใดๆ อันเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบที่เกิดจากการกระทำของตนเองตามสัญญาได้ ซึ่งควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ประกอบการใช้ช่องว่างของกฎหมายมากระทำความผิด อีกทั้งเพื่อให้การเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น อีกประการคือกรณีผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ ย่อมมีข้อจำกัดเกี่ยวกับเรื่องระยะเวลา เมื่อนักท่องเที่ยวได้มีการร้องเรียนต่อนายทะเบียนว่าตนได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือตามที่ได้มีการโฆษณา หรือชี้ชวนไว้ แต่ในระหว่างนั้น นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นจะต้องเดินทางกลับไปประเทศของตน และทางนายทะเบียนก็ยังมิได้มีการพิจารณาความเสียหายดังกล่าว ในกรณีเช่นนี้ย่อมทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ คนดังกล่าวไม่ได้รับชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น อันอาจส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องที่จะต้องแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างชาติที่ได้รับความเสียหายจากธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ย่อมที่จะให้ตนเองได้รับการเยียวยาอย่างเร็วที่สุด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงวิวัฒนาการ ความหมาย แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. เพื่อทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
3. เพื่อทราบถึงผลการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
4. เพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าระวังนักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำมาตรการทางกฎหมายในการออกมาตรการป้องกันมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่สามารถกำหนดข้อสัญญาใดๆ อันเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบที่เกิดจากการกระทำของตนเองตามสัญญาได้ ซึ่งควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ประกอบการใช้ช่องว่างของกฎหมายมากระทำความผิด อีกทั้งเพื่อให้การ

เขียวนักท่องเที่ยวในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

2. ควรบัญญัติเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ในเรื่องของการข่นระยะเวลาในการสอบสวน หรือให้นายทะเบียนเขียวยาเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายไปก่อน โดยนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้นมาร้องเรียนที่กองทุน และลงบันทึกการร้องเรียนเอาไว้เพื่อที่จะให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถที่จะประเมินการร้องเรียนของนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้จะพิจารณาถึงประเด็นทางกฎหมาย และหยิบยกประเด็นทางกฎหมายให้กับนักท่องเที่ยวทราบ ในกรณีที่สถานการณ์เปิดช่องให้ทำได้ ถ้ากรณีพิพาทได้มาถึงทางตันทางเจ้าหน้าที่ อาจแนะนำให้ผู้กรณีทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทของตน

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตาและความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์ โกลิศจานนท อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา สุขสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พันโท ดร.เสนีย์ พรหมวิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.นิสิต อินทมาโน ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน ที่ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อสังเกตต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนตรวจสอบความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณต่อบิดา มารดา ที่เป็นผู้ให้กำเนิดและเป็นที่รักเคารพของผู้วิจัย ที่ได้ส่งเสริมและให้การสนับสนุนในด้านการศึกษามาตลอดมา และเป็นทั้งกำลังใจที่ดียิ่งให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านในระดับชั้นปริญญาโทที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ที่มีความสนใจ ผู้วิจัยขอมอบความดีนี้ให้แก่บุพการี คณาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งตำรา และบทความต่างๆที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า หากมีความบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

9. เอกสารอ้างอิง

ปทุมพร วรจิตพงศ์. (2552). การพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุกัญญา ขวัญเพชร. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

การควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
CONTROLLING OF PRIVATE SECTOR ORGANIZATIONS
IN THE TOURISM INDUSTRY

ชัยวัฒน์ โชติวงษ์

นักศึกษาระดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์

รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: yotsaklaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาสภาพปัญหาการควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยศึกษากฎหมายต่างๆของประเทศไทยควรมีข้อกำหนดในการควบคุมองค์กรเอกชนอย่างไรเพื่อที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับการควบคุมองค์กรภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมองค์กรเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเอาไว้โดยกว้างแต่ในกฎหมายดังกล่าวยังไม่มียกเว้นที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งปัญหาที่เกิดจากองค์กรเอกชนนั้น คือองค์กรเอกชนผู้ประกอบการนำเที่ยวไม่มีความสำนึกในหน้าที่ ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีแต่ความเห็นแก่ตัว มุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค เอาใจเอาเปรียบและความไม่เป็นธรรมที่นักท่องเที่ยวได้รับ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ โดยการให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ในเรื่องของการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมดูแลกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยการกำหนดแผนงานที่เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจท่องเที่ยวและให้ความคุ้มครองแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจหรือที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้วยการกำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยว, มัคคุเทศก์, ผู้ประกอบการธุรกิจ, ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ABSTRACT

This thesis has a main objective to study nature of problems of control of private organizations in the tourism industry by studying related Thai laws in order to explore how to regulate private organizations with a view to Thailand's tourism promotion in efficient way.

The related laws aiming a control of the private organizations in tourism industry include the Tourism Business and Guide Act B.E. 2551 Amendment (No.2) B.E. 2559 (2016) and the Consumer Protection Act B.E. 2522 Amendment (No.3) B.E. 2556 (2013). In a control of the private organizations in tourism industry, provisions of these laws are broad and lack of direct responsible agency. Problems caused by the private organizations are the touring entrepreneurs do not realize their duties, not hold social responsibility, being selfish, seeking solely exploitation regardless of grievances of tourists or consumers, taking advantages and causing unfairness to the tourists. Consequently, the tourists are not efficiently protected.

The researcher suggests an amendment of the Tourism Business and Guide Act B.E. 2551 Amendment (No.2) B.E. 2559 (2016) to provide legal measure to control the tourism enterprises, to determine a plan facilitating tourism business and to provide protection of the tourists as well as to set standard for control of entrepreneurs and enterprises in tourism business and related business.

KEYWORDS: Tourist, Guide, Business Operator, Tourism industry

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย ให้เข้ามาควบคุมอย่างชัดเจนและเพื่อเป็นการกำหนดคุณภาพในการบริการและมาตรฐานของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น เป็นมาตรฐานเดียวกันในการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว (เจษฎา ขวัญเมือง, 2560) ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายที่ใช้บังคับมีประสิทธิภาพสูงสุด และใช้บังคับได้จริงกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน เพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เข้มงวดรัดกุม และมีความเป็นสากลในการควบคุมคุณภาพมาตรฐานของการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งองค์กรธุรกิจทางภาคเอกชนที่ดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรที่อยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ช่วยกันส่งเสริม หรือแก้ไขปัญหารวมทั้งไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่หน่วยงานของรัฐกำหนดก็จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (สุกัญญา ขวัญเพชร, 2556) ตัวอย่างเช่น ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญ คือนักท่องเที่ยวจากจีนสามารถเดินทางมาเที่ยวไทยโดยจ่ายค่าทัวร์ต่ำมากจนแทบจะไม่ต้องจ่ายเงินเลยอันเป็นผลมาจากการแข่งขันนักท่องเที่ยวจีนของผู้ประกอบการท่องเที่ยวของไทยเอง โดยหวังจะมหาทางเรียกเงินคืนจากนักท่องเที่ยวจีนที่ได้มาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การขายทัวร์เสริม การพาไปดูโชว์ลามก การหลอกลวงของที่ระลึก เครื่องประดับ อัญมณีในราคาที่แพงหลายเท่าเพื่อเรียกทุนคืน และเมื่อนักท่องเที่ยวไปตามก็มีมาตรการกดดันต่างๆ จนถึงขั้นที่นักท่องเที่ยว ซึ่งปรากฏการณ์ทัวร์ศูนย์เหรียญนี้สร้างความเสียหายอย่างมากต่อภาพลักษณ์ของประเทศและ

เศรษฐกิจ รวมถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมอันเกิดจากการหลั่งไหลเข้าไปของนักท่องเที่ยวจีน โดยปราศจากการควบคุมกำกับดูแลอย่างเหมาะสม จากปัญหาที่พบเกิดจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย ใช้วิธีการหลบหลีกกฎหมายโดยจดทะเบียนหลายบริษัททำเป็นกระบวนการ ดังเช่น บริษัททัวร์ศูนย์เหรียญที่เข้าทำธุรกิจในประเทศไทย ได้มีวิธีการหาลูกค้าทัวร์โดยใช้บริษัททัวร์ในจีน จากนั้นเป็นการซื้อขายหัวลูกค้าทัวร์ ด้วยการใช้โค้ดเงื่อนไขและซื้อลูกค้าทัวร์จากบริษัททัวร์ต่างๆ เพื่อถอนทุนและรีดกำไร ด้วยการทำทุกวิถีทางให้ลูกค้าทัวร์ควักเงินซื้อสินค้า เพื่อเอาค่าคอมมิชชั่นแถมต้นทุนและกำไรจากเงินนักท่องเที่ยวจีนเช็ดหน้าไปเที่ยวมาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แทนการถูกโกงในไทย ส่งผลให้รายได้ท่องเที่ยวไทยจากจีนลดเป็นอย่างมาก

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย เพื่อเข้ามาควบคุมอย่างชัดเจนและเพื่อเป็นการกำหนดคุณภาพในการบริการและมาตรฐานของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) เป็นมาตรฐานเดียวกันในการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายที่ใช้บังคับมีประสิทธิภาพสูงสุด และใช้บังคับได้จริงกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน เพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เข้มงวดรัดกุม และมีความเป็นสากลในการควบคุมคุณภาพมาตรฐานของการประกอบธุรกิจนำเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมาย ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 จากปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่าแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายดังกล่าวเข้ามาควบคุมองค์กรเอกชนในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมแล้วก็ตาม แต่องค์กรเอกชนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไม่มีความสำนึกในหน้าที่ ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมีแต่ความเห็นแก่ตัว มุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค เอาใจเอาเปรียบและความไม่เป็นธรรมที่นักท่องเที่ยวได้รับ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องยั้งที่ต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการควบคุม กำกับดูแลการประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ ของต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากและมีการกำหนดเป็นกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเด็นทางกฎหมายเป็นเรื่องสำคัญ และมีผลกระทบต่อองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ควรที่จะได้รับการแก้ไขให้มีความทันสมัยให้เป็นปัจจุบัน และเกื้อหนุนธุรกิจด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ด้วยการควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อให้ดำเนินการได้อย่างคล่องตัวรวมทั้งกฎหมายที่ใช้ต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันหรือก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ อันจะนำมาซึ่งการไม่ยอมรับในมาตรฐาน หากได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างทันทั่วที่จะส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย และจะเป็นกลไกที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างถูกต้องและมีความเป็นธรรมแก่ทุกภาคส่วน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจและการควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย และต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ยังขาดประสิทธิภาพ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ตลอดจนนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง

3. สมมติฐานของการวิจัย

การควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ถึงแม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใช้บังคับอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 แต่กฎหมายเหล่านั้นยังขาดความชัดเจนในเรื่องของการควบคุมองค์กรเอกชนในทางปฏิบัติที่ไม่มีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่มุ่งแสวงหากำไรไม่ให้การยอมรับในมาตรฐานจึงควรต้องมีการปรับปรุง หรือแก้ไขให้กฎหมายเหล่านั้นมีความชัดเจนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่มีมาตรฐานและเป็นธรรม และทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวขององค์กรภาคเอกชนในประเทศไทยสามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร และวารสารกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 คำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางกฎหมายจากเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ รวมถึงคำอธิบาย บทความ เอกสารแจกจ่าย หรือข้อคิดเห็นต่างๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ กับหลักกฎหมายของไทย รวมถึงคำพิพากษาของศาล แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานและความพยายามของภาคธุรกิจท่องเที่ยวเอกชนที่รวมตัวกันเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวใน ภาคเอกชนจึงได้มีการรวมตัวกันเป็นครั้งแรก เพื่อผลักดันการจัดตั้งสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 เพื่อที่จะให้เป็นตัวแทนที่แท้จริงขององค์กรภาคเอกชนในการส่งเสริมพัฒนา แก้ไขปัญหา ขกระดับมาตรฐานการบริการท่องเที่ยว และประสานงานกับภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ โดยได้ร่วมตัว

กันในรูปแบบคณะกรรมการ เรียกว่า “คณะกรรมการร่วมสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ซึ่งบทบาทหลักของสถาบันคือมุ่งผลักดันการจัดตั้งสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พร้อมกับสะท้อนปัญหาความต้องการของภาคเอกชนที่ต้องการเร่งรัดให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาลำคัญที่ส่งผลกระทบ โดยตรงต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม การหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบกับนักท่องเที่ยว ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ และความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาภาพลักษณ์ในทางลบความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยและความไม่สะดวกในด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนโยบายการทางพาณิชย์นั้นยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว ระบบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของบุคลากรในองค์กรเอกชน

จากการศึกษาพบว่าองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์มุ่งแสวงหากำไรในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ถึงแม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 แต่ในพระราชบัญญัตินี้กล่าวไม่มีการกำหนดการกำกับดูแลองค์กรเอกชนที่ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวโดยมุ่งแสวงหากำไร ซึ่งองค์กรเอกชนไม่มีความสำนึกในหน้าที่ ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีแต่ความเห็นแก่ตัว มุ่งแสวงหาผลประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค เอารัดเอาเปรียบ และความไม่เป็นธรรมที่นักท่องเที่ยวได้รับ เป็นต้น ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 นั้น ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่นักท่องเที่ยวเฉพาะกรณีที่ได้รับความสะดวกแก่บริษัทนำเที่ยวที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น เมื่อได้วิเคราะห์ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวพบว่าองค์กรเอกชนดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่มีการควบคุมการดำเนินธุรกิจขององค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์มุ่งแสวงหากำไรในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ส่งผลให้องค์กรเอกชนใช้ช่องว่างของกฎหมายมากระทำความผิด ซึ่งส่งผลเสียให้กับธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างมาก จึงควรที่จะปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์มุ่งแสวงหากำไร ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 โดยการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมดูแลกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ทุกประเภท กำหนดแผนงานที่เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจท่องเที่ยวและให้ความสำคัญคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการหรือที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการกำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยนำรูปแบบของการกำกับดูแลองค์กรที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐสิงคโปร์มาเป็นต้นแบบในการควบคุมองค์กรเอกชนในการกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยเห็นควรที่จะกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของประเทศไทย โดยต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากและมีการกำหนดเป็นกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดให้ข้อพิพาทเกี่ยวกับข้อบกพร่อง หรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไว้ในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ไว้โดยชัดเจนว่าองค์กรเอกชนที่แสวงหากำไรมีการจำกัดความรับผิดชอบของตนอย่างไร ซึ่งสามารถที่จะนำหลักของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาเป็นหลักในการกำหนดขอบเขตของความรับผิดชอบในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพื่อให้กฎหมายของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะต้องออกกฎระเบียบควบคุม

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและตัวแทนธุรกิจนำเข้า ในเรื่องการโฆษณารายละเอียดของสัญญา และการกระทำ ความผิดต่อนักท่องเที่ยวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว
2. เพื่อทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการธุรกิจและการควบคุมองค์กร ภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย และต่างประเทศ
3. เพื่อทราบถึงเพื่อทราบถึงผลการวิเคราะห์การควบคุมองค์กรภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ยังขาดประสิทธิภาพ
4. เพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการควบคุมองค์กร ภาคเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ตลอดจนนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการท่องเที่ยวลงในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเข้าและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ว่าผู้ประกอบการนำเข้าที่จะสามารถยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบของตนได้ในขอบเขตใด โดยมีหลักเกณฑ์ว่า การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบซึ่งห้ามมิให้อ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ และการยกเว้นหรือการจำกัดความรับผิดชอบขององค์กรเอกชนนั้นควรที่จะ ให้ความเป็นธรรมและพอสมควรแก่เหตุแก่นักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ โดยห้ามเฉพาะความรับผิดชอบเพื่อละเมิด หรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น

2. ควรปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์มุ่งแสวงหา กำไร คือพระราชบัญญัติธุรกิจนำเข้าและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ในด้านการ ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุม ดูแลกิจการที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวขององค์กรเอกชนภายในประเทศไทยทุกประเภท และกำหนดแผนงานที่เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ ธุรกิจท่องเที่ยว และให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการหรือที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวด้วยการกำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยนำรูปแบบของการกำกับ ดูแลองค์กรที่ประกอบการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐสิงคโปร์มาเป็นต้นแบบในการควบคุมองค์กรเอกชนใน การกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภคในสาธารณรัฐสิงคโปร์รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการคุ้มครองผู้บริโภค โดยจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค รวมกับภาคเอกชนเรียกว่า “สมาคมผู้บริโภคของสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Consumer Association of Singapore-Case)” เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายถ้าผู้บริโภคมีข้อพิพาทกับทางผู้ค้าปลีกเกี่ยวกับสินค้าอุปโภค บริโภค และการ บริการและผู้บริโภคไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาทางผู้ค้าปลีก ผู้ค้าปลีกก็เพียงมาที่สมาคมผู้บริโภคของสิงคโปร์ และลงบันทึกข้อร้องเรียนของผู้บริโภค ข้อพิพาทเพื่อที่จะให้เจ้าหน้าที่ผู้บริโภคสัมพันธ์สามารถที่จะประเมินการ ร้องเรียนของผู้บริโภค

นอกจากนี้ควรพิจารณาถึงประเด็นทางกฎหมาย และหิบบยกประเด็นทางกฎหมายให้กับผู้ค้าปลีกทราบ ในกรณีที่สถานการณ์เปิดช่องให้ทำได้ ถ้ากรณีพิพาทได้มาถึงทางตันทางเจ้าหน้าที่ อาจแนะนำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทของตนเจ้าหน้าที่ของสมาคมผู้บริโภครองของสิงคโปร์ จะพยายามให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการดังกล่าว และหลังจากนั้นก็จะยุติเรื่องการร้องเรียนของผู้บริโภค เพื่อให้การประกอบธุรกิจดังกล่าวเป็นไปอย่างยุติธรรม และไม่เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวอีกทั้งควรจะมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ให้มีความผิดในทางอาญา เนื่องจากความผิดในทางอาญานั้น ก็จะมีทำให้มีมาตรการลงโทษที่เด็ดขาด และเหมาะสมมากกว่า เพราะการใช้มาตรการทางอาญามักบังคับใช้นั้น จะทำให้ผู้ประกอบการเกิดความกลัวที่จะกระทำความผิด เพราะมีบทลงโทษที่รุนแรง และเหมาะสมกับการกระทำความผิด

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตาและความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา สุขสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พันโท ดร.เสนีย์ พรหมวิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.นิสิต อินทมาโน ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อสังเกตต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนตรวจสอบความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีวรรณ โชติวงษ์ รองคณบดีคณะพัฒนารัฐกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ปรเมจิต เสาวคนธ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่ได้ชี้แนะและช่วยแก้ไขปัญหามาในขณะที่ยังศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา รวมทั้งครอบครัวโชติวงษ์ทุกคน ซึ่งได้เป็นแรงบันดาลใจกำลังใจและสนับสนุนส่งเสริมให้ความช่วยเหลือในทุกๆเรื่องแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา รวมทั้งเพื่อนร่วมงานทุกคนและผู้บังคับบัญชาทุกท่าน ของสำนักตรวจสอบภายใน บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ได้เห็นถึงความสำคัญและสนับสนุนในการศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ที่มีความสนใจ ผู้วิจัยขอมอบความดีนี้ให้แก่บุพการี คณาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งตำรา และบทความต่างๆที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า หากมีความบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). ยุทธศาสตร์และนโยบายวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2

พ.ศ. 2560–2564. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://mots.go.th/> [2560, 11 มกราคม].

เจษฎา ขวัญเมือง. (2560). ปัญหาและสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://tourismatbuu.wordpress.com> [2560, 11 มกราคม].

สุกัญญา ขวัญเพชร. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัคคุเทศก์

LEGAL MEASURES RELATING TO PROMOTION

OF THE TOUR GUIDE BUSINESS

เสริมศักดิ์ แสงมณี

นักศึกษาระดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์

รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: yotsaklaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัคคุเทศก์ โดยศึกษาถึงปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจมัคคุเทศก์ศึกษาจากกฎหมายต่างๆของประเทศไทยในเรื่องที่เกี่ยวข้องว่า ควรมีข้อบังคับในการควบคุมการกระทำผิดของผู้ประกอบธุรกิจมัคคุเทศก์ได้อย่างเพียงพอ และเหมาะสม

มาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวมีบัญญัติอยู่ใน พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 เนื่องจากผู้ประกอบการนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์มีจำนวนมาก ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์บางรายไม่มีความสำนึกในหน้าที่ มุ่งแสวงหาแต่ผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค การเอาเปรียบของผู้ประกอบธุรกิจมัคคุเทศก์ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับความเดือดร้อนและเสียหายจากการกระทำนั้น ซึ่งกฎหมายที่ประเทศไทยใช้บังคับไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานในเรื่องการควบคุมองค์กรที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะโดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ในเรื่องของมาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้ประกอบการอาชีพมัคคุเทศก์ และการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพมัคคุเทศก์เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายในการกระทำผิดและเป็นผลดีให้นักท่องเที่ยวได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนได้อย่างมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ค่าบริการ, นักท่องเที่ยว, มัคคุเทศก์, ผู้บริโภค, ผู้ประกอบธุรกิจ, ธุรกิจนำเที่ยว

ABSTRACT

This thesis aims at studying nature of problems of promoting tour guide business by studying the entrepreneurs' problems and related Thai laws in order to explore adequate and appropriate regulation on control of the tour guide entrepreneur's wrongdoing.

Legal measures in connection with this regard appear in the Civil and Commercial Code, the Tourism Business and Guide Act B.E. 2551 Amendment (No.2) B.E. 2559 (2016) and the Consumer Protection Act B.E. 2522 Amendment (No.3) B.E. 2556 (2013). Among a number of touring and tour guide entrepreneurs, some of them do not keep in mind of relevant duties and seek only benefits for their own in regardless of grievances of tourists or consumers. Some tour guide entrepreneurs take advantages and cause damage and grievance to many tourists. The applicable laws cannot effectively solve this problem; therefore, there must have a law setting standard and control of the touring and tour guide entrepreneurs.

The researcher suggests an amendment of the Tourism Business and Guide Act B.E. 2551 Amendment (No.2) B.E. 2559 (2016) to provide legal measure to control the tour guide and the performance of entrepreneurs' duties in order to make them been afraid of offending and law and be beneficial to escalation of protection of the tourist's rights.

KEYWORDS: Service Charge, Tourist, Guide, Customer, Business Operator, Tourism industry

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลกในทศวรรษนี้ยังคงอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะสำหรับภูมิภาคเอเชียคาดว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่น่าจะสูงกว่าภูมิภาคอื่นของโลก เพราะเป็นศูนย์กลางการลงทุน และการค้าของโลกสำหรับประเทศไทยก็จะได้ประโยชน์จากการเปิดประเทศของกลุ่มอินโดจีน เพราะจะเป็นประตูสู่อินโดจีนถึงแม้ว่าภาพการท่องเที่ยวในอนาคตของไทยจะดูสดใสก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีคู่แข่งในทางตรงกันข้ามการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน จะเป็นไปอย่างรุนแรงโดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย และสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ปรับนโยบายทั้งในระดับมหภาคและระดับอุตสาหกรรมเพื่อลดต้นทุนและเปิดให้มีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2557) รวมทั้งจัดความล่าช้าต่างๆ ของระเบียบพิธีการเข้าเมือง ซึ่งในประเทศสิงคโปร์ก็ได้วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้งบประมาณจำนวนมากในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถนำเงินตราเข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เป็นจำนวนมาก และเมื่อโลกมีการทำการค้าและการลงทุนระหว่างกันทั่วโลก จึงมีการรวมกลุ่มของแต่ละประเทศกันเพื่อทำข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยให้ผู้ประกอบการในด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันที่มีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจของภาคธุรกิจในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องอย่างมากที่จะต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะอยู่รอดในภาวะที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มว่าจะมีการแข่งขันที่สูงมากขึ้น

เมื่อทำการศึกษากฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเทคนั้นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทค พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้มาสู่ประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่งมาหลายทศวรรษ ถือเป็นอุตสาหกรรมที่ลงทุนน้อยแต่ได้ผลกำไรกลับมาอย่างมหาศาล ทั้งในรูปแบบของเงินตราและภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับแรงงานมากมายหลายล้านคน ในอดีตที่ผ่านมาหน่วยงานองค์กรด้านการท่องเที่ยวยังมีไม่มากนักยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบโดยตรง แต่หลังจากที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเติบโตก็มีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบดูแล มีพัฒนาการของหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเป็นรูปธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ จากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว จากองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็เป็นที่ทราบว่าการท่องเที่ยวและกีฬาในปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันไป แต่ทั้งหลายต่างก็มีวัตถุประสงค์มุ่งหมายหลักที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนที่สำคัญทุกหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ควรเห็นตรงกันคือต้องพยายามช่วยกันส่งเสริมผลักดันให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความก้าวหน้า ให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างประทับใจ สะดวกสบาย และปลอดภัย โดยปัจจัยที่ทำให้การกำหนดรูปแบบขององค์กรทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายแตกต่างกัน อีกทั้งภาครัฐได้มองเห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนและความเสียหายที่นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการการท่องเที่ยว ซึ่งเห็นได้จากการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติระเบียบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทค ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาออกเป็นพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทค แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ได้กำหนดให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และมัลติเทคให้เป็นระเบียบและได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศต่อไป ถึงแม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทค พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ที่มีผลใช้บังคับอยู่ก็ตาม แต่ในปัจจุบันก็ยังมีการร้องเรียนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรือฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าวอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทค พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 จึงเห็นได้ว่าควรที่จะต้องศึกษาเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในด้านการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเทค ว่ากฎหมายได้ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเดือดร้อนจากผู้ประกอบธุรกิจมัลติเทคอย่างไร เพราะนักท่องเที่ยวถือเป็นผู้บริโภคสินค้าและบริการในกรณีที่มีข้อพิพาทกับผู้ประกอบธุรกิจมัลติเทค

จากปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจมัลติเทค ในปัจจุบันพบว่าผู้ประกอบการนำเที่ยวมีอิสระเสรีอย่างมากในการกำหนดลักษณะข้อสัญญาบริการนำเที่ยวแต่ฝ่ายเดียว ทำให้เกิดปัญหาว่าเงื่อนไขข้อสัญญาของผู้ประกอบการนำเที่ยวนั้นมีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ประกอบการนำเที่ยวในปัจจุบันอาศัยอำนาจในการต่อรองทางการค้าฐานะทางเศรษฐกิจ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในกิจการที่เป็นพื้นฐานแห่งสัญญาที่เหนือกว่านักท่องเที่ยวซึ่งมีฐานะเป็นผู้บริโภคในการจัดทำสัญญานำเที่ยว ในปัจจุบันมักไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการที่จะคุ้มครองสิทธิ

ของนักท่องเที่ยว และไม่สามารถควบคุมมาตรฐานของสัญญาซื้อขายได้ จากการศึกษาในกฎหมายของต่างประเทศส่วนมีมาตรการที่ชัดเจนและเพียงพอซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์มีการเยียวยาความเสียหายโดยกองทุนการท่องเที่ยว ในเบื้องต้นมีการจัดตั้งกองทุนการท่องเที่ยว ทำหน้าที่ควบคุมและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความเสียหายด้วยการให้การกู้ยืมเงินที่ใช้ในกิจการ จ่ายเงินค่าทดแทนตามความจำเป็นในการปฏิบัติตาม Singapore Tourism Board Act 1997 เงินกองทุนของการท่องเที่ยวเป็นเงินที่รวบรวมมาจากผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาต และเงินที่คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์หาได้ทั้งหมดโดยรวบรวมเข้ากองทุน และหน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในสาธารณรัฐสิงคโปร์ รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการคุ้มครองผู้บริโภค โดยจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับภาคเอกชนเรียกว่า “สมาคมผู้บริโภคของสิงคโปร์” (ภัทริน รินทรธราศรี, 2552) เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายถ้าผู้บริโภคมีข้อพิพาทกับทางผู้ค้าปลีกเกี่ยวกับสินค้าอุปโภค บริโภค และการบริการ ผู้บริโภคไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ หากเกิดกรณีพิพาทได้มาถึงทางตันทางเจ้าหน้าที่อาจแนะนำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ระงับข้อพิพาทของตน เจ้าหน้าที่ของสมาคมผู้บริโภคของสิงคโปร์จะพยายามให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีทางดังกล่าวหลังจากนั้นก็จะยุติเรื่องราวเรียนของผู้บริโภค การดำเนินการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืน Singapore Tourism Board Act 1997 ได้มีบทบัญญัติกำหนดโทษ หากผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือตัวแทน ลูกจ้างได้กระทำความผิดหรือก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ก็อาจมีโทษปรับ จำคุก เพื่อเป็นการกำหนดให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำก็ได้ และในกฎหมายของประเทศอังกฤษก็ได้ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวไว้ในกฎหมายที่ชื่อว่า บทบัญญัติของ The Package Travel Package Holidays and Package Tour Regulation 1992 (PTRs) (เสาวภาคย์ วัลย์มาลี, 2553) จะปรับใช้กับการนำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จที่ขาย หรือเสนอขายใน ดินแดนของประเทศอังกฤษ หลักการสำคัญของกฎหมายดังกล่าว โดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนักท่องเที่ยวในการทำสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ มีการบัญญัติหลักเกณฑ์พิเศษ ขึ้นเพื่อใช้บังคับกับสัญญาโดยเฉพาะ ได้แก่ การจัดให้มีข้อมูล (Provision of Information) ซึ่งจะมีการกำหนดให้นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับข้อมูลที่จำเป็นเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะเข้าทำสัญญาหรือไม่ ซึ่งการเขียวนักท่องเที่ยวของสาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศอังกฤษนั้น ทำให้สามารถบังคับเอาผิดกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย ความสำคัญ และแนวคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเพล็กซ์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเพล็กซ์
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเพล็กซ์ของประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเพล็กซ์ของประเทศไทยเพื่อนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง

3. สมมติฐานของการวิจัย

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจมัลติเทรค คือพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทรค พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 แต่ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมผู้ประกอบการอาชีพมัลติเทรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ผู้ประกอบการอาชีพมัลติเทรคบางรายไม่มีความสำนึกในหน้าที่ มุ่งแสวงหาแต่ผลประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค การเอาเปรียบของผู้ประกอบการอาชีพมัลติเทรค คือปัญหาความเดือดร้อน และความเสียหายที่นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคบริการการท่องเที่ยวจากการกระทำของผู้ประกอบการอาชีพมัลติเทรค ส่งผลให้นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำดังกล่าว จึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมผู้ประกอบการอาชีพมัลติเทรค การควบคุมการปฏิบัติหน้าที่เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพมัลติเทรคเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายในการทำความผิดและเป็นผลดีให้นักท่องเที่ยวได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนได้อย่างมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาจะใช้วิธีการค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย คำพิพากษาของศาล วิทยานิพนธ์ บททัศนะวิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา เอกสารจากอินเทอร์เน็ต และเอกสารอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์กับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเทรคในประเทศไทย

5. สรุปผลการวิจัย

กฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเทรค พบว่าในปัจจุบันพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวมีอิสระเสรีอย่างมากในการกำหนดลักษณะข้อสัญญาบริการนำเที่ยวแต่ฝ่ายเดียว ทำให้เกิดปัญหาว่าเงื่อนไขแห่งข้อสัญญาของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวนั้นมีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในปัจจุบันอาศัยอำนาจในการต่อรองทางการค้า ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในกิจการที่เป็นพื้นฐานแห่งสัญญาที่เหนือกว่านักท่องเที่ยว ซึ่งมีฐานะเป็นผู้บริโภคในการจัดทำสัญญานำเที่ยว ในปัจจุบันมักไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการที่จะคุ้มครองสิทธิของนักท่องเที่ยว และไม่สามารถควบคุมมาตรฐานของสัญญานำเที่ยวได้ ซึ่งการปรับใช้กฎหมายสัญญาตามประมวลกฎหมายที่มีอยู่บนพื้นฐานของคู่สัญญาที่มีความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติของสัญญา โดยคู่สัญญาที่มีเสรีภาพในการทำสัญญานั้น จะเป็นหลักกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

โดยกฎหมายของต่างประเทศส่วนมีมาตรการที่ชัดเจนและเพียงพอซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์มีการเยียวยาความเสียหายโดยกองทุนการท่องเที่ยว ในเบื้องต้นมีการจัดตั้งกองทุนการท่องเที่ยว ทำหน้าที่ส่งเสริมและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความเสียหายด้วยการให้การกู้ยืมเงินที่ใช้ในกิจการจ่ายเงินค่าทดแทนตามความจำเป็นในการปฏิบัติตาม Singapore Tourism Board Act 1997 เงินกองทุนของการท่องเที่ยวเป็นเงินที่รวบรวมมาจากผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาต

และเงินที่คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์หาได้ทั้งหมดโดยรวบรวมเข้ากองทุน และหน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในสาธารณรัฐสิงคโปร์ รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการคุ้มครองผู้บริโภค โดยจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภครวมกับภาคเอกชนเรียกว่า “สมาคมผู้บริโภคของสิงคโปร์” เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายถ้าผู้บริโภคมีข้อพิพาทกับทางผู้ค้าปลีกเกี่ยวกับสินค้าอุปโภค บริโภค และการบริการ ผู้บริโภคไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ หากเกิดกรณีพิพาทได้มาถึงทางตันทางเจ้าหน้าที่อาจแนะนำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ระงับข้อพิพาทของตน เจ้าหน้าที่ของสมาคมผู้บริโภคของสิงคโปร์จะพยายามให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีทางดังกล่าว หลังจากนั้นก็จะยุติเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภค การดำเนินการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืน Singapore Tourism Board Act 1997 ได้มีบทบัญญัติกำหนดโทษ หากผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือตัวแทน ลูกจ้างได้กระทำความผิดหรือก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ก็อาจมีโทษปรับ จำคุก เพื่อเป็นการกำหนดให้กระทำการหรือละเว้นการกระทำก็ได้

อีกทั้งกฎหมายของประเทศอังกฤษก็ได้ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวไว้ในกฎหมายที่ชื่อว่า บทบัญญัติของ The Package Travel Package Holidays and Package Tour Regulation 1992 (PTRs) จะปรับใช้กับการนำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จที่ขาย หรือเสนอขายใน ดินแดนของประเทศอังกฤษ หลักการสำคัญของกฎหมายดังกล่าว โดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนักท่องเที่ยวในการทำสัญญาว่าเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ มีการบัญญัติหลักเกณฑ์พิเศษ ขึ้นเพื่อใช้บังคับกับสัญญาโดยเฉพาะ ได้แก่ การจัดให้มีข้อมูล (Provision of Information) ซึ่งจะมีการกำหนดให้นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับข้อมูลที่จำเป็นเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะเข้าทำสัญญาหรือไม่ เมื่อเข้าทำสัญญาแล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญาโดย ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว (Changes and Cancellation) บทบัญญัติใน PTRs ได้กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญาเป็นเหตุที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวผิดสัญญา ซึ่งนอกจาก จะต้องมีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแล้ว PTRs ยังได้กำหนดหนทางเยียวยาความเสียหาย ประการอื่นแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเสนอบริการท่องเที่ยวทดแทน หรือการนำนักท่องเที่ยวกลับไปยังสถานที่ที่ออกเดินทาง นอกจากนี้ PTRs ได้กำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาอย่างเคร่งครัด (Strictly Liable for the “Proper Performance”) โดยไม่คำนึงว่าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องปฏิบัติโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือตัวแทนการเดินทาง หรือผู้ให้บริการอื่น ซึ่งการเยียวยานักท่องเที่ยวของสาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศอังกฤษนั้น ทำให้สามารถบังคับเอาผิดกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

เมื่อทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเทรคทำให้พบปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีอำนาจควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจมัลติเทรค หลักจรรยาบรรณของมัลติเทรค และปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของกฎหมายในประเทศไทยที่ยังไม่สามารถคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจมัลติเทรคได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม จึงมีความจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และหากสามารถดำเนินการปฏิรูปในด้านต่างๆก็จะสามารถแก้ไขมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจมัลติเทรคก็จะประสบความสำเร็จ ดังนี้

ประการแรก คือในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจหน้าที่ต้องประสานงานกับส่วนราชการหรือ

หน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม หรือการกำหนดมาตรฐานสินค้าหรือบริการ คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้น นักท่องเที่ยวก็จะไม่สามารถทราบได้ว่าเรื่องที่ตนได้ร้องเรียนไปแล้วนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะเรื่องหรือกฎหมายทั่วไป จึงก่อให้เกิดความสับสนและไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นมีหน่วยงานทั่วไปที่มีหน้าที่กำกับดูแล โดยหน่วยงานดังกล่าวเรียกว่า “แผนกมาตรการทางการค้า” เป็นหน่วยงานทั่วไปที่มีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตาม Package Travel Package Holidays and Package Tour Regulation 1992 เป็นผู้กำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายและรับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวโดยตรง และเจ้าหน้าที่แผนกมาตรฐานทางการค้าจะมีอำนาจในการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้ประกอบกิจการธุรกิจมัลคูลเทสต์ ตัวแทนการเดินทางโดยฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ลงโทษผู้กระทำความผิดและให้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเร็ว

ประการที่สอง คือพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลคูลเทสต์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหการปฏิบัติหน้าที่โดยขาดจรรยาบรรณของผู้ประกอบธุรกิจมัลคูลเทสต์ได้อีกทั้งทางภาครัฐยังบกพร่องในการควบคุมดูแลทำให้เกิดปัญหาต่อภาพลักษณ์ของมัลคูลเทสต์ในประเทศไทย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ทํารายได้หลักให้แก่ประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นควรที่จะนำหลักจรรยาบรรณทั้ง 10 ประการ ดังนี้

- (1) ความตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบ
- (2) ความซื่อสัตย์สุจริต
- (3) ความรู้จักประมาณตน
- (4) ความเข้าใจเพื่อนมนุษย์
- (5) ความเมตตา
- (6) ความประพฤติและกิริยามารยาท
- (7) ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่
- (8) การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สิ่งที่มีมัลคูลเทสต์อธิบายแก่นักท่องเที่ยวต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง มิใช่เป็นข้อมูลที่ผิดๆอันเกิดจากการเดาหรือการรับฟังจากผู้อื่นที่มิใช่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

- (9) การตรงต่อเวลา
- (10) การไม่กล่าวคำหยาบหรือให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น

เพื่อให้มัลคูลเทสต์ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและไม่กระทำให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยว เมื่อมัลคูลเทสต์ได้กระทำความผิดไปจากหลักจรรยาบรรณทั้ง 10 ประการ ก็ควรที่จะมีบทลงโทษมาบัญญัติเพื่อการป้องกันมิให้มัลคูลเทสต์อาศัยช่องว่างของกฎหมายในการกระทำความผิด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย ความสำคัญ และแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลคูลเทสต์
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลคูลเทสต์

3. ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเทรกต์ของประเทศไทย

4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจมัลติเทรกต์ของประเทศไทยเพื่อนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง

7. ข้อเสนอแนะ

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจหน้าที่ต้องประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานสินค้าหรือบริการ ซึ่งก็คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้น นักท่องเที่ยวก็จะไม่สามารถทราบได้ว่าเรื่องที่ตนได้ร้องเรียนไปแล้วนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะเรื่องหรือกฎหมายทั่วไป จึงก่อให้เกิดความสับสนและไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นมีหน่วยงานทั่วไปที่มีหน้าที่กำกับดูแล โดยหน่วยงานดังกล่าวเรียกว่า แผนกมาตรฐานทางการค้า (Trading Standard Department) เป็นหน่วยงานทั่วไปที่มีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตาม Package Travel Package Holidays and Package Tour Regulation 1992 เป็นผู้กำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายและรับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวโดยตรง และเจ้าหน้าที่แผนกมาตรฐานทางการค้าจะมีอำนาจในการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้ประกอบกิจการธุรกิจมัลติเทรกต์ ตัวแทนการเดินทางโดยฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ลงโทษผู้กระทำความผิดและให้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเร็ว

โดยกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจหน้าที่ต้องประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานสินค้าหรือบริการ ซึ่งก็คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้น นักท่องเที่ยวก็จะไม่สามารถทราบได้ว่าเรื่องที่ตนได้ร้องเรียนไปแล้วนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะเรื่อง หรือกฎหมายทั่วไป จึงก่อให้เกิดความสับสนและไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นมีหน่วยงานทั่วไปที่มีหน้าที่กำกับดูแล โดยหน่วยงานดังกล่าวเรียกว่า แผนกมาตรฐานทางการค้า (Trading Standard Department) เป็นหน่วยงานทั่วไปที่มีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตาม Package Travel Package Holidays and Package Tour Regulation 1992 เป็นผู้กำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายและรับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวโดยตรง และเจ้าหน้าที่แผนกมาตรฐานทางการค้าจะมีอำนาจในการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้ประกอบกิจการธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทรกต์ ตัวแทนการเดินทางโดยฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ลงโทษผู้กระทำความผิดและให้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเร็ว

2. พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัลติเทรกต์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่โดยขาดจรรยาบรรณของผู้ประกอบธุรกิจมัลติเทรกต์ได้ อีกทั้งทางภาครัฐยังบกพร่องในการควบคุมดูแลทำให้เกิดปัญหาต่อภาพลักษณ์ของมัลติเทรกต์ในประเทศไทย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่รายได้หลักให้แก่ประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นควรที่จะนำหลักจรรยาบรรณทั้ง 10 ประการดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นไปบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 57

แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ และจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์โดยเฉพาะ เพื่อให้มัคคุเทศก์ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและไม่กระทำให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยว เมื่อมัคคุเทศก์ได้กระทำความผิดไปจากหลักจรรยาบรรณทั้ง 10 ประการ ก็ควรที่จะมีบทลงโทษมาบัญญัติเพื่อการป้องกันมิให้มัคคุเทศก์อาศัยช่องว่างของกฎหมายในการกระทำความผิด

3. ควรจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 เมื่อมีผู้ประกอบการมัคคุเทศก์ที่ฝ่าฝืนกฎหมายถ้าผู้บริโภคมีข้อพิพาทกับทางผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว หากเกิดกรณีพิพาทได้มาถึงทางตันทางเจ้าหน้าที่ในองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค อาจแนะนำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ระงับข้อพิพาทของตน เจ้าหน้าที่ขององค์กรดังกล่าว จะพยายามให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิถีทางแก้ไขปัญหา หลังจากนั้นก็จะยุติเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภค การดำเนินการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนกฎหมายได้มีบทบัญญัติกำหนดโทษ หากผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือตัวแทน ลูกจ้างได้กระทำความผิดหรือก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ก็อาจมีโทษปรับ จำคุก เพื่อเป็นการกำหนดให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำก็ได้ โดยนำบทบัญญัติของประเทศอังกฤษมาปรับใช้กับกฎหมายไทย

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตาและความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิสฐา สุขสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พันโท ดร.เสนีย์ พรหมวิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.นิสิต อินทมาโน ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อสังเกตต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนตรวจสอบความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณต่อบิดา มารดา ที่เป็นผู้ให้กำเนิดและเป็นที่รักเคารพของผู้วิจัย ที่ได้ส่งเสริมและให้การสนับสนุนในด้านการศึกษามาตลอดมา และเป็นทั้งกำลังใจที่ดียิ่งให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านในระดับชั้นปริญญาโทที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ที่มีความสนใจ ผู้วิจัยขอมอบความดีนี้ให้แก่บุพการี ณาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งตำรา และบทความต่างๆที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า หากมีความบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

9. เอกสารอ้างอิง

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2557). แนวทางการปฏิรูปการท่องเที่ยวประเทศไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

www.tatreviewmagazine.com [2559, 04 ธันวาคม].

ภัทริน รินทร์ธราศรี. (2552). **มาตรการเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติผู้ได้รับความเสียหายในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เสาวภาคย์ วัลย์มาลี. (2553). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาเช่าเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ (แพ็คเกจทัวร์)**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Singapore Tourism Board Act 1997.

มาตรการทางกฎหมายในการระงับข้อพิพาทคดีละเมิด

จากการเข้ารับบริการทางการแพทย์

LEGAL MEASURES FOR DISPUTES RESOLUTION IN CASE OF TORT FROM MEDICAL SERVICES

ศุภชัย ศรีจันทร์

นักศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Nickyboy2520@hotmail.com

ดร.นิสิต อินทมาโน

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Nisit.in@spu.ac.th

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับข้อจำกัดทางกฎหมายของกระบวนการระงับข้อพิพาทในคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์นอกศาล อันเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกประการหนึ่ง ซึ่งยังไม่ได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับประเด็นข้อพิพาททางการแพทย์ นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจำกัดสิทธิของผู้ที่ต้องการเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาททางการแพทย์ โดยศูนย์สันติวิธีกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการจำกัดขอบเขตการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น ยังไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายในการให้อำนาจเพื่อช่วยเหลือในการระงับข้อพิพาทแก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ของภาคเอกชน โดยในปัจจุบันประเทศไทยยังมิได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์นอกศาลไว้อย่างเป็นรูปแบบ จึงทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้นจำเป็นต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมากเพื่อเรียกร้องค่าชดเชย อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ที่ต้องถูกฟ้องดำเนินคดี และมีผลต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและกับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์อีกด้วย

จากการศึกษาพบว่า การนำวิธีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยในคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์นอกศาลของต่างประเทศที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมให้การระงับข้อพิพาทคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์นอกศาล ให้มีความน่าสนใจ และสามารถนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังบรรลุดุลยภาพของการระงับข้อพิพาทคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ ซึ่งการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยนอกศาลนั้นมีความรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และยังสามารถลดปริมาณคดีทางการแพทย์ขึ้นสู่ศาลได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการนำข้อพิพาทในคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยนอกศาล โดยควรมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการแพทย์นอกศาลเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและเชื่อมั่นต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทนอกศาล พร้อมทั้งจะนำข้อพิพาทคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยมากกว่าการนำคดีฟ้องต่อศาล โดยการนำรูปแบบ กระบวนการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการแพทย์ของต่างประเทศ ตามที่ได้ทำการศึกษามาแล้วนั้น เป็นแนวทางเทียบเคียงเพื่อยกร่างกฎหมายที่ใช้บังคับกับการระงับข้อพิพาทในคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์โดยการไกล่เกลี่ยนอกศาล ให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของประเทศไทย ย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ข้อพิพาท / การระงับข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์

ABSTRACT

This thesis focuses on a study of legal limitation of dispute resolution in the case of tort from the medical services. It is an alternative dispute resolution procedure which currently not meets the satisfactions to solve the medical services dispute that out of court jurisdiction. It is also another remarkable problem which is the inaccessibility to the alternative dispute resolution in medical services dispute proceeded by the Center of Peace, The Ministry of Public Health as its framework for the case between citizen and authority under its monitoring is limited. Moreover, there is no current law to support the alternative dispute resolution for the citizen who suffers of dispute arose from private medical services. At present, Thailand has no law regarding alternative dispute resolution of medical services dispute so this situation leads to the waste of unexpected time and expense for citizen to claim their compensation additionally, the performance of sued medical practitioner and relativity between medical practitioner and citizen has also been interrupted.

According to the study, the alternative dispute resolution in the medical services dispute potentially brings benefit to the patient as a citizen as well as this can be a guideline to adjust and to encourage the alternative dispute resolution for the medical services dispute to be an effective method. In addition, the objectives of alternative dispute resolution which are quick, economizing and the quantity of cases brought to the court is also well decreased.

Therefore, it is suggest that the dispute arose from medical services should be solved by alternative dispute resolution. The law regarding the alternative dispute resolution should be clearly legislated to establish understanding and to entrust citizen to choose the alternative dispute resolution rather than the court. In order to do so, the studied form, procedure and related law of alternative dispute resolution of foreign countries should be adopted to create harmonization to Thai society economy and culture. As a result, citizen who suffers of medical service dispute will be truly benefited from the medical services.

KEYWORDS : DISPUTE / DISPUTE RESOLUTION MEDICAL SERVICE

1. บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทย มีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น สิ่งที่ส่งผลต่อการสุขภาพหรือความเจ็บป่วยนั้น ได้แก่ กรรมพันธุ์ การดำรงชีวิตประจำวัน และจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ทำให้ประชาชนจำนวนมากที่ต้องพึ่งการเข้ารับบริการทางการแพทย์มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันพบว่าแนวโน้มประชากรไทยที่เข้ารับการรักษา มีจำนวนมากกว่าจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ ทำให้การรักษาพยาบาลไม่เพียงพอและดูแลได้ทั่วถึง จึงอาจทำให้เกิดความเสียหายจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์โดยไม่ได้ตั้งใจเช่นกัน ทำให้เกิดข้อพิพาทเกิดขึ้นมากมายเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการประมาทเลินเล่อในการรักษาผิดพลาด เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีทางการแพทย์ต่อศาล ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะศาลแพ่งและศาลฎีกา เป็นสาขาวิชาชีพแพทย์ที่ถูกฟ้องร้องมากที่สุด ทั้งโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลของเอกชน สถิติของการฟ้องร้อง ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2559 (ปี 2539 - 2559) คดีแพ่ง 247 คดี, คดีอาญา 36 คดี, คดีผู้บริโภค 133 คดี, คดีปกครอง 2 คดี ทุนทรัพย์ที่ฟ้องประมาณ 2,873 ล้านบาท กระทรวงสาธารณสุขต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว 31 ล้านบาท มีผู้ที่ได้รับเงินช่วยเหลือตามมาตรา 41 แห่ง พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 จำนวน 68 รายที่นำเรื่องมาฟ้องกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเรียกค่าเสียหายอีก ปี 2545 ถึงเดือนธันวาคม 2557 (ฟ้อง 210 คดี) คิดเป็นร้อยละ 31.90 สำหรับคดีทางการแพทย์ที่กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขแพ้คดีและต้องจ่ายเงินตามคำพิพากษาแล้ว กระทรวงการคลังมีคำสั่งให้ไต่เบี่ย ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปัจจุบัน มีจำนวน 4 คดี ประกอบด้วยแพทย์จำนวน 3 คน พยาบาล 5 คน สาเหตุการฟ้องมากที่สุดคือ รักษาผิดพลาด ทั้งหมด 116 ราย เป็นโรงพยาบาลหน่วยงานของรัฐ 85 ราย โรงพยาบาลเอกชน 31 ราย (กลุ่มกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2558) คดีส่วนใหญ่ต้องใช้ระยะเวลานานหลายปีในการพิจารณาตัดสิน ซึ่งในการดำเนินกระบวนการต่างๆ ประสบปัญหาเรื่องความล่าช้า ส่งผลถึงค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่สูงขึ้นสำหรับคู่พิพาทเกี่ยวข้อง

โดยที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าทางศาลจะได้มีการพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและวิธีพิจารณาความ รวมทั้งได้มีการเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาให้มากขึ้น มีการแก้ไขกฎหมายต่างๆ ให้มีความทันสมัยขึ้น เพื่อที่จะรองรับกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น แต่ปัญหาการฟ้องร้องผู้ประกอบการวิชาชีพแพทย์ ก็ไม่ได้มีปริมาณลดลงเท่าที่ควร ส่งผลให้ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์มีความเครียดสูงในการปฏิบัติหน้าที่ การกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ป่วยอันเกิดจากความไม่ตั้งใจ ซึ่งอาจเกิดจากการภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นในการดูแลและรักษาผู้ป่วยในแต่ละวัน แพทย์เกิดการท้อแท้ในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ที่ฟ้องคดีในกระบวนการยุติธรรม ก็ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาบรรเทาความเสียหายในเบื้องต้น เนื่องจากการฟ้องร้องต้องมีขั้นตอน ระยะเวลา ผลทางกฎหมายจึงล่าช้า ไม่ได้ได้รับการช่วยเหลือในเวลาอันควร โดยจากที่กล่าวมา กระบวนการทางสังคมไทยในปัจจุบันมีความพยายามที่จะพัฒนารูปแบบต่างๆ ที่จะช่วยในการบรรเทาภาระของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก อันได้แก่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative Justice) (นันทวันพ์ ตั้งตรงจิตร, 2555) ซึ่งนิยมนำมาใช้ในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีด้วยกัน 4 รูปแบบกว้างๆ (สาวนีย์ อัสวโรจน์, 2554; มานิตย์ จุมปา, 2546) ได้แก่

1. การเจรจาต่อรอง (Negotiation)
2. การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย (Mediator)

3. การประนีประนอมข้อพิพาท (Conciliation)

4. การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเห็นได้ว่า การฟ้องร้องแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ เกิดขึ้นได้ทั้งในโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชน มีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนค่อนข้างสูง การดำเนินการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการไกล่เกลี่ยนอกศาล ซึ่งกระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นจะเปิดโอกาสให้คู่พิพาทได้พูดคุย ตกลงกัน โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่คอยให้ข้อมูล แนะนำประโยชน์ที่จะได้รับจากการไกล่เกลี่ยนั้น ดังนั้นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยจึงเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้กับคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ได้ ซึ่งหากมีแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมดังกล่าวแล้ว ย่อมทำให้การนำข้อพิพาทเป็นคดีขึ้นสู่ศาลน้อยลง ลดค่าใช้จ่ายและการดำเนินกระบวนการที่ใช้ระยะเวลานานในการเรียกร้องค่าชดเชยต่อความเสียหายแก่คู่พิพาทนั้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์
2. เพื่อศึกษาความหมาย วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์
4. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์
5. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไข โดยนำแนวทางการระงับข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับประเทศไทยมาบังคับใช้

3. แนวคิดและทฤษฎีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์

3.1 แนวคิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, 2550) เป็นแนวความคิดที่พัฒนามาจากแนวความคิดของการเจรจา ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ประกอบไปด้วยคนสองคนหรือมากกว่านั้น มีความสมัครใจ พูดคุย ปรีกษา เพื่อหาข้อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การเจรจาอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ แบบเป็นทางการ เช่น การเจรจาธุรกิจ หรือการเจรจาในที่ประชุม เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งคือการเจรจาแบบไม่เป็นทางการ การเจรจานั้นไม่เพียงแต่เป็นวิธีการต่อรองเพื่อให้บรรลุความต้องการ แต่ยังเป็นการค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เป็นทางออกร่วมกันโดยการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่คู่พิพาทเลือกเพราะไม่ต้องเสียเวลาในการดำเนินคดี และยังเป็นกระบวนการที่อาจมีคนกลางเข้ามาช่วยเหลือให้คู่พิพาทหันหน้ามาพูดคุย เปรียบกันโดยสันติวิธีเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของคู่พิพาท

3.2 ทฤษฎีการใกล้เคียงข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์

ในการระงับข้อพิพาทให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีความรู้และอาศัยหลักทฤษฎีในการใกล้เคียงที่สำคัญ ซึ่งมีอยู่ 2 ทฤษฎี (กานู รังสีสหัส, 2555) ได้แก่

1) **ทฤษฎีการแก้ปัญหา (Problem Solving Theory)** ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากผลงานเรื่องนักแก้ปัญหาทั่วไป (General Problem Solver) ของ Ernest & Newell 1969 และ Newell & Simon 1979 เป็นทฤษฎีการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ โดยเชื่อว่าพฤติกรรมในการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จได้ เป็นเพราะผู้เข้าร่วมใกล้เคียงทุกคนต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันบางประการและมีส่วนในการแก้ไขปัญหา

หากกล่าวถึงทฤษฎีการแก้ปัญหา เห็นว่าการนำทฤษฎีดังกล่าวมาปรับใช้กับการใกล้เคียงข้อพิพาทจะประสบผลสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เข้าร่วมการใกล้เคียงภายใต้ความขัดแย้ง หากคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก โดยมีหลักสำคัญได้แก่ การแยกปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวออกจากปัญหาข้อขัดแย้ง และแก้ไขในแต่ละปัญหาออกจากกันเน้นการให้ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียและความต้องการของคู่พิพาท โดยมองข้ามความแตกต่างทางด้านฐานะทางเพื่อประสานผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายให้เข้าเป็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการประนีประนอมข้อเสนอมือเพื่อจะตกลงกัน

2) **ทฤษฎีการแข่งขัน (Competitive Theory)** Michael E. Porter 1990 ได้เสนอแนวคิดว่ามีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสถานะในการแข่งขัน โดยการนำเสนอแนวคิดนี้มาใช้ในการแข่งขันในอุตสาหกรรมขององค์กรธุรกิจ ซึ่งได้กลายเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์อย่างมากในการวิเคราะห์สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรม รวมทั้งความรุนแรงของปัจจัยแต่ละประการ เป็นทฤษฎีการแข่งขันที่มองในแง่มุมมองทรัพยากรมีอยู่จำกัด จึงต้องแบ่งกันโดยการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ดังนั้นการแข่งขันจึงเป็นวิธีการแบ่งปันโดยปริยาย คือการแจกจ่ายโดยอีกฝ่ายหนึ่งได้ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งต้องสูญเสีย ทฤษฎีนี้จึงตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า “สังคมอยู่ภายใต้การปกครองหรือการครอบงำของผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวในสถานการณ์ของการเจรจาแต่ละฝ่ายต่างมีความประสงค์ให้บรรลุความต้องการของตนเองมากที่สุด” (อนันต์ จันทโรภากร, 2559).

เบื้องต้นการศึกษาทฤษฎีการแข่งขันกับการใกล้เคียงข้อพิพาทกล่าวได้ว่า หากคู่พิพาทนั้นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เติญหน้าด้วยความรุนแรง มองว่าฝ่ายหนึ่งได้และอีกฝ่ายหนึ่งต้องเสีย ซึ่งในสถานการณ์ของการเจรจาแต่ละฝ่ายทั้งคู่ใกล้เคียงและคู่พิพาทย่อมประสงค์จะให้บรรลุความต้องการของตนเองมากที่สุด การใกล้เคียงคู่พิพาทจึงต้องได้รับความยุติธรรมความไว้วางใจจากผู้อื่นและการตอบสนองที่มีจริยธรรม คู่พิพาทและผู้ใกล้เคียงจึงต้องแบ่งปันกันในเรื่องความคิด ทศนคติไม่เอาแพ้หรือชนะต่อกัน ไม่ถือประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้น หากนำหลักการในทฤษฎีนี้เป็นหลักในการใกล้เคียงข้อพิพาททำให้ไม่สามารถยุติข้อพิพาทต่อกันได้และทำให้ผลของการใกล้เคียงคาดหมายได้ยาก

4. สมมติฐานของการศึกษา

การนำคดีขึ้นสู่ศาลกรณีข้อพิพาทจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างภาระให้กับศาลซึ่งมีคดีความจำนวนมาก อีกทั้งทำให้ผู้ได้รับความเสียหายจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ได้รับการเยียวยาที่ช้าเกินควร การนำแนวทางการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ทางการแพทย์ โดยผ่านบุคคลที่สามหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะ เช่นเดียวกับต่างประเทศตามที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จะส่งผลดี

ให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย เกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายน้อย ดังนั้น จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การนำกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ระงับข้อพิพาทคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ เพื่อลดภาระการนำคดีขึ้นสู่ศาลและทำให้บทบัญญัติทางกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพ เกิดความเป็นธรรมในสังคมส่วนรวม

5. บทสรุป

จากการศึกษาค้นคว้ากระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลนั้น ถือได้ว่าเป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งที่มีความเหมาะสมควรที่จะนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทในคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์ของประเทศไทย แต่ด้วยกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ.2553 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับใช้กับความเสียหายทางแพ่งที่เกิดขึ้น อย่างจำกัด และมิได้มีการใช้บังคับกับข้อพิพาททางการแพทย์อีกด้วย อีกทั้งศูนย์สันติวิธี กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการการไกล่เกลี่ยนอกศาลนั้น มีขอบอำนาจที่สามารถดำเนินไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดระหว่างโรงพยาบาลภาครัฐกับประชาชนเท่านั้น ยังไม่มีอำนาจในการช่วยเหลือจัดการความขัดแย้งแก่ภาคเอกชนด้วย หากเทียบเคียงกับต่างประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา โดยสหรัฐอเมริกามีการออกกฎหมาย Alternative Dispute Resolution Act 1998 ซึ่งเป็นการยุติข้อพิพาททางอื่นมาใช้ในข้อพิพาททางแพ่งและอื่นๆ อีกทั้งมีองค์กรไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล ได้แก่ สมาคมอนุญาโตตุลาการอเมริกัน (American Arbitration Association : AAA) และยังมีองค์กรเอกชนที่ได้จัดตั้ง ศูนย์ยุติธรรมสันติเพื่อน (Neighborhood Justice Centers) เพื่อให้บริการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่ประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งการบังคับแก่คู่พิพาทที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะระงับข้อพิพาทเมื่อคู่พิพาทได้มีการตกลงทำสัญญาเพื่อยุติความขัดแย้งนั้นขึ้น สัญญาจะระงับข้อพิพาทนั้นจะมีผลผูกพันคู่สัญญา การบังคับตามสัญญามีการบังคับเช่นเดียวกันกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ และสามารถบังคับกันได้อย่างเด็ดขาดทำให้กระบวนการนั้นได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งกระบวนการระงับข้อพิพาทนี้ใช้แนวทางทฤษฎีการแก้ปัญหา (Problem Solving Theory) ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากผลงานของ Ernest & Newell 1969 และ Newell & Simon 1979 ที่เชื่อว่าการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จได้ เป็นเพราะผู้เข้าร่วมไกล่เกลี่ยทุกคนต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาจารย์วิชา มหาคุณ ได้กล่าวไว้ว่าการไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาข้อพิพาทที่ดีต้องเป็นกระบวนการที่กระทำโดยเปิดเผยและเป็นแนวทางแก้ไขความขัดแย้งให้บรรลุข้อตกลงอย่างเหมาะสมอย่างเป็นกลาง เพื่อประโยชน์แห่งความชอบธรรมแก่คู่พิพาททั้งหลาย

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยจึงเห็นควรมีบทบัญญัติเฉพาะว่าด้วยการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการไกล่เกลี่ย “ADR” (Alternative Dispute Resolution) กรณีความเสียหายคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์เป็นการเฉพาะ เช่นเดียวกับต่างประเทศมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยให้ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องมีความรู้ความสามารถจากสาขาวิชาชีพแพทย์ มีประสบการณ์ ผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยตามหลักเกณฑ์ของสำนักกระบวนการระงับข้อพิพาท อีกทั้งควรขยายขอบเขตอำนาจในการให้ความช่วยเหลือระงับข้อพิพาทของศูนย์สันติวิธี กระทรวงสาธารณสุข ให้ครอบคลุมไปถึงโรงพยาบาลของเอกชนด้วย พร้อมทั้งควรให้มีการกำหนดกรณีที่อยู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

โดยให้สัญญาจะรับข้อพิพาทนั้นสามารถนำไปสู่กระบวนการร้องขอต่อศาล บังคับให้คู่สัญญาปฏิบัติตามได้ทันที โดยไม่ต้องนำสัญญาดังกล่าวไปเริ่มต้นฟ้องร้องกันใหม่ ซึ่งการดำเนินการนี้ต้องผ่านคณะกรรมการผู้ไกล่เกลี่ยที่ คู่พิพาทเป็นฝ่ายแต่งตั้ง ดังเทียบเคียงกับสหรัฐอเมริกาซึ่งที่กล่าวมา อีกทั้งประเทศไทยควรมีการบัญญัติกฎหมาย ว่าด้วยการบังคับตามสัญญาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีละเมิดทางการแพทย์โดยการนำหลักเกณฑ์ของการบังคับ ตามสัญญาโดยนำกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความใกล้เคียงกับกระบวนการทางศาล มากที่สุด ตามมาตรา 42 ที่กำหนดว่า หากคู่กรณีฝ่ายใดประสงค์ให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะ อนุญาโตตุลาการ ให้ฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนด 3 ปี นับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาด ได้ เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้รีบทำการไต่สวนและมีคำพิพากษาโดยพลัน ซึ่งศาลไม่จำเป็นต้องนำข้อพิพาทนั้นมา พิจารณาในศาลใหม่ วิธีการนี้คู่พิพาทจะมีผลผูกพันให้คู่พิพาทต้องปฏิบัติตามทันที การขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ ขาดมีความสะดวกรวดเร็วกว่าการฟ้องร้องขอให้บังคับตามสัญญาทั่วไป เนื่องจากหลักเกณฑ์ที่ศาลต้องใช้ ในการตัดสินนั้นถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายที่กำหนดอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งได้รับ การปฏิบัติตามสัญญาอย่างเป็นธรรม นับเป็นข้อดีของกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ส่งผลถึงกระบวนการ ยุติธรรมที่มีความรวดเร็ว เหมาะสม ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลได้อย่างดี ประหยัด ค่าใช้จ่าย และยังคงสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่พิพาทและทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ก่อประโยชน์ให้แก่สังคมมากยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

กลุ่มกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2558. **สถิติคดีแพทย์**. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2559, จาก

http://www.legal.moph.go.th/index.php?option=com_remository&Itemid=814&func=fileinfo&id=472

นวนชนันท์ ตั้งตรงจิตต์. 2555. **คู่มือการระงับข้อพิพาทสำหรับประชาชน**. กรุงเทพฯ: คัมปาย อิมเมจจิง.

ภานุ รังสีหัทธ. 2555. **การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท**.

(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธนาพรเส.

มานิตย์ จุมปา. 2546. **คำอธิบายสัญญาประนีประนอมยอมความ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. 2550. **คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการข้อพิพาท**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

ศิริกัณฑ์ออฟเซต.

เสาวนีย์ อ้าวโรจน์. 2554. **คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการ**.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนันต์ จันทโรภากร. 2559. **ทางเลือกในการระงับข้อพิพาท: การเจรจา การไกล่เกลี่ยและ ประนอมข้อพิพาท**

อนุญาโตตุลาการ. โครงการตำราและเอกสาร ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

**มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
ลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย**

**LEGAL MEASURE TO CONTROL ADVERTISEMENTS OF WEIGHT LOSS
SUPPLEMENT ON SOCIAL MEDIA**

หัตยา วีระสมวงศ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-Mail: Prewpaw32@gmail.com

ดร.นิติน อินทมาโน

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Nisit.in@spu.ac.th

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งในขณะนี้ได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของคนไทยในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักที่มีลักษณะเป็นการอวดอ้างสรรพคุณของสินค้าที่เกินความจริงหรือเป็นเท็จ หรือทำการโฆษณาโดยใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญของสินค้า ซึ่งผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักนั้น อยู่ภายใต้มาตรการควบคุมกำกับของพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ยังมีปัญหาด้านการควบคุมดูแลการโฆษณาของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 นี้ อีกทั้งยังมีปัญหาในการกำหนดบทลงโทษผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการธุรกิจสำหรับการโฆษณาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ในการโฆษณาเกินความเป็นจริง ที่ยังมีบทลงโทษค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจะได้รับจากการโฆษณา จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจทำการโฆษณาเพื่อเสนอข้อมูลสินค้าของตนเพียงด้านดี ด้านเดียวโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค

จากการศึกษาเทียบกับอังกฤษพบว่า อังกฤษมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุม กำกับการโฆษณาที่อาจก่อความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค และมีองค์กรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการโฆษณาเป็นการเฉพาะ อีกทั้งมีมาตรการในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายด้านการโฆษณาที่รุนแรง ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกิดความเกรงกลัว เป็นการควบคุมไม่ให้มีโฆษณาอวดอ้างสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียด้านดีเพียงด้านเดียว โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค ขณะเดียวกันยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจให้ความสำคัญต่อการโฆษณา นำเสนอข้อมูลของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก ให้ตรงตามความเป็นจริงให้ดียิ่งขึ้นอันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางบัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดหน้าที่ และให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักเพียงหน่วยงานเดียว และบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดียให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดให้เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักที่โฆษณาเกินจริงและอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 โดยการนำแนวทางจากการศึกษากฎหมายอังกฤษมาเทียบเคียง เพื่อพัฒนากฎหมายประเทศไทยให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การคุ้มครองผู้บริโภค / การโฆษณาผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย

ABSTRACT

This thesis aims to study the legal measures to control advertisements of weight loss supplements on social media which play a significant role and have some influence to the Thai consumer behavior. Such advertisements express exaggerate or false qualities of the products or even advertise by using phases to mislead the understanding of consumers. The weight loss supplements are under control of food act 2522 B.E. which there still some controlling problems that are responsible by the board of advertising according to the Consumer Protection Act 2522 B.E. amended by the Consumer Protection Act (2nd edition) 2541 B.E. Moreover, there are some questions regard to the sanction imposing to producers or business operators for unfair or exaggerate advertisements which cause a disproportionate sanction compares to the benefit that producers or business operators receive from such advertisements. Therefore, this is the reason that business operators always suggest only a single side of their products without consideration of the safety of consumer.

According to the study, in comparison to England, the study shows that England has a legal measure to control advertisements that potentially harm consumers. Furthermore, England has a particular authority to monitor and investigate such advertisements and has a strong punishment for business operators who violate the advertisement law. This lead to the scare of business operators and also lead to the controllable of exaggerate advertisements of weight loss supplements on social media which suggest only a single side of their products and never consider the safety of consumer. Meanwhile, it encourages the business operators to provide the true details and information of their weight loss supplements which can be an improvement of citizen life quality.

Therefore, researcher would like to suggest that it should be a single authority to protect the consumers from the weight loss supplements advertising and should clearly legislate a proper law in controlling the weight loss supplements advertising including increase more sanction to the business operators who advertise an exaggerate advertisements which may harm the consumer under the Consumer Protection Act 2522 B.E. amended by Consumer Protection Act (2nd edition) 2541 B.E. by using English law as a model for the improvement of the Thai law so as to be international and to harmonize with the current situation of Thai society.

KEYWORDS : Consumer protection / Advertising on social media

1. บทนำ

จากคำนิยามเรื่องรูปร่างที่ผอม ดุคินี ทำให้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว โดยปัจจุบันมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านการโฆษณาขายสินค้าผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะบนสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งโซเชียลมีเดียในที่นี้หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทางโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น Facebook Line หรือ Instagram (ดวงกมล เจริมเรือน, 2555) เป็นต้น สื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายทำให้เกิดปัญหามากมายแก่ผู้บริโภคได้ ดังของกรณีของพนักงานเภสัชกรรมของโรงพยาบาลในจังหวัดขอนแก่น ได้เสียชีวิตจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดความอ้วน ชื่อ MangLuk (แมงลัก) ผู้เสียชีวิตได้มีการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารดังกล่าว ผ่านทางโทรศัพท์จากสื่อโซเชียลมีเดียแห่งหนึ่งโดยคาดว่าเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต (สำนักงานข่าวสด, มปป.) เป็นต้น ซึ่งประเด็นจากกรณีดังกล่าวพบว่าการซื้อสินค้าโดยหลงเชื่อการโฆษณาของผู้บริโภคนั้นยังก่อให้เกิดอันตรายอย่างมาก อีกทั้งการเข้าถึงโฆษณาต่างๆ มีความสะดวกมากขึ้นจึงก่อให้เกิดปัญหาที่ควรให้การศึกษาหลายประการ ดังเช่น

ปัญหาการโฆษณาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค เช่น การโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักที่เกินความเป็นจริง การโฆษณาสินค้าโดยใช้ข้อความโฆษณาที่มีลักษณะเป็นการข่มขู่หรือเท็จจริงอันยากแก่การพิสูจน์ หรือข้อความโฆษณาที่อาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดและทำให้ผู้บริโภคเกิดความไม่ชัดเจนในข้อความโฆษณานั้นๆ โดยมีข้อความบางอย่างไม่เป็นไปตามที่โฆษณาไว้ เนื่องจากผู้ประกอบการไม่ได้ให้ข้อมูลที่เพียงพอ และในรายละเอียดที่จะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าและบริการนั้นอย่างถูกต้อง เป็นต้น

ปัญหาการควบคุม กำกับ ดูแล การโฆษณาของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มีอำนาจในการตรวจสอบการโฆษณาของผู้ประกอบการต่างๆ ที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคในทุกสื่อการโฆษณา ซึ่งอาจไม่สามารถควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการโฆษณาที่มีหลากหลายรูปแบบในปัจจุบันได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังพบว่ายังไม่มีมาตรการในการตรวจสอบ ควบคุมก่อนนำออกโฆษณาตามสื่อออนไลน์ต่างๆ จนเกิดการโฆษณาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคขึ้นอย่างมากมายจนยากเกินจะควบคุมได้ (สุขุม สุภณิตย์, 2557)

ปัญหาในการกำหนดบทลงโทษผู้ประกอบการ สำหรับโทษของการโฆษณาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค การโฆษณาเกินความเป็นจริง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ที่พบว่าเมื่ออัตราโทษค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับจากการโฆษณา เมื่ออัตราการลงโทษตามกฎหมายไม่สามารถทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเกรงกลัวต่อความผิดจากการฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับการโฆษณา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษามาตรการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดียที่เหมาะสม โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการโฆษณาของอังกฤษ เพื่อใช้ในการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย
3. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดียทั้งของไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย
5. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไข กฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย

3. แนวคิดและมาตรการควบคุม กำกับดูแล การโฆษณา

การโฆษณาที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในสาระสำคัญ (Misleading Advertising) ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมโดยการถูกโน้มน้าวจิตใจ ให้เกิดความต้องการซื้อสินค้า ที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง จึงต้องมีการเข้ามาควบคุมการโฆษณา เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดปัญหาภัยกับสังคมโดยรวม ซึ่งการควบคุมการโฆษณาดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประการ (อนันต์ เอื้อวิณะโชติมา, 2543) ได้แก่

3.1 การควบคุมโดยรัฐ

ภายใต้แนวคิด Let the Buyer Beware มีความคิดว่าผู้บริโภคไม่สามารถมีความรู้ที่สมบูรณ์เกี่ยวกับธุรกิจได้และผู้บริโภคจะต้องถูกคุ้มครองโดยกฎหมาย เข้ามาแทนที่ เหตุนี้ทำให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเป็นจำนวนมากเพื่อป้องกันสาธารณชนจากโฆษณาที่เป็นเท็จ และทำให้เข้าใจผิดในสาระสำคัญ (อนันต์ เอื้อวิณะโชติมา, 2543)

3.2 การควบคุมโดยผู้บริโภค

ตามแนวคิด Consumer Risk เมื่อผู้บริโภครวมตัวกันเป็นสมาคมหรือกลุ่มต่างๆ เพื่อปกป้องสิทธิของตน ซึ่งทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองกับผู้ประกอบธุรกิจมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องมีการพิจารณาการโฆษณาสินค้าและบริการของตน และทำให้มีความระมัดระวังในเรื่องของการโฆษณาที่ไม่เหมาะสมมากขึ้นอีกด้วย (Business Beware) (นภาพรณี อัจฉริยกุล, 2547)

3.3 การควบคุมตนเอง

การควบคุมตนเอง หมายถึง การควบคุมตนเองของผู้ที่อยู่ในธุรกิจโฆษณา ซึ่งได้แก่ บริษัทตัวแทนโฆษณา (Advertising Agencies) ผู้ประกอบธุรกิจ (Advertisers) และสื่อโฆษณา (Media) โดยการควบคุมเริ่มตั้งแต่การสร้างสรรค์ชิ้นงานโฆษณา เมื่อผู้ประกอบการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการมาให้กับบริษัทตัวแทนโฆษณาจะต้องสำรวจและตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำกล่าวอ้างเกี่ยวกับสินค้าและข้อมูลในการเปรียบเทียบสินค้าก่อนที่จะนำไปใช้ในการผลิตโฆษณา เพื่อให้โฆษณาที่ผลิตออกมามีความหมาย สร้างสรรค์ และถูกกฎหมาย (นภาพรณี อัจฉริยกุล, 2547)

3.4 การควบคุมโฆษณาโดยองค์กรวิชาชีพ

องค์กรวิชาชีพได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมกันเอง มองในอีกแง่หนึ่ง การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการคุ้มครองวิชาชีพด้วยเช่นกัน วิชาชีพใดที่ปล่อยให้มีคนไม่ดีเข้ามาแสวงหาประโยชน์ หรือปล่อยให้มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เท่ากับว่าในองค์กรวิชาชีพนั้น กำลังเชื้อเชิญให้อำนาจรัฐเข้ามาควบคุม แต่ในอีกมุมมองหนึ่ง คนในวิชาชีพเดียวกัน ย่อมมีความเข้าใจเท่าเทียมกันและรู้เท่าทันกันในการหลบเลี่ยงและวางแนวทางที่ถูกต้องในการตรวจสอบเฝ้าระวังการเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค (คณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชน, 2557)

4. ปัญหากฎหมายในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดียของประเทศไทยดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาในการกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบและคุ้มครองผู้บริโภค ที่ได้รับความเสียหายจากการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่แยกการปฏิบัติงาน ควบคุมกำกับดูแล ขาดความชัดเจน ทำให้ผู้บริโภคสับสนว่า หากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการซื้อสินค้าจากการโฆษณาแล้วนั้น ผู้บริโภคจะต้องดำเนินการร้องเรียนและขอความคุ้มครองกับหน่วยงานใด

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาของการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก โดยในการกำหนดเนื้อหาของการโฆษณาตามกฎหมายของประเทศไทยไม่ได้มุ่งเน้นที่จะให้ความสำคัญในการควบคุมการโฆษณา อีกทั้งการกำหนดเนื้อหาโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักตามกฎหมายของประเทศไทยได้มีการกำหนดเอาไว้อย่างกว้างๆ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นเนื่องจากต้องตีความในเนื้อหาดังกล่าวนั้น

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการลงโทษในหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด มาบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 47 ที่ยังไม่เด็ดขาดเพียงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันซ้ำอีก ซึ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 62 วรรคสาม ได้กำหนดบทลงโทษไว้เพียงหากมีการเสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้โทษในคดีอาญาเป็นอันเลิกกันได้ บทลงโทษดังกล่าวยัง เปิดช่องว่างให้แก่ผู้ประกอบการที่มีรายได้นับว่ามากจากการจำหน่ายสินค้า จึงอาจทำให้ผู้ประกอบการทำการโฆษณาสินค้าโดยไม่เกิดความเกรงกลัวและเลือกที่จะเสียค่าปรับมากกว่าการสร้างจิตสำนึกต่อผู้บริโภค

นอกจากนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์มาตรการในการภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการโฆษณาของประเทศไทยและอังกฤษเพื่อสรุปเป็นหลักเกณฑ์ดังนี้

5. บทสรุป

ดังที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย โดยเห็นควรนำมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักผ่านสื่อโซเชียลมีเดียของอังกฤษเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทยให้ทันสมัยและเกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

โดยจากการศึกษาพบว่า เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการในการควบคุมการโฆษณาของอังกฤษ โดยรัฐสภาอังกฤษได้มีการตรากฎหมายกลางขึ้นเพื่อควบคุมโฆษณา รวมถึงการกำหนดบทลงโทษทางอาญา คือ Trade Descriptions Act of 1986 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1972 (สุขุม สุขนิษฐ์, 2557) และมีองค์กรอิสระในการกำกับดูแลตามมาตรการในการกำกับดูแลระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้านการโฆษณาภาคเอกชน (The Advertising Standards Authority) หรือ (ASA) ทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกระทำก่อนและหลังการบริโภค รวมทั้งรับเรื่องราวร้องทุกข์ สั่งระงับการโฆษณา ตลอดจนการเจรจาปัญหาข้อพิพาท (ธามเชื้อ สถาปนศิริ, 2552) ดังที่กล่าวมา เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักของประเทศไทย โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการโฆษณาของประเทศไทยและอังกฤษเพื่อสรุปเป็นหลักเกณฑ์ดังนี้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรมีการบัญญัติกฎหมายโดยการแก้ไขเพิ่มเติมและกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เพื่อกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) โดยมีอำนาจเด็ดขาดเพียงหน่วยงานเดียว ทำหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบการโฆษณาเช่นเดียวกับของอังกฤษที่มีองค์กรอิสระเข้ามากำกับดูแลและมีมาตรการควบคุมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้านการโฆษณาภาคเอกชน ไม่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนว่าหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าผ่านการโฆษณา ผู้บริโภคสามารถดำเนินการร้องเรียนและขอความคุ้มครองกับหน่วยงานนั้นได้โดยตรง

6.2 ควรมีการบัญญัติกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมที่กำหนดมาตรการในการควบคุมการโฆษณาผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย โดยการกำหนดรูปแบบการโฆษณา เวลาที่เหมาะสม และอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างทันทั่วทั้งในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ให้มีอำนาจควบคุมการโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย และให้มีอำนาจสั่งให้ผู้ทำการโฆษณาระงับการโฆษณาได้ทันที โดยเฉพาะเมื่อมีการร้องเรียนจากผู้บริโภค เพื่อป้องกันมิให้มีการโฆษณาที่หลอกลวงและจำกัดความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

6.3 ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายในการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ประกอบการธุรกิจและผู้ทำการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักในประเทศไทย ให้มีความรุนแรงเพียงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกิดความเกรงกลัว โดยการเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เช่นเดียวกับอังกฤษโดยกำหนดบทลงโทษไม่เพียงการเสียค่าปรับตามที่

เปรียบเทียบแล้วให้โทษในคดีอาญาเป็นอันเลิกกัน ควรมีการบังคับโทษจำคุกที่เข้มงวดและเพิ่มอัตราโทษปรับมากขึ้นให้เหมาะสมต่อความเสียหายของผู้บริโภค

7. เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชน. (2557). **บันทึกความคืบหน้าการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสินค้าและบริการทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

ดวงกมล เจียมเรือน. (2555). **เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการสื่อสารทางการตลาดในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม : การศึกษาธุรกิจโซดาพรีนติ้ง(SODAPrintingG)**. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธามเชื้อ สถาปนศิริ. (2552). **รู้เท่าทันโฆษณาแฝง 2: กฎหมายคุ้มครองโฆษณาในต่างประเทศ**. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2560, จาก http://203.151.20.17/new_detail.php?newsid=1261454351&grpid=no.

นภการณ์ อัจฉริยกุล. (2547). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุขุม ศุภนิตย์. (2557). **คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานข่าวสด. (มปป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2560 เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_114749

อนันต์ เอื้อวิณะโชติมา. (2543). **พฤติกรรมของนักสร้างสรรค์งานโฆษณาที่มีต่อวิธีการและกฎหมายควบคุมการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ชั้นเอกจากศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

**ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์:
ศึกษากรณีความรับผิดของผู้เช่าซื้อ**

**LEGAL PROBLEMS RELATING TO HIRE-PURCHASE CONTRACT
UNDER THE CIVIL AND COMMERCIAL CODE:
A CASE STUDY ON HIRER'S LIABILITY**

ชญาภา ยาวะโนภาส

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: sasimaya.sy@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.รัชฎา เอกบุตร

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การศึกษาวិทยานิพนธ์เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศึกษากรณีความรับผิดของผู้เช่าซื้อ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาข้อบกพร่องของกฎหมายลักษณะเช่าซื้อในแต่ละกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าซื้อ มีบัญญัติไว้เพียง 3 มาตราเท่านั้นซึ่งและในเรื่องความรับผิดของผู้เช่าซื้อ กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะจึงต้องอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างอื่นมาปรับใช้ เช่น กฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์และกฎหมายลักษณะซื้อขาย เป็นต้น จึงไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาในเรื่องเช่าซื้อ ได้โดยตรง อีกทั้งในปัจจุบัน โครงสร้างทางเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้ามากกว่าในอดีตจึงทำให้กฎหมายลักษณะเช่าซื้อที่มีอยู่ไม่เพียงพอ

ในกรณีนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาความรับผิดของผู้เช่าซื้อ โดยได้วิเคราะห์ถึงบทบัญญัติต่างๆ รวมทั้งได้ทำการเปรียบเทียบเหตุแห่งความรับผิดของผู้เช่าซื้อตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น ที่ปรากฏในกฎหมายประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งบางประเทศมีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ในเรื่องความรับผิดของผู้เช่าซื้อ แต่บางประเทศก็ได้บัญญัติไว้ ทั้งนี้ตามกฎหมายของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดของผู้เช่าซื้อไว้ จึงต้องนำบทบัญญัติของ กฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์ และกฎหมายลักษณะซื้อขายมาใช้โดยอนุโลม จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความบทบัญญัตินี้ดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย กรณีบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อและกรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกัน อันเป็นกรณีที่ปัญหาในทางปฏิบัติจากการทำสัญญาเช่าซื้อในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนเห็นควรเสนอแนะเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายลักษณะเช่าซื้อ ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย กรณีบอก

เลิกสัญญาเช่าซื้อ และกรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกัน เพื่อให้บทบัญญัติดังกล่าวมีความครอบคลุมชัดเจนและเป็นธรรมยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: เช่าซื้อ, ความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อ

ABSTRACT

This research on Legal problems relating to hire-purchase contract under the civil and commercial code: a case study on hirer's liability, the author aims to make a comparative analysis of the laws of Thailand and foreign law in order to find a way to solve the problem of legal deficiencies in each case, especially, while the provisions of the Civil and Commercial Code of Hire purchase have only 3 sections, and the liability of the charterer is not specifically provided. The refore, the provisions of the law are very close to apply. For example, Hire purchase law and the Commercial law, so it is not directly applicable to solve the problem. Moreover, nowadays economic structure has grown up rapidly which bring about the high purchase is not suitable.

In this case, the author has studied hirer's liability of the leaseholder by analyzing provisions, including a comparative analysis of the cause of responsibility of the leaseholder by Thai and foreign laws as shown in English law, USA law, German law, and Australia law, and some countries has specific provisions of leaseholder's responsibility, but some countries did not. For Thailand law, there are not specific provisions of leaseholder's responsibility, therefore the hire purchase law and commercial law must be applied mutatis mutandis. This causes problems in interpreting such provisions.

By the study of hirer's liability of the leaseholder in case of lost or damage of the asset, termination, and leaseholder defaults for 2 consecutive terms which are practical problems to do so for hire purchase in Thailand. The author proposes to amend the provision of high purchase law for the Responsibility of the leaseholder of the lost or damage of the asset, termination, and default 2 consecutive terms in order to make it coverage, clear, and fair afterwards.

KEYWORDS: Hire purchase, Hirer's liability

1. บทนำ

ในปัจจุบันเศรษฐกิจของไทยมีการขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากมีเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเกิดขึ้นมากมาย ทำให้คนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะมีสิ่งเหล่านั้นเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน จึงมีการใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง แต่ราคาสินค้าบางประเภทมีราคาสูงเกินกำลังที่จะชำระราคาของสินค้าด้วยเงินเพียงครั้งเดียวได้ จึงทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายไม่สามารถแลกซื้อสินค้าแก่กันได้ จึงก่อให้เกิดสัญญาประเภทเช่าซื้อขึ้นมา โดยผู้เช่าซื้อสามารถผ่อนชำระราคาสินค้าแก่ผู้ขายซึ่งอยู่ในฐานะผู้ให้เช่า

ซื้อได้ ในระยะเวลานาน โดยชำระเป็นงวดๆ จนครบกำหนดตามสัญญาเช่าซื้อ ผู้เช่าซื้อจึงจะได้กรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นไป

ฉะนั้น การทำสัญญาเช่าซื้อจึงเป็นสัญญาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สามารถนำสินค้าไปใช้สอยได้ก่อน โดยการชำระราคาสินค้าด้วยวิธีการผ่อนชำระเป็นรายงวดๆ ตามแต่ตกลงกันและเมื่อผู้เช่าซื้อชำระราคาสินค้าเช่าซื้อให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อในงวดสุดท้ายจนครบแล้วกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่าซื้อจึงจะตกแก่ผู้เช่าซื้อตามสัญญา ซึ่งเป็นสัญญาเช่าซื้อที่นิยมทำกันอย่างแพร่หลาย

ในปัจจุบัน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องสัญญาเช่าซื้อไว้ โดยเฉพาะ แต่ก็มีมีการบัญญัติไว้เพียง 3 มาตรา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความหมายของสัญญาเช่าซื้อ แบบของสัญญาเช่าซื้อ และสิทธิการเลิกสัญญาเช่าซื้อของผู้สัญญา โดยมิได้บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้เช่าซื้อ ตลอดจนความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อไว้เป็นการเฉพาะที่จะทำให้เกิดทราบถึงผลทางกฎหมายที่ตามมา ซึ่งในทางปฏิบัติในการทำสัญญาเช่าซื้อนั้นการที่จะต้องนำกฎหมายมาปรับใช้บังคับในกรณีหากผู้เช่าซื้อผิดสัญญาเช่าซื้อ จึงต้องนำบทกฎหมายที่ใกล้เคียงซึ่งก็คือ กฎหมายในเรื่องเช่าทรัพย์สินและเรื่องซื้อขายมาใช้บังคับ

นอกจากนี้ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญในการทำสัญญาเช่าซื้อ ในส่วนของความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีผิดสัญญาเช่าซื้อ ผู้สัญญาอาจกำหนดตกลงกันในข้อสัญญาให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดได้ แต่ข้อตกลงในสัญญาที่ทำกันนั้นต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอันอาจทำให้ข้อตกลงรวมไปถึงตัวสัญญาทั้งหมดตกเป็นโมฆะได้ หากกรณีที่ผู้เช่าซื้อผิดสัญญาเช่าซื้อผู้เช่าซื้อจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น ถ้ามีกรอบของกฎหมายที่ชัดเจนในส่วนของสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อจะระบุไว้โดยเฉพาะก็จะลดการนำกฎหมายใกล้เคียงมาใช้บังคับรวมถึงการตีความของกฎหมายได้ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาพิจารณาว่าผู้เช่าซื้อมีความรับผิดชอบอย่างไร เพียงใด

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อที่เป็นกฎหมายเอกเทศสัญญาและบทกฎหมายทั่วไป โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปัจจุบันกับกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่เกี่ยวข้องกับกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย กรณีการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อ และกรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปรับตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ควรต้องนำมาบังคับใช้ในเรื่องกฎหมายลักษณะเช่าซื้อ นำมาใช้บังคับแก่ตัวผู้เช่าซื้อและให้เกิดประโยชน์ไปถึงผู้ให้เช่าซื้อและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสัญญาเช่าซื้อ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเช่าซื้อในเรื่องความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่อง และนำกฎหมายต่างประเทศที่อาจนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสภาพสังคมไทยมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลักษณะเช่าซื้อให้เหมาะสมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป

(2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย กรณีบอกเลิกสัญญา และกรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวด้วยกัน

(3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหามิใช่กฎหมายเช่าซื้อ ในเรื่องความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อ

3. สมมุติฐานของการศึกษา

กฎหมายลักษณะเช่าซื้อของประเทศไทยมีบัญญัติไว้เฉพาะ 3 มาตรา โดยในเรื่องความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะจึงต้องอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้ เช่น กฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์และกฎหมายลักษณะซื้อขาย เป็นต้น อย่างไรก็ตามการนำบทบัญญัติของกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้ยังไม่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องเช่าซื้อได้โดยตรง ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งจะศึกษาข้อบกพร่องของกฎหมายลักษณะเช่าซื้อในเรื่องความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย กรณีการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อ กรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกัน และเสนอแนะปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อแก้ปัญหาข้อบกพร่องของกฎหมายลักษณะเช่าซื้อในแต่ละกรณี

4. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทยและเอกสารภาษาต่างประเทศ รวมไปถึงคำราคำอธิบายกฎหมาย บทความทางวิชาการ คำพิพากษาศาลฎีกา ข้อมูลกฎหมายทางอิเล็กทรอนิกส์และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

5. สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศึกษากรณีความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อ ผู้วิจัยขอสรุปปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อ ดังต่อไปนี้

5.1 ปัญหาการศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย

กรณีปัญหาเกี่ยวกับการตีความกฎหมายในส่วนของความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะเช่าซื้อมิได้บัญญัติในเรื่องทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหายไว้ ดังนั้น ในการบังคับใช้กฎหมายหากมีกรณีทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายหรือเสียหายหรือถูกทำลายไป จึงต้องนำกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์มาใช้บังคับในฐานะบทบัญญัติที่ใกล้เคียง ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาว่าเป็นบรรทัดฐานไว้ว่า สัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาเช่าทรัพย์ประเภทหนึ่ง จึงนำบทบัญญัติเช่าทรัพย์มาใช้บังคับด้วย เมื่อรถยนต์ที่เช่าซื้อสูญหาย สัญญาเช่าซื้อจะระงับลงตั้งแต่วันที่รถยนต์สูญหายไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 567

จากการศึกษาพบว่าประเทศอังกฤษเพียงประเทศเดียวมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหาย โดยถือว่าการชำระหนี้เป็นอันพ้นวิสัยที่จะทำได้มีผลทำให้สัญญาจะงับลงทันทีโดยอัตโนมัติ โดยมีการกำหนดความรับผิดว่าหากทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหาย หรือถูกทำลายโดยอุบัติเหตุหรือโดยเหตุสุดวิสัย หรือถูกลักขโมยไปโดยบุคคลที่สาม ผู้เช่าซื้อย่อมหลุดพ้นจากหน้าที่ที่จะต้องชำระค่าเช่าซื้องวดถัดไปและรวมถึงหลุดพ้นจากความรับผิดที่จะต้องส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อ เพราะถือว่าเมื่อการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย คู่สัญญาจะงับลงพ้นจากหน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญา และในประเทศอังกฤษสัญญาเช่าซื้อจะมีข้อสัญญากำหนดให้ผู้เช่าซื้อมีหน้าที่โดยเด็ดขาดที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ให้เช่าซื้อในกรณีที่ทรัพย์สินสูญหายหรือถูกทำลาย แต่ข้อกำหนดตามสัญญาดังกล่าวถือว่าผู้เช่าซื้อย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดเช่นกันเพราะเมื่อทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายหรือถูกทำลายไปแล้ว ผู้เช่าซื้อย่อมหมดหน้าที่ในการชำระราคา

ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษมาบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าซื้อ กรณีที่ทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายหรือเสียหาย เพื่อให้เกิดความชัดเจนของกฎหมายและลดการนำกฎหมายใกล้เคียงมาใช้บังคับ

5.2 ปัญหาการตีความเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญา

กรณีปัญหาเกี่ยวกับการตีความกฎหมายในส่วนของความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญานั้น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 573 เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้เช่าซื้อที่จะบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ ตามความพอใจของผู้เช่าซื้อโดยไม่ต้องมีฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิดสัญญา เป็นการเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แม้ผู้สัญญาจะมีได้ระบุสิทธิของผู้เช่าซื้อในการบอกเลิกสัญญาไว้ในสัญญาเช่าซื้อก็ตาม ผู้เช่าซื้อก็มีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้โดยอาศัยมาตรา 573 นั้นเอง เหตุที่จะต้องมาพิจารณาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นก็เพราะการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาของผู้เช่าซื้อไว้ มีเพียงแต่กำหนดระยะเวลาอย่างกว้างเอาไว้ว่าสามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาในเวลาใดเวลาหนึ่งได้ก็ตาม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่กฎหมายให้สิทธิผู้เช่าซื้อที่จะบอกเลิกสัญญาระยะเวลาใดเวลาหนึ่งได้นั้น เป็นเหตุที่ทำให้ผู้ให้เช่าซื้อเสียเปรียบ เพราะการทำสัญญาเช่าซื้อนั้นคู่สัญญามีเจตนาที่ตกลงกันว่า ในการซื้อขายทรัพย์สินระหว่างคู่สัญญาผู้ให้เช่าซื้อต้องการที่จะขายทรัพย์สินและทางด้านผู้เช่าซื้อต้องการที่จะซื้อทรัพย์สินนั้น โดยให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกแก่ผู้เช่าซื้อเมื่อชำระราคาค่าเช่าซื้อครบถ้วนแล้ว ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของคู่สัญญาที่ต้องการจำหน่ายทรัพย์สินให้แก่อีกฝ่าย โดยการชำระเงินค่าสินค้านั้นเป็นงวดๆ ไม่ใช่ชำระเงินครั้งเดียว การที่กฎหมายกำหนดให้สิทธิผู้เช่าซื้อสามารถที่จะบอกเลิกสัญญาในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ โดยการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวก็เพียงพอจึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่สัญญาฝ่ายผู้ให้เช่าซื้อ แต่การที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าให้เลิกสัญญาเสียเมื่อใดก็ได้ ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการเลิกสัญญาระหว่างยังไม่ครบกำหนดตามสัญญาจะส่งผลถึงตัวทรัพย์สินที่เช่าซื้อ เพราะระหว่างเวลาก่อนเลิกสัญญาผู้เช่าซื้อได้มีการใช้สอยและได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นอยู่ก่อนแล้ว อาจทำให้เกิดการสึกหรอหรือเสื่อมสภาพไปจากการใช้งานอันจะตรวจพบได้หรือไม่ ในเวลาเลิกสัญญานั้นแล้วก็ตาม เมื่อผู้เช่าซื้อได้บอกเลิกสัญญาแล้ว คู่กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 วรรคแรก กล่าวคือ ผู้เช่าซื้อต้องคืนทรัพย์สินที่เช่าซื้อ ส่วนผู้ให้เช่าซื้อจะต้องคืนเงินค่าเช่าซื้อ แต่ผู้ให้เช่าซื้อไม่มีสิทธิเรียกค่าใช้ทรัพย์สินและค่าเสียหายจากผู้เช่าซื้อได้¹ การที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดตามสัญญาทำให้เกิดปัญหาตามมาจากการใช้สิทธิตามกฎหมาย เนื่องจากในสภาพสังคมในยุคปัจจุบันมีผู้ทำสัญญาเช่าซื้ออย่างแพร่หลาย และการเช่าซื้อดังกล่าวนั้นบางกรณีผู้เช่าซื้ออาจต้องเลิกสัญญาไปก่อนที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะโอนมายังผู้เช่าซื้อ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว หากคู่กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 วรรคแรกนั้นแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเมื่อนำมาปรับใช้ในเรื่องเช่าซื้อได้ก่อให้เกิดปัญหาจากการใช้บทกฎหมายอันส่งผลกระทบและทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ให้เช่าซื้อเพราะการที่ผู้ให้เช่าซื้อยินยอมเข้าทำสัญญาเช่าซื้อก็เพื่อมุ่งหวังกำไรจากการให้เช่าซื้อนั่นเอง เมื่อผู้เช่าซื้อได้ผิดสัญญา

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1703/2536

หากผู้เช่าซื้อได้บอกเลิกสัญญาเช่าซื้อ ผลตามบทบัญญัติของกฎหมายจากมาตรา 391 ดังกล่าว เมื่อต้องมีการให้ คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม (คือก่อนที่จะได้มีการทำสัญญากันนั่นเอง) ผู้ให้เช่าซื้อคงมีสิทธิได้รับค่าใช้ทรัพย์สินซึ่งก็คือค่าเช่าที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระมาในแต่ละงวด รวมไปถึงให้รับมัดจำได้หากความผิดเกิดจากผู้วางมัดจำ(ผู้เช่าซื้อ) ประกอบกับได้เงินส่วนอื่นๆ ที่ได้ตกลงกันไว้ตามสัญญา เช่น ตกลงเบี้ยปรับไว้ในสัญญาว่าถ้ามีการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาแล้วทำให้ผู้ให้เช่าซื้อต้องรับภาระซ่อมแซมมาก เนื่องจากผู้เช่าซื้อใช้ทรัพย์สินที่เช่าซื้อหนักเกินกว่าปกติตามที่วิญญูชนทั่วไปใช้กัน เป็นต้น และผลทางกฎหมายก็ไม่ตัดสิทธิผู้ให้เช่าซื้อเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในการเลิกสัญญา ตามมาตรา 391 วรรคท้าย ซึ่งหากมองมุมนี้ก็จะเห็นได้ว่าผู้ให้เช่าซื้อเป็นที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจให้เช่าซื้อ ผู้ให้เช่าซื้อจะไม่ขาดทุน หากผู้เช่าซื้อผิดสัญญาโดยการบอกเลิกสัญญาและมีค่าเสียหายมาทดแทนจากการบอกเลิกสัญญาให้ผู้ให้เช่าซื้อ

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่สัญญาเช่าซื้อมิได้มีข้อตกลงเรื่องการวางมัดจำหรือเบี้ยปรับเอาไว้และทรัพย์สินที่เช่าซื้อเกิดความเสียหายหรือสูญหายอันเกิดจากการกระทำหรือเจตนากระทำการอันเป็นความผิดของผู้เช่าซื้อ เช่น ใช้ทรัพย์สินที่เช่าซื้ออย่างไม่ระมัดระวังตามมาตรฐานวิญญูชนหรือประมาทเลินเล่อจนทำให้ทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายหรือบุบสลายอันเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้นย่อมเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 421) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งย่อมเป็นการละเมิดก่อความเสียหายต่อผู้ให้เช่าซื้อและมีใช้การใช้สิทธิโดยสุจริต (มาตรา 5) ผู้ให้เช่าซื้อจึงชอบที่จะฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดดังกล่าวของผู้เช่าซื้อที่ทำให้ทรัพย์สินที่เช่าซื้อเสียหายหรือสูญหายได้

จากการศึกษาพบว่าในกฎหมายของประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลียและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้กำหนดความรับผิดของผู้เช่าซื้อจากการที่ผู้เช่าซื้อเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดตามสัญญาไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ กฎหมายของประเทศอังกฤษ ปรากฏในพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ.1974 (The Consumer Credit Act 1974) s.100 กล่าวคือ ผู้เช่าซื้อที่มีความรับผิดที่จะต้องจ่ายทั้งหมดของจำนวนเงินครั้งหนึ่งของจำนวนเงินทั้งหมดที่เกินกว่าผลรวมของจำนวนเงินค่าเช่าซื้อที่จ่ายไปแล้วและจำนวนเงินค่าเช่าซื้อที่ชำระก่อนสิ้นสุดสัญญา เว้นแต่ในสัญญากำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องจ่ายเงินจำนวนน้อยกว่าหรือในสัญญาไม่ได้กำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องจ่ายเงินใดในกรณีที่ผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาและผู้เช่าซื้ออาจต้องจ่ายเงินเพิ่มเติม หากผู้เช่าซื้อฝ่าฝืนหน้าที่ในการดูแลทรัพย์สินที่เช่าซื้อดังเช่นวิญญูชนโดยถือว่าเป็นค่าเสียหายเนื่องจากการฝ่าฝืนหน้าที่

สำหรับกฎหมายของสหพันธ์รัฐเยอรมนี ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ค.ศ. 1894 การเลิกสัญญา ไม่ว่าจะโดยอำนาจแห่งสัญญาหรือโดยอำนาจของกฎหมายก็ตาม คู่สัญญามีหน้าที่ที่จะต้องคืนสิ่งที่ได้รับชำระหนี้ เช่น ราคาผ่อนส่ง ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง และข้อตกลงในสัญญาที่ขัดต่อบทบัญญัตินี้จะเป็นโมฆะ

กฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย Hire-Purchase Act 1959 มาตรา 12 (6) บัญญัติว่า ผู้เช่าซื้อมีหน้าที่ต้องชำระเงินจำนวนที่กำหนดให้จ่ายเมื่อมีการบอกเลิกสัญญาโดยการส่งคืนทรัพย์สินที่เช่าซื้อหรือจำนวนเงินซึ่งผู้ให้เช่าซื้อจะมีสิทธิได้รับหากผู้ให้เช่าซื้อครอบครองทรัพย์สินที่เช่าซื้อในเวลาที่มีการบอกเลิกสัญญา แล้วแต่จำนวนใดจะน้อยกว่า

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศแล้วนั้นจะเห็นว่าทั้งประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลียและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีบัญญัติของกฎหมายรับรองผลการที่

ผู้เช่าซื้อเลิกสัญญาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งของประเทศไทยผู้เช่าซื้อต้องจ่ายเงินเสมือนเป็นค่าเสียหายแก่ผู้ให้เช่าซื้อ เครื่องรัฐออสเตรเลียให้ผู้เช่าซื้อที่มีหน้าที่ต้องชำระเงินจำนวนที่กำหนดให้จ่ายเมื่อมีการบอกเลิกสัญญา ส่วนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดให้ข้อตกลงที่คู่สัญญาที่มีหน้าที่ต้องคืนสิ่งที่ได้รับชำระหนี้ไปแล้วให้แก่กันผลของข้อตกลงที่ขัดต่อบทบัญญัตินี้เป็นโมฆะ อันแสดงให้เห็นถึงมาตรการลงโทษผู้เช่าซื้อที่ไม่เคารพในความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาที่ก่อให้เกิดสัญญาที่คู่สัญญาได้ตกลงทำกัน ของประเทศไทยผู้เขียนพบว่า ยังมีบทบัญญัติที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในเรื่องการเรียกค่าเสียหายแก่ผู้เช่าซื้อเพื่อให้ผู้เช่าซื้อเคารพในสัญญาที่ได้ทำกัน คือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคสอง เรื่องค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากนำเรื่องการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษมาใช้ไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการเช่าซื้อ ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อผิดสัญญาและผู้ให้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญา เป็นการเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นทุกอย่าง เช่น ค่าเสียโอกาสทางธุรกิจ ค่าเสียหายจากการรับภาระที่หนักขึ้นเมื่อมีการกลับคืนสู่ฐานะเดิม โดยหากนำมาใช้ในเรื่องของสัญญาเช่าซื้อเป็นพิเศษ โดยมีหลักคือผู้ให้เช่าซื้อผิดสัญญาและมีการบอกเลิกสัญญาโดยผู้ให้เช่าซื้อแล้ว กำหนดให้ผู้ให้เช่าซื้อที่มีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ แม้ไม่คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงพฤติการณ์เช่นนั้นก่อนแล้วก็ตาม ก็ยังสามารถเสียค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ได้ แต่ต้องมีการสงวนสิทธินี้กันในสัญญาไว้ด้วย ไม่ใช่หยาบยกมาใช้เมื่อใดก็ได้

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากมีการเลิกสัญญาเช่าซื้อตามกฎหมายโดยไม่มีฝ่ายใดผิดสัญญานั้น ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายดังกรณีเลิกสัญญาจากการผิดสัญญาได้ แต่ผู้ให้เช่าซื้อจะได้รับชำระค่าใช้สอยทรัพย์สิน ซึ่งก็คือ เงินที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระมาแล้วก่อนการเลิกสัญญา เสมือนเป็นค่าเช่าตนเอง แม้จำนวนค่าเช่าจะแตกต่างกัน เพราะวัตถุประสงค์แห่งมูลหนี้ที่แท้จริงในการเช่าทรัพย์สินกับการเช่าซื้อของคู่สัญญานั้นมีความแตกต่างกันอยู่ และผู้เช่าซื้อส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อกลับคืนไปยังผู้ให้เช่าซื้อ

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายของไทยและต่างประเทศแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งประเทศอังกฤษ เครื่องรัฐออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บัญญัติกฎหมายรับรองผลการที่ผู้เช่าซื้อเลิกสัญญาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งของประเทศไทยผู้เช่าซื้อต้องจ่ายเงินเสมือนเป็นค่าเสียหายแก่ผู้ให้เช่าซื้อ เครื่องรัฐออสเตรเลียให้ผู้เช่าซื้อที่มีหน้าที่ต้องชำระเงินจำนวนที่กำหนดให้จ่ายเมื่อมีการบอกเลิกสัญญา ส่วนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้ข้อตกลงที่คู่สัญญาที่มีหน้าที่ต้องคืนสิ่งที่ได้รับชำระหนี้ไปแล้วให้แก่กันผลของข้อตกลงที่ขัดต่อบทบัญญัตินี้เป็นโมฆะ ดังนี้ เพื่อจำกัดขอบกรอบในบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ทำให้คู่สัญญาฝ่ายผู้เช่าซื้อได้เปรียบผู้ให้เช่าซื้อเกินสมควร ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการนำหลักกฎหมายมาปรับใช้กับข้อเท็จจริง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะทำการแก้ไขถ้อยคำในบทบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ต่อไปภายหน้าอันจะก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่สังคมต่อไป

5.3 ปัญหาการตีความกฎหมายกรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกัน

กรณีปัญหาในการตีความกฎหมายกรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกัน ตามมาตรา 574 ในกรณีผิดนัดไม่ใช่เงินสองคราวติดๆ กันหรือกระทำผิดสัญญาในข้อที่เป็นส่วนสาระสำคัญ ผลของมาตรานี้ คือกฎหมาย

กำหนดให้ผู้ให้เข้าซื้อสามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ และจะกลับเข้าครอบครองทรัพย์สิน ซึ่งมาตรานี้ให้สิทธิผู้ให้เข้าซื้อจะบอกเลิกสัญญาในกรณีที่ผู้เช่าซื้อผิดนัด ไม่ใช่เงินสองคราวติดๆ กันในการบอกเลิกสัญญา กฎหมายมิได้บัญญัติให้สัญญาเลิกกันโดยอัตโนมัติ เนื่องจาก มาตรา 386 บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” ในกรณีตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้วิจัยพบเห็นปัญหาว่าหากผู้เช่าซื้อผิดนัดหรือมีเหตุผลอันสมควรว่าไม่สามารถชำระค่าเช่าซื้อได้สองคราวติดกัน และต่อมาสามารถทำการชำระเงินค่าเช่าซื้อต่อไปได้ อย่างนี้จะมีผลอย่างไรเพราะกฎหมายลักษณะเช่าซื้อของไทยบัญญัติว่าผู้ให้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ อีกทั้งเนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องเช่าซื้อเป็นบทบัญญัติที่ยังไม่มีการแก้ไขให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจึงควรทำการแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบัน และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญา

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า กฎหมายประเทศอังกฤษและเครือรัฐออสเตรเลียมีมาตรการในการคุ้มครองผู้เช่าซื้อมากกว่าประเทศไทยอย่างชัดเจน ประเทศอังกฤษ กำหนดให้ผู้ให้เช่าซื้อที่จะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้ต้องส่งคำเตือนเป็นหนังสือไปยังผู้เช่าซื้อเพื่อให้โอกาสผู้เช่าซื้อในการแก้ไขข้อผิดพลาด โดยหนังสือดังกล่าวต้องระบุเหตุแห่งการผิดสัญญา และผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิที่จะขอขยายเวลาการชำระค่าเช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อ ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อประสบภาวะทางการเงิน ซึ่งกรณีดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการให้โอกาสกับผู้เช่าซื้อที่สามารถผ่อนชำระค่าเช่าซื้อได้ โดยเป็นลักษณะของการที่ผู้เช่าซื้อขอขยายกำหนดระยะเวลาชำระเงินเป็นการชั่วคราวกับผู้ให้เช่าซื้อ

ส่วนเครือรัฐออสเตรเลียกำหนดให้ผู้ให้เช่าซื้อต้องมีหนังสือแสดงเจตนาจะยึดคืนสินค้าก่อน ในหนังสือต้องกำหนดเวลาแน่นอนลงไปไม่น้อยกว่า 7 วันนับแต่วันส่งหนังสือ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการเคลื่อนย้ายหรือปิดบังสินค้าทำให้ผู้ให้เช่าซื้อเสียหาย ไม่จำเป็นต้องมีหนังสือไปดังกล่าว โดยหลังจากยึดสินค้าแล้วผู้ให้เช่าซื้อจะต้องมีหนังสือให้ผู้เช่าซื้อชำระเงินที่ค้างชำระภายใน 21 วัน

ฉะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีนี้ จึงควรนำหลักกฎหมายประเทศอังกฤษและเครือรัฐออสเตรเลียมาปรับใช้กับกฎหมายลักษณะเช่าซื้อของไทย เพราะนอกจากผู้เช่าซื้อจะได้แก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองแล้วและสามารถชี้แจงเหตุที่ไม่สามารถชำระค่าเช่าซื้อได้ตรงตามงวดในสัญญาได้

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าควรต้องมีการปรับปรุงกฎหมายลักษณะเช่าซื้อของประเทศไทยให้เป็นธรรมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อในประเด็นสำคัญๆ เช่น กรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย กรณีบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อ กรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกัน โดยนำบทกฎหมายต่างประเทศมาพิจารณาประกอบซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะทำให้กฎหมายลักษณะเช่าซื้อของประเทศไทยมีความชัดเจนมีบทบัญญัติเป็นการเฉพาะไม่ต้องนำกฎหมายใกล้เคียงมาปรับใช้ซึ่งอาจแก้ปัญหาได้ไม่ตรงจุด ลดปัญหาความขัดแย้ง ลดความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากสัญญา และเกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะด้วยวิธีการดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย

ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษมาบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าซื้อ กรณีที่ทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายหรือเสียหาย เพื่อให้เกิดความชัดเจนของกฎหมายและลดการนำกฎหมายใกล้เคียงมาใช้บังคับ ดังนี้

“ระหว่างระยะเวลาเช่าซื้อ หากทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหาย หรือถูกทำลายโดยอุบัติเหตุ หรือโดยเหตุสุดวิสัย หรือถูกลักขโมยไปโดยบุคคลที่สาม ผู้เช่าซื้อย่อมหลุดพ้นจากหน้าที่ที่จะต้องชำระค่าเช่าซื้องวดถัดไป และหลุดพ้นจากความรับผิดที่จะต้องส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อ”

2. ความรับผิดของผู้เช่าซื้อกรณีผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากมีการเลิกสัญญาเช่าซื้อตามกฎหมายโดยไม่มีฝ่ายใดผิดสัญญานั้น ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายดังกล่าวจากกรณีเลิกสัญญาจากการผิดสัญญาได้ แต่ผู้ให้เช่าซื้อยังได้รับชำระค่าใช้สอยทรัพย์สิน ซึ่งก็คือเงินที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระมาแล้วก่อนการเลิกสัญญาและผู้เช่าซื้อส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อกลับคืนไปยังผู้ให้เช่าซื้อ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติม ดังนี้

“ห้ามมิให้ผู้ให้เช่าซื้อเรียกค่าเสียหายเพิ่มเติม เว้นแต่ค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระก่อนเลิกสัญญา ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ให้เช่าซื้อที่จะเรียกค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดของผู้เช่าซื้อต่อทรัพย์สินที่เช่าซื้อหรือใช้สิทธิเรียกร้องเอาเบี้ยปรับที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาเช่าซื้อ”

3. ความรับผิดของผู้เช่าซื้อกรณีผิดนัดสองคราวติดกัน

ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีนี้ จึงควรนำหลักกฎหมายประเทศอังกฤษและเครือรัฐออสเตรเลียมาปรับใช้กับกฎหมายไทย เพราะนอกจากผู้เช่าซื้อจะได้แก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองแล้วและสามารถชี้แจงเหตุที่ไม่สามารถชำระค่าเช่าซื้อได้ตรงตามงวดในสัญญาได้ โดยการบัญญัตินี้ควรเพิ่มเติม ดังนี้

“ในกรณีผิดนัดไม่ชำระเงินสองคราวติด ๆ กันหรือกระทำผิดสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เจ้าของทรัพย์สินจะบอกเลิกสัญญาได้ต่อเมื่อได้บอกกล่าวล่วงหน้าเป็นหนังสือไปยังผู้เช่าซื้อก่อนวันที่สัญญาสิ้นสุดไม่น้อยกว่า 30 วัน

ในกรณีผู้เช่าซื้อขอผ่อนชำระราคาและสามารถชำระหนี้ที่ค้างอยู่ได้ครบถ้วน ห้ามมิให้ผู้ให้เช่าซื้อใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาเพราะเหตุเช่นนี้”

จากข้อเสนอแนะดังที่ได้กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรับผิดของผู้เช่าซื้อกรณีทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย กรณีผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญา กรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะเช่าซื้อ ยังบกพร่องอยู่บางประการ อีกทั้งยังขาดบทบัญญัติเรื่องทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายหรือเสียหาย จึงต้องนำกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์สินมาใช้บังคับ ส่วนการบอกเลิกสัญญาของผู้เช่าซื้อและผู้เช่าซื้อผิดนัดสองคราวติดกันมีบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะเช่าซื้อ แต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังขาดรายละเอียดที่สำคัญบางประการ ดังนั้น จึงควรทำการปรับปรุงแก้ไขเรื่องความรับผิดของผู้เช่าซื้อในกรณีดังกล่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาในการทำสัญญาเช่าซื้อตามที่คู่สัญญาได้มุ่งเจตนาคู่สัญญาดีต่อกัน และการเสนอแนะปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังที่ได้กล่าวมาก็เพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมที่จะทำให้อุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากรื่องของการทำสัญญาเช่าซื้อในปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กุศล บุญเย็น. (2539). **คำอธิบายสรุป ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ชื่อขาย ฝากทรัพย์ เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ ประกันภัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.
- จำปี โสคติพันธุ์. (2549). **คำอธิบายเช่าทรัพย์-เช่าซื้อ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.
- ไพฑูริศ เอกจริยกร. (2546). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ**. (พิมพ์ ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน.
- มานะ พิทยาภรณ์. (2531). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ และรับขน** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ:พลัสสิคปิสน์เนสพรินท์.
- รัชดาภรณ์ ทองสุข. (2549). **กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของและรับขน**. โรงพิมพ์ธุรกิจบัณฑิตย์.
- ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสคติพันธุ์. (2555). **คำอธิบายนิติกรรมสัญญา**. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- Andrew Gibson and Douglas Fraser. (1999). **Commercial Law**. Melbourne: Longman
- Brian W Harvey. (1982). **The Law of Consumer Protection and Fair Trading**. London: Butter worths.
- Consumer Credit (Queensland) Act 1994.
- Hire-Purchase Act 1959.
- Paul Dobson. (2000). **Sale of Goods and Consumer Credit**. London: Sweet & Maxwell.
- Paul Latimer. (1990). **Australia Business Law**. New South Wales: CCH.
- Sale of Goods Act 1979.
- The Consumer Credit Act 1974.
- The Hire Purchase Act 1965.
- The Uniform Commercial Code.
- Uniform Law Commercial Code.

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ค้ำประกันตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557

**LEGAL PROBLEMS OF THE SURETY'S LIABILITY UNDER
THE ACT AMENDMENT OF CIVIL AND COMMERCIAL CODE**

(NO. 20) B.E. 2557 (2014)

ชัยรัตน์ เมมโต

นักศึกษาหลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: c_me24@hotmail.com

ดร.รุ่งแสง กฤตยพงษ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดร.จุมพิตา เรืองวิชาวร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มุ่งศึกษาถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ค้ำประกันตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ที่ยังไม่ชัดเจนและเหมาะสมในเรื่องสิทธิหน้าที่ และความรับผิดของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้ ตลอดจนเพื่อศึกษาถึงกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับค้ำประกันในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความรับผิดของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้ เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับค้ำประกันในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความรับผิดของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลจากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 กรณีก่อนเข้าทำสัญญาค้ำประกันได้บัญญัติขอบเขตความรับผิดของผู้ค้ำประกันในเรื่องลักษณะมูลหนี้ที่จะค้ำประกันไว้ไม่ชัดเจน และได้คำนึงถึงผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคล ส่วนกรณีหลังจากลูกหนี้ผิดนัดได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้ค้ำประกันไว้ไม่ชัดเจนหากมีการชำระหนี้เป็นงวดๆ และกรณีความหลุดพ้นของผู้ค้ำประกันในเรื่องการผ่อนเวลามีได้มองในมุมของผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคลต่อการดำเนินโครงการต่างๆของภาครัฐที่มีสถาบันการเงินเป็นผู้ค้ำประกันรวมถึงการขอสินเชื่อในการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนที่มีสถาบันการเงินเป็นผู้ค้ำประกันด้วย แม้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่

20) พ.ศ. 2557 ได้บัญญัติสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ค้ำประกันเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ฉบับนี้ยังมีประเด็นที่ผู้เขียนขอเสนอแนะบางประการซึ่งแยกพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

1) กรณีที่จะต้องตีความเพิ่มเติม เช่น การค้ำประกันหนี้ในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไขต้องกำหนดรายละเอียดของหนี้และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันรวมทั้งจำกัดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันไว้เฉพาะหนี้ตามสัญญานั้น ในกรณีที่มิเช่นนั้นหนี้ใหม่เกิดขึ้นจะถือการจดทะเบียนจำนองที่ได้ทำไว้แล้วเดิมเป็นประกันหนี้ที่เกิดขึ้นใหม่นั้นด้วยโดยถือว่าเป็นหนี้ในอนาคตตามสัญญาเดิมได้หรือไม่ หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ชัดเจนเป็น ในกรณีที่มิเช่นนั้นหนี้ใหม่เกิดขึ้นคู่สัญญาจะต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันทุกราว

2) กรณีที่มีการบัญญัติไว้ไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสมและจำเป็นต้องมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 เช่น หน้าที่ของเจ้าหนี้ในการบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ผิดนัดตามมาตรา 686 ในกรณีที่มีการชำระหนี้เป็นงวดๆ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 นี้มิได้ระบุว่าต้องบอกกล่าวล่วงหน้าทุกครั้งหรือไม่ จึงควรบัญญัติให้มีความชัดเจนว่า ในกรณีที่มีการชำระหนี้เป็นงวดๆ ให้เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันทุกราวไป หรือในกรณีที่กำหนดให้ข้อตกลงที่ให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบเกี่ยวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมเป็นโมฆะ ส่งผลให้ผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคลประสบอุปสรรคในการทำธุรกรรมทางพาณิชย์ จึงควรบัญญัติให้ผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคลสามารถทำข้อตกลงผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม และไม่มีสิทธิยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 688 มาตรา 689 และมาตรา 690

คำสำคัญ : ความรับผิด ค้ำประกัน

ABSTRACT

This thesis is aimed to study problems regarding the guarantor's liability according to the Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 20) B.E. 2557 (2014), which is yet not clear and appropriate about the rights, duties, and liability of the guarantor and debtor. Another purpose of the thesis is to study foreign law in regard to guarantee focusing on the rights, duties, and liability of the guarantor and debtor, comparing with Thai law on the rights, duties, and liability of the guarantor and debtor, to find solutions in amending the Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 20) B.E. 2557 (2014) to be more effective.

According to the research, in the Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 20) B.E. 2557 (2014), prior to entering guarantee contract, the guarantor's liability in regard to guarantee debt is not clearly prescribed and the juristic person guarantor is not included. In case of the debtor failing to pay, written notification to the guarantor for paying in installments is not clearly prescribed. Also, the guarantor's disengagement regarding time alleviation does not cover the juristic person guarantor for public projects operation and loan application of private business operation for which a financial institute is the guarantor.

Although the guarantor's liability is prescribed more to protect the guarantor in the Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 20) B.E. 2557 (2014), there are some issues that the author recommends which can be divided into 2 following cases.

1) In case that additional interpretation is required such as future debt guarantee or conditional debt, the debt details and the guarantor's liability limitations must be specified particularly for the debt in such contract. In case that a new debt occurs, it must be specified whether to regard the registered mortgage as the guarantee for the new debt considering it as future debt according to the previous contract or whether it should be clearly revised that the parties of the contract must specify the debt or the guarantee contract every time.

2) It is not clearly and appropriately prescribed and needs to be amended to meet the intention of the Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 20) B.E. 2557 (2014). For example, the debtor's duty to notify the guarantor when the debtor fails to pay in installments according to Section 686, in the Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 20) B.E. 2557 (2014), it is not specified whether an advance notification is required to be sent to the guarantor every time or not. In case that the agreement requires the guarantor to be held liable as same as joint debtor becomes void and causes the guarantor which is a juristic person to have an obstacle in doing commercial transaction, it should be specified that the guarantor who a juristic person may make an agreement binding themselves as a debtor or joint debtor without the right to dispute according to Section 688, 689, and 690.

KEYWORDS: Liability Guarantee

1. บทนำ

กฎหมายค้ำประกันเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อระบบการเงินการคลังและสถาบันการเงิน รวมทั้งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาพรวมอย่างมาก ซึ่งบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันซึ่งมิใช่ลูกหนี้ชั้นต้น แต่เป็นเพียงบุคคลภายนอกที่ยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ในการที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้เท่านั้น โดยข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติปรากฏว่าเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพให้กู้ยืม มักจะอาศัยอำนาจต่อรองที่สูงกว่าหรือความได้เปรียบในทางการเงินกำหนดข้อตกลงอันเป็นการยกเว้นสิทธิของผู้ค้ำประกันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบเป็นลูกหนี้ชั้นต้น ส่งผลให้ผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งต้องกลายเป็นผู้ถูกฟ้องล้มละลายอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้มีความเหมาะสมแก่การประกอบ ธุรกิจในปัจจุบันจึงมีการบัญญัติพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฯ มุ่งหมายที่จะคุ้มครองผู้ค้ำประกัน แต่ในทางปฏิบัติได้ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อการทำธุรกรรมการเงิน การปล่อยสินเชื่อ ส่งผลให้การปล่อยกู้ที่มีบุคคลค้ำประกันทำได้ยากขึ้น และมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกรรมของนิติบุคคล ผู้ประกอบการรายย่อย หรือ SMEs รวมถึงรัฐวิสาหกิจด้วย ซึ่ง

อาจส่งผลโดยรวมต่อเนื่องไปถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในภาพรวม โดยเนื้อหาของพระราชบัญญัติฯ มีสาระสำคัญ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. กรณีก่อนเข้าทำสัญญาค้ำประกัน มีการแก้ไขดังต่อไปนี้

1) แก้ไขเพิ่มเติมให้การค้ำประกันหนี้ในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไขต้องกำหนดรายละเอียดของมูลหนี้ และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน รวมทั้งจำกัดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันไว้เฉพาะหนี้ตามสัญญานั้น

การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวอาจส่งผลในทางปฏิบัติที่จะต้องมีการทำสัญญาค้ำประกันหรือจดทะเบียนจำนองกันใหม่ทุกครั้ง เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 707 ว่าด้วยจำนอง ให้นำมาตรา 681 มาใช้โดยอนุโลม โดยเฉพาะการจดทะเบียนจำนอง ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาเมื่อผู้จำนองได้จดทะเบียนจำนองทรัพย์สินไว้เพื่อประกันหนี้รายหนึ่งแล้ว หากมีการตกลงกันว่าจำนองเป็นประกันหนี้ในอนาคตด้วย เมื่อลูกหนี้มีการก่อหนี้รายใหม่ จำนองที่จดทะเบียนไว้เดิมนั้นก็จะกลายเป็นประกันหนี้รายใหม่นั้นด้วย トラブルที่จำนวนจำนองยังครอบคลุมจำนวนหนี้ เจ้าหนี้ก็จะไม่มีการเรียกให้ผู้จำนองไปทำการจดทะเบียนอีก แต่ตามมาตรา 681 ที่แก้ไขใหม่ ถ้ามีมูลหนี้รายใหม่ เกิดขึ้นจะถือการจดทะเบียนจำนองที่ได้ทำไว้แล้วเดิมเป็นประกันหนี้ที่เกิดขึ้นใหม่นั้นด้วย โดยถือว่า เป็นหนี้ในอนาคตตามสัญญาฉบับเดิมไม่ได้ จะต้องไปจดทะเบียนจำนองทุกครั้งที่มีการก่อหนี้รายใหม่เพื่อให้ จำนองที่จดทะเบียนครั้งใหม่เป็นประกันหนี้รายใหม่นั้น ซึ่งเป็นผลดีแก่ตัวผู้จำนองซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นที่สอง เพื่อให้เกิดความชัดเจน แต่อาจส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินธุรกรรมทางพาณิชย์กับฝ่ายของตัวเจ้าหนี้

2) แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมเป็นโมฆะ

การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวส่งผลให้สถาบันการเงินต่างๆ ซึ่งเป็นนิติบุคคล และมีบทบาทสำคัญในการ ค้ำประกันอาจประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากมาตรา 681/1 บัญญัติว่า ข้อตกลงที่กำหนดให้ผู้ค้ำ ประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงนั้นเป็น โมฆะ ซึ่งผู้ค้ำประกัน ตามที่กฎหมายกำหนดคือบุคคลธรรมดา รวมถึงสถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลด้วย ดังนั้นหากสถาบันการเงิน เข้าค้ำประกันและยอมรับผิดร่วมกับลูกหนี้ข้อตกลงนั้นก็จะ เป็นโมฆะ ส่งผลให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจยาก เพราะหนังสือค้ำประกันจะ ไม่มีความน่าเชื่อถือ ไม่มีใครอยากให้ผู้ค้ำประกันเหมือนแต่ก่อน

2. กรณีหลังจากลูกหนี้ผิดนัด มีการแก้ไขดังต่อไปนี้

แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่ของเจ้าหนี้ในการบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ผิดนัดและผลกรณี เจ้าหนี้ มิได้บอกกล่าว และกำหนดให้สิทธิแก่ผู้ค้ำประกันในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดได้

กรณีที่มิสัญญากำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวดๆ นั้น มีปัญหาว่าเจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวผู้ค้ำประกันทุก งวดหรือไม่ ซึ่งการบอกกล่าวตามมาตรา 686 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมิวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ค้ำ ประกันได้ทราบถึงการผิดนัดชำระหนี้ของลูกหนี้ ดังนั้นในกรณีที่มิกำหนด เวลาชำระหนี้เป็นงวดๆ การ กำหนดให้เจ้าหนี้บอกกล่าวผู้ค้ำประกันเมื่อมีการผิดนัดครั้งแรกเพียงครั้งเดียว ย่อมไม่อาจทำให้ผู้ค้ำประกันได้ ทราบถึงการผิดนัดของลูกหนี้ในครั้งต่อไปได้ แต่ในมุมมองของเจ้าหนี้ นั้น หากจะต้องบอกกล่าวทุกงวดนั้นอาจเป็น การสร้างภาระให้แก่เจ้าหนี้เกินสมควร

3. กรณีความหลุดพ้นของผู้ค้ำประกัน มีการแก้ไขดังต่อไปนี้

กำหนดให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้อันมีกำหนดเวลาแน่นอนและเจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้และห้ามกำหนดข้อตกลงไว้ล่วงหน้าให้ผู้ค้ำประกันยินยอมที่จะเป็นประกันหนี้ต่อไป แม้ว่าเจ้าหนี้จะผ่อนเวลา ชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้แล้ว

การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวอาจทำให้การปรับโครงสร้างหนี้ทำได้ยากขึ้น ส่งผลกระทบต่อโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าหนี้และสถาบันการเงินเป็นผู้ค้ำประกัน แต่ก็สร้างความเป็นธรรมแก่ให้ผู้ค้ำประกันซึ่งการให้ผู้ค้ำประกันต้องตกลงยินยอมในการผ่อนเวลาของเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วยทำให้ผู้ค้ำประกันทราบถึงปัญหาในการชำระหนี้ของลูกหนี้ได้ทันที อีกทั้งส่งผลดีต่อเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินให้มีความระมัดระวังในการให้สินเชื่อมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนประสงค์ทราบว่า สิทธิและหน้าที่ของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 เมื่อศึกษาเปรียบ เทียบกับสิทธิและหน้าที่ของผู้ค้ำประกัน และเจ้าหนี้ตามกฎหมายของต่างประเทศแล้ว สิทธิและหน้าที่ของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้ในปัจจุบันเป็นอย่างไร จะส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง มีความเหมาะสมกับการดำเนินธุรกรรมในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับค้ำประกันในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้
2. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับค้ำประกันในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ค้ำประกันตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557
4. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. สมมติฐานของการวิจัย

หลังจากที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 มีผลบังคับใช้ได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของลูกหนี้และเจ้าหนี้ไม่ว่าเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นสถาบันการเงินต่างๆ อีกทั้งพระราชบัญญัติ ฯ ดังกล่าวยังเกิดความไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสมในเรื่องสิทธิ หน้าที่ความรับผิดของผู้ค้ำประกัน และเจ้าหนี้ใน 3 กรณีดังต่อไปนี้คือ

กรณีที่ 1 กรณีก่อนเข้าทำสัญญาค้ำประกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมให้การค้ำประกันหนี้ในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไข ต้องกำหนดรายละเอียดของหนี้และขอบเขตความรับผิดของผู้ค้ำประกัน รวมทั้งจำกัดความรับผิดของผู้ค้ำประกันไว้เฉพาะหนี้ตามสัญญานั้น ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวอาจส่งผลในทางปฏิบัติที่จะต้องมีการทำสัญญาค้ำประกันหรือจดทะเบียนจำนองกันใหม่ทุกครั้ง เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินธุรกรรมทาง

พาณิชย์ และมีการแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้ข้อตกลงที่ให้ผู้ค้าประกันรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมเป็นโมฆะ ส่งผลให้สถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลประสบอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจเพราะหนังสือค้ำประกันไม่มีความน่าเชื่อถือ

กรณีที่ 2 กรณีหลังจากลูกหนี้ผิดนัด โดยแก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่ของเจ้าหนี้ในการบอกกล่าวไปยังผู้ค้าประกัน เมื่อลูกหนี้ผิดนัดและผลกรณีเจ้าหนี้มิได้บอกกล่าว และกำหนดให้สิทธิแก่ผู้ค้าประกันในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดได้ซึ่งส่งผลดีต่อผู้ค้าประกันทำให้ทราบจำนวนหนี้ที่ต้องรับผิดชอบแต่ในกรณีที่มีการชำระหนี้เป็นงวดๆ กฎหมายมิได้บอกไว้อย่างชัดเจนว่าเจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าทุกงวดหรือไม่

กรณีที่ 3 กรณีความหลุดพ้นของผู้ค้าประกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในหนี้อันมีกำหนดเวลาแน่นอนและเจ้าหนี้นอมนเวลาให้แก่ลูกหนี้ และห้ามกำหนดข้อตกลงไว้ล่วงหน้าให้ผู้ค้าประกันยินยอมที่จะเป็นประกันหนี้ต่อไป แม้ว่าเจ้าหนี้จะผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้แล้ว ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวกฎหมายให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นหากมิได้ยินยอมในการตกลงผ่อนเวลาดำวย รวมทั้งห้ามทำข้อตกลงไว้ล่วงหน้าให้ผู้ค้าประกันยินยอมผ่อนเวลาดำวย อาจทำให้การปรับโครงสร้างหนี้ทำได้ยากขึ้นส่งผลกระทบต่อโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าหนี้และสถาบันการเงินเป็นผู้ค้าประกัน และสร้างความยุ่งยากให้แก่สถาบันการเงินในฐานะเจ้าหนี้ที่ต้องเรียกผู้ค้าประกันมายินยอมด้วยทุกครั้ง หากไม่ยินยอม การค้ำประกันก็ยุติ ส่งผลให้การปรับโครงสร้างหนี้ไม่เกิดขึ้น

จึงสมควรศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติฉบับนี้ในประเด็นต่างๆ ที่ส่งผลกระทบและไม่เหมาะสม เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติม

4. ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ที่มีผลบังคับใช้ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2558 โดยพิจารณาประกอบกับการศึกษาหลักกฎหมายค้ำประกันของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสมาพันธรัฐสวิส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะกระทำโดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัย วารสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสมาพันธรัฐสวิสและประเทศญี่ปุ่น โดยเป็นการพิจารณาแนวทางของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับค้ำประกันในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันและเจ้าหนี้

2. ทำให้ทราบถึงกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับค้ำประกันในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้

3. ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. สรุป

กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมไม่สามารถที่จะคุ้มครองสิทธิและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันอย่างเพียงพอ ปัจจุบันจึงได้บัญญัติพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ออกมาใช้บังคับ โดยเนื้อหาของพระราชบัญญัติ ๗ มีสาระสำคัญ 3 กรณีคือ

7.1. กรณีก่อนเข้าทำสัญญาค้ำประกัน มีการแก้ไขดังต่อไปนี้

1) แก้ไขเพิ่มเติมให้การค้ำประกันหนึ่งในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไขต้องกำหนดรายละเอียดของหนี้และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน รวมทั้งจำกัดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันไว้เฉพาะหนี้ตามสัญญาหนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวอาจส่งผลในทางปฏิบัติที่จะต้องมีการทำสัญญาค้ำประกันหรือจดทะเบียนจำนองกันใหม่ทุกครั้ง เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 707 ว่าด้วยจำนอง ให้นามตรา 681 มาใช้โดยอนุโลม โดยเฉพาะการจดทะเบียนจำนอง ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาเมื่อผู้จำนองได้จดทะเบียนจำนองทรัพย์สินไว้เพื่อประกันหนี้รายหนึ่งแล้ว หากมีการตกลงกันว่าจำนองเป็นประกันหนี้ในอนาคตด้วย เมื่อลูกหนี้มีการก่อหนี้รายใหม่ จำนองที่จดทะเบียนไว้เดิมนั้นก็จะกลายเป็นประกันหนี้รายใหม่นั้นด้วย トラブルที่จำนวนจำนองยังครอบคลุมจำนวนหนี้ เจ้าหนี้ก็จะไม่มีการเรียกให้ผู้จำนองไปทำการจดทะเบียนอีก แต่ตามมาตรา 681 ที่แก้ไขใหม่ ถ้ามีมูลหนี้รายใหม่เกิดขึ้นจะถือการจดทะเบียนจำนอง ที่ได้ทำไว้แล้วเดิมเป็นประกันหนี้ที่เกิดขึ้นนั้นด้วยโดยถือว่าเป็นหนี้ในอนาคต ตามสัญญาฉบับเดิมไม่ได้ จะต้องไปจดทะเบียนจำนองทุกครั้งที่มีการก่อหนี้รายใหม่เพื่อให้จำนองที่จดทะเบียนครั้งใหม่นี้เป็นประกันหนี้รายใหม่นั้น ซึ่งเป็นผลดีแก่ตัวผู้จำนองซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นที่สองเพื่อให้เกิดความชัดเจน แต่อาจส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินธุรกรรมทางพาณิชย์กับฝ่ายของตัวเจ้าหนี้

2) กำหนดให้ข้อตกลงที่ให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมเป็นโมฆะ โดยที่สถาบันการเงินต่างๆซึ่งเป็นนิติบุคคล และมีบทบาทสำคัญในการค้ำประกันอาจประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากมาตรา 681/1 บัญญัติว่า ข้อตกลงที่กำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วม หรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ ซึ่งผู้ค้ำประกันตามที่กฎหมายกำหนดคือบุคคลธรรมดา รวมถึงสถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลด้วย ดังนั้นหากสถาบันการเงินเข้าค้ำประกันและยอมรับผิดร่วมกับลูกหนี้ ข้อตกลงนั้นก็จะ เป็นโมฆะ ส่งผลให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจยากเพราะหนังสือค้ำประกันจะไม่มีค้ำประกันความน่าเชื่อถือ ไม่มีใครอยากให้อำนาจเหมือนแต่ก่อน ดังนั้นควรกำหนดให้ผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคลสามารถทำข้อตกลงผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม และไม่มีสิทธิยกขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ตามที่

บัญญัติไว้ในมาตรา 688 มาตรา 689 และมาตรา 690 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อมิให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

7.2. กรณีหลังจากลูกหนี้ผิดนัด โดยแก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่ของเจ้าหนี้ในการบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกัน เมื่อลูกหนี้ผิดนัดและผลกรณีเจ้าหนี้มิได้บอกกล่าว และกำหนดให้สิทธิแก่ผู้ค้ำประกันในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดได้ แต่ในกรณีที่สัญญากำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวดๆ นั้น มีปัญหาว่าเจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวผู้ค้ำประกันทุกงวดหรือไม่ เห็นว่าการบอกกล่าวตามมาตรา 686 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ค้ำประกันได้ทราบถึงการผิดนัดชำระหนี้ของลูกหนี้ ดังนั้นในกรณีที่มิกำหนดเวลาชำระหนี้เป็นงวดๆ การกำหนดให้เจ้าหนี้บอกกล่าวผู้ค้ำประกันเมื่อมีการผิดนัดครั้งแรกเพียงครั้งเดียว ย่อมไม่อาจทำให้ผู้ค้ำประกันได้ทราบถึงการผิดนัดของลูกหนี้ในครั้งต่อไปได้ สำหรับภาระของเจ้าหนี้ในการบอกกล่าวนั้น เห็นว่าเจ้าหนี้สามารถแก้ไขปัญหานี้โดยใช้วิธีการบริหารจัดการได้ ทั้งนี้ เมื่อได้มีการบอกกล่าวถึงการผิดนัดให้ผู้ค้ำประกันทราบ ผู้ค้ำประกันอาจติดตามลูกหนี้ให้มาชำระหนี้ หรือเข้าชำระหนี้แทนลูกหนี้เพื่อหลีกเลี่ยงภาระดอกเบี้ยและค่าปรับที่เกิดขึ้นหลังผิดนัด ซึ่งเจ้าหนี้เองย่อมได้รับประโยชน์จากการชำระหนี้ของผู้ค้ำประกันด้วยเช่นกัน และสำหรับผู้ค้ำประกันเมื่อได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แทนลูกหนี้แล้วก็ย่อมใช้สิทธิตามกฎหมายในการไล่เบี้ยกับลูกหนี้ต่อไปได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและลดปัญหาในการตีความ และเพื่อป้องกันเจ้าหนี้ทำสัญญาขกเว้นบทบัญญัติดังกล่าว ควรกำหนดให้ข้อตกลงที่แตกต่างจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 686 นี้เป็นโมฆะ และเพิ่มเติมในกรณีที่มีการชำระหนี้เป็นงวดๆ ให้เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันทุกราวไป

7.3. กรณีความหลุดพ้นของผู้ค้ำประกัน แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในหนี้อันมีกำหนดเวลาแน่นอนและเจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ และห้ามกำหนดข้อตกลงไว้ล่วงหน้าให้ผู้ค้ำประกันยินยอมที่จะเป็นประกันหนี้ในครั้งต่อไป แม้ว่าเจ้าหนี้จะผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้แล้ว ซึ่งผู้ค้ำประกันตามบทบัญญัติดังกล่าวรวมถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย ควรกำหนดให้ผู้ค้ำประกันที่เป็นสถาบันการเงินหรือค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติธุระสามารถทำข้อตกลงไว้ล่วงหน้ายินยอมให้มีการผ่อนเวลาได้ เพื่อมิให้กระทบต่อการดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐที่มีสถาบันการเงินเป็นผู้ค้ำประกันรวมถึงการขอสินเชื่อในการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนที่มีสถาบันการเงินเป็นผู้ค้ำประกันด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

จากประเด็นปัญหาในกรณีที่บทบัญญัติในพระราชบัญญัติฯ มีความไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสม หรือเป็นประเด็นที่สำคัญแต่มิได้มีการบัญญัติไว้หรือบัญญัติไว้แต่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจจะเกิดปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ ได้ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมเพื่อให้พระราชบัญญัติฯ มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยประเด็นที่จะต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมมี 3 กรณีดังต่อไปนี้

8.1. กรณีก่อนเข้าทำสัญญาค้ำประกัน

1) เมื่อมีมูลหนี้ใหม่เกิดขึ้นคู่สัญญาจะต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันทุกราว

โดยมาตรา 681 กำหนดให้การค้ำประกันหนี้ในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไข ต้องกำหนดรายละเอียดของหนี้และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน รวมทั้งจำกัดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันไว้เฉพาะหนี้ตามสัญญานั้น จากเดิม

มาตรา 681 วรรคสามบัญญัติว่า " สัญญาค้ำประกันต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันไว้โดยชัดแจ้ง และผู้ค้ำประกันย่อมรับผิดชอบเฉพาะหนี้หรือสัญญาที่ระบุไว้เท่านั้น"

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคสามเป็น " ในกรณีที่มูลหนี้ใหม่เกิดขึ้นคู่สัญญาจะต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันทุกคราว"

2) ผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคลสามารถทำข้อตกลงผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมได้ โดยมาตรา 681/1 กำหนดให้ข้อตกลงที่ให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมเป็นโมฆะ จากเดิมมาตรา 681/1 บัญญัติว่า "ข้อตกลงที่กำหนด ให้ผู้ค้ำประกัน ต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วม หรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ"

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคสองเป็น "ผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคลสามารถทำข้อตกลงผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม และ ไม่มีสิทธิยกข้อต่อสู้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 688 มาตรา 689 และมาตรา 690"

8.2. กรณีหลังจากลูกหนี้ผิดนัด

หลังจากลูกหนี้ผิดนัดแล้วหากมีกรณีที่ต้องชำระหนี้เป็นงวดๆ ควรกำหนดให้เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันทุกคราว เดิมมาตรา 686 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ให้เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดเจ้าหนี้จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ก่อนที่หนังสือบอกกล่าวจะไปถึงผู้ค้ำประกันมิได้ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ค้ำประกันที่จะชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ"

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่งเป็น "....เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ให้เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดเจ้าหนี้จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ก่อนที่หนังสือบอกกล่าวจะไปถึงผู้ค้ำประกันมิได้ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ค้ำประกันที่จะชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ ในกรณีที่มีการชำระหนี้เป็นงวดๆ ให้เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันทุกคราวไป ..."

8.3. กรณีความหลุดพ้นของผู้ค้ำประกัน

ควรกำหนดให้ผู้ค้ำประกันที่เป็นสถาบันการเงินหรือค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติธุระสามารถทำข้อตกลงไว้ล่วงหน้ายินยอมให้มีการผ่อนเวลาได้ จากเดิมมาตรา 700 บัญญัติว่า "ถ้าค้ำประกันหนี้อื่นจะต้องชำระ ณ เวลาที่กำหนดแน่นอนและเจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ผู้ค้ำประกันจะได้ตกลงด้วยในการผ่อนเวลานั้น"

ข้อตกลงที่ผู้ค้ำประกันทำไว้ล่วงหน้าก่อนเจ้าหนี้ผ่อนเวลาอันมีผลเป็นการยินยอมให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลา ข้อตกลงนั้นใช้บังคับมิได้"

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคสามเป็น "ความในวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่กรณีผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติธุระ"

จากการศึกษาที่ผ่านมา ผู้เขียนหวังว่าข้อเสนอแนะของผู้เขียนจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป เจ้าหนี้ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพให้กู้ยืม ผู้ประกอบการรายย่อย หรือ SMEs รวมถึงรัฐวิสาหกิจ และเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

9. รายการอ้างอิง

ชุมพล จันทราทิพย์. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะคำประกัน จำนอง จำนำ.

(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คาราพร เตชะกำฟู. (2530). หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาในสัญญา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์. หน้า 2.

ชานินทร์ กรีชัยเชียรและวิชามหาคุณ. (2548). การตีความกฎหมาย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา ถนอมรอด. (2556). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำนำ .

(พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

สุดา (วัชรวัฒนากุล) วิศรุตพิชญ์. (2558). หลักกฎหมายคำประกัน จำนอง จำนำ. (พิมพ์ครั้งที่ 11).

กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

ความรับผิดและความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย:
ศึกษากรณีการใช้โคมลอย
LIABILITY AND DAMAGE FROM UNSAFE PRODUCTS:
CASE STUDY ON THE USE OF SKY LANTERN

นรวิทย์ แก้วมณี

E-mail: paris.ka235@gmail.com

นักศึกษาระดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์

รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: yotsaklaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้โคมลอย หลักการพื้นฐานของการคุ้มครองผู้บริโภค และความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมฉลากของสินค้าโคมลอยไม่มีฉลาก

จากการศึกษาพบว่ากรณีที่มีข้อกำหนดว่าด้วยฉลาก การบังคับใช้ข้อกำหนดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยมีฉลากซึ่งระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ถือเป็นสิ่งสำคัญมากและย่อมส่งผลดีหลายอย่าง นอกจากสอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคแล้ว ยังทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้ประกอบการทั้งหลายได้ ผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายเกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการ สถานะของผู้ประกอบการ นำไปสู่การพิสูจน์ของผู้ประกอบการในเรื่องความบกพร่องจากการที่ไม่ได้กำหนดและความถูกต้องชัดเจนของวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งหากพิสูจน์ไม่ได้ก็จะส่งผลให้สินค้าโคมลอยเข้าข่ายเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นำไปสู่ความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) แต่หากไม่มีฉลากที่ระบุรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ ย่อมส่งผลให้ผู้เสียหายไม่อาจระบุตัวตนผู้ประกอบการได้ ซึ่งหากที่จะไปค้นหาและไปเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้อาจทำได้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย

การศึกษารึ้นนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่องให้สินค้าโคมลอยเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยกำหนดให้โคมลอยกลายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากเพื่อให้มีบทลงโทษโดยเฉพาะ ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 และมีการบังคับใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยให้เข้มงวดมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม รวมถึงการยกเลิกการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เมื่อพบว่าสินค้าโคมลอยไม่มีฉลากเพื่อให้มีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ABSTRACT

This thematic paper is aimed at studying nature and problems of a use of sky lantern, principle and criteria of consumer protection, regulation on product label and a liability for damages arising from Unsafe Products in order to suggest some appropriate legal measures on the use of unlabelled sky lantern.

This study finds out that a provision of the label regulation and the enforcement of such regulation to push the sky lantern product for having indication, guideline, warning of the use, name and location of manufacturer, seller etc. on its label are crucial and bring about several good outcomes, not only compliance with the consumer protection measure and building consumers' confidence but also enabling identification of various entrepreneurs. As a result, damaged persons are able to prove a damage caused by the entrepreneur's product, the entrepreneur's role and the entrepreneur's proof on a defect in failing to determine means of use, means of keeping, warning or information of the product or determining in inaccurate or unclear details as deem appropriate. If such entrepreneur's proof is unsuccessful, the sky lantern product is potential to be the unsafe product to which the entrepreneur has to be liable pursuant to the strict liability principle. In case of the label containing the required contents is not available, the damaged person, consequently, is unable to identify the entrepreneur. As a result, it is hard to search and demand for an entrepreneur's liability to his or her by law.

The researcher suggests the Committee on Labels for announcing the sky lantern product to be a label-controlled product under the law on consumer protection, inspecting and enforcing the community standard product no. Mor Por Chor 808/2552 or the sky lantern product standard to be more intensive and continual than before, canceling the product standard certification when unlabeled sky lantern is found as well as campaigning to motivate whole entrepreneurs in all levels to make and stick definite label containing indication, guideline, warning of the use, name and location of manufacturer, seller etc.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันการปล่อยโคมลอยเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับคามนิยม ซึ่งมักจะเห็นได้จากสถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม วัด สถานที่จัดงานเทศกาล พื้นที่จัดงานพิธี กิจกรรมเฉลิมฉลองทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนใน กรุงเทพมหานคร ในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ หรือแม้แต่ในต่างประเทศ ทางภาคเหนือในช่วงเทศกาล มักมีการปล่อยโคมลอยอันเป็นการสร้างสีสันเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศระบุชัดเจนว่าต้องมีการจัดให้มีสำหรับอาหารขันโตกและโคมลอย มีการปล่อยโคมลอยจำนวนมาก โดยเชื่อกันว่าเป็นการทำบุญตามประเพณีวัฒนธรรมล้านนาเรื่องการปล่อยทุกข์ ปล่อยโศก สิ่งอัปมงคลออกจากตัว ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าภาพถ่ายโคมลอยจำนวนมากที่ลอยอยู่บนท้องฟ้าในยามค่ำคืนนั้นสวยงามด้วยแสงระยิบระยับเต็มท้องฟ้า จึงมีผู้ผลิต ผู้ค้าโคมลอย และผู้ซื้อโคมลอยเป็นจำนวนมาก มีการผลิต การซื้อและจำหน่ายโคมลอยอย่างเสรีตามหลักอุปสงค์และอุปทาน

โดยทางกลับกัน พบว่าการจุดและปล่อยโคมลอยขึ้นไปสู่อากาศ โคมลอยที่มีเปลวไฟอยู่นั้นลอยไปตามกระแสลม ไปได้ทุกทิศทุกทาง โดยไม่อาจควบคุมได้ การนำมาขายและการผลิตตัวโคมลอยที่ทำมาจากวัสดุที่

ไม่ใช่กระดาษ เช่น พลาสติก หรือวัสดุที่ไม่คิดไฟงายอื่นๆ มีการพวงหรือผูกติดพลุ ดอกไม้ไฟ หรือสิ่งอื่นใดไปกับ โคมลอยปล่อย มีการพัฒนาเทคนิควิธีใหม่ๆ ให้สามารถลอยได้นานอย่างช้าๆ และสูงขึ้น บ้างก็พบว่าสามารถที่จะ ลอยสูงเป็นหมื่นฟุตถึงระดับการบินของอากาศยาน ในด้านหนึ่งคือทำให้ผู้บริโภคและคนทั่วไปชื่นชมยินดีต่อ ความสวยงามและโคมลอยที่สามารถลอยอยู่บนท้องฟ้าได้นานและสูงขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งการปล่อยโคมลอยที่ มีเปลวไฟลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าส่งผลให้เกิดความเสี่ยง อันตราย และความเสียหายตามที่ปรากฏในข่าวและรายงานของ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเกิดอัคคีภัยต่อบ้านเรือน ทรัพย์สิน อาคาร เรือกสวนไร่นา พืชผล การเกษตร ป่าไม้ หม้อแปลงไฟฟ้าและสายไฟฟ้า เป็นต้น ต่อความปลอดภัยในการบิน อากาศยาน ทางขึ้นลง อากาศยาน รวมถึงเกิดปัญหาขยะและมลพิษจากโคมลอยที่ตกลงสู่ที่สาธารณะ ที่ผ่านมามีนโยบายและ กฎหมายที่ชัดเจน ไม่มีมาตรการควบคุมดูแลเกี่ยวกับโคมลอยเพื่อความปลอดภัยเท่าใดนัก จนกระทั่งเมื่อมกราคม 2558 ได้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง 10 หน่วยงาน และต่อมาได้มีการกำหนดแนวทาง มาตรการป้องกัน และลดความเสี่ยงอันตรายจากการปล่อยโคมลอย โคมควัน และการจุดบั้งไฟ จนมาถึงการออกคำสั่งหัวหน้าคณะ รักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุด และปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งหลักๆ คือ กำหนด ข้อจำกัดการจุดปล่อย การแจ้งก่อนล่วงหน้า พื้นที่ เวลาการปล่อยโคมลอย เป็นต้น

คำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 27/2559 ได้ระบุให้มีการออกประกาศจังหวัดและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครในเรื่องนี้ ซึ่งได้อ้างอิงถึงมาตรฐานการผลิตโคมลอยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน (มผช.) ที่ 808/2552 ซึ่งเป็นข้อกำหนดมาตรฐานของคุณลักษณะ/รูปแบบ ขนาด ชนิดวัสดุตัวโคม เชื้อเพลิง เครื่องหมายและฉลากที่ระบุ ข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำหรือคำเตือนในการใช้และชื่อผู้ประกอบการ สถานที่ผลิต เพื่อสร้างความมั่นใจและคุ้มครอง ผู้บริโภค โดยมีข้อสังเกตว่าผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสามารถยื่นขอให้มีการรับรองมาตรฐานดังกล่าว เพื่อความ มั่นใจของผู้บริโภคและประโยชน์เชิงพาณิชย์เป็นสำคัญ

ข้อพิจารณาว่ามีผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในท้องตลาด รวมถึงที่มีการนำเสนอขายผลิตภัณฑ์สินค้าโคม ลอยผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ มักจะไม่มีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย เป็นต้น ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดว่าด้วยฉลากสินค้า โดย ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยไม่ได้เป็นสินค้าควบคุมฉลาก ในขณะที่ได้มีการกำหนดให้ดอกไม้เพลิงเป็นสินค้า ควบคุมฉลากแล้ว นอกจากนี้การซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยซึ่งมีสภาพที่อาจเป็นอันตราย หรือเป็นที่รับรู้ถึง ความเสี่ยงที่จะก่ออันตราย เมื่อโคมลอยถูกปล่อยลอยไปบนท้องฟ้าก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยเฉพาะมีข้อกังวลในกรณีที่ผลิตภัณฑ์ โคมลอยลอยไปก่อให้เกิดไฟไหม้จนทรัพย์สินของชาวบ้านซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย ซึ่งเกิด ปัญหาในการระบุตัวตนของผู้ประกอบการเพราะไม่มีฉลากที่ระบุชื่อและสถานที่ของผู้ประกอบการ อีกประการ หนึ่งมีปัญหว่าผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยเข้าข่ายเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กฎหมายหรือไม่ ซึ่งนำไปสู่ข้อพิจารณาความรับผิดของ ผู้ประกอบการทั้งหลายต่อความเสียหายตามกฎหมายนี้ ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) โดย เมื่อได้มีการขายสินค้านั้นให้แก่ผู้บริโภคแล้ว กำหนดได้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่

เพียงแค่ผู้บริโภค สำหรับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดสำคัญในการใช้คอมลอยซึ่งเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัย คือห้ามมิให้ผู้ใดจุดและปล่อย หรือกระทำการอย่างใดให้คอมลอยขึ้นไปสู่อากาศ ตามเงื่อนไขที่กำหนด เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในพื้นที่ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น เป็นต้น มิเช่นนั้นจะมีความผิดทางอาญาซึ่งมีบทกำหนดโทษทั้งจำคุกและปรับ ซึ่งมาจากการที่ภาครัฐมองว่าการปล่อยคอมลอยเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุอันตรายร้ายแรง และอาจสร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ เพื่อพิจารณาความมุ่งหมายของมาตรการกฎหมายทั้งหลาย ซึ่งต้องการให้การผลิตและการใช้คอมลอยเป็นไปอย่างเหมาะสมและตามมาตรฐานที่กำหนด ด้วยความระมัดระวังและก่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสังคมโดยรวมมากยิ่งขึ้น แต่หากว่าผู้ประกอบการถูกจำกัดเสรีทางการค้าด้วยหลายๆ ข้อกำหนด ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเนื่องมาจากการใช้คอมลอย และบางกรณีอาจเข้าข่ายรับโทษทางอาญา จะส่งผลกระทบต่อกระบวนธุรกิจของผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น กิจกรรมสันตนาการและบันเทิง การท่องเที่ยวไปด้วย รวมถึงอาจจะส่งผลให้หลายธุรกิจ คอมลอยสูญหายไปจากสังคมไทยเลย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการพื้นฐานของการคุ้มครองผู้บริโภคจากความรับผิดชอบสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในการใช้คอมลอย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในการใช้คอมลอย
4. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมต่อการใช้คอมลอย

3. สมมติฐานของการวิจัย

ผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยที่มีสภาพที่อาจเป็นอันตราย หรือเป็นที่รับรู้ถึงความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายได้ ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามข้อกำหนดเกี่ยวกับฉลาก ซึ่งกำหนดไว้เป็นการเฉพาะในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการไม่พบเห็นว่าสินค้าคอมลอยมีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ คำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย เป็นต้น ในขณะที่สินค้าคอมลอยไม่ได้เป็นสินค้าควบคุมฉลากอาจจะส่งผลให้ผู้ประกอบการสินค้าคอมลอยต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) โดยเฉพาะในกรณีที่ใช้คอมลอยจนไปก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก ดังนั้นจึงควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 เกี่ยวกับการบังคับให้คอมลอยเป็นสินค้าควบคุมฉลาก เพื่อให้ผู้ผลิตต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการค้นคว้าโดยใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร และวารสารกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบและความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกรณีการใช้โคมลอย ศึกษาคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางกฎหมายจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ รวมถึงคำอธิบาย บทความ หรือข้อคิดเห็นต่างๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ กับหลักกฎหมายของไทย แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. สรุปผลการวิจัย

จากการพิจารณากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้กำหนดให้สินค้าที่เข้าเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้เป็นสินค้าที่เข้าข่ายการควบคุมฉลากได้ คือ ประเภทที่ 2 โดยหากตีความอย่างกว้าง ผลกระทบที่สินค้าโคมลอยอาจเป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายของผู้บริโภคหรือบุคคลภายนอกได้ อันเนื่องมาจากการใช้โคมลอย หรือโดยสภาพของสินค้าโคมลอยนั้น หรืออาจเป็นสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น อาจเข้าข่ายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันคณะกรรมการว่าด้วยฉลากยังไม่ได้กำหนดให้ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ในขณะที่ได้มีการกำหนดให้ดอกไม้เพลิงเป็นสินค้าควบคุมฉลากแล้ว การที่ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยไม่มีฉลาก ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์โคมลอยหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าสินค้าโคมลอยไม่ได้เป็นสินค้าควบคุมฉลาก หรือเป็นเพียงผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งในข้อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 ประกาศ จังหวัดและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครในเรื่องนี้ ไม่มีบทกำหนดโทษหรือความรับผิดชอบไว้เมื่อไม่มีฉลากสินค้า

จากการที่ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 การพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอย (ผู้ประกอบการได้ขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว) ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน รวมถึงกรณีที่โคมลอยลอยไปก่อให้เกิดไฟไหม้บ้านเรือนของชาวบ้าน บ้านเรือน ทรัพย์สินของชาวบ้านได้รับความเสียหายทั้งนี้ผู้เสียหายครอบคลุมผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าไป แล้วได้รับความเสียหายจากการนำสินค้านั้นๆ ไปใช้ ผู้เสียหายยังรวมไปถึงบุคคลอื่นๆ หรือบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นๆ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ตามมาตรา 6 ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นและความเสียหายเกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการ ซึ่งให้เห็นว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายมีความเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการอย่างไร เช่น เป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต รวมทั้งต้องพิสูจน์ว่ามีการใช้งานและการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ดังนั้นผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายซึ่งรวมถึงบุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคเองหรือบุคคลภายนอกมีการพิสูจน์อย่างเดียวกันคือการใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ทั้งนี้การนำสืบพิสูจน์ข้างต้นใช้ได้แต่เฉพาะผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยที่มีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ

หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ซึ่งทำให้ผู้เสียหายสามารถระบุตัวตนของผู้ประกอบการได้ ในทางตรงกันข้าม หากผลิตภัณฑ์สินค้าปลอมยี่ห้อไม่ปรากฏฉลาก ทำให้ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ประกอบการได้ ซึ่งจะส่งผลถึงการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและหาตัวผู้ประกอบการให้มารับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุปจากหลักเกณฑ์และมาตรการทางกฎหมายนี้ คือเมื่อปรากฏว่าผลิตภัณฑ์สินค้าปลอมยี่ห้อไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการจะหลุดพ้นจากความรับผิด แต่หากพิจารณาแล้วปรากฏว่าผลิตภัณฑ์สินค้าปลอมยี่ห้อเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามหลักการสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือการเยียวยาผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้รับการเยียวยาโดยที่ผู้เสียหายซึ่งไม่ได้ถูกจำกัดหรือไม่ต้องเป็นผู้บริโภคสินค้านั้นโดยตรง หรือไม่ต้องเป็นผู้ที่ซื้อสินค้า ซึ่งตามความมุ่งหมายของมาตรการกฎหมายทั้งหลาย คือ ต้องการให้การผลิตและการใช้ปลอมยี่ห้อเป็นไปอย่างเหมาะสม ตามมาตรฐานที่กำหนด ด้วยความระมัดระวังและก่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสังคมโดยรวมมากยิ่งขึ้น

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและหลักการพื้นฐานของการคุ้มครองผู้บริโภคและความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกรณีการใช้ปลอมยี่ห้อ
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกรณีการใช้ปลอมยี่ห้อ
3. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ปลอมยี่ห้อ
4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เหมาะสมต่อการใช้ปลอมยี่ห้อ

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดและความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ศึกษาการใช้ปลอมยี่ห้อ ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะบางประการอันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้วิจัยเห็นควรกำหนดให้ผลิตภัณฑ์สินค้าปลอมยี่ห้อ เป็นสินค้าที่มีฉลากเช่นเดียวกันกับการกำหนดให้ดอกไม้เพลิงเป็นสินค้าควบคุมฉลาก เมื่อปลอมยี่ห้อเป็นสินค้าที่ไม่มีฉลากแล้วนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ก็ไม่มีบทกำหนดโทษเมื่อประชาชนได้ปล่อยปลอมยี่ห้อไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น จึงควรที่จะอาศัยอำนาจตามมาตรา 30 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 โดยให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่องให้สินค้าปลอมยี่ห้อเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยกำหนดให้ปลอมยี่ห้อกลายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากเพื่อให้มีบทลงโทษโดยเฉพาะ และนำต้นแบบของการควบคุม

ฉลากของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มพช. 808/2552 เพื่อให้ผู้ผลิตต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้บริโภค

2) สืบเนื่องมาจากการที่ผลิตภัณฑ์คอมลอยไม่มีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ช้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ซึ่งควรปรากฏให้เห็นที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุคอมลอยทุกหน่วยภายใต้มาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอย ผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มพช. 808/2552 เมื่อพบว่าผู้ประกอบการมีความบกพร่อง ผลจากความบกพร่องนี้อาจชี้ให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลก็คือผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยผู้เสียหายต้องพิสูจน์ได้ว่ามีการใช้งานและการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ดังนั้นจึงเกิดเป็นปัญหาว่าเมื่อผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการใช้คอมลอยผู้เสียหายต้องสามารถระบุตัวตนผู้ประกอบการได้ แต่ความจริงแล้วสินค้าคอมลอยเป็นสินค้าที่ไม่มีฉลาก ฉะนั้นผู้เสียหายจะเอาผิดกับผู้ประกอบการรายใดได้ เพราะไม่มีบทกำหนดโทษหรือความรับผิดไว้เมื่อไม่มีฉลากสินค้า ผู้วิจัยเห็นว่าอันดับแรกควรกำหนดให้สินค้าคอมลอยเป็นสินค้ามีฉลากควบคุมเช่นเดียวกับดอกไม้เพลิงก่อน จึงจะเป็นการง่ายที่จะสามารถพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการรายใดต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

3) ควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการทั้งหลายทุกระดับเห็นความสำคัญ ความจำเป็นและมีความรู้ผลที่ตามมา รวมทั้งให้ผู้ประกอบการเหล่านั้นดำเนินการจัดทำและติดฉลากที่ชัดเจนซึ่งที่ระบุข้อบ่งชี้ ช้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ประกอบการครอบคลุม เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาตามมาภายหลัง

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตาและความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา สุขสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และพันโท ดร.เสนีย์ พรหมวิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ และคำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนตรวจสอบความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณต่อบิดา และมารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดและเป็นที่รักเคารพของผู้วิจัย ซึ่งได้ส่งเสริมและให้การสนับสนุนในด้านการศึกษามาตลอดมา และเป็นทั้งกำลังใจที่ดียิ่งให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ที่มีความสนใจ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนี้ให้แก่บุพการี คณาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งตำรา และบทความต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า หากมีความบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

9. เอกสารอ้างอิง

- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน
จิราพร สุทันนิตระ. 2553. พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.
รายงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. 2543. กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
ช่อทิพย์ สุนทรวีภาต. 2557. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค: ศึกษากรณีผลิตภัณฑ์แว่นกันแดด.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
นันทพล จันเงิน. 2542. พิพธิภัณฑ์โคมล้านนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, สาขาสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
เบญญาภา เมธาวราพร. 2560. บทความเชิงลึกกรณีศึกษาเรื่อง : ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก : <http://knowledge.ocpb.go.th/uploads/article/attach/5.pdf> [2560, 6 พฤษภาคม].
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเรื่อง ยกเลิกและกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนฉบับที่ 1511 (พ.ศ. 2552) โคมลอยและออกประกาศมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โคมลอยมาตรฐานเลขที่ มผช. 808/255
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556
พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
ไพโรจน์ อารักขา. 2545. บริโภคอย่างฉลาด อ่านฉลาดก่อนซื้อ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
พีร์ พวงมะลิ, ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล และพรเพ็ญ ไตรพงษ์. 2560. ทศนคติและการรับรู้ของประชาชนต่อกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
มานิตย์ จุมปา. 2554. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. 2544. ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและคณะกรรมการกฤษฎีกา.
ศักดิ์ดา ธนิตกุล. 2553. คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
สุขุม สุกนิตย์. 2551. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สุนีย์ มัลลิกมาลย์. 2540. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่น. บทบัณฑิต, 53, 1 (มีนาคม 2540).
สมหวัง กำอิ่นแก้ว. 2556. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 6, 3 (กันยายน-ธันวาคม).

สรีชา กาพสินธุ์. 2552. สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. ใน เบญญาภา เมธาวราพร. (ม.ป.ป.). บทความเชิงลึกกรณีศึกษาเรื่อง : ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://knowledge.ocpb.go.th/uploads/article/attach/5c378992d0e501a68a423c3721bf3640.pdf> [2560, 11 มกราคม].

การกำหนดเหตุกรรจ์ในความผิดที่กระทำต่อเด็กและเยาวชน
DETERMINATION OF AGGRAVATED ON OFFENSE COMMITTED
AGAINST CHILD AND JUVENILE

นภาพรณ ปานศรีแก้ว
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail : peideam_oom@hotmail.com
ดร.สุรีย์ฉาย พลวัน
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail : sureeshine@yahoo.com

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในสังคมไทย โดยเฉพาะเด็กที่ถูกกระทำโดยบุคคลในครอบครัว ซึ่งส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของเด็กเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม กรณีการทำร้ายร่างกายเด็กนั้นยังไม่ได้มีการกำหนดให้เป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด ซึ่งในบทความนี้เป็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และเปรียบเทียบการกำหนดเหตุกรรจ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส, สหรัฐอเมริกา, สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐเฮลเลนิก โดยทำการศึกษาทั้งในส่วน of แนวคิด ทฤษฎีและในส่วน of หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุกรรจ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนา ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการกำหนดเหตุกรรจ์กรณีดังกล่าวตามประมวลกฎหมายไทยและเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาค่าทำร้ายร่างกายเด็กในสังคมไทย จากการศึกษาพบว่า การจะแก้ไขปัญหาค่าทำร้ายร่างกายเด็กให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการกำหนดเหตุกรรจ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กขึ้นเป็นบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา และควรกำหนดให้มีเครือข่ายสหวิชาชีพในการดูแลและคุ้มครองสิทธิเด็ก รวมทั้งควรจัดให้มีการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปอีกด้วย

คำสำคัญ: เหตุกรรจ์, เหตุกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย, เด็ก, การทำร้ายร่างกาย, การทำร้ายร่างกายเด็ก

ABSTRACT

Nowadays, incidents of child physical abuses have frequently occurred in Thai society especially the child abused by his/her own family member, distressing vastly both physically and mentally the survivor. As to the act of physical abuse against the child has not yet been determined to be an aggravated cause in the offense of assault under Penal Code. The study in this article involves research, analysis and comparison of determination

of aggravating circumstances of the child physical abuse by intent between Thai laws and foreign laws of these following countries i.e. the French Republic, the United States of America, the Federal Republic of Germany and the Republic of Hellenic. The study covers concept, theories and principles of law in connection with aggravating circumstances of the child physical abuse by intent in order to find a guideline on determination of such aggravating circumstances of such kind of case under Thai laws and to find means of solution of the child physical abuse in Thai society. The study found that, to be some efficient solutions of the child physical abuse, aggravating circumstances of the child physical abuse must be determined and included in Penal Code, a multi-disciplinary network should involve in this regard so as to provide child care and protection of rights of the child and a campaign should be also provided to disseminate knowledge and enhance comprehension among officials, mass media and common people.

KEYWORDS: Gravity, Gravity on offense of assault, Child, Assault, Child Assault

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันการทำร้ายร่างกายเด็กในประเทศไทยมีสถิติที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยองค์การสหประชาชาติได้ระบุว่า ประเทศไทยติดอันดับสถิติความรุนแรงต่อเด็กสูงเป็นอันดับ 1 ใน 10 ของโลกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสถิติข้อมูลการทำร้ายร่างกายเด็กของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่ได้เปิดเผยข้อมูลว่าในปี 2558 ประเทศไทยมีเด็กถูกระบาดรุนแรงกว่าหนึ่งหมื่นราย สถิติเฉลี่ยวันละ 66 ราย¹ โดยเฉพาะกรณีการทำร้ายร่างกายจากบุคคลที่เด็กรู้จัก ivaangใจ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งรูปแบบของการล่วงละเมิดเด็กสามารถกระทำได้ในหลากหลายรูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบสำคัญ ดังนี้²

1) การทำร้ายร่างกาย (Physical Abuse) คือ การที่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กทำให้เด็กเกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย โดยการบาดเจ็บดังกล่าวอาจเกิดจากการตั้งใจทำและไม่ใช่อุบัติเหตุ

2) การล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Abuse) คือ การกระทำความผิดทางเพศต่อเด็ก โดยที่เด็กไม่สามารถให้ความยินยอมพร้อมใจ หรือไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเข้าใจการกระทำเหล่านั้น โดยได้กระทำความผิดเพื่อความพึงพอใจทางเพศของผู้กระทำ

3) การทำร้ายจิตใจ (Emotional Abuse) คือ การที่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กปฏิเสธ เฉยเมย ไม่สนใจ หรือข่มขู่เด็ก ทำให้เด็กหวาดกลัวโดยเกิดขึ้นซ้ำซากและก่อให้เกิดความเสียหายต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก

4) การทอดทิ้ง (Neglect) การที่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กไม่เอาใจใส่ในสิ่งจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ทำให้เด็กได้รับอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ รวมถึงการเจริญเติบโตและพัฒนาการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองเด็กเป็นอย่างมาก โดยได้ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเพื่อให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กตามหลักเกณฑ์พื้นฐาน

¹ UNICEF. (2556). สถิติความรุนแรงต่อเด็ก. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://endviolencethailand.org/violence_against_children. [2560,21 กันยายน].

² Child Welfare. (2016). **Types of Abuse**. Definitions of Child Abuse and Neglect.

แล้วก็ตาม แต่การทำร้ายร่างกายเด็กถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการล่วงละเมิดเด็กแต่กลับเป็นการกระทำความผิดทางอาญาทั่วไปโดยไม่ได้มีการกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ที่ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายอาญาต่างประเทศ อาทิ สาธารณรัฐฝรั่งเศส³, สหรัฐอเมริกา⁴, สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี⁵ และสาธารณรัฐสโลวาเกีย⁶ ที่ได้มีการกำหนดให้การทำร้ายร่างกายเด็กนั้นเป็นเหตุฉกรรจ์ขึ้น จึงทำให้การคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมถึงทุกการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก

สำหรับการทำร้ายร่างกายนั้นถือเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเนื่องจากการได้ส่งผลร้ายต่อร่างกายผู้อื่น ซึ่งอาจมีระดับความเสียหายตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงขั้นอันตรายสาหัสได้ โดยประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเป็นความผิดในหมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย โดยวางหลักให้การเจตนาทำร้ายร่างกายผู้อื่นนั้นมีโทษทางอาญา อย่างไรก็ตามเนื่องจากการทำร้ายร่างกายนั้นก่อให้เกิดความเสียหายหลายระดับ ประมวลกฎหมายอาญาจึงได้กำหนดให้มีโทษสูงขึ้นโดยพิจารณาจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นด้วย ยกตัวอย่างเช่น กรณีการก่อให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสจะต้องได้รับโทษสูงขึ้นตามมาตรา 297 แต่หากการทำร้ายดังกล่าวมีเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 และมาตรา 298 แล้วนั้นก็ย่อมได้รับอัตราโทษที่สูงขึ้นแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญาดังอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเพื่อแก้ไขความเสียหายที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น และการลงโทษเพื่อป้องกันยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ โดยเป็นการทำให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษหนักขึ้นจากเหตุแห่งการกระทำที่มีความร้ายแรงกว่าปกติเพื่อให้ได้รับการลงโทษที่เหมาะสม เนื่องจากในปัจจุบันการทำร้ายร่างกายนั้นมีรูปแบบ วิธีการและวัตถุประสงค์ที่หลากหลายไปจากอดีตเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีความรุนแรงและโหดร้ายที่กระทบต่อความรู้สึกของประชาชนเป็นอย่างมาก แต่ประมวลกฎหมายอาญาในส่วนความผิดต่อร่างกายกลับไม่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญมีเพียงการแก้ไขถ้อยคำบางประการให้สมควรแก่ยุคสมัยเท่านั้น อีกทั้งยังได้มีการให้นำเอาเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามมาตรา 289 มาใช้บังคับโดยอนุโลมอีกด้วย โดยนำเอาเหตุแห่งการพิจารณาให้ได้รับโทษหนักขึ้นจากฐานของผู้ถูกกระทำไม่ว่าจะเป็นฐานะที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ตำแหน่งหน้าที่ สภาพความอ่อนแอของบุคคล ความชั่วร้ายและจุดมุ่งหมายของผู้กระทำผิดมาพิจารณาประกอบด้วย

ยกตัวอย่างเช่น กรณีการกระทำความผิดฐานทำร้ายต่อบุพการี ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้ถูกกระทำตามมาตรา 289 (1) แต่มาตราดังกล่าวกลับไม่ได้กล่าวถึงกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กหรือผู้ในความปกครองเอาไว้แต่อย่างใด ถึงแม้ว่าการทำร้ายร่างกายบุคคลดังกล่าวจะเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายและจิตใจที่ชั่วช้าของผู้กระทำผิดก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายอาญากลับไม่มีการกำหนดให้เหตุดังกล่าวเป็นเหตุฉกรรจ์ที่จะทำให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้นเป็นการเฉพาะ จึงทำให้เมื่อเกิดการทำร้ายร่างกาย

³ University of Cambridge. (2005). **Criminal Code of the French Republic Article 222-3**, page 32-33. [Online], available URL:

[http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30, 2017 \(September, 29\).](http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30, 2017 (September, 29).)

⁴ **Texas Penal Code**. Section 22.04 (c)(1). Page 105-106. [Online], available URL: [http://www.statutes.legis.state.tx.us/Docs/SDocs/PENALCODE.pdf,2017 \(September, 29\).](http://www.statutes.legis.state.tx.us/Docs/SDocs/PENALCODE.pdf,2017 (September, 29).)

⁵ Nicholas B. Lolis, tran., **The American Series Foreign of Penal Code, The Greek Penal Code 1973** (London: Sweet & Maxwell, 1973). Page 150-152.

⁶ **The German Penal Code of 1993**. Section 225(1). Page 97. [Online], available URL: [http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf,2017 \(September, 29\).](http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf,2017 (September, 29).)

ของเด็กขึ้นจะต้องทำการเทียบเคียงบทบัญญัติในฐานความผิดอื่นมาใช้บังคับแทน และจากการศึกษาพบว่าประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2540 ขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิต่างๆของเด็ก ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าไทยเห็นความสำคัญและประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาการทำร้ายร่างกายเด็กอยู่เช่นกัน

สำหรับกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่มีการกำหนดเหตุการณ์กรณีการทำร้ายร่างกายเด็กไว้ได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยเห็นได้จากสถิติของการทำร้ายร่างกายเด็กที่ในปัจจุบันนั้นได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2556 ซึ่งเวลาเพียง 1 ปีนั้นยอดการทำร้ายร่างกายเด็กพุ่งขึ้นถึงร้อยละ 35 โดยเฉลี่ยเป็นวันละ 87 ราย หรือชั่วโมงละ 3 รายที่มีเด็กไทยถูกทำร้ายร่างกาย⁷ อีกทั้งยังมีวิธีการและความรุนแรงเพิ่มขึ้นอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น กรณีของเด็กชายอายุ 5 ขวบที่มารดาได้นำไปฝากเลี้ยงกับสองสามีภรรยาที่รับจ้างเลี้ยงลูกของเธอ แต่ปรากฏว่าบนร่างกายของเด็กนั้นมีสภาพรอยแผลลึกลับ เมื่อได้ทำการสอบถามเด็กจนทราบว่าถูกพี่เลี้ยงลงโทษโดยจับมือไขว้หลังมัดไว้แล้วนำกระป๋องน้ำร้อนที่ร้อนจัดมาอัดใส่ในกางเกงด้านหน้าเป็นเวลานาน เป็นเหตุทำให้เด็กชายต้องทำการตัดอวัยวะเพศทิ้งและต้องใส่สายท่อหยดเข้าในอวัยวะเพศสำหรับใช้ปัสสาวะแทน⁸

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจึงเกิดเป็นแนวคิดและแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัญหาของการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาและเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เป็นผู้เสียหายให้ครอบคลุมและเพียงพอต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากการทำร้ายร่างกายเด็กนั้นยังถือเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาทั่วไปแต่บทลงโทษในกรณีดังกล่าวนั้นควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับแนวคิดในการกำหนดเหตุการณ์และหลักแห่งความได้สัดส่วนอย่างเช่นในกฎหมายต่างประเทศ อาทิ สาธารณรัฐฝรั่งเศส , สหรัฐอเมริกา , สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐเฮลเลนิกที่ได้มีการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กไว้อย่างชัดเจนทั้งอายุของเด็กที่ได้รับความคุ้มครอง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ และการนำผลของการกระทำมาพิจารณาประกอบการเพิ่มโทษด้วย นอกจากนี้เป็นการหาแนวทางในการวางหลักการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็ก เพื่อพัฒนาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาให้มีการนำมาบังคับใช้กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์กรณีการทำร้ายร่างกายเด็ก
- (2) เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาในกฎหมายอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ
- (3) เพื่อศึกษาถึงปัญหากรณีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็ก

⁷ สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2557). สถิติการถูกทำร้ายในเด็กและสตรีที่มารับบริการในศูนย์พึ่งได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2556. หน้า 1-2.

⁸ เกลนิวส์. (2560). โหดผิดมนุษย์! เด็ก 5 ขวบถูก"พันจ๋า"นำร้อนนวดอวัยวะ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.dailynews.co.th/regional/584508>. [2560,22 กรกฎาคม]

(4) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าที่เหมาะสมในการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กในประเทศไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการกำหนดเหตุการณ์ในการกระทำผิดต่อเด็กและเยาวชนเฉพาะการกระทำผิดในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย โดยทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง คือ ประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย, พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และอนุสัญญาสิทธิเด็ก อีกทั้งยังได้ทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือข้อคิดเห็นต่างๆ ของต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา, สาธารณรัฐฝรั่งเศส, สาธารณรัฐเฮลเลนิกและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากหนังสือ บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเหตุการณ์กรณีการทำร้ายร่างกายเด็ก ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวนี้มาวิเคราะห์หาข้อสรุป ตลอดจนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data) จากเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อประกอบการดำเนินการศึกษา

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับการกำหนดเหตุการณ์กรณีการทำร้ายร่างกายเด็กเพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมไปถึงกฎหมายต่างประเทศ โดยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกำหนดเหตุการณ์เป็นหลัก เนื่องจากหลักการดังกล่าวได้ทำการศึกษาในเรื่องของปัจจัยในการกำหนดเหตุการณ์โดยปัจจัยดังกล่าวเป็นส่วนเป็นเหตุอันมีลักษณะของพฤติกรรมที่มีความร้ายแรงของการกระทำ ซึ่งผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ประเด็นการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ และความเหมาะสมในการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กตามกฎหมายไทย

สำหรับในประเด็นนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความเหมาะสมสำหรับการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ โดยทำการศึกษาในเรื่องอายุ, ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ, วิธีการการทำร้ายร่างกายเด็ก และความยินยอมของเด็ก ซึ่งจากศึกษาพบว่า หากไม่มีการกำหนดให้การทำร้ายร่างกายเด็กเป็นเหตุการณ์ที่มีผลทำให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้นจะเป็นการส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมายอาญาเป็นไปอย่างไม่ครอบคลุม จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทำร้ายร่างกายเด็ก ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาขึ้น โดยแบ่งองค์ประกอบของการคุ้มครองสิทธิเด็กออกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นเรื่องอายุของเด็กที่ควรได้รับการคุ้มครองในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กนั้น ประมวลกฎหมายอาญาแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 26 พ.ศ. 2560 มิได้มีการบัญญัติในกรณีนี้ไว้เป็นการเฉพาะจึงไม่มีการกำหนดช่วงอายุ

ของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองเอาไว้จึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการทำร้ายนั้นควรกำหนดในช่วงอายุใด ซึ่งหากพิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศจะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศส , สหรัฐอเมริกา , สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐเฮลเลนิก ต่างก็ได้มีการกำหนดโทษที่หนักขึ้นสำหรับกรณีการทำร้ายร่างกายที่ได้กระทำต่อเด็กไว้อย่างชัดเจน โดยตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ให้ความสำคัญคุ้มครองเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี⁹ แต่ประมวลกฎหมายอาญามลรัฐเท็กซัส ได้กำหนดให้การคุ้มครองเด็กจากการทำร้ายร่างกายแก่บุคคลที่มีอายุ 14 ปีหรือน้อยกว่านั้น¹⁰ และประมวลกฎหมายอาญากรีก ก็ได้มีการให้ความสำคัญคุ้มครองการทำร้ายร่างกายต่อเด็กที่มีอายุไม่เกิน 17 ปี¹¹ รวมทั้งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันที่ถึงแม้จะไม่ได้มีการกำหนดให้การทำร้ายร่างกายเด็กเป็นเหตุจูงใจอย่างทั้งสามประเทศข้างต้น แต่ก็ได้มีการกำหนดให้การทำร้ายร่างกายโดยทรมานหรือโดยทารุณโหดร้ายแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี¹² เป็นเหตุให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกำหนดช่วงอายุของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองมีความสำคัญอย่างมากที่ควรจะต้องกำหนดให้มีความชัดเจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและยับยั้งการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้น

อีกทั้งในกรณีเรื่องอายุหากทำการเทียบเคียงตามกฎหมายอาญาของไทยสามารถทำการเปรียบเทียบได้กับความผิดเกี่ยวกับเพศ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวได้มีการกำหนดอายุของเด็กที่ได้รับการคุ้มครองจากการกระทำผิดทางเพศไว้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กในเรื่องความผิดทางเพศนั้นถือเป็นหลักการของการกำหนดเหตุจูงใจที่เหมาะสมจะนำมาเป็นกรณีศึกษาเทียบเคียงในการกำหนดเหตุจูงใจกรณีการทำร้ายร่างกายเด็ก เนื่องจากความผิดทั้งสองประเภทนี้เป็นการกระทำผิดในลักษณะของการทำร้ายต่อเด็กเช่นเดียวกัน อีกทั้งในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 277 ยังมีแบ่งแยกระดับของอายุที่ได้รับการคุ้มครองอย่างชัดเจนโดยคำนึงถึงพัฒนาการและความพร้อมทางร่างกายและจิตใจของเด็กที่ได้รับการคุ้มครองว่า การที่ช่วงอายุของเด็กต่างกัน เด็กย่อมได้รับความเสียหายที่มากน้อยแตกต่างกันด้วย ดังนั้น จึงเห็นควรให้กำหนดช่วงอายุของเด็กที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษจากการทำร้ายร่างกาย หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี โดยกำหนดให้มีการแบ่งช่วงอายุออกเป็น 2 ช่วง คือ การทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกิน 13 ปี และการทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษหนักขึ้นไม่เท่ากันเช่นเดียวกับมาตรา 277 อีกด้วย

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกระทำที่มีประเด็นปัญหาว่าตามประมวลกฎหมายอาญานั้นไม่ได้มีการกำหนดคำนิยามในเรื่องของผู้ที่อยู่ในความปกครองไว้อย่างชัดเจน โดยมีแต่เพียงการวางหลักไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 219/2554 เท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการใช้อำนาจปกครองต่อเด็กมิได้มีแต่เพียงการใช้อำนาจปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้ทำการแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกระทำอันจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นจากการทำร้ายร่างกายเด็กออกเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริง เช่น พ่อเลี้ยงที่อยู่กับมารดาหรือกรณีญาติที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน เป็นต้น ซึ่งเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่า ในกฎหมายต่างประเทศจะมีการกำหนดคำนิยามในความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้เป็นโดยกว้างเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างครอบคลุมในทุกกรณีการ

⁹ University of Cambridge. Supra note 3. Article 222-3. page 32-33.

¹⁰ Texas Penal Code. Supra note 4. Section 22.04 (c)(1). Page 105-106.

¹¹ Nicholas B. Lolis, tran., Supra note 5. Page 150-152.

¹² The German Penal Code of 1993. Supra note 6. Section 225(1). Page 97.

ทำร้ายร่างกายที่อาจเกิดแก่เด็กได้ โดยจะเห็นได้ว่าในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส¹³ และประมวลกฎหมายอาญากรีก¹⁴ ก็ได้มีการกำหนดเหตุจรรยาบรรณในการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาซึ่งเป็นญาติที่อยู่ในความปกครองของผู้กระทำผิดไว้ในคำว่า “บุคคลในครอบครัว” เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน แต่สำหรับสหรัฐอเมริกาในมลรัฐเท็กซัสนั้นได้มีการกำหนดถึงการทำร้ายร่างกายเด็กดังกล่าวไว้แต่ได้บัญญัติโดยรวมในคำว่า “ญาติ” ซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามลรัฐเท็กซัส มาตรา 22.02 (b) (1) ที่บัญญัติให้การทำร้ายร่างกายต่อเด็กที่เป็นญาตินั้นมีความผิด ดังนั้น จึงเห็นควรให้บังคับใช้เหตุจรรยาบรรณในการทำร้ายร่างกายเด็กกับกรณีการกระทำต่อเด็กที่อยู่ในความปกครองด้วย

ประเด็นเรื่องวิธีการกระทำความผิดในการทำร้ายร่างกายเด็กนั้นได้มีการกำหนดให้การกระทำเป็นเหตุให้ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษเพิ่มขึ้นตามกฎหมายไทยแต่อย่างใด มีแต่เฉพาะการทำให้เด็กได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจโดยทารุณกรรมตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาองค์ประกอบความผิดของการทำร้ายร่างกายเด็กกับการทารุณกรรมเด็กจะเห็นได้ว่า การกระทำผิดทั้งสองกรณีมีลักษณะของการกระทำที่ใกล้เคียงกันแต่กรณีการทารุณกรรมเด็กจะต้องเป็นการก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจของเด็กโดยจะต้องเข้าลักษณะเป็นการกระทำโดยทารุณกรรมด้วย จะเห็นได้ว่า หากการกระทำเป็นเพียงการก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจของเด็กนั้นยังเป็นการกระทำความผิดที่ยังไม่มีการกำหนดให้ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามพระราชบัญญัติฉบับใด จึงเป็นเหตุที่ทำให้สิทธิของเด็กในกรณีดังกล่าวยังไม่ได้รับการคุ้มครองให้มีความเหมาะสม ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการกำหนดเหตุจรรยาบรรณในการทำร้ายร่างกายเด็กขึ้น เพื่อให้การคุ้มครองแก่เด็กอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเด็นสุดท้ายในเรื่องความยินยอมของเด็ก เป็นหลักของการไม่ให้เอาความยินยอมของเด็กมาอ้างให้ผู้กระทำได้รับการยกเว้นโทษหรือได้รับการบรรเทาโทษ ซึ่งหลักการดังกล่าวปรากฏอยู่ในความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำต่อเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา และในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จึงเป็นการสมควรที่จะนำมาปรับใช้กับกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กด้วย ดังนั้น การทำร้ายร่างกายที่เกิดขึ้นเด็กจะให้ความยินยอมหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นถือเป็นความผิดตามเหตุจรรยาบรรณในการทำร้ายร่างกายเด็กแล้ว

2) ความเหมาะสมในการนำเหตุจรรยาบรรณในความผิดต่อชีวิตมาใช้เป็นเหตุจรรยาบรรณในความผิดต่อร่างกายที่กระทำต่อเด็ก

การกำหนดความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายนั้นเป็นการกำหนดฐานความผิดที่มีเจตนารมณ์ของกฎหมาย, ศีลธรรมทางกฎหมายและเจตนารมณ์อันชั่วร้ายของผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันจึงเป็นการไม่เหมาะสมที่จะกำหนดให้มีการนำเอาเหตุจรรยาบรรณในความผิดต่อชีวิตมาบังคับใช้กับความผิดต่อร่างกาย ซึ่งผู้วิจัยเห็นควรให้มีการกำหนดเหตุจรรยาบรรณในความผิดต่อร่างกายโดยเฉพาะกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กขึ้นมาเป็นการเฉพาะ โดยแยกจากเหตุจรรยาบรรณในความผิดต่อชีวิต เพื่อให้การกำหนดเหตุจรรยาบรรณในความผิดต่อร่างกายเป็นไปอย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนการลงโทษเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความร้ายแรงในการทำร้ายร่างกายในสังคม แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามจารีตประเพณีและวัฒนธรรมไทยที่ได้กระทำไปอย่างเหมาะสม

¹³ University of Cambridge. Supra note 3. Article 222-3. page 32-33.

¹⁴ Nicholas B. Lolis, tran., Supra note 5. Page 150-152.

สำหรับในกรณีของข้อยกเว้นเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กเป็นเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามจารีตประเพณีและวัฒนธรรมไทย เนื่องจากการอบรมสั่งสอนเด็กในสังคมไทยนั้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถือว่าการอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โดยการอบรมสั่งสอนดังกล่าวจะต้องอยู่ในขอบเขตของการทำโทษเด็กในลักษณะที่ไม่เกินแก่เหตุเท่านั้น โดยหากการทำโทษเป็นการกระทำที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ แม้กระทำเพื่ออบรมสั่งสอนก็ควรที่จะกำหนดให้การกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ผิดตามหลักเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กด้วยเช่นกัน

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กตามประมวลกฎหมายอาญาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงการกำหนดเหตุการณ์ที่จะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษหนักขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยเห็นได้ว่าการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายของประเทศไทยนั้นเป็นเหตุเพิ่มโทษที่ค่อนข้างจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับ การกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะกรณีของการทำร้ายร่างกายเด็กที่มีได้มีการกำหนดเหตุการณ์มารองรับต่อการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด อีกทั้งประเทศไทยยังได้ทำการได้ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กโดยมีพันธะกรณีในการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กตามหลักเกณฑ์พื้นฐานด้วย จึงเป็นเหตุให้ควรที่จะกำหนดให้การทำร้ายร่างกายเด็กเป็นเหตุการณ์ที่ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นอีกประการหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยด้วย

ทั้งนี้ หากการทำร้ายร่างกายเด็กเป็นการกระทำที่มีเจตนาในลักษณะของการกระทำและผลที่แตกต่างกันย่อมเป็นการทำให้ผู้กระทำต้องได้รับโทษที่แตกต่างกันไปด้วย โดยเฉพาะถ้าการกระทำนั้นมีพฤติการณ์ที่ร้ายแรงและเป็นการกระทำผิดซ้ำซาก การกำหนดโทษสำหรับการกระทำกรณีดังกล่าวก็ย่อมจะต้องหนักขึ้นไปด้วยเช่นกัน โดยหลักการดังกล่าวนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วน¹⁵ ซึ่งเป็นหลักการที่เรียกร้องให้ผู้ใช้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างพอเหมาะและพอประมาณ โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยหลักการย่อย ๆ 3 หลักการด้วยกัน คือ หลักความเหมาะสม , หลักความจำเป็น และหลักความสมเหตุสมผล โดยจะเห็นได้จากกฎหมายต่างประเทศที่ได้มีการกำหนดเหตุอันมีลักษณะฉ้อโกงในความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่แตกต่างกันทั้งลักษณะของการกระทำและระดับความรุนแรงที่ก่อให้เกิดผลของการกระทำเอาไว้อย่างชัดเจนและแตกต่างกันเพื่อให้เหตุการณ์ของแต่ละประเทศนั้นมีความสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนของการลงโทษ ซึ่งมีผลทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการศึกษาการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาได้ทำการวิเคราะห์การกำหนดเหตุการณ์โดยแบ่งการพิจารณาตามเหตุและผลของการกระทำ รวมทั้งเหตุอื่น ๆ ในการกระทำความคิด จึงสรุปได้ดังนี้

1) กรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยทั่วไป

สำหรับเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยทั่วไปนั้น เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยกำหนดขึ้นเฉพาะและแยกออกเป็นเอกเทศโดยไม่นำเอาเหตุการณ์ใน

¹⁵ วุฒิชัย จิตตานุ. (2549). การบังคับใช้หลักการสัดส่วนในการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคล. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, 8(22), หน้า 41-45.

ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น มาบังคับใช้ ซึ่งเหตุจูงใจที่กำหนดขึ้นเฉพาะนั้นจะแยกหลักเกณฑ์ตามผลของการกระทำ คือ กรณีมีผลของการกระทำเป็นเพียงการก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็กโดยทั่วไป ผู้กระทำย่อมรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายบุคคลทั่วไปตามมาตรา 295 ประมวลกฎหมายอาญา แต่หากผลของการกระทำเป็นการก่อให้เกิดเด็กได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำย่อมได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 298 ประมวลกฎหมายอาญา และถ้าผลของการกระทำเป็นความตายของเด็ก ผู้กระทำผิดก็ย่อมจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 290 ประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกัน ซึ่งจะเป็นการทำให้เหตุเพิ่มโทษในประมวลกฎหมายอาญามีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทำร้ายร่างกายต่อเด็กให้หมดไปจากสังคมไทยได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

2) กรณีการทำร้ายร่างกายเด็กที่อยู่ในความปกครองของตน

สำหรับเหตุจูงใจในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กที่อยู่ในความปกครองของตนนั้น เห็นควรบัญญัติให้ครอบคลุมทั้งการกระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายและผู้อยู่ในความปกครองตามความเป็นจริง เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างครอบคลุม ซึ่งสามารถอธิบายแยกเป็นรายกรณีได้ดังนี้

(1) กรณีที่ผู้กระทำได้ทำร้ายร่างกายเด็กที่อยู่ในความปกครองเป็นครั้งแรก

กรณีที่ผู้กระทำได้ทำร้ายร่างกายเด็กที่อยู่ในความปกครองเป็นครั้งแรกนั้น เนื่องในปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวขึ้น และด้วยเป็นเพียงการกระทำผิดครั้งแรกจึงควรใช้มาตรการที่ให้โอกาสในการกลับตัวกลับใจแก่ผู้กระทำผิด โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็นกรณี 2 กรณี คือ กรณีที่ผู้กระทำผิดได้ปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับอย่างเคร่งครัด เห็นควรที่จะให้ความรับผิดชอบที่ผู้กระทำควรจะได้รับเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่กรณีจงใจในการฝ่าฝืนตามคำสั่งที่ได้รับนั้นจะเห็นได้ว่าผู้กระทำผิดได้ปฏิเสธโอกาสในการกลับตัวด้วยตนเอง จึงควรให้กลับมารับผิดทางอาญาตามเหตุจูงใจในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กตามประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกับการทำร้ายร่างกายเด็กโดยทั่วไป

(2) กรณีที่ผู้กระทำได้ทำร้ายร่างกายเด็กที่อยู่ในความปกครองในลักษณะเป็นการกระทำผิดซ้ำ จะนำเอาผลของการกระทำผิดที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ประกอบด้วย กล่าวคือ หากผลเป็นการก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจนั้นเห็นควรให้บังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยถือเป็นการให้โอกาสผู้กระทำผิดอีกครั้ง แต่หากยังเลือกที่จะฝ่าฝืนคำสั่งอีกก็เป็นการสมควรที่จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามเหตุจูงใจในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กแทน แต่หากผลเป็นการก่อให้เกิดเด็กได้รับอันตรายสาหัส เห็นควรที่จะกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความกันได้โดยคำนึงถึงผลของการกระทำผิดเป็นหลัก และหากผลเป็นการก่อให้เกิดเด็กถึงแก่ความตายแล้วนั้นเห็นควรให้มีผู้กระทำต้องรับผิดชอบตามเหตุจูงใจในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทำร้ายร่างกายเด็กมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

(3) กรณีที่ผู้กระทำได้ทำร้ายร่างกายเด็กที่อยู่ในความปกครองในลักษณะเป็นการกระทำผิดติดนิสัย เห็นควรให้มีการนำเอาผลของการกระทำผิดที่ซ้ำมาวิเคราะห์เช่นเดียวกับการกระทำผิดซ้ำ โดยแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ กรณีที่ผลเป็นการก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ เห็นควรให้การกระทำผิดดังกล่าวนี้เป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แต่หากผลเป็นการก่อให้เกิดเด็กได้รับอันตรายสาหัส เห็นควรให้นำเอาเหตุจูงใจตามมาตรา 298 ประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับดังกล่าวโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำอีก และหากผลเป็น

การก่อให้เกิดผู้อยู่ในความปกครองถึงแก่ความตาย เห็นควรกำหนดให้ได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 290 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้สัดส่วนของการลงโทษ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาเหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยเจตนาเป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหากรณีการทำร้ายร่างกายเด็กในทุกรูปแบบให้หมดไปจากสังคมไทย โดยคำนึงเหตุและปัจจัยในกรณีของเหตุอันจะก่อให้เกิดการกระทำผิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การศึกษานี้เห็นควรให้มีการนำไปปรับใช้กับการกระทำผิดในลักษณะอื่นที่ได้กระทำแก่เด็กด้วย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดในด้านอื่นๆ มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

จากการทำการศึกษาในเรื่องของการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดที่กระทำต่อเด็กและเยาวชน โดยมีขอบเขตของการศึกษาวิจัย คือ กรณีการทำร้ายร่างกายเด็กนั้น เห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวดังต่อไปนี้

1) ควรให้กำหนดแยกการบังคับใช้เหตุการณ์ในกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กตามประมวลกฎหมายอาญานั้นแยกออกเป็นเอกเทศจากเหตุการณ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 289 โดยจะต้องมีการกำหนดเหตุการณ์กรณีการทำร้ายร่างกายเด็กขึ้นบังคับใช้เป็นกรณีเฉพาะ

2) ในเรื่องของการการทำร้ายร่างกายเด็กเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในความผิดต่อร่างกาย โดยบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับกรณีการทำร้ายร่างกายเด็กขึ้นเป็นอีกหนึ่งมาตราแยกออกจากการทำร้ายร่างกายบุคคลทั่วไปตามมาตรา 295

3) ควรกำหนดให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและคุ้มครองสิทธิเด็กจะต้องดำเนินงานเป็นเครือข่ายสหวิชาชีพ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ , พนักงานอัยการ , นักจิตวิทยา , นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น เนื่องจากเป็นสหวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญและมีเกี่ยวข้องเนื่องด้วยอำนาจหน้าที่ โดยจะต้องจัดให้มีการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป เพื่อให้มีความตระหนักถึงปัญหากรณีการทำร้ายร่างกายเด็กโดยส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมให้กรณีของการทำร้ายร่างกายนั้นไม่ใช่เรื่องส่วนตัวหรือเรื่องภายในครอบครัวที่ควรจะมีมองข้าม

4) ควรส่งเสริมให้สถาบันต่าง เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันทางสังคม สถาบันทางศาสนา และคนในสังคมมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนจัดบริการต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น มีการจัดตั้งศูนย์ One stop service ที่ให้บริการในการรับเรื่องร้องเรียน ดูแลเยียวยาเหยื่อ และช่วยในเรื่องการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิด เป็นต้น เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหการทำร้ายร่างกายเด็กให้หมดไปจากสังคมไทย

8. เอกสารอ้างอิง

คณิต ฒ นกร. 2553. พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

_____. 2559. กฎหมายอาญาภาคความผิด. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

จิตติ ดิงสภักดิ์. 2545. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

ทวีเกียรติ มินะเกษียฐ. 2555. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

อุทัย อาทิวา. 2558. **ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พรินต์.

Child Welfare. 2016. **Types of Abuse**. Definitions of Child Abuse and Neglect.

Nicholas B. Lolis, tran., **The American Series Foreign of Penal Code, The Greek Penal Code 1973** London: Sweet & Maxwell, 1973). Page 150-152.

Texas Penal Code[Online], available URL: [http:// www.statutes.legis.state.tx.us/Docs/SDocs/PENALCODE.pdf](http://www.statutes.legis.state.tx.us/Docs/SDocs/PENALCODE.pdf),2017 (September, 29).

The German Penal Code of 1993 [Online], available URL: http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf,2017 (September, 29).

University of Cambridge. 2005. **Criminal Code of the French Republic**. [Online], available URL:<http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30>, 2017 (September, 29).

ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 : ศึกษากรณีผู้ใช้อำนาจปกครอง
PROBLEM OF LAW ENFORCEMENT UNDER SECTION 285 OF PENAL
CODE: A STUDY ON PERSON EXERCISING PARENTAL POWER

ลัดดาวัลย์ สว่างการ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail : beeber2014@gmail.com

ดร.สุรีย์ฉาย พลวัน

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail : sureeshine@yahoo.com

บทคัดย่อ

การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศถือเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากในสังคมไทย โดยเฉพาะการกระทำผิดกระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองของตน โดยเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 285 ประมวลกฎหมายอาญา จำกัดเฉพาะการกระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น อีกทั้งยังไม่มีกำหนดความรับผิดชอบถึงบุคคลในครอบครัวที่อาจมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการกระทำผิดดังกล่าว จึงทำให้บัญญัติของกฎหมายยังมีช่องว่างในการบังคับใช้ เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศไม่ได้เกิดขึ้นกับผู้อยู่ความปกครองโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นแต่อาจเกิดแก่บุคคลในลักษณะอื่นได้เช่นกัน ในบทความนี้จึงเป็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และเปรียบเทียบการบังคับใช้เหตุเพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 ในกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ อาทิ สาธารณรัฐฝรั่งเศส , สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยการศึกษาทั้งแนวคิดทฤษฎีและในส่วนของหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หากการบังคับใช้เหตุเพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 285 ให้ครอบคลุมถึงการกระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองตามความเป็นจริง และมีการกำหนดความผิดในกรณี บิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำผิดความผิดขึ้นด้วยแล้วนั้น ทั้งนี้อาจนำเอามาตรการทางกฎหมายอื่นมาบังคับร่วมกัน เช่น มาตรการไต่ถามรายงานตัวต่อผู้คุมประพฤติ หรือการให้ชุมชนบำบัด เป็นต้น จะเป็นการทำให้การแก้ไขปัญหาคriminalเกี่ยวกับเพศในกรณีดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: เหตุเพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศ, ผู้ใช้อำนาจปกครอง, ผู้อยู่ในความปกครอง, ผู้สนับสนุน

ABSTRACT

A problem of commission of sexual offense is so significant in Thai society especially a commission against person under oneself's guardianship. Grounds to increase punishment under Section 285 of Penal Code limit to only the commission against person under legal guardianship. In addition, criminal liability does not cover family member who may involve in the commission by supporting it. As a result, there is a gap of law and its enforcement despite the fact that the commission of sexual offense occurs not only against person under legal guardianship but also against other people. This article is developed from a search, analysis and comparison of the law enforcement towards grounds to increase punishment in the offense relating to sexuality, Section 285 of Penal Code in case of person exercising parental power and in laws of foreign countries i.e. the French Republic, the United States of America and the Federal Republic of Germany. Such research process includes related concepts, theories and principles of law to find a way of solution of such commission. The research finds some suggestions i.e. the law enforcement towards grounds to increase punishment in the offense relating to sexuality, Section 285 of Penal Code should include the commission against person being under the offender's *de facto* guardianship and the penalty should include parents and other family members being supporter of such offending commission. Other legal measure should be also applied such as a reporting to probation officer, a community therapy in order to solve inefficient law enforcement, suppress and prevent the commission of sexual offense in such nature.

KEYWORDS: Grounds to increase punishment , Person Exercising Parental Power , Person under oneself's guardianship , Assistant

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สถานการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเพศได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นโดยอาจพิจารณาจากสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติพบว่าสถิติการข่มขืนกระทำชำเราในช่วงปี พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2556 เจ้าหน้าที่ตำรวจรับแจ้งความ 4,000 คดีต่อปี เท่ากับทุก 2 ชั่วโมงจะเกิดเหตุการณ์กระทำความผิด แต่เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมได้เพียง 2,400 คดีต่อปีเท่านั้น แต่จากการสำรวจอาจเกิดคดีข่มขืนกระทำชำเรา 30,000 คดีต่อปี เท่ากับทุก 15 นาทีจะเกิดเหตุการณ์กระทำความผิด ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวที่ไม่ได้แจ้งความถึง 87 เปอร์เซ็นต์ กล่าวคือ สัดส่วนของจำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิดได้น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคดีที่รับแจ้งความ ประกอบกับความผิดที่ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในสารบบของการแจ้งความผ่านสถานีตำรวจ ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน อาทิ เช่น เหลือผู้สืบข้อหา หรือ ถูกข่มขู่ หรือ ผู้กระทำความผิดเป็นคนใกล้ชิด เป็นต้น แสดงให้เห็นว่ามีผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามการกระทำความผิดทางเพศโดยปกติทั่วไปจะเข้าใจว่าการกระทำความผิดทางเพศผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำต้องเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักกันมาก่อน แต่ความเป็นจริงแล้วส่วนใหญ่ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมีความสัมพันธ์รู้จักกัน หรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาก่อนในฐานะใดฐานะหนึ่ง กล่าวคือ เป็นคนคุ้นเคย

เช่น เพื่อน เพื่อนบ้าน ครู อาจารย์กับลูกศิษย์ บุคคลในครอบครัวเช่น บิดา พ่อเลี้ยง เครือญาติ เป็นต้น โดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลพบว่าผู้ถูกระทำส่วนใหญ่อายุเพียง 11-15 ปี และรองลงมาอายุ 16-20 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้กระทำเลือกที่จะกระทำต่อเด็กเนื่องจากเหยื่อมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอทางชีวภาพ ขาดต่อการช่วยเหลือตนเอง หรือป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายดังกล่าว หรือ อาศัยโอกาสที่มีผู้กระทำมีอำนาจเหนือเหยื่อ เช่น อำนาจจากการเป็นผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือ ลักษณะซึ่งผู้ถูกระทำซึ่งเป็นเด็กต้องพึ่งพาอาศัยผู้กระทำ เป็นต้น เมื่อผู้ถูกระทำและผู้กระทำมีความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว ผู้กระทำจึงอาจฉวยโอกาสในการกระทำความผิดได้ง่ายมากกว่าเหยื่อที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

หากพิจารณาจากประเด็นปัญหาของงานวิจัยตามประมวลกฎหมายอาญา บทบัญญัติมาตรา 285 จะเห็นได้ว่าการล่วงละเมิดทางเพศที่จะเป็นเหตุเพิ่มโทษต้องเป็นกรณีบุคคลที่ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมาย แต่ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมไปถึงการล่วงละเมิดทางเพศของผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริง จึงทำให้ไม่อาจปรับใช้เหตุเพิ่มโทษตาม มาตรา 285 กับกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นบุคคลที่ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริงหรือบุคคลในครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงได้ในสังคมปัจจุบัน จึงเกิดประเด็น กรณีพ่อเลี้ยงกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศลูกเลี้ยง หรือญาติกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศเด็ก ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 219/2554 วินิจฉัยว่ากรณีที่บิดาเลี้ยงข่มขืนกระทำชำเราลูกเลี้ยงไม่อาจถือว่าเป็นการกระทำชำเราแก่ผู้สืบสันดานและผู้อยู่ในความปกครองตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 เนื่องจากผู้อยู่ในความปกครองตามบทบัญญัติดังกล่าว หมายถึงผู้อยู่ในความปกครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น บิดาเลี้ยงไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราแก่ผู้สืบสันดานและผู้อยู่ในความปกครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 คงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคแรก ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8720/2549 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8825/2554 มีแนวคำพิพากษาทำนองเดียวกันว่า กรณีลุงเขยกระทำชำเราเด็กซึ่งเป็นผู้อยู่ในความปกครองก็ตามคงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 เนื่องจากมารดาของเด็กเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1566 แม้มารดาเด็กส่งผู้เสียหายมาอยู่กับลุงเขยและป้าซึ่งเป็นพี่สาวของมารดาเด็กตั้งแต่วัยเด็กก็ตาม การกระทำของลุงเขยต่อเด็กจึงไม่ใช่การกระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองตามกฎหมาย จากปัญหาดังกล่าวมีผลทำให้ผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริงไม่ต้องรับโทษหนักขึ้นหนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 เพียงแต่ต้องรับโทษตามกฎหมายเหมือนบุคคลทั่วไป เพราะขาดองค์ประกอบตามกฎหมาย

ส่วนประเด็นอีกประเด็นหนึ่ง คือ กรณีบิดา มารดา ญาติมีส่วนรับรู้โดยเป็นตัวการหรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัวซึ่งปรากฏให้เห็นจากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ ทางสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น ดังกรณีแม่บังคับลูกสาววัย 15 ปี ให้พ่อเลี้ยงข่มขืนสำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์ ด้วยความหวาดกลัวลูกสาวจึงยอมหลับนอนกับพ่อเลี้ยงและถูกล่วงละเมิดทางเพศต่อเนื่องนับ 10 ครั้ง โดยทุกครั้งแม่จะนั่งดูอยู่ด้วยหลังจากมีเพศสัมพันธ์แม่ก็จะนำยาคุมลูกเงินมาให้รับประทานทุกครั้ง ถือว่าเป็นตัวการร่วมและสำหรับกรณีตัวอย่างกรณีผู้สนับสนุนสำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์ นาง ก มารดาของเด็กหญิง ข ที่มีภักดิ์พฤติการณ์ในการเปิดโอกาสให้สามีใหม่ของตนอยู่ในที่ลับตาคนกับบุตรของตนเองเป็นประจำ โดยนาง ก รู้ว่าสามีใหม่นั้นมีเจตนาที่จะล่วงละเมิดทางเพศเด็กหญิง ก อยู่แล้ว อย่างเช่น การเดินทางไปอยู่ในกระท่อมปลายนาด้วยกันสามคนแล้วมารดาเด็กก็จะกลับมามาก่อนเสมอ ซึ่งการปล่อยให้เด็กหญิง ข ได้อยู่กับสามีใหม่ตามลำพังนั้นเป็นการกระทำใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่สามีใหม่ก่อนกระทำความผิดทางเพศแก่

เด็กหญิง ข แล้ว ดังนั้นนาง ก ถือเป็นผู้กระทำความผิดในลักษณะของการเป็นผู้สนับสนุนความผิดเกี่ยวกับเพศ ตาม มาตรา 86 ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วบิดา มารดา ญาติมีสายสัมพันธ์ที่ละเอียด ซับซ้อนใกล้ชิดพิเศษแตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วไปกลับไปมีส่วนรับรู้หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว พฤติการณ์ของบุคคลดังกล่าวจึงเป็นเรื่องร้ายแรง ซึ่งการกระทำเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ถูกระทำทั้งทาง ร่างกายและจิตใจอย่างมิอาจเยียวยาแก้ไขได้ เนื่องจากผู้กระทำเป็นบุคคลในครอบครัวที่มีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองและให้การดูแลผู้ถูกระทำจากภัยอันตรายอื่น กลับมาเป็นผู้กระทำความผิดต่อเด็กเสียเอง

นอกจากนั้นยังมีปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัวของประมวลกฎหมาย อาญา บัญญัติมาตรา 285 ไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ที่มีแนวคิดในการคุ้มครองและลงโทษผู้กระทำความผิดตาม กฎหมายทั้ง 2 ฉบับให้หมายรวมถึงพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับ เด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย ครอบครัวอุปถัมภ์ นอกจากนี้พระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ให้หมายรวมถึงคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคย อยู่กินฉันสามีภริยาโดยไม่ต้องจดทะเบียนสมรส บุตรบุญบุตรธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆที่ต้อง พึ่งอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกันด้วย ซึ่งคำนิยามตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวถือเป็นคำนิยามโดย กว้างซึ่งครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว แต่ในขณะที่บทบัญญัติมาตรา 285 ตามประมวล กฎหมายอาญากลับกำหนดไว้แต่เพียงผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมายเท่านั้นทำให้คุ้มครองผู้ถูกระทำความผิด ได้เพียงบางกรณี

ดังนั้น ต้องพิจารณาแนวทางการบัญญัติความผิดสำหรับกรณีการล่วงละเมิดทางเพศของบุคคลใน ครอบครัว เมื่อพิจารณาจากความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้น ฐานะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับ บุคคลที่ใกล้ชิดมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 285 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของสังคมไทย ควรมีการกำหนดฐาน ความผิดของบิดา มารดา บุคคลในครอบครัวกรณีที่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดเฉพาะ เนื่องจากบิดา มารดา บุคคลในครอบครัวมีหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครองและให้การดูแลผู้ถูกระทำความผิดจากภัย อันตราย กลับมาเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัว
- (2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของกฎหมายประเทศไทย
- (3) เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาโดยการเปรียบเทียบการกำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับเพศ ของบุคคลในครอบครัว ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
- (4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขหรือการกำหนดความผิดและโทษ เกี่ยวกับเพศของบุคคลใน ครอบครัว

3. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้ทำการศึกษาที่เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับเพศของบทบัญญัติกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องหรือข้อคิดเห็นต่างๆของประเทศไทย คือ ประมวลกฎหมายอาญาในลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ. 2550 อีกทั้งยังได้ทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องหรือข้อคิดเห็นต่างๆของต่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) คือ สหรัฐอเมริกา และประเทศกลุ่มที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) คือ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาของการวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากหนังสือ คำพิพากษาศาลฎีกา บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 กรณีผู้ใช้อำนาจปกครอง ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวมาวิเคราะห์หาข้อสรุป ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data) จากเว็บไซต์ต่างๆเพื่อประกอบการดำเนินการศึกษา

5. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 ทำให้พบว่าการบัญญัติกฎหมายยังมีช่องว่างทางกฎหมายในการใช้เหตุเพิ่มโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันได้บัญญัติถึงกรณีเหตุเพิ่มโทษกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศแก่ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการ หรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาลให้ต้องรับโทษหนักขึ้นหนึ่งในสามของความผิดนั้นๆ แต่ถ้าเป็นกรณีที่เป็นผู้มีความสัมพันธ์พิเศษ เช่น พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง หรือบุคคลในครอบครัว เหตุใดบุคคลเหล่านี้จึงไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการบังคับใช้เหตุลดจรรยาในความผิดเกี่ยวกับเพศตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์แยกตามประเด็นปัญหาเพื่อนำปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของไทยให้มีความเหมาะสมกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กรณีสำคัญดังนี้

1) กรณีปัญหาคำนิยามตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285

การตีความตามกฎหมายต้องตีความโดยเคร่งครัดตามตัวอักษร เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษ จึงต้องมีการตีความต่างไปจากกฎหมายอื่น โดยทางอาญาเป็นโทษที่เกี่ยวกับการกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งผู้สืบสันดานตามความหมายมาตรา 285 หมายถึงผู้สืบสันดานโดยแท้จริง หากพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ข่มขืนกระทำชำเราลูกเลี้ยงไม่ต้องรับโทษเพิ่มขึ้นหนึ่งในสามตามมาตรานี้ เพราะผู้อยู่ในอำนาจปกครองตามความหมายมาตรา 285 หมายถึงผู้อยู่ในอำนาจปกครองตามกฎหมายเท่านั้น การนำความหมายของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะนำมาใช้กับกฎหมายอาญาย่อมไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าว ที่ต้องการคุ้มครองเด็กโดยอาศัยข้อเท็จจริงเป็นหลัก ควรถือผู้อยู่ในความปกครองตามความเป็นจริงเพราะเป็นเรื่องที่กระทบต่อเด็กโดยตรงอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ และเป็นการกระทบต่อร่างกาย จิตใจของเด็ก ไม่ใช่กระทบเพียงสิทธิตาม

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรตีความโดยให้สอดคล้องเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจาก มาตรา 285 มีการกำหนดโทษเหตุเพิ่มโทษจากปัจจัยทางความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ถูกระทำ มีลักษณะแตกต่างจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลทั่วไป กฎหมายจึงต้องมีการกำหนดให้บุคคลเหล่านั้นต้องรับโทษเพิ่มขึ้นเฉพาะตัว เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา กล่าวคือ การป้องปรามข่มขู่ยังไม่ให้ผู้กระทำความผิดอาศัยโอกาสที่ตนมีอำนาจเหนือกว่ากระทำต่อผู้อยู่ภายใต้การปกครอง โดยไม่คำนึงว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศดังกล่าวนั้นจะเป็นการกระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้อยู่ในความปกครองตามความเป็นจริง เช่น พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง เครือญาติ หากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศได้กระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองของตนแล้วนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามเหตุเพิ่มโทษใน มาตรา 285 ประมวลกฎหมายอาญา ในขณะที่กฎหมายอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกฎหมายอาญา มลรัฐอิตาลี สหราชอาณาจักร มีการบัญญัติครอบคลุมทั้งผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมายและผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริง

2) กรณีปัญหาขอบเขตความรับผิดชอบตามกฎหมายอาญา การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

กฎหมายอาญาเป็นการบัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำการใดเป็นความผิดและมีโทษ ซึ่งเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาเป็นกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่จำเป็นต้องใช้กฎหมายอาญาในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม เพราะการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นการกระทบต่อสังคมส่วนร่วมและผู้ถูกระทำความผิดทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะหากการกระทำความผิดดังกล่าวผู้กระทำและผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์กันในลักษณะอาศัยอำนาจที่เหนือกว่าผู้ถูกระทำ และฉวยโอกาสดังกล่าวเอื้อประโยชน์ต่อการกระทำความผิด ทำให้การกระทำความผิดได้สะดวกและง่ายขึ้น ตามเหตุผลของการกำหนดเหตุกรรจ์สำหรับปัญหาขอบเขตความรับผิดชอบตามกฎหมายอาญา กรณีที่บิดามารดา หรือบุคคลในครอบครัวมีส่วนสนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาในฐานะความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นมิได้มีการกำหนดถึงการกระทำในลักษณะดังกล่าวขึ้นเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายพระไอยการลักษณะฝ่าฝืนมีการบัญญัติความผิดกรณีดังกล่าวเป็นความผิดเฉพาะ โดยจะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาเดิมให้ความสำคัญกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศในลักษณะดังกล่าว เช่น ในกฎหมายพระไอยการลักษณะฝ่าฝืนได้บัญญัติไว้ในมาตรา 36 ไว้โดยได้บัญญัติถึงความผิดฐานในกรณีที่พ่อ แม่ พี่ น้อง ที่รู้ว่าลูกหลาน หรือพี่น้องของตนได้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศขึ้นแล้วไม่ได้มีการว่ากล่าว บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเป็นผู้สมรู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนด้วย หรืออย่างในพระราชกำหนดลักษณะข่มขืนล่วงประเวณี ร.ศ. 118 มาตรา 7 ก็ได้มีการกำหนดเป็นฐานความผิดเฉพาะในกรณีที่บุคคลใดมีส่วนรับรู้หรือสนับสนุน ช่วยเหลือ ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันนั้นได้มีการบัญญัติถึงความผิดในลักษณะของการเป็นผู้สนับสนุนไว้ใน มาตรา มาตรา 86 แต่กลับไม่มีการกล่าวถึงผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศไว้เป็นการเฉพาะ ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการกำหนดความผิดกรณีบิดามารดา และบุคคลในครอบครัว มีส่วนรับรู้หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ เพื่อเป็นการป้องปรามและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีอำนาจเหนือหรือมีอิทธิพลครอบงำ โดยกำหนดให้บุคคลที่กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่ากรณีการเป็นผู้สนับสนุนในความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลอื่นโดยทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องมาตรการทางกฎหมายอาญาเยอรมันการกำหนดฐานความผิดของผู้ใช้อำนาจปกครองยุ่ง ชักใจให้เด็กซึ่งอยู่ในความปกครอง

ไปในทางที่ไม่ชอบให้กระทำการกิจกรรมทางเพศ โดยเป็นคนกลาง หรือ โดยการสร้างโอกาส ต้องรับโทษตามกฎหมายดังกล่าว

3) กรณีปัญหาในเรื่องของสัดส่วนกับอัตราโทษผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

การกำหนดโทษทางอาญาต้องพิจารณาว่าอัตราโทษแต่ละฐานความผิดได้สัดส่วนหรือไม่อย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการลงโทษสองประการ คือ ความเป็นสัดส่วนในการลงโทษ และหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคล โดยซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) กล่าวว่า จะต้องพิจารณาความเสียหายต่อสังคมกับขนาดบทลงโทษประกอบด้วย อาชญากรที่สร้างความเสียหายต่อสังคมมากต้องรับโทษหนักมาก ส่วนอาชญากรที่สร้างความเสียหายต่อสังคมน้อยกว่าควรรับโทษน้อยกว่า โดยได้นำไปสู่การกำหนดโทษที่มีความรุนแรงเพื่อนำไปสู่ความชอบธรรมในการลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้วิจัยจึงได้ทำการแบ่งปัญหาออกเป็น 2 กรณีดังนี้

(1) กรณีบุคคลทั่วไปเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

กรณีบุคคลทั่วไปเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดนั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น เมื่อพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำความผิดกับโทษที่บุคคลนั้นได้รับ ผู้วิจัยเห็นว่าอัตราโทษที่บุคคลดังกล่าวได้รับมีความเหมาะสมสำหรับความผิดฐานสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 เนื่องจากบุคคลผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำความผิดไม่ได้มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ใกล้ชิด หรือพึ่งพาอาศัยกัน หรืออยู่ใต้อำนาจของผู้กระทำความผิด

(2) กรณีบุคคลในครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

กรณีที่บิดา มารดา บุคคลในครอบครัวมีส่วนรับรู้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัว หากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำความผิดมีความสัมพันธ์ละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด โดยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งความร้ายแรงของความผิดย่อมส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความทุกข์ทรมาน อันมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ถูกกระทำความผิดมากกว่าการกระทำความผิดของบุคคลทั่วไป แต่กลับได้รับโทษในการกระทำความผิดเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ถูกกระทำความผิด ความร้ายแรงของความผิด อัตราโทษ ย่อมไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศ จิตใจที่เกิดขึ้น รวมทั้งการขู่ข่ม คุกคาม ซึ่งเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่ผู้ถูกกระทำอีกด้วย ดังนั้น ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการกำหนดให้การกระทำผิดในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดที่ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักกว่าการเป็นผู้สนับสนุนโดยบุคคลทั่วไป โดยผู้วิจัยเห็นควรกำหนดให้ผู้กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวต้องได้รับโทษเท่ากับตัวการในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นมีผลเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการบังคับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 ในกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ทำให้พบว่ากรณีบัญญัติกฎหมายยังมีช่องว่างทางกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันได้บัญญัติถึงกรณีเหตุเพิ่มโทษที่ไม่ครอบคลุมไปถึงกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศแก่ผู้อยู่ในความปกครองตามความเป็นจริงด้วย ทำให้มาตรการในการแก้ไขปัญหายังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาคriminalizationเกี่ยวกับเพศให้หมดไปจากสังคมไทยได้อีกทั้งยังไม่มีมีการกำหนดความรับผิดชอบถึงบุคคลที่อาจมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศขึ้นอีกด้วย ซึ่งผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) กรณีปัญหาคำนิยามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285

การตีความตามกฎหมายอาญาต้องตีความตามตัวอักษร โดยเคร่งครัดต่างจากกฎหมายอื่น เนื่องจากกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษซึ่งเป็นเรื่องกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เว้นแต่การตีความจะเป็นการขยายความมุ่งหมายของตัวบทกฎหมายสามารถกระทำได้จากปัญหาคำนิยามของผู้ที่อยู่ในความปกครอง หมายถึงเฉพาะผู้ที่อยู่ในความปกครองตามกฎหมายเท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริงเป็นการตีความกฎหมายโดยแคบเกินไป โดยจะเห็นได้ว่าเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 285 มีความมุ่งหมายในการคุ้มครองเด็กจากผู้ซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าไม่ให้อาศัยดังกล่าวโอกาสกระทำความผิดต่อเด็ก การตีความโดยให้หมายเฉพาะผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมาย จึงเป็นช่องว่างทางกฎหมายในการใช้เหตุเพิ่มโทษการกระทำความผิดเกี่ยวกับทำให้เด็กบางกรณีไม่ได้รับความคุ้มครองตามความมุ่งหมายของมาตราดังกล่าว ดังนั้นจึงควรมีแก้ไขกฎหมายมาตรา 285 ให้ครอบคลุมถึงผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริง เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้รับโทษหนักขึ้นเช่นเดียวกับผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมาย อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส เยอรมัน มลรัฐอิตาลี โดยมีการบัญญัติครอบคลุมถึงผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมายและผู้ปกครองตามความเป็นจริง

2) กรณีปัญหาขอบเขตความรับผิดชอบตามกฎหมายอาญา การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

จากการศึกษาในกรณีปัญหาดังกล่าวพบว่าเหตุเพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญานั้นไม่ได้มีการกำหนดถึงการกระทำในลักษณะของการมีส่วนร่วมสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศขึ้นเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายประมวลกฎหมายอาญาไทยมีการบัญญัติความผิดกรณีดังกล่าวเป็นความผิดเฉพาะ จึงทำให้การแก้ไขปัญหาคriminalizationการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นนั้นยังไม่ครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดในทุกกรณีที่เกิดแก่ผู้ที่อยู่ในความปกครองได้ ดังนั้น จึงเห็นควรมีการกำหนดลักษณะความผิด บิดามารดา และบุคคลในครอบครัว มีส่วนรับรู้หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวจะต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่ากรณีการเป็นผู้สนับสนุนโดยทั่วไป เพื่อเป็นการป้องปรามและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีอำนาจเหนือหรือมีอิทธิพลครอบงำ ตามเหตุในการกำหนดเหตุจูงใจ เพื่อให้บุคคลนั้นรับโทษตามสมควรกับการกระทำความผิดของตนที่เกิดขึ้นร้ายแรงกว่ากรณีธรรมดา เนื่องจากผู้กระทำและผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้เพิ่มโอกาสในการกระทำความผิดและมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำ อีกทั้งกฎหมายอาญาสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีมีการกำหนดความผิดกรณีลักษณะดังกล่าวไว้ในมาตรา 180 หากผู้ใช้อำนาจปกครองชักจูงให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งไว้วางใจตนจากการเลี้ยงดู ให้การศึกษา หรือดูแล กระทำกิจกรรมทางเพศต้องรับผิดชอบ

ระวางโทษ ประกอบกับบทความต่างประเทศกรณีภาครัฐควรกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาต่อบิดามารดาที่ไม่
แทรกแซงเพื่อหยุดการทารุณกรรมทางเพศต่อบุตรของตน หรือจากการทารุณกรรมของบุคคลภายนอก ซึ่งบิดา
มารดามีหน้าที่ตามกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองบุตร เช่น ศาลครอบครัวนิวออร์เลอส์ที่ใช้มาตรฐานวิญญูชน
พิจารณาว่ามารดาหรือไม่ว่านุตรของตนถูกฟ้องร้องทารุณกรรมทางเพศ โดยบุตรได้บอกมารดาแล้วแต่มารดา
ไม่เชื่อและไม่ต้องการยุ่งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ศาลเห็นว่าหลักฐานที่ชี้ให้เห็นความเสี่ยงที่รับรู้ได้

3) กรณีปัญหาในเรื่องของสัดส่วนกับอัตราโทษผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

จากการศึกษาในกรณีปัญหาในเรื่องของสัดส่วนกับอัตราโทษผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
เพศนั้นได้ทำการแบ่งกรณีปัญหาที่ทำการศึกษากออกเป็นออกเป็น 2 กรณีตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและ
ผู้ถูกกระทำในความผิดกรณีเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามทฤษฎีสัดส่วนการลงโทษ การ
กำหนดความหนักเบาของการลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรม ให้เหมาะสมกับลักษณะ
ของความผิดนั้น โดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

(1) กรณีบุคคลทั่วไปเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

กรณีบุคคลทั่วไปเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นจะเห็นว่า อัตราโทษที่บุคคล
ดังกล่าว ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ที่กำหนดให้ผู้สนับสนุนดังกล่าวต้องระวางโทษสอง
ในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นได้้อตราการลงโทษดังกล่าว
นั้นมีความเหมาะสมและได้สัดส่วนของการลงโทษแล้ว ดังนั้น หากมีการกระทำผิดในลักษณะเป็นผู้สนับสนุนการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศโดยบุคคลทั่วไปขึ้นนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมได้รับโทษตามมาตรา 86 ประกอบความผิด
ฐานที่ตนได้สนับสนุน

2) กรณีบุคคลในครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

กรณีที่บิดา มารดา บุคคลในครอบครัวมีส่วนรับรู้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของ
บุคคลในครอบครัว เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำจะเห็นได้ว่า
ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายนั้นมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันในลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากบุคคลอื่น จึง
ทำให้ความร้ายแรงของความผิดย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำอย่างรุนแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความ
ทุกข์ทรมานและมีโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำได้มาก อันมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ถูกกระทำ
มากกว่าการกระทำความผิดของบุคคลทั่วไป แต่กลับได้รับโทษในการกระทำความผิดเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป
ดังนั้น อัตราโทษย่อมไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดทำให้อัตราโทษไม่เหมาะสมกับการกระทำ
ความผิดของบุคคลในครอบครัว จึงเห็นควรให้มีการกำหนดให้การกระทำผิดในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำ
ความผิดที่ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักกว่าการเป็นผู้สนับสนุนโดยบุคคลทั่วไป โดยเห็นควรกำหนดให้ผู้กระทำ
ความผิดในลักษณะดังกล่าวต้องได้รับโทษเท่ากับตัวการในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยพิจารณาจากเหตุ
เพิ่มโทษกฎหมายอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ถ้าเป็นการกระทำความผิด
เกี่ยวกับเพศโดยบุคคลหลายคนร่วมกันไม่ว่าจะเป็นตัวการ หรือการเป็นผู้สนับสนุน เนื่องจากการกระทำบุคคล
หลายคนเป็นการยากต่อการที่ผู้เสียหายจะช่วยเหลือตนเองจากการกระทำความผิดดังกล่าว ประกอบกับบทความ
ต่างประเทศกรณีการลงโทษต่อทารุณกรรมทางเพศระหว่างบิดามารดาและบุตร หรือกรณีภาครัฐควรกำหนด
ความรับผิดชอบทางอาญาต่อบิดามารดาที่ไม่แทรกแซงเพื่อหยุดการทารุณกรรมทางเพศต่อบุตรของตน หรือจากการ

ทารุณกรรมของบุคคลภายนอก เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กและให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นมีผลเป็นการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในกรณีปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 : ศึกษากรณีผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

(1) ให้มีการเพิ่มคำนิยามของคำว่า “ผู้อยู่ในความปกครอง” ให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยเห็นควรให้บัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 285 เป็นความในวรรคสองที่ว่า “ผู้อยู่ในความปกครองตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า ผู้อยู่ในความปกครองโดยชอบด้วยกฎหมาย และให้หมายความรวมถึง พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับไว้ในความอุปการะเลี้ยงดู หรือ ต้องพึ่งพาอาศัย และอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน”

(2) ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการเพิ่มฐานความผิดในกรณีที่บิดามารดาหรือบุคคลในครอบครัวมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 285 ประมวลกฎหมายอาญาขึ้น โดยเห็นควรให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 285 เป็นความในวรรคสามใจความว่า “ถ้าหาก บิดา มารดา บุคคลในครอบครัว มีส่วนรับรู้ หรือ สนับสนุน การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ต้องระวางโทษเท่ากับตัวการ”

(3) นอกจากข้อเสนอแนะในสองประการข้างต้นนั้นสำหรับการแก้ไขปัญหาคriminal เกี่ยวกับเพศนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการกำหนดมาตรการการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ เช่น รายงานตัวกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติ ใช้ชุมชนบำบัดในความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัวขึ้นด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการปิดโอกาสในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศให้ลดน้อยลงไปอีกด้วย

8. เอกสารอ้างอิง

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2558). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง.

คณิต ฒ นร. (2559). กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

_____. (2559). ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายอาญาและพื้นฐานการเข้าใจ . ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จิตติ ดิงศภักย์. (2555). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. ครั้งที่ 8. นนทบุรี: บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่งจำกัด.

ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. (2560). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ. ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2558). วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วย หลักกฎหมายอาญาเยอรมัน. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.

หยุด แสงอุทัย. (2556). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

**ความเสี่ยงของผู้รับประโยชน์ในการรับชำระเงินจากการทำธุรกรรม
เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ ในการค้าระหว่างประเทศ
PAYMENT RISKS OF BENEFICIARY UNDER VARIOUS TYPES OF
LETTER OF CREDIT IN INTERNATIONAL TRADE**

อังคณา นาควิจิตร

คณะนิติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

angkana.nakv@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ ที่นิยมใช้ทั่วไปในทางการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน รวมถึงกฎเกณฑ์ตาม UCP 600 และ ISBP 745 ว่ามีผลต่อความเสี่ยงที่ผู้ขายจะต้องรับอย่างไรบ้าง 2) เพื่อศึกษาความเสี่ยงและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความเสี่ยงภายใต้เลตเตอร์ออฟเครดิตในรูปแบบต่างๆ และวิธีการลดความเสี่ยงที่ผู้ขายต้องพบเจอ

เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นวิธีการชำระราคาในทางการค้าระหว่างประเทศที่ได้รับความนิยมรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากกระบวนการของเลตเตอร์ออฟเครดิตช่วยให้ผู้ขายสามารถได้รับชำระเงินจากลูกค้าของตนได้ โดยเฉพาะในปัจจุบัน ผู้ขายที่ต้องการจะตอบสนองต่อความต้องการของผู้ซื้อ ย่อมเป็นฝ่ายที่จะต้องแบกรับความเสี่ยงโดยจัดส่งสินค้าไปให้แก่ผู้ซื้อก่อนที่จะได้รับชำระเงิน ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่ผู้ขาย หรือที่ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตเรียกว่า ผู้รับประโยชน์ จะได้รับจากการชำระราคาด้วยวิธีการนี้ เนื่องจาก เลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นวิธีการที่ช่วยกระจายความเสี่ยงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายได้ โดยงานวิจัยฉบับนี้ จะพิจารณาจากเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีเงื่อนไขหลายหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนสิทธิได้ เลตเตอร์ออฟเครดิตที่ต้องอาศัย เลตเตอร์ออฟเครดิตอีกฉบับหนึ่งเป็นหลักประกัน เลตเตอร์ออฟเครดิตที่เบิกเงินล่วงหน้าได้ เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการซื้อขายต่อเนื่อง และเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทอื่นๆ

เงื่อนไขหลักๆ ของเลตเตอร์ออฟเครดิตที่นิยมใช้กันในการค้าระหว่างประเทศ มีจุดร่วมกันอยู่หนึ่งประการคือ ผู้ขาย หรือที่เรียกว่าผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตมีหน้าที่ต้องจัดทำเอกสารให้ไม่ว่าจะเป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทใดก็ตาม ผู้ขายแทบจะเป็นฝ่ายที่ไม่ต้องแบกรับความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระเงิน หากผู้ขายจัดส่งเอกสารเพื่อนำไปเรียกเก็บเงิน โดยที่เอกสารนั้นจะต้องมีความถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตทุกประการ ภายใต้กฎข้อบังคับที่เรียกว่า กฎระเบียบประเพณีปฏิบัติเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีเอกสารประกอบ ฉบับเลขที่ 600 (Uniform Custom and Practice for Documentary Credit: UCP600) ซึ่งเป็นข้อบังคับที่ใช้กับการค้าที่ชำระราคาด้วยเลตเตอร์ออฟเครดิต และหากผู้รับประโยชน์จัดทำเอกสารไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขที่เลตเตอร์ออฟเครดิตกำหนด หนทางเดียวที่ผู้รับประโยชน์จะได้รับชำระเงินภายใต้เลตเตอร์ออฟเครดิตคือ การยกเว้นสิทธิในการระงับการชำระเงิน โดยผู้ซื้อหรือผู้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตจะต้องเป็นผู้แจ้ง

ยกเว้นสิทธิดังกล่าวกับธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต ผลคือ ธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตจะดำเนินการชำระเงินมาให้ผู้รับประโยชน์ในที่สุด

ผลจากการศึกษาวิจัยอาจสรุปได้ว่า เลตเตอร์ออฟเครดิตแต่ละรูปแบบมีเงื่อนไขเป็นการเฉพาะประการใดบ้างและในฐานะที่ผู้ขายเป็นผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิต จะต้องแบกรับความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระเงินจากสาเหตุใดบ้าง โดยอาจสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1) สำหรับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เบิกเงินล่วงหน้าได้ ผู้ขายมีความเสี่ยงในการรับชำระเงินค่อนข้างน้อย เนื่องจากผู้รับประโยชน์สามารถร้องขอต่อธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตให้ชำระเงินได้ก่อนที่จะดำเนินการจัดส่งสินค้าไปให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่มีบางกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถเรียกเก็บยอดเงินส่วนสุดท้ายได้ เนื่องจากเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต กำหนดให้ผู้รับประโยชน์ต้องยื่นเอกสารที่เป็นใบรับรองคุณภาพสินค้าที่ออกโดยผู้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต หากผู้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไม่นำส่งเอกสารดังกล่าวมาให้แก่ผู้รับประโยชน์เพื่อยื่นเพื่อเรียกเก็บเงิน ผู้รับประโยชน์อาจไม่สามารถได้รับชำระเงินในส่วนที่เหลือได้

2) เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทยืนยัน อาจไม่สามารถลดความเสี่ยงในการไม่ได้รับชำระราคา หากผู้รับประโยชน์จัดทำเอกสารไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตเอง หากเอกสารที่ผู้รับประโยชน์จัดส่งไปเรียกเก็บเงินมีข้อผิดพลาด นอกจากจะต้องแบกรับความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระราคาแล้ว ผู้รับประโยชน์ยังต้องเป็นเสียค่าธรรมเนียมในการยืนยันเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารผู้รับยืนยันเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยที่ไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆกลับคืนมาอีกด้วย

3) เลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนสิทธิได้และเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ต้องอาศัยเลตเตอร์ออฟเครดิตอีกฉบับหนึ่งเป็นหลักประกัน เป็นเครื่องมือในการชำระราคาที่เป็นทางเลือกให้แก่ผู้ขายที่ประสงค์จะได้รับการชำระราคา แม้ว่าตนจะไม่สามารถจัดหาสินค้าได้ครบถ้วนตามจำนวนที่ลูกค้าต้องการ เลตเตอร์ออฟเครดิตทั้งสองประเภทนี้เอื้อประโยชน์ต่อผู้ขายที่ไม่สามารถผลิตสินค้าหรือบริการได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ผู้รับประโยชน์จะต้องเป็นฝ่ายที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการปฏิบัติตามเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิต เนื่องจากเลตเตอร์ออฟเครดิตทั้งสองรูปแบบนี้มีเงื่อนไขที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน

4) เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการซื้อขายต่อเนื่อง เป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการค้าขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่ดำเนินการซื้อขายกันมายาวนาน เหมาะสำหรับการสั่งซื้อสินค้าประเภทเดิมซ้ำๆ โดยความเสี่ยงประการหลักที่ผู้ขายอาจจะพบเจอก็คือ การจัดทำเอกสารผิดพลาด ไม่ตรงตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่อาจเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้นน้อยมาก เนื่องจากผู้ขายย่อมมีความคุ้นเคยในการจัดทำเอกสารกับคู่ค้ารายเดิมอยู่แล้ว

คำสำคัญ: ความเสี่ยงของเลตเตอร์ออฟเครดิต ผู้รับประโยชน์ การชำระเงินด้วยเลตเตอร์ออฟเครดิต

ABSTRACT

This research is the quantitative research which the purposes aim to 1) study terms and conditions of each types of letter of credit which are mostly used among the international trade and the related regulations

(UCP600 and ISBP 745) and their effects on the payment risk of the beneficiary. 2) analyse the payment risk and the causes of the risks under letter of credit and how to reduce them in the beneficiary's perspective.

Letter of Credit is one of the most popular payment method for International Trade due to its process that can help the sellers to collect the money from their business partners. Nowadays, in term of the sellers who would like to please their clients, they tend to be the one who have to take more risks by sending the goods to the buyers before getting paid. For this reason, this research mainly focus on the benefits of this payment form which can allocate risks between buyers and sellers. This research has been done by analyzing the various types of Letter of Credit which included Transferable, Back-to-Back, Red Clause, Revolving and Confirmed Letter of Credits in order to realize the payment risks under each type. For every types of letter of credit, the sellers have less risks in term of getting the payment from the Issuing Bank if they submit the complying documents which get along with the terms and conditions in the letter of credit according to UCP600, the latest set of rules that regulate the usage of the letter of credit. The only way that the beneficiary can get the payment is that the applicant has to accept the discrepancy(ies) by announce the waiver of discrepancy to the Issuing Bank. The result can be summarized the specific terms and conditions of each types of letter of credit and the situations that the sellers or the beneficiary under the Letter of Credit do take some risks as follows: -

1) The sellers have less risks in Red Clause Letter of Credit because they can get the payment in advance from the bank directly before shipping the goods to the buyer or the applicant under letter of credit but in some cases, the seller cannot get the last sum because of the condition in Letter of Credit ask the beneficiary (seller) to present a warranty certificate issued by the applicant (buyer). If the applicant don't send that kind of document to the beneficiary, the beneficiary might fail to claim the rest amount.

2) Confirmed Letter of Credit cannot reduce the payment risk of the beneficiary if he/she submitted the documents to the Issuing Bank with discrepancy(ies). Also, the beneficiary might lose the commission fee to the Confirming Bank without getting any profit back as he/she expected.

3) Transferable and Back-to-Back Letter of Credit are the optional tools for the sellers to receive money while they have not got enough goods to provide for their customers. These types of letter of credit work well for the traders who cannot produce their own goods or services. However, it requires the effort of the beneficiary to fulfill the condition of the Letter of Credit due to its complexity.

4) Revolving Letter of Credit is the most effective way for the seller to get the payment from their clients among those they have long relationship in trading with. The beneficiary under this type of letter of credit should be aware of the payment risk if they are not careful enough to complete the complying documents along with terms and conditions of the letter of credit. However, this type of risk rarely occurs because the beneficiary under this letter of credit might get used to the document preparation for the same client.

KEYWORDS: Payment Risks, Beneficiary, Letter of Credit

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การค้าระหว่างประเทศ มีปัญหาหลักอยู่ 2 ประการ คือ ระยะเวลาและข้อจำกัดในการชำระเงิน ด้วยเหตุที่ผู้ซื้อและผู้ขายอยู่กันคนละประเทศ ทำให้การค้าระหว่างประเทศมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างไปจากการค้าภายในประเทศ โดยการค้าในประเทศ ผู้ซื้อผู้ขายจะมีการแลกเปลี่ยนสินค้า และชำระเงินภายในพรมแดนเดียวกัน แต่สำหรับการค้าระหว่างประเทศ ไม่สามารถเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้ากับการชำระเงินได้โดยตรง เนื่องจากมีระยะทางมาเป็นอุปสรรคประการสำคัญตามที่กล่าวไว้ในข้างต้น การค้าระหว่างประเทศจึงมีความเกี่ยวข้องกับการขนส่ง (transportation) เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้ซื้อในประเทศหนึ่งจะสามารถรับสินค้าได้ต่อเมื่อได้รับเอกสารขนส่งและเอกสารประกอบอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการดำเนินพิธีทางศุลกากรขาเข้า ซึ่งผู้ขายอีกประเทศหนึ่งจัดส่งมาให้เท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การชำระเงินของผู้ซื้อ เป็นการชำระเงินเพื่อรับเอกสาร (documentary sale) ควบคู่ไปกับการซื้อขายสินค้า (กำชัย จงจักรพันธ์, 2557) รูปแบบการชำระเงินในทางการค้าระหว่างประเทศ มีอยู่หลากหลายวิธีด้วยกัน แต่วิธีการของเลตเตอร์ออฟเครดิต ถือเป็นวิธีการชำระเงินในการค้าระหว่างประเทศที่ค่อนข้างได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นรูปแบบการชำระเงินที่ธนาคารเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการชำระเงินแทนผู้ซื้อ เมื่อคู่ค้าตกลงกันในสัญญาซื้อขายเรียบร้อยแล้ว ผู้ซื้อจะนำสัญญาซื้อขายไปติดต่อธนาคารของตนให้ดำเนินการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้ขาย ผู้ขายมีหน้าที่จัดทำเอกสารจัดส่งให้แก่ธนาคารของผู้ซื้อ เมื่อธนาคารของผู้ซื้อตรวจสอบแล้วว่า เอกสารที่ผู้ขายจัดทำมาเพื่อเรียกเก็บเงิน มีความถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตทุกประการ ธนาคารผู้ดำเนินการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตมีภาระผูกพันต้องดำเนินการชำระเงินให้แก่ผู้ขายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่ปัญหาสำคัญที่มักพบคือผู้ขาย หรือที่ในเลตเตอร์ออฟเครดิตเรียกว่า ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ยังคงประสบปัญหาการไม่ได้รับชำระเงินอยู่ ทั้งๆ ที่ธนาคารเปิดเครดิตเป็นเครื่องมือในการรับรองความเสี่ยงของการชำระเงิน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความเสี่ยงของผู้ขายที่ใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตในการรับชำระเงิน โดยจะพิจารณาจากประเภทของเลตเตอร์ออฟเครดิตว่าผู้ขายต้องแบกรับความเสี่ยงจากเลตเตอร์ออฟเครดิตแต่ละประเภทมากน้อยเพียงใด และจะมีวิธีการใดในการรับมือกับความเสี่ยงเหล่านั้นที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศที่ใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเครื่องมือในการชำระเงินเป็นไปได้อย่างราบรื่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ ที่นิยมใช้ทั่วไปในทางการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน รวมถึงกฎเกณฑ์ตาม UCP 600 และ ISBP 745 ว่ามีผลต่อความเสี่ยงที่ผู้ขายจะต้องรับอย่างไรบ้าง

(2) ศึกษาความเสี่ยงและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความเสี่ยง ภายใต้อเลตเตอร์ออฟเครดิตในรูปแบบต่างๆ และวิธีการลดความเสี่ยงที่ผู้ขายต้องพบเจอ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ด้วยความที่เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ L/C ทางการค้าเป็นตราสารอย่างหนึ่งที่ถูกออกโดยธนาคารพาณิชย์ ตามคำขอของผู้ซื้อส่งไปให้ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ เพื่อเป็นคำรับรองหรือคำสัญญาของธนาคารที่ออกกว่าจะ

จ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอนให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์แสดงเอกสารได้ถูกต้องครบถ้วนตามที่ระบุไว้ใน L/C นั้น (อาวูธ โพธิ์เล็ก, 2544) การพิจารณาว่า เอกสารที่ผู้รับประโยชน์ได้ส่งมาเรียกเก็บนั้น มีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับพิจารณาของธนาคารที่ยึดตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นหลัก ไม่ใช่แค่มองว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเพียงเครื่องมือในการชำระเงินเท่านั้น (Bacon, 2006)

Gao (2006) ให้ข้อมูลว่า เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า เลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดและกระจายความเสี่ยงให้แก่ฝ่ายต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านระบบการเรียกเก็บ (negotiation) การใช้ เลตเตอร์ออฟเครดิตอย่างแพร่หลายนี้ จึงก่อให้เกิดความคลาดหายและการกำหนดบทบาทที่ขัดแย้งของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เลตเตอร์ออฟเครดิต จึงเป็นธุรกรรมที่ถูกหยิบยกขึ้นมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นกับคู่สัญญา ตามทฤษฎีความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในการทำสัญญา (choice under risk and uncertainty) จึงกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า จำเป็นต้องมีการเกิดขึ้นของสัญญาต่างๆก่อนที่จะเกิดธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิต

แม้ว่าการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต จะไม่ได้มีสภาพบังคับใช้เสมือนเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ก็มีกฎเกณฑ์ ข้อกำหนดและวิธีปฏิบัติที่ออกโดยสภาหอการค้าระหว่างประเทศ (International Chamber of Commerce: ICC) ที่เรียกว่า “Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP” กฎเกณฑ์ดังกล่าวได้มีการพัฒนาและปรับปรุงมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1993 จนมาเป็นฉบับปัจจุบันที่ใช้กันอยู่คือ “UCP600” ฉบับปรับปรุงล่าสุด ปี ค.ศ. 2007 ซึ่งเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติตามโดยทั่วไปกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต (ICC, 2007)

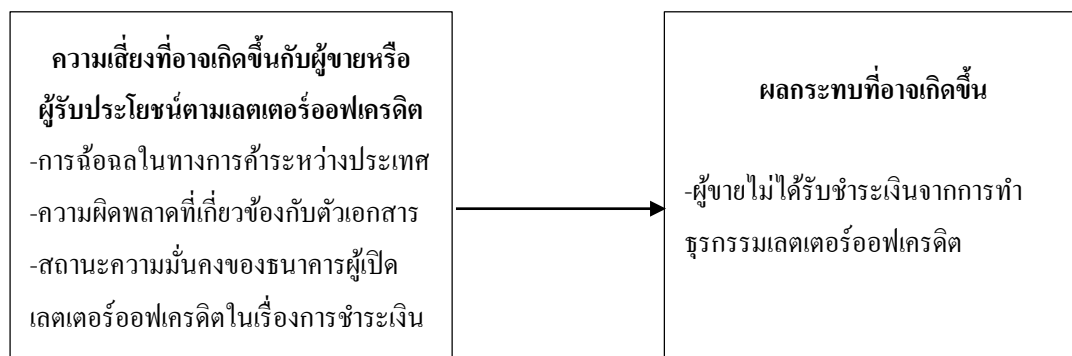
ข้อกำหนดที่น่าสนใจประการหนึ่งใน UCP600 มาตรา 34 มีใจความว่า ธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบหรือมีการผูกพันในการพิสูจน์รูปแบบ ความถูกต้องแม่นยำ ความแท้จริง การปลอมแปลงหรือผลทางกฎหมายของเอกสารทั้งที่มีเงื่อนไขปรากฏอยู่โดยทั่วไปหรือเงื่อนไขที่เพิ่มเติม และไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดสินค้าต่างๆ ปริมาณ น้ำหนัก คุณภาพ เงื่อนไข การบรรจุหีบห่อ การขนส่ง มูลค่าหรือลักษณะภายนอกที่ปรากฏอยู่ของสินค้า การบริการหรือการกระทำต่างๆที่สำแดงไว้บนเอกสาร ความสุจริต การกระทำหรือเจตนาในการทำความสามารถในการชำระหนี้ หรือการกระทำใดๆของเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้า ผู้รับขนส่ง ตัวแทนผู้รับขนส่ง ผู้ได้รับมอบกรรมสิทธิ์ ผู้รับประกันตัวสินค้าหรือการกระทำของบุคคลอื่นๆ ประกอบกับในรายงานของ ICC International Maritime Bureau. (2002, pp. 28-29) กล่าวว่า ใน UCP 500 (เป็นข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตซึ่งเป็นข้อบังคับที่ออกมาก่อนหน้า UCP 600 ฉบับปัจจุบัน) ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ธนาคารไม่มีหน้าที่ต้องพิจารณาความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร คำตอบแทนที่ธนาคารได้รับมาจากลูกค้าของตนไม่ได้เอื้ออำนวยให้ธนาคารจำต้องเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบเพิ่มเติม โดยธนาคารก็จะดำเนินการไปตามหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายมาเท่านั้น ธุรกรรมทางการค้าส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจึงบังคับใช้ระหว่างเหล่าผู้ซื้อผู้ขายที่มีความสุจริตต่อกัน อย่างไรก็ตาม ธนาคารควรให้ความสนใจในแง่ที่ว่า ธนาคารเองถือเป็นผู้ที่ทราบข้อมูลเป็นอย่างดีว่า ลูกค้าของตนร้องขอให้ธนาคารสนับสนุนธุรกรรมทางการเงินในส่วนใดบ้าง อีกทั้งลูกค้าของธนาคารอาจมีธุรกรรมในลักษณะเดียวกันนี้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ต่อเนื่องพอสมควรหรือไม่ เป็นต้น ทางหนึ่งที่จะดำเนินการดังกล่าวได้ คือ ธนาคารต้องใช้หลักการตรวจสอบรายละเอียดของแต่ละธุรกรรม เช่น การตรวจสอบความแท้จริงของเอกสารขนส่งทางเรือ (Bill of Lading) และเอกสารอื่นๆที่มีการส่งมาเรียกเก็บตามเลตเตอร์ออฟเครดิต การ

ตรวจสอบในลักษณะนี้ เป็นวิธีเดียวที่ธนาคารจะมั่นใจได้ว่า ธนาคารกำลังสนับสนุนการเงินให้กับสินค้าที่ตรงตามที่ลูกค้าแจ้งให้ธนาคารทราบจริงๆ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ธนาคารอาจจะตรวจจับสัญญาณความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น แม้ว่าธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบตามที่ได้กล่าวมาแล้ว หากธนาคารใช้ความระมัดระวังเพิ่มมากขึ้นก็อาจป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากเลตเตอร์ออฟเครดิตได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการฉ้อฉลหรือมีเหตุผิดปกติที่ทำให้ผู้ซื้อผู้ขายไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายคาดไว้

จากข้อกำหนดดังกล่าว ได้นำไปสู่ข้อสังเกตที่ว่า ธนาคารควรจะมีบทบาทอย่างไร ในแง่ที่ธนาคารน่าจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและได้เห็นเอกสารต่างๆ ผ่านมืออยู่โดยตลอด แม้ว่าผู้ซื้อหรือผู้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต และธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตจะตกลงร่วมกันที่จะแบกรับความเสี่ยงหลากหลายรูปแบบที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกรรม แต่ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ควรที่จะต้องแบกรับความเสี่ยงที่จะต้องยอมรับหากมีการยื่นเอกสารที่ปลอมแปลงมาเรียกเก็บ ผู้ขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตและธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตมีข้อควรระวังบนพื้นฐานของเอกสารที่แท้จริงและถูกต้อง ส่วนผู้รับประโยชน์หรือผู้ขายก็มีหน้าที่ที่จะต้องยื่นเอกสารที่ถูกต้องและดำเนินการโดยสุจริต อย่างไรก็ตาม หากมีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการฉ้อฉลของบุคคลที่สาม เช่นผู้รับขนส่งสินค้าโดยที่ผู้รับประโยชน์ไม่ทราบถึงกลฉ้อฉลนั้น ผู้ที่สมควรรับภาระความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ควรที่จะเป็นของฝ่ายผู้ขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตและธนาคารผู้เปิดเครดิต แต่ควรเป็นความรับผิดชอบของผู้รับประโยชน์ เนื่องจากถือเป็นผู้ที่มีลำดับนิติสัมพันธ์หรือความใกล้ชิดกับผู้ทำการฉ้อฉลมากกว่าฝ่ายอื่นๆ (Gao, 2002, pp. 132-133)

งานศึกษาของนิติกาญจน์ วิจิตรวิญกุล (2555) ระบุว่า สำหรับประเทศไทยเอง ปัจจุบันยังมีได้มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ดังนั้น จึงต้องใช้กฎหมายเท่าที่มีอยู่มาปรับใช้แก้คดี (เช่น หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน เป็นต้น) เนื่องจากศาลไม่สามารถที่จะปฏิเสธการตัดสินคดี โดยอ้างเหตุไม่มีบทกฎหมายที่จะบังคับใช้แก้คดีได้ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 134 ซึ่งการต้องบังคับใช้กฎหมายเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่เพียงพอครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาอันเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตได้ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างทางกฎหมาย และความไม่เหมาะสมในผลแห่งคดีขึ้น รวมทั้งในกรณีการฉ้อฉลในเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เกิดขึ้นในความรับรู้ของผู้รับประโยชน์หรือไม่ก็ตาม ประเทศไทยก็มีได้มีกฎหมายบัญญัติถึงผลในกรณีดังกล่าวไว้ทั้งสิ้น

จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างกรอบแนวความคิดสำหรับ การศึกษาโดยการพิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ได้แก่ การฉ้อฉลในทางการค้าระหว่างประเทศ ความผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับตัวเอกสาร และ สถานะความมั่นคงของธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตในเรื่องการชำระเงิน หากผู้ขายทราบถึงความเสี่ยงเหล่านั้นแล้ว ก็จะสามารถลดความเสี่ยงที่ผู้ขายจะไม่ได้รับชำระเงินจากธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตลงได้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดความสัมพันธ์สิ่งที่น่าสนใจมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

หากผู้ขายทราบถึงลำดับของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ ก็อาจจะทำให้ผู้ขายสามารถเลือกใช้ประเภทของเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เหมาะสมกับลักษณะการค้าของตนเพื่อลดทอนความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตได้

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 แบบแผนการวิจัย

วิธีที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นการค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ และเอกสารเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีการทำธุรกรรมจริงของผู้ประกอบการไทยในช่วงปีพ.ศ. 2560

5.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัย คือ เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ ของผู้ประกอบการที่มีธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศโดยใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตในการชำระราคา ณ เดือนเมษายน – เดือนกันยายน พ.ศ. 2560 จำนวนทั้งหมด 130 ฉบับ

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูล โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ ของผู้ประกอบการที่มีธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศโดยใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตในการชำระราคา ณ เดือนเมษายน – เดือนกันยายน พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- เลตเตอร์ออฟเครดิตที่ไม่มีเงื่อนไขพิเศษ จำนวน 83 ฉบับ
- เลตเตอร์ออฟเครดิตที่เปิดโดยอาศัยเครดิตอีกฉบับหนึ่งเป็นหลักประกัน (Back-to-Back Letter of Credit) จำนวน 16 ฉบับ
- เลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนสิทธิได้ (Transferable Letter of Credit) จำนวน 13 ฉบับ
- เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทยืนยัน (Confirmed Letter of Credit) จำนวน 12 ฉบับ
- เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการซื้อขายต่อเนื่อง (Revolving Letter of Credit) จำนวน 4 ฉบับ
- เลตเตอร์ออฟเครดิตให้เบิกเงินล่วงหน้าได้ (Red Clause Letter of Credit) จำนวน 2 ฉบับ

จากประเภทของเลตเตอร์ออฟเครดิตทั้งหมด จะคัดเลือกมาเป็นจำนวนรวมทั้งหมดเป็น 130 ฉบับ ตั้งแต่ช่วงเดือนเมษายน – กันยายน 2560

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีการดำเนินการธุรกรรมระหว่างเดือนเมษายน – เดือนกันยายนพ.ศ. 2560 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 6 เดือน

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวมมาดำเนินการวิเคราะห์เพื่อคัดกรองลักษณะเฉพาะของเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ โดยใช้โปรแกรมเอ็กเซลในการรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติต่างๆ เช่น ค่าเฉลี่ยของปริมาณธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตแต่ละประเภท

6. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเลตเตอร์ออฟเครดิต พบว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ได้รับความนิยมในการใช้งานมากที่สุดในทางการค้าระหว่างประเทศคือ เลตเตอร์ออฟเครดิตที่ไม่มีเงื่อนไขพิเศษ โดยเป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เพิกถอนไม่ได้แบบธรรมดา (Irrevocable Letter of Credit) ส่วนเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทอื่นๆ ได้รับความนิยมในการใช้ลดหลั่นกันไป แต่ก็มีสัดส่วนไม่มากนักเมื่อเทียบกับเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทเพิกถอนไม่ได้ กล่าวได้อีกหนึ่งข้อ คือ เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทเพิกถอนไม่ได้ ถือเป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เป็นรูปแบบมาตรฐาน มีเงื่อนไขในการจัดทำเอกสารและข้อกำหนดที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และไม่มีข้อจำกัดเป็นการเฉพาะในส่วนนี้เองที่อาจจะทำให้เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทนี้ถูกหยิบยกมาใช้มากกว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทอื่นๆ แม้ว่า การเลือกใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทเพิกถอนไม่ได้ (Irrevocable Letter of Credit) จะเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากมีเงื่อนไขที่ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก ทำให้สามารถดำเนินการชำระราคาให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าผู้ซื้อและผู้ขายส่วนใหญ่จะเลือกใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะการค้าของตนแล้ว ก็ยังพบว่า เงื่อนไขบางประการของเลตเตอร์ออฟเครดิตแต่ละประเภท ก็ยังคงมีข้อจำกัดที่อาจทำให้ผู้ขายไม่ได้รับชำระเงินเช่นกัน โดยสามารถสรุปข้อจำกัดบางประการของเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1) การใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทให้เบิกเงินล่วงหน้าได้ (Red Clause Letter of Credit) ผู้รับประโยชน์มักประสบปัญหาในการเรียกเก็บยอดเงินสัดส่วนสุดท้าย เนื่องจากเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตบางฉบับ กำหนดให้ผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตนำใบรับรองคุณภาพของสินค้าที่ออกโดยผู้ซื้อมาขึ้นต่อธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต หากผู้ซื้อไม่จัดส่งเอกสารดังกล่าวมาให้อาจทำให้ผู้รับประโยชน์ไม่ได้รับชำระเงินในส่วนที่เหลือ

2) เลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทยืนยัน (Confirmed Letter of Credit) อาจไม่สามารถลดความเสี่ยงในการรับชำระเงินของผู้ขายได้ หากผู้ขายจัดทำเอกสารไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิต เมื่อจัดทำเอกสารไปเรียกเก็บเงินไม่ถูกต้อง นอกจากผู้ขายจะเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระเงินแล้ว ยังต้องดำเนินการชำระค่าธรรมเนียม

ในการยื่นยันเลตเตอร์ออฟเครดิตเองโดยที่อาจไม่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า เนื่องจากในทางปฏิบัติ มีน้อยครั้งที่ผู้ซื้อจะเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมในการยื่นยันเลตเตอร์ออฟเครดิตให้

3) เลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนสิทธิ์ได้ มีข้อพึงระวังเป็นพิเศษในการยื่นเอกสารไปเพื่อเรียกเก็บเงิน โดยการจัดทำเอกสารของผู้รับประโยชน์รายที่หนึ่ง (First Beneficiary) และผู้รับประโยชน์คนที่สอง (Second Beneficiary) จะต้องมีความสอดคล้องกันและเป็นไปตามเงื่อนไขที่เลตเตอร์ออฟเครดิตกำหนด

4) การจัดทำเอกสารเพื่อเรียกเก็บเงินจากเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เปิดโดยอาศัยเลตเตอร์ออฟเครดิตอีกฉบับหนึ่งเป็นหลักประกัน (Back-to-back Letter of Credit) มีความยุ่งยากและซับซ้อนกว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตประเภทอื่นๆ เนื่องจากจะต้องจัดทำเอกสารให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตฉบับหลัก

5) เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการซื้อขายต่อเนื่อง (Revolving Letter of credit) เป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ผู้ขายแทบจะไม่มีความเสี่ยงในการรับชำระเงิน เนื่องจากการซื้อขายระหว่างคู่ค้าที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน การจัดทำเอกสารและการชำระเงินจึงมีความแน่นอนสม่ำเสมอ ความเสี่ยงเดียวที่มีความเป็นไปได้ คือ การจัดทำเอกสารที่ไม่ถูกต้องส่งไปเรียกเก็บ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้นน้อยมาก เพราะผู้ขายคุ้นเคยกับการจัดทำเอกสารอยู่แล้ว

7. อภิปรายผล

ผลงานวิจัยฉบับนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Gao ที่กล่าวไว้ว่า เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า เลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดและกระจายความเสี่ยงให้แก่ฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านระบบการเรียกเก็บ (negotiation) การใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตอย่างแพร่หลายนี้ จึงก่อให้เกิดความคลาดหายและการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

8. ข้อเสนอแนะ

ผู้ซื้อผู้ขายที่เลือกใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นวิธีการชำระเงินระหว่างกันอาจไม่ทราบถึงข้อจำกัดของเลตเตอร์ออฟเครดิตแต่ละประเภทที่ตนเลือกใช้อยู่ คู่ค้าทั้งสองฝ่ายอาจจะตระหนักถึงข้อจำกัดดังกล่าวก็ต่อเมื่อประสบกับข้อจำกัดเหล่านั้นด้วยตนเอง ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้ว ในการทำธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิต ผู้ที่มีความชำนาญและทราบถึงข้อจำกัดต่างๆ ได้ดีที่สุด ก็คือ ธนาคารที่ให้บริการธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิต เนื่องจากธนาคารเป็นผู้ที่ดำเนินการเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการทั้งหมดและได้ตรวจสอบเอกสารต่างๆ อยู่ตลอด ดังนั้น หากธนาคารให้คำแนะนำแก่ผู้ซื้อและผู้ขาย ถึงข้อจำกัดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต พร้อมทั้งเสนอแนะการระบุเงื่อนไขที่จะทำให้ผู้ขายได้รับชำระเงินได้ง่ายขึ้น ก็จะทำให้ธนาคารสามารถขยายขอบเขตของการให้บริการแก่ลูกค้าของตนเองได้กว้างขวางยิ่งขึ้นในฐานะที่เป็นสถาบันที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ซื้อผู้ขายให้ดำเนินธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตให้ เพิ่มเติมจากเดิมที่ธนาคารมีบทบาทเพียงแคเป็นตัวกลางในการชำระเงินและตรวจสอบเอกสารเท่านั้น

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลโดยรวบรวมเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มาจากการทำธุรกรรมของผู้ประกอบการไทยกับคู่ค้าจากประเทศอื่นๆ ในช่วงเดือนเมษายน-เดือนกันยายน 2560 และเป็นข้อมูลเฉพาะที่ถือเป็นความลับทางการค้า หากจะดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อขยายผลการศึกษาอาจจะต้องดำเนินการ

ติดต่อกับธนาคารที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อเข้าถึงข้อมูลเป็นการเฉพาะและต้องไม่นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เพื่อผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำหรับการให้ความรู้และชี้แนะแนวทางในการวิจัย

10. เอกสารอ้างอิง

กำชัย จงจักรพันธ์. (2557). **กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพฯ:โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน.)

ชนินทร์ พิทยาวิวิธ. (2549). **เลตเตอร์ออฟเครดิตการค้ายุคเขตการค้าเสรี**. กรุงเทพฯ:อักษรสโภณ.

ชวลิต อรรถศาสตร์. **การชำระเงินค่าสินค้าระหว่างประเทศ**. คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ. (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา)

ประยูร จินดาประดิษฐ์. **การธนาคารพาณิชย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสมัย)

ณัฐติกาญจน์ วัชรวิริยกุล. (2555). ผลของการซื้อขายในเลตเตอร์ออฟเครดิตที่กระทำโดยบุคคลอื่น นอกเหนือจากผู้รับประโยชน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ.

สุรเดช หงษา. (2549). ปัญหาการรับซื้อเอกสารและสิทธิไต่เบี่ยงในเลตเตอร์ออฟเครดิต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.

อาวูธ โพธิ์เล็ก. **คำอธิบายกฎระเบียบ UCP 600 REVISION 2007. eUCP 1.1. URR 525. URC 522. ISP 98**. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เอ็มเอ็ดดิวิชั่นกรุ๊ป)

Katz, R. (2008). *Insight into ucp600 collected articles from dci 2003 to 2008*. Paris:ICC Services Publication.

ICC International Maritime Bureau. (2002) *TRADE FINANCE FRAUD Understanding the Threats and Reducing the Risk*. Paris: ICC Publication

Schütze, R. A. & Fontane, G. (2003). *Documentary credit law throughout the world annotated legislation more than 35 countries*. Paris:ICC Publishing S.A.

Xiang Gao. *THE FRAUD RULE IN THE LAW OF LETTER OF CREDIT A Comparative Study*. Kluwer Law International. 2002

**การตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ :
ศึกษาเฉพาะคดีที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.**

**REVIEWING ON VICTIM CRIMINAL PROCEDURE IN OFFENCE
REGARDING CORRUPTION AGAINST GOVERNMENT DUTY:
CASE STUDY OF CRIMINAL CASE IN THE NATIONAL COUNTER
CORRUPTION COMMISSION**

**ภาณุพงศ์ ในเรือน
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail : kentado_5@hotmail.com
ดร.สุริย์ฉาย พลวัน
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail : sureeshine@yahoo.com**

บทคัดย่อ

การที่ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมมีสิทธิร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดกรณีเดียวผิดกฎหมายหลายบท และมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งหากพนักงานสอบสวนสอบสวนเสร็จหรือศาลได้วินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่ออำนาจการไต่สวนและวินิจฉัยคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นไปตามหลักการห้ามดำเนินคดีอาญาซ้ำ (*Ne bis in idem*) ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายส่งผลกระทบต่ออำนาจการดำเนินคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย

คำสำคัญ: การกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ, การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย, ตรวจสอบการดำเนินคดีอาญา, คณะกรรมการ ป.ป.ช.

ABSTRACT

The victims directly affected by the government officials' in Offence Regarding Corruption Against Government Duty, the malfeasance in office or the dishonest act in the performance of duties in justice matters are entitled to make a complaint to the police investigator to charge the government officials with one and the

same act of criminal offence applicable to several rules of law and also entitled to prosecute to the Criminal court in Corruption and Misconduct Division. In case the police investigator accomplishes investigation or the court fully judges the main issues in such case, these will influence the inquisitorial power and adjudicating power belonging to the National Anti-Corruption Commission (NACC) according to *Ne bis in idem* principle. Therefore, to prevent the effect of the prosecution by the victim to the indictment power of the NACC, the author suggests the appropriate legal measure for reviewing on victim criminal procedure shall be legislated.

KEYWORDS: government officials' in Offence, victim criminal procedure, reviewing on criminal procedure, The National Anti-Corruption Commission

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเอกชนทำให้เอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหายมีสิทธิร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หรือยื่นคำกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ไต่สวนและวินิจฉัยคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงผู้เสียหายใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีสิทธิดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐถือว่าได้ว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ อย่างไรก็ตามจากรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักรในปี 2559 พบว่าศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบรับคดีไว้พิจารณาจำนวน 263 คดี พิพากษาคดีแล้วเสร็จจำนวน 56 คดี ในจำนวนนี้พบว่าศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์ชนะจำนวน 13 คดี พิพากษาให้จำเลยชนะจำนวน 25 คดี ถอนฟ้องจำนวน 6 คดี จำหน่ายคดีจำนวน 3 คดี ยกฟ้องโดยเหตุอื่นจำนวน 9 คดี เห็นได้ว่าศาลวินิจฉัยไม่ลงโทษจำเลยมีจำนวนสูงถึง 43 คดี ดังนั้นการที่ผู้เสียหายใช้สิทธิดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่ผ่านกระบวนการดำเนินคดีอาญาของรัฐอาจส่งผลต่อการพิจารณาตัดสินของศาลรวมถึงอำนาจดำเนินคดีอาญาของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในชั้นก่อนฟ้องและหลังฟ้องคดีหลายประการ ดังนี้

ปัญหาประการแรกผู้เสียหายใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดซึ่งเป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ย่อมทำให้สิทธิในการนำคดีมาฟ้องในประเด็นเดียวกันเป็นอันระงับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) ส่งผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่อาจไต่สวนเจ้าหน้าที่รัฐในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมได้อีก

ปัญหาประการที่สองผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่อาจไต่สวนคดีในความผิดที่เป็นประเด็นอย่างเดียวกันได้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดห้ามไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับคำกล่าวหาเรื่องที่เป็คดีอาญาในประเด็นอย่างเดียวกันและศาลได้ประทับรับฟ้องหรือพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว

ปัญหาประการสุดท้ายเป็นกรณีการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการในคดีที่ผู้เสียหายใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และเป็นความคิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดกระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือมีความเสียหายสูง ซึ่งการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายเพียงฝ่ายเดียวอาจส่งผลกระทบต่อคดีในชั้นศาลทำให้ศาลไม่สามารถลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำผิดได้

ดังนั้น จากปัญหาดังที่กล่าวมาจึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาแนวทางในการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อให้การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติของกฎหมาย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี อำนาจการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย ในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ
- 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่
- 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายเพื่อตรวจสอบการดำเนินคดีของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิดทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการดำเนินคดีของผู้เสียหายในคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อแผ่นดิน รวมถึงกระบวนการตรวจสอบอำนาจฟ้องของผู้เสียหายโดยเฉพาะในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิดทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 รวมถึงพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีความผิดต่อแผ่นดินและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ ตำราและหนังสือ รายงานการวิจัยต่างๆ วิทยานิพนธ์บทความทางวิชาการ คำพิพากษาศาลฎีกาและสืบค้นทางระบบอินเทอร์เน็ตในเรื่องที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศ

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย รวมถึงศึกษามาตรการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาและประพฤติดุกลจริต พ.ศ. 2559 ซึ่งผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ประเด็นการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายกรณีร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

(1) ตามหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำ (*Ne bis in idem*) ได้กำหนดห้ามดำเนินคดีอาญาซ้ำในการกระทำ ความผิดเดียวกันหรือในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งหลักการดังกล่าวมุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองไม่ให้มีการลงโทษสำหรับการกระทำผิดกรณีเดียวกันถึงสองครั้ง ถือได้ว่าหลักการห้ามดำเนินคดีอาญาซ้ำ (*Ne bis in idem*) เป็นเงื่อนไขแห่งการระงับคดีในทางอาญา ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 19(4) ไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท จึงทำให้เกิดปัญหากรณีผู้เสียหาย ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พบว่า มาตรา 21 กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจมีอำนาจสอบสวนและดำเนินคดีที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจการสอบสวนคดีพิเศษหรือคดีที่มีการกระทำ ความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน ดังนั้นจึงควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทด้วย เนื่องจากทำให้การกระทำผิด ที่เป็นกรรมเดียวกันได้รับการสอบสวนเพียงครั้งเดียวโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง

(2) ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 89 กำหนดการประสานคดีระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพนักงานสอบสวน เกี่ยวกับการ ส่งคำร้องทุกข์มาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาว่าอยู่ในอำนาจหรือไม่ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจส่งเรื่อง ที่กล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่กลับไปยังพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการประสานงานคดีระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับ พนักงานสอบสวนยังไม่ครอบคลุมในความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดกฎหมายหลายบท โดยจาก การศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พบว่า มาตรา 21/1 กำหนดการ ประสานงานคดีระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไว้ โดยให้พนักงานสอบสวนคดี พิเศษส่งเรื่องกรณีที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ ใน ระหว่างที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ได้มีมติพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจทำการสอบสวนไปพลางก่อน ได้ นอกจากนั้น มาตรา 32 ยังกำหนดกระบวนการสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงาน

อัยการในคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการแสวงหาข้อเท็จจริง และให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสรุปสำนวนที่สอบสวนร่วมกัน หากพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดี กฎหมายกำหนดให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทำความเห็นแย้ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 ได้ ดังนั้นจึงควรกำหนดกระบวนการประสานคดีระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพนักงานสอบสวนให้ครอบคลุมในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ในเรื่องของอำนาจส่งคำร้องทุกข์ อำนาจสอบสวน รวมถึงกระบวนการสอบสวนคดีร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพนักงานสอบสวนด้วย

2) ประเด็นการฟ้องคดีของผู้เสียหายต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบส่งผลต่ออำนาจไต่สวนและวินิจฉัยคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

โดยหลักการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนและวินิจฉัยคดี หากไต่สวนแล้วพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งสำนวนการไต่สวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่งฟ้องคดีต่อไป ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 16 กำหนดให้ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้ ถ้าศาลประทับรับฟ้องคดีของผู้เสียหายไว้พิจารณา และขณะเดียวกันยังมีคดีกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ระหว่างการไต่สวนและวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 86 กำหนดห้ามไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับคำกล่าวหาเรื่องที่เป็คดีอาญาในประเด็นอย่างเดียวกันและศาลได้ประทับรับฟ้องหรือพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ย่อมเป็นการตัดอำนาจไต่สวนคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยผลของกฎหมายทันที เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกรดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายของประเทศอังกฤษพบว่ากฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิร้องทุกข์และฟ้องคดีต่อศาลทั้งในความผิดยอมความได้และความผิดต่อแผ่นดิน แต่ก็ให้อำนาจหน่วยงานรัฐ คือ Crown Prosecution Service (CPS) มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของประชาชน หากเห็นว่าผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือกระทบต่อสาธารณะ CPS มีอำนาจสั่งให้ผู้เสียหายยุติการดำเนินการหรือระงับการดำเนินของผู้เสียหายได้ตามที่ CPS เห็นสมควร นอกจากนี้ CPS อาจจะเข้าดำเนินคดีอาญาดังกล่าวแทนผู้เสียหายเอง ดังนั้น ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะเป็นองค์กรหลักในการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจระงับการใช้สิทธิฟ้องคดีของผู้เสียหายได้ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยคดีในความผิดนั้นให้เสร็จสิ้นก่อน

3) ประเด็นการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการในคดีที่ผู้เสียหายใช้สิทธิยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อศาลกรณีเป็นคดีที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์สาธารณะ

ในการพิจารณาคดีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบสำหรับคดีที่ผู้เสียหายเท่านั้นเป็นโจทก์ จะพิจารณาจากหลักฐานของผู้เสียหายนำสืบรวมถึงศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ ส่วนในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการไต่สวนมาเป็นหลักในการแสวงหาความจริงในคดี เห็นว่าในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ ศาลจะต้องมีการพิจารณาเพื่อแสวงหาความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานมากกว่าคดีที่อัยการสูงสุด หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ เนื่องจากคดีดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการรวบรวม

พยานหลักฐานในชั้นไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อนแล้ว ทำให้ศาลสามารถทราบถึงข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับความเสียหาย หรือผลกระทบจากการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อที่ศาลจะพิจารณาคดีได้ต่อไป ในการพิจารณาคดีทูลฎีกาให้ศาลนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาบังคับใช้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเรื่องที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์กรณีกว่าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่เป็นเรื่องที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือมีผลให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะ อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจเข้าเป็นโจทก์ในคดี โดยการยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกรณาดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีผู้เสียหายมีสิทธิดำเนินคดีอาญาอย่างจำกัด โดยมีสิทธิฟ้องคดีเฉพาะความผิดเล็กน้อยเท่านั้น และมีเงื่อนไขว่าผู้เสียหายต้องดำเนินการประนีประนอมกับคู่กรณีเสียก่อน หากคดีที่ผู้เสียหายฟ้องมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจเรียกให้พนักงานอัยการเข้าดำเนินคดีดังกล่าวแทนผู้เสียหายหรือความผิดที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเป็นกรณีเดียวผิดกฎหมายหลายบทต่อรัฐผู้เสียหายไม่อาจยื่นฟ้องคดีดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ศาลเรียกอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เข้ามาเป็นโจทก์ร่วมในคดี เนื่องจากคดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาคดี ศาลย่อมทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีมากกว่าพนักงานอัยการ

6. อภิปรายผล

จากการวิจัยทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมได้ อันเป็นไปตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย ดังนี้

1) จากศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่าการกระทำผิดอาญาของเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายต่อเอกชนด้วยทำให้เอกชนสามารถเป็นผู้เสียหายและมีสิทธิดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ซึ่งเป็นการกระทำความผิดกรณีเดียวผิดกฎหมายหลายบทอันไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและเอกชน อย่างไรก็ดีตามการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ หน่วยงานของรัฐก็มีกระบวนการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายด้วยเช่นกันซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการตรวจสอบคดีอาญาโดยพบว่าทั้งประเทศที่ใช้ระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาต่างมีการกำหนดกระบวนการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญารวมถึงการตรวจสอบการดำเนินคดีของผู้เสียหายไว้ด้วย

2) จากการศึกษาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาและประพฤตินิষอบ พ.ศ. 2559 เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พบว่าการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ซึ่งกำหนดไว้เช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาและประพฤตินิষอบ พ.ศ. 2559 โดยกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤตินิষอบได้แต่อย่างไรก็ตามในประเทศอังกฤษให้อำนาจหน่วยงานของรัฐ Crown Prosecution Service (CPS) มีอำนาจตรวจสอบ

การดำเนินคดีอาญาของประชาชนได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายเพื่อป้องกันการใช้อิทธิพลฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือใช้อิทธิพลฟ้องคดีเพื่อไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยคดี ย่อมทำให้การดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงตามหลักการดำเนินคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีโดยหลักเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ แต่บางกรณีที่เป็นความผิดเล็กน้อยก็เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้เช่นกัน และหากเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือคดีที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจเรียกพนักงานอัยการเข้ามาดำเนินคดีแทนผู้เสียหายด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าหากกำหนดให้ศาลมีอำนาจเรียกพนักงานอัยการเข้ามาในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นคดีที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะได้ ตามหลักการดำเนินคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีถือเป็นมาตรการที่ทำให้รัฐสามารถตรวจสอบควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายได้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากโดยหลักการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐส่งผลโดยตรงต่อรัฐในฐานะเจ้าของผู้ใช้อำนาจและมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ก็ควรกำหนดให้มีมาตรการดังกล่าวด้วยเช่นกันสรุปได้ว่าทั้งประเทศอังกฤษที่ใช้ระบบกล่าวหาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่ใช้ระบบไต่สวนต่างมีกระบวนการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายไว้เป็นไปตามแนวคิดการตรวจสอบคดีอาญานอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสอบสวนในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายบทยอมทำให้ความผิดในประเด็นเดียวกันหรือเรื่องเดียวกันได้รับการสอบสวนให้เสร็จสิ้นไปในคราวเดียวเป็นไปตามหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำ (*Ne bis in idem*) ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมยังไม่มีการกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการไต่สวนวินิจฉัยคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นสอดคล้องกับสมมติฐานที่ควรกำหนดกระบวนการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายทั้งชั้นก่อนและหลังฟ้องคดี ดังนี้

ประเด็นแรกเรื่องอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทเพื่อเป็นไปตามหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำ (*Ne bis in idem*) จึงเห็นควรให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นที่เป็นการกระทำความผิดเดียวกันหรือเรื่องเดียวกัน เพื่อให้มีการสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงครั้งเดียว นอกจากนี้หากความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท เป็นคดีที่ยุ่งยากและมีความซับซ้อน ควรกำหนดให้มีกระบวนการสอบสวนคดีร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพนักงานสอบสวน เนื่องจากแต่ละองค์กรมีความเชี่ยวชาญในการหาแสวงหาพยานฐานเฉพาะด้านต่างกัน การสอบสวนร่วมกันน่าจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่สองเรื่องการใช้สิทธิฟ้องคดีของผู้เสียหายต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบส่งผลต่ออำนาจไต่สวนและวินิจฉัยคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากคดีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องต่อศาลและศาลประทับรับฟ้องไว้ เป็นเรื่องเดียวกันหรือประเด็นอย่างเดียวกันและยังอยู่ในระหว่างไต่สวนคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจการไต่สวนคดีต่อไปได้ แม้ว่าตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 จะกำหนดให้ศาลมีอำนาจเรียกรายงานและสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงมาเพื่อ

ประกอบการได้ส่วนมูลฟ้องและหากศาลเห็นสมควรอาจสั่งให้รอการได้ส่วนมูลฟ้องหรือการพิจารณาคดีของผู้เสียหายไว้เพื่อรอผลการได้ส่วนคดีก่อนได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าหากผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีโดยใช้สิทธิไม่สุจริตเพื่อช่วยเหลือจำเลย หรือชิงฟ้องคดีก่อนเพื่อคัดอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมส่งผลต่อสำนวนการได้ส่วน ดังนั้น เพื่อตรวจสอบการใช้สิทธิดำเนินคดีของผู้เสียหายควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจระงับการใช้สิทธิฟ้องคดีของผู้เสียหายได้

ประการสุดท้ายการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการในคดีที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ หากการใช้สิทธิฟ้องคดีของผู้เสียหายศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐด้วย ควรที่จะให้ศาลเรียกอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการเข้ามาในคดีโดยเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายเพื่อควบคุมการดำเนินคดีและรักษาผลประโยชน์ของรัฐ โดยผู้วิจัยเห็นว่าการที่อัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการจะเข้ามาในคดีเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 เป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยากเนื่องจากพนักงานอัยการไม่อาจทราบได้ว่าผู้เสียหายฟ้องคดีเรื่องใดไว้บ้าง ดังนั้น การกำหนดให้ศาลเรียกอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการเข้ามาในคดีเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่สามารถบังคับใช้ได้มากกว่า

จากการศึกษาผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรกำหนดให้รัฐสามารถตรวจสอบการใช้สิทธิการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมได้ ย่อมทำให้กระบวนการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นไปตามเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาและการศึกษากฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา ผู้วิจัยขอเสนอมาตรการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย โดยแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ดังนี้

1. ควรแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 19(4) โดยกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจได้ส่วนและวินิจฉัยคดีที่เป็นความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. สั่งไม่ริ้มมูลความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้พนักงานสอบสวนที่สอบสวนร่วมกันกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจตรวจสอบสำนวน โดยมีอำนาจความเห็นแย้งสำนวนเฉพาะคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดและอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 145 ได้

2. ควรแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 89 โดยกำหนดให้ส่งคำร้องทุกข์ของพนักงานสอบสวนมายังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ครอบคลุมถึงความผิดที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความผิดกรณีเดียวกับความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่ง

หน้าที่ในการยุติธรรม รวมถึงกำหนดกระบวนการสอบสวนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพนักงานสอบสวน

3. ควรเพิ่มมาตรา 21/1 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาและประพฤตินิยมชอบ พ.ศ. 2559 โดยกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้ระงับการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายไว้ชั่วคราว

4. ควรเพิ่มเติมมาตรา 26/1 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาและประพฤตินิยมชอบ พ.ศ. 2559 โดยกำหนดให้ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเรียกอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายในคดีที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

คำนิยามศัพท์

“ชั้นก่อนฟ้อง” หมายถึง กระบวนการในชั้นสอบสวนของหน่วยงานของรัฐเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงรวบรวมพยานหลักฐาน และสรุปสำนวนคดี

“ชั้นหลังฟ้องคดี” หมายถึง กระบวนการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในชั้นศาลตั้งแต่ยื่นฟ้องจนถึงก่อนศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีคำพิพากษา

8. เอกสารอ้างอิง

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2559). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย)

คณิต ณ นคร. (2553). *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน.

_____. (2556). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน.

พัฒนพงศ์ สมนานเกียรติสกุล. (2554). *การกลั่นกรองคดีก่อนการประทับฟ้อง: ศึกษากรณีคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์,มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2559. สำนักงานศาลยุติธรรม.

มนตรี เกลิมไพร. (2557). *มาตรการกลั่นกรองการฟ้องคดีอาญาที่เอกชนเป็นโจทก์*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์,มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2555). *คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา* (ฉบับอ้างอิง). กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2554). *การมีส่วนร่วมของผู้เสียหายในกระบวนการพิจารณาความอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน*. ดุลพาห เล่มที่ 2 ปีที่ 58 (พฤษภาคม – สิงหาคม).

อุไรพรรณ ทายะนา. (2559). *ปัญหาเกี่ยวกับผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องคดีต่ออำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์,มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

A.N. Khan. (1986). *Prosecution of Offences Act 1985*. Athabasca University.

Prosecution of Offences Act 1985[Online], available URL: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0032258X8605900105?journalCode=pjxa>[August,18]

The German Code Of Criminal Procedure[Online], available URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/englisch_stpo.html[August,18]

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำสัญญาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์

LEGAL PROBLEMS CONCERNING CONTRACT BUSINESS

PACKAGE TOUR

สาวิตรี บุญเสมา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาสภาพปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำสัญญาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบแพ็คเกจ โดยศึกษากฎหมายต่างๆของประเทศไทยว่าควรมีข้อกำหนดในการควบคุมการทำสัญญาอย่างไร เพื่อที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับการทำสัญญาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบแพ็คเกจมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ส่วนแล้วแต่เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมการทำสัญญาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทั้งสิ้น แต่การทำสัญญาดังกล่าวมีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายด้วยกัน จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการบริการตามสัญญาระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะโดยการให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ในเรื่องของการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการทำสัญญาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบแพ็คเกจ โดยการกำหนดให้สัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จจะต้องทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวและนักท่องเที่ยว มีข้อความที่เป็นข้อมูล หรือข้อสัญญาตามที่กฎหมายกำหนด และต้องส่งมอบสัญญาให้นักท่องเที่ยว

ABSTRACT

This thesis aims to study the state of legal problems about the Contract Business Package Tour. The studying a laws of Thailand should study how to rules to control contracts. In order to promote tourism in Thailand effectively.

In Thailand, travel package contracts are related to Unfair Contract Act, 1997, Consumer Protection Act, 1979 (Amendment No. 3) BE 2556 and Business Tourism Business and Guide Act 2008, Amended (No. 2), 2016. The contract has involved several parties involved. So it makes the problem of service contract between tour operators. Tourists are not effectively protected.

Therefore, the researcher will suggest to amend of Travel and Tour Guide Act in terms of setting the measures regarding the contract package tour business. By setting up a comprehensive tour contract, the contract must be in writing between travel entrepreneurial and tourists. The contract should have informative or the contract as required by law and to deliver the contract to tourists.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การประกอบธุรกิจนำเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบัน ถือเป็นอุตสาหกรรมมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย ซึ่งการท่องเที่ยวถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง อีกทั้งรวมไปถึงการค้าและการลงทุนด้วย เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคการผลิตและบริการอื่นๆ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันรุนแรงขึ้นตามลำดับ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความอ่อนไหวจากปัจจัยลบทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้¹

การนำนักท่องเที่ยวโดยการนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบันมีลักษณะเป็นการจัดการบริการนำเที่ยว โดยรวมเอาบริการทางการท่องเที่ยวตั้งแต่ 2 ประเภทขึ้นไป ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง สถานที่พัก อาหารเครื่องดื่ม ทักษนาจร สินค้าหรือของที่ระลึก และมัคคุเทศก์ เป็นต้น มารวมไว้เป็นรายการนำเที่ยวเดียวแล้วเสนอขาย รายการดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยวในราคาเหมาจ่ายไม่แยกขายเป็นทีละรายการ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องดำเนินการติดต่อเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่างๆจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลายๆ แห่งทีละรายการด้วยตนเอง การนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์มีการเรียกกันในหลากหลายนิยาม เช่น การนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ (Package Tour) การนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย การบริการ การทัศนจร เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์นี้กฎหมายของประเทศอังกฤษได้บัญญัติไว้ใน The Package Travel, Package Holidays and Package Tours Regulations 1992 เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศอังกฤษมีผลใช้บังคับกับสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จได้นิยามความหมายของการนำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จไว้ หมายถึง การจัดรวบรวมบริการทางการท่องเที่ยวอย่างน้อย 2 ประการ ได้แก่ การขนส่ง ที่พัก หรือบริการท่องเที่ยวอื่นไว้ล่วงหน้า เพื่อขายหรือเสนอขายในราคาเหมาจ่าย

เมื่อพิจารณาประเภทการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จแล้วจะเห็นได้ว่า ลักษณะการทำสัญญาระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ อีกทั้งสัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์หรือแบบเบ็ดเสร็จ อาจมีองค์ประกอบระหว่างประเทศได้ในหลายโอกาส คือองค์ประกอบระหว่างประเทศอาจเกิดขึ้นได้จากสัญชาติของคู่สัญญาไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และ

¹ เจษฎา ขวัญเมือง. (2559). ปัญหาและสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://tourismatbuu.wordpress.com> [2560, 8 มิถุนายน].

นักท่องเที่ยว หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับสัญญา สถานที่ชำระหนี้ตามสัญญา หรือสถานที่ที่เกิดการผิดสัญญาขึ้น ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสามารถแบ่งปัญหาที่จะศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

1) ลักษณะของสัญญานำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

สัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์เป็นสัญญาที่นักท่องเที่ยวจะต้องชำระราคาล่วงหน้า นักท่องเที่ยวจะยังไม่ได้รับการปฏิบัติการชำระหนี้ในทันที ในสภาวะการณ์เช่นนั้นมิแน่วโน้มสูงที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจะไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ของตน หรือชำระหนี้ของตนไม่ถูกต้องตรงตามสัญญา เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวได้รับชำระค่าบริการไปแล้ว ส่งผลให้อำนาจต่อรองของ นักท่องเที่ยวลดลง นักท่องเที่ยวตกเป็นผู้เสียเปรียบไม่สามารถใช้สิทธิยึดหน่วงราคาค่าบริการในการต่อรองกับคู่สัญญาของตนได้ ซึ่งปัจจุบันมีปัญหาร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรณีนักท่องเที่ยวไม่ได้รับบริการตามสัญญาเป็นจำนวนมาก หรือนักท่องเที่ยวถูกปล่อยทิ้งไว้ที่สนามบินโดยไม่ได้รับการนำเที่ยว เป็นต้น

นอกจากนี้สัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จเป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว แต่บุคคลที่เป็นผู้ให้บริการตามสัญญา คือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกสัญญาจึงเป็นกรณีที่มีการให้บุคคลอื่นชำระหนี้แทน ทำให้มีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า นิติสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร และหากเกิดการไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ตรงตามสัญญาเป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหาย นักท่องเที่ยวจะเรียกให้บุคคลใดรับผิดชอบได้บ้าง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากลักษณะสัญญาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาหามาตรการแก้ไขปัญหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวต่อไป

2) การคุ้มครองนักท่องเที่ยวจากสัญญาการประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

การนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ถือเป็นการให้บริการอย่างหนึ่ง ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต้องอาศัยการโฆษณาการนำเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ เพื่อแนะนำบริการของตนในบางครั้งอาจมีการโฆษณาที่เกินจริงและหลอกลวงนักท่องเที่ยว หรือไม่มีการแจ้งข้อมูลบางอย่างที่นักท่องเที่ยว จำเป็นต้องทราบ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอในการตัดสินใจเข้าทำสัญญา นอกจากนี้ผู้ประกอบการนำเที่ยวมักจะกำหนดหมายเหตุต่อท้ายรายการนำเที่ยวระบุถึงเงื่อนไขการให้บริการ การยกเลิกการให้บริการและการคืนเงิน การจำกัดการบริการ และการยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวที่มีเนื้อหาไม่เป็นธรรมในบางประการ

โดยการกำหนดหมายเหตุเป็นการกำหนดของผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียว เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการตามสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจมักจะอ้างถึงหมายเหตุต่อท้ายรายการดังกล่าวเพื่อให้ตนพ้นจากความรับผิดชอบทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหายและไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังเช่น บริษัททัวร์ศูนย์เหรียญที่เข้าทำธุรกิจในประเทศไทยได้มีวิธีการหลอกลวงโดยใช้บริษัททัวร์ในจีน จากนั้นเป็นการซื้อขายหัวลูกทัวร์ ด้วยการให้ไกด์เถื่อนและซื้อลูกทัวร์จากบริษัททัวร์ต่างๆ เพื่อถอนทุนและรีดกำไร ด้วยการทำทุกวิถีทางให้ลูกทัวร์ควักเงินซื้อสินค้า เพื่อเอาค่าคอมมิชชั่นแถมคืนและโก่งราคาจนนักท่องเที่ยวเงินเจ็ดหนีไปเที่ยวมาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์แทนการถูกโกงในไทย ส่งผลให้รายได้ท่องเที่ยวไทย

จากจินตเป็นอย่างมาก² ซึ่งประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองนักท่องเที่ยวในสัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจจึงเกิดขึ้น ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันมีกฎหมายของประเทศไทยที่บัญญัติขึ้นใช้บังคับกับธุรกิจนำเที่ยวโดยตรง คือ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ซึ่งมีบทบัญญัติบางมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการคุ้มครองนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาว่ากฎหมายดังกล่าวมีความเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวตามสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จได้หรือไม่

3) มาตรการเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

การเข้าทำสัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ นักท่องเที่ยวย่อมประสงค์ที่จะได้รับ ความสุขสนุกสนานจากการได้รับบริการท่องเที่ยวตามสัญญา การไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามสัญญาจึงก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยว ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เป็นเพียงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่การไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ ตามสัญญายังทำให้นักท่องเที่ยวขาดความสนุกสนาน เกิดความผิดหวัง หรือเกิดความคับข้องใจ เป็นต้น ซึ่งในกรณีการเรียกร้องความเสียหายอันเกิดจากการขาดความสนุกสนาน ดังกล่าวยังไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย แต่จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่าในต่างประเทศมีการฟ้องเรียกค่าเสียหายเหล่านี้้อย่างแพร่หลาย และศาลก็ตัดสินให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวชดเชยค่าเสียหายดังกล่าว³ เช่น ในประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ใน The Package Travel, Package Holidays and Package Tours Regulations 1992 ในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ การกำหนดค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จนั้นเป็นเรื่องยากโดยเฉพาะค่าเสียหายทางจิตใจของนักท่องเที่ยว เนื่องจากโดยลักษณะของความเสียหายทางจิตเจ้านั้นเป็นสิ่งที่ยากจะคำนวณออกมาเป็นจำนวนเงิน เป็นเรื่องในทางอัตวิสัย ขึ้นอยู่กับ ความคิดความเข้าใจของบุคคลแต่ละคน นักท่องเที่ยวบางคนอาจเห็นว่าเรื่องที่เป็นปัญหาเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่มีความรู้สึกใดๆ แต่ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวอีกคนอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ทำให้ตนหมดความสนุกสนานก็เป็นได้ โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษาถึงลักษณะของความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จว่าประกอบด้วยความเสียหายใดบ้าง รวมถึงศึกษาถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จในปัจจุบันว่า มีความเหมาะสมหรือไม่ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย ลักษณะ และรูปแบบการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

² สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว. (2550). รายงานการศึกษาลับสมบุรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหและผลกระทบจากทัวร์ศูนย์เหรียญ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เทสโก้ จำกัด. หน้า 35.

³ พีรวัส ประสาทกลาง. (2555). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทย. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 27.

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของการคุ้มครองนักท่องเที่ยวจากการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

4. เพื่อเสนอแนะแนวทาง และมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวให้ได้รับความเป็นธรรมจากการการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

3. สมมติฐานของการวิจัย

สัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์นั้นเป็นสัญญาให้บริการนำเที่ยว โดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้จัดทำรายการนำเที่ยวโดยรวมเอาบริการท่องเที่ยวตั้งแต่สองประเภทขึ้นไปไว้ล่วงหน้า เพื่อเสนอขายรายการดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยวในราคาเหมาจ่าย ด้วยลักษณะสัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ถือเป็นสัญญาที่นักท่องเที่ยวจะต้องชำระราคาล่วงหน้า นักท่องเที่ยวจึงยังมิได้รับการปฏิบัติการชำระหนี้ในทันที และสัญญาดังกล่าวมีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายด้วยกัน จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการบริการตามสัญญาระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ จึงควรที่จะบัญญัติเพิ่มเติมให้สัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์จะต้องทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวและนักท่องเที่ยว โดยมีข้อมูลหรือรายละเอียดในสัญญาตามที่กฎหมายกำหนด และจะต้องส่งสัญญาดังกล่าวให้นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นหลักฐาน มิให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวผิดสัญญากับนักท่องเที่ยว โดยแก้ไขเพิ่มเติมลงในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพื่อให้การทำสัญญาในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์ในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และให้นักท่องเที่ยวได้รับความเป็นธรรมจากการทำสัญญาดังกล่าว

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร คำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ และวารสารกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์ ตลอดจนข้อมูลทางกฎหมายจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ รวมถึงคำอธิบาย บทความ หรือข้อคิดเห็นต่างๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ กับหลักกฎหมายของไทย รวมถึงคำพิพากษาของศาล แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย ลักษณะ และรูปแบบการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของการคุ้มครองนักท่องเที่ยวจากการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ และมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองนักท่องเที่ยวให้ได้รับความเป็นธรรมจากการทำสัญญาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์

6. สรุปผลการวิจัย

สัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์เป็นสัญญาที่ให้บริการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวได้จัดรายการนำเที่ยว โดยรวมเอาบริการท่องเที่ยวตั้งแต่สองประเภทขึ้นไปไว้ล่วงหน้า เพื่อเสนอขายรายการดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยวในราคาเหมาจ่าย ด้วยเหตุที่ลักษณะของสัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์เป็นสัญญาที่นักท่องเที่ยวจะต้องชำระราคาล่วงหน้า นักท่องเที่ยวจะยังไม่ได้รับ การปฏิบัติการชำระหนี้ในทันที และเป็นสัญญาที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาหลายฝ่ายด้วยกัน จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการให้บริการตามสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยว อยู่เสมอ ผู้วิจัยได้แยกประเด็นปัญหาออกเป็น 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับสัญญานำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์ สัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์เป็นสัญญาให้บริการที่มีการชำระราคาล่วงหน้า ทำให้เกิดความไม่แน่นอนว่านักท่องเที่ยวจะได้รับการชำระหนี้ตามสัญญาหรือไม่ ในประเทศอังกฤษตาม Package Travel, Package Holidays and Package Tours Regulations 1992 มีหลักการที่กำหนดว่าเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่จะได้รับการบริการ คือการกำหนดให้สัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจจะต้องทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร มีข้อความที่เป็นข้อมูลและข้อสัญญาตามที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างน้อย และจะต้องส่งมอบสำเนาสัญญาให้แก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังกำหนดให้นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับข้อมูลที่จำเป็น เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะเข้าทำสัญญาหรือไม่ เมื่อเข้าทำสัญญาแล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญาโดย ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และได้กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญาเป็นเหตุที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวผิดสัญญา นอกจากจะต้องมีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแล้วยังมีแนวทางการเยียวยาความเสียหายประการอื่นแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเสนอบริการท่องเที่ยวทดแทน หรือนำนักท่องเที่ยวกลับไปยังสถานที่ที่ออกเดินทาง เป็นต้น เมื่อพิจารณากฎหมายในประเทศไทยแล้วผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวจะไม่มีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร และพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ก็ไม่มีบัญญัติใดที่กำหนดให้การทำสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและมีข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงไม่มีการกำหนดให้ส่งมอบสำเนาสัญญาให้แก่ นักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการได้รับชำระหนี้ตามสัญญา และยังทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีหลักฐานที่จะเรียกให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวรับผิดชอบ อีกทั้งการที่คู่สัญญาไม่มีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรยังเป็นอุปสรรคในการให้รัฐเข้ามาตรวจสอบถึงการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของนักท่องเที่ยว

2) ปัญหาการคุ้มครองนักท่องเที่ยวจากการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในรูปแบบแพ็คเกจทัวร์ ในประเทศอังกฤษมีหลักการคุ้มครองนักท่องเที่ยวด้าน โฆษณาบริการนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ โดยกฎหมายของ ประเทศอังกฤษ Package Travel, Package Holidays and Package Tours Regulations 1992 กำหนดให้การโฆษณาจะต้องมีข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด และกำหนดให้ข้อมูลที่ปรากฏในการโฆษณานั้นเป็นส่วนหนึ่งของข้อสัญญา รวมถึงมีบทบัญญัติในการกำกับดูแลเนื้อหาของโฆษณา ซึ่งจะต้องไม่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจผิด และจะต้องแสดงข้อความที่ชัดเจน สามารถเข้าใจได้ในเครือรัฐออสเตรเลีย Trade Practice Act 1974 มีหลักการกำกับดูแลการโฆษณาไว้เป็นการทั่วไป โดยการโฆษณาและการส่งเสริมการขายเกี่ยวกับ

บริการนำเที่ยวมักจะมี การใช้ถ้อยคำโฆษณาที่สวยหรู ขย่งเกินจริงเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และประทับใจในค่าบริการท่องเที่ยวที่นำเสนอ กฎหมายออสเตรเลียเรียกข้อความและภาพโฆษณา เหล่านี้ว่า “การโฆษณาที่มีการขย่งเกินจริง (Puffery)” กฎหมายคุ้มครองนักท่องเที่ยวจะเข้ามาเกี่ยวข้องหาก ข้อความและภาพโฆษณาดังกล่าวนั้นไม่ตรงกับความจริงไม่ว่าจะเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ หลอกลวง เป็นต้น กฎหมายคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในที่นี้ คือ Trade Practice Act 1974 จะปรับใช้กับการ โฆษณาเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวและการขายบริการท่องเที่ยว โดยให้สิทธิ นักท่องเที่ยวในการฟ้องร้อง ดำเนินคดีกับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตัวแทนการเดินทาง และ ผู้ให้บริการอื่นๆผู้ขนส่ง ผู้จัดให้มีที่พัก รวมถึงผู้มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ เกี่ยวกับการแสดงข้อความหรือกระทำการใดๆในการโฆษณาด้านการ เดินทางท่องเที่ยว แต่ในกฎหมายเครือรัฐออสเตรเลียยังไม่มีหลักการกำหนดให้ข้อมูลในโฆษณาเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ดังเช่นในประเทศอังกฤษ สำหรับประเทศไทยพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 มาตรา 26 ได้กำหนดข้อมูลที่จะต้องมีการโฆษณาชี้ชวนเกี่ยวกับรายการนำ เที่ยวเอาไว้ แต่ไม่มีการกำกับดูแลเนื้อหาของโฆษณา จึงมีผลทำให้สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็น หน่วยงานเฉพาะที่กำกับดูแลธุรกิจนำเที่ยวไม่สามารถกำกับดูแลเนื้อหาของโฆษณาได้ และไม่มีการกำหนด สถานะของโฆษณาว่ามีผลผูกพันผู้ประกอบการนำเที่ยวเพียงใด ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในข้อผูกพันระหว่าง คู่สัญญา

อีกทั้งในเรื่องของข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ในประเทศไทย หากเกิดปัญหาเกี่ยวกับการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการนำเที่ยวขึ้น กรณีจะต้องพิจารณา กฎหมายทั่วไป คือพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 โดยศาลจะเป็นผู้กำหนดว่าข้อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบใด ที่จะถือว่าเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะได้รับความ คุ้มครองก็ต่อเมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากนักท่องเที่ยวเลือกที่จะใช้สิทธิร้องเรียนต่อ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เมื่อพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ แม้จะมีกฎหมายทั่วไปที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ แต่ก็อาจ ก่อให้เกิดปัญหา การตีความได้ อีกทั้งยังทำให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวไม่สามารถทราบขอบเขตความรับผิดชอบ ที่ตน สามารถจำกัดหรือยกเว้นได้อันจะทำให้การกำหนดข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบมากเกินไปจน ทำให้ นักท่องเที่ยวตกเป็นผู้เสียเปรียบไม่สามารถเรียกให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวรับผิดชอบได้

3) ปัญหาการเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากสัญญานำเที่ยวในรูปแบบ แพ็คเกจทัวร์ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการผิดสัญญาของผู้ประกอบการนำเที่ยว ความเสียหายมิได้จำกัดอยู่ เฉพาะความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่ยังมีความเสียหายทางจิตใจด้วย เพราะ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ คือการที่นักท่องเที่ยวประสงค์จะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การได้พักผ่อนหย่อนใจ ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศไทยหรือเครือรัฐออสเตรเลีย มีแนวคำ พิพากษาของศาลวางหลักเอาไว้ว่า ค่าเสียหายที่จะได้รับจากการผิดสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จประกอบไปด้วย ความเสียหายอันเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน รวมถึงความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งค่าเสียหายทางจิตใจสามารถเรียก ได้ แม้ไม่มีเหตุมาจากการเสียหายทางร่างกาย สำหรับค่าเสียหายทางจิตใจนั้น ศาลกำหนดให้เนื่องจากสัญญานำ เที่ยวแบบเบ็ดเสร็จเป็นสัญญาที่มีลักษณะเฉพาะคู่สัญญาคาดหมายได้ว่า การผิดสัญญาจะทำให้เกิดความไม่

สะดวกสบายทางจิตใจ เช่น ความขัดข้องใจ ความรำคาญใจ ความผิดหวัง ค่าเสียหายจึงไม่ได้จำกัดอยู่ที่จำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวชำระไปสำหรับวันหยุดพักผ่อน แต่ควรเป็นจำนวนที่จะชดเชยไว้สำหรับ การสูญเสียความสนุกสนานและความบันเทิงซึ่งนักท่องเที่ยวควรจะได้รับตามสัญญา จึงมีการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจขึ้น และถือเป็นแนวบรรทัดฐานกันต่อมาสำหรับสัญญาประเภทนี้ที่ ศาลจะต้องคำนึงถึงความเสียหายทางจิตใจประกอบด้วย

สำหรับประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ว่าด้วย การสอบหาข้อเท็จจริงการวินิจฉัยของนายทะเบียน และอัตราค่าเสียหายชดเชย พ.ศ. 2553 ข้อ 18 กำหนดไว้ชัดเจนว่า “ให้นายทะเบียนกำหนดอัตราค่าเสียหายชดเชยตามจำนวนที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้” ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะไม่สามารถเรียกชดเชยความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ซึ่งรวมถึงความเสียหายทางจิตใจได้

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดให้สัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จจะต้องทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและนักท่องเที่ยว มีข้อความที่เป็นข้อมูล หรือข้อสัญญาตามที่กฎหมายกำหนด และต้องส่งมอบสัญญาให้แก่นักท่องเที่ยว โดยควรพิจารณาแก้ไขระเบียบคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ว่าด้วย มาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของมัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวที่จะพึงปฏิบัติต่อ นักท่องเที่ยว และความรับผิดชอบที่มีต่อนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ตลอดจนค่าตอบแทน หรือ ความคุ้มครองที่มัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวจะพึงได้รับจากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว โดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต้อง จัดให้มีการทำสัญญาระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ และควรกำหนดรายละเอียดที่จะต้องมีในสัญญาไว้ในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

- 1) จุฬหมายปลายทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเที่ยว ระยะเวลาการพักอาศัย
- 2) วิธีการ ลักษณะ และประเภทของการขนส่งที่ใช้ วันที่ เวลา และจุดที่ออกเดินทางไปและกลับ
- 3) ในกรณีที่บริการนำเที่ยวรวมถึงที่พัก จะต้องมิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ดังประเภท และระดับความสะดวกสบาย และลักษณะพิเศษของที่พัก
- 4) แผนการเดินทาง เช่น ที่แวะพัก และสถานที่สำคัญในการนำเที่ยว
- 5) การเยี่ยมชม การเดินทางท่องเที่ยวหรือบริการอื่นใดที่รวมอยู่ในราคา บริการนำเที่ยวที่ตกลงไว้
- 6) ชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ตัวแทนการเดินทาง และผู้รับ ประกันภัย
- 7) ราคาของบริการนำเที่ยว การระบุเงื่อนไขในการเปลี่ยนแปลงราคา และ การระบุค่าธรรมเนียม ค่าภาษีอากรหรือค่าบริการอื่น ในกรณีที่ค่าบริการเหล่านั้นไม่รวมอยู่ในราคา บริการนำเที่ยว
- 8) กำหนดเวลาและวิธีการชำระเงิน
- 9) ข้อกำหนดพิเศษที่ซึ่งนักท่องเที่ยวได้แจ้งต่อผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือตัวแทนการเดินทาง ขณะทำการจองบริการนำเที่ยว และทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันแล้ว
- 10) ระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวต้องเรียกร้องเกี่ยวกับกรณีไม่สามารถปฏิบัติตาม สัญญาหรือจัดบริการที่ไม่เหมาะสมตามสัญญา

2. การคุ้มครองนักท่องเที่ยวในการโฆษณาการนำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ ควรมีการแก้ไขมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 โดยกำหนดให้ข้อความหรือภาพที่โฆษณา หรือเอกสารชี้ชวนเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานำเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ และควรกำหนดหลักการกำกับดูแลเนื้อหาข้อความโฆษณา อันจะทำให้หน่วยงานภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 สามารถกำกับดูแลได้ทั้งรูปแบบข้อความ รวมถึง เนื้อหาสาระของการโฆษณาไปในคราวเดียวกัน

3. การคุ้มครองนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ควรมีการเพิ่มเติมผลของข้อจำกัด หรือยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวว่ามีผลบังคับได้แค่ไหนเพียงใด โดยผู้วิจัยเห็นว่าอาจกำหนดเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถจำกัดความรับผิดชอบเพื่อความสะดวกอันเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง หากมิใช่ความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย หรืออนามัยของนักท่องเที่ยวได้เพียงเท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น อีกทั้งผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไม่อาจยกเว้นความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามสัญญา

4. การกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายเงินชดเชยความเสียหายให้แก่นักท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะ และวัตถุประสงค์ของสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จประกอบด้วย โดยผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญานำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ ดังนี้

1) การชดเชยค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้จะคำนวณจากสถานการณ์ที่หาก ได้มีการปฏิบัติการชำระหนี้ที่ถูกต้อง นักท่องเที่ยวจะได้การชำระหนี้เป็นเงินจำนวนดังกล่าว หรือเป็นการคิดคำนวณจากส่วนต่างมูลค่าในสิ่งที่นักท่องเที่ยวควรจะได้รับตามสัญญาหักออกจากสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับตามความเป็นจริง

2) การชดเชยค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน กล่าวคือค่าเสียหายทางจิตใจต้องคำนึงถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยวในครั้งนั้น เช่น ศาลควรกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจให้แก่คู่รักที่จองบริการนำเที่ยวฮันนีมูน แต่ถูกยกเลิกการเดินทาง มากกว่านักท่องเที่ยวจองบริการนำเที่ยวทั่วไป เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตาและความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา สุขสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พันโท ดร.เสนีย์ พรหมวิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.นิสิต อินทมาโน ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อสังเกตต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนตรวจสอบความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณต่อบิดา มารดา ที่เป็นผู้ให้กำเนิดและเป็นที่รักเคารพของผู้วิจัยที่ได้ส่งเสริมและให้การสนับสนุนในการศึกษามาตลอดมา และเป็นทั้งกำลังใจที่ดียิ่งให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณ

ครูบาอาจารย์ทุกท่านในระดับชั้นปริญญาโทที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ที่มีความสนใจ ผู้วิจัยขอมอบความดีนี้ให้แก่บุพการี คณาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งตำรา และบทความต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า หากมีความบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

9. เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์ภาควิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม. (2559). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. มหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิตย์. เจษฎา ขวัญเมือง. (2559). **ปัญหาและสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://tourismatbuu.wordpress.com> [2560, 8 มิถุนายน].

ทศพล กองสุข. (2549). **ปัญหาทางกฎหมายในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิรวัส ประสาทกลาง. (2555). **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทย**. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุกัญญา ขวัญเพชร. (2556). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว**. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สืบศิริ ทวีผล. (2549). **ปัญหากฎหมายธุรกิจแพ็คเกจทัวร์ระหว่างประเทศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว. (2550). **รายงานการศึกษาดับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาเพื่อแก้ไข**
ปัญหาและผลกระทบจากทัวร์ศูนย์เหรียญ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เทสโก้ จำกัด.

มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
THE MEASURE OF PERSONAL INFORMATION PROTECTION BY THE
PERSONAL DATA PROTECTION COMMISSION

พรวิชัย ทะวงศ์

นักศึกษาระดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์

รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: yotsaklaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งศึกษาจากมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องดังกล่าว และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการเข้ามากำกับ ดูแล และคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะโดยให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามแนวทางของสาธารณรัฐอิตาลี ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นอิสระและเกิดการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภค อีกทั้งยังลดการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน

ABSTRACT

This thesis aims at studying about personal data protection measure by the Personal Data Protection Commission based on related laws of Thailand and foreign countries in order to suggest an effective way of solution of personal data protection.

Related Thai laws include the Constitution of Kingdom of Thailand B.E. 2560, the Official Information Act, B.E. 2540 and the Computer-related Crime Act B.E. 2550. These laws do not designate a formation of the personal data protection commission to take adequately care, supervise and protect personal data.

The researcher has a suggestion to provide a formation of the personal data protection commission with reference to a model of Republic of Italy so as to be truly independent, protect personal data of consumers and diminish infringement of personal data as well as boost protection of the people's personal rights.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมไปถึงการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการพัฒนามากขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว อีกทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นที่แพร่หลาย และได้รับความนิยมเป็นอย่างมากต่อประชาคมโลก ทั้งนี้เนื่องจากระบบการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นระบบที่มีลักษณะไร้พรมแดน ปราศจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น และมีความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การติดต่อสื่อสาร การถ่ายโอนข้อมูล รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ สามารถกระทำได้อย่างง่ายดาย ทำให้การประมวลผล จัดเก็บ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากลักษณะทั่วไปของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตดังกล่าว ส่งผลให้มีการนำเอาเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตไปใช้ในการประกอบธุรกิจอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ผู้ประกอบธุรกิจเริ่มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบของดิจิทัล (Digital Format)

มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการรับรอง และความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมาตั้งแต่กำเนิด โดยเฉพาะสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคล หรือสิทธิส่วนตัวถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีการรับรองและการคุ้มครองมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน ซึ่งมีรูปแบบการปกครองแบบนครรัฐ (City State) มีสังคมที่แยกองค์การความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค สิทธิ และเสรีภาพของพลเมืองที่อาศัยอยู่ในประเทศของตน โดยสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิส่วนตัว ถือว่าเป็นสิ่งที่กฎหมายในหลายประเทศให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว โดยเรื่องดังกล่าวถือเป็นหลักขั้นพื้นฐานของกฎหมายประเทศไทย เห็นได้จากการบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 32¹ ถือได้ว่า สิทธิในความเป็นส่วนตัวถือได้ว่าสำคัญ ปัจจุบันมีการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ Information Technology : IT และการสื่อสารเป็นอย่างมากทั่วทุกมุมโลก โดยเน้นไปในส่วนของคุณสมบัติทางอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารแบบไร้สาย การละเมิดสิทธิเหล่านี้บนวันจะยังมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองให้การได้รับสิทธิตามกฎหมายนั้นย่อมไม่ก่อให้เกิดความยุติธรรมกับผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ในทางกฎหมาย สิทธิ หมายถึง สิทธิตามกฎหมายหรือศีลธรรมที่จะทำหรือไม่ทำบางอย่าง หรือที่จะได้รับหรือไม่ได้รับบางอย่างในสังคมอารยะ (Civil Society) สิทธิทำหน้าที่เหมือนกฎในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนตัว

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูล ส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่งเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

บุคคลถือเป็นสิทธิประการหนึ่ง ซึ่งในต่างประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญและให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนมาเป็นเวลานานจะเห็นได้จากแนวคิดเรื่องความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือสิทธิส่วนบุคคลได้รับรองว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนควรที่จะได้รับความคุ้มครองจากภาครัฐมาตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 20 โดยปรากฏเป็นครั้งแรกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948) มาตรา 12 กำหนดว่า บุคคลย่อมไม่ถูกล่วงละเมิดโดยอำเภอใจในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการไม่ถูกลบหลู่เกียรติยศชื่อเสียงบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากการล่วงละเมิดหรือการลบหลู่เช่นว่านั้น อาจจะกล่าวได้ว่า สิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิที่จะมีชีวิต ความเป็นอยู่ตามลำพังโดยปราศจากการถูกแทรกแซงในความเป็นอยู่ส่วนตัว ทำให้ได้รับความอับอายหรือความเดือดร้อนรำคาญใจ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าไปเป็นภาคีอนุวัติ²

สำหรับปัญหาการละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ในต่างประเทศ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยหลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจริงจังโดยที่ The Organization for Economic Cooperation and Development หรือ OECD ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้นานาชาติมีแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของตนเอง โดยได้ออก Guidelines Governing the Protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data ขึ้นในปี ค.ศ. 1980 เพื่อวางหลักการสำคัญว่า ข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับการคุ้มครองที่เหมาะสมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวม การใช้ การเก็บรักษา และการเปิดเผยข้อมูล นอกจากนี้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างก็ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยการออกกฎหมายภายในประเทศของตนให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่องค์กรระหว่างประเทศได้กำหนดขึ้นด้วย เช่น ประเทศอังกฤษได้ออก The Data Protection Act หรือ DPA ขึ้นในปี ค.ศ. 1998 ประเทศแคนาดาได้ออก Personal Information Protection and Electronic Documents Act 2000 ในปี ค.ศ. 2000 ยังกำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย คือกรรมาธิการสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว (Privacy Commissioner) ซึ่งมีอำนาจทำการสอบสวนเรื่องใดๆ ที่เห็นว่าการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้ และสาธารณรัฐอิตาลีได้ออก Protection of Individuals and Other Subjects with Regard to the Processing of Personal data Act ในปี ค.ศ. 1996 กำหนดให้มีกลุ่มบุคคลขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Guarantee for the Protection of Personal Data) ทำหน้าที่กำกับดูแลและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยอิสระ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเช่นกัน โดยการออกกฎหมายรองรับการกระทำความผิดดังกล่าว คือร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... แต่จากการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ตั้งแต่ปี พ.ศ.

² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน. (2556). หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง UN International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. หน้า 27.

2558 ส่งผลให้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ อีกทั้งในประเทศไทยก็ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการเข้ามากำกับ ดูแล และควบคุมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้เช่นเดียวกันกับในต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้นกรณีที่เกี่ยวข้องข้อมูลได้รับความเสียหายจากการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนจากการกระทำของผู้ประกอบการต่างๆ เจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการนั้นๆได้ และในกรณีการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิดำเนินคดีเพื่อขอให้ศาลลงโทษทางอาญาได้เช่นกัน เช่น ผู้ประกอบการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทแต่เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล อันเป็นการกระทำละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการกระทำดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดความเสียหายจากเจ้าของข้อมูลแต่อย่างใด ฉะนั้นผู้ประกอบการที่กระทำละเมิดสิทธิส่วนบุคคลดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบผู้บริโภคหรือไม่ และมีมาตรการทางกฎหมายใดในประเทศไทยมาบังคับใช้เพื่อลงโทษผู้ประกอบการได้บ้าง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ ความหมาย และแนวความคิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้บริโภคจากการกระทำละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

3. สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมไปถึงการใช้ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการพัฒนามากขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว โดยมีกฎหมายหลายฉบับในประเทศไทยที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แต่กฎหมายดังกล่าวไม่อาจให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคได้โดยตรงและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการเข้ามากำกับ ดูแล และควบคุมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่าการกระทำละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในหลายรูปแบบ เช่น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทางโทรศัพท์มือถือโดยการนำหมายเลขโทรศัพท์มาใช้ดำเนินธุรกิจด้วยการโทรศัพท์หรือการส่งข้อความ การโฆษณาขายสินค้า หรือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้บริโภคในอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยในเอกสารนั้นมีข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลไว้ ดังนั้นควรมีการออก

กฎหมายเฉพาะ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้บริโภคจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้บริโภค

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการค้นคว้าโดยใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร และวารสารกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้บริโภคจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ คำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางกฎหมายจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ รวมถึงคำอธิบาย บทความ หรือข้อคิดเห็นต่างๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ กับหลักกฎหมายของไทย รวมถึงคำพิพากษาของศาล เพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. สรุปผลการวิจัย

สิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิที่ติดตัวกับมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด และมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานเป็นเวลานานนับพันปี เมื่อเวลาผ่านมากลายเป็นอิสระเพิ่มมากขึ้นก็มักจะเกิดปัญหาจากการถูกล่วงละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัวจากบุคคลภายนอก ซึ่งสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคลได้ถูกตีความไว้ให้รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน รวมถึงการห้ามเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว หรือข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นด้วย โดยสิทธิส่วนบุคคลในประเด็นเรื่องของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการตระหนัก และรับรู้ถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ซึ่งการที่จะล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้นั้นก็มีข้อยกเว้นอยู่ตามทฤษฎีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น โดยเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายในรัฐ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสม โดยการแทรกแซงข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องคำนึงถึงการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่รัฐได้กำหนดไว้ ซึ่งมาตรการนั้นวางอยู่บนสมมุติฐานที่ได้รับการยอมรับ หรือแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐของเยอรมนีได้วินิจฉัยในเรื่องความเหมาะสมว่า ความเหมาะสมเพียงบางส่วนนั้นก็เป็นการเพียงพอไม่จำเป็นที่ต้องมีความเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ กล่าวโดยสรุปหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็นหรือหลักไม่ให้เกิดความเกินกว่าเหตุ หรือหลักความได้สัดส่วนได้รับการยอมรับว่ามีผลมาจากหลักนิติรัฐที่มุ่งจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ และก่อให้เกิดความมั่นคงต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กล่าวคือ มาตรการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็น จะต้องเป็นมาตรการที่ได้รับการยอมรับหากมีการแทรกแซง สิทธิและเสรีภาพโดยรัฐแล้วจะต้องสมเหตุสมผลและเกิดผลกระทบจากการแทรกแซงที่น้อยที่สุด

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล พบว่าในต่างประเทศมีแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิส่วนตัวของประชาชนเป็นระยะเวลาช้านานแล้ว โดยเฉพาะการให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งถือเป็นผู้บริโภคสินค้าหรือบริการนั้น เห็นได้จากกฎหมายของสหภาพยุโรปที่ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมากมายหลายประเทศ เมื่อพิจารณาความเป็นมาแล้วจะเห็นได้จากพัฒนาการตั้งแต่องค์กรเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (The

Organization for Economic Cooperation and Development) ได้ออกกฎหมายที่มีชื่อว่า Guidelines Governing the Protection of Privacy and Transporter Dataflow of Personal Data ในปี ค.ศ. 1980 ซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ที่หลายประเทศยอมรับ และนำไปพัฒนามาตรการทางกฎหมายของประเทศตนเอง ต่อมาประเทศต่างๆก็ได้บัญญัติหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้ในกฎหมายของประเทศตนเอง เนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีของการสื่อสารและสารสนเทศที่มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นจนทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่ผู้ประกอบการได้เก็บรวบรวม รักษา และประมวลผลไว้ถูกนำมาเปิดเผย หรือนำมาใช้โดยเจ้าของมิได้ยินยอมหรือไม่ได้อนุญาตให้นำข้อมูลไปเผยแพร่ โดยประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้มีการจัดทำกฎหมายที่มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ได้แก่

สาธารณรัฐอิตาลีได้ตรากฎหมายชื่อว่า รัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือที่เรียกว่า Protection of Individuals and Other Subjects with Regard to the Processing of Personal Data Act no.675 of 31.12.1996 กำหนดให้มีกลุ่มบุคคลขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Guarantee for the Protection of Personal Data) คณะกรรมการประกอบด้วย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน โดยการคัดเลือกจาก Chamber of Deputies จำนวน 2 คน และจากการลงคะแนนเลือกของวุฒิสภาอีกจำนวน 2 คน ทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้กรรมการผู้ได้รับเลือกตั้งทั้ง 4 คน ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ โดยประธานกรรมการ มีสิทธิออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่การออกเสียงของกรรมการมีคะแนนเสียงเท่ากัน นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการมีความเป็นอิสระ เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ ในด้านนิติศาสตร์หรือด้านคอมพิวเตอร์ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Guarantee for the Protection of Personal Data) ทำหน้าที่กำกับดูแล และคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้คณะกรรมการดังกล่าวสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยอิสระ

ประเทศแคนาดา มีกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลข่าวสาร คือ Personal Information Protection and Electronic Documents Act 2000 (PIPEDA) ในปี ค.ศ. 2000 มีขอบเขตของกฎหมายใช้บังคับแก่องค์กรทั้งหลายที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ในการเก็บรวบรวมหรือเปิดเผยเพื่อการประกอบกิจการขององค์กร หรือที่เกี่ยวกับลูกจ้างขององค์กรหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้ในกิจการหรือธุรกิจของสหพันธรัฐ อีกทั้งได้กำหนดกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับแก่การเก็บรวบรวมการใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยให้ความสำคัญกับการขังน้ำหนักระหว่างสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวของบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลนั้น กับความจำเป็นขององค์กรในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ ซึ่งวิญญูชนเห็นว่าเหมาะสมกับสถานการณ์

สุดท้ายในประเทศอังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Act 1998) ในปี ค.ศ. 1998 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับกับข้อมูลที่ถูกประมวลผลด้วยมือซึ่งถูกจัดเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลและประมวลผลโดยวิธีการอัตโนมัติด้วย รวมทั้งมีการกำหนดเงื่อนไข หรือบรรทัดฐานขั้นต่ำของการประมวลผลข้อมูลที่จะถือว่าเป็นการประมวลผลข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้มีข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลที่กระทบต่อความรู้สึก จะเห็นได้ว่าในประเทศต่างๆได้ตระหนักถึงความสำคัญของการ

ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือสิทธิส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะของผู้บริโภค แต่ในปัจจุบันพบว่ามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนนั้น ยังไม่เป็นระบบและยังขาดหลักเกณฑ์ที่จะเป็นหลักประกันของประชาชนที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ ถึงแม้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้การรับรองสิทธิส่วนบุคคลเอาไว้ก็เป็นเพียงหลักเกณฑ์กำหนดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปเท่านั้น แต่ก็ยังขาดกฎหมายที่เป็นรายละเอียดโดยเฉพาะซึ่งจะมาใช้บังคับกับองค์กรเอกชน หรือกรณีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ก็เป็นเพียงการบัญญัติในส่วนของความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดนั้น ก็ยังไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนได้อย่างครอบคลุม หรือในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งการที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนเป็นผู้บริโภค และสิทธิส่วนบุคคลยังไม่ได้รับความคุ้มครองเยียวยาอย่างเพียงพอ จากปัญหาที่ประเทศไทยยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนเป็นการทั่วไป และสามารถควบคุมในทุกๆ เรื่อง ข้อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศไทยในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนบุคคลของประชาชน ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลพึงมี และควรได้รับการรับรองและยังเป็นการขัดขวางต่อการสื่อสารการค้าขายกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีกฎหมายกำหนดห้ามเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ ความหมาย และแนวความคิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้บริโภคจากการกระทำละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคจากการกระทำละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ
3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ
4. ทำให้ทราบถึงเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหและการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการกระทำละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ

7. ข้อเสนอแนะ

1. จากปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลควรที่จะมีกฎหมายกำหนดวิธีการและเงื่อนไขของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ เนื่องจากปัจจุบันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลในวงกว้าง และยากต่อการเยียวยาหากว่ามีการจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

ซึ่งการไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถือเป็นการขัดกับทฤษฎีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพราะในกฎหมายต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐอิตาลี ประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยควรให้ภาครัฐเร่งผลักดันให้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... มาบังคับใช้กับกฎหมายของประเทศไทยโดยเร็วเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการไม่มีกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งหลักการในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... นั้น สามารถนำมาบังคับใช้กับเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคหรือเจ้าของข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดถึงการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคล อีกทั้งควรกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ภายใต้ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... ในการทำหน้าที่กำกับดูแล และคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้เหมือนกับของสาธารณรัฐอิตาลีโดยมีอำนาจในการกำกับดูแลรับผิดชอบการประกอบประมวลผลข้อมูล ระบายงาน และคำร้องต่างๆ ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลต่อสาธารณะ ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ออกคำสั่งห้ามประมวลผลส่วนบุคคล ควบคุมและตรวจสอบ การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เรียกบุคคลมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร สอบสวนบุคคล เป็นต้น

2. มาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในปัจจุบันมีปัญหาการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและสร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการเยียวยาความเสียหายเป็นหลักพื้นฐานของทฤษฎีความเป็นส่วนตัวที่มุ่งเน้นการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคล และหากมีการฝ่าฝืนก็จะต้องมีมาตรการในการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นด้วย แต่ทว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดมาตรการในการเยียวยาความเสียหายในเรื่องดังกล่าว จึงควรที่จะนำเอาหลักการลงโทษการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งก่อนที่ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... จะบังคับใช้ควรแก้ไขบทกำหนดโทษให้มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดของผู้ประกอบการหรือผู้ที่ให้นำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต คือมาตรา 56

“ผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายต่อความลับหรือเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยการดักฟัง บันทึกลงหรือส่งต่อคำพูดที่บุคคลได้กล่าวขึ้นในลักษณะเป็นการส่วนตัวหรือ เป็นความลับโดยมิได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างใด หรือโดยการถ่าย การบันทึกหรือการส่งต่อภาพของบุคคลในสถานที่ส่วนบุคคลโดยมิได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างใด ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงินจำนวน 1,500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เมื่อการบัญญัติเพิ่มโทษในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แล้วก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดลดน้อยลง เพราะมีโทษที่สูงถือเป็นการแก้ไขกฎหมายในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรที่จะกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ควบคุม รวบรวม และดูแลข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งสิทธิดังกล่าวถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งในบรรดาสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีกำเนิดมาจากแนวทางปฏิบัติในรัฐธรรมนูญ การให้ความคุ้มครองและ

ให้การเยียวยาความเสียหาย เป็นการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยละเมิด โดยการกำหนดหน้าที่ในการรับผิดชอบในการเก็บรวบรวม ควบคุม และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล หน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลตามระยะเวลาที่กำหนด หรือเท่าที่จำเป็นในการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่เจ้าของข้อมูลร้องขอ โดยเฉพาะหน้าที่ที่ไม่เปิดเผยหรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูล ในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ควบคุม รวบรวม และดูแลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นั้น มีกฎหมายต่างประเทศที่ได้กำหนดในเรื่องดังกล่าวไว้ เช่น ประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐอิตาลีและประเทศแคนาดา ซึ่งผู้วิจัยเห็นควรที่จะนำหลักการของทั้งสองประเทศดังกล่าวมาบัญญัติเพิ่มเติมในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กฎหมายของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ จันเส. (2553). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการประกันชีวิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน. (2556). **หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน** **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง UN International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- นรินทร์ จุ่มศรี. (2555). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ. (2554). **ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to Privacy)**. รายงานผลการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ศรัณยา กลิ่นสุคนธ์. (2554). **ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาค: ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิในความเสมอภาคของผู้พ้นโทษในการศึกษาและทำงาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สราวุธ ปิตยาศักดิ์. (2555). **กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- สาโรช โชติพันธุ์. (2549). **การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐธรรมนุญ**. รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 6.
- สำนักงานคณะกรรมการการคุ้มครองทางอิเล็กทรอนิกส์. (2558). **ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... (ออนไลน์)**. เข้าถึงได้จาก : <http://www.etcommission.go.th> [2560, 24 มีนาคม].

**ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงาน
และประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**

**THE RELATIONSHIP BETWEEN THE EFFECTIVENESS OF INTERNAL CONTROLS
AND PERFORMANCE, EFFECTIVENESS OF OPERATING OF THE LISTED
COMPANIES ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND**

สุกัญญา นาคศรีม่วง

นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Lookpla_sn@hotmail.com

ดร.กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Kanoksak008@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในกับประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้จัดการฝ่ายบัญชีของบริษัทจดทะเบียน ณ ปี 2559 จำนวน 238 บริษัท ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง และ ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม และ 2) ประสิทธิผลระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง และ ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ประสิทธิผลระบบการควบคุมภายใน ผลการดำเนินงาน ประสิทธิผลของการดำเนินงาน

ABSTRACT

This study is a survey research which aims to study 1) the relationship between the effectiveness of internal control system and the performance of the companies listed on the Stock Exchange of Thailand 2) the relationship between the effectiveness of internal control system and the effectiveness of operating of the companies listed on the Stock Exchange of Thailand. Questionnaire was used as the tool for collecting data from 238 accounting managers of companies listed in B.E.2559 The collected data was analyzed by using statistical in terms of multiple correlation analysis, simple regression analysis, and multiple regression analysis.

The research findings are 1) The effectiveness of the internal control system, risk assessment and control activities were positively related to the performance 2) The effectiveness of the internal control system in the aspects of risk assessment and control activities were positively related to the efficiency of operating of the Listed Company on The Stock Exchange of Thailand at a significance level of 0.05

KEYWORDS : The effectiveness of internal controls system, Performance, Operating Effectiveness

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ธุรกิจมีการแข่งขันกันมากขึ้นและประสบกับภาวะทางการเงิน การเมือง และสภาพทางเศรษฐกิจ และทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงเกิดขึ้น ธุรกิจต่างๆ จึงให้ความสำคัญกับการควบคุม ภายในและการบริหารความเสี่ยงกันมากขึ้น เพื่อให้ธุรกิจของตนนั้นอยู่รอดในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ผู้ประกอบการต่างก็มีความมุ่งหวังที่จะให้ธุรกิจของตนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหาร ย่อมที่จะต้องการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือลดระดับความเสี่ยงให้น้อยลงที่สุด หรืออยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

ความสำคัญของการควบคุมภายในต่อการดำเนินงานขององค์กรนั้น ในด้านการดำเนินงานการจัดให้มี ระบบการควบคุมภายในที่ดีก็เพื่อให้ธุรกิจมีความมั่นใจได้ว่า กิจกรรมการจัดทำและการดำเนินการทางบัญชี อย่างเหมาะสมถูกต้องและสามารถเสนอข้อมูลที่สมบูรณ์เชื่อถือได้ และที่สำคัญคือ มีการดำเนินการตามแนวทาง ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ (สมหมาย ปฐมวิชัยวัฒน์, 2539)

การวัดผลเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการวัดผลอย่างเป็น ระบบโดยกำหนดตัวชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) ที่สมเหตุสมผล ทำหน้าที่เปลี่ยนพันธกิจ และกล ยุทธ์ เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานที่มีส่วนช่วยกำหนดกรอบของระบบการบริหารกลยุทธ์ที่ครอบคลุมประเด็น ครอบคลุม ตัวเลขที่ได้จากการวัดผลจะทำหน้าที่วัดผลการปฏิบัติงานขององค์กร ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการเติบโตขององค์กร (Kaplan and Norton, 2016)

การวัดประสิทธิผลของการดำเนินงาน สามารถทำได้โดยพิจารณาจาก (อนันต์ เกตุวงศ์, 2534)

1. วัดดูประสิทธิผลของแผนงานโดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จที่เกิดขึ้น จากการ ปฏิบัติงานตามแผนกับความสำเร็จของผู้วางแผนที่คาดว่าจะได้รับ และวัดโดยการนำเอาสถานะ (Status) ที่ได้จาก การประเมินผลการปฏิบัติงานลบด้วยสถานะที่เป็นอยู่

2. ทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติตามแผน โดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหรือปริมาณของทรัพยากรที่กำหนดไว้ว่าต้องใช้เท่ากับทรัพยากรที่ใช้จริง

3. กิจกรรมที่กำหนดไว้กับกิจกรรมที่ทำจริง เปรียบเทียบผลงานที่ได้กับผลงานที่กำหนดไว้

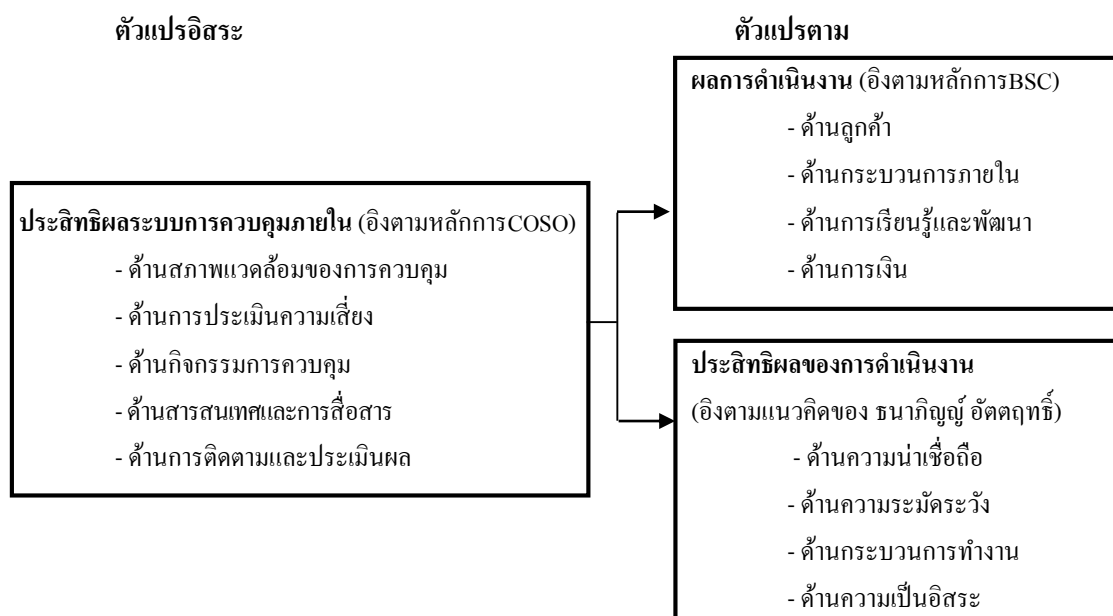
ซึ่งประสิทธิผลของการดำเนินงาน (Operational Effectiveness) สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความระมัดระวัง ด้านกระบวนการทำงาน และ ด้านความเป็นอิสระ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานและประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงระบบการควบคุมภายใน ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีให้แก่องค์กร และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการดำเนินงานในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในกับประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การควบคุมภายใน หมายถึง แผนการจัดแบ่งส่วนงาน วิธีการปฏิบัติงาน และมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้ในองค์กร เพื่อดูแลสินทรัพย์ขององค์กร ตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ฝ่ายบริหารได้กำหนดไว้ องค์ประกอบของระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ **Committee of Sponsoring of the Treadway Commission: COSO** ซึ่งเป็นคณะกรรมการ Treadway Commission ที่ก่อตั้งขึ้น โดยคณะกรรมการการของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 1985 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยง รูปแบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ และป้องกันการทุจริตของรายงานทางการเงิน COSO กำหนดระบบการควบคุมภายใน 5 ประการ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของการควบคุมภายใน การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามและประเมินผล (จิณห์ระพีร์ พุ่มสงวน, 2555) การควบคุมภายในต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการควบคุมงานแต่ละงานให้ชัดเจนมีการประเมินประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปฏิบัติการแก้ไข และติดตามผล เพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน

การวัดผลเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำหน้าที่เปลี่ยนพันธกิจ (Mission) และกลยุทธ์ (Strategy) และเป็นเทคนิคการตรวจสอบ การควบคุม และการประเมินผล เชิงกลยุทธ์ในการดำเนินงานของธุรกิจที่พัฒนาขึ้น เพื่อสร้างความสมบูรณ์ในการประเมินความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กร โดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายและความต้องการที่แท้จริงของธุรกิจแทนการพิจารณาผลการดำเนินงานทางการเงินเพียงด้านเดียว ซึ่งได้ขยายขอบเขตมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ให้แก่องค์กร และมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่และพัฒนาการอย่างยั่งยืนของธุรกิจ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการเติบโตขององค์กร (Kaplan and Norton, 1996)

ประสิทธิผลของการดำเนินงาน (Operational Effectiveness) หมายถึง กระบวนการ จัดระบบงานและวิธีปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร หรือขนาดและความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัทตามที่กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความระมัดระวัง ด้านกระบวนการทำงาน และด้านความเป็นอิสระ ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เป็นการทำสิ่งที่เป็นกิจกรรมที่คล้ายกันได้ดีกว่าที่คู่แข่งทำ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ทำให้บริษัทสามารถใช้ประโยชน์จากปัจจัยนำเข้าของตนได้ดีขึ้น โดยการลดข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เร็วกว่าเดิม (ชนาภิญญ์ อัดดฤทธิ์, 2548)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมุติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ ปี 2559 จำนวน 8 ประเภท ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรม กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และสิ่งก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มธุรกิจบริการ และ กลุ่มเทคโนโลยี มีทั้งสิ้นจำนวน 585 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2559) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ ประมาณกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 238 บริษัท โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในการสุ่มตัวอย่างเพื่อแจกแบบสอบถาม

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการดำเนินงาน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และด้านการเงิน ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความระมัดระวัง ด้านกระบวนการทำงาน และด้านความเป็นอิสระ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น ข้อมูลทั่วไป จำนวน 4 ข้อ ลักษณะองค์กร จำนวน 5 ข้อ ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน จำนวน 23 ข้อ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน จำนวน 16 ข้อ และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน จำนวน 11 ข้อ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้จัดการฝ่ายบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 238 ฉบับ

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางใด โดยวัดค่าจากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ซึ่งจะมีค่าอยู่ระหว่าง 1 ถึง -1 มีเกณฑ์ดังนี้

สัมพันธ์กันสูง $R > 0.80$ หรือ $R < -0.80$ สัมพันธ์กันปานกลาง $0.50 < R < 0.80$ หรือ $-0.80 < R < -0.50$

สัมพันธ์กันต่ำ $-0.50 < R < 0.50$ ไม่สัมพันธ์กัน $R = 0$

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวัดระดับความสัมพันธ์ว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับใด โดยพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบ P-value ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญไว้ที่ 0.05 โดยวัดค่าจากสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ซึ่งจะมีค่าอยู่ระหว่าง 1 ถึง -1 ดังนี้

$0 < R^2 < 1$ หมายถึง ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามในทิศทางเดียวกัน และหากมีค่าเข้าใกล้ 1 นั้นแสดงถึงตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้มาก

$-1 < R^2 < 0$ หมายถึง ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามในทิศทางตรงกันข้าม และหากมีค่าเข้าใกล้ -1 นั้นแสดงถึงตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้มากแต่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

$R^2 = 0$ หมายถึง ตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้เลย (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549)

5. สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 – 40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี และประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี ลักษณะองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในประเภทอุตสาหกรรมกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 1,000,000,000 บาท ระยะเวลาในการดำเนินงาน มากกว่า 20 ปี จำนวนพนักงานน้อยกว่า 500 คน และองค์กรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับรางวัลการรายงานบริษัทภิบาลดีเยี่ยม

สมมติฐานที่ 1 ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม

Variable	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม	0.114	1.568	0.118
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.252	2.714	0.007*
ด้านกิจกรรมการควบคุม	0.476	4.415	0.000*
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	-0.122	-1.429	0.154
ด้านการติดตามและประเมินผล	-0.159	-1.699	0.091
หมายเหตุ: $R^2 = 0.122$, $F = 6.444$ Sig = 0.000			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.122 แสดงว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายในได้แก่ ด้านการประเมินความเสี่ยง และ ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง

ด้านการประเมินความเสี่ยง	ผลการดำเนินงานโดยรวม
ค่าความสัมพันธ์	0.200
Sig.	0.002*
จำนวน	238

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง มีค่าเท่ากับ 0.200 ซึ่งมีค่าเป็นบวก และมีค่าเข้าใกล้ 1 สามารถแปลผลได้ว่า ผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง มีความสัมพันธ์กันสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านกิจกรรมการควบคุม

ด้านกิจกรรมการควบคุม	ผลการดำเนินงานโดยรวม
ค่าความสัมพันธ์	0.282
Sig.	0.000*
จำนวน	238

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านกิจกรรมการควบคุม มีค่าเท่ากับ 0.282 ซึ่งมีค่าเป็นบวก และมีค่าเข้าใกล้ 1 สามารถแปลผลได้ว่า ผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์กันสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง และ ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์ กับ ผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม อยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของประสิทธิผลระบบการควบคุมภายใน กับประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม

Variable	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม	0.113	1.604	0.110
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.250	2.779	0.006*
ด้านกิจกรรมการควบคุม	0.410	3.922	0.000*
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	-0.135	-1.639	0.103
ด้านการติดตามและประเมินผล	-0.169	-1.864	0.064

หมายเหตุ: $R^2 = 0.103$, $F = 5.319$ Sig = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.103 แสดงว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายในได้แก่ ด้านการประเมินความเสี่ยง และ ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง

ด้านการประเมินความเสี่ยง	ประสิทธิผลของการดำเนินงานโดยรวม
ค่าความสัมพันธ์	0.187
Sig.	0.004*
จำนวน	238

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง มีค่าเท่ากับ 0.187 ซึ่งมีค่าเป็นบวก และมีค่าเข้าใกล้ 1 สามารถแปลผลได้ว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง มีความสัมพันธ์กันสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านกิจกรรมการควบคุม

ด้านกิจกรรมการควบคุม	ประสิทธิผลของการดำเนินงานโดยรวม
ค่าความสัมพันธ์	0.238
Sig.	0.000*
จำนวน	238

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านกิจกรรมการควบคุม มีค่าเท่ากับ 0.238 ซึ่งมีค่าเป็นบวก และมีค่าเข้าใกล้ 1 สามารถแปลผลได้ว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม กับ ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์กันสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง และ ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์ กับ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

6. อภิปรายผล

ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง และ ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ ผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา เหลี่ยมวานิช (2544) พบว่า ระบบการวัดผลการปฏิบัติงานเชิงคุณภาพ เป็นระบบที่นำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของการปฏิบัติงาน อันเป็นผลมาจากการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยตัววัดผลการดำเนินงานมี 4 มุมมอง ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านการปฏิบัติงานภายใน ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ และด้านการเงิน การนำระบบมาใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะทำให้การบริหารงานเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิดา ปานาลาด (2548) พบว่า ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารการควบคุมภายในด้านการติดตามประเมินผลและให้ความสำคัญกับการกำหนดให้ผู้บริหารได้รายงานผลต่อผู้กำกับดูแลโดยตรง หากพบว่าทุจริตหรือสงสัยว่าทุจริตมีการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับให้มีการแก้ไขอย่างทันกาล ซึ่งหน่วยงานราชการจะต้องมีสายงานการบังคับบัญชาผู้กำกับดูแล ผู้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาอย่างชัดเจนการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ทำให้ผู้บริหารให้ความสำคัญการติดตามผลและประเมินผลมากขึ้น

ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม และ ด้านการติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kopp และ O'Donnell (2005) พบว่า การ

ประเมินการควบคุมภายในโดยใช้เครื่องมือที่รวบรวมได้จากขั้นตอนการทำงานโดยมุ่งเน้นจำแนกประเด็นการควบคุมให้มากขึ้น ตลอดจนภาระหน้าที่การประเมินการควบคุม ให้ตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น กระบวนการอาจจะเป็นกรอบแนวคิดที่มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการนี้เป็นกิจกรรมการควบคุมที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการช่วยในโครงสร้างการพิจารณาความถูกต้องของผู้เริ่มฝึกหัดและอิทธิพลของการเรียนรู้ที่พวกเขานำมาใช้กับงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติกาญจน์ ไชยเมืองดี (2548) พบว่า ระบบการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้มีความสัมพันธ์กับกระบวนการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO 5 องค์ประกอบ และจากการเปรียบเทียบกับทั้ง 5 องค์ประกอบ พบว่า ด้านการประเมินความเสี่ยง มีการประเมิน ระบุ วิเคราะห์ และกำหนดวิธีการควบคุมเพื่อป้องกันความเสี่ยง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการระบุปัจจัยเสี่ยงของบุคลากรทั้งที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและภายนอก ด้านกิจกรรมการควบคุม ในด้านการเงินและบัญชี มีการจัดทำเป็นคู่มือ ระเบียบ ข้อบังคับ และสอบทานเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานและประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลที่ได้จากการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ 2) ประสิทธิผลระบบการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สามารถนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงระบบการควบคุมภายใน ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีให้แก่องค์กร
2. สามารถนำไปใช้ในการจัดการ โครงสร้างภายในบริษัทและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อสามารถวางแผน สังการ และควบคุมการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบการควบคุมภายในที่มีต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมประเภทใด ประเภทหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อป้องกันจุดอ่อนของการควบคุมภายใน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรมีผลการดำเนินงานที่ดีมากยิ่งขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีปทุม สำหรับทุนอุดหนุนการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2 : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, หน้า 258.
- จินห์ระพีร์ พุ่มสงวน. (2555). การควบคุมภายใน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/447878> (2559, 25 ตุลาคม).
- ฐิติกาญจน์ ไชยเมืองดี. (2548). การศึกษาระบบการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ บช.ม. : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2559). บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.set.or.th> (2559, 20 ตุลาคม).
- ธนาภิญญา อุตตฤทธิ. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะคณะกรรมการตรวจสอบกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ บช.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นัยนา เหลี่ยมวานิช. (2544). การออกแบบตัววัดผลการปฏิบัติงานเชิงคุณภาพของธนาคารออมสินสาขาเวียงสา. การค้นคว้าอิสระ บช.ม. : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิดา ปานาลาด. (2548). การบริหารการควบคุมภายในของกระทรวงมหาดไทย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ บช.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมหมาย ปฐมวิชช์วัฒน์. (2539). การควบคุมภายในเพื่อการจัดการ. ตรวจเงินแผ่นดิน, 2(8), หน้า 32-34.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2534). หลักและเทคนิคการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 579.
- Kaplan and Norton. (1996). การบัญชีต้นทุนเพื่อการบริหาร. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://home.kku.ac.th/anuton> (2559, 20 สิงหาคม).
- Kopp, Lori S. and Ed O'Donnell. (2005). **The Influence of A Business-Process Focus on Category Knowledge and Internal Control Evaluation.** Accounting, Organizations and Society, 423-434.

**ผลกระทบของการใช้ทฤษฎีการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี
กรณีศึกษาผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี**

**IMPACT OF APPLYING ACCOUNTING THEORY TOWARDS
THE SUCCESS OF ACCOUNTANTS' PERFORMANCE: A CASE STUDY
OF ACCOUNTANTS IN BANGKOK AND NONTHABURI**

สถาพร เพชรประดับ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: sai0509@hotmail.co.th

ผศ.ดร.จิรพงษ์ จันทรงาม

รองคณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

E-mail: kgee345@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้ทฤษฎีการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี จำนวน 130 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าจำนวน การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า (1) ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านแนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชีที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี (2) ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชีที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี (3) ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการบัญชีขั้นมูลฐานที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี (4) ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการเพิ่มเติมที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำงานและพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อวิชาชีพบัญชีในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: ทฤษฎีการบัญชี, ความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชี, ผู้ทำบัญชี

ABSTRACT

This research aims to study on effects of the use of accounting theories affecting Accounting Practice Successful of accountants in Bangkok and Nonthaburi. The research methodology used in this research was quantitative research with the use of descriptive statistics and Multiple Regression Analysis. Questionnaire was used as the tool for collecting data from 130 accountants in Bangkok and Nonthaburi. Statistics used in data analysis were calculation, percentage, mean, Standard Deviation, and hypothesis testing.

The results showed that: (1) Accounting Theory on Fundamental Theoretical Concepts had positive effects towards Accounting Practice Successful; (2) Accounting Theory on Fundamental Underlying Assumptions had positive effects towards Accounting Practice Successful; (3) Accounting Theory on Basic Principles of Accounting had positive effects towards Accounting Practice Successful; and (4) Accounting Theory on Additional Principles had positive effects towards Accounting Practice Successful. The results obtained from this research could be able to be used as the guidelines for improving work process and developing occupational potential in order to promote quality operation with reliability and correctness according to Accounting Standard. These guidelines would give the ultimate efficiency and effectiveness to accounting profession in the future.

KEYWORDS: Accounting Theory, Accounting Practice Successful, accountant

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงทางการเงิน และเศรษฐกิจ ที่มีการมุ่งเน้นที่จะปรับตัวมุ่งสู่การค้าเสรี ประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น อุตสาหกรรมการผลิต ธุรกิจการเงินการธนาคาร ธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนภาคการเกษตร ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานในฝ่ายต่างๆ ขององค์กรทั้งในภาครัฐหรือภาคเอกชนจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ ผู้ทำบัญชีมีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูลรายงานทางการเงิน เพื่อนำเสนอข้อมูลด้านการเงินและบัญชีอย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผน ควบคุม และพัฒนาธุรกิจให้มีความเติบโตอย่างยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กิจการหรือหน่วยงานได้กำหนดไว้ ดังนั้นพนักงานบัญชีจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านการปฏิบัติงานบัญชี ในด้านของทฤษฎีการบัญชี และต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านทฤษฎีการบัญชี เพราะ การบัญชีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีการบัญชี (Accounting Theory) หมายถึง สมมติฐาน กลุ่มแนวความคิด และหลักการบัญชีต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการและแนวคิดในการแก้ปัญหาและใช้เป็นแบบประเมินวิธีการปฏิบัติทางการบัญชี ตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติทางการบัญชี เพื่อให้สามารถอธิบายและคาดคะเนเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจได้ในอนาคต (นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะและศิลปพร ศรีจันทพร. 2552 : 2-10) ดังนั้นเมื่อผู้ทำบัญชีมีความรู้ทางทฤษฎีการบัญชีที่ดี

ยอมทำให้ข้อมูลทางการเงินที่น่าเสนอในรูปแบบของงบการเงินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้และองค์กร

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หมายถึง คือการมีประสิทธิผลในการดำเนินงานซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีประสิทธิภาพการทำงานของมนุษย์ในองค์กรและการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร การจะเพิ่มความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า และความพึงพอใจในผลผลิตขององค์กรจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดแนวปฏิบัติในการปรับปรุง องค์กรประกอบต่างๆขององค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมขององค์กร (สมใจ ลักษณะ. 2543: 17) ดังนั้นผู้ทำบัญชีควรมีการศึกษาหาแนวทางปฏิบัติในการเรียนรู้ ตลอดเวลา เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยตั้งใจและทำให้เสร็จตามจุดมุ่งหมาย เมื่อทำเสร็จแล้วได้รับความสุขใจถือว่าประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิเคราะห์ว่า การใช้ทฤษฎีการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี หรือไม่อย่างไร ผลลัพธ์ที่ได้จะนำมา ปรับปรุงและพัฒนาทักษะทางวิชาชีพบัญชี เพื่อส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพตามมาตรฐานทางการบัญชีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้ทฤษฎีการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ผู้ทำบัญชี (Bookkeeper) หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะได้ กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม โดยต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ทำบัญชีไว้กับสภา วิชาชีพบัญชี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2559)

2. ทฤษฎีการบัญชี (Accounting Theory) หมายถึง สมมติฐาน กลุ่มแนวความคิด และหลักการบัญชี ต่างๆซึ่งเป็นวิธีการและแนวคิดในการแก้ปัญหาและใช้เป็นแบบประเมินวิธีการปฏิบัติทางการบัญชี ตลอดจน พัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติทางการบัญชี เพื่อให้สามารถอธิบายและคาดคะเนเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจได้ใน อนาคต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ประยุกต์กรอบแนวคิดเรื่องโครงสร้างทฤษฎีการบัญชี เป็นแนวคิดเรื่องทฤษฎีการ บัญชี (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร. 2552 : 26) ประกอบด้วย ทฤษฎีการบัญชี ดังนี้

2.1 แนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชี (Fundamental Theoretical Concepts) หมายถึง หลักเกณฑ์ของแนวคิดขั้นมูลฐานทางการบัญชี ซึ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการบัญชีและ รายการค้า ที่องค์กรมีการ ใช้สินทรัพย์ การจ่ายชำระหนี้สิน หรือเหตุการณ์ต่างๆที่เรียกว่า รายการทางบัญชี

2.2 ข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชี (Fundamental Underlying Assumptions) หมายถึง ข้อกำหนด หรือข้อความที่เป็นที่ยอมรับ เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติในการจัดทำงบการเงิน ที่ เป็นข้อตกลงของนักบัญชีเพื่อยึดถือเป็นหลักเกณฑ์การวัด

2.3 หลักการบัญชีขั้นมูลฐาน (Basic Principles of Accounting) หมายถึง กฎเกณฑ์ทางบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักวิชาการบัญชี ที่เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติทางการบัญชีในเรื่อง การรับรู้ การวัดมูลค่าและการแสดงรายการในงบการเงิน

2.4 หลักการเพิ่มเติม (Additional Principles) หมายถึง หลักการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สามารถใช้ได้ทุกสถานการณ์ ได้แก่ หลักนัยสำคัญหรือหลักสาระสำคัญ หลักความระมัดระวังหลักเนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ

3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Practice Efficiency) เป็นความสามารถที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงความถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานเกิดจากการปฏิบัติงานที่ต้องมีการวางแผนให้เป็นระบบ เพื่อปฏิบัติงานให้มีคุณค่ามากที่สุด โดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดและดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ปาริชาติแสงพานิช, 2545 : 34) ประกอบด้วย

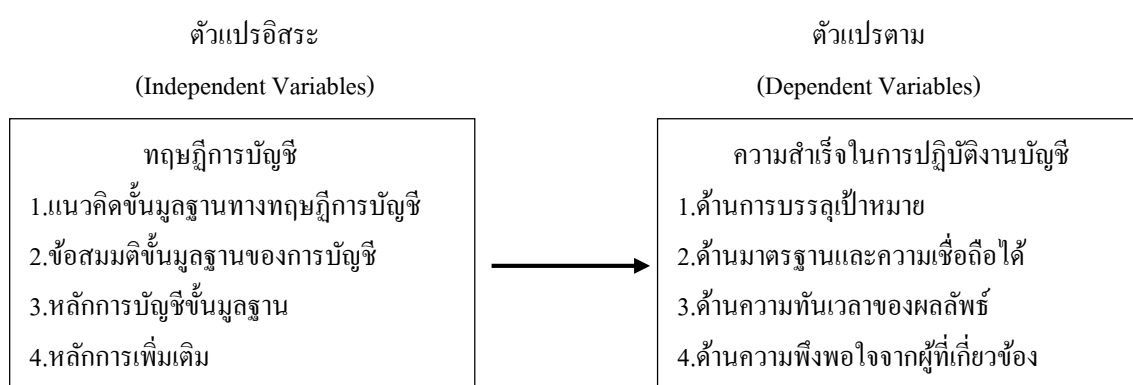
3.1 การบรรลุเป้าหมาย (Goal Accomplishment) หมายถึง การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และผู้ทำบัญชีสามารถนำไปใช้ประโยชน์สูงสุดตามหลักการทฤษฎีการบัญชี

3.2 มาตรฐานและความเชื่อถือได้ (Standardized and Reliable) หมายถึง คุณภาพของผลงานที่ทำให้สำเร็จมีความถูกต้อง ครบถ้วน เรียบร้อย เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีความเชื่อถือได้ ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

3.3 ความทันเวลาของผลลัพธ์ (Timeliness of Outcome) หมายถึง การที่ผู้ทำบัญชีสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง ตามระยะเวลาหรือมาตรฐานเวลา

3.4 ความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้อง (Participant Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคล ที่ส่งผลต่อทัศนคติด้านบวก การดำเนินงานที่ดี แสดงออกถึงความพึงพอใจและทัศนคติของบุคคลใดที่ได้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ทำบัญชี

จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องนามาสร้างกรอบแนวความคิดสำหรับการศึกษาหาความสัมพันธ์ โดยได้กำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารังนี้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมุติฐานงานวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านแนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี กรณีศึกษาผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

สมมุติฐานที่ 2 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของนักบัญชี กรณีศึกษาผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

สมมุติฐานที่ 3 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการบัญชีขั้นมูลฐานมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของนักบัญชี กรณีศึกษาผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

สมมุติฐานที่ 4 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการเพิ่มเติมมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของนักบัญชี กรณีศึกษาผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี จำนวน 29,903 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ออนไลน์. 2559) และหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่าง 395 คน โดยการเลือกตัวอย่างสำหรับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดการเลือกตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาที่มีความสมบูรณ์ของแบบสอบถามสมบูรณ์ทั้งสิ้น 130 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 32.91 ของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Asker, Devid A., Kumar, V ans Say., and George, S. (2001) ที่ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

(1) ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ ทฤษฎีการบัญชี ประกอบด้วย แนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชี (FTC) ข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชี (BPA) หลักการบัญชีขั้นมูลฐาน (APL) หลักการเพิ่มเติม (FUA)

(2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ประกอบด้วย ด้านการบรรลุเป้าหมาย (GAT) ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ (SAR) ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ (TLO) ด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (PCS)

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ทฤษฎีการบัญชีของผู้ทำบัญชี ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 21 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี จำนวน 16 ข้อ

5.4 การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย โดยทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ประกอบด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน ผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญพบว่าทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ทำการทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแต่ละตัวแปรได้ค่าตามมาตรฐานที่กำหนดคือ สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่ามากกว่า 0.7 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่ามากกว่า 0.3 (Hair, et al. 2006) ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแต่ละตัวแปรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.703 ถึง 0.851 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.367 ถึง 0.928 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

5.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณใช้การบรรยายโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์ การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) มีชนิดของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้เป็น ค่าจำนวน และ ค่าร้อยละ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีการบัญชี สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) การวิจัยผลกระทบของทฤษฎีการบัญชี ที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

6. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 130 คน ส่วนใหญ่เป็น (1) เพศหญิง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 93.08 (2) อายุ 25-30 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 70.77 (3) สถานภาพโสด จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 70.77 (4) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23 (5) ประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชี น้อยกว่า 5-10 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 59.23 และ (6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 – 30,000 บาท จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 43.08

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีการบัญชี พบว่าค่าสถิติพื้นฐานความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีการบัญชีโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-3.88 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1.ทฤษฎีการบัญชีด้านแนวคิด 2.ขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชี 3.หลักการบัญชีขั้นมูลฐาน 4.หลักการเพิ่มเติม ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือหลักการบัญชีขั้นมูลฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ระหว่าง 0.40-0.52 ด้านส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มากที่สุด คือ ขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชีด้านส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุดคือ หลักการเพิ่มเติม

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีพบว่าค่าสถิติ พื้นฐานความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.71 -3.86ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เมื่อพิจารณาด้านทั้ง ด้าน

ได้แก่ 1. การบรรลุเป้าหมาย 2. มาตรฐานและความเชื่อถือได้ 3. ความทันเวลาของผลลัพธ์ 3.ความพึงพอใจ 4.ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบรรลุเป้าหมาย และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.46-0.55 ด้านส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มากที่สุด คือ ความทันเวลาของผลลัพธ์ ด้านส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุดคือ การบรรลุเป้าหมาย และ ความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 4 การวิจัยผลกระทบของทฤษฎีการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของทฤษฎีการบัญชี ที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนทบุรีการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดตามกรอบแนวคิด ผู้วิจัยทดสอบผลกระทบระหว่างทฤษฎีการบัญชี 4 ด้าน ได้แก่ 1. แนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชี 2. ข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชี 3. หลักการบัญชีขั้นมูลฐาน 4. หลักการเพิ่มเติมว่าส่งผลอย่างไรต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ถ้าผลการทดสอบได้ค่าระดับนัยสำคัญที่คำนวณได้ (Significance) น้อยกว่า ค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของทฤษฎีการบัญชี 4 ด้านที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชี

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
แนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชี	0.244	4.489	0.00
ข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชี	-0.312	-3.792	0.000
หลักการบัญชีขั้นมูลฐาน	0.206	3.043	0.003
หลักการเพิ่มเติม	0.764	7.829	0.000

หมายเหตุ: n = 130, R² = 0.648, F = 57.561, Sig = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า R² มีค่าเท่ากับ 0.648 หมายถึง ตัวแปรต้นทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 64.80%

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านแนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.244

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -0.312

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการบัญชีขั้นมูลฐานมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0003 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.206

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการเพิ่มเติมมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.764

7. อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านแนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ขอมรับสมมติฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่ายังผู้ทำบัญชีมีทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านแนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชีสามารถเพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (ลลิตา แวนแก้ว, 2557 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางการบัญชีที่ดีกับคุณภาพการทำงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่นประชากรที่ศึกษาคือผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มประชากร จำนวน 131 คน ผลการวิจัยพบว่า (1)คุณสมบัติทางการบัญชีที่ดีด้านความรู้ทางด้านการบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทำงานโดยรวม ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพอใจของทุกฝ่าย และ (2) คุณสมบัติทางการบัญชีที่ดี ด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทำงานโดยรวม ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาปัจจัยทรัพยากร และด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

หากผู้ทำบัญชีมีการศึกษาแนวทางการบัญชี ซึ่งเกี่ยวข้องกับรายการ และเหตุการณ์ทางบัญชีช่วยให้เข้าใจในรายการทางบัญชี และช่วยให้การจัดทำข้อมูลงบการเงินมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ องค์กรสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และทันเวลา ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ทำให้สรุปได้ว่า ผู้ทำบัญชี หากผู้ทำบัญชีมีทฤษฎีการบัญชีในด้านแนวคิดขั้นมูลฐานทางทฤษฎีการบัญชีเพิ่มมากขึ้นแล้วจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

สมมติฐานที่ 2 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ขอมรับสมมติฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่ายังผู้ทำบัญชีมีทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ผลการศึกษาดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพรศรีจันทะพร (2552) กล่าวว่า การประมาณการในการดำเนินธุรกิจนั้น บางครั้งอาจมีรายการเกิดขึ้นในลักษณะที่ต่อเนื่องกัน เช่น รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดขึ้นหรือสิ้นสุดลงในงวดบัญชีใดบัญชีหนึ่ง รายการดังกล่าวอาจเกิดขึ้นคาบเกี่ยวมากกว่าหนึ่งงวดบัญชีการจัดทำงบการเงินจึงต้องอาศัยการประมาณรายได้และค่าใช้จ่ายซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว หรือ

กิจการอาจต้องประมาณรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีบางรายการ เช่น ประมาณการหนี้สิน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้ลงทุน

เนื่องจากข้อสมมติฐานพื้นฐานของการบัญชีเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติในการจัดทำงบการเงิน ที่ทำขึ้นจากข้อมูลทางการเงินที่ได้บันทึกไว้สำหรับรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่งแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน รวมถึงกระแสเงินสดของกิจการที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรของกิจการว่าก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ให้สรุปได้ว่า ผู้ทำบัญชี หากผู้ทำบัญชีมีทฤษฎีการบัญชีในด้านข้อสมมติฐานพื้นฐานเพิ่มมากขึ้นแล้วจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

สมมุติฐานที่ 3 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการบัญชีขั้นมูลฐานมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

ผลการทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 3 ขอมรับสมมุติฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่ายังผู้ทำบัญชีมีทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการบัญชีขั้นมูลฐานมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ปุณชนุช จอมเงิน (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระทบของความรู้ทางการบัญชีที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำงบการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ความรู้ทางการบัญชีที่ดีด้านหลักการบัญชีขั้นมูลฐาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดทำงบการเงินโดยรวม ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และด้านความเชื่อถือได้ เนื่องจาก เป็นกฎเกณฑ์ทางบัญชีที่ยอมรับกันทั่วไปของนักบัญชีซึ่ง ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติทางการบัญชี ในการรับรู้ การวัดมูลค่า และการแสดงรายการในงบการเงินได้อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการจัดทำงบการเงิน

หากผู้ทำบัญชีใช้เป็นแนวทางปฏิบัติทางการบัญชี ในการรับรู้ การวัดมูลค่าและการแสดงรายการในงบการเงิน ได้อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการจัดทำงบการเงินให้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และมีความถูกต้อง เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริหารอย่างยั่งยืนต่อไป ทำให้สรุปได้ว่า ผู้ทำบัญชี หากผู้ทำบัญชีมีทฤษฎีการบัญชีในด้านหลักการบัญชีขั้นมูลฐานเพิ่มมากขึ้นแล้วจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

สมมุติฐานที่ 4 ทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการเพิ่มเติมมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

ผลการทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 4 ขอมรับสมมุติฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่ายังผู้ทำบัญชีมีทฤษฎีการบัญชีในมิติด้านหลักการเพิ่มเติมมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ แก้วมีสี (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของประสิทธิภาพการวางแผนการสอบบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย พบว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม ด้าน ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ จากผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผู้สอบบัญชีสหกรณ์ที่มีประสบการณ์มาก จะต้องใช้วิจารณญาณในการสังเกตและสงสัยยิ่งขึ้น

ผู้ประกอบการวิชาชีพต่อข้อมูลของสหกรณ์ที่เหมาะสม วางแผนปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ได้มาตรฐานและเชื่อถือได้ภายในเวลาที่กำหนด รวมทั้งสามารถให้ความเชื่อมั่นต่อผู้ให้บริการได้อย่างมีเหตุผล

หากผู้ทำบัญชีจะต้องใช้วิจารณญาณในการสังเกตและสงสัยเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิชาชีพต่อข้อมูลของรายการค้า หรือเหตุการณ์ทางบัญชี ในการตัดสินใจโดยใช้หลัก หลักนัยสำคัญ หลักความระมัดระวัง และหลักเนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ ได้อย่างมีมาตรฐานและน่าเชื่อถืออยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งสามารถให้ความเชื่อมั่นกับผู้ใช้งบการเงินได้อย่างมีเหตุผล ทำให้สรุปได้ว่า ผู้ทำบัญชี หากผู้ทำบัญชีมีพฤติกรรมการบัญชีในด้านหลักการเพิ่มเติมเพิ่มมากขึ้นแล้วจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานบัญชีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้ทำบัญชี ควรมุ่งเน้นในเรื่องความรู้ทางการบัญชีทั้งด้านแนวคิดขั้นมูลฐานของ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของงบการเงินให้ตรงตามหลักเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงิน และตรงตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป

(2) ผู้ทำบัญชี ควรมุ่งเน้นในการให้ความสำคัญกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการวางแผนในอนาคตในการบริหารองค์กร

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรทำการวิจัยแนวเดียวกันนี้กับผู้ทำบัญชีในเขตอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อจะได้้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของผู้ทำบัญชีให้ดียิ่งขึ้น

(2) ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี เช่น การตรวจสอบภายใน การกำกับดูแล เป็นต้นฐานของการบัญชี

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านมหาวิทยาลัยศรีปทุม

10. เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2559). “ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้ทำบัญชี”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=5061&filename=index. [6 มีนาคม 2560].

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทะพร. (2552). **ทฤษฎีการบัญชี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปาริชาติ แสงพานิช. (2545). “การศึกษาเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์และประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานเด็กที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมในสโมสรแรงงานเด็ก”. วิทยานิพนธ์การบริหารศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พงษ์ศักดิ์ แก้วมีสี. (2552). “ผลกระทบของประสิทธิภาพการวางแผนการสอบบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ลลิตา แวนแก้ว. (2557). “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางการบัญชีที่ดีกับคุณภาพการทำงาน ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมใจ ลักษณะ. (2543). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ

Asker, Devid A., Kumar, V ans Say., George, S. (2001). **Marketing Research**. New York: John Wiley And Son.

Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). **Multivariate data analysis** (6th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. New York: Horper and Row Publication.

อิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ

ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชี

ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

**IMPACTS OF PERFORMANCE STANDARDS ON PROFESSIONAL
KNOWLEDGE AND SKILLS TOWARDS ACCOUNTING OPERATIONAL
POTENTIAL OF ACCOUNTANTS IN LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN THAILAND**

อรอุษา ค้วงช้าง

หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: ornusa161230@gmail.com

ดร.ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล

อาจารย์ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: pravasxyz248@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีในด้านคุณภาพผลงาน ด้านปริมาณผลงาน ด้านความทันเวลา และด้านความพึงพอใจ ของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจำนวน 7,853 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่า Variance Inflation Factor (VIF) ค่า Tolerance และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ มีอิทธิพลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ในด้านคุณภาพผลงาน ด้านปริมาณผลงาน ด้านความทันเวลา และด้านความพึงพอใจของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยกล่าวคือ หากหน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีการปฏิบัติ ปรับปรุง และพัฒนาตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีแล้ว จะช่วยยกระดับศักยภาพการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีอีกด้วย

คำสำคัญ: มาตรฐานการปฏิบัติงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี

ABSTRACT

This research aims to study. The performance standards of knowledge and professional skills. The understanding of the law on accounting. The uprightness The honesty And careful Potential to influence the practice of accounting. In terms of portfolio quality Quantitative Portfolio Its time and the satisfaction of the bookkeeper in local government in the country. The number 7,853 people. The sample size is determined by the formula Yamane (Yamane) a confidence level of 95% of a sample of 374 people. The instrument used for data collection, query statistics used for data analysis, including descriptive statistics. Frequency, percentage, mean and standard deviation. Statistical inference and analysis including Pearson correlation value Variance Inflation Factor (VIF) and the Tolerance multiple regression analysis.

The results showed that the performance standards. Knowledge and professional skills. Potential to influence the practice of accounting. In terms of portfolio quality Quantitative Portfolio Its time And the satisfaction of a bookkeeper in the local government in Thailand. If the local government units in the implementation and development based on performance standards that support the work of the bookkeeper then. Will leverage the potential performance of the account as well.

KEYWORDS: Performance Standards, Local Administrative Organizations, Accounting Operational Potential

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบุคลากรเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่จะแบ่งสายงานเป็นหลายส่วน ในแต่ละส่วนจะมีผู้รับผิดชอบจำนวนมาก ดังนั้นการทำงานของบุคลากรในแต่ละส่วนจึงมักประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ความไม่เข้าใจในระบบการทำงาน ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ประสบการณ์ในการทำงาน เกิดความขัดแย้งภายในองค์กร การประสานงานภายในและภายนอกองค์กร ขาดความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และขาดความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้ที่ผ่านมามีการบรรจุพนักงานใหม่หรือการรับโอนพนักงานมาจากส่วนราชการอื่นที่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานในท้องถิ่น ทำให้ไม่ทราบระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย วัตถุประสงค์ขององค์กร ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ไม่ทราบแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง (พนารัตน์ ผงนุชิต, 2557)

ปัจจุบันงานต่าง ๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ให้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ มีมากมายหลายกระทรวง ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัญหาในการปฏิบัติงานหลายประการ ได้แก่ การบริหารงานบุคคลในส่วนของพนักงานยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจัง การบริหารงานพัสดุขาดความรู้ความรอบคอบ ด้านการบริหารการคลังและงบประมาณมีความล่าช้า การปฏิบัติงานยังไม่ถูกต้อง ด้านการบริหารงานช่างยังขาดความรู้ความชำนาญและขาดความเข้าใจในการช่างอย่างแท้จริง (ชายชัชวาล ศรีสุธรรม, 2547; พนารัตน์ ผงนุชิต, 2557)

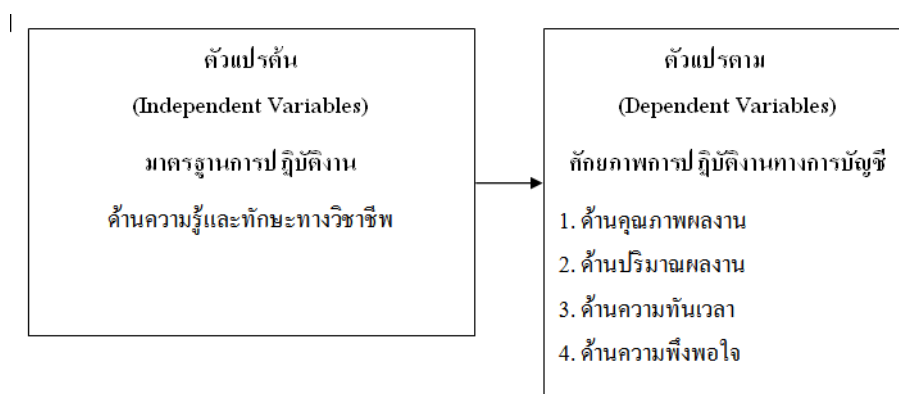
จากเหตุผลที่กล่าวมานั้นจึงเป็นสาเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาทำวิจัยเรื่อง อิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีใน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย สามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุงส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา เพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีได้ในระยะยาวต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านคุณภาพผลงาน ของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านปริมาณผลงาน ของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านความทันเวลา ของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
5. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านความพึงพอใจ ของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง (กรมสรรพากร, 2555)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า (2560) ได้ให้ความหมายว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นโดยมีลักษณะพิเศษบางประการที่แตกต่างจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ด้วยผลสืบเนื่องมาจาก “ลักษณะเฉพาะ” ของท้องถิ่นนั้น ๆ และด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่ใช้กับพื้นที่ทั่วประเทศไม่มีความเหมาะสมกับการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ ในพื้นที่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้อง “ออกแบบ” องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ขึ้น เพื่อให้บริการขอบข่ายงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ

ความหมายของมาตรฐานการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีผู้ให้ความหมายของมาตรฐานการปฏิบัติงานไว้ดังนี้

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กระทรวงสาธารณสุข (2554) ได้ให้ความหมายไว้ว่ามาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึงระเบียบมาตรฐานวิธีปฏิบัติงานที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยละเอียดเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง

อลงกรณ์ มีสุทธาและสมิต สัจฉกร (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานหมายถึงเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานลักษณะของมาตรฐานการปฏิบัติงานอาจจะระบุลักษณะของการปฏิบัติงานในเชิงปริมาณคุณภาพระยะเวลาค่าใช้จ่ายและพฤติกรรมก็ได้

ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ

ความรู้ในวิชาชีพ (Knowledge) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสังคมเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อธุรกิจและเศรษฐกิจโดยรวมได้รวมถึงความรู้ในวัฒนธรรมของโลกของภูมิภาคและของประเทศตลอดจนความสามารถในการคิดการถามการเขียนและสื่อสารด้วยภาษาที่ง่ายและเข้าใจได้

2. ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจธุรกิจและการจัดการเช่นเศรษฐศาสตร์การเงินการตลาดการบริหารการวิเคราะห์เชิงปริมาณและสถิติ

3. ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ความรู้เกี่ยวกับการบัญชีและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีเช่นกฎหมายบัญชีกฎหมายธุรกิจภาษีอากรและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ทักษะทางวิชาชีพ (Skill) ประกอบด้วยทักษะ 5 ประการคือ

1. ทักษะการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด

2. ทักษะด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่

3. ทักษะด้านบุคคล

4. ทักษะด้านความสัมพันธ์และการสื่อสาร

5. ทักษะด้านองค์กรและทักษะผู้บริหารธุรกิจ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี

ความหมายของศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีไว้ดังนี้

นภดดา อินญา (2554) ได้ให้ความหมายไว้ว่าศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในด้านพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic or Attributes) ที่มีผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

Ganesh, Shermon และ Partner (2004) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศักยภาพการปฏิบัติงาน หมายถึงความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขอบเขตงานที่ตนรับผิดชอบหรือคุณสมบัติที่บุคคลจำเป็นต้องมีเพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

McClelland (1998) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศักยภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง การพัฒนาความรู้หรือทักษะของบุคคลเป็นปัจจัยที่ทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดีกว่าบุคคลอื่นเนื่องจากมีหลักการพัฒนาคือทักษะ (Skill) เป็นสิ่งที่บุคคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญความรู้ (Knowledge) ความรู้เฉพาะด้านของบุคคลบุคลิกลักษณะ (Traits) บุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคลเป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้นๆแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน (Motives) ทำให้บุคคลแสดงถึงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่สิ่งที่เป็นเป้าหมาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัย เรื่อง อิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

1. ขอบเขตด้านประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 7,853 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของยามาเน่ (Yamane) โดยยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่างผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 374 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

(1) ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ

(2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ประกอบด้วย

1. ด้านคุณภาพผลงาน
2. ด้านปริมาณผลงาน
3. ด้านความทันเวลา
4. ด้านความพึงพอใจ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยโดยรายละเอียดของคำถามในแบบสอบถามเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยประกอบด้วยคำถาม 6 คำถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชี และรายได้ต่อเดือน โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบประเมินด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยแบบสอบถามมีจำนวน 5 ข้อ โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินด้านศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเทศไทยแบบสอบถามมีจำนวน 20 ข้อ โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ไปรษณีย์ และ E-Mail address โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้รับการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 287 ฉบับ

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้เป็นความถี่ และร้อยละ

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlations

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบคุณลักษณะของตัวแปรคือการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) โดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่า Variance Inflation Factors (VIFs) และค่า Tolerance และค่า VIF (Variance inflation factor)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานได้แก่การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. สรุปผลการวิจัย

ด้านข้อมูลทั่วไป 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 2) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุมากกว่า 35 ปี รองลงมา มีอายุระหว่าง 25–30 ปี 3) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส รองลงมา มีสถานภาพโสด 4) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า รองลงมา สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี 5) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำบัญชี 5 – 10 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำบัญชีน้อยกว่า 5 ปี 6) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน 15,000–20,000 บาท รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน 20,001–25,000 บาท

ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน 1) มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับสูง

ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี 1) ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านคุณภาพผลงาน โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับสูงมากที่สุด 2) ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านปริมาณผลงาน โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับสูง 3) ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีด้านความทันเวลา โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับสูง 4) ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านความระมัดระวังรอบคอบ โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับสูง

โดยสรุปคือ มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพมีอิทธิพลเชิงบวกต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีด้านคุณภาพผลงาน ด้านปริมาณผลงาน และด้านความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและพบว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพไม่มีอิทธิพลเชิงบวกกับศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านความทันเวลา

6. อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คัทลิยา ณ รุณ (2557), ศศิธร ภูติฤทธิ์ (2556), ลลิตา แวนแก้ว (2557), สุจิตตรา ประครองสี (2557) ที่ค้นพบว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพมีอิทธิพลทางบวกต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีทั้งทางด้านคุณภาพผลงาน ด้านปริมาณผลงาน และด้านความพึงพอใจของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย และผลการวิจัยของ ประภาพร วีระสอน (2559) พบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพไม่มีอิทธิพลเชิงบวกกับศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีด้านความทันเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน มีอิทธิพลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยรวม ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจึง

ต้องเน้นมาตรฐานการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ด้านรู้และเข้าใจในกฎหมายทางบัญชี ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความระมัดระวังรอบคอบ

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน มีอิทธิพลต่อศักยภาพภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีในแต่ละด้าน ได้แก่ด้าน คุณภาพผลงาน ด้านปริมาณผลงาน ด้านความทันเวลา และด้านความพึงพอใจ ดังนั้น การพัฒนาการพัฒนาศักยภาพในแต่ละด้านของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจึงต้องเน้นมาตรฐานการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ด้านรู้และเข้าใจในกฎหมายทางบัญชี ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความระมัดระวังรอบคอบ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการวิจัย มาตรฐานการปฏิบัติงาน เฉพาะด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ด้านความรู้ความเข้าใจในกฎหมายทางบัญชี ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความระมัดระวังรอบคอบ เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี เช่น มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงาน ด้านเจตคติ ด้านความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ เป็นต้น

2. การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการวิจัย ศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีเฉพาะด้านคุณภาพผลงาน ด้านปริมาณผลงาน ด้านความทันเวลา และด้านความพึงพอใจ เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีด้านอื่นๆ เช่น ด้านความชำนาญในการปฏิบัติงาน ด้านวิธีที่ใช้ปฏิบัติงาน ด้านการจัดหาปัจจัยทรัพยากร เป็นต้น

3. การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างมากกว่านี้

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีปทุม และขอบคุณอาจารย์ในมหาวิทยาลัยทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและดูแลเป็นอย่างดีเสมอมา

9. เอกสารอ้างอิง

คัทลียา ณ รุณ. (2557). ผลกระทบของมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของ

ผู้ทำบัญชีในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ บัช.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชายชัชวาล ศรีสุธรรม. (2547). การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วน

ตำบลในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

นภลดา อินญา. (2554) : 17 ผลกระทบของการพัฒนาศักยภาพในการทำงานขององค์กรที่มีต่อความผูกพันต่อ

องค์กรของนักบัญชีธุรกิจ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ บัช.ม.มหาสารคาม :

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ประภาพร วีระสอน. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พนารัตน์ พงษ์ภูษิต. (2557). การศึกษาความต้องการของบุคลากรต่อการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังทองจังหวัดพิษณุโลก. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ลลิตา แวนแก้ว. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางการบัญชีที่ดีกับคุณภาพการทำงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิธร ภูสีฤทธิ์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะในการทำงานกับผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุจิตตรา ประครองสี. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับความสำเร็จในวิชาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อลงกรณ์ มีสุทธาและสมิต สัจฉกร. (2553) : 139 การประเมินผลการปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)
- Ganesh, Shermon และ Partner. (2004) : 16 Competency Based HRM : A Strategic Resource for Competency Mapping Assessment and Development Centers. New Delhi : Tata McGraw-Hill.
- McClelland. (1998) : 195 D.C. "Testing for Competence Rather than for Intelligence," American Psychologist.

**ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี
ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร**
**KEY FACTORS FOR SELECTION ACCOUNTING SOFTWARE
PACKAGES OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN BANGKOK**

ณัฐธิดา สุระพันธ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail : nattida.sura@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพงษ์ จันทร์งาม

รองคณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี อาจารย์ที่ปรึกษา

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีคุณลักษณะขององค์กรแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงิน หรือสมุห์บัญชี หรือหัวหน้าฝ่ายบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวน 152 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อการเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) สำหรับกลุ่มประชากรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามคุณลักษณะขององค์กร พบว่าด้านลักษณะของกิจการ ได้แก่ ประเภทธุรกิจบริการ ธุรกิจซื้อขายไป และธุรกิจผลิต ด้านระยะเวลาดำเนินกิจการ และด้านขนาดของกิจการ แตกต่างกันส่งผลต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม , โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

ABSTRACT

This research aims to study on factors influencing on selection of Accounting Software for comparing some important key factors for selection Accounting Software Packages of Small and Medium Enterprises in Bangkok with different organizational characteristics. The sample group used in this research was

350accounting and finance managers, accountants, and heads of accounting department of Small and Medium Enterprises. Data were collected by using questionnaire and analyzed by using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and Standard Deviation. Hypothesis testing for comparing between independent and dependent variables was conducted by using F-test (One-way ANOVA) for more than 2 groups of populations

The results of comparison of factors that were important for selection of Accounting Software of Small and Medium Enterprises in Bangkok were different upon organizational characteristics. It was found that different natures of business, duration of business operation, and business size had different influences on selection of Accounting Software with statistical significance at 0.05

KEYWORDS: Small and Medium Enterprises, Accounting Software

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ช่วยในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมช่วยให้เกิดการกระจายรายได้จากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ ไปสู่กลุ่มคนต่าง ๆ ทำให้เกิดการจ้างงานและประชาชนมีรายได้ ซึ่งเป็นตัวช่วยให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นจุดเริ่มต้นของธุรกิจขนาดใหญ่เพราะความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำให้ธุรกิจมั่นคงมีขีดการผลิตที่สูงขึ้น และมีการนำเทคโนโลยี ที่สูงขึ้นมาใช้ในการผลิตซึ่งสิ่งเหล่านี้ การประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ประสบความสำเร็จนั้น มีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มองข้ามไปก็คือ การมีระบบข้อมูลบัญชีที่ดีและถูกต้อง การมีระบบข้อมูลบัญชีที่ดีและถูกต้องนั้นจะเป็นตัวช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผน ตัดสินใจ และควบคุมการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างยั่งยืน (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2559)

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลายๆ แห่ง มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และหัวใจสำคัญของการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในงานด้านการบัญชีก็คือ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ซึ่งการนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีมาใช้ในกิจการนั้น จะช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน ช่วยลด ความผิดพลาดในการจัดทำบัญชี ทำให้ได้ข้อมูลทางการบัญชีที่มีความถูกต้องและแม่นยำมากกว่าการทำบัญชีด้วยระบบมือ แต่ยังมีพบว่า มีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนไม่น้อยที่ยังมิได้นำโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีมาใช้ในกิจการ อาจเป็นไปได้อีกว่าการยังไม่ทราบถึงประโยชน์ของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี หรืออาจเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถการใช้โปรแกรม หรืออาจเกิดจากการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่ไม่เหมาะสมกับกิจการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าขั้นตอนการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีมีความสำคัญต่อกิจการเป็นอย่างมาก (ดวงสมร อรพินท์ และคณะ, 2546)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ตัดสินใจในการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี และสามารถเลือกใช้

โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่เหมาะสมกับกิจการได้ และเพื่อตัวช่วยผู้บริหารในการวางแผนการควบคุม และการตัดสินใจ ได้อย่างถูกต้อง ทันเวลา อันจะส่งผลให้กิจการมีการเจริญเติบโตยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณลักษณะของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานคร

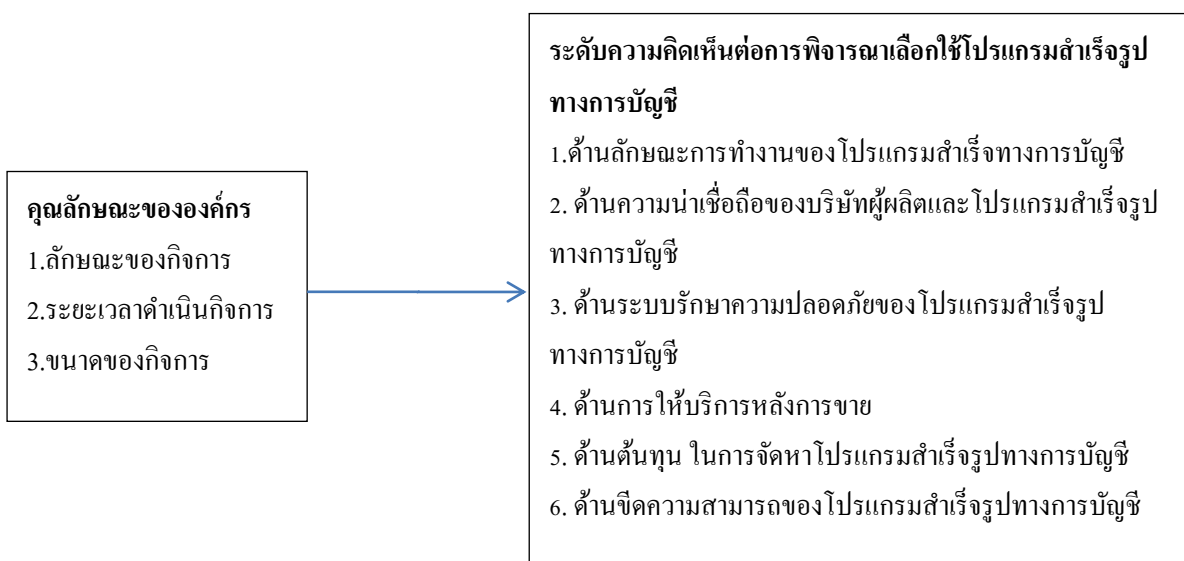
3. กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

Independent Variables

ตัวแปรตาม

Dependent Variables

4. สมมติฐานของการวิจัย

1. ลักษณะกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน
2. ระยะเวลาดำเนินกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
3. ขนาดของกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากรทั้งหมดจำนวน 196,694 แห่ง

ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างของประชากรแต่ละประเภทธุรกิจ

ประเภทธุรกิจ	ธุรกิจขนาดกลาง	ธุรกิจขนาดเล็ก	รวม
ธุรกิจบริการ	12,347	70,307	82,654
ธุรกิจซื้อขายไป	16,484	74,328	90,812
ธุรกิจผลิต	18,520	4,708	23,228
รวม	47,351	149,343	196,694

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ กลุ่ม ธุรกิจซื้อขายไป ธุรกิจบริการ และธุรกิจผลิตโดยมีขั้นตอนกำหนดขนาดและสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ยอมรับได้ คือ 0.05

ซึ่งผู้ศึกษาใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ สูตร Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 จากกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ จำนวน 400 ราย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

(1) ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ คุณลักษณะขององค์กร ประกอบด้วย

ด้านลักษณะของกิจการ

ด้านระยะเวลาดำเนินกิจการ

ด้านขนาดของกิจการ

(2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย

ด้านลักษณะการทำงานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (วิไลภรณ์ พัฒนกิจไพโรจน์, 2550)

ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (เกรียงศักดิ์ และคณะ, 2545)

ด้านระบบรักษาความปลอดภัยของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (วิไลภรณ์ พัฒนกิจไพโรจน์, 2550)

ด้านการให้บริการหลังการขาย (วัชรินทร์ เศรษฐศักดิ์โก, 2545)

ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (เกรียงศักดิ์ และคณะ, 2545)

ด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (เกรียงศักดิ์ และคณะ, 2545)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วยลักษณะกิจการ ระยะเวลาดำเนินกิจการ และขนาดของกิจการ

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครมีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวางแผนเก็บข้อมูลด้วยตนเองและจัดส่งแบบสอบถามไปยังผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงิน สมุห์บัญชีและหัวหน้าฝ่ายบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการแจกแบบสอบถาม เริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560 จนถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ SMEs โดยใช้ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะขององค์กร (ลักษณะกิจการ ,ระยะเวลาดำเนินกิจการ, ขนาดของกิจการในการวิเคราะห์เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน โดยสถิติ F-test (One-way ANOVA) สำหรับกลุ่มประชากรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงร้อยละ 61 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 57 และมีตำแหน่งงานเป็นสมุห์บัญชี ร้อยละ 40 มี

ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 36 และมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 – 100,000 บาท ร้อยละ 59

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร

ลักษณะกิจการส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจซื้อมา-ขายไป ร้อยละ 50 มียอดขายเฉลี่ยต่อปีมากกว่า 10 ล้านบาทขึ้นไป ร้อยละ 41 มีระยะเวลาดำเนินกิจการมากกว่า 5 - 10 ปี ร้อยละ 63 และมีขนาดของกิจการ (มูลค่าสินทรัพย์) ต่ำกว่า 20 ล้านบาท ร้อยละ 56

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.86$) และเมื่อ พิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสูงสุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ($\bar{X} = 4.53$) และด้านลักษณะการทำงานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ($\bar{X} = 4.50$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการให้บริการหลังการขาย ($\bar{X} = 4.09$) ด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ($\bar{X} = 4.05$) และด้านระบบรักษาความปลอดภัยของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ($\bar{X} = 3.87$) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.10$) และเมื่อ พิจารณารายด้านและรายข้อพบว่า

1. ด้านลักษณะการทำงานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ สามารถผ่านรายการบัญชีไปยังบัญชีแยกประเภทแบบ Real Time และ สามารถผ่านรายการบัญชีไปยังบัญชีแยกประเภทแบบ Batch Processing อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$)

2. ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ชื่อเสียงของโปรแกรมสำเร็จรูปอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$)

3. ด้านระบบรักษาความปลอดภัยของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.87$) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือมีความสามารถในการจำกัด และกำหนดสิทธิในการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$)

4. ด้านการให้บริการหลังการขายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ความเชี่ยวชาญของบริษัทผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายในการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$)

5. ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.10$) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือราคาของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45$)

6. ด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือจำนวนเนื้อที่ในการเก็บข้อมูลเพียงพอกับปริมาณรายการค้าของกิจการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$)

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะกิจการ

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.ด้านลักษณะการทำงาน ของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.042	2	0.021	0.008	0.501
	ภายในกลุ่ม	4.514	149	0.030		
	รวม	4.556	151			
2.ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.165	2	0.082	0.131	0.324
	ภายในกลุ่ม	10.796	149	0.072		
	รวม	10.961	15			
3.ด้านระบบรักษาความปลอดภัยของ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.234	2	0.117	3.254	0.194
	ภายในกลุ่ม	10.519	149	0.071		
	รวม	10.753	151			
4.ด้านการให้บริการหลังการขาย	ระหว่างกลุ่ม	0.191	2	0.096	0.920	0.332
	ภายในกลุ่ม	12.839	149	0.086		
	รวม	13.031	151			
5.ด้านต้นทุนในการจัดหา โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.505	2		0.012	0.440
	ภายในกลุ่ม	45.551	149			
	รวม	46.056	151			
6.ด้านขีดความสามารถของ โปรแกรมสำเร็จทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.509	2	0.255	0.321	0.042*
	ภายในกลุ่ม	11.745	149	0.079		
	รวม	12.255	151			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.029	2	0.051	0.750	0.474
	ภายในกลุ่ม	2.930	149	0.020		
	รวม	2.960	151			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะกิจการ โดยภาพรวมลักษณะกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน ($P = 0.474$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าลักษณะกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อ ระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแตกต่างกัน ($P = 0.042$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาดำเนินกิจการ

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.ด้านลักษณะการทำงาน ของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.048	2	0.024	0.792	0.455
	ภายในกลุ่ม	4.508	149	0.030		
	รวม	4.556	151			
2.ด้านความน่าเชื่อถือของ บริษัทผู้ผลิตและ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.712	2	0.356	5.178	0.007**
	ภายในกลุ่ม	10.248	149	0.069		
	รวม	10.961	151			
3.ด้านระบบรักษาความปลอดภัยของ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.191	2	0.095	1.346	0.263
	ภายในกลุ่ม	10.562	149	0.071		
	รวม	10.753	151			
4.ด้านการให้บริการหลังการขาย	ระหว่างกลุ่ม	0.218	2	0.109	1.265	0.285
	ภายในกลุ่ม	12.813	149	0.086		
	รวม	13.031	151	0.024		
5.ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรม สำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.423	2	0.212	0.691	0.503
	ภายในกลุ่ม	45.632	149	0.306		
	รวม	46.056	151			
6.ด้านขีดความสามารถของ โปรแกรมสำเร็จทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.169	2	0.084	1.041	0.356
	ภายในกลุ่ม	12.086	149	0.081		
	รวม	12.255	151			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.086	2	0.043	2.235	0.111
	ภายในกลุ่ม	2.874	149	0.019		
	รวม	2.960	151			

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาดำเนินกิจการ โดยภาพรวมระยะเวลาดำเนินกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน ($P = 0.111$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระยะเวลาดำเนิน

กิจการแตกต่างกันส่งผลต่อ ระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแตกต่างกัน ($P = 0.007$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของกิจการ

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.ด้านลักษณะการทำงาน ของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.152	2	0.076	2.574	0.080
	ภายในกลุ่ม	4.403	149	0.030		
	รวม	4.556	151			
2.ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและ โปรแกรม สำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.108	2	0.054	0.741	0.478
	ภายในกลุ่ม	10.853	149	0.073		
	รวม	10.961	151			
3.ด้านระบบรักษาความปลอดภัยของ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.027	2	0.013	0.185	0.831
	ภายในกลุ่ม	10.726	149	0.072		
	รวม	10.753	151			
4.ด้านการให้บริการหลังการขาย	ระหว่างกลุ่ม	0.058	2	0.029	0.332	0.718
	ภายในกลุ่ม	12.973	149	0.087		
	รวม	13.031	151			
5.ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรม สำเร็จรูปทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	2.349	2	1.175	4.005	0.020*
	ภายในกลุ่ม	43.706	149	0.293		
	รวม	46.056	151			
6.ด้านขีดความสามารถของโปรแกรม สำเร็จทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	0.023	2	0.012	0.142	0.868
	ภายในกลุ่ม	12.232	149	0.082		
	รวม	12.255	151			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.071	2	0.035	1.827	0.164
	ภายในกลุ่ม	2.889	149	0.019		
	รวม	2.960	151			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของกิจการ ภาพรวมขนาดของกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน ($P = 0.164$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าขนาดของกิจการแตกต่างกันส่งผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแตกต่างกัน ($P = 0.020$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีและด้านลักษณะการทำงานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการให้บริการหลังการขายด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี และด้านระบบรักษาความปลอดภัยของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อย คือ ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปัทมวดี ดวงคารา (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถานประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการรักษาความปลอดภัยของระบบ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีและผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย ปัจจัยด้านลักษณะการทำงานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี และน้อยที่สุด คือ ปัจจัยต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดหา

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามคุณลักษณะขององค์กร (ลักษณะกิจการ, ระยะเวลาดำเนินกิจการ, ขนาดของกิจการ) พบว่า เมื่อจำแนกตามลักษณะกิจการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อจำแนกตามระยะเวลาดำเนินกิจการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ผลิตและโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และขนาดของกิจการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านต้นทุนในการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของระวีวรรณ เลื่อนประไพ (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของบริษัทจำกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประเภทธุรกิจต่างกันให้ความสำคัญกับปัจจัยในการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีต่างกัน ทางด้านความสามารถของโปรแกรมบัญชี รายได้ต่อปีต่างกันจะให้ความสำคัญกับปัจจัยในการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีต่างกัน ทางด้านความสามารถของโปรแกรม และด้านคุณสมบัติเสริม ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจต่างกันจะให้ความสำคัญกับปัจจัยในการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีต่างกัน ทางด้านการสนับสนุน และการให้บริการหลังการขาย ด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวข้องในการจัดหา และด้านความสามารถของโปรแกรม

8. ข้อเสนอแนะ

1. ด้านผู้ผลิตหรือผู้พัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ควรให้ความสำคัญเรื่องของปัจจัย ด้านลักษณะการทำงานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านระบบรักษาความปลอดภัยของโปรแกรมสำเร็จรูป

ทางการบัญชี และด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี รวมทั้งด้านการบริการหลังการขาย ควรมีการติดตามผลหลังจากที่ได้ใช้งานไปแล้ว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีการบริการแก้ปัญหาในเรื่องการทำงานของโปรแกรม และการติดตามผลหลังการที่มีการให้บริการที่ดี และรวดเร็ว

9. เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์. (2559). สถิติการจดทะเบียน. ออนไลน์

<http://datawarehouse.dbd.go.th/bdw/menu/est/1.html> (15 กรกฎาคม 2559)

เกรียงศักดิ์ ผาติบัณฑิต และคณะ. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงสมร อรพินท์และคณะ. (2546). การบัญชีการเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมาวดี ดวงดาร. (2558). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถาน

ประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคม

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.) 4(1): หน้า 9 – 20.

วัชนิพร เศรษฐกิจโก. (2545). ระบบสารสนเทศทางการบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร.

วิไลภรณ์ พัฒนกิจไพโรจน์. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีให้มีประสิทธิภาพสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ระวีวรรณ เลื่อนประไพ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2559). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ออนไลน์ [http:// www.sme.go.th](http://www.sme.go.th).

ผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพ

การจัดทำรายงานทางบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

EFFECTS OF MODERN INTERNAL AUDIT QUALITY ON FINANCIAL

REPORTING EFFICIENCY OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

นิสา ผาสุกศาสตร์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: night9778@gmail.co.th

ดร.กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์

E-mail: kanoksak008@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 136 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าจำนวน การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า (1) คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี (2) คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี (3) คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ เพื่อให้การจัดทำบัญชีมีประสิทธิภาพ เป็นที่น่าเชื่อถือ ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ พัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

คำสำคัญ : คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่, ประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This study aims to examine the impact of modern internal audit quality on financial reporting efficiency of local administration organization, Phranakhon Si Ayutthaya Province. The author used quantitative research methodology with descriptive statistics and multiple regression analysis. The questionnaire was used as an instrument to collect data from 136 local government accountants in Phranakhon Si Ayutthaya Province. Statistics used for data analysis included numeration, percentage, average, standard deviation, hypothesis test.

The results showed that (1) modern internal audit quality in terms of risk management efficiency has a positive impact on the financial reporting efficiency; (2) modern internal audit quality in terms of internal control effectiveness has a positive impact on the financial reporting efficiency; (3) modern internal audit quality in terms of good corporate governance has a positive impact on the financial reporting efficiency to make effective and reliable accounting process. This will allow the organization to apply accounting data for management benefits and will lead to the most efficient and effective organization.

KEYWORDS : Modern Internal Audit Quality, Financial Reporting Efficiency, Local Administration Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศจึงได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน นอกจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และ ทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” การจัดทำแผนขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผลเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษา ในทุกพื้นที่ของประเทศ เป็นกลไกประชารัฐที่รวมพลัง ให้สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนารวมทั้งแผนงาน โครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคมและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมทั้งด้านระบบการบริหารงานและบุคลากร มีการบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม(สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2560)

คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ (Modern Internal Audit Quality) คือ สิ่งที่สะท้อนจากการตรวจสอบภายในที่ถูกต้อง ปราศจากข้อผิดพลาด และเป็นไปตามมาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพการ

ตรวจสอบภายในที่มีการเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติ จากการจับผิดเป็นการส่งเสริมให้งานประสบความสำเร็จหรือเพิ่มคุณค่า โดยเฉพาะการช่วยติดตามงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และเป็นกลไกที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี (พรทิวา เมืองรักษ์, 2555) ดังนั้นการตรวจสอบภายในสามารถประเมินและช่วยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมขององค์กรโดยใช้วิธีการที่เป็นระบบและระเบียบ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

รายงานทางบัญชี คือ รายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของหน่วยงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ และจัดทำตามหลักเกณฑ์ขั้นมูลฐานและสมมติฐานทางบัญชี เพื่อจะได้นำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้องและเที่ยงธรรมซึ่งรายงานทางบัญชีที่นี้จะช่วยให้ผู้บริหารใช้ในการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (หลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2, 2546)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีของผู้จัดทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้รายงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพไปด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ (Modern Internal Audit Quality) หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ของงานตรวจสอบภายในที่ถูกต้อง และเป็นไปตามมาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายในที่เหมาะสม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปราศจากข้อผิดพลาด ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี ตอบสนองความต้องการของผู้บริหารที่ทำให้ผู้บริหารและผู้รับผิชอบสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ (Risk Management Efficiency) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการประเมินการบริหารจัดการความเสี่ยง การวางแผนและกำหนดเทคนิคการตรวจสอบที่จะลดความเสี่ยงในด้านการตรวจสอบให้น้อยที่สุด โดยระบุกิจกรรมหรือกระบวนการหลักๆ ที่มีระดับความเสี่ยงสูงเลือกใช้แนวทางในการตอบสนองความเสี่ยงที่เหมาะสม โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกับระดับความเสี่ยงที่หน่วยงานยอมรับได้

2. ด้านประสิทธิผลการควบคุมภายใน (Internal Control Effectiveness) หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการวางแผนและแก้ไขปัญหาขององค์กรร่วมกันของทุกคนในองค์กรตั้งแต่คณะกรรมการบริหารผู้บริหาร

ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ตรวจสอบ ร่วมกันประชุมเพื่อหาโอกาสที่จะปรับปรุงในส่วนที่สามารถทำให้ดีขึ้นได้ และหาแนวทางป้องกันหรือลดโอกาสไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

3. ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) หมายถึง การควบคุมกระบวนการดำเนินงาน การปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ นโยบาย เป้าหมายขององค์กร เพื่อให้บรรลุตามสิ่งที่กำหนด และมีความสุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้ สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย มีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทในการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจหรือร่วมมือกันในการดำเนินงานขององค์กร

ประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี (Financial Reporting Efficiency) หมายถึง การจัดทำรายงานทางบัญชีที่ดี ที่เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ทางการบัญชี คือ หลักเกณฑ์ขั้นมูลฐานและสมมติฐานทางการบัญชี เพื่อจะได้นำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้องและเที่ยงตรง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ รายงานทางบัญชีที่มีประสิทธิภาพจะช่วยผู้บริหารใช้ในการวางแผนและตัดสินใจอย่างถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด

1. ความเข้าใจได้ (Understandability) หมายถึง ข้อมูลในงบการเงินที่สามารถเข้าใจได้ในทันทีที่ผู้ใช้งบการเงินใช้ข้อมูลดังกล่าว ข้อมูลที่ซับซ้อนแต่ถ้าเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจก็ควรจะแสดงในงบการเงิน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ที่มีความรู้พื้นฐานทางกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและการบัญชี อย่างเพียงพอ

2. ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) หมายถึง ข้อมูลที่มีประโยชน์หรือข้อมูลที่มีนัยสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูลในงบการเงิน โดยข้อมูลนั้นช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งช่วยยืนยันหรือชี้ข้อผิดพลาดของผลการประเมินที่ผ่านมาของผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินนั้นได้

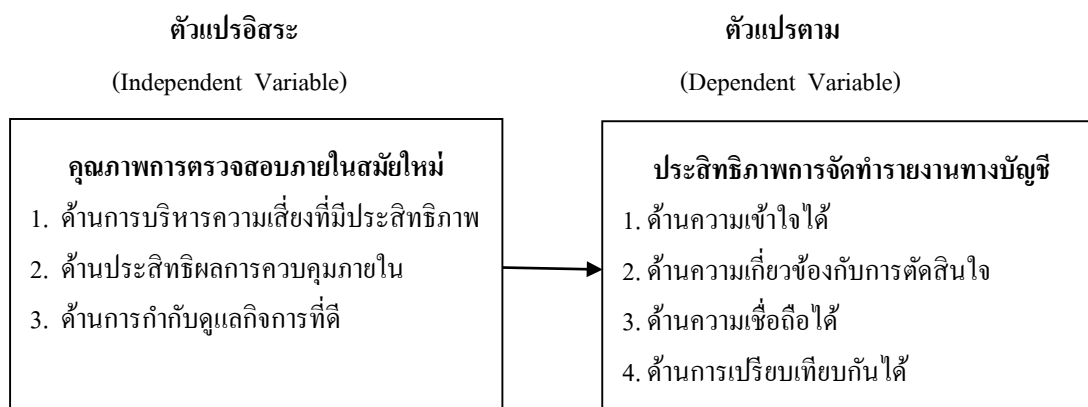
3. ความเชื่อถือได้ (Reliability) หมายถึง ข้อมูลทางการเงินที่ไม่มีความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญ รวมทั้งไม่มีความลำเอียง ข้อมูลที่เป็นตัวแทนอันเที่ยงตรง ข้อมูลในงบการเงินใช้หลักเนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ มีความเป็นกลาง มีความระมัดระวัง และความครบถ้วนของข้อมูลทำให้เชื่อได้ว่าข้อมูลดังกล่าวแสดงสภาพเศรษฐกิจหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่แท้จริง

4. การเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) หมายถึง ข้อมูลทางการเงินที่สามารถนำมาเปรียบเทียบงบการเงินขององค์กร หรือเปรียบเทียบระหว่างคู่แข่งกันขององค์กร ในรอบระยะเวลาที่ต่างกันเพื่อคาดคะเนถึงแนวโน้มของฐานะการเงิน กระแสเงินสด ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน ขององค์กรนั้นๆ

จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างกรอบแนวความคิดสำหรับการศึกษาหาความสัมพันธ์ โดยได้กำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ โดยประยุกต์จากแนวคิดมาตรฐานสากล การปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายในของ สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1. ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ 2. ด้านประสิทธิผลการควบคุมภายใน 3. ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี โดยประยุกต์จากแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีของ หลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ประกอบด้วย 1. ด้านความเข้าใจได้ 2. ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ 3. ด้านความเชื่อถือได้ 4. ด้านการเปรียบเทียบกันได้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมุติฐานงานวิจัย

สมมุติฐานข้อที่ 1 คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมุติฐานข้อที่ 2 คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ด้านประสิทธิผลการควบคุมภายในส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมุติฐานข้อที่ 3 คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้น 295 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนที่มีความสมบูรณ์ของแบบสอบถามสมบูรณ์ทั้งสิ้น 136 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 46.10 ของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Asker, Devid A., Kumar, V ans Say., and George, S. (2001) ที่ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ(Independent variable) คือ คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ประกอบด้วย ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผลการควบคุมภายใน ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ประสิทธิภาพรายงานทางบัญชี ประกอบด้วย ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการเปรียบเทียบกันได้

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชี จำนวน 16 ข้อ

5.4 การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย โดยทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ประกอบด้วย การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน ผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญพบว่าทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และ ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ทำการทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแต่ละตัวแปรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.723 ถึง 0.835 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.311 ถึง 0.727 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

5.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณใช้การบรรยายโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) มีชนิดของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้เป็น ค่าจำนวน และ ค่าร้อยละ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) การวิจัยผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

6. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 136 คน ส่วนใหญ่เป็น (1) เพศหญิง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 92.65 (2) อายุมากกว่า 25-35 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 63.97 (3) สถานภาพโสด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 66.18 (4) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 63.97 (5) ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5-10 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 61.03 (6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-30,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 39.71 และ (7) ตำแหน่งในการทำงานปัจจุบันตำแหน่งนักวิชาการคลัง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 39.71

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ พบว่าค่าสถิติพื้นฐานความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่โดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.82 - 3.89 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$) เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ 2.ด้านประสิทธิผลการควบคุมภายใน 3.ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีพบว่าค่าสถิติ พื้นฐานความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.72 - 3.90 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) เมื่อพิจารณาด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความเข้าใจได้ 2. ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ 3. ด้านความเชื่อถือได้ 4.ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเข้าใจได้ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเปรียบเทียบกันได้

ส่วนที่ 4 การวิจัยผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดตามกรอบแนวคิด ผู้วิจัยทดสอบผลกระทบระหว่างคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ 2. ด้านประสิทธิผลการควบคุมภายใน 3. ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีว่าส่งผลอย่างไรต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ถ้าผลการทดสอบได้ค่าระดับนัยสำคัญที่คำนวณได้ (Significance) น้อยกว่า ค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ 3 ด้านที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
ด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ	0.131	2.147	0.034*
ด้านประสิทธิผลการควบคุมภายใน	0.409	7.220	0.000*
ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	0.504	7.725	0.000*

หมายเหตุ : $n = 136$, $R^2 = 0.651$, $F = 82.240$, $Sig = 0.000$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.651 หมายถึง ตัวแปรต้นทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 65.10%

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.034 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.131

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.409

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.504

7. อภิปรายผล

1. คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอมรับสมมติฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของของ จิตต์สุภาภักดิ์ แก้วคำ (2555) ศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของมาตรฐานการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานการตรวจสอบภายในมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารฝ่ายตรวจสอบภายในบริษัทจดทะเบียน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยง ด้านความเชื่อถือได้และความถูกต้องของสารสนเทศทางการเงินและการดำเนินงาน ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ด้านการป้องกันและรักษาทรัพย์สิน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และข้อสัญญาข้อตกลงต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย มีการสอบทานงบการเงินหรือรายงานทางการเงินได้อย่างละเอียด รอบคอบ ถูกต้องและแม่นยำ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน

การบริหารความเสี่ยงและการตรวจสอบภายในนั้นมีความจำเป็นและสำคัญมากต่อธุรกิจทุกประเภท รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งมีการส่งเสริมให้บุคลากรภายในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดการวางแผน ในทุกขั้นตอนร่วมคิด ร่วมทำ ศึกษาหาข้อมูลให้ครอบคลุมก่อนการดำเนินการตามแผน ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว ถูกต้อง ตลอดจนการจัดทำรายงานทางบัญชีมีประสิทธิภาพ และมีความน่าเชื่อถือไปด้วย

2. คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ขอมรับสมมติฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของของ ถาวร พรามไทย (2558) ได้ศึกษา ผลกระทบของการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในที่มีต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบ พบว่า 1) การติดตามประเมินผลการควบคุมภายใน ด้านการติดตามผล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางบัญชีโดยรวม ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเชื่อถือได้และด้านการเปรียบเทียบกันได้ 2) การติดตามประเมินผลการควบคุมภายใน ด้านการรับรองคุณภาพมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางบัญชี ด้านความเข้าใจได้ และด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และ 3) การติดตามประเมินผลการควบคุมภายในด้านการรายงานการติดตามผล มีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางบัญชีโดยรวม ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเชื่อถือได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้

ประสิทธิภาพการควบคุมภายในเป็นเรื่องสำคัญในการให้ความเชื่อมั่นในความถูกต้อง เชื่อถือได้และความทันต่อเวลาของรายงานทางการเงิน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาและปรับปรุงการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งให้บุคลากรในองค์กรมีการตระหนักและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อให้การรายงานทางบัญชีขององค์กรมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการจัดทำรายงานทางบัญชีเป็นหัวใจสำคัญในด้านการนำเสนอข้อมูลทางการเงิน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการบริหารงานของผู้บริหารในการตัดสินใจการวางแผนและกำหนดนโยบายต่างๆ ในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

3. คุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอมรับสมมติฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ในมิติด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาลวิ เชาวน์พานิช (2549) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของความรู้ความสามารถของนักบัญชี และการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อความน่าเชื่อถือในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความน่าเชื่อถือของการเปิดเผยข้อมูลในรายงานการเงินโดยรวม ด้านความเป็นกลาง ด้านความระมัดระวัง ด้านความครบถ้วน บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีย่อมจะแสดงให้เห็นว่าหุ้นหรือหลักทรัพย์นั้น มีคุณภาพดี รวมไปถึงข้อมูลที่ได้จากการเปิดเผยรายงานทางการเงินเป็นข้อมูลที่มีความเป็นกลาง มีความถูกต้องเที่ยงตรง เนื่องจากใช้หลักความระมัดระวัง และมีความครบถ้วนของข้อมูลที่มีนัยสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่สร้างความไว้วางใจและความเชื่อถือได้ระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท และผู้ลงทุน

การกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นปัจจัยในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร จะทำให้องค์กรมีระบบการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส และมีผลการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ทั้งในด้านการจัดทำและการนำเสนอข้อมูลทางการเงิน เพื่อเพิ่มมูลค่าแก่องค์กร ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) องค์กรควรให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติงานทางบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพ

(2) องค์กรควรมุ่งเน้นในการให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ เมื่อข้อมูลมีคุณภาพจะช่วยให้การสนับสนุนการบริหารงานของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพด้วย

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชี ในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มอื่น เช่น ผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดทำรายงานทางบัญชี และการพัฒนาคุณภาพของการตรวจสอบภายในให้ดียิ่งขึ้น

(2) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบกับปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานทางบัญชีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

10. เอกสารอ้างอิง

จิตต์ศุภางค์ แก้วคำ. 2555. “ผลกระทบของมาตรฐานการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์บัณฑิตยศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ถาวร พรามไทย. 2558. “ผลกระทบของการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในที่มีต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา”. วิทยานิพนธ์ บช.ม. มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปาลวี เชาว์พานิช. 2549. “ผลกระทบของความรู้ความสามารถของนักบัญชี และการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อความน่าเชื่อถือในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์บัณฑิตยศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรทวี นามเมืองรักษ์. 254. “ผลกระทบของคุณภาพการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์กรของรัฐกิจอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกายในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ คณะการบัญชีและการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. ออนไลน์ เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th>. [1 มีนาคม 2560].

สำนักมาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ. 2560. *หลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2*. ออนไลน์ เข้าถึงได้จาก <http://www.dmsc.moph.go.th/audit/knowledge>.

อุษณา ภัทรมนตรี. 2558. *การตรวจสอบภายในสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Asker, Devid A., Kumar, V ans Say., George, S. 2001. *Marketing Research*. New York : John Wiley
And Son.

Yamane, T. 1973. *Statistics: An Introductory Analysis. (2nded.)*. Tokyo: John Weatherherhill.

**ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงาน
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI)
THE RELATIONSHIP BETWEEN GOOD CORPORATE GOVERNANCE
AND THE PERFORMANCE OF LISTED COMPANIES
ON THE MARKET FOR ALTERNATIVE INVESTMENT (MAI)**

ยลลัดดา บุตรวงศ์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: yolladda.bu@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ สินเจริญศักดิ์

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: titaporn.si@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับอัตราการเติบโตของยอดขายของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ประชากรเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2559 และมีการส่งงบการเงินครบทุกปี ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินและบริษัทที่อยู่ในหมวดฟื้นฟูกิจการ คงเหลือบริษัทที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 58 บริษัท ผู้ศึกษาใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และระบบบริการข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ฉบับออนไลน์ (SETSMART) นำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นรายปีรวมระยะเวลา 3 ปี มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 174 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ โดยแสดงในรูปตารางแจกแจงความถี่และค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงอนุมานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า 1) สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการเติบโตของยอดขาย แต่จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเติบโตของยอดขาย และ 2) จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการที่ดี ผลการดำเนินงาน

ABSTRACT

This research was aimed to 1) study the relationship between good corporate governance and sales growth of listed companies in The Market for Alternative Investment (MAI), 2) study the relationship between good corporate governance and net income growth of listed companies in The Market for Alternative Investment (MAI). The populations are listed companies in The Market for Alternative Investment (MAI) with accounting period starting from January 1 until December 31 during B.E. 2556-2559, which submit financial statement every year. Excluding financials industry group and companies in the category of business recovery, the remaining number of qualified companies was 58. The researcher collected data from annual report (form 56-1) and SETSMART to do yearly analysis of 3 years information. There were 174 samples used in this research. The data was analyzed by using descriptive statistics including percentage, frequency table and average, and inferential statistics to find the relationship between independent variable and dependent variable by analyzing multiple regression at significance level of 0.05.

The results found including 1) the free float has a positive relationship with sales growth while the board size has a negative relationship with sales growth and 2) the board size has a negative relationship with net income growth.

KEYWORDS: Good corporate governance, Performance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การล้มละลายของบริษัท เอนรอน (Enron Corp) ซึ่งเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านพลังงานของสหรัฐอเมริกา อันเนื่องมาจากการตกแต่งบัญชี ผู้บริหารและกรรมการต่างละเลยการทำหน้าที่ของตนในการตรวจสอบและปกป้องผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ทำให้บริษัทขาดทุนจนเข้าสู่ภาวะล้มละลาย รวมไปถึงกรณีของ Parmalat บริษัทยักษ์ใหญ่ของอิตาลีที่ติดอันดับโลกด้านผลิตภัณฑ์อาหารที่ทำจากนมและเจ้าของสโมสรฟุตบอล Parma ซึ่งประสบปัญหาเช่นเดียวกับ Enron คือ มีการตกแต่งบัญชีเพื่อหลบเลี่ยงภาษีและกระทำการเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง โดยซ่อนถ่ายทรัพย์สินของผู้บริหารบางกลุ่ม จนทำให้บริษัทขาดทุนสะสมคิดเป็นมูลค่าเกือบ 1% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และต้องล้มละลายในที่สุด กรณีดังกล่าวได้สร้างความสั่นสะเทือนไปทั่วทั้งวงการธุรกิจและได้ส่งสัญญาณไปทั่วโลกถึงหายนะทางธุรกิจอันเนื่องมาจากการขาดจรรยาบรรณและความไม่โปร่งใส ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าหากประเทศใดเพิกเฉยต่อการสร้างหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีในตลาดทุนแล้ว จะเป็นการบั่นทอนความมั่นคงของตลาดทุนภายในประเทศนั้น ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะสร้างความเชื่อมั่นและดึงดูดเม็ดเงินลงทุนของต่างชาติเข้าสู่ประเทศได้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560)

แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะไม่ได้อยู่ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ แต่การสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดีก็ยังมีคามจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้รณรงค์และส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดีเสมอมา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจไทย โดยเป็นกลไกและช่องทางระดมทุนของผู้ประกอบการธุรกิจให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560)

และเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2542 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดตั้งตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (Market for Alternative Investment หรือ MAI) ขึ้น เพื่อให้ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เพียงพอได้ การมีตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) เป็นการพัฒนาคาตลาดทุนของประเทศไทยอีกขั้นหนึ่ง สร้างช่องทางในการระดมทุนให้แก่บริษัทที่มีโอกาสเติบโตสูง (Growth companies) และยังให้โอกาสธุรกิจขนาดเล็กในการขยายตัวจนกว่าจะมีขนาดใหญ่พอและมีศักยภาพที่จะนำหุ้นเข้าซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ระบบเศรษฐกิจ อันนำมาซึ่งการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจของประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2546) ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับอัตราการเติบโตของยอดขายของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI)
- (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI)

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

Jensen and Meckling (1976) เสนอทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) โดยอธิบายว่าเจ้าของกิจการไม่สามารถบริหารงานแต่เพียงคนเดียวได้ จึงต้องจ้างผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาบริหารงานแทนตน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่เป็นผู้มอบอำนาจเรียกว่าตัวการ (Principal) ซึ่งหมายถึงเจ้าของกิจการ ขณะที่อีกฝ่ายเรียกว่าตัวแทน (Agent) หมายถึงผู้บริหารที่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นให้เข้ามาบริหารกิจการให้เกิดมูลค่าในระดับที่สูงขึ้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการแยกความเป็นเจ้าของกับการควบคุมกิจการออกจากกัน หากคณะกรรมการยังคงบริหารงานเพื่อสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น มูลค่าของกิจการจะยังคงสามารถสร้างได้ในระดับที่สูงขึ้น แต่ถ้าหากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของตัวแทนกับตัวการไม่สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น การกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เจ้าของกิจการอาจเลือกนำมาใช้

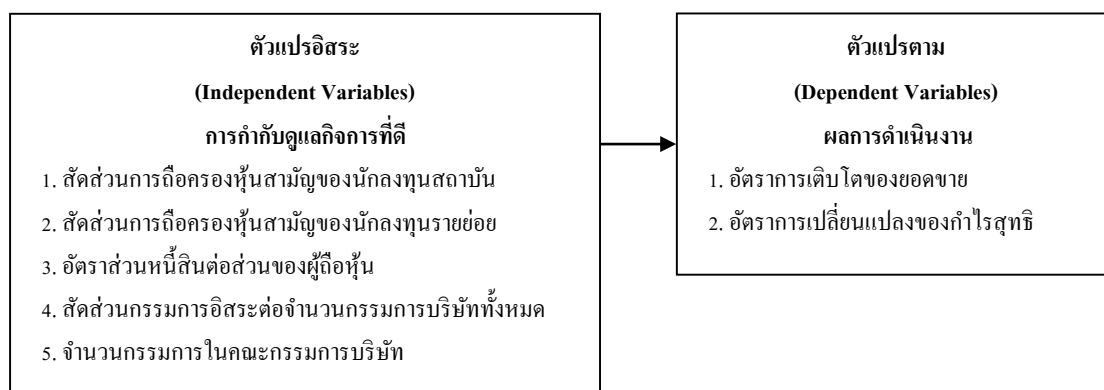
สังเวียน อินทรวิชัย (2545) กล่าวว่า การกำกับดูแลกิจการ เป็นระบบที่จัดให้มีกระบวนการและโครงสร้างของภาวะผู้นำและการควบคุมของกิจการให้มีความรับผิดชอบตามที่ด้วยความโปร่งใส และสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อรักษาเงินลงทุนและเพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาวภายในกรอบการมีจริยธรรมที่ดี โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นและสังคมโดยรวมประกอบ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี ได้มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน โดยเทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) และข้อเสนอแนะของธนาคารโลก (World Bank) หลักการดังกล่าวผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ OECD ในปี ค.ศ. 1999 และถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบสากลสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนา

หลักการกำกับดูแลกิจการทั้งในและนอกกลุ่มประเทศสมาชิก OECD แบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ 1) สิทธิของผู้ถือหุ้น 2) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน 3) บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย 4) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส 5) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาซึ่งได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีโดยใช้ตัวแปรต่างๆ กับผลการดำเนินงานของกิจการพบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบันไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน (Grossman and Hart, 1980) สำหรับสัดส่วนจำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อยต่อจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานซึ่งวัดค่าโดย Tobin's Q (สรายุทธ เรื่องสุวรรณ และคณะ, 2552) แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานซึ่งวัดค่าโดยใช้อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) (ศศิวิมล มีอำพล และสรายุทธ เรื่องสุวรรณ, 2553) ส่วนอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนพบความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานกรณีที่ใช้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (วรกมล เกษมทรัพย์, 2553) สำหรับสัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมดไม่พบความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานซึ่งวัดค่าโดยการใช้อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) (ศศิวิมล มีอำพล และสรายุทธ เรื่องสุวรรณ, 2553) ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ สรายุทธ เรื่องสุวรรณ และคณะ (2552) ส่วนขนาดของคณะกรรมการบริษัทพบความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงาน ในกรณีที่ใช้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (วรกมล เกษมทรัพย์, 2553) แต่ผลการศึกษาของ ศศิวิมล มีอำพล และสรายุทธ เรื่องสุวรรณ (2553) กลับไม่พบความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน

จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยได้กำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตของยอดขาย

สมมติฐานที่ 2 การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) โดยนำข้อมูลทุติยภูมิ จากงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงาน

4.2 ประชากรและตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (MAI) โดยเป็นบริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2559 และมีการส่งงบการเงินครบทุกปี ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินและบริษัทที่อยู่ในหมวดพื้นฟูกิจการ คงเหลือบริษัทที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 58 บริษัท และมีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 174 ตัวอย่าง

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ จำนวน 5 ตัวแปร ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2559 ดังนี้

1.1 สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบัน (%Institutional Investor: %II) คำนวณได้จากจำนวนหุ้นสามัญที่ถือโดยนักลงทุนสถาบันหารด้วยจำนวนหุ้นทั้งหมด

1.2 สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อย (%Free Float: %FF) คำนวณได้จากจำนวนหุ้นสามัญที่ถือโดยนักลงทุนรายย่อยหารด้วยจำนวนหุ้นทั้งหมด

1.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E Ratio :DE) คำนวณได้จากหนี้สินรวมหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้น

1.4 สัดส่วนกรรมการอิสระต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด (%Outside Directors: %OD) คำนวณได้จากจำนวนกรรมการอิสระหรือกรรมการภายนอก (Independent Director) หารด้วยจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด

1.5 จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท (Board Size: BS) คำนวณได้จากการนับจำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท

2. ตัวแปรตาม จำนวน 2 ตัวแปร ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2559 ดังนี้

2.1 อัตราการเติบโตของยอดขาย (Sales Growth: SG) คำนวณได้จากยอดขายในปีที่ต้องการวัดลบด้วยยอดขายของปีก่อนหน้า โดยใช้ยอดขายปีก่อนหน้าเป็นปีฐาน

2.2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ (Net Income Growth: NIG) คำนวณได้จากกำไรสุทธิในปีที่ต้องการวัดลบด้วยกำไรสุทธิของปีก่อนหน้า โดยใช้กำไรสุทธิปีก่อนหน้าเป็นปีฐาน

เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบจำลองสมการ ดังนี้

$$\text{แบบจำลองที่ 1} \quad SG = \beta_0 + \beta_1(\%II) + \beta_2(\%FF) + \beta_3(DE) + \beta_4(\%OD) + \beta_5(BS) + e$$

$$\text{แบบจำลองที่ 2} \quad NIG = \beta_0 + \beta_1(\%II) + \beta_2(\%FF) + \beta_3(DE) + \beta_4(\%OD) + \beta_5(BS) + e$$

โดยที่

SG หมายถึง อัตราการเติบโตของยอดขาย

NIG หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ

%II หมายถึง สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบัน

%FF หมายถึง สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อย

DE หมายถึง อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

%OD หมายถึง สัดส่วนกรรมการอิสระต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด

BS หมายถึง จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) แล้วนำมาวิเคราะห์ งบการเงิน โดยทำการคำนวณค่าตัวแปร

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยรวบรวมข้อมูล จากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) งบการเงินประจำปี และระบบบริการข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ฉบับออนไลน์ (SETSMART) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2559

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการรวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น เพื่ออธิบายให้ทราบลักษณะทั่วไปของตัวแปร ที่เก็บรวบรวมได้ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาสำหรับตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบัน	0.00	83.26	17.59	23.52
สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อย	13.69	100.00	45.80	20.21
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	0.06	199.54	2.24	15.09
สัดส่วนกรรมการอิสระต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด	18.18	71.43	40.53	10.30
จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท	5	13	8.86	1.68
อัตราการเติบโตของยอดขาย	-56.33	772.67	13.19	88.98
อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ	-80,072.76	1,618.23	-476.65	6,079.66

จากตารางที่ 1 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) จำนวน 58 บริษัท รวมจำนวน 174 ตัวอย่าง มีสัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบันโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 17.59 มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.00 และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 83.26 สำหรับสัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อยโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ ร้อยละ 45.80 มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 13.69 และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 100.00 โดยมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 2.24 เท่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.06 เท่า และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 199.54 เท่า สำหรับสัดส่วนกรรมการอิสระ ต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมดโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 40.53 มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 18.18 และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ ร้อยละ 71.43 และมีจำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 8.86 คน มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 5 คน

และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 13 คน สำหรับอัตราการเติบโตของยอดขายโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 13.19 มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -56.33 และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 772.67 และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ -476.65 มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -80,072.76 และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 1,618.23

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับอัตราการเติบโตของยอดขาย

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t- value	Sig.
สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบัน	0.103	1.184	0.238
สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อย	0.228	2.739	0.007**
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	-0.052	-0.688	0.492
สัดส่วนกรรมการอิสระต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด	-0.037	-0.422	0.674
จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท	-0.216	-2.464	0.015*

หมายเหตุ: n = 174, $R^2 = 0.068$, $F = 2.464$, $Sig. = 0.035$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการเติบโตของยอดขาย ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 สำหรับจำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเติบโตของยอดขาย ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t- value	Sig.
สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบัน	0.008	0.093	0.926
สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อย	-0.138	-1.650	0.101
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	0.061	0.800	0.425
สัดส่วนกรรมการอิสระต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด	-0.015	-0.169	0.866
จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท	-0.192	-2.175	0.031*

หมายเหตุ: n = 174, $R^2 = 0.057$, $F = 2.035$, $Sig. = 0.076$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

6. อภิปรายผล

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) สามารถอภิปรายผลดังนี้

สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนสถาบันไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตของยอดขายและอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ แม้โดยทั่วไปนักลงทุนสถาบันจะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิความเป็นผู้ถือหุ้นในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการและร่วมตัดสินใจในเรื่องสำคัญของบริษัทมากกว่านักลงทุนประเภทอื่น แต่ผลการทดสอบกลับไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Grossman and Hart (1980) โดยอธิบายว่านักลงทุนสถาบันมีบทบาทเป็นเพียงผู้ควบคุมและตรวจสอบผลการดำเนินงานของผู้บริหาร ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการเพิกเฉยของผู้มีหน้าที่ (Free-rider Problem) เท่านั้น แต่การเข้าไปกำหนดทิศทางการประกอบธุรกิจที่จะเพิ่มอัตราผลตอบแทนหรือมูลค่าให้แก่กิจการยังคงถูกจำกัดอยู่

สัดส่วนการถือครองหุ้นสามัญของนักลงทุนรายย่อยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการเติบโตของยอดขายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการกระจายการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายย่อยเป็นส่วนสำคัญของการมีสภาพคล่องในการซื้อขายหุ้นของบริษัท ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นของบริษัทและผู้ลงทุนที่จะซื้อขายหุ้นได้อย่างคล่องตัวและได้ราคาที่เหมาะสม ทำให้เกิดความน่าสนใจลงทุนในหุ้นของบริษัท อันส่งผลให้บริษัทสามารถระดมทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้โดยสะดวก ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2558) ได้กำหนดให้ Free Float เป็นคุณสมบัติประการหนึ่งในการเข้าจดทะเบียนและดำรงสถานะในการเป็นบริษัทจดทะเบียน โดยกำหนดให้ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) มีสัดส่วนการกระจายหุ้นให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อยที่น้อยกว่า (SET จำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อย $\geq 1,000$ ราย ส่วน MAI จำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อย ≥ 300 ราย) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2559) ซึ่งทำให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยมีจำนวนไม่มากเกินไป จึงสร้างแรงจูงใจในการลงทุนได้ในระดับที่เหมาะสม แต่ผลการทดสอบกลับไม่พบความสัมพันธ์กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิวิมล มีอำพล และศราวุธ เรืองสุวรรณ (2553) โดยอธิบายว่า ยิ่ง %Free Float มากขึ้น จะทำให้มูลค่าของบริษัทลดลง เนื่องจากการถือครองหุ้นเป็นจำนวนมากของผู้ถือหุ้นรายย่อย อาจทำให้ราคาหลักทรัพย์ของบริษัทนั้นขาดเสถียรภาพได้จากการซื้อขายหมุนเวียนเปลี่ยนมือค่อนข้างรวดเร็วของนักลงทุนรายย่อย ทำให้นักลงทุนสถาบันและนักลงทุนรายใหญ่เกรงว่าอาจได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ ซึ่งเมื่อนักลงทุนสถาบันหรือนักลงทุนรายใหญ่ลงทุนในระดับต่ำก็ส่งผลกับมูลค่าของบริษัทในทางลบเช่นกัน ผลการศึกษาจึงไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตของยอดขายและอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบริษัทมีหนี้สูง จึงถูกจำกัดการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ส่งผลให้บริษัทไม่สามารถสร้างผลการดำเนินงานตามที่ต้องการได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิวิมล มีอำพล และศราวุธ เรืองสุวรรณ (2553) โดยอธิบายว่า หากบริษัทยังก่อภาระหนี้สินสูงเท่าใด บริษัทก็ยังมีภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายมากขึ้น (Debt burden) รวมไปถึงการผูกพันกับเงื่อนไขการก่อหนี้ (Debt covenant) ที่บริษัทจำเป็นต้องปฏิบัติตาม จึงทำให้บริษัทถูกจำกัดความสามารถที่จะเข้าไปแสวงหาโครงการที่มีผลตอบแทนสูงและความเสี่ยงสูงได้ ด้วยเหตุนี้บริษัทจึงไม่สามารถสร้างอัตราผลตอบแทนในระดับสูงตามที่ต้องการได้ ผลการศึกษาจึงไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ

สัดส่วนกรรมการอิสระต่อจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตของยอดขายและอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากความไม่แน่ใจว่า กรรมการอิสระที่มีในระดับสูงนั้นจะเป็นกรรมการที่มีความเป็นอิสระจริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงความอิสระตามเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้อง

กับทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ของ Jensen and Meckling (1976) ที่อธิบายไว้ว่า ตามทฤษฎีตัวแทนกิจการได้แยกความเป็นเจ้าของกับการควบคุมกิจการออกจากกัน (Separation ownership and control) หากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นกับคณะกรรมการไม่สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น โดยปัญหาที่มักพบ คือ Moral Hazard เป็นปัญหาที่เกิดจากตัวการหรือเจ้าของกิจการไม่สามารถแน่ใจได้ว่าตัวแทนหรือคณะกรรมการที่เลือกเข้านั้นได้ใช้ความพยายามสูงสุดในการทำงานหรือทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพหรือไม่ และปัญหา Adverse Selection เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อตัวการหรือเจ้าของกิจการไม่สามารถแน่ใจได้ว่าตัวแทนหรือคณะกรรมการที่เลือกเข้านั้น มีความสามารถในการบริหารงานสอดคล้องกับผลตอบแทนที่ได้รับหรือไม่ ซึ่งจะทำให้มูลค่าของกิจการลดลงจากระดับที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bhagat and Black (2002) ที่พบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการที่มากกว่าไม่ได้ทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการสูงกว่าบริษัทอื่น

จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเติบโตของยอดขายและอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ แม้บริษัทจะมีขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่ใหญ่ขึ้น แต่ผลการดำเนินงานกลับมีประสิทธิภาพด้อยกว่าบริษัทที่มีขนาดของคณะกรรมการที่เล็กกว่า เนื่องจากขนาดของคณะกรรมการที่ใหญ่ขึ้นอาจส่งผลให้การตัดสินใจต่าง ๆ ใช้เวลาก่อนช้านาน ซึ่งอาจทำให้บริษัทสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ ด้วยเหตุนี้บริษัทจึงไม่สามารถสร้างอัตราผลตอบแทนในระดับสูงตามที่ต้องการได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวรกมล เกษมทรัพย์ (2553) ที่พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานของบริษัท โดยอธิบายว่าแต่ละบริษัทมีลักษณะการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน หากขนาดของคณะกรรมการใหญ่เกินไปอาจทำให้การตัดสินใจเกิดความล่าช้า ส่งผลให้บริษัทสูญเสียโอกาสในการลงทุน ผลการดำเนินงานของบริษัทจึงไม่ดีเท่าที่ควร และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mark and Kusnadi (2005) โดยอธิบายว่ายิ่งบริษัทมีจำนวนกรรมการมากเท่าใด อัตราผลตอบแทนทางการเงินจะยิ่งน้อยลงเท่านั้น เนื่องจากการที่บริษัทมีจำนวนกรรมการที่มากเกินไปจนทำให้เป็นการยากที่จะประสานความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การอภิปรายในประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการท่ามกลางบรรดากรรมการเป็นไปด้วยความยากลำบาก อาจกล่าวได้ว่า การมีจำนวนกรรมการที่ไม่มากนักแต่ทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้บริษัทสามารถสร้างผลการดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพมากกว่า

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดขนาดของคณะกรรมการให้มีจำนวนที่เหมาะสม เพื่อสร้างผลการดำเนินงานในระดับที่สูงขึ้น

(2) อัตราการเติบโตของยอดขายและอัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงิน ซึ่งไม่สามารถอธิบายการใช้ต้นทุนรวมที่กิจการใช้ไปในการดำเนินงานได้ทั้งหมด

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ตัวแปรที่ใช้แทนระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีแต่ละด้านจำกัดอยู่เพียง 1 ตัวแปร ซึ่งอาจไม่ใช่ตัวแปรที่ดีที่สุดและครบถ้วนทุกลักษณะของการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านนั้น ๆ ในการศึกษารoundต่อไป ควรเพิ่มตัวแปรของระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีในแต่ละด้าน

(2) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานนั้น ในอดีตมีตัวแบบที่สามารถใช้เพื่อระบุค่าผลการดำเนินงานได้หลากหลายตัวแบบ หากมีการศึกษาในอนาคตอาจศึกษาโดยเปลี่ยนตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นการยืนยันผลความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

(3) ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อเนื่องอาจจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ เนื่องจากลักษณะเฉพาะของกลุ่มธุรกิจอาจส่งผลต่อผลการศึกษที่แตกต่างกัน

8. เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2545. รวมบทความ “การกำกับดูแลกิจการที่ดี” ของศาสตราจารย์สังเวียน อินทรวิชัย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

_____. 2546. หลักสูตรความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตลาดเงินและตลาดทุน. กรุงเทพฯ: สุภูมิวิทย์ มีเดีย.

_____. 2558. “การกระจายการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายย่อย (Free Float).” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560, จาก https://www.set.or.th/th/regulations/simplified_regulations/free_float_p1.html

_____. 2559. “บริษัทที่มีการประกอบธุรกิจเป็นการทั่วไป (Common Shares).” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560, จาก https://www.set.or.th/th/regulations/simplified_regulations/common_shares_p1.html

_____. 2560. “การพัฒนาตลาดเพื่อความยั่งยืน.” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2560, จาก https://www.set.or.th/th/about/sse/guideline_p1.html

วรกมล เกษมทรัพย์. 2553. “ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.” ปรินญาวิทยาสาส์ตรมหาบัณฑิต (การบริหารการเงิน) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศราวุธ เรืองสุวรรณ และคณะ. 2552. “ระดับของบรรษัทภิบาลมีผลต่อมูลค่าของบริษัทหรือไม่.” วารสารวิชาชีพบัญชี ปีที่ 5, ฉบับที่ 12: 68-83.

ศศิวิมล มีอำพล และศราวุธ เรืองสุวรรณ. 2553. “บรรษัทภิบาลจะช่วยยกระดับผลการดำเนินงานของกิจการได้จริงหรือ: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนหมวดอาหารและเครื่องดื่มในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.” วารสารวิชาชีพบัญชี ปีที่ 6, ฉบับที่ 17: 57-71.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. 2560. “ทำไมใคร ๆ ก็ชอบ CG.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2560, จาก http://www.sec.or.th/investor_edu/info_media/article/siamrat/siamrat017_291050.pdf

Bhagat, S., and Black, B. 2002. “The Non-Correlation between Board Independence and Long-Term Performance.” *Journal of Corporation Law* 27, 2: 231-273.

Grossman, Sanford J., and Hart, Oliver D. 1980. “Takeover Bids, The Free-Rider Problem, and the Theory of the Corporation.” *The Bell Journal of Economics* 11: 42-64.

Jensen, M., and Meckling, W. 1976. "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs, and Ownership Structure." **Journal of Financial Economics** 3: 305-360.

Mark, Y.T., and Kusnadi, Y. 2005. "Size Really Matters: Further Evidence on the Negative Relationship Between Board Size and Firm Value." **Pacific-Basin Finance Journal** 13, 3: 301-318.

**ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ**

**THE EFFECTIVENESS OF ASSET MANAGEMENT CAN AFFECT
PROFITABILITY OF COMPANIES LISTED ON
THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND
IN SERVICE INDUSTRY**

ณัฐิกา ลิขัณฑสมิต

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: natthika.apple.23@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: titaporn.si@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ จำนวน 95 บริษัท ซึ่งการศึกษานี้ใช้ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตราหมุนเวียนของเงินสด อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร และอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม สำหรับตัวแปรตาม คือ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุกข้อมูลทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 – 2559 และใช้แบบบันทึกข้อมูลทุกข้อมูลเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ส่วนสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการศึกษา คือ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราหมุนเวียนของเงินสด ส่งผลในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร คือ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ 2) อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ ส่งผลในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร คือ อัตรากำไรขั้นต้น 3) อัตราส่วนแสดง

ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร ส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร คือ อัตรากำไรขั้นต้น

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ ความสามารถในการทำกำไร

ABSTRACT

This research aims to study on the effectiveness of asset management that can affect to profitability of 95 companies listed on the Stock Exchange of Thailand in service industry. Independent variables of this research were cash turnover ratio, receivables turnover ratio, inventory turnover ratio, fixed assets turnover ratio, and total assets turnover ratio. Dependent variables of this research were gross profit margin ratio, net profit margin ratio, return on asset ratio, and return on owner's equity ratio. This research is a quantitative research whereas secondary data were collected from the financial statement of the companies that had been listed on the Stock Exchange of Thailand from 2014 - 2016. Secondary data record form was used as a tool of this research. Statistics used for data analysis were descriptive statistics including maximum value, minimum value, mean, and standard deviation. Multicollinearity check and statistic used for hypothesis testing was multiple regression analysis.

The results revealed that: 1) Ratio showing effectiveness of assets management was cash turnover ratio that gave effectiveness in the same direction with ratio showing profitability was return on asset ratio; 2) Ratio showing effectiveness of assets management was receivables turnover ratio that gave effectiveness in the same direction with ratio showing profitability was gross profit margin ratio; 3) Ratio showing effectiveness of assets management was fixed assets turnover ratio that gave effectiveness in the opposite direction with ratio showing profitability was gross profit margin ratio.

KEYWORDS: effectiveness of asset management, profitability

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ด้วยภาวะเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ทุกภาคส่วนอุตสาหกรรมมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงจากภาวะการแข่งขันที่รุนแรงทำให้เกิดการเสนอให้บริการเพิ่มขึ้น เป็นบริการที่พ่วงมากับสินค้าซึ่งทำให้สามารถขายสินค้าได้มากขึ้นในราคาปกติ ในปัจจุบันธุรกิจบริการมีมากมายหลายชนิดและหลายรูปแบบ ทั้งบริการวิชาชีพ บริการทางการเงิน บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บริการทางการศึกษา บริการสุขภาพ ซึ่งสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับผู้คนเป็นจำนวนมาก และภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจึงทำให้ต้นทุนการผลิตและบริการเพิ่มขึ้น ดังนั้น การบริหารสินทรัพย์ของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายโดยรวมได้ การบริหารสินทรัพย์นั้นไม่ได้เป็นแนวคิดใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่เป็นเรื่องที่ผู้บริหารจำนวนมากมองข้ามไป การวางแผนจัดการสินทรัพย์ที่เป็นระบบทำให้สินทรัพย์ของบริษัทมีคุณค่าหรือมูลค่าเพิ่ม ซึ่งองค์กรชั้นนำทั้งในและต่างประเทศได้มีการนำแนวคิดของการบริหารสินทรัพย์มาใช้กับองค์กรแล้วพบว่า ภายหลังจากการมุ่งเน้น

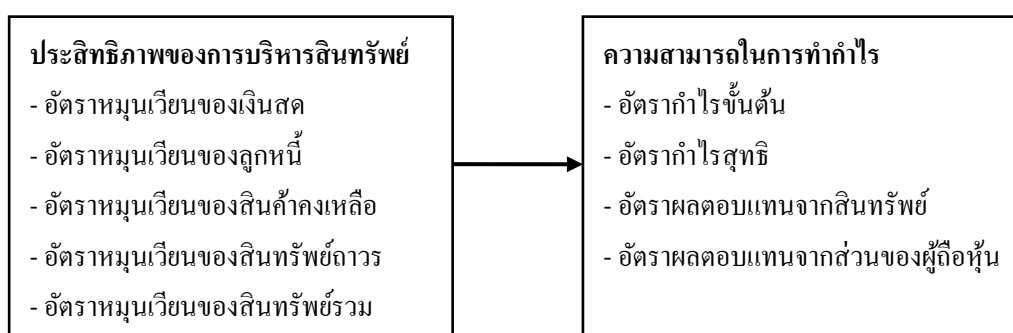

การบริหารสินทรัพย์แล้วทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายเกิดการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพและให้ผลตอบแทนคุ้มค่า โดยรวมมีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่ต่ำลง และลดความต้องการของสินทรัพย์ใหม่ที่ไม่จำเป็น (ปณิฐา บริพันธ์กุล, 2560) ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์มีความสำคัญอย่างยิ่งกับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน ทำให้ผู้ลงทุนทราบว่าสินทรัพย์ที่บริษัทมีอยู่สร้างรายได้ให้กับธุรกิจมากน้อยเพียงใด เป็นการช่วยลดความเสี่ยงที่จะขาดทุนจากการเลือกลงทุนที่ผิดพลาด การบริหารสินทรัพย์ที่ขาดประสิทธิภาพจะทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินจนอาจจะต้องปิดกิจการได้แม้ว่าจะยังสามารถทำกำไรก็ตาม โดยเฉพาะในช่วงที่ไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่นมาหมุนเวียนได้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545) จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจว่าประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน นักวิเคราะห์ข้อมูล หรือนักคนอื่น ๆ ที่มีความสนใจ เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีธุรกิจที่หลากหลาย จึงทำให้นักลงทุนสนใจเข้ามาลงทุนอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วยด้านอัตรากำไรขั้นต้น ด้านอัตรากำไรสุทธิ ด้านอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และด้านอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ของบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดในการศึกษามีสมมติฐานการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 อัตราหมุนเวียนของเงินสด, อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้, อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ, อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร และอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ส่งผลต่ออัตรากำไรขั้นต้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

สมมติฐานข้อที่ 6, 7, 8, 9 และ 10 อัตราหมุนเวียนของเงินสด, อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้, อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ, อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร และอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

สมมติฐานข้อที่ 11, 12, 13, 14 และ 15 อัตราหมุนเวียนของเงินสด, อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้, อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ, อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร และอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

สมมติฐานข้อที่ 16, 17, 18, 19 และ 20 อัตราหมุนเวียนของเงินสด, อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้, อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ, อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร และอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณโดยนำข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากงบการเงินมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และใช้สถิติในการวัดค่าข้อมูล ซึ่งการวัดค่าข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ การทดสอบเชิงพรรณนา การตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐานการศึกษา

4.2 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ จำนวน 104 บริษัท และมีประชากรที่เข้าเกณฑ์ 95 บริษัท ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือดังนี้ (1) เป็นบริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีวันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม และ(2) มีการส่งงบการเงินครบทุกปีในช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2559

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ประกอบด้วย อัตราหมุนเวียนของ เงินสด อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร และอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วย อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูล โดยทำการเก็บข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2559

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ของแต่ละบริษัทที่จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการและจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 285 หน่วย จากจำนวน 95 บริษัท เก็บรวบรวมข้อมูลรายปีจากงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2557 - 2559 ซึ่งข้อมูลได้มาจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้ จะนำผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและใช้สถิติในการวัดค่าข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา การตรวจสอบภาวะที่ตัวแปรในการศึกษาที่เป็นตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูงมากและมีผลเสียต่อการวิเคราะห์ถดถอยหรือไม่ใช้การตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ

5. สรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์เชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระในภาพรวม คือ ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - 2559 โดยแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตรากำไรขั้นต้น	-149.00	67.92	28.76	20.18
อัตรากำไรสุทธิ	-280.11	70.88	2.09	30.48
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์	-49.90	40.45	4.48	10.91
อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น	-170.10	114.63	6.07	26.23

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ในปีพ.ศ. 2557 - 2559 มีอัตรากำไรขั้นต้นโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 28.76 ค่าที่สุดอยู่ที่ร้อยละ -149.00 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 67.92 สำหรับอัตรากำไรสุทธิโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 2.09 ค่าที่สุดอยู่ที่ร้อยละ -280.11 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 70.88 สำหรับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 4.48 ค่าที่สุดอยู่ที่ร้อยละ -49.90 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 40.45 และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.07 ค่าที่สุดอยู่ที่ร้อยละ -170.10 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 114.63

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
อัตราหมุนเวียนของเงินสด	0.01	197.54	16.83	20.25
อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้	0.96	1,001.00	38.97	119.22
อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ	0.07	2,550.56	78.30	248.74
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร	0.01	40.98	2.16	4.19
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	-0.26	101.01	1.92	9.57

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ในปีพ.ศ. 2557 – 2559 มีอัตราหมุนเวียนของเงินสดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 16.83 ค่าที่ต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.01 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 197.54 สำหรับอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 38.97 ค่าที่ต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.96 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 1,001.00 สำหรับอัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 78.30 ค่าที่ต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.07 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 2,550.56 สำหรับอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 2.16 ค่าที่ต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.01 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 40.98 และอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.92 ค่าที่ต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -0.26 และสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 101.01

การตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ เกณฑ์ในการวัดว่าตัวแปรอิสระมีภาวะร่วมเส้นตรงพหุหรือไม่ ให้ดูที่ค่า Tolerance ควรมีค่ามากกว่า 0.1 สำหรับค่า VIF ควรมีค่าน้อยกว่า 10

ตารางที่ 3 การตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ เมื่อความสามารถในการทำกำไรเป็นตัวแปรตาม

ประสิทธิภาพของ การบริหารสินทรัพย์	Tolerance	VIF
อัตราหมุนเวียนของเงินสด	0.934	1.071
อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้	0.935	1.070
อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ	0.994	1.006
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร	0.914	1.094
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	0.973	1.028

จากตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ เมื่อความสามารถในการทำกำไรเป็นตัวแปรตาม พบว่าผ่านเกณฑ์ โดยมีค่า VIF จาก 1.006 ถึง 1.094 และ Tolerance จาก 0.914 ถึง 0.994 กล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงพหุ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ วัตถุประสงค์เพื่อทดสอบสมมติฐานการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไร ซึ่งกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ 5 อัตราส่วน ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ด้านอัตรากำไรขั้นต้น

ประสิทธิภาพของ การบริหารสินทรัพย์	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
อัตราหมุนเวียนของเงินสด	-0.042	-0.667	0.505
อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้	0.142	2.254	0.025*
อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ	0.057	0.933	0.352
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร	-0.223	-3.508	0.001*
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	-0.081	-1.318	0.189

หมายเหตุ : n = 285, $R^2 = 0.070$, F = 3.802, sig. = 0.002

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า อัตราหมุนเวียนของเงินสดไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรขั้นต้น, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ส่งผลในทิศทางเดียวกันกับอัตรากำไรขั้นต้น, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรขั้นต้น, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตรากำไรขั้นต้น, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรขั้นต้น

ตารางที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ 5 อัตราส่วน ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ด้านอัตรากำไรสุทธิ

ประสิทธิภาพของ การบริหารสินทรัพย์	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
อัตราหมุนเวียนของเงินสด	0.103	1.601	0.111
อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้	0.119	1.855	0.065
อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ	0.084	1.346	0.180
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร	-0.031	-0.484	0.629
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	-0.044	-0.700	0.485

หมายเหตุ : n = 285, $R^2 = 0.032$, F = 1.685, sig. = 0.139

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 พบว่า อัตราหมุนเวียนของเงินสดไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 7 พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 8 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 9 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 10 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ

ตารางที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ 5 อัตราส่วน ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ด้านอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์

ประสิทธิภาพของ การบริหารสินทรัพย์	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
อัตราหมุนเวียนของเงินสด	0.150	2.334	0.020*
อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้	0.046	0.710	0.478
อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ	-0.067	-1.081	0.281
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร	-0.016	0.240	0.811
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	-0.042	-0.674	0.501

หมายเหตุ : $n = 285$, $R^2 = 0.032$, $F = 1.664$, $\text{sig.} = 0.144$

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 11 พบว่า อัตราหมุนเวียนของเงินสดส่งผลในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 12 พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 13 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 14 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 15 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์

ตารางที่ 7 การทดสอบสมมติฐาน ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ 5 อัตราส่วน ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ด้านอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

ประสิทธิภาพของ การบริหารสินทรัพย์	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
อัตราหมุนเวียนของเงินสด	0.041	0.640	0.523
อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้	0.099	1.548	0.123
อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ	-0.107	-1.719	0.087
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร	0.077	1.187	0.236
อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	0.013	0.213	0.831

หมายเหตุ : $n = 285$, $R^2 = 0.036$, $F = 1.863$, $\text{sig.} = 0.101$

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 16 พบว่า อัตราหมุนเวียนของเงินสดไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 17 พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 18 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น, ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 19 พบว่า อัตราหมุนเวียนของ

สินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น, ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 20 พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

6. อภิปรายผล

ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราหมุนเวียนของเงินสด ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร คือ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ แสดงให้เห็นว่าอัตราหมุนเวียนของเงินสดเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Martinez-Solano (2006) ที่พบว่า ผู้บริหารเพิ่มความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์) ให้กับกิจการได้โดยการลดระยะเวลาการจัดเก็บลูกหนี้ ลดอัตราหมุนของสินค้าคงเหลือ และทำให้ระยะเวลาวงจรเงินสดสั้นลง กล่าวคือ หากบริษัทมีประสิทธิภาพในการนำเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดไปทำให้เกิดรายได้จากการขายกลับเข้ามา หรือก่อให้เกิดประโยชน์แก่กิจการเพิ่มขึ้นทำให้บริษัทเกิดสภาพคล่องตัวขึ้น ก็จะส่งผลให้บริษัทได้รับผลตอบแทนจากสินทรัพย์สูงขึ้นตามไปด้วย แต่อัตราหมุนเวียนของเงินสดไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทควรมีการบริหารจัดการภาระต้นทุนและค่าใช้จ่ายร่วมกับการบริหารสินทรัพย์เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำกำไร

ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร คือ อัตรากำไรขั้นต้น แสดงให้เห็นว่าอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตรากำไรขั้นต้นเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของโสภณ บุญถนอมวงศ์ (2559) ที่พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนกำไรขั้นต้น กล่าวคือ หากบริษัทมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลูกหนี้การคำนวณถึงนโยบายการจัดเก็บหนี้ ซึ่งสามารถลดต้นทุนโดยรวมได้ ก็จะส่งผลให้บริษัทมีกำไรขั้นต้นสูงขึ้นตามไปด้วย แต่อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทควรมีการบริหารจัดการภาระค่าใช้จ่ายร่วมกับการบริหารสินทรัพย์เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำกำไร

ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราส่วนหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ ไม่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร คือ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Innocent, Mary and Matthew (2013) ที่พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงคลัง อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ อัตราส่วนการหมุนเวียนสินทรัพย์รวม สามารถพยากรณ์อัตรากำไรขั้นต้นได้ 17.8% ผู้วิจัยแนะนำให้ตรวจสอบสินค้าคงเหลือของบริษัทบ่อยครั้ง กล่าวคือ สินค้าคงเหลือไม่เพียงแต่ไม่สามารถสร้างรายได้ให้แก่บริษัท แต่บริษัทยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและดูแลรักษาอีกด้วย บริษัทควรมีการบริหารจัดการภาระต้นทุนและค่าใช้จ่ายร่วมกับการบริหารสินทรัพย์เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำกำไร

ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร คือ อัตรากำไรขั้นต้น ในทิศทางตรงกันข้าม แสดงให้เห็นว่าอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตรากำไรขั้นต้นลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สรียา อัมฉาศัย (2555) ที่พบว่า กำไรสัมพันธ์กับยอดขาย คือบริษัทที่สามารถรักษาระดับค่าเฉลี่ยกำไรได้ใกล้เคียงกันในแต่ละปีและสูงกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม เป็นผลมาจากบริษัทที่มีรายได้หลักจากการบริการเพิ่มสูงขึ้นกว่าต้นทุนในการบริการ และสามารถ

บริหารต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ หากบริษัทมีประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ถาวรให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน แต่ไม่สามารถบริหารจัดการภาระค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะส่งผลให้บริษัทมีกำไรขั้นต้นลดลงไปด้วย แต่อัตรามูลเงินของสินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทควรมีการบริหารจัดการภาระต้นทุนและค่าใช้จ่ายร่วมกับการบริหารสินทรัพย์เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำกำไร

ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ ด้านอัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ไม่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร คือ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Innocent, Mary and Matthew (2013) ที่พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้านี้ค่าคงคลัง อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ อัตราส่วนการหมุนเวียนสินทรัพย์รวม สามารถพยากรณ์อัตรากำไรขั้นต้นได้ 17.8% ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้บริหารควรใช้ทรัพย์สินที่มีประสิทธิภาพในการสร้างรายได้ให้กับบริษัท กล่าวคือ บริษัทอาจจะใช้สินทรัพย์ในการดำเนินงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเกิดจากการใช้สินทรัพย์ถาวรไม่เต็มประสิทธิภาพ มีการลงทุนในลูกหนี้หรือสินค้าคงเหลือมากเกินไป หรืออาจเกิดจากการวางแผนการผลิตที่ไม่สอดคล้องกับแผนงานด้านการขาย และไม่สามารถบริหารจัดการภาระต้นทุนและค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ (1) การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตครอบคลุมเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมบริการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นผลการศึกษายังไม่สามารถอธิบายได้กับผลการดำเนินงานของบริษัทกลุ่มอื่น ๆ ได้ แต่การศึกษาครั้งนี้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน นักวิเคราะห์ข้อมูล ผู้บริหารกิจการ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสนใจธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (2) การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์โดยคำนึงถึงข้อมูลเชิงปริมาณตามตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาเพียงอย่างเดียว ไม่ได้คำนึงถึงข้อมูลในด้านอื่น เช่น สภาวะสังคม การเมือง สภาพเศรษฐกิจ การแข่งขันภายในอุตสาหกรรม วัฏจักรของธุรกิจ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป (1) การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการพิจารณาถึงภาระต้นทุนและค่าใช้จ่ายร่วมด้วย เช่น ต้นทุนในการจัดเก็บสินค้า ต้นทุนสินค้าล้าสมัย ค่าใช้จ่ายในเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ ค่าซ่อมแซมสินทรัพย์ถาวรที่เกินความต้องการหรือสินทรัพย์ล้าสมัย (2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวโน้มของสภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้น และแนวโน้มเศรษฐกิจ สภาวะเศรษฐกิจในอดีตเพื่อให้เห็นการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (3) ศึกษาถึงประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ เนื่องจากแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีลักษณะเฉพาะทางที่แตกต่างกันไป และอาจส่งผลต่อผลการศึกษาที่แตกต่างกันไป

8. เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2560. ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.set.or.th/set/commonlookup.do>

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2545. **เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงินบริษัทจดทะเบียน**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ส่วนสิ่งพิมพ์ ฝ่ายสื่อสารองค์กร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- ปณิฐา บริพันธ์กุล. ม.ป.ป.. **การบริหารสินทรัพย์อย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://teamgroup.co.th/index.php/th/about-us/history.html>
- ศรียา อัจฉาชัย. 2555. **การศึกษาความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในอุตสาหกรรมการแพทย์**. การศึกษาเฉพาะบุคคล บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. 2560. **เอกสารเผยแพร่ของบริษัทที่ออกและเสนอขายหลักทรัพย์** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://market.sec.or.th/public/isc/th/FinancialReport/R561>
- โสภณ บุญถนอมวงศ์. 2559. **ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรและประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์**. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Enekwe Chinedu Innocent, Okwo Ifeoma Mary and Ordu Monday Mathew. 2013. **Financial Ratio Analysis as a Determinant of Profitability in Nigerian Pharmaceutical Industry**. International Journal of Business and Management 8 (8), 107 – 117
- Martinez-Solano. 2006. **Effects of working capital management on SME profitability**. Dept. Organización de Empresas y Finanzas Facultad de Economía y Empresa Universidad de Murcia

**ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ของหมวดธุรกิจ
พลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**
**THE CORRELATION BETWEEN FINANCIAL RATIO AND
SECURITIES VALUE OF ENERGY AND UTILITIES BUSINESS CATEGORY
OF LISTED COMPANY ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND**

อริยรรดา ชนะคำ

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: au_tom2546@yahoo.co.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: titaporn.si@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ของหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมจากแหล่งข้อมูลในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลในงบการเงินรายปี/ผลประกอบการราคาหลักทรัพย์ และผลตอบแทนหลักทรัพย์ ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม และมีการนำส่งงบการเงินครบทุกปีในช่วง พ.ศ. 2556 – 2559 จำนวน 33 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สถิติเชิงพรรณนา เป็นการทดสอบข้อมูลให้อยู่ในรูปของการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน เพื่อหาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามโดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าทางการบัญชีต่อหุ้น มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ และอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านผลตอบแทนหลักทรัพย์

คำสำคัญ: อัตราส่วนทางการเงิน มูลค่าหลักทรัพย์ ผลตอบแทนหลักทรัพย์

ABSTRACT

This purpose of this study is to study the correlation between financial ratio and securities value of energy and utilities business category of listed Company on the Stock Exchange of Thailand. The data used in this study was secondary data and the data were collected from source in the Stock Exchange of Thailand including information from financial statement/ operation results, securities price and return on securities for the fiscal year commencing from 1 January to 31 December. The financial statements of 33 companies were completely submitted for the year 2013 – 2016. The statistical data analysis method was classified into 2 types including Descriptive Statistics which is data test in from of Frequency Distribution, Percentage, Maximum value, Minimum Value, Mean and Standard Deviation as well as Inferential Statistics used in order to determine the correlation between independent variables and dependent variable by applying Multiple Regression Analysis at significant level of 0.05.

The results revealed that Earnings per Share Ratio, Return on Equity Ratio, Price per Book Value Ratio were correlated with securities value in terms of securities price. The Earnings per Share was correlated with securities value in terms of Return on securities.

KEYWORDS: Financial Ratio, Securities Value, Return on Security

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นกว่าเมื่อเทียบอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ทำให้การออมเงินกับธนาคารไม่สามารถให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าเพียงพอ การลงทุนในหลักทรัพย์จึงกลายมาเป็นทางเลือกอีกแบบหนึ่ง เพราะนอกจากได้รับเป็นเงินปันผล (Dividend Yield) ผู้ลงทุนส่วนใหญ่ต่างคาดหวังผลตอบแทนจากการขายหลักทรัพย์ (Capital Gain) ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นแหล่งระดมเงินทุนที่สำคัญแหล่งหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์ โดยผลตอบแทนจากการลงทุนที่ได้รับจะมากหรือน้อยนั้น ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของตลาดทุนซึ่งสังเกตได้จากความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ประกาศในตลาดหลักทรัพย์กับราคาหลักทรัพย์ (อริษา สุรัสโม, 2554, หน้า 1)

เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงจากการผลิตภาคเกษตรกรรมไปสู่การผลิตภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น อีกทั้งในอนาคตที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความต้องการใช้พลังงานในประเทศจึงมีอัตราที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสภาวะในปัจจุบันที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงคาดการณ์ได้ว่าธุรกิจหมวดพลังงานและสาธารณูปโภคจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้หลักทรัพย์ในหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคได้รับความสนใจจากนักลงทุนเป็นจำนวนมาก (จิตติมา ชินชื่น, 2555, หน้า 1)

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Ratio Analysis) เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่นักลงทุนใช้ในการวิเคราะห์หลักทรัพย์เพื่อตัดสินใจลงทุน นอกจากนี้งบการเงินถือเป็นแหล่งข้อมูลเชิงปริมาณที่สำคัญในการตัดสินใจของนักลงทุน ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่า

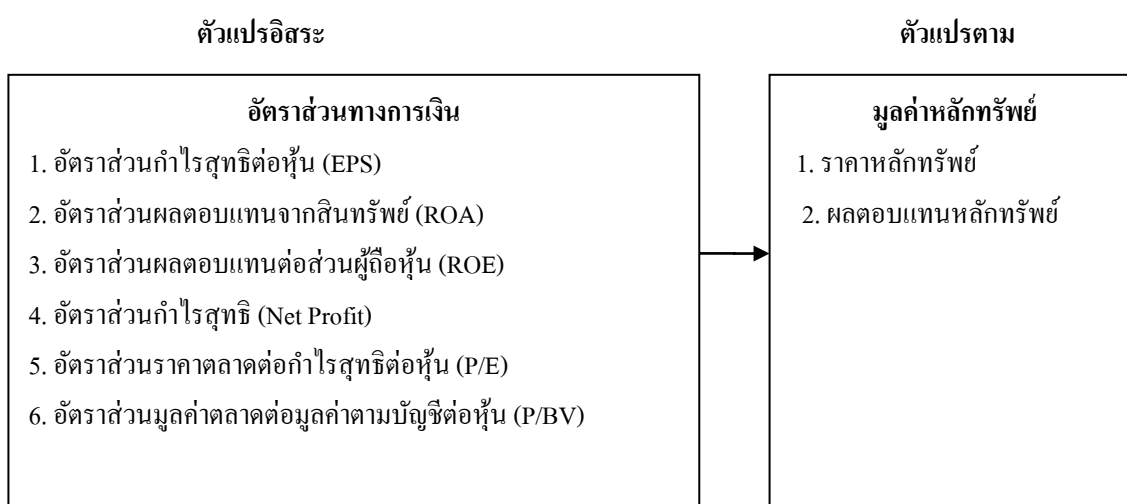
หลักทรัพย์ของหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจของนักลงทุน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ของหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านผลตอบแทนหลักทรัพย์ของหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ของหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากแหล่งข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่เลือกใช้ในการศึกษานี้ คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์งานวิจัย บริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ จากบริษัทที่มีรอบระยะเวลา

บัญชีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม และมีการนำส่งงบการเงินครบทุกปีในช่วง พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2559 และเป็นบริษัทที่มีข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ครบถ้วนได้ประชากรเป้าหมายที่มีคุณสมบัติครบถ้วน จำนวน 33 บริษัท และมีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 132 ตัวอย่าง

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ อัตราส่วนทางการเงิน ประกอบด้วย

- 1.1 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น (EPS)
- 1.2 อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)
- 1.3 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ROE)
- 1.4 อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net Profit)
- 1.5 อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น (P/E)
- 1.6 อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าทางการบัญชีต่อหุ้น (P/BV)

2. ตัวแปรตาม คือ มูลค่าหลักทรัพย์ ประกอบด้วย

- 2.1 ราคาหลักทรัพย์
- 2.2 ผลตอบแทนหลักทรัพย์

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานทางการเงิน โดยใช้แบบบันทึกข้อมูล แบ่งเป็น 2 ข้อ ดังนี้

1. อัตราส่วนทางการเงิน จำนวน 6 อัตราส่วน รวบรวมข้อมูลจากงบการเงินรายปี พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2559
2. ราคาหลักทรัพย์ และผลตอบแทนหลักทรัพย์ รวบรวมข้อมูลจากสรุปข้อมูลหลักทรัพย์ของบริษัทที่ซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2559

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากแหล่งข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลในงบการเงิน/ผลประกอบการ ราคาหลักทรัพย์ และผลตอบแทนหลักทรัพย์ของแต่ละบริษัทที่จัดอยู่ในหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2559

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาประมวลผลข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ทั้งสถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ค่าร้อยละ โดยแสดงในรูปตารางแจกแจงความถี่และค่าเฉลี่ย และสถิติ เชิงอนุมานในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปร และทดสอบสมมติฐานของการวิจัยสถิติที่ใช้ได้แก่การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามโดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

5. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์

ตัวแปร	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
EPS	0.97	32.58	0.00*
ROA	0.05	0.88	0.38
ROE	-0.15	-2.26	0.03*
Net Profit	0.02	0.66	0.51
P/E	0.01	0.39	0.70
P/BV	0.08	2.30	0.02*

หมายเหตุ : n = 132, R = 0.96, R² = 0.91, F = 188.27, Sig = 0.00, * มีนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์เท่ากับ 0.96 แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระอัตราส่วนทางการเงินกับตัวแปรตามมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ ได้ร้อยละ 96 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 91 และพบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ โดยอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น มีความสัมพันธ์มากที่สุด (32.58) รองลงมาคือ อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (2.30) ส่วนอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ (-2.26) แต่อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านผลตอบแทน
หลักทรัพย์

ตัวแปร	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
EPS	0.86	15.97	0.00*
ROA	0.15	1.21	0.23
ROE	-0.23	-1.66	0.10
Net Profit	-0.02	-0.36	0.72
P/E	0.00	-0.05	0.96
P/BV	-0.02	-0.24	0.81

หมายเหตุ : n = 132, R = 0.87 R² = 0.76, F = 47.86, Sig = 0.00

* มีนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์เท่ากับ 0.87 แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระอัตราส่วนทางการเงินกับตัวแปรตามมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ ได้ร้อยละ 87 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 76 และพบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านผลตอบแทนหลักทรัพย์ (15.97) แต่ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น อัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านผลตอบแทนหลักทรัพย์

6. อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ของหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น (EPS) พบว่ามีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาและผลตอบแทนหลักทรัพย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญนาค เกิดสินธุ์ (2554) พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ โดยอธิบายได้ว่า การที่อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ อาจเพราะนักลงทุนมองว่าธุรกิจมีความสามารถสร้างผลกำไรในอนาคตได้มาก และผู้บริหารมีความสามารถประสิทธิภาพและความชำนาญในการประกอบธุรกิจ และสอดคล้องกับ แก้วมณี อุทธิรมย์ (2556)

อธิบายว่า เนื่องจากอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้นเป็นอัตราส่วนทางการเงินที่บอกถึงแนวโน้มการกำไรสุทธิของบริษัทว่ามีความสามารถทำกำไรดีขึ้นหรือแย่ลง จึงมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหลักทรัพย์

อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาและผลตอบแทนหลักทรัพย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วมณี อุทิมัย (2556) พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหลักทรัพย์ โดยอธิบายว่า เนื่องจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ในแต่ละอุตสาหกรรมมีสัดส่วนที่แตกต่างกันไปตามลักษณะการประกอบธุรกิจของแต่ละอุตสาหกรรม ทำให้เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมจึงได้ค่าที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งนั่นย่อมมีส่วนทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้มีความแตกต่างกันในแต่ละอุตสาหกรรม แต่ถ้านำมาพิจารณาในภาพรวมทั้งตลาดแล้ว นักลงทุนอาจไม่ให้ความสำคัญกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ในการนำมาพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุน หรือไม่ได้นำมาเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณาตัดสินใจเลือกหลักทรัพย์ที่นำลงทุน

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่ามีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สินี ภาคย์อุพาร (2558) พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ โดยอธิบายว่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นเป็นอัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์เพื่อวัดผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น และสอดคล้องกับ กฤตชัญญ์ ศรีสุข (2556) พบว่า อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์ อธิบายว่า นักลงทุนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผลตอบแทนจากการลงทุน ทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาของหลักทรัพย์ และสอดคล้องกับ Dwi Mulyono and Rahfiani (2009) พบว่า อัตราผลตอบแทนส่วนผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ อธิบายได้ว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นเป็นอัตราส่วนที่ใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นจากผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งผู้ถือหุ้นนั้นถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่มีความสำคัญต่อกิจการ เพราะการระดมทุนที่กิจการได้รับนั้นส่วนหนึ่งมาจากนักลงทุนที่สนใจลงทุนในกิจการ ซึ่งผลการดำเนินงานของกิจการส่งผลถึงความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นอย่างชัดเจน

อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net Profit) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาและผลตอบแทนหลักทรัพย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วมณี อุทิมัย (2556) พบว่า ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินและกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net Profit) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหลักทรัพย์ โดยอธิบายว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิเป็นอัตราส่วนที่สำคัญในการวัดผลการดำเนินงานของบริษัทและวัดผลในการทำกำไร ซึ่งนักลงทุนมักใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดผลการดำเนินงานเพื่อคาดคะเนและตัดสินใจลงทุนในอนาคต แต่เป็นที่ทราบกันว่าตัวเลขกำไรเป็นสิ่งที่ผู้บริหารมีโอกาสมบริหารตัวเลขกำไรเพื่อให้มีประสิทธิภาพได้ ทำให้ให้นักลงทุนต้องนำข้อมูลทางบัญชีในด้านต่าง ๆ มาประกอบการตัดสินใจในการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วย

อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น (P/E) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาและผลตอบแทนหลักทรัพย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วมณี อุทิมัย (2556) พบว่า ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น (P/E) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหลักทรัพย์ ทั้งนี้

สาเหตุก็อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย ขนาดของธุรกิจหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลทำให้ค่าของอัตราส่วนที่มีความบิดเบือนหรือแตกต่างกัน

อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (P/BV) พบว่ามีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ด้านราคาหลักทรัพย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วมณี อุทธิรัมย์ (2556) พบว่า อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นเป็นอัตราส่วนทางการเงินที่แสดงถึงอัตราการเติบโตของบริษัท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทในระยะยาว และสอดคล้องกับ กฤตยชญ์ ศรีสุข (2556) พบว่า อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์ อธิบายได้ว่า อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นให้ผู้ลงทุนทราบว่า ผู้ลงทุนให้คุณค่ากับหุ้นสามัญของบริษัทมากกว่าหรือน้อยกว่ามูลค่าทางบัญชีของบริษัทเพียงใด โดยถ้าค่าของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นมีค่ามากอาจบอกได้ว่าหลักทรัพย์นั้นมีความน่าสนใจในการลงทุนมากตามไปด้วย และสอดคล้องกับ Dwi Mulyono and Rahfiani (2009) พบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ อธิบายว่า อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น เป็นอัตราส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ โดยส่งผลต่อกำไรที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงผลตอบแทนหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นกำไรที่นักลงทุนคาดหวังหลังจากการลงทุนในหลักทรัพย์

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลทางการเงินที่เปิดเผยมต่อสาธารณะชนเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยถือเสมือนว่าทุกบริษัทที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์มีการนำเสนอข้อมูลด้วยความถูกต้องตามควร ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วอาจมีบางบริษัทที่มีการปกปิดข้อมูลหรือมีการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีได้

(2) อัตราส่วนทางการเงินเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการพิจารณามูลค่าหลักทรัพย์ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมียปัจจัยอื่นที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ขนาดของกิจการ สภาพเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งปัจจุบันและในอนาคต นโยบายการเมือง การแข่งขันภายในอุตสาหกรรม วัฏจักรธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งการพิจารณาจะใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในการพิจารณาถึงมูลค่าหลักทรัพย์จากการลงทุนเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ผู้ใช้งบการเงินไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร นักลงทุน นักวิเคราะห์ หรือนักคิดที่สนใจ ควรใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการพิจารณาจะช่วยให้การตัดสินใจมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าหลักทรัพย์ ในหมวดธุรกิจอื่นๆ เนื่องจากแต่ละหมวดธุรกิจมีลักษณะเฉพาะทางที่แตกต่างกันไป และอาจส่งผลต่อผลการศึกษาที่แตกต่างกันไป

(2) การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้เป็นการศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน ในการศึกษากครั้งต่อไปจึงควรศึกษาการวิเคราะห์งบการเงินในรูปแบบอื่น เช่น การวิเคราะห์อัตราร้อยละของยอดรวม การวิเคราะห์แนวโน้ม

(3) ควรมีการศึกษาข้อมูลช่วงเวลาอื่น เนื่องจาก สถานการณ์ทางเศรษฐกิจแต่ละปี อาจมีผลกระทบต่อการเงิน มูลค่าหลักทรัพย์ ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาดูแตกต่างกันไป

(4) ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น ขนาดของกิจการ สภาพเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งปัจจุบันและในอนาคต นโยบายการเมือง การแข่งขันภายในอุตสาหกรรมวัฏจักรธุรกิจ เพื่อให้การตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์เป็นไปอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

กฤตยชญ์ ศรีสุข. 2556. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมของหลักทรัพย์ในดัชนี SET50”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรรณิการ์ ธรรมสารกุล. 2553. “การศึกษาดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจที่มีผลต่ออัตราส่วนเฉลี่ย ทางการเงิน:กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค”. การค้นคว้าอิสระ บัณฑิตมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

แก้วมณี อุทิมัย. 2556. “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET100)”. วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

จารุวรรณ ทองมัน. 2558. “อัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจการแพทย์”. การค้นคว้าอิสระ บัณฑิตมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ธิติมา ชินชื่น. 2555. “การศึกษาความเลียงและอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค”. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

สินี ภาณุอุพร. 2558. “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดสูงสุดของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค”. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

อริษา สุรัสโม. 2554. “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาตลาดหลักทรัพย์บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภค”. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Dwi,M.M.,&Rahfiani.K. 2009. **The effect of financial ratios.firmsize,and cash flow from operating activities in the interim report to the stock return,Chinese business review.**8(6),44-55.

Jonatha, L. 2001. **Predicting returns with financial ratios.** Journal of Financial Economics 74: 209-235.

สมรรถนะของนักบัญชี และมาตรฐานการจัดทำบัญชีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ

การดำเนินงานในงานราชการ

**THE IMPACT OF ACCOUNTANTS' COMPETENCY AND ACCOUNTING
STANDARDS ON THE EFFECTIVENESS IN OPERATION OF THE
GOVERNMENT SERVICE**

เบญญาภา ยืนยง

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Instyle_benya@outlook.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: titaporn.si@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาสมรรถนะของนักบัญชี และมาตรฐานการจัดทำบัญชีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในงานราชการมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3 ข้อ ได้แก่ เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน กรณีศึกษาพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของนักบัญชีในงานราชการ และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักบัญชีในหน่วยงานราชการจำนวน 385 ตัวอย่างและนำมาทำการวิเคราะห์สมมติฐานด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ และมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ที่ระดับนัยสำคัญ .01

คำสำคัญ: สมรรถนะ มาตรฐานการจัดทำบัญชี ประสิทธิภาพการดำเนินงาน งานราชการ

ABSTRACT

The study of impact of accountants' competency and accounting standards on the effectiveness in operation of the government service was three major objectives. First, to study the accountant's competency and the effectiveness in governmental service a case study of Bangkok metropolitan. Second, to study the influence factors impact on the effectiveness in governmental service. The last one, to recommended the solution for develop the accountant's competency in governmental service. This study was quantitative research that collected

the data from 385 accountants in governmental service then analyze the hypotheses by multiple regression. The result indicated that accountant's competency and financial reporting standard impact on the government service at highly significant P-value .01.

KEYWORDS: Competency, Accounting Standard, Effectiveness in Oepration, Government Service

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสมรรถนะของนักบัญชี ประกอบด้วย ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและ หน้าที่งาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ (กรมบัญชีกลาง, 2559) มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ การดำเนินงานด้านการบัญชีและการสร้างประสิทธิผลการดำเนินงานในงานราชการ ที่ต้องมุ่งเน้นการสร้างประสิทธิผลในด้านการดำเนินงานทางการเงิน การดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กระบวนการดำเนินงานภายในและการพัฒนาขีดความสามารถของนักบัญชี นอกจากนี้สภาวิชาชีพบัญชีและกรมบัญชีกลาง (2559) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐที่ชัดเจน ประกอบด้วย หลักการและนโยบายการบัญชี มาตรฐานรายงานการเงินและโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน ที่จะต้องกำหนดและดำเนินการอย่างเคร่งครัดเพื่อสร้างประสิทธิผลการดำเนินงาน การศึกษาของวรรณภา อิมะไชย (2557) กล่าวถึงความสำคัญที่นักบัญชีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อหลักการบัญชีและสมรรถนะที่เพียงพอ ที่จะช่วยยกระดับประสิทธิผลของการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทักษะและความเข้าใจในหลักการจัดทำบัญชีภาครัฐ (ศุภศิมา ศรีบุญชัย, 2557) จะทำให้นักบัญชีมีแนวทางในการบริหารจัดการที่มีความสอดคล้องกับการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีของทางภาครัฐ และก่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานภาครัฐอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักบัญชีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน
2. เพื่อศึกษามาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน

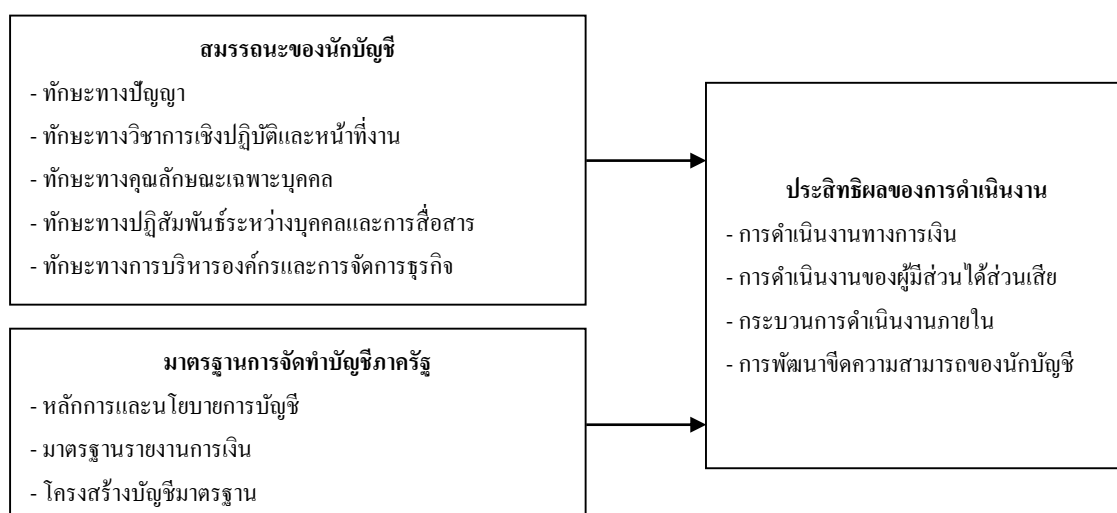
3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิด

การทบทวนแนวคิดและทฤษฎีพบว่า สมรรถนะของนักบัญชี มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของการดำเนินงาน เพราะความสามารถของนักบัญชีเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะสร้างให้เกิดผลลัพธ์ของประสิทธิผลการดำเนินงาน ความสามารถหรือสมรรถนะของนักบัญชี ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านการบัญชี (ชุดินทร ย่อยไธสง, 2558) การใช้ความรู้ทางการบัญชีในการปฏิบัติหน้าที่ ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ซึ่งสำคัญกับงานราชการหรืองานบัญชีภาครัฐ ที่ต้องใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาการมาสนับสนุนการพัฒนาผลงานให้เหมาะสม ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ที่จะส่งเสริมให้ผลลัพธ์หรือประสิทธิผลของการดำเนินงานภาครัฐที่สูงขึ้น ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีความสำคัญสำหรับนักบัญชีภาครัฐเนื่องจากต้องประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก (วรารักษ์ ปาละมะ, 2558) ประชาชนหรือผู้บังคับบัญชาส่วนงานบริหาร เป็นต้น และทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ การทำงานเป็นนักบัญชีภาครัฐการบริหารองค์กรหรืองาน

หรือกิจกรรมขององค์กรมีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมการดำเนินงานที่ส่งผลโดยตรงกับการจัดทำบัญชี นักบัญชีภาครัฐจึงต้องมีทักษะดังกล่าวเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (สุชาติ ศิริวิระชัย, 2556)

นอกจากนี้การสร้างประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการบัญชี จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ โดยพบว่า มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 1 (2559) ได้ออกแบบและกล่าวถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานของนักบัญชีภาครัฐที่จะต้องดำเนินงานหรือปฏิบัติตามมาตรฐาน 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการและนโยบายการบัญชี มาตรฐานรายงานการเงิน และโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน ทั้งนี้ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี นักบัญชีต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการบัญชีทั่วไปและหลักการบัญชีของรัฐ ตลอดจนนโยบายเพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานตามหลักการและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่มีคุณลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากภาครัฐกิจ ด้านมาตรฐานรายงานทางการเงิน หน่วยงานภาครัฐยึดมาตรฐานการรายงานทางการเงินตามสภาวิชาชีพบัญชีแต่มีการปรับปรุงรูปแบบรายงานและวิธีการที่สอดคล้องต่อการสนับสนุนและการดำเนินงานของรัฐที่นักบัญชีต้องเข้าใจและประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐานมีความสอดคล้องกัน แตกต่างกันที่ชื่อเสียงและรูปแบบบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับงานภาครัฐของแต่ละหน่วยงานและภาพรวมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งหมดมีความสำคัญที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลของการดำเนินงาน ได้แก่ การดำเนินงานทางการเงิน ที่จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม สามารถตรวจสอบที่มาและที่ไปได้ การดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มุ่งเน้นการจัดทำบัญชีที่ประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ใช้งานและผู้จัดทำ เป็นต้น ด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน วัดประเมินเรื่องของการเบิกจ่ายและการจัดทำบัญชีที่ตรงต่อเวลา การเบิกจ่ายที่ครบถ้วนทั้งเชิงเอกสารและเชิงการดำเนินงานจริง และประสิทธิผลข้อสุดท้ายคือ การพัฒนาขีดความสามารถของนักบัญชี หลักการจัดทำบัญชีภาครัฐจะสร้างเสริมประสบการณ์ความสามารถและความชำนาญให้กับนักบัญชีเพื่อยกระดับขีดความสามารถของตนเองในการจัดทำบัญชีภาครัฐ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักบัญชีในงานราชการ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนกลุ่มประชากรที่ชัดเจน จึงใช้วิธีคำนวณกลุ่มประชากรตามทฤษฎีของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อ 95% ขอมรับความคลาดเคลื่อน 5% ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง โดยเลือกเก็บข้อมูลจากหัวหน้าบัญชี หรือบุคลากรที่มีประสบการณ์ในหน่วยงานราชการมากกว่า 3-5 ปีขึ้นไป (Teprassit & Paopan, 2016) โดยปฏิบัติหน้าที่ในกระทรวงการคลัง ด้านเครื่องมือการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วยลักษณะทางประชากรศาสตร์ และสมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ด้านการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้ทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา และทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) จำนวน 30 ชุด พบว่า ผลค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -coefficient) ของตัวแปรสมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ มีค่าเท่ากับ .768 มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ มีค่าเท่ากับ .867 และประสิทธิภาพของการดำเนินงาน มีค่าเท่ากับ .871 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 จึงมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ผู้วิจัยได้ใช้สถิติการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression) ในการทดสอบสมมติฐาน (Teprassit & Paopan, 2016)

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 25 ปี แต่ไม่เกิน 35 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท แต่ไม่เกิน 25,000 บาท มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สมรรถนะของนักทำบัญชี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักทำบัญชีในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร รองลงมาด้านทักษะทางปัญญา อันดับที่สามด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล อันดับสี่ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ และอันดับสุดท้ายด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ตามลำดับ

มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน รองลงมาด้านมาตรฐานรายงานการเงิน และอันดับสุดท้ายด้านหลักการและนโยบายการบัญชี ตามลำดับ

ทั้งนี้ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 และ 2 พบว่า

สมมติฐานที่ 1 สมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 ทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะของนักบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน

(1) ตัวแปรตาม: ด้านการดำเนินงานทางการเงิน	Standardized Coefficients	t-value	sig
ทักษะทางปัญญา	.514	10.364	.000*
ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน	-.012	-.252	.801
ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	.139	2.804	.005*
ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	.011	.252	.801
ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ	.013	.254	.800
$R^2 = 0.352$, Adjusted $R^2 = 0.344$, $F = 41.192$, Sig. = .000			
(2) ตัวแปรตาม: ด้านการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	Standardized Coefficients	t-value	sig
ทักษะทางปัญญา	-.002	-.041	.967
ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน	.576	11.501	.000*
ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	-.008	-.165	.869
ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	.012	.265	.791
ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ	-.057	-1.122	.263
$R^2 = 0.309$, Adjusted $R^2 = 0.300$, $F = 33.880$, Sig. = .000			
(3) ตัวแปรตาม: ด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน	Standardized Coefficients	t-value	sig
ทักษะทางปัญญา	.056	1.072	.284
ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน	.005	.106	.916
ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	.508	9.729	.000*
ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	-.053	-1.128	.260
ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ	.017	.317	.752
$R^2 = 0.284$, Adjusted $R^2 = 0.274$, $F = 29.976$, Sig. = .000			
(4) ตัวแปรตาม: ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของนักบัญชี	Standardized Coefficients	t-value	sig
ทักษะทางปัญญา	-.085	-1.503	.134
ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน	.071	1.273	.204
ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	.021	.364	.716
ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	.148	2.872	.004*
ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ	.296	5.204	.000*
$R^2 = 0.150$, Adjusted $R^2 = 0.139$, $F = 29.976$, Sig. = .000			

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ ด้านทักษะทางปัญญา และ ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงานทางการเงิน ขณะที่สมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งานมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน ส่วนสมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ และ

ด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของนักบัญชี ที่ระดับนัยสำคัญ .01

สมมติฐานที่ 2 มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน
ตารางที่ 2 ทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการที่มีต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน

(1) ตัวแปรตาม: ด้านการดำเนินงานทางการเงิน	Standardized Coefficients	t-value	sig
หลักการและนโยบายการบัญชี	.069	1.107	.269
มาตรฐานรายงานการเงิน	.246	3.601	.000*
โครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	.105	1.614	.107
$R^2 = 0.139$, Adjusted $R^2 = 0.132$, $F = 20.467$, Sig. = .000			
(2) ตัวแปรตาม: ด้านการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	Standardized Coefficients	t-value	sig
หลักการและนโยบายการบัญชี	.087	1.367	.172
มาตรฐานรายงานการเงิน	.230	3.335	.001*
โครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	.070	1.066	.287
$R^2 = 0.118$, Adjusted $R^2 = 0.111$, $F = 16.979$, Sig. = .000			
(3) ตัวแปรตาม: ด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน	Standardized Coefficients	t-value	sig
หลักการและนโยบายการบัญชี	.139	2.197	.029*
มาตรฐานรายงานการเงิน	.171	2.478	.014*
โครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	.085	1.302	.194
$R^2 = 0.118$, Adjusted $R^2 = 0.111$, $F = 16.962$, Sig. = .000			
(4) ตัวแปรตาม: ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของนักบัญชี	Standardized Coefficients	t-value	sig
หลักการและนโยบายการบัญชี	.263	4.252	.000*
มาตรฐานรายงานการเงิน	.028	.416	.678
โครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	.165	2.579	.010*
$R^2 = 0.150$, Adjusted $R^2 = 0.139$, $F = 29.976$, Sig. = .000			

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงานทางการเงิน และด้านการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขณะที่มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน และด้านหลักการและนโยบายการบัญชี มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน ด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน ส่วนมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี และด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของนักบัญชี ที่ระดับนัยสำคัญ .01

6. อภิปรายผล

สมรรถนะของนักบัญชีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในงานราชการ กรณีศึกษาเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า สมรรถนะของนักบัญชีในงานราชการ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านการดำเนินงานทางการเงิน ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ และด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทรา วราพิทักษ์กุล (2557) ที่ได้ทำการศึกษารองคูปการประกอบความเป็นมืออาชีพของผู้ปฏิบัติงานในระบบสารสนเทศทางการบัญชีของหน่วยงานรัฐสภา พบว่า ความเป็นมืออาชีพของผู้ปฏิบัติงานในระบบสารสนเทศทางการบัญชี ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร การทำงาน 2) ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล 3) ด้านทักษะทางปัญญา การคิดอย่างมีเหตุผล และการวิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดข้อสงสัยในการปฏิบัติงาน 4) ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการภาครัฐ ความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารโครงการ การบริหารบุคคลและทรัพยากร รวมถึงการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะทั้งหมดนี้ที่กล่าวมาความสำคัญสำหรับนักบัญชีในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ณ ขณะนี้การปฏิบัติงานด้านบัญชีได้แบ่งออกเป็นหลายส่วน การปฏิบัติงานส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเรียนรู้หรือ บูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพราะต่างฝ่ายต่างปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ในบางครั้งหากขาดบุคลากรในส่วนงานใดส่วนงานหนึ่ง อาจส่งผลให้การปฏิบัติงานในภาพรวมเกิดความล่าช้า ขณะที่การปฏิบัติงานด้านบัญชียังว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน การปรับตัวและพัฒนาสมรรถนะของนักบัญชีเพื่อให้เท่าทันสถานการณ์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการศึกษาของ ดร.ประทีป วชิทองรัตน์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ในเขตจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ประสิทธิภาพการเรียนรู้ ด้านความรู้ และด้านทักษะ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพผลงาน 2) ประสิทธิภาพการเรียนรู้ ด้านเจตคติ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณผลงาน 3) ประสิทธิภาพการเรียนรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความตรงต่อเวลาในการทำงาน และ 4) ประสิทธิภาพการเรียนรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ และด้านความรู้ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะของนักบัญชีด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เนื่องจากนักบัญชีเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญและเป็นรากฐานในการดำเนินงานขององค์กร การเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ย่อมส่งผลให้บุคลากรสามารถที่จะปรับตัวและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน และโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน สอดคล้องกับ สุมินทร เบ้าธรรม (2555) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ทำบัญชีไทย: ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ พบว่า การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ทำบัญชี ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐเป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่ถูกระงับที่กักและ

นำเสนอเพื่อเปรียบเทียบกับงบการเงินในงวดก่อนๆ ของหน่วยงานและงบการเงินของหน่วยงานอื่น ซึ่งนักบัญชีจะต้องมีการเรียนรู้และศึกษาวิธีการที่ถูกต้องในการลงบันทึกข้อมูล เนื่องจากโครงสร้างบัญชีมาตรฐานสำหรับหน่วยงานภาครัฐนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังเช่นในปี 2560 กรมบัญชีกลางได้แจ้งผังบัญชีมาตรฐานเพื่อใช้ในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐได้มีเครื่องมือในการจำแนกข้อมูลทางการเงินที่เป็นปัจจุบันและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนเพื่อให้รายงานข้อมูลบัญชีในงบการเงินเป็นไปตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐ โดยการรวบรวมบัญชีแยกประเภทที่ไม่มีควมจำเป็น และมีการปรับปรุงเพิ่มเติมรายละเอียดอื่นๆ ซึ่งนักบัญชีจะต้องมีความความรู้เข้าใจในกฎ ระเบียบ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่ได้มีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งนี้

1. การศึกษาพบว่าสมรรถนะมีความสำคัญที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างสัมฤทธิ์ผล เนื่องจากมีความสำคัญในการบริหารจัดการและการดำเนินงานด้านการควบคุมและการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นจะต้องส่งเสริมการพัฒนาอย่างเหมาะสมด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านตนเอง การศึกษาผ่านระบบการโค้ชซึ่งโดยที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานทำการ โค้ชอย่างมีระบบและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดทักษะทางปัญหาไปสู่เป้าหมายของประสิทธิผลการดำเนินงานภาครัฐ

2. มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ จะต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับของเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการใหม่ที่ได้รับเข้ามาต้องผ่านเกณฑ์การฝึกอบรมและการพัฒนาด้านมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ซึ่งต้องใช้เวลาในการอบรมและการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเพื่อทำการวัดประเมินความสามารถของนักบัญชีภาครัฐรวมไปถึงการอบรมและพัฒนาเชิงต่อเนื่องด้านมาตรฐานการจัดทำบัญชีที่จะต้องส่งเสริมและให้ความรู้สม่ำเสมอตลอดทั้งปีรวมไปถึงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อศึกษาความคิดเห็นเชิงลึกของกลุ่มตัวอย่าง ว่ามีประเด็นใดที่น่าสนใจเพิ่มเติม และสามารถที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบกับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาแนวทางในการยกระดับประสิทธิผลของการดำเนินงานในงานราชการในลำดับต่อไป

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานในงานราชการ เช่น ความคาดหวังของพนักงาน ความพึงพอใจในงาน ความภักดีต่อองค์กร เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานให้มีความสุข และทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อผลประโยชน์สูงสุดขององค์กรและประเทศชาติ

8. เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง. 2559. ผังบัญชีมาตรฐานเพื่อใช้ในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS). กรุงเทพมหานคร: กรมบัญชีกลาง.

- ชุตินทร ข่อยไธสง. 2558. “ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กร ความพึงพอใจในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา”. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประทีป วิจิตองรัตน. 2558. “ประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ในเขตจังหวัดนครราชสีมา”. วารสารสมาคมนักวิจัย. ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2558.
- มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ. (2559). มาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 1.
- วรรณภา อิมะไชย์. 2557. “ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีของผู้ประกอบการ SME ในเขต กรุงเทพมหานคร”. บทความ. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วราภรณ์ ปาละมะ. 2558. “คุณลักษณะของนักบัญชีตามทัศนคติของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน”. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภศิมา ศรีบุญชัย. 2557. “คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในมุมมองของบริษัทเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา บริษัทที่เป็นคู่ค้ากับบริษัท สยาม โอเคยา แมชชีน แอนด์ ทูล จำกัด”. วารสารธุรกิจปริทัศน์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2.
- สุชาดา ศิริจิระชัย. 2556. “ผลกระทบของการพัฒนาการทำงานแบบ FOCUS ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุมินทร เป้าธรรม. 2555. “ประสิทธิผลในการทำงานของผู้ทำบัญชีไทย:ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555.
- อินทรา วราพิทักษ์กุล. 2557. “การศึกษารูปแบบการประกอบความเป็นมืออาชีพของผู้ปฏิบัติงานในระบบ สารสนเทศทางการบัญชีของหน่วยงานรัฐสภา”. สารนิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- Tepprasit, P., & Paopan, N. 2016. “The Reverse Logistics Management Model: Thailand Context”. **International Journal of Business and Information**, 11(4), pp 385 – 403.
- Cochran, W. G. (1977), **Sampling Techniques, Third Edition**, New York: John Wiley & Sons.

**อิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงิน
ในระบบ GFMS ของกองทัพบกที่ 3**
**THE INFLUENCE'S FACTOR IMPACT ON THE PERFORMANCE
EFFICIENCY OF DISBURSEMENT OPERATION IN GFMS
SYSTEM OF THE THIRD ARMY AREA**

จิรพัตร นพรัตน์

หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ.

E-mail: Jeerapat_Pae@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพงษ์ จันทรงาม

อาจารย์ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ

E-mail: kgee345@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางด้านการเงินและบัญชี ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพบกที่ 3 โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ด้านความรู้ความสามารถทางด้านการเงินและการบัญชีและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งออกแบบจากการสำรวจวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมี 5 ส่วน ดังนี้ 1.ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2.แบบสอบถามวัดความรู้ความสามารถทางด้านการเงินและบัญชี 3.แบบสอบถามวัดความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 4.แบบสอบถามวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS 5.แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ โดยทดสอบ 2 ส่วน คือ (1) การตรวจสอบความตรง ประกอบด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) ผลการทดสอบทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และ (2) การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ทดสอบความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลการทดสอบถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพบกที่ 3 จำนวน 441 ราย หายขาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 210 ราย สถิติที่ใช้ทดสอบคุณลักษณะตัวแปร คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้ Variance Inflation Factors (VIFs) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านความรู้ความสามารถทางการเงินและการบัญชี และความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพบกที่ 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องแม่นยำ ความโปร่งใส ความประหยัดค่าใช้จ่าย และความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

คำสำคัญ: ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน, ความรู้ความสามารถทางการเงินและการบัญชี, ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ,ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS

ABSTRACT

The purpose of this study in to investigate the financial and accounting skill and information technology competency affecting the disbursement performance efficiency of GFMS system in the Third Army Area by reviewing theoretical concepts and researches related to the competency of practitioners' skill in terms of finance and accounting and information technology. The author created a questionnaire as a tool for data collection based on the review of related literatures and researches. The questionnaire can be divided into five parts: 1. General information of the respondents; 2.Assessment on financial and accounting knowledge; 3. Assessment on information technology knowledge; 4. Assessment on the disbursement performance of GFMS; and 5. Open-ended questions on problems and suggestions. The author tested the accuracy of the tool in 2 parts: (1) validity test including index of item-objective congruence (IOC) and it was found that every questions passed the criteria that have been set; and (2) reliability test where the confidential level was performed by Cronbach's Alpha and the test results showed that the questionnaire is reliable. Population used in this study consisted of 441 practitioners of the disbursement work in GFMS system of the Third Army. Size of sample was determined by Taro Yamane presenting the suitable size of 210 samples. Variance Inflation Factors (VIFs) was used to verify the relationship between independent variable. Multiple Regression Analysis was used to test the hypothesis.

The results of the study found that practitioners' competency in finance and accounting, and in information technology effect the disbursement performance efficiency of GFMS system in the Third Army Area positively in 4 areas: accuracy, transparency, cost efficiency, and timeliness.

KEYWORDS: Practitioners' competency, financial and accounting knowledge, Information Technology Knowledge, Disbursement Performance Efficiency of GFMS System

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การดำเนินงานด้านการปฏิรูประบบราชการไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใสในการตัดสินใจ รวมทั้งมีวิธีทำงานที่รวดเร็วและคล่องตัวเพิ่มมากขึ้น เพื่อ

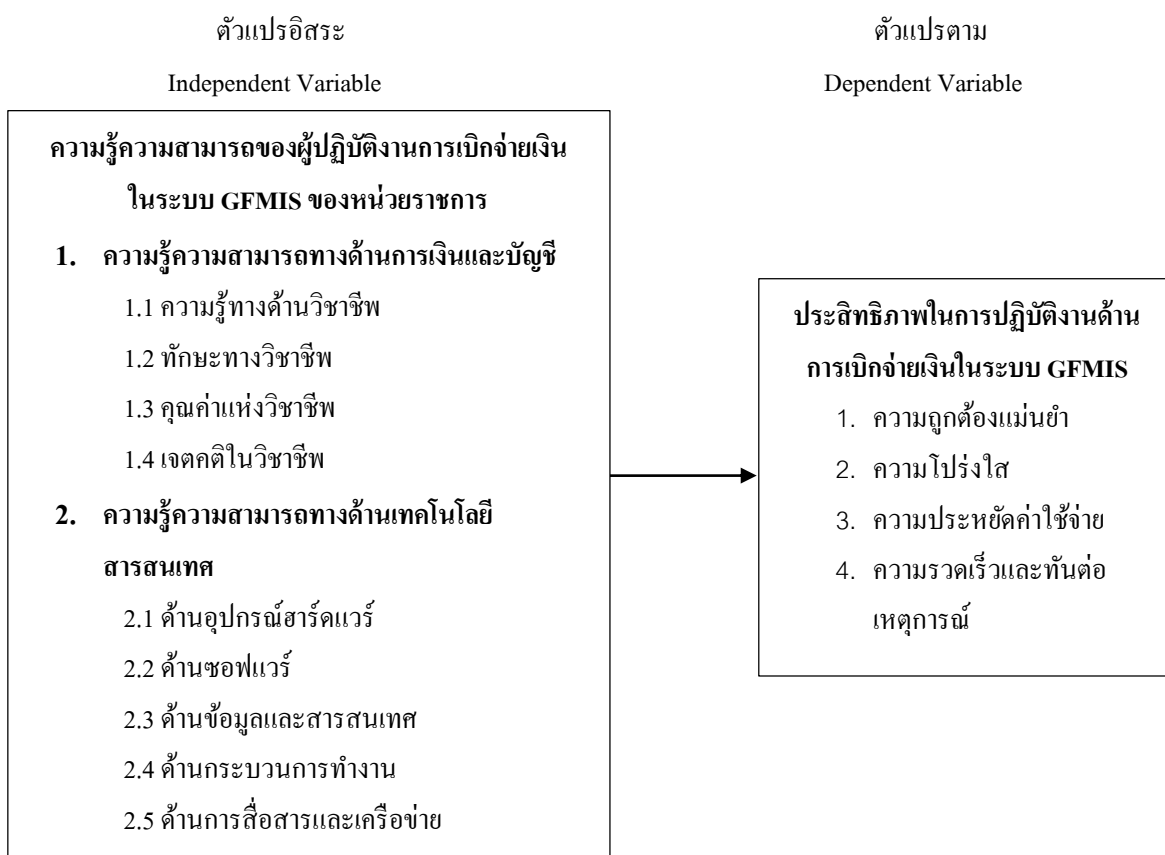
ตอบสนองความต้องการของสังคม รัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาการบริหารงานไปสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เพื่อเป็นการพัฒนากลยุทธ์ในการปฏิรูประบบราชการของไทย ในการบริหารงานด้านการคลัง รัฐบาลได้เร่งให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังภาครัฐ โดยมุ่งสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มให้มี “ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์” หรือ ระบบ GFMS (Government Fiscal Management System) เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาประเทศ (กรมบัญชีกลาง, 2552)

เนื่องจากปัจจุบันการเบิกจ่ายเงินของกองทัพอากาศที่ 3 เบิกจ่ายผ่านระบบระบบ GFMS) โดยมี การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างระบบงานต่างๆ แบบบูรณาการ โดยมีฐานข้อมูลแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง จากความซับซ้อนของระบบในการปฏิบัติงาน และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจก่อให้เกิดความสับสนไม่เข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความรู้ด้านการเงินและบัญชี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบการเบิกจ่ายและการปฏิบัติงานในการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดิน ทำให้ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจศึกษา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ใน 2 ด้าน ได้แก่ 1. ความรู้ความสามารถด้านการเงินและบัญชี 2. ความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่หน่วยงานและประชาชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางด้านการเงินและบัญชี ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศที่ 3

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS)

การปฏิรูประบบราชการเป็นนโยบายที่สำคัญของทุกรัฐบาลและการปฏิรูประบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นหนึ่งในนโยบายด้าน e-Government ซึ่งตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2546 รัฐบาลได้มีนโยบายปรับเปลี่ยนและปฏิรูประบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบGFMS) โดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการดำเนินการและการจัดการภาครัฐ เน้นความรวดเร็ว โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ โดยได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานจากเดิมที่ใช้เอกสารเป็นหลักมาสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ใน 5 ระบบงานได้แก่ 1) ระบบงานงบประมาณ 2) ระบบการเงิน 3) ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง 4) ระบบการบัญชีต้นทุนและ 5) ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางการบัญชี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีผู้ให้ความหมายของการบัญชีไว้ดังนี้

สมาคมนักบัญชีของสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accounting : AICPA) ได้ให้คำจำกัดความและความหมายของการบัญชีไว้ว่า การบัญชี หมายถึงศิลปะการจดบันทึกการหรือเหตุการณ์สำคัญทางการเงินไว้ในรูปเงินตรา การจัดประเภทสรุปผล และตีความหมายของรายการที่จดบันทึกนั้น

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และสมเดช โรจน์คุรีเสถียร (2540 : 2) กล่าวว่า การบัญชีคือ การจดบันทึกรายการค้าของกิจการ การจัดจำแนกรายการค้าออกเป็นหมวดหมู่รวมทั้งสรุปผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการโดยใช้เป็นหน่วยเงินตรา นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงการวิเคราะห์ และแปลความหมายจากข้อมูลทางการบัญชีที่ได้จากการจดบันทึกดังกล่าวด้วยซึ่งบุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบัญชีนั้น เรียกว่า “นักบัญชี”

นักบัญชี คือ บุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบัญชี ปกตินักบัญชีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการบัญชีโดยพื้นฐานคณะกรรมการการศึกษาของสหพันธรัฐนักบัญชีระหว่างประเทศ จึงได้กำหนดมาตรฐานแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาก่อนเป็นนักวิชาชีพบัญชี และการอบรมศึกษาต่อเนื่องเมื่อได้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้มีความใกล้เคียงกัน (ชัยนรินทร์ วีระสวาวริช และคณะ, 2548 : 7)

สำหรับการพิจารณารับบุคคลที่เหมาะสม (Candidates) เพื่อก้าวสู่การเป็นนักบัญชีมืออาชีพสิ่งที่บุคคลเหล่านั้นต้องมีประกอบด้วย 4 ด้าน (อนูรักษ์ ทองสุโขวงศ์ และพรสวรรค์ ทองสุโขวงศ์, 2547 : 13) ดังนี้ 1. ความรู้ในวิชาชีพ (Professional Knowledge) 2. ทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skill) 3. คุณค่าแห่งวิชาชีพ (Professional Values) 4. เจตคติในวิชาชีพ (Professional Attitudes)

3. แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ดังนี้ สุชาดา กิระนันท์ (2542 : 7) สรุปความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศว่าเป็นเทคโนโลยี ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจดบันทึก จัดเก็บ ประมวลผล สืบค้น ส่งและรับหรือเชื่อมโยงข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งรวมถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการข้างต้น เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องมือจัดเก็บข้อมูล อุปกรณ์สื่อสาร และโทรคมนาคม รวมไปถึงระบบปฏิบัติการของคอมพิวเตอร์ โปรแกรมประมวลผล

วาสนา สุขกระสานดิ (2545 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ : Information Technology” หมายถึง กระบวนการต่างๆ และระบบงานที่ทำให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ โดยรวมถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งส่วนมากจะหมายถึงเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์โทรคมนาคม ซอฟต์แวร์ กระบวนการในการนำเครื่องมือต่างๆ ข้างต้นมาใช้งานเพื่อรวบรวม จัดเก็บ ประมวลผลและแสดงผลลัพธ์เป็นสารสนเทศรูปแบบต่างๆ

สารสนเทศเกิดจากการรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลเข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์และผ่านกระบวนการประมวลผล ผลลัพธ์ที่ได้จะออกมาเป็นสารสนเทศ และการที่สารสนเทศจะถูกส่งไปถึงผู้ใช้ในแหล่งต่างๆ ต้องอาศัยการสื่อสารมาช่วยเผยแพร่ดังนั้นความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงประกอบด้วย 5 ส่วน (วาสนา สุขกระสานดิ, 2545 : 1-8) ได้แก่ 1. ฮาร์ดแวร์ 2. ซอฟต์แวร์ 3. ข้อมูลและสารสนเทศ 4. กระบวนการทำงาน 5. ด้านการสื่อสารและเครือข่าย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษา อิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศที่ 3 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศที่ 3 จำนวน 441 ราย และหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง 210 ราย

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

(1) ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศที่ 3

1. ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี มี 4 ด้านดังนี้ 1.1 ความรู้ทางด้านวิชาชีพ 1.2 ทักษะทางวิชาชีพ 1.3 คุณค่าแห่งวิชาชีพ 1.4 เจตคติในวิชาชีพ
2. ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี มี 5 ด้าน ดังนี้ 2.1 ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ 2.2 ด้านซอฟต์แวร์ 2.3 ด้านข้อมูลและสารสนเทศ 2.4 ด้านกระบวนการทำงาน 2.5 ด้านการสื่อสารและเครือข่าย

(2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศที่ 3 มี 4 ด้าน ดังนี้ 1. ความถูกต้องแม่นยำ 2.ความโปร่งใส 3.ความประหยัดค่าใช้จ่าย 4.ความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุราชการ ระดับการศึกษา ชั้นยศ ขนาดของหน่วย การเข้ารับการฝึกอบรม GFMS ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถามมี 16 ข้อ จำแนกเป็น 4 ด้านดังนี้ 1.ด้านความรู้วิชาชีพ 2.ด้านทักษะวิชาชีพ 4.ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ 5.ด้านเจตคติทางวิชาชีพ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถามมี 20 ข้อ จำแนกเป็น 5 ด้านดังนี้ 1.ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ 2.ด้านซอฟต์แวร์ 3.ด้านข้อมูลและสารสนเทศ 4.ด้านกระบวนการทำงาน ด้านการสื่อสารและเครือข่าย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถามมี 16 ข้อ จำแนกเป็น 4 ด้านดังนี้ 1.ด้านความถูกต้องแม่นยำ 2. ด้านความโปร่งใส 3.ด้านความประหยัดค่าใช้จ่าย 4.ด้านความรวดเร็วทันเหตุการณ์

ตอนที่ 5 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุง 1 ข้อ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้เป็นความถี่ และร้อยละ

1.2 การวิเคราะห์ระดับความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีและความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค Item-total Correlations ผลการวิเคราะห์มีค่าอยู่ระหว่าง 0.470 ถึง 0.906 จากค่ามาตรฐานคือ มีค่ามากกว่า 0.3 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ 0.859 ถึง 0.914 จากค่ามาตรฐานคือมากกว่า 0.7 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบคุณลักษณะของตัวแปรคือการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) ค่า Tolerance และค่า VIF (Variance inflation factor)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานได้แก่วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. สรุปผลการวิจัย

ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศที่ 3 ด้านความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อ ความถูกต้องแม่นยำ ความโปร่งใส ความประหยัดค่าใช้จ่าย ความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทางบวกต่อ ความถูกต้องแม่นยำ ความโปร่งใส ความประหยัดค่าใช้จ่าย ความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและพบว่าความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อความประหยัดค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ ของความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความถูกต้องแม่นยำ

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี	Coefficients		
ด้านความรู้ในวิชาชีพ	0.020	0.294	0.769
ด้านทักษะวิชาชีพ	-0.034	-0.415	0.679
ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	0.136	1.513	0.132
ด้านเจตคติทางวิชาชีพ	0.502	7.332	0.000*

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.315, F = 19.863, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี ด้านเจตคติทางวิชาชีพ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความถูกต้องแม่นยำ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความโปร่งใส

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี	Coefficients		
ด้านความรู้ในวิชาชีพ	0.126	2.398	0.018*
ด้านทักษะวิชาชีพ	0.152	2.432	0.016*
ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	0.483	7.033	0.000*
ด้านเจตคติทางวิชาชีพ	0.237	4.529	0.000*

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.600, F = 64.863, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ และด้านเจตคติทางวิชาชีพ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความโปร่งใส

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความประหยัดค่าใช้จ่าย

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี	Coefficients		
ด้านความรู้ในวิชาชีพ	0.152	2.110	0.036*
ด้านทักษะวิชาชีพ	0.162	1.898	0.059
ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	0.205	2.181	0.031*
ด้านเจตคติทางวิชาชีพ	0.170	2.380	0.018*

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.251, F = 14.494, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ และด้านเจตคติทางวิชาชีพ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความประหยัดค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี	Coefficients		
ด้านความรู้ในวิชาชีพ	0.120	2.462	0.015*
ด้านทักษะวิชาชีพ	0.361	6.240	0.000*
คุณค่าแห่งวิชาชีพ	0.356	5.597	0.000*
ด้านเจตคติทางวิชาชีพ	0.221	4.566	0.000*

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.649, F = 82.654, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชีด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ และด้านเจตคติทางวิชาชีพ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความความถูกต้องแม่นยำ

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	Coefficients		
ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์	0.357	2.053	0.042*
ด้านซอฟต์แวร์	-0.121	-0.655	0.513
ด้านข้อมูลและสารสนเทศ	0.168	1.100	0.273
ด้านกระบวนการทำงาน	-0.029	-0.307	0.759
ด้านการสื่อสารและเครือข่าย	0.045	0.469	0.640

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.161, F = 6.606, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความความถูกต้องแม่นยำ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความโปร่งใส

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	Coefficients		
ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์	0.241	1.995	0.048*
ด้านซอฟต์แวร์	0.197	1.534	0.127
ด้านข้อมูลและสารสนเทศ	0.360	3.393	0.001*
ด้านกระบวนการทำงาน	-0.035	-0.530	0.596
ด้านการสื่อสารและเครือข่าย	0.098	1.463	0.145

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.596, F = 50.845, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และด้านข้อมูลและสารสนเทศมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความโปร่งใส

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความประหยัดค่าใช้จ่าย

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	Coefficients		
ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์	0.198	1.199	0.232
ด้านซอฟต์แวร์	0.069	0.394	0.694
ด้านข้อมูลและสารสนเทศ	0.246	1.696	0.692
ด้านกระบวนการทำงาน	-0.075	-0.75	0.941
ด้านการสื่อสารและเครือข่าย	0.016	0.177	0.859

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.243, F = 11.069, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความประหยัดค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในมิติด้านความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

Variable	Standardized	t- value	Sig
ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	Coefficients		
ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์	0.242	2.144	0.033*
ด้านซอฟต์แวร์	-0.032	-0.264	0.789
ด้านข้อมูลและสารสนเทศ	0.618	6.242	0.000*
ด้านกระบวนการทำงาน	0.021	0.332	0.740
ด้านการสื่อสารและเครือข่าย	0.022	0.348	0.728

หมายเหตุ: n = 178, R² = 0.648, F = 63.388, Sig = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และ ด้านกระบวนการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

6. อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี ด้านความรู้ทางด้านวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ คุณค่าแห่งวิชาชีพ และ เจตคติในวิชาชีพ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุสกร ภูระหงษ์ (2549) จิตติมา โชคสงวน (2547) อนุรักษ ทองสุโขวงศ์ และพรสวรรค์ ทองสุโขวงศ์ (2547) อมรา ศรีศรีวัฒน์ (2545) และมูจรินทร์ แก้วห้อยง (2548) พบว่าความรู้ความสามารถทางการเงินและบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านความถูกต้องแม่นยำ ความโปร่งใส ความประหยัดค่าใช้จ่าย ความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ข้อมูลและสารสนเทศ กระบวนการทำงาน การสื่อสารและเครือข่าย มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุสกร ภูระหงษ์ (2549) อัญชลี เทพรัตน์ (2548) และจิตติมา โชคสงวน (2547) ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านข้อมูลและสารสนเทศ ด้านกระบวนการทำงาน ในด้านการสื่อสารและเครือข่าย มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ความถูกต้องแม่นยำ ความโปร่งใส ความประหยัดค่าใช้จ่าย ความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยนี้เป็นมุมมองผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศที่ 3 ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากงานวิจัยในอดีต เช่นกลุ่มประชากรที่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย หรือ สายการบังคับบัญชา เป็นต้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) เพื่อเป็นแนวทางให้กองทัพอากาศที่ 3 พัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(2) เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานราชการอื่นที่ใช้ระบบ GFMS หรือระบบอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับระบบ GFMS พัฒนานุคลากรและความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงิน เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS

(2) ศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS

(3) ศึกษาอิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ในกองทัพอากาศอื่นๆ หรือศึกษาภาพรวมของ สังกัดกองทัพบก กองทัพอากาศ กองทัพเรือ เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยและขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ และดูแลเป็นอย่างดีเสมอมา

9. เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง. (2552). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จิตติมา ไชยสงวน. (2553) ประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) :

วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไปมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ชัยนรินทร์ วีระสถาวรวิทย์และคณะ. (2548). วารสารประจำปี 2548. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

บุศกร ภูระหงษ์. (2548). ผลกระทบของความรู้ความสามารถทางการบัญชีและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังระบบ GFMS. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มูจรินทร์ แก้วหย่อง (2548). ความรู้ความสามารถทางการบัญชี ระบบสารสนเทศทางการบัญชี คุณภาพข้อมูลทางบัญชี และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. บัญชีมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วาสนา สุขกระสานดี. (2545). โลกของคอมพิวเตอร์สารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และสมเดช โรจน์สุริเสถียร. (2540). หลักบัญชีเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล.

- สุชาดา กิระนันท์. (2542). เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ : ข้อมูลระบบสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ และพรสวรรค์ ทองสุโขวงศ์. (2547). คุณสมบัติ ความรู้ และความชำนาญของผู้ทำบัญชีที่ ธุรกิจในเขตจังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย วิทยาการจัดการของแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรา ศิริวัฒน์. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของรายงานการเงินตามทฤษฎีของนักวิเคราะห์ การลงทุนไทย. คุยฉินพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัญชลี เทพรัดน์. (2548). วารสารวิชาการ ฉบับประจำเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม 2548. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 234 .

คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมุมมองของ

ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ในเขตกรุงเทพมหานคร

THE CHARACTERISTIC OF ACCOUNTING PROFESSION THAT

AFFECT THE QUALITY OF FINANCIAL REPORTS

IN VIEWPOINT OF TAX AUDITORS

IN BANGKOK

ณัฐธิดา ประหยัดทรัพย์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: nattida.np@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพงษ์ จันทรงาม

รองคณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

E-mail: kgee345@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมุมมองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 294 คน ซึ่งได้รับการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 246 ฉบับ

ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีภาษีอากร อันได้แก่ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอบบัญชี จำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการฝึกอบรมและด้านจำนวนกิจการที่ตรวจสอบและรับรองแตกต่างกัน ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงาน 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี อันได้แก่ จรรยาบรรณวิชาชีพ การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี และการใช้วิจารณญาณของผู้ประกอบวิชาชีพมีอิทธิพลเชิงบวกกับต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ดังนั้น ผู้สอบบัญชีภาษีอากรควรให้ความสำคัญคุณลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีภาษีอากรเพิ่มขึ้นในด้านระดับการศึกษาและถ้าเพิ่มด้านประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอบบัญชี ด้านจำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการฝึกอบรมและด้านจำนวนกิจการที่ตรวจสอบและรับรองจะช่วยให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นและมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ เพื่อให้การรายงานทางการเงินสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ พัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: ผู้สอบบัญชีภาษีอากร, คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี, คุณภาพรายงานทางการเงิน

ABSTRACT

This research aims to study on occupational characteristics of accounting profession influencing on quality of financial reports of tax auditors in Bangkok. In this research, the researcher conducted this research in the format of quantitative research with descriptive statistics and Multiple Regression Analysis. Questionnaire was used as a tool for collecting data from 294 tax auditors in Bangkok and 246 copies of such questionnaire were responded completely.

The results revealed that: 1) Different characteristics of personal information of tax auditors (including gender, age, educational level, work experience on accounting, training hours, and number of audited and certified business) had no influence on quality of financial reports; 2) occupational characteristics (including professional ethics, application of auditing standard, and audit professional skepticism) had positive influence on quality of financial reports. As a result, tax auditors should pay more attention on characteristics of personal information of tax auditors on educational level as well as work experience on accounting, training hours, and number of audited and certified business for more reliability and correctness in order to utilize financial reports in consecutive organizational development leading to achievement of organizational objectives and further success.

KEYWORDS : Tax Auditors, Professional Qualification, The quality of financial reporting.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอนในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจการเมืองหรือเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนส่งผลทำให้มีการปรับตัวเพื่อก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะภาคธุรกิจที่ต้องให้ความสำคัญต่อการปรับตัว เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น ปัจจุบันภาคธุรกิจหันมาให้ความสนใจประกอบธุรกิจนิคมขนาดเล็ก ธุรกิจห้างหุ้นส่วนเพิ่มมากขึ้นองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญต่อรายงานการสอบบัญชีเพื่อที่จะนำเสนองบการเงินที่มีความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ใช้งบการเงินหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเป็นผลทำให้ผู้สอบบัญชีภาษีอากร เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบและรับรองบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีได้กำหนดขึ้น ซึ่งกระบวนการสอบบัญชีควรปฏิบัติโดยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเป็นอิสระ (นิรจำไพ ดวงจักรวาล. 2557)

ผู้สอบบัญชีภาษีอากร (Tax Auditors) เป็นนักบัญชีที่ได้ทะเบียนและผ่านการทดสอบความรู้พร้อมกับได้รับอนุญาตจากกรมสรรพากรว่าเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีตามมาตรา 3 สัตต แห่งประมวลรัษฎากร ที่ธุรกิจได้จัดทำบัญชีเสร็จสมบูรณ์แล้วในแต่ละรอบบัญชีจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบบัญชีในรายงานการตรวจสอบในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ที่มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วเกินกว่า 5 ลบ. และมีสินทรัพย์รวมถึง 30 ลบ. โดยผู้สอบบัญชีภาษีอากรควรมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในวิชาชีพ ผู้สอบบัญชีอากรควรมีทัศนคติและความคิดที่เป็นอิสระ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปะพร ศรีจันทเพชร. 2554)

คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของคุณสมบัติที่ต้องมีในผู้สอบบัญชีภาษีอากร เพื่อแสดงถึงขีดความสามารถที่ต้องมีในผู้สอบบัญชีภาษีอากร ซึ่งใช้บังคับถึงศักยภาพของผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปได้ด้วยเหตุนี้ผู้สอบบัญชีภาษีอากรจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในทุกด้าน เพื่อส่งเสริมต่อการเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่ประสบความสำเร็จ และมีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับตามมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพบัญชี

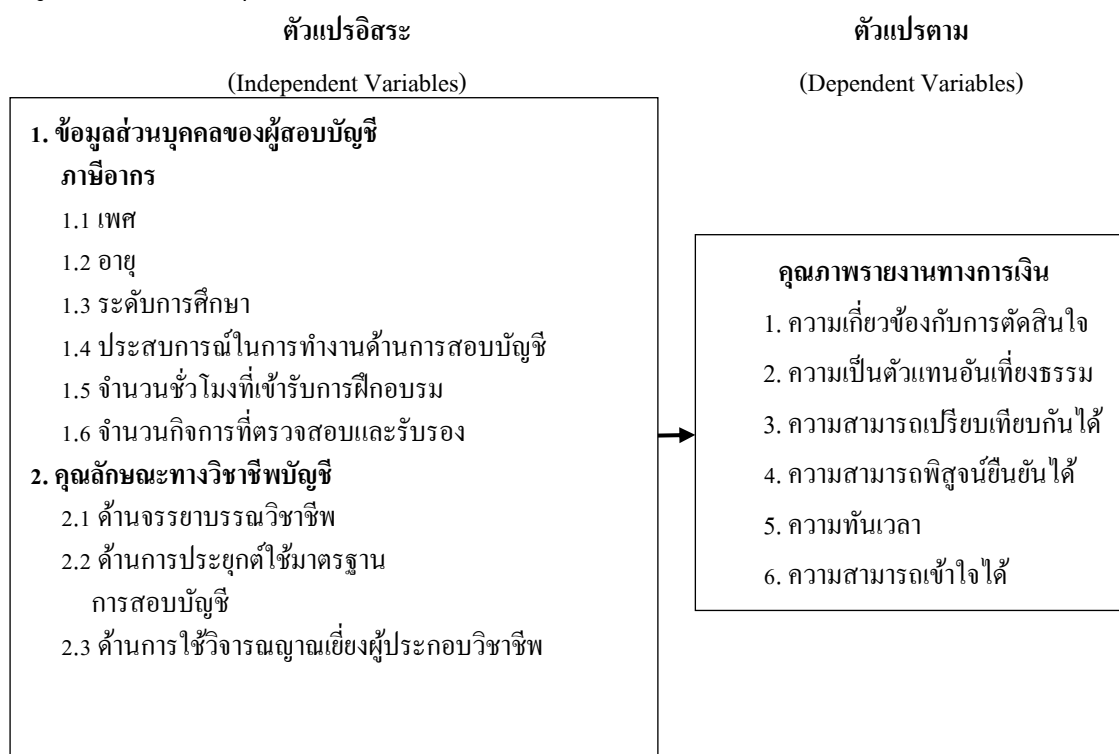
จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพงานการเงินในมุมมองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ว่าคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่อย่างไร ผลลัพธ์ที่ได้จะนำมาปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี เพื่อส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพตามมาตรฐานการบัญชีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมุมมองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

เพื่อศึกษาเรื่อง คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมุมมองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพ

คุณลักษณะทางวิชาชีพ คือ หลักพื้นฐานของผู้สอบบัญชีที่ต้องคำนึงถึงในการปฏิบัติงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปและการใช้วิจารณญาณในการปฏิบัติงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการรายงานทางการเงิน

จากการค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีผู้ให้ความหมายของคุณภาพรายงานทางการเงินไว้ดังนี้

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ (2556) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า รายงานทางการเงินหมายถึงงบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบ งบย่อ และคำอธิบายอื่น ซึ่งระบุไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินรายงานข้อมูลทางการเงินได้จัดทำจากข้อมูลทางการเงินที่จัดบันทึกไว้รอบระยะเวลาหนึ่ง

อรุณี ออยงธรา และคณะ (2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รายงานทางการเงินหมายถึง งบการเงินที่จัดทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของส่วนของผู้ถือหุ้น นโยบายการบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน

คุณภาพรายงานทางการเงิน หมายถึง คุณสมบัติที่ทำให้ข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์และข้อจำกัดต่อข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ต่อผู้ใช้งบการเงิน ประกอบด้วย (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559)

- 1.) ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน ได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม
- 2.) ลักษณะเชิงคุณภาพเสริม ได้แก่ ความสามารถเปรียบเทียบกันได้ ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ความทันเวลา และความสามารถเข้าใจได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานครรวมทั้งสิ้น 294 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามตอบกลับที่มีความสมบูรณ์ของแบบสอบถามสมบูรณ์ทั้งสิ้น 246 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.67 ของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Asker, Devid A., Kumar, V ans Say, and George, S. (2001) ที่ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงิน จำนวน 24 ข้อ

4.3 การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย โดยทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความตรง ประกอบด้วยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดย

ผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน ผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญพบว่าทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และ ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยง ทำการทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแต่ละตัวแปรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.731 ถึง 0.858 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ 0.327 ถึง 0.754 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

4.4 การรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ

4.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ได้แก่ จำนวน ความถี่และร้อยละ (2) และ (3) การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีและการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงิน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4) การทดสอบสมมติฐาน คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมุมมองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ สถิติอนุมานที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test F-test และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

5. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ จำนวนทั้งสิ้น 246 คน ส่วนใหญ่เป็น 1) เพศหญิง (ร้อยละ 70.30) 2) อายุมากกว่า 25-35 ปี (ร้อยละ 68.30) 3) สถานภาพโสด (ร้อยละ 70.30) 4) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 71.10) 5) ประสบการณ์ทำงานด้านการสอบบัญชี 5 - 10 ปี (ร้อยละ 59.80) 6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,001-100,000 (ร้อยละ 35.40) 7) ประสบการณ์ในการเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากร 5 - 10 ปี (ร้อยละ 42.30) 8) จำนวนรายที่รับตรวจสอบและรับรองบัญชีภาษีอากรต่อปี 101 - 200 ราย (ร้อยละ 39.80) และ 9) เข้าร่วมอบรมและสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีภาษีอากร 16 - 20 ชั่วโมงต่อปี (ร้อยละ 38.20)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี พบว่าค่าสถิติพื้นฐานความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี แต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ค่าเฉลี่ย 3.87 2) ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี ค่าเฉลี่ย 3.73 3) ด้านการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพ ค่าเฉลี่ย 3.78 เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงิน พบว่าค่าสถิติพื้นฐานความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงินแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ย 3.87 2) ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ค่าเฉลี่ย 3.79 3) ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ ค่าเฉลี่ย 3.71 4) ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ค่าเฉลี่ย 3.95 5) ด้านความทันเวลา ค่าเฉลี่ย 3.88 3) ด้านความสามารถเข้าใจได้ ค่าเฉลี่ย 3.87 เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมุมมองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ ตามกรอบแนวความคิด ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1.) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีภาษีอากรโดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน t-test F-test

และ 2.) การทดสอบคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ถ้าผลการทดสอบได้ค่าระดับนัยสำคัญที่คำนวณได้ น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงินของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศแตกต่างกัน (t-test)

คุณภาพรายงานทางการเงิน	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ	3.95	0.47	3.83	0.45	1.89	.061
2. ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	3.77	0.42	3.80	0.46	-0.48	.631
3. ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้	3.69	0.47	3.72	0.05	-0.43	.671
4. ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	3.99	0.43	3.93	0.43	1.04	.300
5. ด้านความทันเวลา	3.87	0.51	3.89	0.53	-0.26	.797
6. ด้านความสามารถเข้าใจได้	3.89	0.53	3.86	0.49	0.38	.708
โดยรวม	3.86	0.32	3.84	0.32	0.48	.633

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯที่มีความแตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านอายุของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

คุณภาพรายงานทางการเงิน	F	Sig.
1. ด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ	0.261	0.771
2. ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	1.267	0.283
3. ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้	1.750	0.176
4. ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	5.231	0.006*
5. ด้านความทันเวลา	1.026	0.360
6. ด้านความสามารถเข้าใจได้	0.040	0.961
โดยรวม	0.672	0.511

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านระดับการศึกษาของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

คุณภาพรายงานทางการเงิน	F	Sig.
1. ด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ	1.076	0.301
2. ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	0.521	0.471
3. ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้	0.693	0.406
4. ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	1.022	0.313
5. ด้านความทันเวลา	0.022	0.883
6. ด้านความสามารถเข้าใจได้	0.156	0.693
โดยรวม	0.086	0.769

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษาของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯที่มีความแตกต่างกันไม่ส่งผลให้คุณภาพรายงานทางการเงิน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

คุณภาพรายงานทางการเงิน	F	Sig.
1. ด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ	0.265	0.851
2. ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	3.874	0.010*
3. ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้	1.460	0.226
4. ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	4.030	0.008*
5. ด้านความทันเวลา	5.341	0.001*
6. ด้านความสามารถเข้าใจได้	0.706	0.549
โดยรวม	1.381	0.249

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ ที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ และความทันเวลา

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านจำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการฝึกอบรมของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ ต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

คุณภาพรายงานทางการเงิน	F	Sig.
1. ด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ	0.139	0.937
2. ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	0.868	0.458
3. ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้	1.228	0.300
4. ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	1.074	0.361
5. ด้านความทันเวลา	6.453	0.000*
6. ด้านความสามารถเข้าใจได้	3.582	0.015*
โดยรวม	1.637	0.181

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า จำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการฝึกอบรมของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ ที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อความทันเวลาและความสามารถในการเข้าใจได้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านจำนวนกิจการที่ตรวจสอบและรับรองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ ต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

คุณภาพรายงานทางการเงิน	F	Sig.
1. ด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ	0.111	0.954
2. ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	3.223	0.023
3. ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้	1.517	0.211
4. ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	0.372	0.774
5. ด้านความทันเวลา	6.249	0.000*
6. ด้านความสามารถเข้าใจได้	3.359	0.020*
โดยรวม	3.070	0.029

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า จำนวนกิจการที่ตรวจสอบและรับรองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพฯ ที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อความทันเวลาและความสามารถในการเข้าใจได้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
จรรยาบรรณวิชาชีพ	0.023	0.364	0.716
การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี	0.147	2.243	0.026*
การใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพ	0.426	5.644	0.000*

หมายเหตุ: n = 246, R² = 0.284, F = 31.971, Sig = 0.000

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงินด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพส่งผลกระทบต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
จรรยาบรรณวิชาชีพ	0.311	5.521	0.000*
การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี	0.491	8.547	0.000*
การใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพ	0.069	1.050	0.295

หมายเหตุ: n = 246, R² = 0.452, F = 66.439, Sig = 0.000

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีด้านจรรยาบรรณวิชาชีพและการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงินด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพส่งผลกระทบต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความสามารถเปรียบเทียบกันได้

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
จรรยาบรรณวิชาชีพ	0.129	2.211	0.028*
การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี	0.271	4.545	0.000*
การใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพ	0.382	5.581	0.000*

หมายเหตุ: n = 246, R² = 0.411, F = 56.266, Sig = 0.000

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีทั้ง 3 ด้านมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงินด้านความสามารถเปรียบเทียบกันได้

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์หาคoefficient ของคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณของผู้ประกอบวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
จรรยาบรรณวิชาชีพ	0.080	1.161	0.247
การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี	0.376	5.304	0.000*
การใช้วิจารณญาณของผู้ประกอบวิชาชีพ	0.019	0.233	0.816

หมายเหตุ: n = 246, $R^2 = 0.167$, F = 16.187, Sig = 0.000

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงินด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์หาคoefficient ของคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณของผู้ประกอบวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความทันเวลา

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
จรรยาบรรณวิชาชีพ	0.393	7.638	0.000*
การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี	0.006	0.112	0.911
การใช้วิจารณญาณของผู้ประกอบวิชาชีพ	0.450	7.453	0.000*

หมายเหตุ: n = 246, $R^2 = 0.542$, F = 95.595, Sig = 0.000

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านการใช้วิจารณญาณของผู้ประกอบวิชาชีพมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความสามารถความทันเวลา

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์หาคออยพหุ ของคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความสามารถเข้าใจได้

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
จรรยาบรรณวิชาชีพ	0.425	7.198	0.000*
การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี	-0.13	-0.220	0.826
การใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพ	0.299	4.314	0.000*

หมายเหตุ: n = 246, $R^2 = 0.395$, $F = 52.773$, $Sig = 0.000$

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมิติด้านความสามารถเข้าใจได้

6. อภิปรายผล

คุณลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีภาษีอากร อันได้แก่ ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนุชรี มาสกา (2555) พิมพ์วิวัฒน์มะณีวงศ์ (2555) และกมลทิพย์ ศรีประไพหม (2558) พบว่าผู้สอบบัญชีภาษีอากร ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการตรวจสอบบัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยคุณภาพรายงานทางการเงินไม่แตกต่างกัน แต่มีบางด้านที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน อย่างด้านประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอบบัญชี ด้านจำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการฝึกอบรมและด้านจำนวนกิจการที่ตรวจสอบและรับรอง มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้านการสอบบัญชีที่แตกต่างกันที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี อันได้แก่ จรรยาบรรณวิชาชีพ การประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชี และการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินซึ่งคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิษา ธงจันทร์ (2552) นิจราไพดวงจักรวาล (2557) และนันทิยา อังกรวัฒนากุล (2557) พบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์และด้านการใช้วิจารณญาณในการสังเกตและสงสัยเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพมีความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงบวกกับต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน

งานวิจัยนี้เป็นมุมมองที่ได้จากผู้สอบบัญชีภาษีอากรซึ่งปกติคุณภาพรายงานทางการเงินเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงสำหรับผู้ทำบัญชีมากกว่า ผู้สอบบัญชีภาษีอากร

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.) ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ควรมุ่งเน้นในส่วนของคุณลักษณะทางวิชาชีพในมิติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้มาตรฐานการสอบบัญชีและด้านการใช้วิจารณญาณเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ เพื่อเพิ่มคุณภาพการสอบบัญชีให้มีคุณภาพรายงานทางการเงินดียิ่งขึ้น

2.) ผู้สอบบัญชีภาษีอากรควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพในการสอบบัญชีให้มีคุณภาพรายงานทางการเงินดียิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.) ควรทำการวิจัยแนวเดียวกันนี้กับผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุญาต เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของผู้ทำบัญชีให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดคุณภาพของรายงานทางการเงินให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

2.) ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน เช่น ประสิทธิภาพของการควบคุมภายใน เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยและขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ และดูแลเป็นอย่างดีเสมอมา

9. เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ศรีประไพ. (2558). ผลกระทบของความรับผิดชอบในการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นิรจำไพ ดวงจักรวาล. (2557). ผลกระทบของการมุ่งเน้นความรอบรู้การสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นันทิยา อังกรวัฒนกุล. (2557). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงการปฏิบัติงานในระบบ GFMS ที่มีต่อคุณภาพงบการเงินของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นุชรี มาสกา (2555). ผลกระทบของการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีที่ดีที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พิมพ์ปวีณ มะณีวงศ์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพที่ดี ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีและความสำเร็จในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2558)

<http://www.fap.or.th>

สุณิษา ธงจันทร์. (2552). ผลกระทบของคุณลักษณะทางวิชาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Asker, Devid A., Kumar, V ans Say., George, S. (2001). **Marketing Research**. New York : John Wiley And Son.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. New York : Horper and Row Publication.

**ผลกระทบกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน
ของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรม**
**THE EFFECTS OF INTERNAL AUDIT ON EFFICIENCY OF
PERFORMANCE OF INTERNAL AUDITORS ON THE MINISTRY
OF JUSTICE**

วันวิสาข์ เศรษฐมาน

นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: wwss2523@hotmail.com

ดร.กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: kanoksak008@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการ และพนักงานราชการ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน 10 กรม จำนวน 106 คนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าจำนวน การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษา พบว่า (1) กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมิติด้านการวางแผนการตรวจสอบมีความผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน (2) กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมิติด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนามมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน (3) กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมิติด้านการรายงานและการติดตามผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในต้องให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน, ผู้ตรวจสอบภายใน

ABSTRACT

This research aims to study on effects internal audit strategies on performance of internal auditors under the Ministry of Justice. The research methodology used in this research was quantitative research with the use of descriptive statistics and Multiple Regression Analysis. Questionnaire was used as the tool for collecting data from 106 internal auditors under the Ministry of Justice. Statistics used in data analysis were calculation, percentage, mean, Standard Deviation, and hypothesis testing.

The results showed that (1) internal audit strategy, audit planning dimension, had a positive impact on the performance of the internal auditor. (2) internal audit strategy; Fieldwork has a positive impact on the performance of internal auditors. (3) Internal audit strategy Reporting and follow-up dimensions have a positive impact on performance. of Internal auditors, therefore, internal auditors must prioritize internal audit strategies. To make the operation effective. Achieve the set goals. Is acceptable and reliable This will result in maximum efficiency and effectiveness.

KEYWORDS : Internal audit strategy, performance of internal auditors, internal auditors

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ระบบราชการไทยในยุคปัจจุบันถือว่าเป็นกลไกหลักในการบริหารราชการแผ่นดินทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคการปฏิรูประบบราชการไทยอย่างจริงจังเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เข้ามาประยุกต์ใช้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2551 : เว็บไซต์) ซึ่งหลักการดังกล่าวมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของงานความมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและความประหยัดของการดำเนินงานรวมถึงการให้ความสำคัญกับการตรวจสอบและการควบคุมภายในเพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชันส่วนราชการจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการตรวจสอบภายในการวัดและการประเมินผลงานเพื่อให้เกิดการพัฒนางานในความรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นรวมทั้งสามารถตอบสนองผลสำเร็จจากการทำงานได้อย่างเป็นธรรมและมีความโปร่งใสนั้นได้ส่งผลให้การตรวจสอบภายในต้องปรับตัวเองเพื่อสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในฐานะที่เป็นเครื่องมือหรือผู้ช่วยของผู้บริหารในการติดตามและประเมินการปฏิบัติงานของส่วนงานต่างๆในหน่วยงานรวมถึงเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการที่จะทำให้ผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักบัญชีและตรวจสอบภายในกลุ่มพัฒนาระบบตรวจสอบภายในกระทรวงการคลัง. 2545 : เว็บไซต์)

กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน (Internal Audit Strategy) ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการวางแผนการตรวจสอบ (Audit Planning) ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม (Audit Fieldwork) และด้านการรายงานและการติดตามผล (Reporting and Following up) (จันทนา สาขากรและคณะ. 2548) เพื่อทำการวิเคราะห์สื่อสารให้เกิดความเข้าใจและการยอมรับจากการรวบรวมหลักฐานข้อมูลข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์อันจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเติมแก่องค์กรอย่างแท้จริง (กรมบัญชีกลาง. 2549 : 40) ดังนั้น

กลยุทธ์การตรวจสอบภายในถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรให้ไปตามมาตรฐานและบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้ซึ่งในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ประกอบด้วย การกำกับดูแลที่ดี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน (อนงศรีรักษ์ ชนะภัย, 2555) การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ การปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ (ชุติมา นนทะมาตย์, 2558) ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้กระบวนการตรวจสอบภายใน ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

จากความสำคัญที่ได้กล่าวมาในขั้นต้นผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์ การตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยผลลัพธ์ที่ได้จากการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น เพราะการตรวจสอบภายในถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านการเงินและบัญชี ด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารพัสดุ มีประสิทธิภาพและสามารถวางแผนการดำเนินงานขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

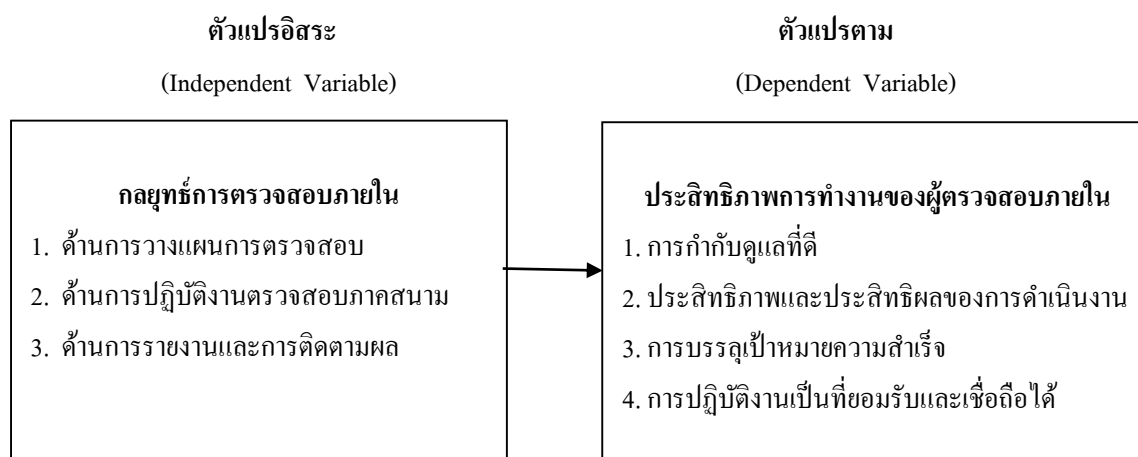
เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ผลกระทบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย
  - 1.1 ด้านการวางแผนการตรวจสอบ (Audit Planning)
  - 1.2 ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม (Audit Fieldwork)
  - 1.3 ด้านการรายงานและการติดตามผล (Reporting and Following up)
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย
  - 2.1 การกำกับดูแลที่ดี
  - 2.2 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน
  - 2.3 การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ
  - 2.4 การปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมุติฐานงานวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมิติด้านการวางแผนการตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน

สมมุติฐานที่ 2 กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมิติด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนามมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน

สมมุติฐานที่ 3 กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมิติด้านการรายงานและการติดตามผลมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการ และพนักงานราชการ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรม รวมทั้งสิ้น 106 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามตอบกลับที่มีความสมบูรณ์ของแบบสอบถามสมบูรณ์ทั้งสิ้น 106 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Asker, Devid A., Kumar, V ans Say., and George, S. (2001) ที่ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม ด้านการรายงานและการติดตามผล

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย การกำกับดูแลที่ดี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ การปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าจำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน จำนวน 12 ข้อ

5.4 การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย โดยทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ประกอบด้วย การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน ผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญพบว่าทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และ ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ทำการทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแต่ละตัวแปรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.792 ถึง 0.948 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.485 ถึง 0.947 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

5.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณใช้การบรรยายโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) มีชนิดของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้เป็น ค่าจำนวน และ ค่าร้อยละ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) การวิจัยผลกระทบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

6. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไป พบว่า ข้าราชการ และพนักงานราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม จำนวนทั้งสิ้น 106 คน ส่วนใหญ่เป็น (1) เพศหญิง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 98.10 (2) อายุมากกว่า 30 - 40 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 (3) สถานภาพโสด จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 (4) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 70.80 (5) ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 64.20 และ (6) ตำแหน่งงานในปัจจุบันตำแหน่งนักวิชาการตรวจสอบภายใน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 71.70

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานความคิดเห็นของ ข้าราชการ และพนักงานราชการ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.23 – 4.61 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.54$) เมื่อพิจารณาารายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผนการตรวจสอบ 2. ด้านการปฏิบัติงาน

ตรวจสอบภาคสนาม 3. ด้านการรายงานและการติดตามผล ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติงาน ตรวจสอบภาคสนาม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการวางแผนการตรวจสอบ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในพบว่าค่าสถิติ พื้นฐานความคิดเห็นของข้าราชการ และพนักงานราชการ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.35 - 4.51 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) เมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. การกำกับดูแลที่ดี 2. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน 3. การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 4. การปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้

ส่วนที่ 4 การวิจัยผลกระทบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรมการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดตามกรอบแนวคิดผู้วิจัยทดสอบผลกระทบระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผนการตรวจสอบ 2. ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม 3. ด้านการรายงานและการติดตามผล ว่าส่งผลอย่างไรต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ถ้าผลการทดสอบได้ค่าระดับนัยสำคัญที่คำนวณได้ (Significance) น้อยกว่า ค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน 3 ด้านที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
ด้านการวางแผนการตรวจสอบ	0.532	6.779	0.000
ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม	0.106	1.111	0.269
ด้านการรายงานและการติดตามผล	0.288	3.456	0.001

หมายเหตุ: n = 106, R² = 0.668, F = 68.559 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า R² มีค่าเท่ากับ 0.668 หมายถึง ตัวแปรต้นทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 66.80%

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 กลยุทธ์การตรวจสอบภายในในมิติด้านการวางแผนการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยมีระดับนัยสำคัญเท่ากับ .000 (Sig. = .000) น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. < .05) จึงยอมรับสมมติฐานข้อ 1

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 กลยุทธ์การตรวจสอบภายในในมิติด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนามไม่สัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยมีระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.269 มากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. < .05) จึงไม่ยอมรับสมมติฐานข้อ 2

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 กลยุทธ์การตรวจสอบภายในในมิติด้านการรายงานและการติดตามผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยมีระดับนัยสำคัญเท่ากับ .000 (Sig. = .000) น้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. < .05) จึงยอมรับสมมติฐานข้อ 3

7. อภิปรายผล

จากผลการศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมสามารถอภิปรายได้ดังนี้

กลยุทธ์การตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยรวมด้านการวางแผนการตรวจสอบมีการมุ่งเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบที่สอดคล้องกับผลการประเมินความเสี่ยงและการควบคุมภายในขององค์กรเมื่อจัดทำแผนการตรวจสอบเสมอสอดคล้องกับแนวคิดของ (ศิยาภรณ์ นิลขำนา, 2550) วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานสมัยใหม่ที่มีหลักการบริหารเพื่อปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับกระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในได้ดังนี้ P (Plan) คือการวางแผนโดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการบรรลุให้ชัดเจน D (Do) คือการปฏิบัติงานโดยลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องและบันทึกผลการตรวจสอบลงในกระดาษทำการมีการสอบทานโดยหัวหน้าทีมตรวจสอบและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ C (Check) คือการตรวจสอบเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลสำเร็จของงาน โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับแผนงานที่กำหนดไว้และ A (Action) คือการปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในไม่เป็นไปตามแผนพร้อมทั้งจัดทำมาตรฐานการตรวจสอบภายในเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

กลยุทธ์การตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยรวมด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนามให้ความสำคัญในการใช้เทคนิคการตรวจสอบคุณภาพของหลักฐานและการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานที่เชื่อถือได้และสามารถวิเคราะห์สรุปผลการตรวจสอบได้อย่างถูกต้องแม่นยำเสมอ ย่อมต้องส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อผลการดำเนินงานในการบรรลุเป้าประสงค์ตามที่กำหนดไว้ อาทิ ระบบบัญชีและการเงินระบบพัสดุระบบเทคโนโลยีสารสนเทศระบบติดตามและประเมินผลฯ ซึ่งสิ่งที่สอดคล้องกับระบบงานที่ดีคือหลักการควบคุมการปฏิบัติงานระบบการตรวจสอบภายในและระบบการควบคุมภายในเพราะเมื่อองค์กรที่มีระบบการตรวจสอบภายในและระบบการควบคุมภายในที่ดีย่อมแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ระบบดังกล่าวและจะส่งผลให้องค์กรมีความมั่นคงในการบริหารงานที่สูง

กลยุทธ์การตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยรวมด้านการรายงานและการติดตามผลมีการมุ่งเน้นการเสนอผลการตรวจสอบแก่หน่วยรับตรวจโดยระบุถึงวัตถุประสงค์ขอบเขตสรุปผลการตรวจสอบ/ข้อตรวจพบความคิดเห็นข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสอดคล้องกับ

แนวคิดของ (จันทนา สาขากร และคณะ. 2551) การรายงานการตรวจสอบเป็นงานขั้นสุดท้ายของการตรวจสอบภายในและเป็นเครื่องมือที่ผู้ตรวจสอบภายในใช้ในการติดต่อกับฝ่ายบริหารการรายงานการตรวจสอบจึงเปรียบเสมือนตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการปฏิบัติงานทั้งหมดของผู้ตรวจสอบภายใน

ประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยรวมด้านการกำกับดูแลที่ดีมุ่งเน้นใช้เทคนิคสอบถามสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ประเมินความเสี่ยงและระบบการควบคุมภายในจากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รวบรวมก่อนวางแผนการตรวจสอบเสมอเนื่องจากถ้าองค์กรใดมีการวางแผนก่อนการปฏิบัติงานจะส่งผลให้มีผลงานดีมีความก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วแล้วยังช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เมื่อมีการวางแผนการทำงานที่ดีจะช่วยลดต้นทุนในการปฏิบัติงานรวมทั้งองค์กรไม่ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพิ่มเติมดังนั้นการที่องค์กรมีการวางแผนในการปฏิบัติงานจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงแล้วย่อมส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างแน่นอนการวางแผนกระบวนการปฏิบัติงานที่รัดกุมจะช่วยให้การควบคุมภายในที่อาจจะเกิดขึ้นและให้งานประสบความสำเร็จไม่มีเหตุการณ์ใดๆมาขัดต่อการปฏิบัติงานอย่างแน่นอน

ประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยรวมด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน มีการวางแผนและพิจารณาทางเลือกที่ทำให้ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้สอดคล้องกับแนวคิดของ(ภัทรานิษฐ์ หมั่นเรือคำ. 2554) มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยรวมและในรายด้านอยู่ในระดับมากได้แก่ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากรด้านกระบวนการปฏิบัติงานและด้านความพอใจของทุกฝ่ายจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบพบว่าการตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนามมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยรวมด้านกระบวนการปฏิบัติงานและด้านความพอใจของทุกฝ่าย

ประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยรวมด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จในเรื่องสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จลุล่วงด้วยความรวดเร็วถูกต้องและสอดคล้องกับ (บังอร พันธุ์โสกา, 2557) ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า การควบคุมภายในด้านการบริหารมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน โดยรวมด้านผลการดำเนินงานด้านรายงานทางการเงินและการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ดังนั้นหากหน่วยมีการสำรวจปรับปรุงพัฒนาแก้ไข โดยจัดการควบคุมภายในให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการบริหารของหน่วยระเบียบข้อบังคับสอบทานการปฏิบัติงานเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอและให้ข้าราชการรวมถึงพนักงานราชการเข้าร่วมอบรมด้านการควบคุมภายในตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอในทุกๆด้านจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานงานของหน่วยงานได้

ประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยรวมการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องตามที่กำหนดมีการสุญญเปล่าของทรัพยากรน้อยที่สุด ด้านงานสำเร็จทันเวลาและด้านผลงานได้มาตรฐาน เนื่องจากความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาคำแนะนำเกี่ยวกับการนำไปใช้ของมาตรฐานในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายในเพื่อให้หน่วยรับตรวจได้มีการปฏิบัติงานที่ดีมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมป้องกันความ

เสี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น และลักษณะการตรวจสอบระบบงานความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าเพื่อเสนอแนะให้มีการพัฒนาระบบงานหรือปรับระบบงานให้มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายบริหารมีการริเริ่มดำเนินงานปรับเปลี่ยนนโยบายในการบริหารงานในห้องครัวบรรลุปเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ พร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะที่ดีจะมีลักษณะเป็นการป้องกันความเสี่ยงก่อนเกิดความเสียหายจัดการกับปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันหรือเตรียมรองรับผลกระทบที่อาจมีขึ้นจากการดำเนินงานจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานได้ตัดสินใจดำเนินการใดๆ เพื่อให้การนำมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ถูกนำไปใช้ให้ถูกต้องและบรรลุปวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของกรมบัญชีกลาง (2547 : เรียบไรต์) ในด้านมาตรฐานของการตรวจสอบภายในที่กำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเชี่ยวชาญโดยควรมีความรู้ทักษะและความสามารถอื่นๆในการทำงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายซึ่งความรู้ความสามารถที่มีจะช่วยทำให้สามารถให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับผู้รับตรวจเป็นการพัฒนาระบบการควบคุมภายในให้ดีขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ทั้งในด้านการวางแผนการตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม และด้านการรายงานและการติดตามผล เพื่อให้รายงานการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายในมีคุณภาพ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการของส่วนราชการ ส่งผลให้ส่วนราชการบรรลุปเป้าหมายและวัตถุประสงค์ นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพต่อไป

2. ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร ให้มีความรู้ในระบบการตรวจสอบภายในอย่างถูกต้อง เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติงานแต่ละด้านที่รับผิดชอบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีองค์กรประสบความสำเร็จในระบบการตรวจสอบภายใน และยังช่วยให้ฝ่ายตรวจสอบภายในดำเนินการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดขั้นตอนการดำเนินงานตรวจสอบภายในได้

3. กระทรวงยุติธรรม ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการตรวจสอบภายใน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ผู้ตรวจสอบภายในและผู้บริหาร เพื่อให้เกิดความร่วมมือและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะจะช่วยให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของการตรวจสอบภายใน

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำปัญหาและอุปสรรคไปปรับปรุงแก้ไขได้ตรงประเด็น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผลการดำเนินงานส่วนราชการต่อไป

2. ควรเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือการจัดส่งแบบสอบถาม เป็นวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

9. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระของการศึกษาในหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ซึ่งผู้ศึกษาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

10. เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง. ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าฐานข้อมูลอัตราค่าจ้างผู้ตรวจสอบภายในประจำส่วนราชการ. 2547. <<http://www.cgd.go.th>>

จันทนาสาขาร, นิพนธ์เหนืงไชยชัยชนะและศิลปพรศรีจันเพชร. 2548. การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็นเพรส.

_____. 2551. การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็นเพรส.

ชุดิมา นนทะมาตย์. 2558. ผลกระทบของจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่มีต่อคุณภาพการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์. ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภัทรานิษฐ์ หมั่นเรือคำ. 2554. ผลกระทบของการตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์. ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิญญารักษ์ ทิพพิชัย. 2554. ผลกระทบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีต่อคุณภาพรายงานการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บังอร พันธุ์โสกา. 2557. ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิยาภรณ์ นิลชำนาญ. 2550. แนวทางการจัดการคุณภาพโดยรวมของการตรวจสอบภายใน :กรณีศึกษาการตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยของรัฐ.การศึกษาค้นคว้าธ.มขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2555). 2555. (http://www.opdc.go.th/uploads/files/strategies_new2.pdf).

สำนักบัญชีและตรวจสอบภายใน กลุ่มพัฒนาระบบตรวจสอบภายใน กระทรวงการคลัง. 2545. มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ. 2545. (<http://www.cgd.go.th/wps/wcm/connect/d7f94e0041023b24bc03bd06f0bd5184/pdf?MOD=AJPERES>)

องกรณ์กร ชนะภัย. 2555. ผลกระทบของการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.วิทยานิพนธ์. ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- Aaker, D.A., V. Kumar and G.S. Day. 2001. **Marketing Behavior Structure and Process**. 4th ed. New York : John Wiley & Son.
- Goodwin, Jenny. 2003. "The Relationship Between the Audit Committee and the Audit Function : Evidence from Australia and New Zealand," **International Journal of Auditing**. 7(3) : 209-222.
- Savcuk, O. 2007. "Internal Audit Efficiency Evaluation Principles," **Journal of Business Economics and Management**. January, 2007.
- Spekle, R. F. H. J. Van Elten and A. M. Kruis. 2007. "Sourcing of Internal Auditing : An Empirical Study," **Management Accounting Research**.
- Zhang, Y. J. Zhou and N. Zhou. 2007. "Audit Committee Quality, Auditor Independence, and Internal Control Weaknesses," **Journal of Accounting and Public Policy**. 2007.

**การวิเคราะห์ต้นทุนและจุดคุ้มทุนของเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์
สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนม**

**COST ANALYSIS AND BREAK EVEN POINT OF THE PROTOTYPE
PULSED ELECTRIC FIELD FOR MILK PASTEURIZATION**

กัญญณา ดิษฐ์แก้ว

สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

E-mail: c_ditkaew@hotmail.com

สินีนาง วังค์เทียนชัย

สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

E-mail: sineenatwong@gmail.com

พานิช อินต๊ะ

วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

E-mail: panich.intra@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและจุดคุ้มทุนของเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนม การวิจัยเชิงพรรณานี้ทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องต้นแบบได้แก่ อาจารย์และนักศึกษาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเพื่อนำตัวเลขมาคำนวณต้นทุนการผลิตจากเครื่องต้นแบบและทำการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนจากการนำเข้าแบบจำลองการวิเคราะห์โดยใช้สมการและสูตรในการคำนวณ

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนการผลิตจากเครื่องต้นแบบประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง 26,964 บาท ค่าแรงงานทางตรง 4,200 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิต 7,062 บาท สำหรับการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนจากการนำเข้าแบบจำลองโดยใช้สมการและใช้สูตรในการคำนวณพบว่า หากผู้ผลิตนำเอาเครื่องต้นแบบไปใช้ในเชิงพาณิชย์นั้น ต้องขายให้ได้จำนวนหน่วยเท่ากับ 28,226/ราคาขายต่อหน่วย จึงจะทำให้เกิดความคุ้มทุนและสามารถนำไปเป็นข้อมูลประยุกต์ใช้ในการพิจารณาเลือกเครื่องจักรในการผลิตสินค้า

คำสำคัญ: ต้นทุน จุดคุ้มทุน สนามไฟฟ้าแบบพัลส์ การฆ่าเชื้อจุลินทรีย์

ABSTRACT

The purpose of this research was to propose cost analysis and break-even point of the prototype Pulse electric field used in production of milk pasteurization. This descriptive research was collected from the informants involved in constructing the prototype, consists of lecturers and student form College of Integrated Science and Technology, Rajamangala University of Tecnology Lanna Doi Saket. The data was collected in the recorded data and analyzed on content basis to calculate the cost of production from the prototype. In addition, to analyze the break-even point by importing analytical models, equations and formulas were used in calculating.

Results of the study indicated that production costs of the prototype consists of direct material for 26,964 Bath, direct labor 4,200 Bath, and manufacturing overhead 7,062 Bath. Moreover, the break-even analysis of imported models using equations and formulas revealed that if the manufacturer applies the prototype for commercial use, must be sold at 28,226 Baht per unit, which benefits cost-effective prototype and can be used to applied determine the choice of machinery to produce a product.

KEYWORDS: Cost, Break event point, Pulsed electric field, Milk pasteurization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การแข่งขันทางธุรกิจในยุคปัจจุบันธุรกิจหรือองค์กรจะต้องมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ หรือที่เราเรียกว่า “สารสนเทศ” (Information) ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นี้จะช่วยให้ธุรกิจหรือองค์กรมีข้อมูลช่วยในการวางแผนควบคุมและทำการตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างถูกต้องและเชื่อได้ ทั้งนี้ข้อมูลที่รวบรวมขึ้นจากการจดบันทึกการดำเนินงานโดยนักบัญชีนั้นถือว่าเป็นข้อมูลทางการเงินที่สำคัญยิ่งต่อองค์กรในการนำพาให้องค์กรอยู่รอดได้ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องต้นทุน (Cost) ซึ่งต้นทุน หมายถึง ทรัพยากรที่มีมูลค่าวัดได้ด้วยหน่วยเงินตราที่จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบ สินค้าหรือบริการ โดยวัตถุดิบ สินค้าหรือบริการที่ได้มานี้จะนำไปทำกิจกรรมที่ทำให้ธุรกิจได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนในปัจจุบันและอนาคตมากที่สุด โดยต้นทุนที่เกิดขึ้นมีทั้งต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไป (Expired Costs) และต้นทุนที่ยังไม่หมดประโยชน์ (Unexpired Costs) (กัญญา ดิษฐ์แก้ว, 2560, หน้า 29) ทั้งนี้ภายใต้กระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมการผลิตหรือกิจการให้บริการย่อมมีต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Manufacturing Cost) เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์มาที่จะจำหน่ายต่อไป (เบญจมาศ อภิสิทธิ์กัญญา, 2555, หน้า 23) และตามทฤษฎีการสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันของपोर्टเตอร์ (Michel E. Porter, 2008) นั้นส่วนหนึ่งได้กล่าวถึงการสร้างรายได้เปรียบจากกลยุทธ์ต้นทุน (Cost Strategy) เพื่อให้เกิดกระบวนการวางแผนและนำไปปฏิบัติการบริหารต้นทุนที่ต่ำและทราบต้นทุนที่แท้จริงเพื่อให้มีส่วนแบ่งกำไรที่เพิ่มขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีการแข่งขันในอุตสาหกรรมเดียวกันตลอดเวลา นอกจากนี้ยังสามารถนำเอาข้อมูลต้นทุนไปคำนวณวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับรายได้ หรือที่เรียกว่า “จุดคุ้มทุน” (Break Even Point Analysis) ซึ่งเป็นจุด ณ ระดับการดำเนินงานที่ปริมาณการขายที่ทำให้รายได้รวมเท่ากับต้นทุนรวมที่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ณ จุดนี้เป็นจุดที่ไม่มีการกำไรหรือไม่ขาดทุน กิจการจะมีขอยอดกำไรส่วนเกินรวมเท่ากับต้นทุนคงที่ทั้งหมดของกิจการ (กัญญา ดิษฐ์แก้ว, 2560, หน้า 58) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจถึง

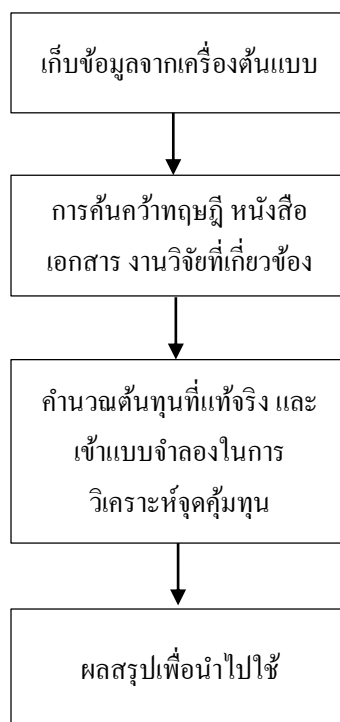
ความสัมพันธ์ของกำไรและปริมาณการผลิตของอุตสาหกรรมการผลิตที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดนโยบายการผลิตและการควบคุมค่าใช้จ่าย (วันชัย วิจิรวนิช และช่อม พลอยมีคำ, 2554, หน้า 45)

ดังนั้น อุตสาหกรรมที่ทำการผลิตนํ้ามในประเทศไทยนั้น เครื่องจักรและวัตถุดิบที่ต้องใช้ในกระบวนการผลิตบางอย่างไม่สามารถหาได้อีกทั้งต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งการนำเชื้อจุลินทรีย์ในนํ้ามเป็นขั้นตอนหนึ่งในการผลิตนํ้ามเพื่อให้ได้นํ้ามที่ยังคงคุณค่าทางโภชนาการ ไม่ทำลายวิตามิน และยังคงรักษามาตรฐานการผลิตให้เท่าเทียมระดับสากลจึงมีการผลิตระบบการพาสเจอร์ไรซ์แบบใช้พลังงานต่ำด้วยสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ (Pulsed Electric Field: PEF) (วิกานดา ปัญญาเมืองใจและคณะ, 2555) ด้วยต้นทุนการผลิตประมาณ 0.9-2.1 บาทต่อลิตร ซึ่งในหลักการของสนามไฟฟ้าแบบพัลส์นั้นจะสามารถนำเชื้อจุลินทรีย์โดยไม่ใช้ความร้อน ดังนั้นจึงยังคงรักษาคุณค่าทางโภชนาการไว้ ทั้งนี้การนำเชื้อจุลินทรีย์ด้วยการใช้หลักการของสนามไฟฟ้าแบบพัลส์นี้จึงเหมาะสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารในรูปของเหลวด้วย ไม่ว่าจะเป็น นม โยเกิร์ต นํ้าผลไม้ต่างๆ อย่างไรก็ตามในห้องทดลองระดับปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องต้นแบบด้วยหลักการระบบสนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการนำเชื้อจุลินทรีย์ในนํ้ามนั้นยังไม่ได้มีการศึกษาทางด้านต้นทุนการผลิตที่แท้จริงเพื่อนำเสนอให้กับผู้ผลิตนํ้ามหรือผู้ผลิตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของเหลวต่างๆ ได้นำไปใช้ในการผลิตเชิงพาณิชย์ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงนำเสนอแนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและจุดคุ้มทุนของเครื่องต้นแบบการใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการนำเชื้อจุลินทรีย์ในนํ้าม เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนในการผลิตที่แท้จริงของแต่ละขั้นตอนการผลิตเครื่องต้นแบบและนำไปเป็นสารสนเทศหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์หาจุดคุ้มทุนสำหรับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่สนใจในการนำเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์ไปใช้ในอุตสาหกรรมผลิตนํ้ามหรือของเหลวต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนของเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการนำเชื้อจุลินทรีย์ในนํ้าม
- (2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการนำเชื้อจุลินทรีย์ในนํ้าม

3. กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อการดำเนินงาน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อการดำเนินงาน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในห้องทดลองระดับปฏิบัติการจากเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์ สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนม ดังนั้นประชากรและกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องต้นแบบนี้ ได้แก่

1. นางสาววิกานดา ปัญญาเมืองใจ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมอาหาร วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ดอยสะเก็ด
2. อาจารย์สุวิมล จันทะระ วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ดอยสะเก็ด
3. อาจารย์ธีรศักดิ์ กุสุยะ วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ดอยสะเก็ด
4. อาจารย์อาทิตย์ ขาววุฒิ วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ดอยสะเก็ด
5. รองศาสตราจารย์ ดร.พานิช อินต๊ะ วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ดอยสะเก็ด

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตจากเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์ในห้องทดลองระดับปฏิบัติการ ซึ่งแบบบันทึกนี้เกิดจากการค้นคว้าทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านต้นทุนและเรื่องหลักการใช้นสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ในการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนมรวมทั้งสิ้น 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านความถูกต้อง และการใช้ภาษาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนการบันทึกข้อมูลต้นทุนการผลิตเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนม

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิในห้องทดลองระดับปฏิบัติการที่บรรจุเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการสร้างเครื่องต้นแบบนี้จัดทำโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึงในหัวข้อประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการศึกษาและบันทึกข้อมูลจากเครื่องต้นแบบในห้องทดลองระดับปฏิบัติการแล้ว จากนั้นทำการคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริงโดยการประยุกต์ใช้ความหมายของต้นทุนที่ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถจำแนกต้นทุนในการผลิตออกเป็น วัตถุประสงค์ทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต ส่วนจุดคุ้มทุนนั้นสามารถทำการวิเคราะห์ได้ 3 วิธี (กัญญา ดิชญ์แก้ว, 2560, หน้า 61) ดังนี้

1. วิเคราะห์โดยวิธีสมการ (Equation Method) วิธีการหาจุดคุ้มทุนโดยใช้สมการกำไร (Profit Equation) คือ กำไรจะเท่ากับรายได้ลบด้วยค่าใช้จ่ายโดยค่าใช้จ่ายแยกเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรและค่าใช้จ่ายคงที่ หรือกล่าวได้ว่า ณ จุดเสมอตัว กำไรหรือขาดทุนเท่ากับ 0 ดังนั้น

$$\text{รายได้จากการขายหรือยอดขาย} - \text{ต้นทุนผันแปร} - \text{ต้นทุนคงที่} = 0$$

หรืออาจจะเขียนได้ในรูปดังนี้

$$(\text{ราคาขายต่อหน่วย} \times \text{จำนวนที่ขาย}) - (\text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย} \times \text{จำนวนที่ขาย}) - \text{ต้นทุนคงที่} = 0$$

2. วิเคราะห์โดยวิธีกราฟ (Graph Method) จุดคุ้มทุนที่ได้โดยการใช้กราฟ คือ จุดที่เส้นรายได้รวมตัดกับเส้นต้นทุนรวม ส่วนพื้นที่ที่เกิดจากเส้นรายได้รวมสูงกว่าต้นทุนรวมคือส่วนกำไรของธุรกิจ และในทางตรงข้าม พื้นที่ที่เกิดจากเส้นต้นทุนรวมสูงกว่ารายได้รวมคือส่วนขาดทุนของธุรกิจ

3. วิเคราะห์โดยวิธีการคำนวณ (Algebraic Method) จากความหมายของจุดคุ้มทุนว่าเป็นจุดที่รายได้รวมเท่ากับต้นทุนรวม ดังนั้น สูตรจุดคุ้มทุนสามารถหาได้จาก

$$\text{ปริมาณการผลิตและขาย ณ จุดคุ้มทุน} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่รวม}}{\text{ราคาขายต่อหน่วย} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย}}$$

สำหรับในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนมซึ่งยังไม่มีรายได้เกิดขึ้นจริง ดังนั้นการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนจะนำเข้าแบบจำลองการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนแบบการใช้สมการและการใช้สูตร และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณานำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

จากกระบวนการผลิตสนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนม ดังกล่าวข้างต้นนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์หาข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนที่แท้จริง ได้แก่ ต้นทุนของส่วนประกอบเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ (ค่าวัตถุดิบ) ค่าแรงงานในการผลิตเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ และค่าใช้จ่ายในการผลิตเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ เพื่อเตรียมพร้อมสู่การคำนวณจุดคุ้มทุน แสดงได้ดังตารางที่ 1 ถึง 3

ตารางที่ 1 แสดงต้นทุนวัตถุดิบ

ส่วนประกอบเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์	ปริมาณที่ใช้	ราคาต่อหน่วย (บาท)	จำนวนเงิน	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	
1 ถังขนาด 6 L	จำนวน 1 ถัง	700.00	700.00	49.00	749.00	
2 Thermo meter กันสลายแบบมีเกจ	จำนวน 2 ชุด	1,580.00	3,160.00	221.20	3,381.20	
3 Pump	จำนวน 1 ตัว	3,800.00	3,800.00	266.00	4,066.00	
4 Rota meter	จำนวน 1 ตัว	3,000.00	3,000.00	210.00	3,210.00	
5 ท่อสายใยลวดขนาด12x18มม.พร้อมแหวนรัดท่อและข้อต่อสแตนเลส	จำนวน 10 ตัว	344.00	3,440.00	240.80	3,680.80	
6 โครงสร้างสแตนเลสกล่องสี่เหลี่ยม 1/2	จำนวน 1 ชุด	1,500.00	1,500.00	105.00	1,605.00	
7 กล่องควบคุมระบบไฟฟ้า	จำนวน 1 กล่อง	1,500.00	1,500.00	105.00	1,605.00	
8 Pressure gage	จำนวน 2 ตัว	150.00	300.00	21.00	321.00	
9 ห้องฆ่าเชื้อ(Chamber)	จำนวน 1 ห้อง	7,800.00	7,800.00	546.00	8,346.00	
รวมเป็นเงิน		20,374.00	25,200.00	1,764.00	26,964.00	26,964.00

ตารางที่ 2 แสดงต้นทุนค่าแรงงาน

ค่าแรงงานในการผลิตเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์	ปริมาณที่ใช้	ราคาต่อหน่วย (บาท)	จำนวนเงิน	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	
1 ค่าแรงงานคนงานที่ใช้ในการผลิตเครื่อง (ประมาณการ ชม.ต่อวัน)	จำนวน 18 ชม	200.00	3,600.00		3,600.00	
2 ค่าแรงงานคนงานที่ใช้ในการควบคุมการผลิตเครื่อง	จำนวน 2 ชม	200.00	400.00		400.00	
3 ค่าแรงงานคนงานที่ใช้ในการทดสอบการผลิตเครื่อง	จำนวน 1 ชม	200.00	200.00		200.00	
			-		-	
รวมเป็นเงิน		600.00	4,200.00	-	4,200.00	4,200.00

ตารางที่ 3 แสดงต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต

ค่าใช้จ่ายในการผลิตเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์	ปริมาณที่ใช้	ราคาต่อหน่วย (บาท)	จำนวนเงิน	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	
1 แหล่งจ่ายไฟฟ้า24v		3,600.00	3,600.00	252.00	3,852.00	
2 แหล่งจ่ายไฟฟ้าแรงดันสูง		500.00	500.00	35.00	535.00	
3 ค่าไฟฟ้าทดสอบเครื่อง		500.00	500.00	35.00	535.00	
4 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด		2,000.00	2,000.00	140.00	2,140.00	
รวมเป็นเงิน		6,600.00	6,600.00	462.00	7,062.00	7,062.00

จากการวิเคราะห์ต้นทุนของสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ในการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนมที่แสดงดังตารางที่ 1 ถึง 3 ข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าต้นทุนวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของการผลิตเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ ประกอบด้วย ถังขนาด 6 ลิตร เทอร์โมมิเตอร์ก้านเรียบแบบมีเกจ ตัวปั๊ม เครื่องวัดอัตราการไหลของอาหาร (Rota meter) ท่อสายใยลวดขนาดพร้อมแหวนรัดท่อและข้อต่อสแตนเลส โครงสร้างสแตนเลสกล่องสี่เหลี่ยม กล่องควบคุมระบบไฟฟ้า มาตรฐานความดัน และห้องฆ่าเชื้อ รวมทั้งสิ้น 26,964 บาท ส่วนต้นทุนค่าแรงงานในการผลิตประกอบด้วย ค่าแรงงาน 3 ส่วนคือ ค่าแรงงานที่ใช้ในการผลิตเครื่อง ค่าแรงงานในการควบคุมการผลิตเครื่อง และค่าแรงงานที่ใช้ในการทดสอบการผลิตเครื่อง รวมทั้งสิ้น 4,200 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในการผลิตประกอบด้วยแหล่งจ่ายไฟ แหล่งจ่ายไฟฟ้าแรงดันสูง ค่าไฟฟ้าทดสอบเครื่อง ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด รวมทั้งสิ้น 7,062 บาท เมื่อรวมต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าแรงงานและต้นทุนค่าใช้จ่ายในผลิตแล้วเท่ากับ 38,226 บาท

สำหรับการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนนั้น เมื่อพิจารณาข้อมูลต้นทุนจากตารางที่ 1 ถึง 3 นำมาจำแนกเป็นต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่พบว่าต้นทุนผันแปรรวมเท่ากับ 31,164 บาท ส่วนต้นทุนคงที่ที่เกิดขึ้นเท่ากับ 7,062 บาท สำหรับต้นทุนผันแปรนั้นหากต้องการวิเคราะห์ออกมาเป็นต้นทุนผันแปรต่อหน่วยสามารถทำได้โดยนำจำนวนหน่วยที่ขายมาหารกับต้นทุนผันแปรรวม เมื่อเราได้ต้นทุนผันแปรรวมและต้นทุนคงที่รวมแล้วก็นำมาเข้าแบบจำลองเพื่อเตรียมวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ได้ดังนี้

1. วิเคราะห์โดยวิธีสมการ (Equation Method)

(ราคาขายต่อหน่วย x จำนวนที่ขาย) – (ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย x จำนวนที่ขาย) – ต้นทุนคงที่ = 0

$$(P \times N) - [(31,164/N) \times N] - 7,062 = 0$$

$$PN - 31,164 = 7,062$$

$$PN = 38,226$$

$$N = 38,226/P$$

หากเราทราบราคาขายต่อหน่วย (P) ก็จะทำให้เราทราบว่าจำนวนหน่วยที่ขาย (N) เพื่อก่อให้เกิดจุดคุ้มทุนนั้นต้องขายกี่หน่วย

2. วิเคราะห์โดยวิธีการคำนวณ

$$\text{ปริมาณการผลิตและขาย ณ จุดคุ้มทุน} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่รวม}}{\text{ราคาขายต่อหน่วย} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย}}$$

$$N = \frac{7,062}{P - (31,164/N)}$$

$$NP - 31,164 = 7,062$$

$$NP = 38,226$$

$$N = 38,226/P$$

จากการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนโดยใช้สูตรการคำนวณนั้นจะเห็นได้ว่าผลลัพธ์ปลายทางได้จุดคุ้มทุนเหมือนกับวิธีการวิเคราะห์โดยใช้สมการ นั่นคือหากเราทราบราคาขายต่อหน่วย (P) ก็จะทำให้เราทราบว่าจำนวนหน่วยที่ขาย (N) เพื่อก่อให้เกิดจุดคุ้มทุนนั้นต้องขายกี่หน่วย

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าต้นทุนวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของการผลิตเครื่องสนามไฟฟ้าแบบพัลส์ ประกอบด้วย ถังนมขนาด 6 ลิตร เทอร์โมมิเตอร์ก้านเสียบแบบมีเกจ ตัวปั๊ม เครื่องวัดอัตราการไหลของอาหาร (Rota meter) ท่อสายไขว่ขนาดพร้อมแหวนรัดท่อและข้อต่อสแตนเลส โครงสร้างสแตนเลสกล่องสี่เหลี่ยม กล่องควบคุมระบบไฟฟ้า มาตรวัดความดัน และห้องฆ่าเชื้อ รวมทั้งสิ้น 26,964 ส่วนต้นทุนค่าแรงงานในการผลิต ประกอบด้วย ค่าแรงงาน 3 ส่วนคือ ค่าแรงงานที่ใช้ในการผลิตเครื่อง ค่าแรงงานในการควบคุมการผลิตเครื่อง และค่าแรงงานที่ใช้ในการทดสอบการผลิตเครื่อง รวมทั้งสิ้น 4,200 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในการผลิตประกอบด้วย แหล่งจ่ายไฟ แหล่งจ่ายไฟฟ้าแรงดันสูง ค่าไฟฟ้าทดสอบเครื่อง ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด รวมทั้งสิ้น 7,062 บาท เมื่อรวม ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าแรงงานและต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตแล้วเท่ากับ 38,226 บาท เมื่อนำมาจำแนกเป็นต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่จะพบว่าต้นทุนผันแปรรวมเท่ากับ 31,164 บาท ส่วนต้นทุนคงที่ที่เกิดขึ้นเท่ากับ 7,062 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของ เวียง อากรชิ วิบูลย์ เทเพนทร์ และชัยวัฒน์ เผ่าสันทัตพานิชย์ (2551) ซึ่งทำการออกแบบพัฒนาเครื่องบดแห้งทุเรียน โดยศึกษาด้านทุนทางเศรษฐศาสตร์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตั้งราคาที่เหมาะสมกับเกษตรกรและผู้ประกอบการ ทั้งนี้ผลการศึกษพบว่าการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ของเครื่องบดแห้ง ทุเรียนที่ประกอบด้วยชุดบดหยาบ ใบมีด เครื่องบดละเอียด จานบดหมุน 3 วงรอบ ชีพินบด 2 วงรอบ มอเตอร์ต้นกำลัง 3 แรงม้า มีรวมต้นทุนเครื่องบดประมาณ 60,000 บาท ด้วยอัตราการบดอยู่ที่ 80 กิโลกรัมต่อชั่วโมง เมื่อมีการบดแห้งเกิดขึ้นจะมีต้นทุนการใช้เครื่องที่เกิดขึ้น 1.11 บาทต่อกิโลกรัมทุเรียนผง นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบในงานวิจัยของ ดุษฎี บุญธรรม (2556) ซึ่งศึกษาด้านทุนการผลิตแท่งชิ้นงานในอุตสาหกรรมโดยต้นทุนกิจกรรม โดยองค์ประกอบของต้นทุนการผลิตประกอบด้วยวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต พบว่า ค่าใช้จ่ายในการผลิตที่เกิดขึ้นในการผลิตแท่งชิ้นงาน รวม 3 เดือนเท่ากับ 3,304,033 บาท อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ ดุษฎี บุญธรรมนี้เป็นลักษณะอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ทำให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตที่เกิดขึ้น 3 เดือนมีจำนวนที่สูงกว่า แต่สิ่งที่อุตสาหกรรมการผลิตแยกต้นทุนการผลิตออกมานั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ 3 ส่วน ดังที่กล่าวไปข้างต้น

ในการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนจะช่วยให้การบริหารจัดการการผลิตและประยุกต์ใช้ในการพิจารณาเลือกเครื่องจักรในการผลิตสินค้าเพื่อต้นทุนที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดนั่นเอง ทั้งนี้เมื่อเราได้ต้นทุนผันแปรรวมและต้นทุนคงที่รวมแล้วก็นำมาเข้าแบบจำลองเพื่อวิเคราะห์จุดคุ้มทุน วิเคราะห์โดยวิธีสมการและการคำนวณโดยใช้สูตรพบว่า ปริมาณการขายที่จะทำให้เกิดความคุ้มทุนนั้นอยู่ที่ เท่ากับ 38,226/P หน่วย ผลลัพธ์ปลายทางได้จุดคุ้มทุนเหมือนกันทั้ง 2 วิธี นั่นคือหากเราทราบราคาขายต่อหน่วย (P) ก็จะทำให้เราทราบว่าจำนวนหน่วยที่ขาย (N) เพื่อก่อให้เกิดจุดคุ้มทุนนั้นต้องขายกี่หน่วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตาภรณ์ สินเจริญศักดิ์ (2552) ที่ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้ ต้นทุน ผลตอบแทน จุดคุ้มทุน และส่วนเกินที่ปลอดภัยจากการผลิตมะนาวในฤดูกลางและนอกฤดูกลางโดยคำนวณหาจุดคุ้มทุนจากการใช้สูตรทำให้ทราบข้อมูลจุดคุ้มทุนในการผลิตมะนาวทั้งในฤดูกลางและนอกฤดูกลางเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจสำหรับผู้ประกอบการที่สนใจลงทุนการปลูกมะนาว อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องจักรในการผลิตซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของงานวิจัยนี้ พบว่างานวิจัยของ ปรีชา เกรียงกรกฎ และนุชสรา เกรียงกรกฎ (2555) ทำการศึกษาการเลือกเครื่องจักรในการผลิตโดยวิธีจุดคุ้มทุน ซึ่งเป็นวิธีที่ชัดเจนที่สุดในการพิจารณาเลือกเครื่องจักรเพื่อใช้ในการผลิต

เมื่ออัตราผลตอบแทนไม่เท่ากัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ผลิตหรือบริษัทมีสายการผลิตสินค้าหลากหลาย ต้องมีการใช้เครื่องจักรหลายชนิด หลายขนาดแล้วนั้น สามารถนำหลักการของการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนไปร่วมพิจารณาในการเลือกเครื่องจักรในการผลิตได้ ทั้งนี้หากผู้ผลิตหรือบริษัทนำสมการที่ได้จากแบบจำลองของงานวิจัยนี้ไปใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกเครื่องจักรในการผลิตจากกรณีของเครื่องต้นแบบ จะสามารถขยายและผลิตเครื่องจักรโดยใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์ในการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ของผลิตภัณฑ์หรือสินค้าได้ตามกำลังการผลิต

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นและแบบจำลองในการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนสำหรับเครื่องต้นแบบที่ใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์ในการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์สำหรับการเตรียมความพร้อมในการผลิตเครื่องฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนมโดยใช้สนามไฟฟ้าแบบพัลส์ในอุตสาหกรรมการผลิตด้วยต้นทุนที่แท้จริงและทำให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และบริษัทสามารถทำการวางแผนตั้งราคาขาย รวมถึงสามารถวางแผนในเรื่องของจำนวนหน่วยที่ขายเพื่อสร้างกำไรอย่างยั่งยืนต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรทำการคำนวณค่าใช้จ่ายในการผลิตโดยวิธีต้นทุนฐานกิจกรรมเพื่อให้ต้นทุนที่เกิดขึ้นใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุดและเพื่อให้การตั้งราคาขายจากต้นทุนการผลิตที่คำนวณขึ้นเหมาะสมที่สุดตามกิจกรรมการผลิต

(2) หาข้อมูลทางด้านการผลิตและทางด้านการตลาดเพื่อวางแผนธุรกิจให้กับผู้ผลิตในระดับอุตสาหกรรมการผลิตขนาดกลางและย่อม ทั้งนี้จะสามารถช่วยยกระดับอุตสาหกรรมไทยในยุค Thailand 4.0 ต่อไป

(3) ควรทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ในการประเมินความน่าจะเป็นเพื่อสามารถกำหนดราคาขายให้กับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ โดยแสดงแต่ละช่วงของราคาขายว่าควรขายกี่หน่วยเพื่อให้เกิดความคุ้มทุนจากการคำนวณต้นทุนที่แท้จริงที่ได้นำเสนอจากในบทความวิจัยนี้

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศรีปทุมในการให้โอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัยและขอบพระคุณฝ่ายวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตากสำหรับทุนสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยในครั้งนี้

9. เอกสารอ้างอิง

กัญญา คิชูแก้ว. 2560. การบัญชีบริหาร (การบัญชีต้นทุน 2). ตาก: บริษัท ประสิทธิ์ดีไซน์ จำกัด.

จิตาภรณ์ ดินจรรยาศักดิ์. 2552. “การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้ ต้นทุน ผลตอบแทน จุดคุ้มทุน และส่วนเกินที่ปลอดภัยจากการผลิตมะนาวในฤดูกลางและนอกฤดูกลาง.” วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 15, 4: 612-628.

คุษฎี บุญธรรม. 2556. “การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตแข่งขันงานในอุตสาหกรรมโดยใช้ระบบต้นทุนกิจกรรม.”

วารสารวิจัยและพัฒนา มจร. 36, 2: 203-213.

เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ. 2555. การบัญชีบริหาร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ปรีชา เกียรติกรกฎ และนุชสรุา เกียรติกรกฎ. 2555. “การเลือกเครื่องจักรโดยวิธีจุดคุ้มทุนของมูลค่าเงินเทียบเท่า

รายปี สำหรับกรณีอัตราผลตอบแทนไม่คงที่.” การประชุมวิชาการข่ายงานวิศวกรรมอุตสาหกรรม

ประจำปี 2555. 17-19 ตุลาคม 2555: 2128-2133.

วันชัย วิจารณ์ และชอุ่ม พลอยมีค่า. 2554. เศรษฐศาสตร์วิศวกรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิกานทา ปัญญาเมืองใจ สุวิมล จันทะระ รัตติกาล กุสุยะ อาทิตย์ ยาวุฑฒิ และพานิช อินต๊ะ. 2555. “การประยุกต์ใช้

สนามไฟฟ้าแบบพัลส์สำหรับการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำนม. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร. 35,4:

469-484.

เวียง อากรชิ วิบูลย์ เทเพนทร์ และชัยวัฒน์ เผ่าสันต์พัฒนาชัย. 2551. “ออกแบบพัฒนาเครื่องบดแห้งทุเรียน.”

วิศวกรรมหลังการเก็บเกี่ยว สถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร. รายงานผลงานวิจัย

ประจำปี 2551: 64-96.

Michael E. Porter. 2008. “The Five Competitive Forces That Shape Strategy”. Harvard Business Review.

January 2008: 79-93.

**การจัดทำงบการเงินอย่างเป็นระบบที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ
ของผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**
**SYSTEMATIC PROCESS OF PREPARING FINANCIAL REPORTS
AFFECTING EFFECTIVE DECISION-MAKING OF SMEs' EXECUTIVES.**

ธนกร ประจันตะเสน
นักศึกษาคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: may_ninth_88@hotmail.com
ดร.ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล
อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: pravasxyz248@gmail.com

บทคัดย่อ

ผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่มักไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้งบการเงินเท่าที่ควร เนื่องจากมักจะต้องการทราบเพียงจำนวนเงินสด รายรับและรายจ่ายในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ซึ่งอาจส่งผลทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาในหลายด้าน หากผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าใจถึงความสำคัญของการใช้งบการเงิน รวมถึงมีการจัดทำงบการเงินอย่างเป็นระบบ โดยสามารถนำหลัก PDCA มาประยุกต์ใช้ก็จะสามารถนำข้อมูลจากงบการเงินมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การตัดสินใจของผู้บริหารมีประสิทธิภาพ ข้อมูลในงบการเงินจึงต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว เข้าใจง่าย และสะท้อนถึงสภาพปัจจุบันของกิจการให้มากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดทำงบการเงิน, ประสิทธิภาพการตัดสินใจ, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT

SMEs' executives mostly are unaware of the importance of financial reports because they often want to know only amount of cash, income and expenses in a short period of time, resulting in business issues in many aspects. If SMEs' executives understand the importance of financial reports, have systematical process of preparing financial reports, and apply PDCA model, they can gain benefits in decision-making process by applying financial report data in analysis. To effectively make decision, it is important that financial report data must be quality , correct , quick , intelligible and reflect the business's current status.

KEYWORDS: Process of preparing financial statement, effective decision-making, SMEs

บทนำ

จากข้อมูลสถานการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในแต่ละปีที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้แสดงไว้ในรายงานสถานการณ์ประจำปีแต่ละปีตั้งแต่ปี 2550 ถึง 2560 จะพบว่า สภาพทางเศรษฐกิจของสังคมโลกเป็นปัจจัยที่ถือเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และเมื่อภาวะเศรษฐกิจโลกเกิดการถดถอย ระบบเศรษฐกิจในประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบไม่น้อย และยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์มหัพภาคครั้งใหญ่ในปี 2554 ที่ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกิดการขาดทุนและไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้เนื่องจากได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ยังมีปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ข้อมูลสถานการณ์ย้อนหลังของ สสว. ไม่ได้กล่าวถึงนั่นคือ ปัญหาทางด้านการจัดการทางการเงิน ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เงินเพื่อการวางแผนและบริหารธุรกิจ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการทราบเพียงสภาพคล่องทางการเงินในระยะเวลานั้น ๆ เท่านั้น (ภัทรพร นาคน้อย, 2551) ส่งผลทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาในหลายด้าน เช่น การขาดข้อมูลที่สำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ขาดเอกสารในการขอกู้เงินจากธนาคารหรือสถาบันทางการเงินต่าง ๆ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs จำนวนไม่น้อย ที่ยังไม่มีการวางแผนด้านการเงินและการบริหารจัดการในด้านอื่น ๆ จึงทำให้ธุรกิจขาดความพร้อมในการขยายกิจการในอนาคตและไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การบริหารข้อมูลโดยเฉพาะข้อมูลทางด้านบัญชี จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการดำเนินธุรกิจประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ภาพรวมของกิจการ ซึ่งข้อมูลทางบัญชีดังกล่าวจะอยู่ในรูปแบบของงบการเงินของกิจการ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินเพื่อให้ผู้บริหารได้เห็นถึงผลกำไรขาดทุน ฐานะทางการเงิน รวมถึงการแสดงแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของกิจการ เป็นต้น และเพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งบการเงินไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลนั้นจึงต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ ต้องมีความถูกต้อง รวดเร็ว เข้าใจง่าย และสะท้อนถึงสภาพปัจจุบันของกิจการให้มากที่สุด (ศศิวิมล มีอาพล, 2556)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการทางการเงินอย่างเป็นระบบ และนำงบการเงินมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนและการตัดสินใจ เพื่อให้สามารถบริหารกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ความสำคัญของงบการเงิน

งบการเงินถือเป็นสารสนเทศที่ช่วยในการบริหารจัดการธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การวางแผน และการควบคุมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พัชริน วิเศษประสิทธิ์, 2552)

วิชนิพร เศรษฐศักดิ์โก (2545) สรุปความสำคัญของงบการเงินไว้ 3 ประการ คือ

1. ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานประจำวันแก่ผู้บริหารระดับล่างและพนักงาน เพื่อใช้ในการประสานงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน ควบคุมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2. ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ วางแผน และควบคุมการดำเนินงานทั้งระยะสั้น และระยะยาวแก่ผู้บริหารระดับสูงเพื่อนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลขทางการเงิน สำหรับการบริหารงานด้านต่าง ๆ

3. ให้ข้อมูลพื้นฐานตามกฎหมายกำหนดแก่ผู้ใช้อย่างนอก

มณูญชัย ชีระอนันต์ (2552) ได้ระบุประโยชน์ของข้อมูลทางการเงินบัญชีไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เราทราบฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจได้รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ

2. ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนธุรกิจด้านต่าง ๆ และช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนากิจการได้

3. เป็นเครื่องมือสนับสนุนการหาแหล่งเงินทุน

4. ช่วยให้เราสามารถวางแผนภาษีอากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ช่วยให้มีหลักฐานทางการเงิน ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระเบียบ สามารถตรวจสอบได้

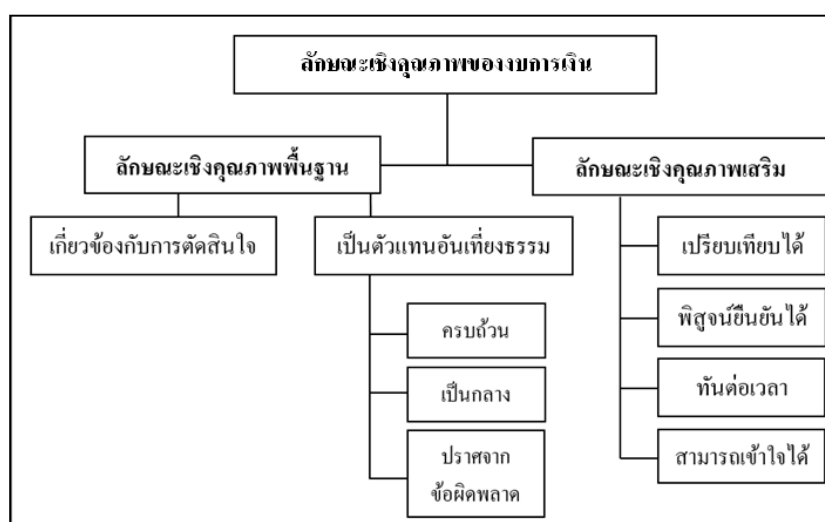
6. ช่วยในการวางแผนการใช้และควบคุมการใช้สินทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Cao, Hsien & Kohlbeck (2012) ที่พบว่างบการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Berger P. (2011) ที่พบว่าคุณภาพของงบการเงินส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งรวมถึงผู้บริหารกิจการด้วยนั่นเอง

จากข้อมูลข้างต้น อาจสรุปความสำคัญของงบการเงินได้ว่า งบการเงินเป็นข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการตัดสินใจในการบริหารกิจการ ทั้งในด้านการตัดสินใจ การวางแผน การควบคุม รวมถึงการแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน

นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร (2551) ได้มีการนำเสนอเกี่ยวกับลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน พบว่า ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินเป็นการนำเสนอถึงลักษณะที่จะทำให้กระบวนการบริหารทางบัญชีเกิดประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1 ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางบัญชี

จากแผนภาพดังกล่าว พบว่า ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้บริหารองค์กร และ (2) ลักษณะคุณภาพเสริม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบ โดยนำข้อมูลทางการบัญชีมาวิเคราะห์กับศักยภาพของคู่แข่งในองค์กร เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจต่อไปในอนาคตได้ เนื่องจากผู้บริหารจะได้รับข้อมูลทางการบัญชีที่ครบถ้วน เป็นกลาง และไม่มี ความผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุริยา เรือนศรี (2553, หน้า 13 – 14) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางบัญชี ที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการตัดสินใจเชิงธุรกิจได้ จะต้องอาศัยปัจจัย ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย

- 1) ข้อมูลทางบัญชีที่ปรากฏในงบการเงินจะต้องมีการแสดงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างครบถ้วน
- 2) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เพียงพอ มีการจดบันทึกทุกครั้งที่ใช้งาน อีกทั้งจะต้องมีการวางแผนการบริหารบัญชีที่เป็นระบบ และควรมีการจัดแยกประเภทของบัญชีออกเป็นกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความ สะดวกในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้
- 3) ต้องมีการนำเอาหลักปฏิบัติทางบัญชีเข้ามาใช้และเข้ามามีการบริหารบัญชี เพื่อทำให้เกิดความถูกต้องตาม มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดไว้ และจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติตามการแสดงผลรายละเอียดทางภาษี ที่ถูกกฎหมายอีกทางหนึ่ง
- 4) การจัดทำข้อมูลทางบัญชีควรจะต้องมีการจัดทำให้เป็นมาตรฐาน และมีความต่อเนื่อง สม่าเสมอ
- 5) การจัดทำข้อมูลทางบัญชีจะต้องให้ความสำคัญกับความถูกต้องของงบการเงิน
- 6) การจัดทำข้อมูลทางบัญชีจะต้องมีการเตรียมความพร้อม หรือมีการวางแผนอย่างเป็นระบบทุกด้าน และต้องเป็นไปตามที่ข้อกำหนดต่าง ๆ กำหนดไว้
- 7) การจัดทำข้อมูลทางบัญชีจะต้องมีการวิเคราะห์งบการเงินอย่างเป็นระบบ โดยอาจจะอาศัย บุคคลภายนอก หรือการปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชี หรือตามกฎหมายอื่นที่ระบุไว้

นอกจากนี้ ตามการศึกษาของวราภรณ์ นาคใหม่ (2558, หน้า 1-15) ที่นำเสนอเกี่ยวกับคุณภาพข้อมูล ทางบัญชีไว้ว่า ข้อมูลทางบัญชีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารงานขององค์กรเกิดความสำเร็จ เพราะ การวิเคราะห์งบการเงินเป็นการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุน ฐานะทางการเงิน การแสดงการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจ ทำให้เกิดการนำข้อมูลที่จัดเก็บมาไปใช้เพื่อการวางแผน และนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพใน การบริหารงานสูงสุด ซึ่งควรจะต้อง มีการปฏิบัติตามที่แผนแม่บทการบัญชี ปีพ.ศ. 2552 คือ

- 1) การสร้างความเข้าใจให้กับพนักงานต่อประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงิน
- 2) การตัดสินใจ โดยข้อมูลที่นำเสนอในงบการเงิน จะมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และยังสามารถ นำไปสู่การคาดคะเนผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรในอนาคตได้
- 3) การทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในองค์กร ซึ่งการบริหารบัญชี จะเป็นการแสดงผลรายละเอียดของ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านั้น มาสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจการได้
- 4) การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งการบริหารบัญชีจะสามารถนำข้อมูลในงบการเงิน เปรียบเทียบในรอบระยะเวลาบัญชีที่แตกต่างกัน เปรียบเทียบงบการเงินของกิจการกับงบการเงินของธุรกิจอื่น รวมถึงวิธีการทางบัญชีจากงวดหนึ่งไปอีกงวดหนึ่งได้

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ข้อมูลทางบัญชีเป็นข้อมูลจากระบบการทางการบัญชีที่ถูกจัดทำอย่างเป็นระบบ โดยข้อมูลทางบัญชีที่มีคุณภาพจะสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพทางเศรษฐกิจของกิจการนั้น ๆ ทำให้ผู้ใช้ข้อมูล อาทิ ผู้บริหาร นักลงทุน เจ้าหนี้ของกิจการ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และประมวลผลทางการเงินเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ได้

การจัดทำงบการเงินอย่างเป็นระบบ

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า การจัดทำงบการเงินเป็นระบบการจัดทำข้อมูลทางการเงินบัญชีที่มีการนำรายการทางการค้าเข้ามาจดบันทึกออกเป็นหมวดหมู่ และมีการนำเอาสถิติหรือการจดบันทึกไปทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารต่อการดำเนินการต่าง ๆ และทำให้เกิดการแปลความหมาย เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพขององค์กรได้ โดยผู้บริหารองค์กรสามารถใช้หลักการที่สำคัญ คือ

1. การบริหารจัดการข้อมูลภายในองค์กร (Internal information) ซึ่งข้อมูลภายในองค์กร เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมาก ดังนั้น กระบวนการบริหารองค์กร จะต้องมีการจัดทำระบบการบริหารทางบัญชี คือ การวางแผนทางการเงิน การบริหารจัดการข้อมูลด้านการเงินต่าง ๆ รวมไปถึงการนำข้อมูลไปสู่การวิเคราะห์ด้านผลผลิต และข้อมูลบุคลากร เพื่อทำให้เกิดการบริหารภายในองค์กรที่เป็นระบบ

2. การบริหารจัดการข้อมูลภายนอกองค์กร (External information) โดยข้อมูลประเภทนี้จะวิเคราะห์มาจากข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ รวมไปถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำงบการเงิน มีความสำคัญมากต่อการบริหารจัดการธุรกิจ ซึ่งการจัดทำงบการเงินนั้นมีแนวทางอยู่หลากหลายรูปแบบ แต่อย่างไรก็ดี งบการเงินนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีด้วย ซึ่งรวิ หิรัญศรี และคณะ (2551) ได้อธิบายขั้นตอนสำคัญการจัดทำงบการเงินไว้ดังนี้

1. มีกระบวนการจดบันทึกรายการ (Identifying and Recording with Measurement) โดยแบ่งออกเป็นประเภท หรือแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้อย่างชัดเจน มีการกำหนดมาตรฐานวัดอย่างถูกต้อง และมีความง่ายต่อการจดบันทึกและการอ่าน

2. มีการการจัดประเภทรายการ (Classifying) ให้เหมาะสม ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ (1) สินทรัพย์ (2) หนี้สิน (3) ส่วนของเจ้าของ (4) รายได้ และ (5) ค่าใช้จ่าย

3. มีการสรุปผลรายการ (Summarizing) ที่บันทึกอยู่ในบัญชีอย่างถูกต้อง และอาจจะแบ่งออกเป็นช่วงเวลาต่างๆ เช่น 3 เดือน, 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ผลการบริหารบัญชีในระยะสั้นระยะกลาง และระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีการจัดทำผลสรุปไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (Communicating and Interpreting) ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าว จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่าง ๆ ที่ครบถ้วน เช่น การจดบันทึกข้อมูลทางบัญชีอย่างละเอียด มีการแบ่งช่วงเวลาอย่างเหมาะสม และมีการจัดแบ่งประเภทอย่างถูกต้อง

นอกจากการจัดทำงบการเงินให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีและจัดทำงบการเงินอย่างเป็นขั้นตอนตามที่ได้อธิบายไว้แล้ว ยังมีปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจัดทำงบการเงินโดยนาระบบ PDCA

เข้ามาประยุกต์ใช้ (อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์, 2560) เพื่อให้การจัดทำงบการเงินของกิจการมีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ โดยมีหลักการดังนี้ (1) การวางแผนการจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องตามหลักทางบัญชี (2) การจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องตามหลักทางบัญชี (3) การตรวจสอบ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้านงบ และสุดท้าย คือ (4) การทบทวนและปรับปรุงการจัดทำข้อมูลทางการเงิน แต่กิจการจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในระยะสั้นจนถึงระยะยาว รวมไปถึงการอาศัยข้อมูลจากภายในและภายนอก เพื่อทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเกิดศักยภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดทำงบการเงินมาใช้เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเชิงปริมาณ (Quantitative information) และข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเชิงคุณภาพ (Qualitative information)

การศึกษาดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิลปพร ศรีจันทพร (อ้างอิงในภัทรา นาคน้อย, 2551) ที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำข้อมูลทางการเงินด้านการบัญชีและงบการเงิน เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการ โดยเฉพาะส่วนของกระแสเงินสดสภาพคล่องทางการเงิน ผลตอบแทนจากการลงทุน และยังเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ประเภทเพื่อทำให้เกิดความได้เปรียบทางธุรกิจ เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญแก่นุเคราะห์ต่าง ๆ ภายในองค์กร เพื่อทำให้เกิดการวางแผนอันจะนำไปสู่การดำเนินการตามที่ได้มีการตัดสินใจไว้ เพื่อประโยชน์สูงสุดกับองค์กรที่จะบรรลุไปสู่เป้าหมาย ดังนั้น การจัดทำข้อมูลทางบัญชี จึงเป็นการนำเสนอข้อมูลทางการเงินอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการแสดงถึงข้อมูลในรายละเอียดฐานะทางการเงิน และรายการเดินบัญชี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์กระแสเงินสด และการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้

การตัดสินใจ

จากการศึกษาคำจำกัดความของนักวิจัยหลายท่าน อาทิ จิระจิตต์ ระคา (2541) , สมคิด บางโม (2545) , สุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) ,และฉัตรพยาพร เสมอใจ (2550) สามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการพิจารณาทางเลือกที่มีอยู่มากกว่าหนึ่งทางเลือก และตกลงใจซึ่งขาดเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ประเมินแล้วว่า จะทำให้บรรลุผลสำเร็จ หรือผลลัพธ์ของการตัดสินใจที่ดี ซึ่งประกอบด้วย ความมีคุณภาพ ความรวดเร็วทันเวลาถูกต้องกับปัญหาและความเหมาะสมทางจริยธรรม ซึ่งลักษณะของการตัดสินใจนั้น กัลณพัฒน์ รัศมีเมฆินทร์ (2551) ได้สรุปไว้ว่าโดยส่วนใหญ่การตัดสินใจจะมี 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1) การตัดสินใจที่อยู่ภายใต้ความแน่นอน 2) การตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง และ 3) การตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะในส่วนของคุณภาพข้อมูลข่าวสาร รายละเอียด และบริบทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทางด้านลูกค้า การตลาด และปัจจัยข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร นอกจากนี้การเลือกแนวทางที่เหมาะสมจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดความถูกต้องในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Robbins P. and Coulter M. (2003) ที่ได้นำเสนอว่า รูปแบบของการตัดสินใจมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) Well – Structured Problems and Programmed Decisions โดยรูปแบบการตัดสินใจนี้ เป็นการตัดสินใจแบบตรงไปตรงมา มีขั้นตอนการตัดสินใจที่แน่นอน ชัดเจน และมีกระบวนการที่เป็นระบบ 2) Poorly – Structured Problems and Non programmed Decisions เป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นมาจากข้อมูลต่าง ๆ ไม่มี

ความชัดเจน เป็นการตัดสินใจที่มีไว้สำหรับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น และ 3) Integration เป็นการตัดสินใจภายใต้ความเป็นจริงที่มีอยู่ในองค์กร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ออกมาเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกระดับในองค์กรและการบริหารองค์กรร่วมกัน และมีแนวคิดว่าการเลือกแนวทางที่เหมาะสมควรจะใช้วิธีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม การมุ่งเน้นลูกค้า การตลาด การบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดการกระบวนการ และการให้ความสำคัญกับพนักงานและชุมชนรอบข้าง เพื่อทำให้เกิดทางเลือกที่สำคัญ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) อธิบายว่า การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้อย่างถูกต้องประกอบด้วยหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. บทบาทของผู้บริหารในการนำองค์กรในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือผู้บริหารจะต้องมีการใช้อำนาจและตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความพร้อมต่อการรับมือทางด้านเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ โดยเริ่มต้นจากการกำหนดแนวทางในการใช้อำนาจเพื่อทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารองค์กรของตนเอง และมีการจัดตั้งทีมหรือบุคคลเพื่อทำหน้าที่ เช่น การตรวจสอบติดตามปัญหาต่าง ๆ ที่มีในองค์กร และนำไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจต่อไป

2. การวางแผนการดำเนินธุรกิจที่จะต้องเป็นไปตามกรอบระยะเวลาและข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการวางแผนงานในการบริหารองค์กร และมีการนำเอาหลักการจัดทำแผนธุรกิจเข้ามาใช้เพื่อทำให้สามารถปรับปรุงองค์กร ให้พัฒนาต่อ ยอดต่อไปในอนาคตได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปสู่กระบวนการบริหารความเสี่ยงที่มาจากการปรับเปลี่ยนด้านสังคม สภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจที่ผันแปรตลอดเวลา

3. การมุ่งเน้นลูกค้าและตลาด เป็นกระบวนการองค์กรจะมีการกำหนดวิธีการจัดทำข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามความคาดหวัง และความต้องการทางการตลาดของสินค้าและบริการจากผู้บริโภค ซึ่งแต่ละองค์กรสามารถใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการเหล่านั้น เช่น การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการตลาด หรือการจัดแบ่งกลุ่มลูกค้าออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ และทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสามารถผลิตสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ได้ โดยองค์กรจะต้องมีการใช้หลักการวางแผนงานทางด้านการตลาดอย่างเป็นระบบ มีการนำแผนการตลาดไปใช้ให้ตรงกับเป้าหมายของแผนงานที่ได้วางเอาไว้ และมีการตรวจสอบเพื่อประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนอย่างเคร่งครัด เพื่อที่จะนำข้อบกพร่องต่าง ๆ ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตได้ ซึ่งหากองค์กรมีการนำหลักการมีส่วนร่วมหรือการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ดี ก็จะส่งผลประโยชน์ต่อองค์กรจะได้รับจากการให้บริการลูกค้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น

4. การวัด วิเคราะห์ และจัดการความรู้ โดยเริ่มต้นจากการวางแผนงานหรือแนวทางในการวัดผล ประเมินผลที่จะต้องสอดคล้องกับระบบการบริหารงานอย่างเป็นรูปแบบ และทำการนำแผนงานดังกล่าวไปสู่กระบวนการปฏิบัติ รวมไปถึงการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเครื่องมือนี้จะทำในรูปแบบของ KPI หรือประเภทอื่น ๆ ได้ แล้วจึงนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อหาข้อบกพร่อง และทำการแก้ไขในโอกาสต่อไป

5. การบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งอาจแตกต่างกันไปแต่ละองค์กร แต่จะมีรูปแบบของการบริหารงานที่คล้ายคลึงกัน คือ จะมีการจัดทำโครงสร้างของการทำงานตามระบบการบริหารงานภายในองค์กร มีการจัดแบ่ง

หน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามแผนกำลังคนที่ได้มีการจัดสร้างไว้และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีการพิจารณาว่า บทบาทหน้าที่หรือแผนงานใดมีความสลับซับซ้อนไม่เหมาะสม หรือมีความขัดแย้งกัน เพื่อนำไปข้อมูลประกอบการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้การนำหลักการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ก็จะช่วยให้เกิดความสำเร็จของงานได้มากขึ้น

6. การจัดการกระบวนการ เป็นการบริหารงานภายในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร โดยขั้นตอนหรือกระบวนการนี้ จะเริ่มต้นจากการวางแผนแนวทางในการบริหารข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานภายในองค์กร เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนที่รองรับการปฏิบัติงานต่อไป

7. ด้านการให้ความสำคัญกับพนักงานและชุมชนรอบข้าง หมายถึง ผลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันของพนักงานและชุมชนรอบข้าง เช่น ข้อร้องเรียนจากพนักงานและชุมชนรอบข้าง เป็นต้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร เฟ่งพิศ (2553) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การใช้ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีบริหารและการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีมีผลต่อปัญหา 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการประสานงานกับลูกค้า (2) ด้านการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี (3) ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี (4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำบัญชี และ (5) ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดที่ส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ณัฐวิ วิเศษ (2555) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ ด้านการจัดการ (Management) ภาพรวมอยู่ในระดับมากมาเป็นอันดับที่หนึ่ง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ธุรกิจของผู้ประกอบการมีการวางแผนในการดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนในทุกกระบวนการ ส่วนด้านดำเนินการและเทคโนโลยี (Operations and Technology) ด้านการตลาด (Marketing) และด้านการเงิน (Financing) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

กฤษฎา สังขมณี (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการลงทุนที่ส่งผลให้เกิดการจัดการแก้ปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจที่พักในจังหวัดนครปฐม และสมุทรสงคราม พบว่า แนวคิดทางนวัตกรรม ความเสี่ยงทางการเงิน การเข้าถึงเทคโนโลยีประยุกต์ใช้นวัตกรรม การให้ความสำคัญกับลูกค้า และด้านกระบวนการทำงานส่งผลในแง่บวกกับกิจการ

Hodgetts และ Kuratko (2000) ได้ศึกษา ปัญหาและความล้มเหลวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ผู้ประกอบการขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด เช่น ข้อมูลการวิจัยตลาด ข้อมูลทางด้านเทคนิค เป็นต้น

Veeken, Vender และ Marc (2002 : Web Site) ได้ศึกษาการใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีในการบริหารการดำเนินงานของกลุ่มบริษัทก่อสร้าง พบว่า บริษัทก่อสร้างจะมีการวางแผน การดำเนินงานก่อนที่จะเริ่มโครงการ และมีการนำข้อมูลทางการเงินมาใช้ในการตัดสินใจในการใช้ข้อมูลทางการบัญชีนั้นผู้บริหารระดับสูง

จะนำข้อมูลทางการเงินบัญชีเกี่ยวกับต้นทุนของโครงการที่เกิดขึ้นจริงมาใช้เพื่อประเมินผลประกอบการของโครงการว่ามีการกำไรหรือขาดทุนและใช้พยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตเพื่อใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์

สรุป

งบการเงินถือเป็นข้อมูลที่ได้จากระบบการทางการเงินบัญชีที่ถูกจัดทำอย่างเป็นระบบ โดยงบการเงินที่มีคุณภาพจะสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพทางเศรษฐกิจของกิจการนั้น ๆ ทำให้ผู้ใช้ข้อมูล อาทิ ผู้บริหาร นักลงทุน เจ้าหนี้ของกิจการ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และประมวลผลทางการเงินเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งการจัดทำงบการเงินที่มีคุณภาพนั้น ควรดำเนินตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบโดยอาจนำหลัก PDCA เข้ามาประยุกต์ใช้ กล่าวคือกิจการควรมีการวางแผนการจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องตามหลักทางบัญชี (P-Plan) มีการจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องตามหลักทางบัญชี (D-Do) เพื่อทำให้เกิดความเป็นสากล และเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี รวมถึงควรมีการตรวจสอบ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูลในงบการเงิน (C-Check) เพื่อทำให้เกิดการนำข้อมูลทั้งวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กรต่อไป และสุดท้าย คือ (4) การทบทวนและปรับปรุงการจัดทำข้อมูลทางการเงิน (A-Act) เป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การทบทวนและตรวจสอบว่าการบริหารบัญชีในรูปแบบใด มีปัญหาหรือความผิดพลาดเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนแก้ไขในการจัดทำงบการเงินต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การตัดสินใจของผู้บริหารมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ ต้องมีความถูกต้อง รวดเร็ว เข้าใจง่าย และสะท้อนถึงสภาพปัจจุบันของกิจการให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา สังขมณี. 2558. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการลงทุนที่ส่งผลให้เกิดการจัดการแก้ปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจที่พำนักในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสงคราม”. วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2558.
- กัลณพัฒน์ รัศมีเมฆินทร์. 2551. **ชี้ชะตาธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: ไอ เอ็ม บุ๊คส์.
- จิระจิตต์ ระคา. 2541. **พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร**. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. 2550. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ณัฐวุฒิ วิเศษ. 2555. **ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จังหวัดนนทบุรี**. คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
- ธาวี หิรัญศรี. 2551. **การบัญชีการเงิน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒน์.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, ศิลพร ศรีจันทะพร. 2550. **การสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่น**. กรุงเทพฯ : บริษัท ทีพีเอ็น เพรส.
- ภัทรานา นกน้อย. 2551. **การใช้งบการเงินเพื่อการบริหารของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในกลุ่มอุตสาหกรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- เมธสิทธิ์ พูลดี. 2550. **การบัญชีบริหาร**. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.

- วราภรณ์ นาคใหม่. 2558. การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ในเขตภาคกลาง. สาขาวิชาการจัดการ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ศศิวิมล มีอำพล. 2556. การบัญชีเพื่อการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ : อินโฟเมนิ่ง.
- สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2553. บทวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจโลกและประเทศไทย. สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สมคิด บางโม. 254). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : วิทพัฒน์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). 2559. รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2559 (online). เข้าถึงได้จาก : <http://www.sme.go.th/th/index.php/data-alert/alert/report-smes-year/report-year-2559>.
- สุริรา เรือนศรี. 2553. การศึกษาทัศนคติในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อผู้ทำบัญชีและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางบัญชี ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออก. สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพานี สฤษฏ์วานิช. 2552. พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาพร แซ่มซ้อย. 2559. ปัจจัยที่มีผลต่อแนวปฏิบัติงานบัญชีของนักบัญชีไทย. คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุภาพร เพ่งพิศ. 2553. ปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
- หทัยกาญจน์ จันทะเสน. 2549. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจประเภทการผลิตในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. 2553. การใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการ, ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2553. คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. 2560. ข้อมูลทางบัญชีเพื่อการบริหาร.(online). เข้าถึงได้จาก : https://web.kku.ac.th/anuton/3526301/Doc_01.pdf.
- Berger, P. G. 2011. Challenges and Opportunities in Disclosure Research-a Discussion of the Financial Reporting Environment: Review of the Recent Literature. **Journal of Accounting and Economics**, 51
- Cao, J., Hsien, H., & Kohlbeck, M. 2012. **Executive Succession and Post-Restructuring Performance Improvement Accounting and Financial Reporting Quality**. (online). http://www.paper.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2202919.
- Hodgetts, R.M. and Kuratko, D.F. 2000. **Effective Small Business Management**. 7th ed. New York : John Wiley & Sons

Robbins, S.P., & Coulter, M. 2003. **Management**. (7th.). NJ : Pearson Education.

Veeken, J.M. HenkVander and J. F. Wouters Mare. 2002. **Using Accounting Information System by operation Managers in a Project Company**. (online).

http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&udi=B6WMY-46WNYCF>8. April.

ความมีคุณค่าของข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม:

ตัวอย่างจากประเทศไทย

**THE INFORMATION CONTENT OF NET INCOME AND TOTAL
COMPREHENSIVE INCOME: EVIDENCE FROM THAILAND**

จักรชัย มากบุญ

นิสิตหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: chatchai.ma@ku.th

ดร.พลวัฒน์ เลิศกุลวัฒน์

ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดร.สุชาวัลย์ พุกกะอำไพ

ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบ 1) ความมีคุณค่าของข้อมูลระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม และ 2) ปัจจัยของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income: OCI) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 214 บริษัทจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 โดยใช้ Price Model ของ Ohlson (1995) และ Return Model ของ Easton and Harris (1991) เพื่อเปรียบเทียบว่ากำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมตัวใดที่สามารถให้เนื้อหาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ (Relative Information Content) รวมทั้งสามารถให้เนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่ม (Incremental Information Content) จากปัจจัยขององค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

ผลการศึกษาพบว่ากำไรขาดทุนสุทธิมีข้อมูลเชิงเปรียบเทียบในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม ในขณะที่ข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีข้อมูลเชิงเปรียบเทียบในการอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์และผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขาย ซึ่งเป็นสองปัจจัยที่สามารถให้เนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่มในการอธิบายราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์

คำสำคัญ: ความมีคุณค่าของข้อมูล กำไรขาดทุนสุทธิ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

ABSTRACT

This study aim to examine: (1) the information content between net income and total comprehensive income and (2) the determinants of other comprehensive income (Other Comprehensive Income: OCI). The 214

observations are finally collected from companies listed on the Stock Exchange of Thailand between 2012 and 2016. The Price model of Ohlson (1995) and the Return model of Easton and Harris (1991) are applied to compare whether net income and total comprehensive income would have the relative information content, as well as incremental information content from the determinants of the OCI.

The results reveal that the net income has more relative pricing information content than the total comprehensive income, whereas the relative return information content shows a better explanation in total comprehensive income rather than the net income. Furthermore, changes in revaluation surplus and unrealized gain or losses on the investments classified as available for sale are the two determinants that provide incremental information content in stock prices and stock returns.

KEYWORDS: Information content, Net income, Total comprehensive income, Other comprehensive income

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

แนวคิดในการวัดผลกำไรขาดทุน นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2552) ได้กล่าวว่า แนวคิดที่ใช้ในการคำนวณกำไรขาดทุนประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ แนวคิดผลการดำเนินงานในปัจจุบัน ซึ่งจะเน้นถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามปกติของกิจการภายใต้สถานการณ์ปกติ โดยกิจการสามารถคำนวณผลกำไรขาดทุนโดยการวิเคราะห์จากรายการค่าที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ส่งผลให้กิจการเกิดรายได้ และค่าใช้จ่ายในระหว่างงวด ดังนั้น ตามแนวคิดนี้การนำเสนอข้อมูลการวัดผลการดำเนินงานจึงควรแสดงรายการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในงวดปัจจุบันเท่านั้น และแนวคิดรวมหมดทุกอย่างจะเน้นถึงประโยชน์ของตัวเลขกำไรที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินมากที่สุดซึ่งควรรวมรายการต่าง ๆ ทั้งหมดที่ส่งผลให้ส่วนของเจ้าของนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลง ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับจากเจ้าของกิจการและการจ่ายเงินปันผล การรวมรายการดังกล่าวทำให้นักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินความสำคัญและผลกระทบของรายการที่ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นแนวคิดในการจัดทำและนำเสนองบการเงินที่มีความแตกต่างกันนั้นย่อมส่งผลให้ตัวเลขกำไรมีความแตกต่างกันไปด้วย โดยในอดีตที่ผ่านมาคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) จะเน้นการวัดผลกำไรตามแนวคิดผลการดำเนินงานในปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่จะสะท้อนให้เห็นถึงรายการกำไรขาดทุนจากการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ตามปกติของกิจการในงวดปัจจุบันเท่านั้น ในขณะที่แนวคิดรวมหมดทุกอย่างนั้นจะเป็นไปตามนิยามของรายได้และค่าใช้จ่ายตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ส่งผลให้ในปัจจุบันคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ได้ยึดถือแนวคิดรวมหมดทุกอย่างมาใช้เป็นหลักในการกำหนดหรือปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดรวมหมดทุกอย่างนั้นจะแสดงรายการที่กว้างกว่าแนวคิดการดำเนินงานในปัจจุบัน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นของการรับรู้กำไรขาดทุนทำให้คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา (FASB) ได้ทำการประกาศ Statement of Financial Accounting Standards no. 130 การรายงานกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (Reporting Comprehensive Income) ที่กำหนดให้กิจการแสดงข้อมูลที่มีลักษณะร่วมกันไว้ด้วยกัน โดยกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องรายงานตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในงบ

การเงินเพื่อเปิดเผยและนำเสนอต่อสาธารณะและบุคคลทั่วไป โดยไม่อนุญาตให้นำส่วนประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไปรวมแสดงไว้ในงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดรวมหมดทุกอย่าง (The All-Inclusive Concept of Income) ที่กล่าวว่ากำไรที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินควรรายงานรายการต่าง ๆ ทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในส่วนของผู้ถือหุ้น โดยไม่รวมการจ่ายเงินปันผลและการลงทุนโดยเจ้าของ สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 สภาวิชาชีพบัญชี ได้ออกมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) เรื่องการนำเสนองบการเงิน ซึ่งให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่มีสาระสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงการนำเสนองบกำไรขาดทุนไปเป็นงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ นอกจากนี้การเปิดเผยรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ยังช่วยลดโอกาสในการตกแต่งตัวเลขกำไรด้วยการขายหลักทรัพย์เพื่อขายที่มีผลกำไรเพื่อรับรู้ผลกำไรดังกล่าวในงบกำไรขาดทุน เนื่องจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จจะแสดงให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่ได้มีผลทำให้เกิดความมั่งคั่งขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อนักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินควรที่จะได้รับทราบข้อมูล

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความมีคุณค่าของข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม: ตัวอย่างจากประเทศไทย เนื่องจากรายการที่ถูกลำเสนอในรูปแบบของกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมถือเป็นข้อมูลงบการเงินที่ผู้ลงทุนและผู้ใช้งบการเงินนั้นให้ความสนใจเป็นอย่างมากและเป็นข้อมูลลำดับแรกที่นักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินใช้ในการวิเคราะห์และประกอบการตัดสินใจเพื่อพิจารณาลงทุนในหลักทรัพย์ของแต่ละกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม
- (2) เพื่อศึกษาความสามารถส่วนเพิ่มของปัจจัยองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในการอธิบายราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์เพื่อยืนยันถึงประโยชน์ในการใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณาผลการดำเนินงานของกิจการและใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

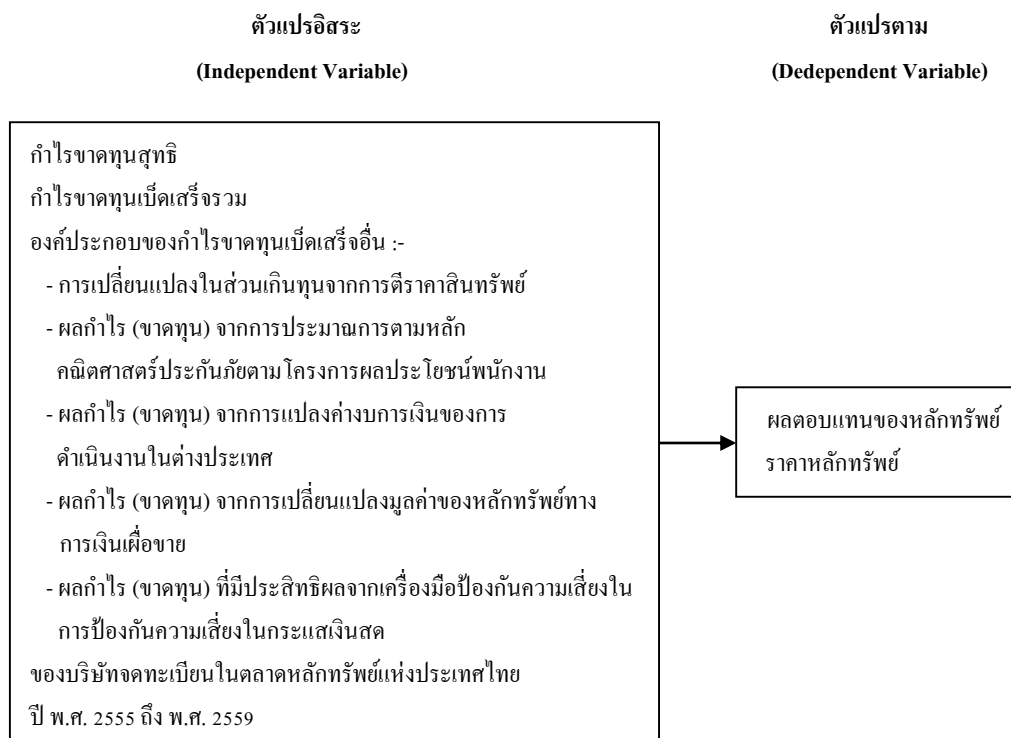
แนวคิดที่ใช้ในการคำนวณกำไรขาดทุนประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ แนวคิดผลการดำเนินงานในปัจจุบัน ซึ่งจะเน้นถึงความสำคัญของกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการภายใต้สถานการณ์ปกติ และแนวคิดรวมหมดทุกอย่างซึ่งควรรวมรายการต่าง ๆ ทั้งหมดที่ส่งผลให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นหรือลดลง ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับจากเจ้าของและการจ่ายเงินปันผล (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลพร ศรีจันทเพชร, 2552)

ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม ซึ่งมีหลากหลายงานวิจัยที่สนับสนุนโดยพบว่ารายการกำไรขาดทุนสุทธิสามารถอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์และราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่ให้การศึกษามีความโต้แย้งกันอยู่ทั้งงานวิจัยในประเทศไทย

และงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น Dhaliwal et al. (1999) ที่ไม่สามารถสรุปได้ว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมนั้นมีความสามารถในการอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ ในขณะที่ นุชนารถ ละเอียดกรกิจ (2547), นันทิยา พรหมทอง (2550), Saeedi (2008), Kabir and Laswad (2011), Denise and Kimberly (2011), Goncharov and Hodgson (2008) และ Mechelli and Cimini (2014) พบว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมไม่มีความสามารถในการอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์และราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ แต่ Kanagaretnam et al. (2009) ได้ผลการวิจัยที่ตรงกันข้าม ซึ่งพบว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีความสามารถในการอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์และราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ โดยในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้หลังจากที่มีการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 การนำเสนองบการเงิน (ปรับปรุง 2552) ดังนั้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ที่ต้องการศึกษารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ โดยศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559

นอกจากนี้ งานวิจัยในอดีตยังมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ซึ่งพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ได้แก่ มูลค่าตามบัญชี (Kanagaretnam et al., 2009) กำไรขาดทุนสุทธิ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม (Mechelli and Cimini, 2014) การเปลี่ยนแปลงของกำไรขาดทุนสุทธิ การเปลี่ยนแปลงของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมและองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Goncharov and Hodgson, 2008) ผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยดังกล่าวมาศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ด้วย โดยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการศึกษาที่ 1 : กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ

สมมติฐานการศึกษาที่ 2 : กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีความสามารถอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ

สมมติฐานการศึกษาที่ 3 : การเปิดเผยข้อมูลของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและองค์ประกอบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จช่วยเพิ่มความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์

สมมติฐานการศึกษาที่ 4 : การเปิดเผยข้อมูลของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและองค์ประกอบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จช่วยเพิ่มความสามารถในการอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลในงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART ทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดบริษัทที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาไม่ครบถ้วนออก ทำให้มีตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 214 บริษัท หรือ 1,070 ชุดข้อมูล โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ Price Model ของ Modified Ohlson (1995) และ Return Model ของ Easton and Harris (1991) และทดสอบสมมติฐานของการ โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) วิธี Panel Least Squares เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ได้แก่ กำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม ซึ่งคาดว่าจะมีผลต่อราคาและผลตอบแทนของหลักทรัพย์

ผลการทดสอบสมมติฐานและการอภิปราย

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมการถดถอย Price Model

	แบบจำลองที่ 1.1		แบบจำลองที่ 1.2	
Price Model	$\frac{P_{it}}{P_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{BV_{it}}{P_{it-1}} + \alpha_2 \frac{NI_{it}}{P_{it-1}} + \alpha_3 L_{it} + \alpha_4 \frac{L_{it} \times NI_{it}}{P_{it-1}} +$ time and firm fixed effects + ϵ_{it}		$\frac{P_{it}}{P_{it-1}} = \beta_0 + \beta_1 \frac{BV_{it}}{P_{it-1}} + \beta_2 \frac{CI_{it}}{P_{it-1}} + \beta_3 L_{it} + \beta_4 \frac{L_{it} \times CI_{it}}{P_{it-1}} +$ time and firm fixed effects + ϵ_{it}	
Variable	Coefficient	Std. Error	Coefficient	Std. Error
Intercept	0.0746	0.0447	0.1344***	0.0476
BV _{it} /P _{it-1}	1.1315***	0.0463	0.9520***	0.0576
NI _{it} /P _{it-1}	4.6861***	0.2870		
CI _{it} /P _{it-1}			3.5475***	0.2423
L _{it} /P _{it-1}	0.0207	0.1355	-0.0092	0.1336
LxNI _{it} /P _{it-1}	-5.4816***	0.8409		
LxCI _{it} /P _{it-1}			-4.4945***	0.8451
	Adjusted R ² = 0.7411		Adjusted R ² = 0.7210	

หมายเหตุ: n = 1,070, *** มีนัยสำคัญที่ 0.01, ** มีนัยสำคัญที่ 0.05, * มีนัยสำคัญที่ 0.10 โดยกำหนดให้ BV = ราคาตามบัญชี, NI = กำไรขาดทุนสุทธิ, CI = กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น, L = Dummy Variable กำหนดให้เป็น 1 เมื่อบริษัทมีกำไรขาดทุนสุทธิติดลบและ 0 เมื่อกำไรเป็นอื่น ๆ

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบเนื้อหาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ (Relative Information Content) โดยการเปรียบเทียบ Adjusted R² ของ Price Model กำไรขาดทุนสุทธิสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ร้อยละ 74.11 ส่วนอีกร้อยละ 25.89 เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา และ Price Model กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ร้อยละ 72.10 ส่วนอีกร้อยละ 27.90 เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา จากผลการวิเคราะห์พบว่า ราคาตามบัญชี กำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับราคาหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยจากผลดังกล่าวสรุปได้ว่ากำไรขาดทุนสุทธิสามารถให้ข้อมูลเนื้อหาเชิงเปรียบเทียบ (Relative Information Content) ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Goncharov and Hodgson (2008), Kabir and Lasward (2011) และ Mechelli and Cimini (2014) ดังนั้น จึงไม่แปลกไปตามสมมติฐานการศึกษาที่ 1 ที่ตั้งไว้เหตุผลอาจเป็นเพราะข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิแสดงผลการดำเนินงานจากกิจกรรมหลักของกิจการ มักเกิดขึ้นซ้ำอีกในอนาคต มีความยั่งยืนสูง และสามารถใช้ในการพยากรณ์ได้ดีกว่า ซึ่งจะสะท้อนความมั่งคั่งในส่วนของเจ้าของได้ดีกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม โดยที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีองค์ประกอบของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นซึ่งเป็นผลกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง (Unrealized gain and losses) หรือเป็นรายการชั่วคราว อีกทั้งรายการดังกล่าวไม่ได้มาจากกิจกรรมหลักของธุรกิจ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมการถดถอย Return Model

Return Model	แบบจำลองที่ 2.1		แบบจำลองที่ 2.2	
	$RET_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{NI_{it}}{P_{it-1}} + \alpha_2 \frac{\Delta NI_{it}}{P_{it-1}} + \alpha_3 L_{it} + \alpha_4 \frac{L_{it} \times NI_{it}}{P_{it-1}} + \alpha_5 \frac{L_{it} \times \Delta NI_{it}}{P_{it-1}} + \text{time and firm fixed effects} + \epsilon_{it}$		$RET_{it} = \beta_0 + \beta_1 \frac{CI_{it}}{P_{it-1}} + \beta_2 \frac{\Delta CI_{it}}{P_{it-1}} + \beta_3 L_{it} + \beta_4 \frac{L_{it} \times CI_{it}}{P_{it-1}} + \beta_5 \frac{L_{it} \times \Delta CI_{it}}{P_{it-1}} + \text{time and firm fixed effects} + \epsilon_{it}$	
Variable	Coefficient	Std. Error	Coefficient	Std. Error
Intercept	-0.5353***	0.0579	-0.3665***	0.0508
NI _{it} /P _{it-1}	10.4379***	0.3443		
ΔNI _{it} /P _{it-1}	-1.4513***	0.4122		
CI _{it} /P _{it-1}			7.4516***	0.2212
ΔCI _{it} /P _{it-1}			-1.2254***	0.2901
L _{it} /P _{it-1}	0.3392	0.1864	0.3180	0.1692
LxNI _{it} /P _{it-1}	-15.7009***	1.2000		
LxΔNI _{it} /P _{it-1}	5.8518***	0.7961		
LxCI _{it} /P _{it-1}			-13.0310***	1.0665
LxΔCI _{it} /P _{it-1}			6.1803***	0.6496
Adjusted R ² = 0.5905			Adjusted R ² = 0.6434	

หมายเหตุ: n = 1,070, *** มีนัยสำคัญที่ 0.01, ** มีนัยสำคัญที่ 0.05, * มีนัยสำคัญที่ 0.10 โดยกำหนดให้ NI = กำไรขาดทุนสุทธิ, ΔNI = การเปลี่ยนแปลงของกำไรขาดทุนสุทธิ, CI = กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น, ΔCI = การเปลี่ยนแปลงของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม, L = Dummy Variable กำหนดให้เป็น 1 เมื่อบริษัทมีกำไรขาดทุนสุทธิติดลบและ 0 เมื่อกำไรเป็นอื่น ๆ

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบเนื้อหาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ (Relative Information Content) โดยการเปรียบเทียบ Adjusted R^2 ของ Return Model กำไรขาดทุนสุทธิสามารถอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ร้อยละ 59.05 ส่วนอีกร้อยละ 40.95 เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา และ Return Model กำไรขาดทุนสุทธิสามารถอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ร้อยละ 63.34 ส่วนอีกร้อยละ 36.66 เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา จากผลการวิเคราะห์พบว่า กำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ และพบว่าการเปลี่ยนแปลงของกำไรขาดทุนสุทธิและการเปลี่ยนแปลงของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมีความสัมพันธ์ทิศทางตรงกันข้ามกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยจากผลดังกล่าวสรุปได้ว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมสามารถให้ข้อมูลเนื้อหาเชิงเปรียบเทียบ (Relative Information Content) ในการอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dhaliwal et al. (1999) และ Kanagaretnam et al. (2009) ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาที่ 2 ที่ตั้งไว้เหตุผลอาจเป็นเพราะรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมเป็นผลรวมระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิซึ่งส่วนใหญ่เป็นกำไรจากการดำเนินงานจากกิจกรรมหลักของกิจการ และองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นซึ่งเป็นผลกำไรขาดทุนชั่วคราวที่ถูกรวมไว้ด้วยกัน การรวมกำไรทั้งสองส่วนนี้เข้าด้วยกันมีข้อดีของการรวมตามแนวคิดรวมหมดทุกอย่าง (The All-Inclusive Concept of Income or The Clean-Surplus Concept) คือสะท้อนความมั่งคั่งทั้งหมดของกิจการได้อย่างครบถ้วนรวมถึงความโปร่งใสจากการจัดการกำไรผ่านรายการค้าต่าง ๆ และสอดคล้องกับทฤษฎีการประเมินมูลค่าซึ่งควรจะเป็นกำไรโดยรวมทั้งหมดที่ถูกใช้ประเมินผลตอบแทนของหลักทรัพย์

ตารางที่ 3 ความสามารถส่วนเพิ่มของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในการอธิบายราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์

Price Model			Return Model	
$\frac{P_{it}}{P_{it-1}} = \gamma_0 + \gamma_1 \frac{BV_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_2 \frac{NI_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_3 \frac{OCI1_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_4 \frac{OCI2_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_5 \frac{OCI3_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_6 \frac{OCI4_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_7 \frac{OCI5_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_8 L_{it} + \gamma_9 \frac{L_{it} \times NI_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{10} \frac{L_{it} \times OCI1_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{11} \frac{L_{it} \times OCI2_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{12} \frac{L_{it} \times OCI3_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{13} \frac{L_{it} \times OCI4_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{14} \frac{L_{it} \times OCI5_{it}}{P_{it-1}} + \text{time and firm fixed effects} + \epsilon_{it}$			$RET_{it} = \gamma_0 + \gamma_1 \frac{NI_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_2 \frac{\Delta NI_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_3 \frac{OCI1_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_4 \frac{OCI2_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_5 \frac{OCI3_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_6 \frac{OCI4_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_7 \frac{OCI5_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_8 L_{it} + \gamma_9 \frac{L_{it} \times NI_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{10} \frac{L_{it} \times \Delta NI_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{11} \frac{L_{it} \times OCI1_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{12} \frac{L_{it} \times OCI2_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{13} \frac{L_{it} \times OCI3_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{14} \frac{L_{it} \times OCI4_{it}}{P_{it-1}} + \gamma_{15} \frac{L_{it} \times OCI5_{it}}{P_{it-1}} + \text{time and firm fixed effects} + \epsilon_{it}$	
Variable	Coefficient	Std. Error	Coefficient	Std. Error
Intercept	-0.0727	0.0435	-0.5437***	0.0576
BV _{it} /P _{it-1}	1.1571***	0.0465		
NI _{it} /P _{it-1}	4.7686***	0.2803	0.4846***	0.3493
ΔNI _{it} /P _{it-1}			-1.6722***	0.4236
OCI1 _{it} /P _{it-1}	-6.0869***	1.7714	-2.5321	2.5323
OCI2 _{it} /P _{it-1}	-2.9453	13.7510	-12.1980	19.7731
OCI3 _{it} /P _{it-1}	0.4251	3.6133	-3.7768	5.2591
OCI4 _{it} /P _{it-1}	-2.9741**	1.1888	3.4697**	1.7038
OCI5 _{it} /P _{it-1}	-55.0025	159.0421	-3.7134	233.7365
L _{it} /P _{it-1}	-0.0234	0.1338	0.3064	0.1880
LxNI _{it} /P _{it-1}	-4.6290***	0.8326	-14.4888***	1.2191
LxΔNI _{it} /P _{it-1}			5.5123***	0.8399
LxOCI1 _{it} /P _{it-1}	3.0522	3.2865	0.1233	4.7567
LxOCI2 _{it} /P _{it-1}	0.0225	31.9355	35.7361	46.4835
LxOCI3 _{it} /P _{it-1}	-0.9065	6.9028	5.7449	10.1700
LxOCI4 _{it} /P _{it-1}	28.7351***	3.5074	24.1610***	5.1685
LxOCI5 _{it} /P _{it-1}	260.2192	502.5117	423.0394	724.5553
Adjusted R ² = 0.5905			Adjusted R ² = 0.6434	

หมายเหตุ: n = 1,070, *** มีนัยสำคัญที่ 0.01, ** มีนัยสำคัญที่ 0.05, * มีนัยสำคัญที่ 0.10 โดยกำหนดให้ BV = ราคาตามบัญชี, NI = กำไรขาดทุนสุทธิ, ΔNI = การเปลี่ยนแปลงของกำไรขาดทุนสุทธิ, OCI1 = การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์, OCI2 = ผลกำไร (ขาดทุน) จากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยตามโครงการผลประโยชน์พนักงาน, OCI3 = ผลกำไร (ขาดทุน) จากการแปลงค่าทางการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ, OCI4 = ผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขาย, OCI5 = ผลกำไร (ขาดทุน) ที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด, L = Dummy Variable กำหนดให้เป็น 1 เมื่อบริษัทมีกำไรขาดทุนสุทธิติดลบและ 0 เมื่อทำเป็นอื่น ๆ

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบเนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่มในการอธิบายราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ จากการทดสอบองค์ประกอบของรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ พบว่ามีสองรายการที่มีเนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่มในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ คือการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และรายการผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญที่

ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เนื่องจากบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์และรายการผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขายเพิ่มขึ้นส่งผลให้ราคาของหลักทรัพย์ลดลง ซึ่งผลกำไรดังกล่าวเป็นผลกำไรชั่วคราวจึงทำให้การพยากรณ์ได้ยากทำให้คุณภาพของกำไรต่ำลง ในขณะที่รายการผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เนื่องจากรายการผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขายเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ผลตอบแทนของหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เพราะว่าเมื่อบริษัทจำหน่ายหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขายจะส่งผลให้บริษัทมีกำไรเพิ่มขึ้นทำให้กิจการสามารถจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นได้ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dhaliwal et al. (1999), Kanagaretnam et al. (2009) และธีรพงศ์ กิตติมานะสกุล (2552) ที่พบว่ารายการองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ดังนั้นจากการทดสอบโดยสถิติในการทดสอบสมมติฐานการศึกษาที่ 3 และสมมติฐานการศึกษาที่ 4 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income) ที่สามารถให้เนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่ม (Incremental Information Content) ได้มากขึ้นจากข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิ คือ การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ และผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขาย

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความมีคุณค่าของข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายราคาและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม และศึกษาความสามารถส่วนเพิ่มของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในการอธิบายราคาและผลตอบแทนของหลักทรัพย์เพื่อขึ้นยืนถึงประโยชน์ในการใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณาผลการดำเนินงานของกิจการและใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 โดยทำการศึกษาจาก 2 แบบจำลอง คือ Price Model ของ Ohlson (1995) และ Return Model ของ Easton and Harris (1991) มีจำนวนข้อมูลทั้งสิ้น 1,070 กลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม แต่ข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมสามารถอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ โดยที่องค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่สามารถให้เนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่ม (Incremental Information Content) ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ คือ การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ และผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขายและองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่สามารถให้เนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่ม (Incremental Information Content) ในการอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ คือ ผลกำไร (ขาดทุน) จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของหลักทรัพย์ทางการเงินเพื่อขาย

7. ข้อเสนอแนะ

นักลงทุนหรือผู้ใช้งบการเงินควรให้ความสำคัญกับรายการกำไรขาดทุนสุทธิ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม และองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวในการวิเคราะห์และตัดสินใจไม่ควรมองแค่

รายการกำไรขาดทุนสุทธิเพียงรายการเดียว และจากผลการวิจัยที่ได้นั้นสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับนักลงทุน ผู้บริหาร และหน่วยงานกำกับดูแล เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงราคาและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์

การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบริษัทที่อยู่ในกลุ่มกิจการขนาดกลาง (mai) และการเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ SETSMART สามารถเก็บข้อมูลย้อนหลังได้เพียง 5 ปี ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลย้อนหลังของปี พ.ศ. 2554 (ปีที่บังคับใช้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 การนำเสนองบการเงิน (ปรับปรุง 2552) เกี่ยวกับการนำเสนอองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น) เมื่อพิจารณาฐานข้อมูลอื่น เช่น Thomson Reuters ข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลดังกล่าวไม่ได้แยกการองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นโดยนำเสนอเป็นยอดรวมเพียงยอดเดียวทำให้ไม่สามารถแยกได้ว่าองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีรายการใดบ้าง

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปว่า อาจจะทำการศึกษารายบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง (mai) ด้วย โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กับบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง (mai) เพื่อศึกษาว่าผลที่ได้เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรและการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายปี อาจจะทำการศึกษาโดยปรับเปลี่ยนเป็นรายไตรมาสซึ่งอาจจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่แตกต่างไป

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของ อาจารย์พลวัฒน์ เลิศกุลวัฒน์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์สุธาวลัย พงษ์อำไพ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา รวมถึงผู้เขียนตำรา เอกสารบทความต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้

9. เอกสารอ้างอิง

- ธีรพงศ์ กิตติมานะสกุล. 2552. ความสัมพันธ์ของขาดของกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการถือครองหลักทรัพย์เพื่อขาย (Unrealized holding gain/loss on available-for-sale securities) กับผลตอบแทนจากหุ้นของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทยา พรหมทอง. 2552. ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนที่ต้องรับรู้โดยตรงไปยังส่วนของเจ้าของและอัตราผลตอบแทนของหุ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลาปะพร ศรีจันเพชร. 2552. **ทฤษฎีบัญชี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: หจก.ทีพีเอ็นเพรส.

- นุชนารถ ละเอียตธนกิจ. 2547. ความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนระหว่างกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จและกำไรขาดทุนจากการดำเนินงาน: กรณีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. งานนิพนธ์บัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ และ วรณช พชรตระกูล. 2545. “มารู้จัก Balance Sheet Approach กันดีกว่า.” **วารสาร จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์**. 23 (90): 23-30.
- Dhaliwal, D., K. R. Subramanyam, and R. Trezevant. 1991. “Is Comprehensive Income Superior to Net Income as a Measure of Firm Performance?”. **Journal of Accounting and Economics** 26: 43-67.
- Easton, P. and T. Harris. 1991. “Earnings as an Explanatory Variable for Returns.” **Journal of Accounting Research** 29(1): 19-36.
- Goncharov, I. and A. Hodgson. 2008. The Comprehensive Income Issue in Europe. **University of Wollongong Research Online**. University of Wollongong Australia.
- Kabir, M. H. and F. Laswad. 2011. “Properties of net income and total comprehensive income: New Zealand evidence.” **Accounting Research Journal** 24 (3): 268-289.
- Kanagaretnam, K., R. Mathieu, and M. Shehata. 2009. “Usefulness of Comprehensive income reporting in Canada.” **Journal of Accounting and Public Policy** 28: 349-365.
- Mechelli, A. and R. Cimini. 2014. “Is Comprehensive Income Value Relevant and Dose Location Matter? A European Study.” **Accounting in Europe** 11: 59-87.
- Ohlson, J.A. 1995. “Earnings, book value, and dividends in equity valuation.” **Contemporary Accounting Research** 11(2): 661-688.
- Saeedi, A. 2008. “Examining the Superiority of Comprehensive Income to Net Income as a Measure of Firm Performance.” **European Journal of Scientific Research** 19 (3): 469-481.

**การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
สำหรับแต่ละธุรกิจ**

**COMMUNICATING KEY AUDIT MATTERS IN THE INDEPENDENT
AUDITOR'S REPORT FOR EACH BUSINESSES.**

**ยุวดี เครือรัฐติกาล
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: yuwadee.kr@spu.ac.th**

บทคัดย่อ

การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM : Key Audit Matters) เป็นเรื่องที่คุณสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลทำการสื่อสารกันว่าเรื่องใดที่มีนัยสำคัญ โดยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่มีนัยสำคัญสามารถนำเสนอได้ทั้งในรูปแบบของเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้สอบบัญชีต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัทที่ตรวจสอบ ประเมินความเสี่ยง และใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้หลักฐานจนเป็นที่พอใจเกี่ยวกับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ การรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจึงไม่กระทบต่อการแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชี และรายละเอียดที่คุณสอบบัญชีนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจถึงเรื่องที่มีนัยสำคัญที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินงวดปัจจุบันของบริษัทเพื่อประกอบการตัดสินใจได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

คำสำคัญ: การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ABSTRACT

Communicating Key Audit Matters (KAM) are the matters that auditors of the companies listed in the Stock Exchange of Thailand and those charged with governance communicate and select what matter is significant. KAM can be presented both in terms of quantity and quality. Therefore, auditors shall make understand about the business of companies audited, including assessing risk, and using the audit method in order to obtain a satisfactory proof of KAM so that the report of KAM will not affect the opinion on the auditor's report. The details of KAM that the auditors presented also will assist users of the financial statements in understanding the matters of most significance in the audit of the company's financial statements of the current period to support for decision-making more clearly.

KEYWORDS: Communicating Key Audit Matters and Independent Auditor's Report

1. บทนำ

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ประกาศใช้มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 701 เรื่องการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ถือปฏิบัติกับการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2559) ซึ่งแปลมาจาก ISA^{TM} 701, Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor's Report ที่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษในเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 โดย International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) ของ International Federation of Accountants (IFAC) โดยการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีจะทำให้การปฏิบัติงานตรวจสอบมีความโปร่งใสมากขึ้น และเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องที่มีนัยสำคัญที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินงวดปัจจุบันให้ผู้ใช้งบการเงินรับทราบ เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ หมายถึง เรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงินของงวดปัจจุบัน เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่เลือกมาจากเรื่องที่สื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแล และนัยสำคัญ หมายถึง ระดับความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ โดยนัยสำคัญจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี โดยนัยสำคัญสามารถพิจารณาได้ทั้งในรูปแบบของปัจจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ข้อพิจารณาที่ใช้ในการกำหนดระดับนัยสำคัญ ประกอบด้วย (สภาวิชาชีพบัญชีฯ, 2559)

- ความสำคัญของเรื่องดังกล่าวต่อความเข้าใจของผู้ใช้งบการเงินโดยรวม โดยเฉพาะความมีสาระสำคัญต่องบการเงิน
- ลักษณะของนโยบายการบัญชีหรือความซับซ้อนหรือการใช้ความเห็นส่วนบุคคลของผู้บริหารในการเลือกใช้นโยบายที่เหมาะสม
- ลักษณะและความมีสาระสำคัญของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่ถูกปรับปรุงแล้วและยังไม่ปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว
- ลักษณะและระดับของการใช้ความพยายามในการตรวจสอบที่จำเป็นเพื่อจัดการเรื่องดังกล่าว
- ลักษณะและระดับความยากในการประยุกต์ใช้วิธีการตรวจสอบ และการรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องและน่าเชื่อถือ
- ความรุนแรงของข้อบกพร่องในการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาความสำคัญของการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี
- (2) เพื่อศึกษาความเสี่ยงเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของธุรกิจประเภทต่าง ๆ

3. ความสำคัญของการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นหัวข้อใหม่สำหรับผู้สอบบัญชีและผู้มีส่วนได้เสียที่ต้องทำความเข้าใจและนำเสนอให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบโดยเพิ่มเติมไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีโดยจะระบุถึงความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ วิธีการตรวจสอบและการรวบรวมหลักฐาน ดังนั้นการที่ผู้สอบบัญชีได้เพิ่มเติมเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเห็นรายละเอียดเกี่ยวกับงบการเงินชัดเจนขึ้นว่าผู้สอบ

บัญชีได้ทำงานตรวจสอบรายละเอียดที่สำคัญอะไรบ้าง โดย Brant E. Christensen, Steven M. Glover and Christopher J. Wolfe (2014) ได้ทำการศึกษาว่าเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีสามารถเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของนักลงทุนที่ไม่ได้ลงทุนแบบมีอาชีพได้หรือไม่? พบว่านักลงทุนที่ได้รับข้อมูลย่อหน้าเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงทุน โดยเฉพาะเรื่องการประเมินมูลค่ายุติธรรม (fair value) และพบว่านักลงทุนที่ได้รับข้อมูลย่อหน้าเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงทุนมากกว่านักลงทุนที่ได้รับรายงานการตรวจสอบตามมาตรฐานเต็มรูปแบบ และพบว่าผลกระทบของข้อมูลย่อหน้าเรื่องสำคัญในรายงานของผู้สอบบัญชีจะไม่มีผลต่อการตัดสินใจเมื่อมีการให้รายละเอียดในการตรวจสอบเรื่องสำคัญๆ จากผลการวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าหน่วยงานกำกับดูแลและผู้กำหนดมาตรฐานควรหันมาสนใจและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของข้อมูลย่อหน้าเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (CAM) และวิธีการถ่ายทอดรายละเอียดของประเด็นการตรวจสอบที่สำคัญ ชาญชัย ตั้งเรณิรัตน์ (2558b) ได้สำรวจความเห็นของผู้สอบบัญชีและผู้ใช้งบการเงินพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยค่อนข้างมากต่อประโยชน์ที่จะได้รับจากรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ที่ออกโดย ISA700 (ปรับปรุง) โดย “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่มีคุณค่ามากขึ้นตามความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม สมพงษ์ พรอุปถัมภ์และรัชฎ์ลักษณ์ วิจิตรสารวงษ์ (2557:36) กล่าวว่านักลงทุนสถาบัน และนักวิเคราะห์ทางการเงินเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงรายงานของผู้สอบบัญชี เนื่องจากต้องการให้ผู้สอบบัญชีช่วยเหลือในการตรวจสอบงบการเงินที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และต้องการให้ผู้สอบบัญชีชี้ให้เห็นถึงเรื่องที่มีความอ่อนไหวในงบการเงิน เช่น การใช้ประมาณการทางบัญชี การใช้มูลค่ายุติธรรมในการบันทึกสินทรัพย์และหนี้สิน ซึ่งต้องอาศัยดุลยพินิจของผู้บริหาร และมีผู้ไ้รายงานของผู้สอบบัญชีอีกหลายฝ่ายที่มีความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงรายงานของผู้สอบบัญชีเช่นเดียวกัน เช่น ผู้กำกับดูแลหลักทรัพย์ ผู้ให้กู้ยืมเงิน และหน่วยงานกำกับดูแลสาธารณะ และ Kelsey Brasel, et.al. (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบบนการตัดสินใจของความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีพบว่า ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ นักวิชาการ และทนายความได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (CAMs) จะเพิ่มการตัดสินใจว่า ผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบเมื่อผู้สอบบัญชีไม่สามารถตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง ในทางตรงกันข้ามการศึกษาได้ให้ทฤษฎีและหลักฐานที่ว่า CAM จะช่วยลดการตัดสินใจว่าผู้สอบบัญชีมีความผิดเนื่องจากการรายงานที่ขัดต่อข้อเท็จจริงนั้นโดยที่ผู้สังเกตเห็นได้ง่ายกว่า(เช่น ผู้ใช้งบการเงิน)

สภาวิชาชีพบัญชีฯ (2560) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสภาวิชาชีพบัญชี ได้รวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมสัมมนาในหลักสูตรพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ เพื่อรับทราบถึงความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ ทั้งด้านประโยชน์ ผลกระทบต่อภาระหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงความกังวลเกี่ยวกับการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matter) ในรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่พบว่า

1. รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่มีประโยชน์มากกว่าแบบเดิม

ผู้บริหาร/ผู้มีหน้าที่กำกับดูแล	ผู้สอบบัญชี
-เป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญเพิ่มขึ้นสามารถนำมาใช้วิเคราะห์หรือทำให้เข้าใจรายงานทางการเงินได้ดีขึ้น	-เพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยง
-กระตุ้นให้ผู้ไ้รายงานทราบถึงความเสี่ยงที่ต้องให้ความสำคัญ และแสดงถึงคุณค่าในงานสอบบัญชี	-เป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญเพิ่มขึ้นและกระตุ้นให้ทราบเรื่องความเสี่ยงและเป็นการเพิ่มการสื่อสารถึงกระบวนการปฏิบัติงาน
-ส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น เกิดความชัดเจนในขอบเขตและความรับผิดชอบของผู้บริหาร	-เพิ่มความระมัดระวังรอบคอบทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้ไ้รายงาน

2. รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่จะเพิ่มภาระหน้าที่ และค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก

ผู้บริหาร/ผู้มีหน้าที่กำกับดูแล	ผู้สอบบัญชี
-ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ค่าสอบบัญชี ค่าบริการประเมินราคาสินทรัพย์หรือค่าบริการของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย	-ต้องใช้เวลาและดุลยพินิจมากขึ้นในการตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสมของข้อความที่จะเปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชี
-ข้อมูลที่่ต้องจัดเตรียมเพื่อการตรวจสอบและการเปิดเผยมีรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งอาจมีค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางบัญชีเพิ่มขึ้น	-จะต้องให้เวลากับการสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้บริหารและคณะกรรมการตรวจสอบมากขึ้น เพื่อให้ได้คุณภาพของ KAM แต่ไม่สามารถปรับค่าสอบบัญชีได้

3. ความกังวลต่อการนำเสนอ KAM

ผู้บริหาร/ผู้มีหน้าที่กำกับดูแล	ผู้สอบบัญชี
-ความเหมาะสมในการเปิดเผยข้อมูลซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของกิจการ ต้องรักษาสมดุล ระหว่างคุณภาพของข้อมูลและหน้าที่ในการรักษาความลับ	-ผลกระทบจากการนำเสนอ KAM ซึ่งใช้ดุลยพินิจจึงอาจแตกต่างกันในแต่ละคน รวมทั้ง KAM เป็นเรื่องที่อ่อนไหว
-ความเพียงพอในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อผู้ไ้รายงานทางการเงิน	-การเขียนโดยใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับทางบัญชีและการสอบบัญชีอาจทำให้ผู้ไ้รายงานไม่เข้าใจ
-ทำให้เกิดความขัดแย้งในแนวคิดระหว่างผู้บริหารและผู้สอบบัญชี	-ความเข้าใจวัตถุประสงค์การนำเสนอ KAM ของผู้ไ้รายงาน
-การนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอย่างไรจึงจะครบถ้วนและเพียงพอ ผู้สอบบัญชีจะมีความเข้าใจในธุรกิจดีพอหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเป็นธุรกิจเฉพาะและจะมีวิธีการเขียนรายงานอย่างไรไม่ให้รุนแรงจนเกินไป	-จะนำเสนออย่างไรเพื่อแสดงถึงความเสี่ยง สิ่งที่ต้องตรวจสอบ และการจัดการความเสี่ยง โดยไม่ให้เข้าใจว่ารายการดังกล่าวมีปัญหาและไม่ได้แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

-ผู้สอบบัญชีใช้ดุลยพินิจในการนำเสนอจึงอาจเกิดความแตกต่างของแต่ละผู้สอบบัญชีในการเปิดเผย KAM ของอุตสาหกรรม	-ภาระการตอบคำถามหรืออธิบายเพิ่มเติมจากผู้ใช้งบการเงินที่อาจเพิ่มขึ้น
-ความเข้าใจและการตีความของผู้ใช้รายงานทางการเงินในเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ	-ความขัดแย้งในแนวคิดระหว่างผู้บริหาร คณะกรรมการตรวจสอบ และผู้สอบบัญชี ความไม่เข้าใจและไม่เต็มใจในการเปิดเผยข้อมูล

4. ความเสี่ยงเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของแต่ละธุรกิจ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560)

ความเสี่ยงเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบธุรกิจบริการและทรัพยากร มีตัวอย่างที่น่าสนใจดังนี้

- การวัดมูลค่าสินค้าคงเหลือ

การประมาณการมูลค่าของสินค้าคงเหลือได้รวมถึงการใช้วิธีการถนอม และความไม่แน่นอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งค่าเพื่อผลขาดทุนจากสินค้าที่เสื่อมคุณภาพ เสียหาย ล้าสมัย และ เคลื่อนไหวช้า และสินค้าที่ขายต่ำกว่าราคาทุน

ในการคำนวณปริมาณของสินค้าคงเหลือต้องใช้การวัดปริมาณและใช้วิธีการคำนวณเพื่อบันทึกปริมาณของสินค้าซึ่งในการคำนวณมีตัวแปรหลายรายการและการคำนวณมีความซับซ้อนจึงต้องทำความเข้าใจแผนการตรวจนับสินค้าคงเหลือรวมถึงค่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณปริมาณของสินค้าคงเหลือ และสุ่มทดสอบการคำนวณปริมาณสินค้าคงเหลือ และเข้าร่วมสังเกตการณ์ตรวจนับสินค้าคงเหลือ

การคำนวณต้นทุนของสินค้าคงเหลือ มีสูตรคำนวณที่ซับซ้อนและอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการคำนวณต้นทุนสินค้าคงเหลือ นอกจากนี้สินค้าคงเหลือแสดงมูลค่าตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่ได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า ดังนั้น ผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาจำนวนค่าเพื่อมูลค่าสินค้าคงเหลือลดลงที่เหมาะสม

- ส่วนลดพิเศษ (เงินสนับสนุนทางการตลาด)

โดยส่วนลดพิเศษนั้นจะผันแปรไปตามลักษณะและช่วงเวลาที่เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและจะถูกรับรู้ตามข้อตกลงในสัญญา ซึ่งได้จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้จำหน่ายสินค้าแต่ละราย ส่วนลดพิเศษจะรับรู้โดยการหักจากต้นทุนขายในงวดที่เกิด กิจกรรมทางการตลาดตามที่ระบุไว้ในสัญญา

- การรับรู้รายได้

รายได้จากกิจการโรงแรมส่วนใหญ่ประกอบด้วย รายได้จากค่าห้อง รายได้จากค่าอาหารและเครื่องดื่ม โดยการรับรู้รายได้ของกิจการโรงแรมของบริษัทฯ รับรู้รายได้เมื่อได้ให้บริการหรือจำหน่ายแล้ว

รายได้จากกิจการโรงพยาบาลมีหลายองค์ประกอบเช่น รายได้จากการขายยา รายได้ค่าบริการทางการแพทย์ รายได้จากค่าห้องผู้ป่วย ฯลฯ รวมถึงมีส่วนลดสำหรับคู่สัญญาต่าง ๆ เช่น บริษัทประกัน สถานทูต และคู่สัญญาอื่นอีกจำนวนมาก โดยเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาที่กำกับคู่สัญญามีความหลากหลาย

- ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้การค้า

การประมาณการค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้การค้าอ้างอิงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยบริษัทซึ่งต้องอาศัยสมมติฐานหลายประการดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจอย่างสูงในการพิจารณาสมมติฐานดังกล่าวสำหรับการประมาณการผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้มีปัญหาในการจ่ายชำระหนี้ รวมถึงพิจารณาความเหมาะสมของช่วงเวลาที่จะรับรู้ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสี่ยงเกี่ยวกับมูลค่าค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้การค้า

ความเสี่ยงเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบธุรกิจสินค้าเกษตรและอาหาร มีตัวอย่างที่น่าสนใจดังนี้

- ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่นแสดงมูลค่าตามราคาทุนสุทธิจากค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญซึ่งผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาจำนวนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่เหมาะสม โดยลูกหนี้ที่คาดว่าจะได้รับชำระสุทธิพิจารณาจากประวัติการชำระหนี้ อายุหนี้ที่ค้างชำระ การจ่ายชำระหนี้ภายหลังวันที่ในงบการเงิน ผลการติดตามทวงถามและความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ของลูกหนี้ภายหลังวันที่ในงบการเงินที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น

- การรับรู้รายได้

รายได้จากการขายถือเป็นรายการบัญชีหลักของกลุ่มบริษัทที่มีจำนวนรายการและจำนวนเงินที่มีนัยสำคัญและส่งผลกระทบโดยตรงต่อกำไรขาดทุนของกลุ่มบริษัท ทั้งนี้บริษัทมีรายการขายและบริการผ่านสาขาเป็นจำนวนมากซึ่งกระจายทั่วประเทศ โดยเป็นการขายผ่านเงินสดและบัตรเครดิต นอกจากนี้สถานการณ์ในการแข่งขันอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมีความรุนแรงขึ้นส่งผลให้กลุ่มบริษัทต้องการปรับกลยุทธ์ในการตลาดและจัดกิจกรรมการขายอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นยอดขาย ด้วยเหตุนี้จึงได้พิจารณาการรับรู้รายได้ของบริษัทเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

รายได้จากการขายเป็นรายการที่มีมูลค่าที่เป็นสาระสำคัญอย่างมากต่องบการเงินและเป็นเกณฑ์ชี้วัดในแง่ผลการดำเนินการทางธุรกิจซึ่งผู้บริหารและผู้ใช้งบการเงินให้ความสนใจ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้ รวมทั้งการให้ส่วนลดทางการค้าและส่วนลดพิเศษต่าง ๆ จะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทโดยตรง จึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับมูลค่าและระยะเวลาในการรับรู้รายได้ของบริษัท

ความเสี่ยงเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าอุตสาหกรรม มีตัวอย่างที่น่าสนใจดังนี้

- มูลค่าของสินค้าคงเหลือ

สินค้าคงเหลือแสดงมูลค่าในงบการเงินด้วยราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า ผู้บริหารของบริษัทประมาณการมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับจากประมาณการราคาขายหักด้วยค่าใช้จ่ายในการขาย อย่างไรก็ตามราคาสินค้ามีความผันผวนสูงตามอุปสงค์และอุปทานในตลาดโลกซึ่งมีผลกับการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการกำหนดราคาขายและมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับ

การประมาณการค่าเผื่อการลดลงของมูลค่าสินค้าคงเหลือ จำเป็นต้องอาศัยการประมาณการจากประสบการณ์ของฝ่ายบริหารค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในส่วนของการประมาณการค่าเผื่อการลดลงของมูลค่า

สินค้าคงเหลือสำหรับสินค้าที่ล้าสมัยหรือเสื่อมสภาพ ซึ่งการประมาณดังกล่าวขึ้นอยู่กับภาวะการวิเคราะห์ของสินทรัพย์ การแข่งขันทางการตลาด และสภาพเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

- การรับรู้รายได้

ความครบถ้วนของการรับรู้รายได้จากการขายต่างประเทศ รายได้จากการขายสินทรัพย์เมื่อบริษัทได้อ่อนความเสี่ยงและผลตอบแทนที่เป็นสาระสำคัญของความเป็นเจ้าของสินทรัพย์ให้กับผู้ซื้อแล้ว และเป็นรายการที่มีสาระสำคัญต่อการเงิน สำหรับรายได้จากการขายต่างประเทศ บริษัทจะบันทึกการรับรู้รายได้ตามเงื่อนไขที่หลากหลาย และแต่ละเงื่อนไขมีความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของที่แตกต่างกัน เพื่อให้รายได้จากการขายตรงรอบบัญชี การรับรู้รายได้จากการขายต่างประเทศดังกล่าวอาจมีผลต่อความถูกต้องและครบถ้วนตรงตามงวดบัญชี

บริษัทรับรู้รายได้จากการขายและบริการ รายได้ดังกล่าวประกอบด้วย รายได้จากการขายพร้อมติดตั้งและบริการหลังการขาย นอกจากนี้กลุ่มบริษัทยังมีการบริการอื่นๆ ที่หลากหลายให้กับลูกค้า บริษัทได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้รายได้เนื่องจากมีความแตกต่างของขอบเขตการทำงานและระยะเวลาในการส่งมอบในแต่ละสัญญาซึ่งมีผลกระทบต่อจำนวนเงินและจังหวะเวลาในการรับรู้รายได้

บริษัทรับรู้รายได้เมื่อได้มีการโอนความเสี่ยงและผลประโยชน์ไปให้กับลูกค้า ซึ่งรายได้จากการขายของบริษัทมาจากการจำหน่ายหลายช่องทาง เช่น การจำหน่ายผ่านช่องทางธุรกิจเครือข่าย การจำหน่ายผ่านช่องทางการแนะนำผลิตภัณฑ์ทางโทรศัพท์ และช่องทางอื่นๆ การที่บริษัทมีช่องทางจัดจำหน่ายหลายช่องทางนั้นทำให้ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษเกี่ยวกับการรับรู้รายได้จากการขายดังกล่าวให้เหมาะสมตามรอบระยะเวลาบัญชี

- มูลค่าของลูกหนี้

ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้ตามสัญญาขายผ่อนชำระของกลุ่มบริษัทมีจำนวนเงินที่เป็นสาระสำคัญต่อการเงิน ซึ่งแสดงในราคาตามใบแจ้งหนี้หักค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญและแสดงด้วยจำนวนหนี้คงเหลือหักด้วยดอกเบี้ยรอการรับรู้และค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญตามลำดับ เนื่องจากบริษัทมีลูกหนี้ดังกล่าวข้างต้นที่เกินกำหนดชำระ บริษัทจึงมีความเสี่ยงในมูลค่าลูกหนี้ที่อาจมีความไม่แน่นอนอันเนื่องมาจากลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ดังกล่าว บริษัทพิจารณาตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญโดยการประมาณการ โดยฝ่ายบริหาร ซึ่งมีการใช้ดุลยพินิจในการประมาณการ จึงเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญ

บริษัทให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความเพียงพอของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ เนื่องจากมูลค่าของลูกหนี้การค้ามีสาระสำคัญต่อการเงิน นอกจากนี้ในการประเมินมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับจากลูกหนี้การค้า ผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจเป็นอย่างมากในการประมาณมูลค่าดังกล่าว ทั้งนี้ผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการประเมินความสามารถในการชำระของลูกหนี้เป็นรายตัว โดยจะให้ความสำคัญกับลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 6 เดือน ตามนโยบายการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ในอดีตในการรับชำระหนี้ สถานการณ์ล่าสุดของการชำระหนี้ โอกาสของการผิดชำระหนี้ที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการขอความเห็นจากที่ปรึกษากฎหมายเกี่ยวกับโอกาสที่จะชนะคดีความ และสถานการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- รายการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฝากขาย

บริษัทมีรายการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฝากขายได้แก่บัญชีรายได้ ต้นทุน สินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี และภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้ตามหลักการบัญชี บริษัทมีการฝากขายสินค้ากับห้างสรรพสินค้า

ซึ่งนโยบายการบัญชีจะรับรู้รายได้และต้นทุนเมื่อห้างสรรพสินค้าได้ขายและส่งมอบให้กับผู้บริโภคคนสุดท้ายแล้ว แต่หลักเกณฑ์ทางภาษีอากรกำหนดให้บริษัทรับรู้รายได้และต้นทุนเมื่อมีการส่งมอบสินค้าให้กับห้างสรรพสินค้า ทำให้การรับรู้รายได้และต้นทุนตามหลักการบัญชีและหลักการภาษีมีความแตกต่างกันอย่างเป็นสาระสำคัญ รายการดังกล่าวส่งผลให้บริษัทต้องปรับปรุงมูลค่ารายได้จากการขายและต้นทุนขายที่รับรู้แล้วตามหลักการภาษีให้เป็นไปตามหลักการบัญชี และบันทึกมูลค่าสินค้าคงเหลือที่ยังเป็นกรรมสิทธิ์ของบริษัทกลับมาให้ถูกต้อง นอกจากนี้รายการดังกล่าวส่งผลต่อบัญชีสินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี และการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้ตามหลักการบัญชีของบริษัท ที่มีความซับซ้อนและมีมูลค่าที่มีนัยสำคัญ

- ค่าใช้จ่ายจากการขายของธุรกิจเครือข่าย

บริษัทมีช่องทางการจัดจำหน่ายประเภทธุรกิจเครือข่าย และมีการจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบค่าตอบแทนให้กับสมาชิกของบริษัท ซึ่งโครงสร้างผลตอบแทนที่บริษัทพัฒนาขึ้นมีรูปแบบเฉพาะและมีความซับซ้อน จึงให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องความถูกต้องและความครบถ้วนของการบันทึกบัญชีค่าตอบแทนที่จ่ายให้สมาชิกหรือค่าตอบแทนการขาย ดังนั้นบริษัทจึงพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

- การประมาณหนี้สินจากการรับประกันสินค้า

บริษัทมีภาระผูกพันตามสัญญาต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด เมื่อมีกรณีที่ชิ้นงานไม่เป็นไปตามแบบที่ลูกค้ากำหนด ชิ้นงานเสียหาย ส่งมอบชิ้นงานไม่เป็นไปตามแผนงาน เป็นต้น ระยะเวลาประกันสินค้าประมาณ 2 ปี หลังจากวันที่ลูกค้านำชิ้นงานไปติดตั้งแล้วเสร็จทั้งหมดของโครงการ ซึ่งระยะเวลาครอบคลุมการรับประกันมีความไม่แน่นอนเนื่องจากขึ้นอยู่กับโครงการของลูกค้าและจำนวนชิ้นงานที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดตามสัญญา นอกจากนี้ประมาณการหนี้สินเป็นรายการที่ใช้ดุลยพินิจจากฝ่ายบริหารมาก และมีความยากในการกำหนดจังหวะเวลาและมูลค่าประมาณการหนี้สินจ่ายในอนาคต ซึ่งประมาณการรับประกันสินค้ามีจำนวนเงินที่มีนัยสำคัญต่องบการเงิน จึงระบุว่ามูลค่าประมาณการรับประกันสินค้าเป็นเรื่องที่สำคัญในการตรวจสอบ

ความเสี่ยงเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีตัวอย่างที่น่าสนใจดังนี้

- การรับรู้รายได้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างตามอัตราส่วนงานที่ทำเสร็จ

การรับรู้รายได้ตามอัตราส่วนงานที่ทำเสร็จสำหรับสัญญาก่อสร้างในแต่ละสัญญา ในการคำนวณอัตราส่วนงานที่ทำเสร็จ ณ วันที่ในรายงานทางการเงิน เกิดจากการเปรียบเทียบต้นทุนจริงที่เกิดขึ้นแล้วกับต้นทุนประมาณการก่อสร้างงานเสร็จ บริษัทมีความเสี่ยงในความถูกต้องของอัตราส่วนงานที่ทำเสร็จอันเนื่องมาจากการรวบรวมต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วอย่างถูกต้องครบถ้วน และการใช้ดุลยพินิจที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนประมาณการต้นทุนก่อสร้างงานเสร็จให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ทั้งในส่วนงานก่อสร้างตามสัญญาก่อสร้างเดิมและในส่วนของการเปลี่ยนแปลงงานเพิ่มลดผลของความถูกต้องของอัตราส่วนงานที่ทำเสร็จดังกล่าวมีผลกระทบทั้งรายได้ และกำไรจากการดำเนินงานในจำนวนที่อาจเป็นสาระสำคัญ จึงพิจารณาความถูกต้องครบถ้วนของต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้ว และความถูกต้องของการประมาณการต้นทุนการก่อสร้างงานเสร็จเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

- การรับรู้รายได้จากการขายอาคารชุด

การรับรู้รายได้จากการขายอาคารชุดเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากอาจมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นจากการรับรู้รายได้ไม่ถูกต้องตามงวดบัญชี ความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญถูกระบุในแง่ของการตัดยอดรายได้จากการขายอาคารชุดเนื่องจากลักษณะรายการที่มีนัยสำคัญสูงและปริมาณของการเกิดรายการมีมากในช่วงวันสิ้นงวด ซึ่งอาจส่งผลให้มีการรับรู้รายได้ไม่ถูกต้องตามงวดบัญชี

- การรับรู้รายได้จากการประกอบกิจการโรงแรม

บริษัทรับรู้รายได้จากการประกอบกิจการโรงแรมซึ่งประกอบด้วยรายได้ค่าห้องพัก ค่าขายอาหารและเครื่องดื่ม และบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เนื่องจากรายการดังกล่าวเป็นรายการที่มีสาระสำคัญ บริษัทจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับความถูกต้องของการรับรู้รายได้จากการประกอบกิจการโรงแรมตามนโยบายของกลุ่มบริษัทที่กล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

- การวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน

บริษัทมีรายการอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ประกอบด้วยที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้างทรัพย์สินดังกล่าวได้มีสัญญาเช่ากับผู้เช่ารายหนึ่ง ซึ่งใช้ทรัพย์สินนั้นในการประกอบธุรกิจโรงเรียนโดยอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนดังกล่าวแสดงเป็นรายการที่มีสาระสำคัญของสินทรัพย์รวมในงบแสดงฐานะการเงินรวมอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรมที่มีการวัดมูลค่าโดยอิสระจากผู้ประเมินราคาภายนอก การวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเนื่องจากกระบวนการวัดมูลค่าเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจที่สำคัญในการกำหนดวิธีการวัดมูลค่าที่เหมาะสม

- มูลค่าเงินลงทุนในสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์

เงินลงทุนในอสังหาริมทรัพย์แสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม มูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนในสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์กำหนดโดยวิธีการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต โดยกองทุนรวมได้แต่งตั้งผู้ประเมินราคาอิสระจากภายนอกให้เป็นผู้ประเมินราคาเงินลงทุนดังกล่าว เนื่องจากการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดข้อสมมติที่สำคัญเป็นผลให้เกิดความเสี่ยงต่อมูลค่าของเงินลงทุนในสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์

5. สรุป

การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการที่ผู้สอบบัญชีต้องสื่อสารกับผู้มีส่วนที่กำกับดูแล และหากผู้ใช้งบการเงินอ่านรายละเอียดเรื่องสำคัญในการตรวจสอบควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินอื่นได้แก่ สถาบันการเงิน เจ้าหนี้ นักลงทุน หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ จะได้รับประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจะเลือกจากเรื่องที่มีความสำคัญและผู้ตรวจสอบได้ประเมินความเสี่ยงและรวบรวมหลักฐานพร้อมทั้งสรุปผลว่าบริษัทมีการตอบสนองความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร โดยผู้สอบบัญชีและผู้มีส่วนที่กำกับดูแลต้องทำความเข้าใจในธุรกิจอย่างพินิจพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเสียก่อน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 หน่วยงานกำกับดูแลต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบแก่ผู้มีหน้าที่กำกับดูแล ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี และกรรมการแลกเปลี่ยนหรือสรุปประเด็นปัญหาที่พบเป็นระยะ ๆ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงหรือหาแนวทางปฏิบัติในการแสดงข้อมูลให้ชัดเจนและโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

6.2 หน่วยงานกำกับดูแล และผู้บริหารบริษัทต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของ การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบว่าคืออะไรและมีประโยชน์อย่างไรต่อผู้ใช้งบการเงินเป็นระยะ ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนหรือความเข้าใจผิดจากข้อมูลดังกล่าวและควรชี้แจงให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับด้วย

7. เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย ตั้งเรณรัตน์. (2558b). คุณค่าของรายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่. วารสารวิชาชีพบัญชี, 31 สิงหาคม, 26–44. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560). ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2560,

จาก <https://www.set.or.th/set/commonslookup.do?language=th&country=TH>

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559:13-14). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701: การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต. กรุงเทพฯ: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.

_____. (2560:1-5). สรุปแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่มาปฏิบัติใช้.

สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2560, จาก [http://www.fap.or.th/images/column_](http://www.fap.or.th/images/column_1455874110/summary%20report.pdf?mode=preview)

1455874110/summary%20report.pdf?mode=preview

สมพงษ์ พรอุปถัมภ์ และชัยลักษณ์ วิจิตรสารวงศ์. (2557:36). ร่างรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่: ความท้าทายของผู้สอบบัญชีและผู้ใช้งบการเงิน. จุลาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 36 น.141 ก.ค.-ก.ย. 57.

Brant E. Christensen, Steven M. Glover and Christopher J. Wolfe (2014). Do Critical Audit Matter Paragraphs in the Audit Report Change Nonprofessional Investors' Decision to Invest?. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2560, จาก https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2318590

Kelsey Brasel, Marcus M. Doxey, Jonathan H. Grenier and Andrew Reffett (2016). **Risk Disclosure Preceding Negative Outcomes: The Effects of Reporting Critical Audit Matters on Judgments of Auditor Liability.** สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.aaajournals.org/doi/full/10.2308/accr-51380>

Steven J. Kachelmeier, Jaime J. Schmidt and Kristen Valentine (2017). The Disclaimer Effect of Disclosing Critical Audit Matters in the Auditor's Report. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2560, จาก https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2481284

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและการตัดสินใจลงทุน

ในตลาดหลักทรัพย์ของธุรกิจอุตสาหกรรมทางการเงิน

ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

RELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL RATIOS AND INVESTMENT

DECISIONS IN SECURITIES OF FINANCIAL INDUSTRY COMPANIES

LISTED ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ชัยสรรค์ รังคะภูติ

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: chaison.ro@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ในกลุ่มหลักทรัพย์ของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะประกอบด้วยข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์ธุรกิจการเงินทั้ง SET และ MAI เฉพาะในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินจำนวน 65 แห่ง อัตราส่วนทางการเงินประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราส่วนผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราหมุนเวียนปริมาณการซื้อขาย ซึ่งได้มาจากข้อมูลงบการเงินของ พ.ศ.2555 - พ.ศ.2559 และการข้อมูลระดับการกำกับดูแลกิจการของธุรกิจนั้น ได้ข้อมูลการจัดทำรายงาน Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR) ของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) ซึ่งได้รวบรวมย้อนหลังเป็นระยะเวลา 5 ปี ผลการศึกษานี้ สามารถไปใช้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงอัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วยอัตราผลตอบแทนกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น อัตราหนี้สินส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น อัตราการหมุนเวียนปริมาณซื้อขาย ต่อราคาหุ้น การจ่ายเงินปันผล และการกำกับดูแลกิจการที่ดี นักลงทุนสามารถนำอัตราการเงินของธุรกิจการเงินไปใช้ในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์ในอนาคต เพื่อทำการตัดสินใจลงทุนในระยะยาว ในอนาคตเป็นไปได้อย่างถูกต้องและมีประโยชน์สูงสุดแก่นักลงทุน

คำสำคัญ : การกำกับดูแลกิจการที่ดี อัตราส่วนทางการเงิน อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น การตัดสินใจในการลงทุน

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the relationship between financial ratios and the level of corporate governance affecting investment decisions in securities of financial industry listed on the Stock Exchange of Thailand. Contains information from the SET, MAI, SET, and MAI.Companies in 65 financial industry segments. It consists of the ratio of return on net profit, return on total assets, return on equity, debt to equity ratio and trading turnover based on the financial statements of 2012-2016 and the report of the Corporate Governance Report of the Thai Listed Companies (CGR) of the Thai Institute of Directors (IOD) for a period of 5 years.

The results of this study can be used as a basis and a guide to consider financial ratios. This includes net profit margin, return on Total Assets Return on Equity Debt to equity ratio Price to Earning Ratio Trading Volume, Price Per Share, Dividend Payment And Good Corporate Governance. Investors can bring financial rates of the financial business to forecast changes in securities prices on the stock exchange in the future to optimize long-term investment decisions and most beneficial to investors.

KEYWORDS: Good Corporate Governance, Financial ratio, Return On Equity, Investment decision

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในอดีตมีนักลงทุนจำนวนมากไม่ได้มีการคำนึงถึงข้อมูลและแนวโน้มของการลงทุนอย่างครบถ้วน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น เกิดการลงทุนผิดพลาด การล้มละลาย ฯลฯ นำไปสู่ความล้มเหลวทางการลงทุน และทำให้สภาพเศรษฐกิจเกิดสภาวะฟองสบู่แตก ดังนั้นหัวใจสำคัญในการลงทุนให้ประสบความสำเร็จ คือ การตัดสินใจลงทุน เนื่องจากการตัดสินใจที่ถูกต้องและมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ จะสามารถช่วยให้นักลงทุนสามารถลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงในด้านของเงินปันผล กล่าวคือเมื่อตัดสินใจลงทุนในธุรกิจแล้ว อาจไม่ได้รับเงินปันผลตามที่คาดหวัง นักลงทุนมีทางเลือกในการลงทุนหลายแห่งหลายช่องทาง ซึ่งแต่ละแห่งจะมีผลตอบแทนและความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญแก่สถาบันการเงิน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการ และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ อันจะส่งผลต่อระดับรายได้ และความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของการลงทุน จะส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตทางสภาวะการทำงาน และตัวแปรอื่นทางเศรษฐกิจมหภาพ ซึ่งนักลงทุนจำนวนมากไม่มีความสนใจทางด้านอุตสาหกรรมการเงินเช่น ธนาคาร เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนซึ่งเป็นผลตอบแทนในอันดับต้นๆ ที่ทำให้นักลงทุนเลือกในการตัดสินใจ แต่การตัดสินใจลงทุนก็จะมีความเสี่ยงเกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจลงทุน ดังนั้นผู้บริหารกิจการต้องมีสำนึกในการจัดทำข้อมูลและรายการที่เกี่ยวข้องให้มีความครบถ้วน ถูกต้องและเปิดเผยข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจอย่างเพียงพอและเหมาะสมเพราะนักลงทุนมักให้ความสำคัญกับข้อมูลพื้นฐานของกิจการ รวมทั้งข้อมูลการเงินที่ถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญในการตัดสินใจของนักลงทุน ซึ่งสามารถทำได้โดยการใช้เครื่องมือทางการเงินหรือนักบริหารที่วิเคราะห์งบการเงิน โดยการใช้อัตราส่วนทางการเงิน ที่เป็นเครื่องช่วยในการเปรียบเทียบรายการต่างๆ

ในปัจจุบันนักลงทุนสถาบันต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับบริษัทจดทะเบียนที่มีรายงานการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน (Corporate Governance : CG) กันมากขึ้น เนื่องจากบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มองผลประโยชน์ระยะยาวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับธุรกิจของบริษัทที่จะสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

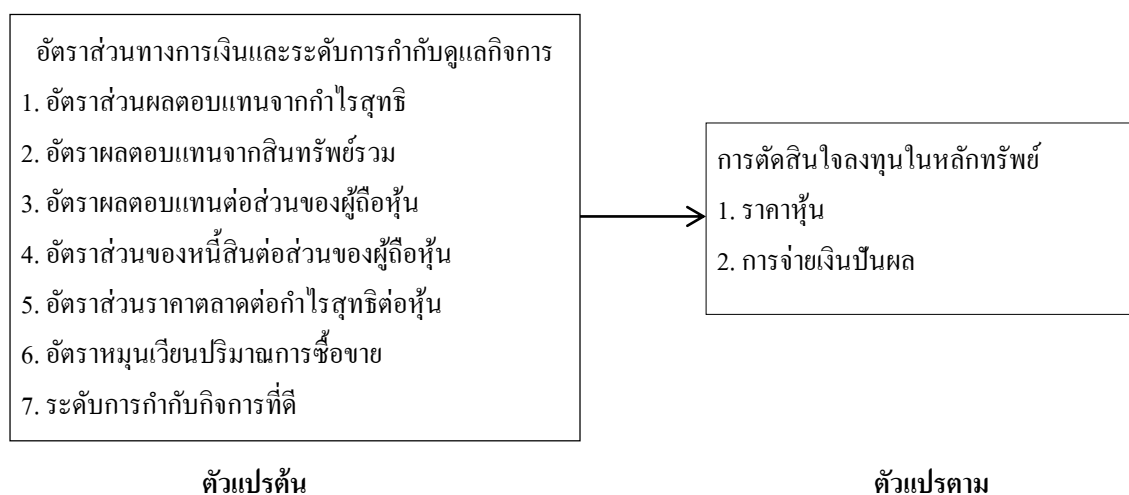
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ในกลุ่มหลักทรัพย์ของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์งบการเงิน (Analysis of Financial Statements) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548: 308-309) จะเป็นเครื่องมือสะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไร หรือความเสี่ยงของบริษัท รวมทั้งโอกาสที่บริษัทจะสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ในอนาคต เครื่องมือสำหรับวิเคราะห์งบการเงินมีหลายเครื่องมือเช่น การย่อยส่วนตามแนวดิ่ง การวิเคราะห์แนวนอน เป็นต้น การวิเคราะห์งบการเงินด้วยอัตราส่วนทางการเงิน เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่สามารถประเมินฐานะทางการเงิน และความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจได้ดีกว่าตัวเลขข้อมูลดิบที่แสดงไว้ในงบการเงิน โดยมูลค่าของกิจการ (Firm Value) เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารของกิจการต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากบริษัทส่วนใหญ่ต้องการเงินทุนเพื่อขยายการเติบโตของบริษัท ซึ่งหน้าที่ของผู้บริหารคือการสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น และพยายามสร้างผลตอบแทนจากการลงทุนให้สูงเพื่อดึงดูดนักลงทุน (มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2548)

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทฤษฎีตัวแทนมองว่า ผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการจะสร้างอรรถประโยชน์สูงสุดให้กับตัวเองโดยไม่คำนึงถึงว่าการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือความมั่งคั่งสูงสุดแก่ตัวผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือไม่ ความสัมพันธ์ในทางธุรกิจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากความยินยอมพร้อมใจระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดยที่บุคคลฝ่ายหนึ่งคือ ตัวแทน (Agent) ตกลงที่จะทำการในฐานะที่เป็นตัวแทนให้กับอีกฝ่ายหนึ่งที่เรียกว่า ตัวการ (Principal) กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นเป็นผู้มอบหมายให้ผู้บริหารดำเนินการแทนตนการที่ผู้ถือหุ้นไม่สามารถล่วงรู้ข้อมูลการตัดสินใจของผู้บริหารย่อมทำให้เกิดต้นทุนจากการมอบอำนาจดำเนินการขึ้น (Agency Costs) (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวการและตัวแทน รวมทั้งถือเป็นกลไกควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารของบริษัทให้นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพสูงสุด จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า นงฐิณีศรี โชคชัยเสรีกุล (2551) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยง ของกองทุนรวมหุ้นระยะยาวที่เน้นการลงทุนในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับกองทุนอื่น พบว่าการลงทุนในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีทำให้กองทุนมีอัตราผลตอบแทนต่อความเสี่ยงสูงกว่ากองทุนอื่น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การลงทุนในบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีส่วนผสมระหว่างบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับในระดับดีมาก ดีเลิศ ให้อัตราผลตอบแทนต่อความเสี่ยงสูงกว่าการลงทุนในบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับในระดับดี เลิศเพียงอย่างเดียว ชูเกียรติ จิตเสรีธรรม (2551) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการประเมินการกำกับดูแล

กิจการและอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์นั้น พบว่า มีความเชื่อมโยงในด้านการเปลี่ยนแปลงของดัชนีการกำกับดูแลกิจการ ในช่วง ปี 2544-2546 กับการเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้นนั้น มีแนวโน้มที่จะให้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ในการศึกษาดังกล่าวยังพบว่า ความสัมพันธ์ระยะห่างดัชนีการกำกับดูแลกิจการกับมูลค่าของกิจการ จะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยสรุปได้ว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถสร้างผลประโยชน์แก่นักลงทุนทั้งในแง่ของผลตอบแทนจากราคาหลักทรัพย์และมูลค่าของบริษัท ซึ่งเหตุผลดังกล่าวนี้นักลงทุนสามารถใช้การกำกับดูแลกิจการของบริษัทมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจลงทุนได้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ของธุรกิจอุตสาหกรรมทางการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 โดยรวบรวมจากงบการเงินจากฐานข้อมูล SETSMART แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และข้อมูลรายงาน Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR) ของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 เพื่อนำมาศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยไว้ดังนี้

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

กลุ่มประชาชนและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเฉพาะกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งมีทั้งสิ้น 65 แห่ง แต่เนื่องจากการทำงานวิจัยนี้ต้องการเก็บข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันที่สุดในการทำการวิจัย เพื่อจะได้เห็นแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของแต่ละบริษัทได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละบริษัท บริษัทละ 5 ปี จำนวนข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะมีจำนวนเท่ากับ 325 ข้อมูล และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเฉพาะกลุ่มธุรกิจ

อุตสาหกรรมเทคโนโลยีที่ได้รับการจัดลำดับและประเมินผลการกำกับดูแลกิจการโดยสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) ตามรายงานผลสำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ อัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น อัตราหมุนเวียนปริมาณการซื้อขายและระดับการกำกับดูแลกิจการ

ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ ได้แก่ ราคาหุ้น การจ่ายเงินปัน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และฐานข้อมูลออนไลน์จากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยได้ทำการรวบรวมจาก

1. งบการเงินและข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ข้อมูลผลการประเมินระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 จากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากฐานข้อมูลออนไลน์ซึ่งจัดทำขึ้นโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยเพื่อนำมาใช้อ้างอิงในการนำข้อมูลมาทำการวิจัย

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจะทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้:-

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแจกแจงหรืออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั่วไป สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่ามัธยฐานของข้อมูล (Median) ค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์สถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ (SPSS) คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis : MRA) ด้วยวิธี Ordinary Least Squares (OLS) ซึ่ง Ordinary Least Squares Method เป็นการประมาณค่าในการวิเคราะห์การถดถอยและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ซึ่งจะเป็นไปตามสมมติฐานเมื่อระดับนัยสำคัญที่ได้มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยในตารางที่ 1 จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตามและระหว่างตัวแปรด้วยกันพบว่าอัตราส่วนทางการเงินและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีซึ่งเป็นตัวแปร

อิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งในทิศทางเดียวกันและทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และราคาหุ้นการจ่ายเงินปันผลซึ่งเป็นตัวแปรตามนั้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานข้อที่ 1 อัตราส่วนทางการเงินและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในทิศทางเดียวกันและผลการทดสอบพบว่าอัตราส่วนของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราหมุนเวียนปริมาณการซื้อขายและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้น มีค่า Significant อยู่ในระดับ 0.05 0.02 และ 0.03 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงมีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่กำหนด (ระดับ 0.05)

สมมติฐานข้อที่ 2 อัตราส่วนทางการเงินและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์กับการจ่ายเงินปันผลของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไปในทิศทางเดียวกันและผลการทดสอบพบว่าอัตราส่วนของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้นซึ่งเป็นตัวแปรในอัตราส่วนทางการเงินที่นำมาศึกษามีค่า Significant อยู่ในระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงมีความสัมพันธ์ต่อการจ่ายเงินปันผลของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่กำหนด (ระดับ 0.05)

ตารางที่ 1 ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตามและระหว่างตัวแปรด้วยกันเพื่อวิเคราะห์ว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

	NPM	ROA	ROE	D2E	PE	Turnover ratio	P/BV	DP	CG
NPM	1								
ROA	.651**	1							
ROE	.631**	.593**	1						
D/E	-.174**	-.332**	-.316**	1					
PE	-0.081	-0.094	-.171**	-0.074	1				
Turnover ratio	0.041	0.01	0.003	-0.101	-0.014	1			
P/BV	0.018	-0.047	0.078	0.016	-0.064	-.173**	1		
DP	0.06	0.045	0.013	-0.117	.242**	-0.06	0.042	1	
CG	0.065	-0.12	0.006	.471**	-.176**	-0.029	.215**	-0.018	1

ตารางที่ 2 ทดสอบสมมุติฐานที่ 1 อัตราส่วนทางการเงินและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน

	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ	-0.10	-1.20	0.23
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	-0.21	-1.76	0.08
อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น	0.16	1.58	0.12
อัตราของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	-0.18	-1.99	0.04*
อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น	-0.06	-0.91	0.36
อัตราหมุนเวียนปริมาณการซื้อขาย	-0.16	-2.32	0.02*
ระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	0.23	2.99	0.03*

N = 325, R² = 0.96, F = 3.138, Sig. = 0.04

ตารางที่ 3 ทดสอบสมมุติฐานที่ 2 อัตราส่วนทางการเงินและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์กับการจ่ายเงินปันผลของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไปในทิศทางเดียวกัน

	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ	0.77	0.99	0.37
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	0.49	0.41	0.69
อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น	-0.82	-0.78	0.44
อัตราของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	-0.19	-1.91	0.05*
อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น	-0.24	-3.44	0.01*
อัตราหมุนเวียนปริมาณการซื้อขาย	-0.07	-0.99	0.32
ระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	0.47	0.60	0.56

N = 325, R² = 0.112, F = 3.462, Sig. = 0.02

6. อภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าอัตราส่วนทางการเงินและระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างมีนัยสำคัญซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักลงทุนมองหุ้นที่เทรดกันอยู่ซึ่งจะมีการซื้อขายกันมากในธุรกิจอุตสาหกรรมการเงิน บางบริษัทก็เป็นที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนอย่างมาก และยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้ลงทุนยินดีจะลงทุนจ่ายเงินซื้อหุ้นโดยมองถึงนโยบายการจ่ายเงินปันผลของธุรกิจ หรือผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ ผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นที่สะท้อนถึงผลการดำเนินงานของบริษัทและการบริหารงานของผู้บริหาร แต่ยังมีธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินบางบริษัทยังไม่มีนโยบายในการจ่ายเงินปันผลให้แก่แก่นักลงทุนอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินจะเป็นที่น่าสนใจอย่างมากสำหรับนักลงทุน แต่ในบางบริษัทก็ยังเสี่ยงสำหรับการลงทุนเนื่องจากยังมีความเสี่ยงในการกู้ยืมเงินมาใช้ในการดำเนินกิจการสูง ทำให้นักลงทุนอาจจะได้รับผลตอบแทนกลับคืนไม่ตรงตามเป้าหมายที่ประเมินไว้ แต่ธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินก็ยังมีระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีซึ่งสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่แก่นักลงทุนได้ในระดับหนึ่ง การกับกำดูแลกิจการที่ดีของธุรกิจอุตสาหกรรมการเงินทำให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจการภายใต้ความโปร่งใส คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งทำให้นักลงทุนสามารถตัดสินใจลงทุนในธุรกิจได้ง่ายขึ้นและปลอดภัยยิ่งขึ้น ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนักวิจัยศิริ โชคชัยเสรีกุล (2551) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของกองทุนรวมหุ้นระยะยาวที่เน้นการลงทุนในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับกองทุนอื่นพบว่า การลงทุนในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีทำให้นักลงทุนมีอัตราผลตอบแทนต่อความเสี่ยงสูงกว่ากองทุนอื่น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การลงทุนในบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีส่วนผสมระหว่างบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับในระดับดี ดีมาก ดีเลิศ ให้อัตราผลตอบแทนต่อความเสี่ยงสูงกว่าการลงทุนในบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับในระดับดีเลิศเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้เพื่อให้ได้อัตราผลตอบแทนต่อความเสี่ยงที่สูงขึ้นผู้ลงทุนควรพิจารณาหลักทรัพย์ที่ได้ รับการจัดอันดับผลการดำเนินงานที่ดีมาช่วยเสริมอัตราผลตอบแทนต่อความเสี่ยงของกลุ่มการลงทุน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อจำกัดของการศึกษา

1. การจัดทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นผลของการศึกษาวิจัยนี้จึงไม่สามารถอธิบายผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจบริษัทอื่น ๆ

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากสมาคมส่งเสริมสถาบันบริษัทไทยและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เป็นข้อมูลเปิดเผยต่อสาธารณะชน ดังนั้นผลการศึกษาก็จะสามารถอธิบายผลการดำเนินงานเฉพาะเพียงข้อมูลที่ได้รับการเปิดเผยและสะท้อนผลการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในด้านอื่น เช่น อัตราส่วนสภาพคล่อง ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย เป็นต้น

2. ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและการตัดสินใจในหลักทรัพย์ของกลุ่มธุรกิจอื่นๆ ซึ่งอาจจะสามารถทำให้ได้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของธุรกิจอุตสาหกรรมทางการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงอัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วยอัตราผลตอบแทนกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น อัตราหนี้สินส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น อัตราการหมุนเวียนปริมาณซื้อขาย ต่อราคาหุ้น การจ่ายเงินปันผล และการกำกับดูแลกิจการที่ดี นักลงทุนสามารถนำอัตราทางการเงิน ของธุรกิจการเงินไปใช้ในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ในอนาคตเพื่อทำการตัดสินใจลงทุนในระยะยาว ในอนาคตเป็นไปได้ว่าถูกต้องและมีประโยชน์สูงสุดแก่นักลงทุน โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำ และให้กำลังใจเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์ คณบดี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้วยมูลเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้จึงผลักดันให้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องนี้

ขอขอบคุณ ท่านอธิการบดี คณะผู้บริหาร และคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย และให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้เพิ่มประสบการณ์ในการทำงานวิจัยต่อไป

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์ คณบดี คณะบัญชี ในการให้คำแนะนำ และติดตามงานวิจัยด้วยความห่วงใยตลอดมา จึงทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ ดร.สุรยุทธ กอบกิจพานิชผล ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย และได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนักศึกษาคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุมที่เป็นผู้ช่วยเก็บข้อมูลวิจัย ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

9. เอกสารอ้างอิง

เขมณัฐธิดา โชตินลินทิพย์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับการจ่ายเงินปันผลกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี.

ชนิสรา เค้นกักรัตติ. (2546).มูลค่าของบริษัทกับการกำกับดูแลกิจการ : การศึกษาจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.บัณฑิตวิทยาลัย:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชีวันนั นั นิยมตรง. (2550). การกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเฉพาะกลุ่มบริการ. การค้นคว้าแบบอิสระ. บัณฑิต มหาบัณฑิต :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชูเกียรติ จิตเสรีธรรม. (2551). การประเมินคะแนนการกำกับดูแลกิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและพลังงาน.วิทยานิพนธ์ .คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นวนลภา อัครพุทธิพร และ ศิลปพร ศรีจันทะพร.(2550). คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการหรือไม่.วารสารวิชาชีพ บัญชี, 6, 95-106.
- นฤจิณี ศรีโชคชัยเสรีกุล .(2551). การศึกษาอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของกองทุนรวมหุ้นระยะยาวที่เน้นการลงทุนในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับกองทุนอื่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการกำกับดูแลกิจการ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bushman and Robert, J. Smith 2001. "Financial Accounting International and Corporate Governance," Journal of Accounting & Economics. 32(3) : 237 -252 ;December.
- Cheung, Y.L.,Connelly, J.T.Limpaphayom,P., and Zhou, L 2007. The Organization for Economic Co-Operation and Development.
- Cheung, Y.L.,Connelly, J.T.Limpaphayom,P., and Zhou, L 2007. The Organization for Economic Co-Operation and Development.
- Kouwenberg, R. (2006a). Does voluntary corporate governance code adoption increase firm value in emerging market? Evidence from Thailand. Retrieved February 17, 2012, from http://www.set.or.th/en/regulations/cg/files/CG_Research_Paper_DrRoy.pdf
- O'Byrne, F.S.,& Young, S.D. (2000). **EVA and Value-Based Management: A Practical Guide to Implement**. New York: McGraw-Hill.
- Pham, P., Suchard, J. and Zein, J. 2007. "Corporate Governance and Alternative Performance Measures: Evidence from Australian Firms." [Online]. Available
- Phornchanok Cumperayot, Tjeert Keijzer and Roy Kouwenberg.(2006), Linkages between Extreme Stock Market and Currency Returns, **Journal of International Money & Finance**, vol. 84, 973-987.
- Samontaray, D. P. (2010). Impact of corporate governance on the stock prices of the Nifty 50 broad index listed companies. **International Research Journal of Finance and Economics**. Issue 41, 7 - 18

โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี 2560 PERSONAL INCOME TAX STRUCTURE 2017

สุวรรณณี รุ่งจตุรงค์
อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: Suwannee.ru@spu.ac.th
กวินทิพย์ บุญสร้าง
นักตรวจสอบภาษีชำนาญการพิเศษ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4
E-mail: kawinthip.bo@rd.go.th

บทคัดย่อ

ภาษี คือ สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากรายการ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่ได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษีอากร หรืออีกนัยหนึ่งคือ เงินที่ได้จากเอกชนไปสู่อำนาจรัฐ โดยการเก็บภาษีมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ให้พอใช้กับค่าใช้จ่ายของรัฐบาล เพื่อกระจายรายได้ เพื่อควบคุมการบริโภคของประชาชน เพื่อชำระหนี้สินของรัฐบาล การปรับโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 ผู้มีเงินได้ที่เป็นบุคคลธรรมดาควรทราบและทำความเข้าใจ เพื่อที่จะได้สามารถเตรียมตัววางแผนภาษีตามโครงสร้างภาษีใหม่ การปรับปรุงโดยเพิ่มการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนในหลายรายการ ซึ่งจะช่วยให้คนที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเสียภาษีน้อยลงในปีภาษี 2560 ซึ่งมีสาระสำคัญได้ 3 ประการดังนี้ 1. ปรับปรุงค่าใช้จ่าย 2. ปรับปรุงค่าลดหย่อน 3. อัตราภาษีใหม่ ทั้งนี้การปรับเกณฑ์ภาษีดังกล่าวข้างต้นให้ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินในปีภาษี 2560 เป็นต้นไป

คำสำคัญ: ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, โครงสร้างภาษี

ABSTRACT

Tax is what the government collects from its people without direct compensation given to the taxpayers in return. In other words, tax is the money flows from private sector to the government to cover the expenditures, aiming for income distribution, controlling people's consumption, or repaying the government's debt. Taxpayers should study the new tax restructure 2017, which has the new tax rates, additional deductions and reductions. This will help them save the unnecessary tax burden for the income earned in the year 2017. The adjustment of the above mentioned tax threshold will make the collection of personal income tax more fair and in line with current economic situation.

KEYWORDS: Personal Income Tax, Tax Structure

1. บทนำ

เมื่อมีรายได้ย่อมต้องนำเงินได้มาเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้วยวิธีหักค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายให้ถือเป็นรายจ่ายและหักด้วยค่าลดหย่อนต่างๆ ยอดคงเหลือ คือ เงินได้สุทธิ นำเงินได้สุทธิไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ การปรับโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 เนื่องจากหลักการหักค่าใช้จ่าย การหักลดหย่อน การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้นั้นมีการบังคับใช้มาเป็นเวลานาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การปรับปรุงหลักการหักค่าใช้จ่าย การหักค่าลดหย่อน การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้ใหม่นี้จะทำให้ การเสียภาษีเงินได้พึงประเมินสำหรับบุคคลธรรมดาและอัตราภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดามีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้มีเงินได้มีความเข้าใจ และรับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ หรือผลประโยชน์ที่จะต้องเสียไปในการปรับโครงสร้างภาษีใหม่
2. ผู้มีเงินได้ทราบถึงหลักการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความเหมาะสมเป็นธรรมสอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน

3. เนื้อหาของพระราชบัญญัติที่มีการแก้ไข

1. ค่าใช้จ่าย

การหักค่าใช้จ่าย หมายถึง จำนวนเงินที่กฎหมายยอมให้หักออกจากเงินได้ตามเงื่อนไขมาตรา 42 ตรี มาตรา 42 ศรี มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 และมาตรา 46 ประกอบพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 11) และมาตรา 48 (4) ประกอบพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 165)

ความหมายของคำว่า “ค่าใช้จ่าย”¹ คือ รายจ่ายที่ต้องใช้หรือถือว่าได้ใช้ไปตามความจำเป็นและสมควรเพื่อหารายได้ของกิจการ ค่าใช้จ่ายที่ประมวลรัษฎากรยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมินแตกต่างกันตามแต่ว่าเงินได้พึงประเมินนั้นจะเป็นประเภทใด (ประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ตรี ถึงมาตรา 46) วิธีหักค่าใช้จ่ายตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้นั้น มี 2 วิธี

วิธีที่ 1 การหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา วิธีนี้กฎหมายกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายที่จะหักออกจากเงินได้พึงประเมินได้เป็นจำนวนแน่นอนตายตัว คิดเป็นร้อยละของเงินได้พึงประเมินแต่ละประเภทไม่ว่าค่าใช้จ่ายที่แท้จริงจะมีมากหรือน้อยกว่าที่กำหนดให้ ค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาเป็นค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนดยอมให้หักเป็นอัตราร้อยละของยอดเงินได้พึงประเมินทุกประเภทโดยผู้มีเงินได้ไม่ต้องแสดงหลักฐานการจ่ายค่าใช้จ่ายต่อเจ้าพนักงานประเมิน

วิธีที่ 2 การหักค่าใช้จ่ายจริงตามความจำเป็นและสมควร วิธีนี้เป็นการหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรตามที่จ่ายไปจริงในการหารายได้ การที่กฎหมายใช้คำว่า “จำเป็นและสมควร”² สำหรับรายจ่ายที่นำมาหัก

¹ จรัสศักดิ์ รอดจันทร์ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหลักการและทวิเคราะห์ พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 147

² ศาสตราจารย์ไพจิตร วิจารณ์ ชุมพร เสนอไชย สาโรช ทองประคำ คำอธิบายประมวลรัษฎากร เล่ม 1 พ.ศ. 2553 หน้า 1-139

เป็นค่าใช้จ่ายพึงแสดงให้เห็นเจตนาว่ารายจ่ายนั้นๆ จะต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับรายได้และเป็นกรณีจำเป็นที่จะต้องมียาจ่ายนั้นๆ ทั้งรายจ่ายนั้นต้องสมควรแก่การหารายได้ด้วย โดยผู้มีเงินได้ต้องสามารถแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปจริงตามจำนวนที่ได้เลือกหักไว้

สาระสำคัญของกฎหมายที่มีการแก้ไข

1.1 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ทวิ วรรคหนึ่ง

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ทวิ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เงินได้พึงประเมินตามความใน มาตรา 40 (1) และ (2) จากเดิมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้อัตราร้อยละ 40 แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000 บาท เป็น “หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้อัตราร้อยละ 50 แต่รวมกันต้องไม่เกิน 100,000 บาท”

1.2 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ตรี วรรคหนึ่ง

ประมวลรัษฎากรมาตรา 42 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เงินได้พึงประเมินตามความในมาตรา 40 (3) เฉพาะที่เป็นค่าแห่งกู้ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”³ โดยแก้ไขเพิ่มเติมการหักค่าใช้จ่ายสำหรับบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินที่ได้จากทรัพย์สินทางปัญญาจากเดิมให้หักค่าใช้จ่ายได้เฉพาะเงินได้ที่เป็นค่าแห่งลิขสิทธิ์ เป็นหักค่าใช้จ่ายได้ทั้งค่าแห่งกู้ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น และปรับปรุงอัตราการหักค่าใช้จ่ายจากเดิมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้อัตราร้อยละ 40 แต่ต้องไม่เกิน 60,000 บาท เป็นหักค่าใช้จ่ายได้ตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 634 พ.ศ. 2560 โดยกำหนดหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (3) แห่งประมวลรัษฎากร เฉพาะที่เป็นค่าแห่งกู้ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่นยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 50 แต่รวมกันต้องไม่เกิน 100,000 บาท เว้นแต่ผู้มีเงินได้จะแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีรายจ่ายมากกว่านั้น ก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตามหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้นปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็ให้ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์⁴

2) อัตราค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักตามพระราชกฤษฎีกานี้ ให้ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินประจำปีภาษี พ.ศ. 2560 ที่จะต้องยื่นรายการ ในปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป⁵

ข้อพิจารณา เงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (3) ได้แก่ ค่าแห่งกู้ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพันธกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (3) มักเรียกกันสั้นๆ ว่า “ค่าสิทธิ” แต่ประมวลรัษฎากรไม่ได้บัญญัติคำนิยามดังกล่าวว่าหมายถึงอะไร จึงอาจมีปัญหาในการตีความและอาจมีข้อโต้แย้งระหว่างกรมสรรพากรกับผู้เสียภาษีอากรอยู่บ่อยๆ เงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40 (3) นี้ แบ่งเป็น

³ พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 634 พ.ศ. 2560

⁴ มาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 634 พ.ศ. 2560

⁵ มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 634 พ.ศ. 2560

- ค่าแห่ง goodwill (Goodwill) หมายถึง ค่าความนิยมหรือมูลค่าของธุรกิจที่สูงเกินกว่ามูลค่าของทรัพย์สินที่ตราค่าได้ (Tangible Asset) ทั้งนี้ เนื่องจากชื่อเสียงของธุรกิจนั้นๆ หรือธุรกิจนั้นได้สิทธิพิเศษกว่าธุรกิจอื่นๆ ฯลฯ

- ค่าแห่งลิขสิทธิ์ (Copyright) หมายถึงค่าตอบแทนการขออนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ ซึ่งลิขสิทธิ์ นั้นหมายถึง สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกระทำการใดๆ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4) เช่น งานวรรณกรรม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นาฏกรรม ศิลปกรรม

- ค่าสิทธิ (Royalties) หมายถึง การจ่าย ไม่ว่าชนิดใดๆ ที่ได้รับเป็นค่าตอบแทนเพื่อการใช้ หรือสิทธิในการใช้ลิขสิทธิ์ (Copyright) ในงานวรรณกรรม ศิลปะหรืองานวิทยาศาสตร์ใดๆ รวมทั้งฟิล์มภาพยนตร์ และฟิล์มหรือเทปที่ใช้สำหรับการกระจายเสียงทางวิทยุหรือโทรทัศน์ สิทธิบัตร (Patent) เครื่องหมายการค้า (Trademark) แบบหรือหุ่นจำลอง (Design or model) แผนผัง (Plan) สูตรหรือกรรมวิธีลับ (Secret Formula or Process) หรือข้อมูล (Information) ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทางอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรือทางวิทยาศาสตร์

ค่าสิทธิเป็นเงินได้ประเภทหนึ่งที่เกิดเป็นดอกผลหรือค่าตอบแทนที่เกิดจากทรัพย์สินประเภทกองทุน (Capital) เช่นเดียวกับเงินปันผลและดอกเบี้ย และทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดค่าสิทธิส่วนใหญ่จะเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างหรือมองไม่เห็นหรือจับต้องไม่ได้ (intangible property) ซึ่งได้แก่ วิทยาการหรือองค์ความรู้ต่างๆ (Know-how) การได้รับหรือใช้องค์ความรู้ต่างๆ อาจอยู่ในรูป คำแนะนำ ชี้นำ คำปรึกษาข้อมูลความเห็นต่างๆ หรืออาจได้รับโดยการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ หรือใช้ภาษาบรรจงองค์ความรู้ต่างๆ เช่น ซอฟต์แวร์ เทป ฟิล์ม เป็นต้น⁷

- คำว่า “สิทธิอย่างอื่น” นั้น เมื่อเป็นคำที่บัญญัติต่อจากคำว่า “ลิขสิทธิ์” แสดงว่าเป็นคำที่มีความหมายทำนองเดียวกัน เมื่อลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) สิทธิอย่างอื่นจึงหมายถึง สิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาค่าสิทธิ (Royalty) ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (3) จึงหมายถึง ค่าตอบแทน การอนุญาตให้ใช้ทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ค่าตอบแทนการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า (Trademark) เครื่องหมาย บริการ (Trade service) แฟรนไชส์ (Franchise) ค่าวิทยาการ (Know-How) สูตรลับหรือกรรมวิธีลับ ในการผลิตสินค้าหรือสิ่งประดิษฐ์⁸

- เงินปี⁹ (Annuities) หมายถึง เงินที่ทาง ราชการจ่ายให้แก่พระบรมวงศานุวงศ์เป็นรายปี

- เงินได้มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม (Will) นิติกรรม (Juristic Act) อย่างอื่นหรือพิพากษาของศาล (Judgment of the Court)

2. ค่าลดหย่อน

ค่าลดหย่อน¹⁰ หมายถึง จำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดให้หักออกจากเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีตามสถานภาพของผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละบุคคล

⁶ วิทย์ ดันตยกุล และศาสตราจารย์เจริญ ธฤติมานนท์ กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร (ภาคประมวลรัษฎากร) หน้า 6-7

⁷ ธณณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสัดดี คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 439

⁸ ศาสตราจารย์พิเศษชัยสิทธิ์ ตรีธรรม คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร (พิมพ์ครั้งที่ 9) สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา หน้า 186

⁹ วิทย์ ดันตยกุล และศาสตราจารย์เจริญ ธฤติมานนท์ กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร (ภาคประมวลรัษฎากร) หน้า 6-7

¹⁰ ไพจิตร โรจนวณิชช์ ชุมพร เสนไสย สาโรช ทองประคำ คำอธิบายประมวลรัษฎากร เล่ม 1 พ.ศ. 2553 หน้า 1-168

บุคคลเมื่อมีเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (1) ถึง (8) เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ ประมวลรัษฎากรจึงกำหนดให้หักค่าลดหย่อน (Allowances Exemptions) ได้อีก ค่าลดหย่อนแตกต่างกับค่าใช้จ่ายในข้อที่ว่าค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนหรือเงินที่จ่ายไปเพื่อให้ได้ซึ่งเงินได้ แต่ค่าลดหย่อนเป็นตัวบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีทำให้เสียภาษีน้อยลงหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้ ยามใดที่รัฐบาลเห็นว่าประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจรายได้น้อยลงหรือรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น รัฐบาลก็อาจเสนอแก้ไขกฎหมายให้เพิ่มค่าลดหย่อนมากขึ้น เมื่อค่าลดหย่อนเพิ่มขึ้นเงินได้สุทธิที่จะนำไปคำนวณภาษีก็จะลดน้อยลง ภาษีที่จะต้องเสียก็ลดน้อยลงหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากค่าลดหย่อนจะเป็นตัวบรรเทาภาระภาษีแล้วยังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวของประชาชนกับเพื่อส่งเสริมความกตัญญู การศึกษาและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันของสังคม

ประมวลรัษฎากรมิได้กำหนดว่าบุคคลใดบ้างเป็นผู้มีสิทธิหักค่าลดหย่อน ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งมีเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 และมีจำนวนเงินถึงเกณฑ์ตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากร มาตรา 56 จึงเป็นผู้มีสิทธิหักค่าลดหย่อน

หากพิจารณาประเภทของค่าลดหย่อนตามประมวลรัษฎากรแล้ว อาจแบ่งค่าลดหย่อนออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ค่าลดหย่อนส่วนตัวและผู้อยู่ในอุปการะ และค่าลดหย่อนตามรายการ

สาระสำคัญของกฎหมายที่มีการแก้ไข

2.1 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (1) (ก) (ข) และ (ค)

แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนเงินที่ให้หักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับผู้มีเงินได้ หรือสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้และบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้มีเงินได้ หรือบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ หรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ โดยปรับเพิ่มจำนวนเงินที่ให้หักลดหย่อนได้และปรับปรุงหลักเกณฑ์การหักลดหย่อนสำหรับบุตร

ก. ปรับเพิ่มจำนวนเงินที่ให้หักลดหย่อนได้ ดังนี้

(1) ผู้มีเงินได้จาก 30,000 บาท เป็น 60,000 บาท

(2) สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 30,000 บาท เป็น 60,000 บาท

(3) บุตร

- บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้มีเงินได้ หรือบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้จากคนละ 15,000 บาท เป็นคนละ 30,000 บาท

- บุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ จากคนละ 15,000 บาท เป็นคนละ 30,000 บาท

ข. ปรับปรุงหลักเกณฑ์การหักลดหย่อน สำหรับบุตร ดังนี้

(1) การหักลดหย่อน

- กรณีที่ผู้มีเงินได้มีเฉพาะบุตรชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งรวมถึงบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ จากเดิมให้หักลดหย่อนได้คนละ 15,000 บาท แต่จำกัดจำนวน ต้องไม่เกิน 3 คน เป็นคนละ 30,000 บาท โดย ไม่จำกัดจำนวน

- กรณีที่ผู้มีเงินได้มีเฉพาะบุตรบุญธรรม จากเดิมให้หักลดหย่อนได้คนละ 15,000 บาท เป็นคนละ 30,000 แต่รวมกับบุตรตามข้อ 1.1 แล้วต้องไม่เกิน 3 คน

- กรณีที่ผู้มีเงินได้มีทั้งบุตรชอบด้วยกฎหมายและบุตรบุญธรรม จากเดิมให้หักจากบุตรชอบด้วยกฎหมายก่อน หากมีบุตรชอบด้วยกฎหมายเกิน 3 คนแล้วจะนำบุตรบุญธรรมมาหักไม่ได้ ถ้ามีบุตรชอบด้วยกฎหมายไม่ถึง 3 คนให้นำบุตรบุญธรรมมาหักได้ แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกิน 3 คน เป็นให้หักจากบุตรชอบด้วยกฎหมายก่อนไม่จำกัดจำนวน หากหักจากบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้วไม่ถึง 3 คน ให้หักจากบุตรบุญธรรมได้อีก แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกิน 3 คน

(2) การนับจำนวนบุตร ให้นับเฉพาะบุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุด และให้นับรวมบุตรที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการหักลดหย่อนด้วย

(3) คุณสมบัติของบุตร

- มีอายุไม่เกิน 25 ปี และยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษาหรือเป็นผู้เยาว์ หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู

(4) เงื่อนไขการหักลดหย่อน ในกรณีบุตรที่จะหักลดหย่อนได้ต้องไม่มีเงินได้พึงประเมินซึ่งเป็นเงินได้ที่ไม่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร จากเดิมมิให้ลดหย่อนสำหรับบุตรซึ่งมีเงินได้ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 15,000 บาท เป็นเกิน 30,000 บาท

(5) ให้หักลดหย่อนสำหรับบุตรได้ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะหักได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่

(6) กรณีบุตรบุญธรรม ให้หักลดหย่อนในฐานะบุตรบุญธรรมได้เพียงฐานะเดียว

2.2 ยกเลิกประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (1) (ก)

ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการหักลดหย่อนเพื่อการศึกษาของบุตรได้เพิ่มอีก คนละ 2,000 บาท ในกรณีผู้มีเงินได้ ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนตามเงื่อนไขในมาตรา 47 (1) (ก) และบุตรยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของทางราชการสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์

2.3 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (2)

แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนเงินที่ให้หักลดหย่อนในกรณีสามีหรือภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ จากเดิมให้ผู้มีเงินได้หักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้ และหักลดหย่อนสำหรับสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้รวมกันได้ 60,000 บาท เป็น 120,000 บาท

2.4 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (3)

แก้ไขเพิ่มเติมการหักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้ที่มิได้อยู่ในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับการยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการหักลดหย่อนเพื่อการศึกษาของบุตรเพิ่มอีกคนละ 2,000 บาท เป็นให้ผู้มีเงินได้ที่มิได้อยู่ในประเทศไทยหักลดหย่อนสำหรับกรณีสามีหรือภริยาได้เฉพาะสามีหรือภริยาและบุตรที่อยู่ในประเทศไทย

2.5 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (5) และ (6)

แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนเงินให้หักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้ที่เป็นกองมรดก และผู้มีเงินได้ที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชติบุคคล ซึ่งเป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในประเทศไทย จากเดิมให้ผู้มีเงินได้ที่เป็นกองมรดกหักลดหย่อนได้ 30,000 บาท เป็น 60,000 บาท และผู้มีเงินได้ที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชติบุคคลให้หักลดหย่อนได้ตามกรณีการหักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้

เฉพาะผู้มีเงินได้ที่เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในประเทศไทย จากเดิมให้หักรวมกันได้แต่ต้องไม่เกิน 60,000 บาท เป็นไม่เกิน 120,000 บาท

3. จำนวนเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้

แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยปรับเพิ่มจำนวนเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีจากเดิมผู้มีเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป เป็นตั้งแต่ 120,000 บาท ขึ้นไป เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายและหักลดหย่อนแล้วให้เสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาขึ้น กฎหมายกำหนดวิธีคำนวณไว้ 2 วิธี ดังนี้

1. เงินได้พึงประเมินที่ได้รับในระหว่างปีภาษี เมื่อผู้มีเงินได้ได้หักค่าใช้จ่ายตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 47 หรือมาตรา 57 เบื้องแล้ว เหลือเท่าใดเป็นเงินได้สุทธิต้องเสียภาษีในอัตราที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีเงินได้ตามมาตรา 48 (1)

2. สำหรับผู้มีเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 120,000 บาทขึ้นไป (เดิม 60,000 บาทขึ้นไป) ตามมาตรา 48 (2) กำหนดให้ผู้มีเงินได้ต้องคำนวณภาษีตามมาตรา 48 (1) เทียบกับร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมินที่ได้รับมาในระหว่างปีภาษีและให้ผู้มีเงินได้เสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน ทั้งนี้ ตาม มาตรา 48 (2) การนับจำนวนเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 48 (2) ไม่รวมถึงเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1)

4. จำนวนเงินได้พึงประเมินที่ผู้มีเงินได้ ต้องยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมิน

ประมวลรัษฎากรมาตรา 56 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า“ให้บุคคลทุกคน เว้นแต่ผู้เยาว์ หรือผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งข้อความอื่นๆ ภายในเดือนมีนาคมทุกๆ ปี ตามแบบที่อธิบดีกำหนดต่อเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งถ้าบุคคลนั้น

(1) ไม่มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึง ประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 60,000 บาท

(2) ไม่มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึง ประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40 (1) ประเภทเดียวเกิน 120,000 บาท

(3) มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึง ประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 120,000 บาท หรือ

(4) มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมิน ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40 (1) ประเภทเดียวเกิน 220,000 บาท”

ผู้มีเงินได้พึงประเมิน หมายถึง ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีภาษีซึ่งจะมีหน้าที่ต้องยื่นแบบฯ ก่อเมื่อมีเงินได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมาตรา 56 วรรคหนึ่งแห่งประมวลรัษฎากรบัญญัติให้บุคคลทุกคน เว้นแต่ผู้เยาว์ หรือคนที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งข้อความอื่นๆ ภายในเดือนมีนาคมของทุกปีตามแบบที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด หากผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินนั้นเป็นผู้เยาว์หรือคนที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ มาตรา 57 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ของผู้มีเงินได้แล้วแต่กรณี ที่จะยื่นแบบแสดงรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินและเป็นตัวแทนในการชำระภาษี เมื่อยื่นรายการแล้วหากมีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จะต้องเสียก็ต้องชำระพร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการตามมาตรา 57 จัตวา จึงเห็นได้ว่าบุคคลธรรมดาทุกคนที่มีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้มีหน้าที่

เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยกฎหมายกำหนดให้ยื่นแบบแสดงรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับนั้น ส่วนกรณีที่มีเงินได้เป็นผู้ที่บกพร่องเรื่องความสามารถประมวลรัษฎากรก็กำหนดผู้ที่มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการแทนไว้

ข้อสังเกต

1. จำนวนเงินได้พึงประเมินที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการยื่นรายการนั้นต้องได้รับมาแล้วในปีภาษี เพราะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้เกณฑ์เงินสดในการเสียภาษี

2. หน้าที่ยื่นรายการเกิดขึ้นต่อเมื่อมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ หากไม่ถึงเกณฑ์ก็ไม่มีหน้าที่ต้องยื่นรายการแต่อย่างใด กรณีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่จะต้องยื่นรายการ แต่คำนวณแล้วไม่มีภาษีต้องชำระก็ยังมีหน้าที่ยื่นรายการ

5. อัตราภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา

แก้ไขเพิ่มเติมบัญชีอัตราภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา

ความใน (1) สำหรับบุคคลธรรมดาแห่งบัญชีอัตราภาษีเงินได้ ทำยหมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดไว้ว่า

อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา			
เงินได้สุทธิปัจจุบัน	อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาปัจจุบัน	เงินได้สุทธิปรับปรุงใหม่ ปีภาษี 2560	อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาปรับปรุงใหม่ปีภาษี 2560
0-150,000 บาท	ได้รับยกเว้น	0-150,000 บาท	ได้รับยกเว้น
150,001-300,000 บาท	5%	150,001-300,000 บาท	5%
300,001-500,000 บาท	10%	300,001-500,000 บาท	10%
500,001-750,000 บาท	15%	500,001-750,000 บาท	15%
750,001-1,000,000 บาท	20%	750,001-1,000,000 บาท	20%
1,000,001-2,000,000 บาท	25%	1,000,001-2,000,000 บาท	25%
2,000,001-4,000,000 บาท	30%	2,000,001-5,000,000 บาท	30%
4,000,001 บาทขึ้นไป	35%	5,000,001 บาทขึ้นไป	35%

สาระสำคัญที่แก้ไข แก้ไขเพิ่มเติมบัญชีอัตราภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดาโดยปรับเพิ่มจำนวนเงินได้สุทธิ กำหนดช่วงเงินได้สุทธิให้มีช่วงห่างของจำนวนต่ำสุดและสูงสุดลดลง และกำหนดอัตราภาษีในแต่ละช่วงเงินได้สุทธิลดลง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะการณปัจจุบัน

4. ข้อดีของพระราชบัญญัติฯ

ในปัจจุบันประเทศไทยจัดเก็บภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาตามอัตราภาษีก้าวหน้าซึ่งเป็นอัตราภาษีที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดของฐานภาษีหรือรายได้ ทั้งนี้ การปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาที่มีข้อดีดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนจำนวนเงินที่ให้หักค่าใช้จ่ายและหักลดหย่อนสำหรับรายการต่างๆ ได้มากขึ้น ทำให้ผู้มีเงินได้พึงประเมินที่จะต้องเสียภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้พึงประเมินประจำปีภาษี พ.ศ. 2560 ที่จะต้องยื่นรายการในปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป เสียภาษีจำนวนน้อยลงหรืออาจไม่ต้องเสียภาษีเลยหากมีรายได้ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องเสียภาษี

2. การแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่าย การหักลดหย่อน การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องยื่นแบบรายการภาษีและบัญชี อัตราภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาจะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้นุคคลธรรมดามีความเหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน

3. การกำหนดให้สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ทั้งค่าแห่งภูมิลำเนา ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่นเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

4. การกำหนดให้ออกพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดอัตราการหักค่าใช้จ่ายสำหรับค่าแห่งภูมิลำเนา ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่นได้ในภายหลังจะทำให้การกำหนดอัตราการหักค่าใช้จ่ายสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์ในอนาคต

5. การที่ผู้มีเงินได้พึงประเมินเสียภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาจำนวนน้อยลงหรืออาจไม่ต้องเสียภาษีเลยหากมีรายได้ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องเสียภาษีอาจทำให้ผู้มีเงินได้พึงประเมินมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้ต่อไป

นอกจากที่ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาใหม่ในส่วนพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ยังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมินในการคำนวณภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (7) และ (8) แห่งประมวลรัษฎากรอีกด้วย อันเป็นผลทำให้ผู้มีเงินได้ต้องจัดทำบัญชีประกอบการหักค่าใช้จ่ายดังกล่าวเพื่อแสดงผลประกอบการที่แท้จริง ซึ่งการแก้ไขเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 629) พ.ศ. 2560

5. บทสรุปโครงสร้างภาษีใหม่

การแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่าย การหักลดหย่อน การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้ พึงประเมินที่ได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว สำหรับบุคคลธรรมดาและบัญชีอัตราภาษีเงินได้นุคคลธรรมดาจะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้นุคคลธรรมดามีความเหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน และเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป: จาก สรรพากรสาสน์ ปีที่ 64 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

6. ข้อเสนอแนะ

การแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่าย การหักลดหย่อน การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้ พึงประเมินที่ได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว สำหรับบุคคลธรรมดาและบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน และเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. 2560. หนังสือที่ กค 0706/10135 ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2549 สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม

2560 จาก <http://www.rd.go.th/publish/33474.0.html>

กรมสรรพากร. 2560. พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๖๔๓).

จิรศักดิ์ รอดจันทร์. 2555. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหลักการและบทวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. 2558. คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่ 9. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ธณภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสถิต. 2555. คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ไพจิตร โรจนวานิช, ชุมพร แสนไสย, สาโรช ทองประคำ. 2553. คำอธิบายประมวลรัษฎากร เล่ม 1 ภาษีสรรพากร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด

วิทย์ ดันตยกุล, เจริญ ธฤติमानนท์. 2554. กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร (ภาคประมวลรัษฎากร). พิมพ์ครั้งที่ 5 สำนักพิมพ์บริษัท ชวนพิมพ์ 50 จำกัด.

**ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไร
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
THE EFFECTS OF THE MANAGEMENT EFFICIENCY TO
QUALITY OF EARNINGS OF THE LISTED COMPANY
ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND**

**พรรณทิพย์ อย่างกลั่น
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: Phanthip.ya@spu.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มุ่งเน้นศึกษาถึงผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งวัดจากอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วย อัตรากำไรกำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตรากำไรจากการดำเนินงาน ต่อคุณภาพกำไร โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นข้อมูลทูลุขภูมิของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2558 จำนวนทั้งสิ้น 100 บริษัท โดยเมื่อมีการเก็บข้อมูลแล้วพบว่ามึบางบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงทำให้มีบริษัทที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำนวน 67 บริษัท และมีข้อมูลจำนวน 335 ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis : MRA)

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานที่วัดจากความสามารถในการทำกำไร ซึ่งประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลกระทบทางบวกต่อคุณภาพกำไร ในขณะที่ประสิทธิภาพการบริหารงานที่วัดจากความสามารถในการทำกำไร ซึ่งประกอบด้วยอัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิและอัตรากำไรจากการดำเนินงานไม่มีผลกระทบทางบวกต่อคุณภาพกำไร ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: คุณภาพกำไร ประสิทธิภาพการบริหารงาน ความสามารถในการทำกำไร

ABSTRACT

The research of The Effects of the Management Efficiency to Quality of Earnings of The Listed Company on the Stock Exchange of Thailand was studied by focusing to the effect of the management efficiency of earnings of the listed company On the stock exchange of Thailand which measured by the Profitability ratios; that consisted of a Gross profit ratio, Net profit ratio, Return on Assets ratio, Return on

Equities ratio, and Profit from Operating ratio-to a quality of earnings. The data of studying was based on a secondary data that consist of annual report, financial statement, and financial statement disclosures of the listed company of the Security Exchange of Thailand (or SET) and collected from SET-SMART data-based on SET between 2554 to 2558 of B.E. for 100 companies. After a data collection, found that, some companies had incomplete data which made a total company for this studying was only 67 companies for 335 data. The statistic to this studying was a Multiple Regression Analysis: MRA.

The research result was the Management Efficiency which measured from the Profitability that consisted of a Return on Assets ratio, and Return on Equities ratio was effecting positively to the quality of earnings while the Management Efficiency which measured from the Profitability that consisted of a Gross profit ratio, Net Profit ratio, and a Profit from Operating ratio was not effecting positively to the quality of earnings with statistic significantly at 0.05.

KEYWORDS: Quality of earnings, Operating efficiency, Profitability ratios.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันมีการลงทุนในหลากหลายรูปแบบ แต่การลงทุนที่นิยมกันมากคือการลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ผลตอบแทนที่ค่อนข้างคุ้มค่า เช่น การลงทุนในหุ้นสามัญ ที่มีการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การลงทุนในหุ้นสามัญมีผลตอบแทนจากเงินปันผลและผลกำไรจากการถือครองในกรณีที่ราคาหุ้นสูงขึ้นและผู้ลงทุนนำหุ้นดังกล่าวออกจำหน่าย จะทำให้ได้รับกำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุนด้วย ในการลงทุนในหลักทรัพย์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่นักลงทุนจะต้องทำการวิเคราะห์หลักทรัพย์ของบริษัทก่อน โดยการวิเคราะห์หลักทรัพย์มีปัจจัยพื้นฐาน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) ในการวิเคราะห์ซึ่งประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เศรษฐกิจ 2) การวิเคราะห์อุตสาหกรรม และ 3) การวิเคราะห์บริษัท โดยจะเน้นการวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพ เช่น ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของผู้บริหาร ความสามารถในการผลิต การตลาด การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งจะวิเคราะห์รายการทางการเงินทั้งในอดีตและปัจจุบันของบริษัท(ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) ซึ่งแหล่งข้อมูลเชิงปริมาณจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุนเนื่องจากสามารถนำมาใช้วัดผลค่าตอบแทนจากการลงทุนในเชิงรูปธรรมได้อย่างชัดเจน ในการวิเคราะห์งบการเงินของบริษัทจดทะเบียนเป็นเทคนิคการวิเคราะห์เชิงปริมาณของบริษัทจดทะเบียน เพื่อการตัดสินใจของนักลงทุนโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินที่ผ่านมาและงบการเงินปัจจุบัน เพื่อจะนำมากำหนดตัวแปรต่าง ๆ อาทิ กำไรและเงินปันผลในอนาคต ราคาของหลักทรัพย์ในอนาคต เป็นต้น

การวิเคราะห์ที่สำคัญและสัมพันธ์ที่ช่วยในการศึกษา ได้แก่การวิเคราะห์งบการเงิน การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และการประเมินราคาหลักทรัพย์ การวิเคราะห์งบการเงินในเชิงปริมาณ จึงเป็นเครื่องมือวัดว่าอนาคตของธุรกิจนั้นควรเป็นในลักษณะใดโดยผู้วิเคราะห์นำเอาข้อมูลต่าง ๆ ในงบการเงินมาคำนวณหาสัดส่วนและนำสัดส่วนมาเปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลา และเปรียบเทียบกับธุรกิจในอนาคตเหมือนกัน จากนั้น

จึงตีความเพื่อหาคำตอบต่างๆที่ต้องการ อาทิ สาเหตุที่ธุรกิจต้องใช้เงินทุนเพิ่ม แหล่งที่มาของเงินทุน แหล่งการใช้ไปของเงินทุน เป็นต้น การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเป็นเสมือนเครื่องมือในการวางแผน การจัดการ และการควบคุมทางด้านการบัญชีและการเงินได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์ จะพิจารณาจากการคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงิน (Ratio analysis) ใน 5 ประเภท ได้แก่ อัตราส่วนแสดงถึงการวัดสภาพคล่อง (Liquidity ratios) อัตราส่วนแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Activity ratios) อัตราส่วนแสดงถึงการวัดสภาพหนี้สิน (Leverage ratios) อัตราส่วนแสดงถึงการวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability ratios) และอัตราส่วนแสดงมูลค่าทางการตลาด (Market value ratios) การวิเคราะห์งบการเงิน ถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์หลักทรัพย์ (เฉลิมขวัญ คุรุบุญวงศ์, 2551)

นอกจากผลตอบแทนจากการลงทุนแล้ว ถ้าไรถือเป็นข้อมูลทางการเงินที่มีความสำคัญในรายงานทางการเงิน และเป็นสิ่งที่ผู้บริหารคำนึงถึงเป็นอันดับแรกๆ เนื่องจากนักลงทุนต้องการเป้าหมายอย่างง่ายในการประเมินผลการดำเนินงานของบริษัท งานวิจัยในอดีตจำนวนหนึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทจะได้รับผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจเมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายกำไรได้อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ตลาดจะให้รางวัลกับบริษัทที่สามารถรักษาความต่อเนื่องของการบรรลุเป้าหมายกำไรและการเพิ่มขึ้นของผลกำไร สะท้อนได้จากระดับผลตอบแทนของการลงทุนในหุ้นที่สูงกว่าปกติ ในทางกลับกันเมื่อใดที่บริษัทไม่สามารถรักษาแบบแผนดังกล่าวไว้ได้แล้วจะส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากมุมมองของนักลงทุนที่มีต่อบริษัทในระยะยาวเปลี่ยนแปลงไป และปรับมุมมองจากเดิมที่เป็นบวกกลายเป็นลดลงในทันที ทั้งยังสะท้อนภาพของผลการดำเนินงานของบริษัทในอนาคตที่ไม่พึงประสงค์อีกด้วย (Barth, et al., 1999; Skinner, et al., 2002; และ Myers, et al., 2007)

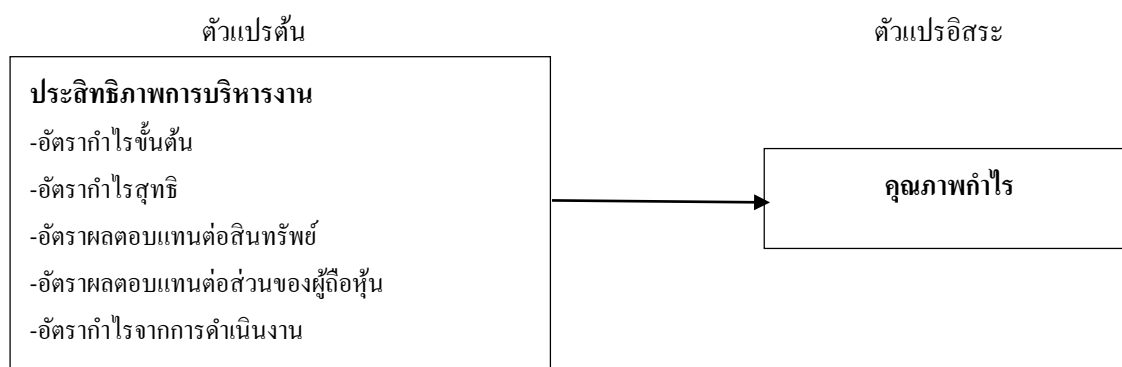
การที่นักลงทุนใช้ผลกำไรเป็นจุดอ้างอิงอย่างง่ายต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจและให้มูลค่าส่วนเพิ่มกับบริษัทที่สามารถรายงานผลกำไรได้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงเป็นมูลเหตุสำคัญต่อผู้บริหารในการรายงานผลกำไรให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือเป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุนไม่ว่าจะเป็นการรายงานผลกำไรที่เป็นบวก การรายงานผลกำไรที่แสดงถึงแนวโน้มที่ดีขึ้น หรือการรายงานผลกำไรที่เป็นไปตามหรือเกินกว่าที่นักลงทุนคาดการณ์ (สมชาย สุภัทรกุล, 2548) ในอดีตที่ผ่านมาหลายบริษัทที่มีการตกแต่งบัญชีขึ้น เพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่ไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงของกิจการ จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ทำให้งบการเงินถูกกล่าวหาว่าขาดความน่าเชื่อถือ และขาดความมีคุณภาพของงบการเงิน แต่ในอีกมุมหนึ่ง การที่ผู้ลงทุนมองแต่ผลกำไรของกิจการโดยไม่เข้าใจพื้นฐานทางบัญชี ก็อาจส่งผลกระทบต่อตัดสินในของผู้ใช้งบการเงินด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารกับคุณภาพกำไร โดยศึกษาเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงได้นำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET100) ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากงบการเงินประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558 เพื่อใช้หาประสิทธิภาพในการบริหารงาน ซึ่งวัดจากความสามารถในการทำกำไรต่อคุณภาพกำไร

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) สาเหตุที่เลือกประชากรกลุ่มนี้เนื่องจากเป็นดัชนีราคาหุ้นที่แสดงระดับและความเคลื่อนไหวของราคาหุ้นสามัญ 100 ตัว ที่มีมูลค่าตามราคาตลาดสูง มีการซื้อขายที่มีสภาพคล่องสูงและมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายย่อยผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม รวมทั้งหมด 100 บริษัท จำนวน 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 – 2558

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ประสิทธิภาพการบริหารที่วัดจากความสามารถในการทำกำไรของกิจการ ซึ่งประกอบด้วย อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตรากำไรจากการดำเนินงาน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ คุณภาพกำไร (EQ)

คุณภาพกำไร ซึ่งคำนวณจากแนวคิดของ Sloan et al. ด้วยวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ (Total net operation accruals : NOA) หรือคำนวณจากความแตกต่างระหว่างกำไรก่อนรายการพิเศษกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากงบการเงินประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558 จากเว็บไซต์ www.setsmart.com เพื่อใช้หาประสิทธิภาพในการบริหารงาน ซึ่งวัดจากความสามารถในการทำกำไรต่อคุณภาพกำไร

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย รายงานประจำปี งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2558 จำนวนทั้งสิ้น 100 บริษัท โดยเมื่อมีการเก็บข้อมูลแล้วพบว่า มีบางบริษัทที่มีข้อมูลของตัวแปรไม่ครบถ้วน จึงทำให้มีบริษัทที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 67 บริษัท และมีข้อมูลจำนวน 335 ข้อมูล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจะทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแจกแจงหรืออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั่วไป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เมื่อได้ตัวแปรแล้วจะนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis : MRA) เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ซึ่งจะเป็นไปตามสมมติฐานเมื่อระดับนัยสำคัญที่ได้มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05

5. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรจากการดำเนินงาน และคุณภาพกำไร ในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา แสดงในตารางที่ 1 สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

อัตรากำไรขั้นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.24 และค่าต่ำสุดเท่ากับ -28.85 และค่าสูงสุดเท่ากับ 100.00 แสดงถึงความสามารถของบริษัทในการทำกำไรต่อยอดขาย ซึ่งบางบริษัทมีผลขาดทุนจากกำไรขั้นต้นและบางบริษัทมีกำไรขั้นต้นเป็นจำนวนที่สูงเท่ากับยอดขาย

อัตรากำไรสุทธิ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.90 และค่าต่ำสุดเท่ากับ -62.32 และค่าสูงสุดเท่ากับ 63.14 แสดงถึงผลการดำเนินงานของบริษัทต่อยอดขาย ซึ่งบางบริษัทมีผลขาดทุนสุทธิและบางบริษัทมีกำไรสุทธिक่อนข้างสูง

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.69 และค่าต่ำสุดเท่ากับ -29.30 และค่าสูงสุดเท่ากับ 62.74 แสดงถึง ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัทที่มีอยู่ให้ได้ผลตอบแทน ซึ่งบางบริษัทมีผลขาดทุนและบางบริษัทมีผลกำไร

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.79 และค่าต่ำสุดเท่ากับ -104.00 และค่าสูงสุดเท่ากับ 113.16 แสดงถึง ผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นสามัญควรได้รับจากการนำเงินมาลงทุนในกิจการ ซึ่งบางบริษัทมีผลขาดทุนมากและบางบริษัทมีผลกำไรมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น

อัตรากำไรจากการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.17 และค่าต่ำสุดเท่ากับ -66.31 และค่าสูงสุดเท่ากับ 221.71 แสดงถึง ผลกำไรจากการดำเนินงานต่อยอดขาย ซึ่งบางบริษัทมีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน และบางบริษัทมีผลกำไรจากการดำเนินงานที่สูงมาก

คุณภาพกำไร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.52 และค่าต่ำสุดเท่ากับ -14.21 และค่าสูงสุดเท่ากับ 191.90 แสดงถึง กำไรที่มีรายการคงค้างต่ำและมีความใกล้เคียงกับกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน โดยวัดด้วยวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิหรือคำนวณจากความแตกต่างระหว่างกำไรก่อนรายการพิเศษกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ซึ่งพบว่าบางสุทธิบริษัทมีกำไรก่อนรายการพิเศษน้อยกว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานแสดงว่า บริษัทได้มีการแสดงกำไรตามเกณฑ์คงค้างที่มีความระมัดระวังมาก ซึ่งแสดงว่าบริษัทมีคุณภาพกำไรสูง และบางบริษัทมีกำไรก่อนรายการพิเศษมากกว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานแสดงว่าบริษัทได้มีการแสดงกำไรตามเกณฑ์คงค้างที่มีความระมัดระวังน้อย ซึ่งแสดงว่าบริษัทมีคุณภาพกำไรต่ำ

ตารางที่ 1 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตรากำไรขั้นต้น (GPM)	-28.85	100.00	29.24	19.018
อัตรากำไรสุทธิ (NPM)	-62.32	63.14	11.90	13.95
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	-29.30	62.74	11.69	10.27
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	-104.00	113.16	17.79	19.69
อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (OPM)	-66.31	221.71	22.17	29.12
คุณภาพกำไร (EQ)	-14.21	191.90	9.52	22.94

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

เป็นสถิติที่ใช้เพื่อการศึกษาผลกระทบของตัวแปรต้นและตัวแปรอิสระ ซึ่งการทดสอบค่าทางสถิติเมื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาสรุปและนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยหาค่าสัมพัทธ์ทางสถิติ

การทดสอบผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตรากำไรจากการดำเนินงาน

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพกำไร (EQ)

การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) จะเริ่มด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยใช้หน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นวิธีการทดสอบสถิติระหว่างตัวแปร ในกรณีที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว และตัวแปรตาม 1 เพื่อให้ได้คำตอบจากการทดสอบตามสมมติฐาน ผลจากการทดสอบจากตารางที่ 3 ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.35 แสดงว่าประสิทธิภาพการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยอัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตรากำไรจากการดำเนินงาน สามารถอธิบายผลกระทบต่อคุณภาพกำไรได้ร้อยละ 35 ส่วนอีกร้อยละ 65 เกิดจากผลกระทบอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณา สำหรับการทดสอบสมมติฐานสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อัตรากำไรขั้นต้นมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อัตรากำไรขั้นต้นไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.611 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 2 อัตรากำไรสุทธิมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อัตรากำไรสุทธิไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.213 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 3 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีผลกระทบทางบวกต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.016 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 4 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลกระทบทางบวกต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.044 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 5 อัตรากำไรจากการดำเนินงานมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อัตรากำไรจากการดำเนินงานไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.400 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประสิทธิภาพการบริหารงาน	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
(Constant)		1.756	.080
อัตรากำไรขั้นต้น (GPM)	.003	.509	.611
อัตรากำไรสุทธิ (NPM)	.166	1.247	.213
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	.147	1.393	.016*
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	.082	.773	.044*
อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (OPM)	.095	.842	.400

N = 335, R² = 0.35, F = 2.36, Sig. = 0.04

6. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานที่วัดจากความสามารถในการทำกำไร ซึ่งประกอบด้วยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลกระทบทางบวกต่อคุณภาพกำไรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณี ศรีธราพิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงปี พ.ศ.2544-2548 ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงปีการศึกษาที่ธนาคารที่มีอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมมีจำนวนร้อยละ 50 อัตราส่วนวัดผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์รวมสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมมีจำนวนร้อยละ 50 และอัตราส่วนกระแสเงินสดต่อรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมมีจำนวนร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่า คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริมา แก้วเกิด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรที่มีต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยปัจจัยด้านคุณภาพกำไรประกอบด้วย QOE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานประกอบด้วย ROI และ ROE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์โดยปัจจัยด้านคุณภาพกำไรประกอบด้วย PE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Peter R. Demerjian, Baruch Lew, Melissa F. Lewis and Sarah E. McVay. (2013) ได้ศึกษาเรื่องความสามารถการบริหารจัดการกับคุณภาพกำไร ผลการศึกษาพบว่าความสามารถของผู้บริหารมีผลกระทบต่อคุณภาพในการตัดสินใจและการประมาณการที่ใช้ในการคำนวณกำไร ซึ่งอาจเป็นผลมาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการทำกำไรที่เกิดจากการลงทุนในสินทรัพย์และการลงทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งกิจการมีความสามารถในการลงทุนเหล่านี้ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรในทางบวกคือส่งผลให้คุณภาพกำไรดีไปด้วย

ในขณะที่ประสิทธิภาพการบริหารงานที่วัดจากความสามารถในการทำกำไร ซึ่งประกอบด้วยอัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิและอัตรากำไรจากการดำเนินงานไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิญญู ภูมิพานิช (2553) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางด้านคุณภาพของกำไรที่มีผลต่อการวัดผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้างของบริษัทที่จัดอยู่ในกลุ่ม SET50 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยรวมทั้งการหาความสัมพันธ์ของทั้งสองปัจจัย วิธีการศึกษาจัดทำโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านคุณภาพกำไรและการวัดผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้าง รวมทั้งการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้งสอง ผลการศึกษพบว่า ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนด้านคุณภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรจะมีค่าเฉลี่ยของผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้างสูงสุด ส่วนแนวโน้มค่าเฉลี่ยปัจจัยด้านคุณภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์จะมีการเพิ่มขึ้นมากที่สุดและกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรจะมีแนวโน้มลดลงมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้างและ

สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณ เชื้อเมืองพาน, จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์, อมรา ศิริวัฒน์ และภาสวรรณ สุนทรารักษ์ (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพในการดำเนินงานและนโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไร ผลการศึกษาพบว่า การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและนโยบายทางการเงิน ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างและการเติบโตของยอดขาย กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hong Steen. (2016). ศึกษาประสิทธิภาพขององค์กรและคุณภาพกำไร : การตรวจสอบเชิงปริมาณของผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กรที่เกี่ยวกับคุณภาพกำไร เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการดำเนินงานของกิจการกับคุณภาพกำไร ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเกิดจากอัตรากำไรขั้นต้น เป็นอัตราส่วนที่วัดกำไรขั้นต้นซึ่งเกิดจากรายได้หักต้นทุนขาย อัตราส่วนกำไรสุทธิเป็นการวัดความสามารถในการทำกำไรเกี่ยวกับกำไรสุทธิซึ่งเป็นกำไรสุทธิที่หักค่าใช้จ่ายทุกอย่างออกหมดแล้วและอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานเป็นการวัดความสามารถในการทำกำไรเกี่ยวกับรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมดแล้ว ซึ่งในส่วนของค่าใช้จ่ายนั้นได้รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสดและค่าใช้จ่ายที่เกิดจากเกณฑ์คงค้าง ซึ่งอาจทำให้ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร เพราะคุณภาพกำไรนั้นวัดจากความแตกต่างระหว่างกำไรก่อนรายการพิเศษและกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ซึ่งมีความขัดแย้งกันระหว่างประสิทธิภาพการบริหารงานและคุณภาพกำไร

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานและคุณภาพกำไรของบริษัทที่จะลงทุนได้ และการวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิเท่านั้น ซึ่งในการวัดคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้นอาจต้องมีการคำนึงถึงข้อมูลส่วนอื่นด้วย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างผู้ถือหุ้น ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ หรือนโยบายทางการเงินที่กิจการนำมาใช้

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปนั้น การวิเคราะห์คุณภาพกำไรควรมีหลาย ๆ วิธีมาเปรียบเทียบกัน และในส่วนของประสิทธิภาพการบริหารงานอาจมีตัวแปรอื่น ๆ ที่เข้ามาช่วยวัดได้อีก เช่น อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจัดการหนี้สิน หรืออัตราส่วนแสดงมูลค่าตลาด และในส่วนของประสิทธิภาพการบริหารงาน อาจใช้ตัวแปรอื่น เช่น มูลค่าขององค์กร การกำกับดูแลกิจการ หรือมูลค่าเพิ่มทางการตลาด เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ความสำเร็จในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรา ศิริวัฒน์ และดร.ภาสวรรณ สุนทรารักษ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ความรู้ คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง รวมทั้งการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงงานวิจัยโดยตลอดจนเสร็จสมบูรณ์

9. เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมขวัญ คุรุบุญยงค์. 2551. วิเคราะห์ เจาะลึก อัตราส่วนทางการเงิน. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2558. การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน. (online).
http://www.set.or.th/education/th/begin/stock_content04.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2558.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2559. SET50 & SET100 INDEX CONSTITUENTS. (online).
https://www.set.or.th/th/market/files/constituents/SET50_100_H2_2016.pdf สืบค้นวันที่ 3 ตุลาคม 2559
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. 2545. คุณรู้จัก Creative Accounting และคุณภาพกำไรแล้วหรือยัง?. กรุงเทพฯ : ไอโอเน็ตอินเตอร์เทรค รีซอสเซส.
- วิษณุ ภูมิพานิช. 2553. “ปัจจัยทางด้านคุณภาพของกำไรที่มีผลต่อการวัดผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์งบค้าง”.
วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์ 4, 2 : หน้า 75-92.
- ศิริมา แก้วเกิด. 2557. “การวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สมชาย สุภัทรกุล. 2548. เป้าหมายกำไร การตกแต่งกำไร และแนวโน้มความคาดหวัง. TBS on Accounting Paradigm for Business Management - กระบวนทัศน์วิชาชีพบัญชีเพื่อการบริหารธุรกิจ. เดือนมกราคม 2548 หน้า 87-94.
- สมชาย สุภัทรกุล. 2548. แรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไร. TBS Series on Corporate Governance – การกำกับดูแลกิจการที่ดี. เดือนพฤศจิกายน 2548 หน้า 183-194.
- อรุณี ศรีธราพิพัฒน์. 2551. “คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย”.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 28,3 : หน้า 57-78.
- อรวรรณ เชื้อเมืองพาน, ฐิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์, อมรา ศิริวัฒน์ และภาสวรรณ สุนทรารักษ์. 2559. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพในการดำเนินงานและนโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไร. วารสารราชมงคลล้านนา. ปีที่ 3. ฉบับที่ 2. เดือน ต.ค.2558 – มี.ค.2559. หน้า 22-31.
- Barth, M. E.; et al. 1999. Market rewards abbreviated with patterns of increasing Earning. **Journal of Accounting Research**. 37 (2).
- Chan, K.; et al. 2006. Earning Quality and Stock Returns. **The Journal of Business**. 3: 1041-1081.
- Hong Steen. 2016. **Organizational Performance and Earnings Quality: A Quantitative Examination of The Impact of Organizational Performance on Earnings Quality**. School of Business and Technology, Capella University.
- Peter R. Demerjian, Baruch Lev, Melissa F. Lewis and Sarah E. McVay. 2013. Managerial Ability and Earnings Quality. **The Accounting Review**. Vol.88, No.2, pp.463-498.

Sloan, R. G. 1996. Do Stock prices fully reflect information in Accruals and Cash Flows about future earnings?.

The Accounting Review.

การจำแนกกลุ่มความมั่นคงทางการเงินแบบอันดับสำหรับธุรกิจประกันวินาศภัย

โดยใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม

Financial Solvency Ordinal Classification for Non-Life Insurance Business

Using Artificial Neural Network Technique

ดร.ไพบุณย์ จงพิตะ

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยรังสิต

E-mail: phaiboon.j@rus.ac.th

วัฒนา ศรีถาวร

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยรังสิต

E-mail: wattana.s@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาตัวแบบจำลองการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับ (Ordinal multi-class classification) โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม เพื่อใช้ในการตรวจสอบความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันวินาศภัยในประเทศไทย โดยจำแนกตามระดับความเข้มแข็งทางการเงิน คือ แข็งแรง (Strong) ปานกลาง (Moderate) อ่อนแอ (Weak) และไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency) ตามลำดับ ในการศึกษาตัวแบบนี้จะใช้ฐานข้อมูลเดียวกันกับงานวิจัยของ J.Phaiboon, S.Sukree, และ T.Chaiyawat (2011) โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบที่เสนอ

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับร่วมกับเทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม วิธีการของตัวแบบจำลองสามารถจำแนกกลุ่มแบบอันดับความมั่นคงทางการเงินได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด 98.5%

คำสำคัญ: การจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับ โครงข่ายประสาทเทียม ความมั่นคงทางการเงิน

ABSTRACT

The purposes of this research is to develop the ordinal multi-class classification model and apply with neural network technique to evaluate the financial solvency of Thai non-life insurance companies according to their degree of financial solvency as strong, moderate, weak, and insolvency. In this study using J.Phaiboon, S.Sukree, and T.Chaiyawat (2011) data set research for comparing efficiency of model selection

The results of this research, which employs the combination of an ordinal multi-class classification and neural network technique. The results show that the method is effective and can accurately classify the financial solvency position with 98.5%.

KEYWORDS: Ordinal multi-class classification, Artificial neural network, Financial solvency.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ธุรกิจประกันวินาศภัยของประเทศไทย จัดเป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่ง ในกรณีที่บริษัทประกันภัยประสบปัญหาความไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency) เช่นขาดสภาพคล่องทางการเงิน มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานสะสม และไม่สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในเรื่องของการกำกับดูแลความมั่นคงทางการเงิน จนนำไปสู่การถูกเพิกถอนใบอนุญาตการดำเนินธุรกิจ ก็จะนำมาซึ่งความเสียหายของผู้ทำประกันภัย (Policyholder) ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

งานวิจัยในอดีตการพัฒนาตัวแบบจำลองเพื่อใช้ในการทำนาย (Prediction) หรือการจำแนก (Classification) ความล้มเหลวทางการเงินหรือความไม่มั่นคงทางการเงิน ที่มีตัวแปรตามหรือมีการแบ่งกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่ม เครื่องมือทางสถิติที่นิยมใช้ได้แก่ การวิเคราะห์ตัวแปรกลุ่ม (Multivariate discriminate analysis: MDA) และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยมัลติโนเมียลโลจิสติก (Multinomial logistic regression: MLR) ซึ่งการวิเคราะห์ทางสถิติดังกล่าวมักจะมีข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions) ในการวิเคราะห์ การละเลยหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ บางลักษณะ จะทำให้ผลความสามารถในการทำนาย การจำแนก คลาดเคลื่อนในผลลัพธ์ที่ต้องลดลง การใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของเทคนิคด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะไม่มีข้อตกลงเบื้องต้นเหมือนทางสถิติดังกล่าว

ในงานวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาและพัฒนาตัวแบบจำลองการจำแนกกลุ่มบริษัทแบบหลายกลุ่ม ซึ่งกลุ่มมีลักษณะเป็นสเกลอันดับ (Ordinal scale) ด้วยวิธีการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับ (Ordinal multi-class classification) ร่วมกับเทคนิคโครงข่ายประสาทเทียมแบบ Multi-Layer perceptron (MLP) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นตัวแบบตรวจสอบความเข้มแข็งทางการเงินของบริษัทประกันวินาศภัย และใช้เป็นเครื่องมือเตือนภัยทางการเงิน (Financial Early Warning System) เพื่อจัดอันดับความมั่นคงทางการเงิน

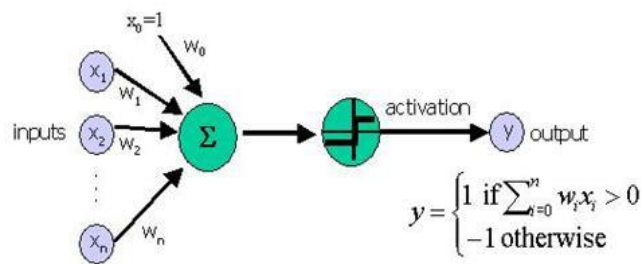
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวแบบจำลองการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับ (Ordinal multi-class classification) โดยการใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียมแบบ Multi-Layer perceptron (MLP) เพื่อใช้ในการตรวจสอบความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันวินาศภัยในประเทศไทย โดยจำแนกตามระดับความเข้มแข็งทางการเงิน คือ แข็งแรง ปานกลาง อ่อนแอ และไม่มั่นคงทางการเงิน

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิด

3.1 โครงข่ายประสาทเทียม (Neural Network)

โครงข่ายประสาทเทียม หรือนิวรอลเน็ตเวิร์ก ถูกนำเสนอครั้งแรกโดย McCulloch, W. S. and Pitts, W. H.(1943) เป็นการจำลองการทำงานบางส่วนเลียนแบบการทำงานหรือการเรียนรู้ของเซลล์ประสาท(Neuron) ของมนุษย์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และได้รับการปรับปรุงพัฒนาตัวแบบโดย Frank Rosenblatt ในปี 1958 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเรียกโครงข่ายประสาทเทียมนี้ว่า “เพอร์เซ็ปตรอน (Perceptron)” (Rosenblatt, 1958) โครงข่ายประสาทเทียมเป็นวิทยาการแขนงหนึ่งทางปัญญาประดิษฐ์ ที่เป็นโมเดลทางคณิตศาสตร์ จุดมุ่งหมายโครงข่ายประสาทเทียมคือต้องการให้คอมพิวเตอร์มีความชาญฉลาดในการเรียนรู้เหมือนที่มนุษย์เรียนรู้ สามารถฝึกฝนได้และสามารถนำความรู้และทักษะรวมทั้งความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในปัญหาการจำแนกประเภท (Classification) การทำนาย (Prediction) การควบคุม (Control) การจัดกลุ่ม (Clustering) การเรียนรู้ของโครงข่ายประสาทเทียม ทำได้โดยการส่งข้อมูลเข้าเข้ามายัง เพอร์เซ็ปตรอน สามารถเทียบได้กับเซลล์สมองของมนุษย์ โดยที่เพอร์เซ็ปตรอนทำการรับข้อมูลที่อยู่ในรูปของเมทริกซ์ซึ่งเป็นค่าตัวเลขเข้ามาคำนวณ (ภรณ์ยา อามฤรัตน์ และคณะ, 2552) แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงข่ายประสาทเทียมเพอร์เซ็ปตรอน (Perceptron)

ที่มา : บุญเสริม กิจศิริกุล, ปัญญาประดิษฐ์: 181

โดยที่ ตัวแปร y (Output) = ผลรวมที่ได้จากฟังก์ชันผลรวมค่าอินพุต

ตัวแปร x_i = ค่าข้อมูลเข้าตัวที่ i

ตัวแปร w_i = ค่าน้ำหนักของนิวรอนตัวที่ i

ตัวแปร n = คือจำนวนนิวรอนชั้นข้อมูลเข้า

ตัวแปร i มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง n

รูปแสดงฟังก์ชันการแปลงหรือฟังก์ชันกระตุ้น(Activation function) ชนิด “ฟังก์ชันสองขั้ว

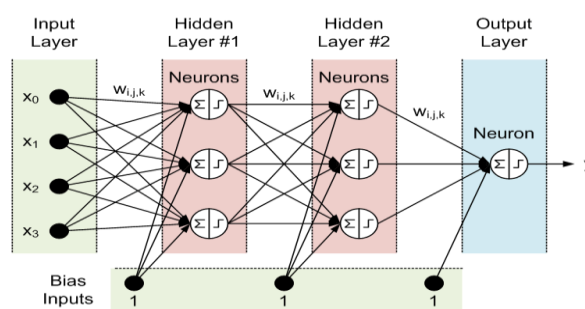
(Bipolar function)” แปลงค่าฟังก์ชันผลรวมให้เป็นผลลัพธ์ ซึ่งแสดงเอาต์พุตเป็น 1 กับ -1

เป็นฟังก์ชันการแปลงเชิงเส้น (Linear transfer function)

3.2 โครงข่ายประสาทเทียมแบบ Multilayer Perceptron (MLP)

กรณีที่อินพุตเป็นสองมิติ (x_1, x_2) การเรียนรู้ของเพอร์เซปตรอน สามารถเรียนรู้เป็นฟังก์ชันแยกได้เชิงเส้น (Linearly separable) เท่านั้น เพื่อให้นิวรอนเน็ตเวิร์ก สามารถแสดงตัดสินใจแบบไม่เป็นเชิงเส้น (Non-linear decision) จะต้องนำเพอร์เซปตรอนหลายๆตัวมาเชื่อมกัน เพื่อสร้างเป็น นิวรอนเน็ตเวิร์กหลายชั้น (Multi-layer neural network: MLP) ดังแสดงในภาพที่ 2

เพอร์เซปตรอนหลายชั้น (MLP) เป็นนิวรอนเน็ตเวิร์กที่มีการแบ่งระดับชั้นออกเป็น 3 ชั้นคือ ระดับชั้นข้อมูลนำเข้า (Input layer) ระดับชั้นแฝง (Hidden layer) และระดับชั้นผลลัพธ์ (Output layer) ในแต่ละชั้นจะประกอบด้วยโหนด (Node) หรือเทียบได้กับนิวรอน (Neuron) ในชั้นของระดับชั้นแฝง (Hidden layer) มีได้มากกว่า 1 ชั้น และการเพิ่มจำนวนโหนดในระดับแฝง จะทำให้นิวรอนเน็ตเวิร์กสามารถเรียนรู้ฟังก์ชันไม่เชิงเส้น (Nonlinear function) ได้ดี การมีจำนวนโหนดหรือนิวรอนมากจะทำให้การเรียนรู้ช้าและยังก่อให้เกิดปัญหาการเข้ากันเกินไป (Overfitting problem) (Michael and Gordon, 2004: 221)

ภาพที่ 2 เพอร์เซปตรอนหลายชั้น (Multi-layer Perceptron)

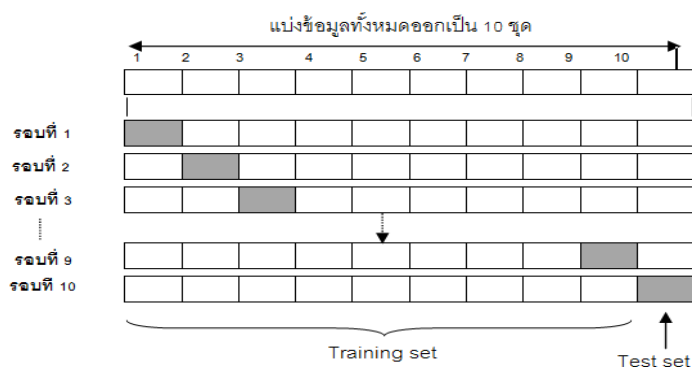
ที่มา : <https://www.mql5.com/en/code/9002>

การเรียนรู้ของตัวแบบจะเป็นลักษณะของการฝึกสอนเครือข่าย (Supervised learning) โดยมีตัวอย่าง (ข้อมูล) มาป้อนให้ตัวแบบเรียนรู้และจดจำรูปแบบ (Pattern recognition) โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้แบบ แบ็กพรอพาคชัน (Backpropagation algorithm) (Rumelhart and McClelland, 1986) เรียนรู้ค่าน้ำหนักสำหรับเครือข่ายป้อนไปหน้าแบบหลายชั้น (Multilayer feedforward networks) เป็นวิธีการที่มีลักษณะการเรียนรู้จากตัวอย่างที่ผู้สอนป้อนให้ เมื่อป้อนแต่ละอินพุตให้กับเครือข่าย เอาต์พุตที่ได้จะถูกนำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมาย วิธีการเรียนรู้จะทำการปรับค่าพารามิเตอร์ของเครือข่ายซึ่งได้แก่ ค่าน้ำหนัก (w_i) และไบแอสขณะเรียนรู้เครือข่าย เพื่อให้ค่าความผิดพลาดแบบกำลังสองเฉลี่ยของเอาต์พุตและเป้าหมายมีค่าน้อยที่สุด (Mean square error: MSE)

3.3 วิธีการทดสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบ k-fold cross validation

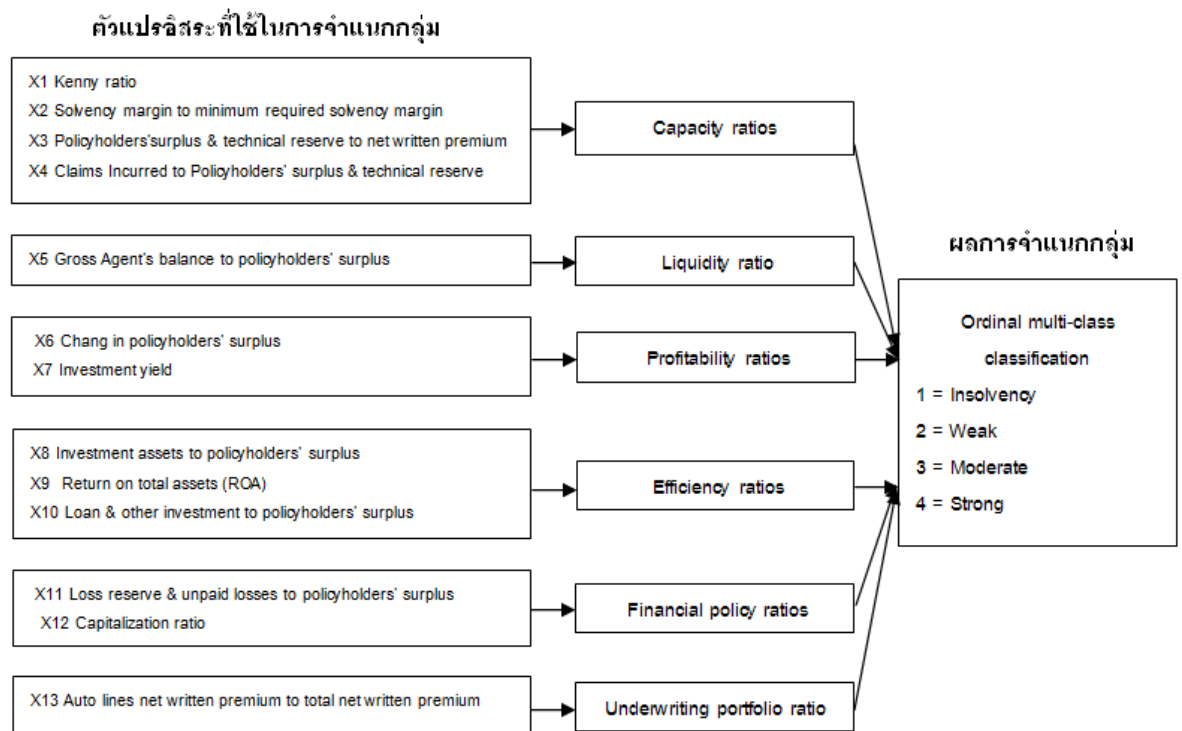
การตรวจสอบไขว้ (Cross validation) เป็นวิธีการในการตรวจสอบค่าความผิดพลาดในการคาดการณ์ของตัวแบบ โดยวิธีการพื้นฐานของวิธีการตรวจสอบไขว้คือการสุ่มตัวอย่าง (Resampling) โดยเริ่มจากการแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนๆ และนำบางส่วนจากชุดข้อมูลนั้นมาตรวจสอบ ผลลัพธ์จากการตรวจสอบไขว้กันมักถูกใช้เป็นตัวเลือกในการกำหนดตัวแบบ (ภรณ์ยา อัมฤตรัตน์ และคณะ, 2552)

ในการทดสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบด้วยวิธี k-fold cross-validation จะแบ่งข้อมูลออกเป็น k ชุดเท่าๆ กัน ตัวแบบจะทำการเรียนรู้และทดสอบ k รอบ ข้อมูล k-1 ชุดจะถูกใช้เป็นข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ (Training set) และข้อมูลอีกหนึ่งชุดจากข้อมูล k ชุด จะถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลชุดทดสอบ (Test set) เทคนิค k-fold cross-validation ข้อมูลในแต่ละชุดจะมีโอกาสได้เรียนรู้และถูกใช้เป็นข้อมูลทดสอบเท่าๆ กัน ในการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งข้อมูลออกเป็น 10 ชุดเท่าๆ กัน หรือ 10-fold cross-validation แสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ภาพแสดง 10-fold cross-validation

งานวิจัยของ J.Phaiboon, S.Sukree, และ T.Chaiyawat (2011) เรื่อง Using Decision Tree Learner to Classify Solvency Position for Thai Non-life Insurance Companies ใช้อัตราส่วนทางการเงินเป็นตัวแปรอิสระจำนวน 13 ตัวแปร แบ่งกลุ่มตัวแปรตามออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ Strong Moderate Weak และ Insolvency และสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการจำแนกกลุ่มดังนี้ แสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ฐานข้อมูลและตัวแปรชุดเดียวกันของ J.Phaiboon, S.Sukree, และ T.Chiyawat (2011) เพื่อศึกษาและทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบ โดยใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม แบบฝึกพรอพากชันนิวโรลเน็ตเวิร์ก ทดลองการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับ (Ordinal multi-class classification) เพื่อให้การจำแนกกลุ่มสามารถแสดงความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้ ทดสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธี วิธี k-fold cross-validation และ ใช้ข้อมูลทดสอบ (Supplied test set) ซึ่งเป็นข้อมูลทดสอบที่ไม่ได้นำมาใช้ในการสร้างตัวแบบ การสร้างตัวแบบการเรียนรู้เลือกใช้ตัวแบบแบบฝึกพรอพากชันนิวโรลเน็ตเวิร์ก และใช้ฟังก์ชันกระตุ้น (Activation function) เป็นแบบซิกมอยด์ (Sigmoid function) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$Y = F(X.W) = F(NE\text{T})$$

$$= \frac{1}{1 + e^{-NE\text{T}}}$$

โดย W = น้ำหนักของเวกเตอร์ W ระหว่างนิวรอน i ในเลเยอร์ k และนิวรอน j ในเลเยอร์ $k+1$

X = เวกเตอร์ที่เป็นข้อมูลเข้า (Input vector) หรือ ตัวแปรอิสระ (Attributes)

Y = ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของนิวรอนในเลเยอร์ของผลลัพธ์ โดยค่าของ Y มีค่าระหว่าง (0, 1)

การกำหนดค่าพารามิเตอร์ในการเรียนรู้ ดังนี้

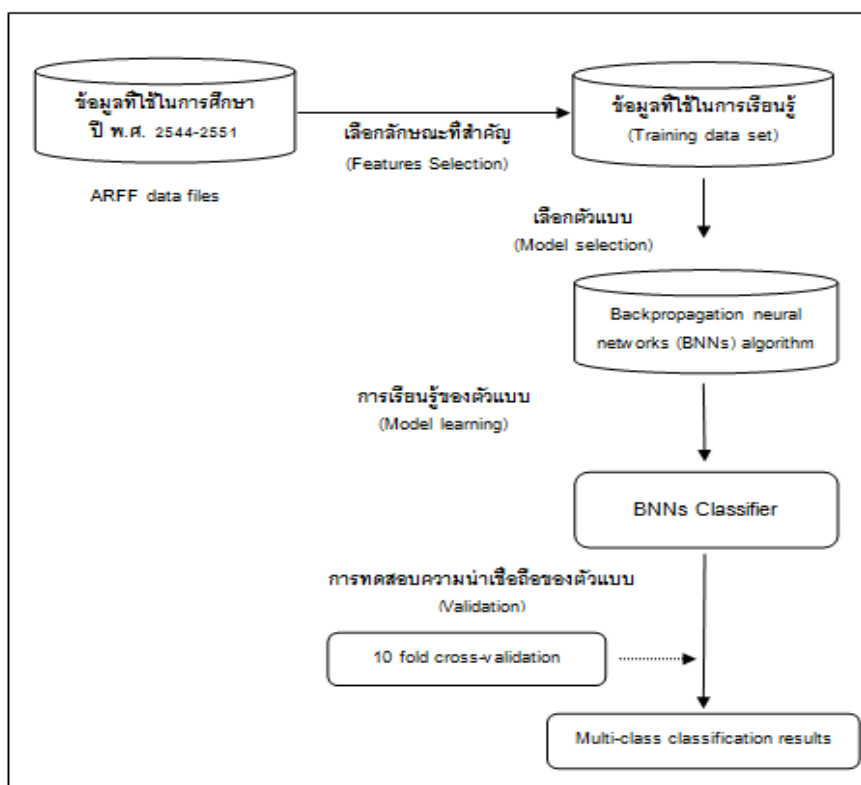
$$\text{อัตราการเรียนรู้ } (\eta) = 0.3$$

$$\text{ค่าโมเมนตัม } (\alpha) = 0.5$$

$$\text{จำนวนรอบการเรียนรู้} = 1,000 \text{ รอบ}$$

จำนวนชั้นแฝง (Hidden layers) = (จำนวนตัวแปรอิสระ + จำนวนกลุ่มของตัวแปรตาม (Y)) / 2

กำหนดลักษณะที่สำคัญของตัวแปร (Attributes) โดยกำหนดช่วงของตัวแปรที่เป็นตัวเลขให้เป็น ตัวแปรชนิดไม่ต่อเนื่อง (Discrete attributes) โครงสร้างตัวแบบแบ็กพรอพราเกชันนิวรอลเน็ตเวิร์ก แสดงใน ภาพที่ 5

ภาพที่ 5 โครงสร้างตัวแบบวิธีแบ็กพรอพราเกชันนิวรอลเน็ตเวิร์ก (Back propagation neural networks)

4.2 ประชากร ตัวอย่าง และการเตรียมข้อมูลสำหรับการสร้างตัวแบบวิธีแบ็กพรอพราเกชันนิวรอลเน็ตเวิร์ก

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นบริษัทประกันวินาศภัยที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลในประเทศไทย รวมถึงบริษัทประกันวินาศภัยที่เป็นบริษัทสาขาของบริษัทประกันภัยต่างประเทศที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งดำเนินธุรกิจอยู่ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 -2552 จำนวนบริษัทในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547 มีจำนวน 70 บริษัท ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 มีบริษัทถูกถอนใบอนุญาตและปิดกิจการไป และมีบริษัททงเหลือในปี พ.ศ. 2551 จำนวน 65 บริษัท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2552 มีบริษัททงเหลือทั้งสิ้น 63 บริษัท แยกเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย จำนวน 58 บริษัทและสาขาต่างประเทศ จำนวน 5 บริษัท ข้อมูลปี พ.ศ. 2543 -2551 (ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะไม่รวมบริษัทที่รับประกันภัยสุขภาพ เนื่องจากมีลักษณะของการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน) จะใช้เป็นข้อมูลในการเรียนรู้เพื่อสร้างตัวแบบจำลอง และข้อมูลปี พ.ศ. 2552 จะใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบ (Cross validation)

			การแบ่งกลุ่มอันดับตามเข้มแข็งทางการเงิน			
	พ.ศ. (Year)	จำนวน ตัวอย่าง (Training Set)	แข็งแรง (Strong)	ปานกลาง (Moderate)	อ่อนแอ (Weak)	ไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency)
1.	2543	70	64	0	1	5
2.	2544	70	65	1	1	3
3.	2545	70	62	1	1	6
4.	2546	70	62	2	1	5
5.	2547	70	59	2	2	7
6.	2548	68	60	4	0	4
7.	2549	68	56	3	3	6
8.	2550	65	56	3	1	5
9.	2551	65	57	1	3	4
Total		616	541	17	13	45
		100.0%	87.8%	2.8%	2.1%	7.3%

หมายเหตุ: การแบ่งกลุ่มจะแบ่งตามระดับการแทรกแซงและการจัดอันดับกลุ่มความเสี่ยงตามเกณฑ์ คปภ.และ พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และ พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งกลุ่มอ่อนแอและไม่คงทางการเงินจะถูก คปภ. เข้าแทรกแซงการดำเนินงานธุรกิจ

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวแปรตามเป็นแปรเชิงกลุ่มที่มี 4 อันดับ (Ordinal multi-class classification $Y=4$) กำหนดให้ 1 = ไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency) 2 = อ่อนแอ (Weak) 3 = ปานกลาง (Moderate) และ 4 = แข็งแรง (Strong) ตัวแปรอิสระ 13 ตัวใช้ตามงานวิจัยของ J.Phaiboon, S.Sukree, และ T.Chiyawat (2011) ซึ่งได้แก่ X1 Kenny ratio, X2 Solvency margin to minimum required solvency margin, X3 Policyholders 'surplus & technical reserve to net written premium, X4 Claims Incurred to Policyholders' surplus & technical reserve, X5 Gross Agent's balance to policyholders' surplus, X6 Chang in policyholders' surplus, X7 Investment yield, X8 Investment assets to policyholders' surplus, X9 Return on total assets (ROA), X10 Loan & other investment to policyholders' surplus, X11 Loss reserve & unpaid losses to policyholders' surplus, X12 Capitalization ratio, X13 Auto lines net written premium to total net written premium การคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่ตัวแบบใช้วิธี การคัดเลือกแบบลำดับขั้นตอน (greedy stepwise) ทำการแปลงข้อมูลหรือตัวเลขอัตราส่วนทางการเงินให้อยู่ในรูปของ ARFF file

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้โปรแกรม WEKA 3.8.1 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างตัวแบบและทำการวิเคราะห์ การสร้างตัวแบบและการสอนข้อมูลจะเป็นลักษณะของการเรียนรู้แบบมีผู้สอน (Supervised learning) ชุดข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ (Training set data) ใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2544 – 2551 และใช้ข้อมูล พ.ศ. 2552 เป็นชุดทดสอบ (Test set data)

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

ผลการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับของตัวแบบแบ็กพรอพาทิกชันนิรอลเน็ตเวิร์ก จะทดสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบด้วยเทคนิค 10-fold cross-validation พบว่าตัวแบบของตัวแบบแบ็กพรอพาทิกชันนิรอลเน็ตเวิร์ก สามารถจำแนกกลุ่มได้ถูกต้องโดยรวมของการจำแนก (Accuracy) เท่ากับ 96.9% $((154+130+141+172)/616)$ โดยสามารถจำแนกกลุ่มไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency), กลุ่มอ่อนแอ (Weak), กลุ่มปานกลาง (Moderate) และกลุ่มแข็งแรง (Strong) ได้ถูกต้อง (True positive rate: TPR) เท่ากับ 98.1% (154/157), 94.9% (130/137), 97.9% (141/144) และ 96.6% (172/178) ตามลำดับ แสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับของตัวแบบแบ็กพรอพาทิกชันนิรอลเน็ตเวิร์ก ทดสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบด้วยเทคนิค 10-fold cross-validation

กลุ่มอันดับ	ไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency)	อ่อนแอ (Weak)	ปานกลาง (Moderate)	แข็งแรง (Strong)	จำนวนรวม	จำแนกได้ถูกต้อง (TPR) (%)
กลุ่มตัวอย่าง						
ไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency)	154	1	0	2	157	98.1%
อ่อนแอ (Weak)	0	130	7	0	137	94.9%
ปานกลาง (Moderate)	0	3	141	0	144	97.9%
แข็งแรง (Strong)	1	0	5	172	178	96.6%
จำนวนรวม					616	96.9%

เปรียบเทียบผลการจำแนกกลุ่มจากตัวแบบของ J.Phaiboon, S.Sukree, และ T.Chaiyawat (2011) สรุปได้ดังนี้ การทดสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบด้วยเทคนิค 10-fold cross-validation สามารถจำแนกกลุ่มได้ถูกต้องโดยรวมของการจำแนก (Accuracy) เท่ากับ 97.4% โดยสามารถจำแนกกลุ่มไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency), กลุ่มอ่อนแอ (Weak), กลุ่มปานกลาง (Moderate) และกลุ่มแข็งแรง (Strong) ได้ถูกต้อง (True positive rate: TPR) เท่ากับ 96.8%, 100.0%, 100.0 และ 93.8% ตามลำดับ ตัวแบบทั้งสองมีความสามารถในการจำแนกใกล้เคียงกัน

การทดสอบทดสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบแบ็กพรอพาทิกชันนิรอลเน็ตเวิร์กด้วยข้อมูลทดสอบ (Supplied test set) ข้อมูลปี พ.ศ. 2552 จากผลการทดสอบพบว่าตัวแบบสามารถจำแนกความถูกต้องโดยรวมของการจำแนก (Accuracy) เท่ากับ 98.5% $((5+1+1+57)/65)$ โดยสามารถจำแนกกลุ่มไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency), กลุ่มอ่อนแอ (Weak), กลุ่มปานกลาง (Moderate) และกลุ่มแข็งแรง (Strong) ได้ถูกต้อง (TPR) เท่ากับ 83.3% (5/6), 100.0% (1/1), 100.0% (1/1) และ 100.0% (1/1) ตามลำดับ ตัวแบบมีประสิทธิภาพมากในการเรียนรู้และจำแนกกลุ่ม แสดงผลในตารางที่ 2

เปรียบเทียบผลการจำแนกกลุ่มจากตัวแบบ ของ J.Phaiboon, S.Sukree, และ T.Chaiyawat (2011) เมื่อทดสอบความน่าเชื่อถือด้วยข้อมูลทดสอบ (supplied test set) ปี พ.ศ. 2552 ตัวแบบสามารถจำแนกความถูกต้องโดยรวมของการจำแนก (Accuracy) เท่ากับ 90.8% โดยสามารถจำแนกกลุ่มไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency), กลุ่มอ่อนแอ (Weak), กลุ่มปานกลาง (Moderate) และกลุ่มแข็งแรง (Strong) ได้ถูกต้อง (TPR) เท่ากับ 66.7%,

100.0%, 100.0% และ 93.0% ตามลำดับ ตัวแบบสามารถทำนายกลุ่มไม่มั่นคงทางการเงินและกลุ่มแข็งแกร่งได้ไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแบบการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับร่วมกับเทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับของตัวแบบวิธีแบ็กพรอพราเกชันนิวโรเน็ตเวิร์ก ทดสอบความน่าเชื่อถือของตัวแบบด้วยข้อมูลทดสอบ (Supplied test set) ปี พ.ศ. 2552

กลุ่มอันดับ	ไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency)	อ่อนแอ (Weak)	ปานกลาง (Moderate)	แข็งแกร่ง (Strong)	จำนวนรวม	จำแนกได้ถูกต้อง (TPR) (%)
กลุ่มตัวอย่าง						
ไม่มั่นคงทางการเงิน (Insolvency)	5	0	0	1	6	83.3%
อ่อนแอ (Weak)	0	1	0	0	1	100.0%
ปานกลาง (Moderate)	0	0	1	0	1	100.0%
แข็งแกร่ง (Strong)	0	0	0	57	57	100.0%
จำนวนรวม					65	98.5%

หมายเหตุ : ในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนบริษัททั้งสิ้น 63 บริษัท แยกเป็นบริษัทแข็งแกร่ง 57 บริษัท บริษัทไม่มั่นคงทางการเงิน 6 บริษัทไม่มีบริษัทกลุ่มอ่อนแอและกลุ่มปานกลาง ดังนั้นในการทดสอบประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของตัวแบบ จึงสร้างข้อมูลสองกลุ่มขึ้นเพื่อการทดสอบกลุ่มละ 1 ตัวอย่าง ทำให้ข้อมูลทดสอบในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวน 65 บริษัท

5. สรุปผลการวิจัย

จากผลการทดสอบเปรียบเทียบการจำแนกกลุ่มพบว่า ตัวแบบการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับร่วมกับเทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม (วิธีแบ็กพรอพราเกชันนิวโรเน็ตเวิร์ก) สามารถจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับได้แม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อเทียบกับตัวแบบของ J.Phaiboon, S.Sukree, และ T.Chaiyawat (2011) จากการทดสอบด้วยข้อมูลทดสอบ (Supplied test set) ชุดทดสอบเดียวกัน พบว่าตัวแบบการสามารถจำแนกกลุ่มไม่มั่นคงทางการเงินได้ความถูกต้องเพิ่มขึ้นเป็น 83.3% และความถูกต้องโดยรวมของการจำแนกเพิ่มขึ้นเป็น 98.5%

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เมื่อทดสอบประสิทธิภาพของการจำแนกหลายกลุ่มแบบอันดับด้วยข้อมูลทดสอบ จะเห็นว่าแบบจำลองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นเครื่องมือเตือนภัยทางการเงิน (Financial Early Warning System: FEWS) เพื่อช่วยในการจัดอันดับความมั่นคงทางการเงินและช่วยในการตรวจสอบความไม่มั่นคงของบริษัทหรือสถาบันการเงินได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากเครื่องมือตัวแบบเตือนภัย อย่างเต็มที่และง่ายต่อการใช้งาน การวิจัยครั้งต่อไปควรรีsearchและทำระบบให้เป็นลักษณะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ระบบ (Interactive) คือสามารถให้ผู้ใช้งานสามารถใส่ข้อมูลเพื่อการตรวจสอบความมั่นคงและกลุ่มอันดับได้ทันที

ในปี 2554 สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้เปลี่ยนเกณฑ์การดำรงเงินกองทุน (Capital adequacy ratio: CAR) ใหม่เป็นการดำรงเงินทุนตามระดับความเสี่ยง (Risk-based capital) ทำให้เกณฑ์การกำกับดูแลเปลี่ยนไปจากเดิม ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยต้องศึกษาและทบทวนกฎระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายเพิ่มเติม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการสร้างตัวแบบที่ถูกต้องตามเกณฑ์ที่เปลี่ยนไป

7. เอกสารอ้างอิง

- บุญเสริม กิจศิริกุล. 2548. เอกสารประกอบคำสอน 2110654 **ปัญญาประดิษฐ์**. ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภรณ์ชา อามฤตรัตน์ และคณะ. 2552. “การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการคัดเลือกและจำแนกข้อมูลด้วยวิธีการทางเครื่องประสาทเทียม” **The 5th National Conference on Computing and Information Technology (NCCIT 2009)** 22-23 พฤษภาคม 2552.
- J.Phaiboon, S.Sukree, and T.Chaiyawat. 2011. “Using Decision Tree Learner to Classify Solvency Position for Thai Non-life Insurance Companies”. **International Journal of the Computer, the Internet and Management.19: 41 -46**
- McCulloch, W. S. and Pitts, W. H. 1943. **A logical calculus of the ideas immanent in nervous activity.** Bulletin of Mathematical Biophysics, 5: 115-133.
- Michael J.A. Berry, Gordon S.Linoff. 2004. **Data Mining Techniques**. Wiley Publishing, Inc.: 221
- Rosenblatt, F. The perceptron.1958. **A probabilistic model for information storage and organization in the brain.** Psychological Review 65: 386-408.
- Rumelhart, D.E., Hinton, G.E. and Williams, R.J. 1986. **Learning internal representation by error propagation.** In D.E. Rumelhart and J.L. McClelland, editor, Parallel Distributed Processing 1

**ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิ
ของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
THE RELATIONSHIP BETWEEN WORKING CAPITAL MANAGEMENT
TO PROFITABILITY OF CONSUMER PRODUCTS GROUP IN THE LISTED
COMPANY ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND**

**จิตรลดา วิวัฒน์เจริญวงศ์
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: Chitlada.wi@spu.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ประกอบด้วย สินทรัพย์หมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียน เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ลูกหนี้ และยอดขายที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2557 จำนวนทั้งสิ้น 125 บริษัท โดยเมื่อมีการเก็บข้อมูลแล้วพบว่า มีบางบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงทำให้มีบริษัทที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจำนวนทั้งสิ้น 115 บริษัท และมีข้อมูล 498 ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis : MRA)

ผลการวิจัยพบว่า ลูกหนี้และยอดขายมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกำไรสุทธิ ในขณะที่หนี้สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกำไรสุทธิ สำหรับสินทรัพย์หมุนเวียนและเงินทุนหมุนเวียนสุทธิไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการเงินทุนหมุนเวียน เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ความสามารถในการทำกำไร

ABSTRACT

The research of The Relationship Between Working Capital Management to Profitability of Consumer Products Group in The Listed Company on the Stock Exchange of Thailand was studied by focusing to the relationship between working capital management that consisted of Current Assets, Current Liabilities, Net Working Capital, Account Receivables, and Sales which effect to the net operating profitability. The data of studying was based on a secondary data that consist of annual report, financial statement, and financial statement disclosures of the listed company of the Stock Exchange of Thailand (or SET) and collected from SET-SMART

data-based on SET between 2012 to 2014 of 125 companies. After a data collection, found that, some companies had incomplete data which made a total company for this studying was only 115 companies for 498 data. The statistic to this studying was a Multiple Regression Analysis: MRA.

The research result was Account Receivable and Sales effected positively to profitability. On the other hand Current Liabilities effected negatively to profitability. Other while Current Assets and Net Working Capital did not relate to profitability with statistic significantly at 0.05.

KEYWORDS: Working Capital Management, Net Working Capital, Profitability.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารธุรกิจทุกประเภท และจะเป็นตัวนำไปสู่ผลกำไรของธุรกิจที่สุด ดังนั้นหน้าที่ของผู้บริหารการเงินที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน และการบริหารหนี้สินหมุนเวียน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างผลกำไรและความเสี่ยงที่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ กล่าวคือ การจัดสรรเงินเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ใดก็ตามโดยหลักทางการเงินพบว่า หากลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนจะมีผลทำให้สภาพคล่องต่ำ ความเสี่ยงสูง และมีผลกำไรสูง แต่หากลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าสินทรัพย์ถาวรจะมีผลทำให้สภาพคล่องสูง ความเสี่ยงต่ำและมีผลกำไรต่ำ (ปริยานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ, 2560) จึงเห็นว่าการบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยดุลยพินิจในการบริหารว่าจะจัดสรรเงินทุนให้อยู่ในระดับใด จึงจะทำให้ธุรกิจมีกำไรและสภาพคล่องภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้

เงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) ประกอบไปด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets) และหนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) ซึ่งทั้งสองประเภทนี้เป็นรายการที่มีความคล่องตัวสูง มีอัตราการหมุนเวียนสูง สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดหรือสามารถจ่ายชำระได้ในระยะเวลาอันสั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดเพราะรายการดังกล่าวมีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากเพิกเฉยหรือละเลยอาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องและกำไรของกิจการได้ จากการศึกษาของ Deloof (2003) ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในประเทศเบลเยียม โดยใช้กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน (net operation income) และกำไรขั้นต้นจากการดำเนินงาน (gross operating income) เป็นตัวชี้วัดด้านความสามารถในการทำกำไร และใช้วงจรเงินสดเป็นตัวชี้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ผลจากการทดสอบพบว่า กิจการสามารถเพิ่มความสามารถในการทำกำไรได้ โดยการลดระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ และลดระยะเวลาการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ

นอกจากนี้ Lazaridis (2006) ได้ทดสอบความสัมพันธ์กับกิจการที่จดทะเบียนใน Athens Stock Exchange (ASE) ในปี 2001-2004 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรซึ่งวัดในรูปของกำไรจากการดำเนินงานขั้นต้น กับวงจรเงินสดและระยะเวลาในการจัดเก็บลูกหนี้ ระยะเวลาในการชำระหนี้ และอัตราหมุนของสินค้าคงเหลือ ผลวิจัยพบว่า กำไรจากการดำเนินงานขั้นต้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ

ระยะเวลาในการจัดหาเงินสดมาหมุนเวียนในกิจการและพบว่ากิจการสามารถสร้างผลกำไรได้จากการควบคุมเงินทุนหมุนเวียนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้

จากการสำรวจพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าอุปโภคบริโภคในประเทศไทยของบริษัทกันตาร์ เวิลด์พาเนล (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้ดำเนินธุรกิจการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค พบว่าตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคในเอเชียรวมทั้งประเทศไทยช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีอัตราการเติบโตลดลงเฉลี่ยร้อยละ 50 โดยปี 2556 เอเชียโตร้อยละ 10 ในปี 2557 เอเชียโตร้อยละ 5.1 และในปี 2558 เอเชียโตร้อยละ 4.6 ในขณะที่ประเทศไทยปี 2556 โตร้อยละ 9.6 ในปี 2557 ประเทศไทยโตร้อยละ 3.3 และในปี 2558 ประเทศไทยโตเพียงร้อยละ 1.2 ถือเป็นการขยายตัวต่ำสุดในรอบ 7 ปี นับตั้งแต่ปี 2552 ด้วยเหตุนี้เองปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคของประเทศไทยและเอเชียเติบโตลดลง ซึ่งมาจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ทำให้ผู้บริโภคมีกำลังซื้อสินค้าลดลง แม้กระทั่งสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สถานการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นทั้งในเขตเมืองและพื้นที่ต่างจังหวัด (กรุงเทพธุรกิจ, 2558)

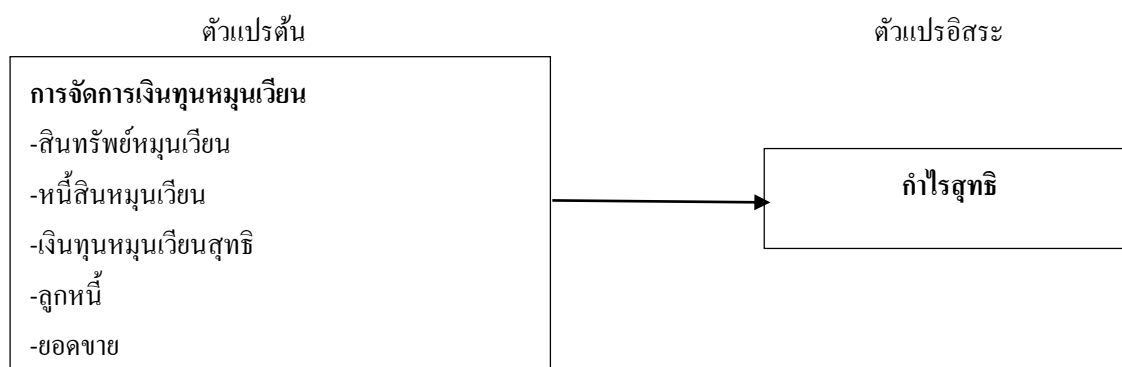
นอกจากนี้ ธารากร หทัยเจริญลาภ (2553) กล่าวว่าปัญหาสภาพคล่องของกิจการส่วนใหญ่เกิดจากการที่กิจการไม่สามารถบริหารลูกหนี้การค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือการให้ระยะเวลาสินเชื่อแก่ลูกหนี้การค้านานกว่าระยะเวลาสินเชื่อที่ได้รับจากเจ้าหนี้การค้า หรือการที่กิจการกำหนดราคาขายของสินค้าไว้ต่ำเกินจนไม่เพียงพอที่จะนำเอากำไรไปใช้จ่ายในการดำเนินงาน วิธีการแก้ปัญหาสภาพคล่องดังกล่าวส่วนใหญ่กิจการจะจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นเพิ่มขึ้น เช่น การออกตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือการกู้ยืมเงินจากธนาคาร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไร ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค เนื่องจากเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความต้องการปริมาณเงินทุนหมุนเวียนในการวางแผนต้นทุนของสินค้าในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Deloof (2003) และ Lazaridis & Tryfonidis (2006) จึงได้นำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากงบการเงินประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2555-2557 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิ

4.2 ประชากร

การศึกษานี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินประจำปี ในช่วงปี 2555-2557 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 125 บริษัท กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 115 บริษัท เนื่องจากเมื่อมีการเก็บข้อมูลแล้วพบว่า จำนวน 10 บริษัทเป็นบริษัทที่เพิ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงมีข้อมูลไม่ครบถ้วน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ การจัดการเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ ซึ่งประกอบด้วยดังต่อไปนี้

1. สินทรัพย์หมุนเวียน
2. หนี้สินหมุนเวียน
3. เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ
4. ลูกหนี้
5. ยอดขาย

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ กำไรสุทธิ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากงบการเงินประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2555-2557 จากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.setsmart.com) เพื่อใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย รายงานประจำปี งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2557 จำนวนทั้งสิ้น 115 บริษัท โดยเมื่อมีการเก็บข้อมูลแล้วพบว่าไม่มีบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน และมีข้อมูลจำนวน 498 ข้อมูล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจะทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแจกแจงหรืออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั่วไป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เมื่อได้ตัวแปรแล้วจะนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis : MRA) เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ซึ่งจะเป็นไปตามสมมติฐานเมื่อระดับนัยสำคัญที่ได้มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05

5. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย สินทรัพย์หมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียน เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ลูกหนี้ ยอดขายและกำไรสุทธิ ในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา แสดงในตารางที่ 1 สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

สินทรัพย์หมุนเวียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3,196.1 ล้านบาท ค่าต่ำสุดมีมูลค่าเท่ากับ 225.75 ล้านบาท และมีค่าสูงสุดมีมูลค่าเท่ากับ 45,157.78 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7,564.11 ล้านบาท แสดงถึงมูลค่าของสินทรัพย์หมุนเวียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคมีค่าที่แตกต่างกันมากในแต่ละบริษัท

หนี้สินหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3,762.5 ล้านบาท ค่าต่ำสุดมีมูลค่าเท่ากับ 93.15 ล้านบาท และค่าสูงสุดมีมูลค่าเท่ากับ 52,581.09 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9,770.21 ล้านบาท แสดงถึงมูลค่าของหนี้สินหมุนเวียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคมีค่าที่แตกต่างกันมากในแต่ละบริษัท

เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -326.93 ล้านบาท ค่าต่ำสุดมีมูลค่าเท่ากับ -19,200 ล้านบาท และค่าสูงสุดมีมูลค่าเท่ากับ 4,402.85 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2,331.53 ล้านบาท แสดงถึง มูลค่าของเงินทุนหมุนเวียนสุทธิในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคมีค่าไม่แตกต่างกันมากในแต่ละบริษัท

ลูกหนี้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,092.9 ล้านบาท ค่าต่ำสุดมีมูลค่าเท่ากับ 66.32 ล้านบาท และค่าสูงสุดมีมูลค่าเท่ากับ 16,616.91 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2,652.72 ล้านบาท แสดงถึง มูลค่าของลูกหนี้ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคมีค่าไม่แตกต่างกันมากในแต่ละบริษัท

ยอดขาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8,131.5 ล้านบาท ค่าต่ำสุดมีมูลค่าเท่ากับ 161.96 ล้านบาท และค่าสูงสุดมีมูลค่าเท่ากับ 194,000 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 30,825.31 ล้านบาท แสดงถึง มูลค่าของยอดขายในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคมีค่าแตกต่างกันมากในแต่ละบริษัท

กำไรสุทธิ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 398.64 ล้านบาท ค่าต่ำสุดมีมูลค่าเท่ากับ -1,411.82 ล้านบาท และค่าสูงสุดมีมูลค่าเท่ากับ 11,622.4 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1,683.55 ล้านบาท แสดงถึง มูลค่าของกำไรสุทธิในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคมีค่าไม่แตกต่างกันมากในแต่ละบริษัท

จากข้อมูลตารางที่ 1 พบว่า ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในส่วนของการขาย มีค่าสูงที่สุดโดยมีค่าเท่ากับ 30,825.31 ล้านบาท ในขณะที่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในส่วนของการกำไรสุทธิ มีค่าต่ำที่สุดโดยมีค่าเท่ากับ 1,683.55 ล้านบาท

ตารางที่ 1 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สินทรัพย์หมุนเวียน	225.75	45,157.78	3,196.1	7,564.11
หนี้สินหมุนเวียน	93.15	52,851.09	3,762.5	9,770.21
เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ	-19,200	4,402.85	-326.93	2,331.53
ลูกหนี้	66.32	16,616.91	1,092.9	2,652.72
ยอดขาย	161.96	194,000	8,131.5	30,825.31
กำไรสุทธิ	-1,411.82	11,622.4	398.64	1,683.55

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

เป็นสถิติที่ใช้เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใดและเพื่อให้ทราบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากน้อยเพียงใดซึ่งการทดสอบค่าทางสถิติเมื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาสรุปและนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยหาค่าสัมพันธ์ทางสถิติ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ	สินทรัพย์หมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียน เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ลูกหนี้ ยอดขาย
ตัวแปรตาม คือ	กำไรสุทธิ

การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) จะเริ่มด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยใช้หน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นวิธีการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว และตัวแปรตาม 1 ตัว เพื่อให้ได้คำตอบจากการทดสอบตามสมมติฐาน ผลจากการทดสอบจากตารางที่ 2 ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.835 แสดงว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งประกอบด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียน เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ลูกหนี้ และยอดขาย สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อกำไรสุทธิได้ร้อยละ 83.5 ส่วนอีกร้อยละ 16.5 เกิดจากผลกระทบอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณา สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 สินทรัพย์หมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สินทรัพย์หมุนเวียนไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.394 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 2 หนี้สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า หนี้สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 3 เงินทุนหมุนเวียนสุทธิตามมีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เงินทุนหมุนเวียนสุทธิไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.970 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 4 ลูกหนี้มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ลูกหนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ยอดขายมีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ยอดขายมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.020 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การจัดการเงินทุนหมุนเวียน	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
(Constant)		-1.874	0.064
สินทรัพย์หมุนเวียน	0.367	0.856	0.394
หนี้สินหมุนเวียน	-1.111	-5.756	0.000**
เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ	0.002	0.038	0.970
ลูกหนี้	1.242	4.033	0.000**
ยอดขาย	0.323	2.358	0.020*

N = 115, R² = 0.834, F = 104.42, Sig. = 0.00

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งประกอบด้วยลูกหนี้และยอดขายมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกำไรสุทธิ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 กล่าวคือบริษัทกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่มียอดขายสินค้าในจำนวนมากและมีลูกหนี้ที่เกิดจากการขายเชื่อในจำนวนมาก จะส่งผลทำให้มีกำไรของบริษัทเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ บุญถนอมวงศ์ (2558) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรและประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ ที่พบว่าบริษัทที่มีประสิทธิภาพในการเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ หรือการแปรสภาพลูกหนี้การค้าเป็นเงินสดได้เร็ว แสดงว่าบริษัทนั้นมีการขายสินค้าและจัดเก็บเงินจำนวนมากได้เร็ว จึงทำให้มีเงินสดเข้ามาใช้ในกิจการได้เร็ว บริษัทจะไม่ขาดสภาพคล่อง ซึ่งทำให้ผลกำไรของบริษัทเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับ DeLoof (2003) ที่ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในเบลเยียม โดยใช้กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน (net operation income) และกำไรขั้นต้นจากการดำเนินงาน (gross operating income) เป็นตัวชี้วัดด้านความสามารถในการทำกำไร และใช้วงจรรเงินสดเป็นตัวชี้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ผลจากการทดสอบพบว่า กิจการสามารถเพิ่มความสามารถในการทำกำไรได้ โดยการลดระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ให้สั้นลง และลดระยะเวลาการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ อย่างไรก็ตามบริษัทที่สามารถกำหนดนโยบายการจัดเก็บหนี้ที่มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น อาจจะต้องมีการทำข้อมูลการจัดเก็บหนี้ให้ละเอียดขึ้น เช่นการจัดทำตารางอายุลูกหนี้ซึ่งแสดงระยะเวลาการเป็นหนี้ของลูกหนี้ หากบริษัทมีสัดส่วนลูกหนี้อายุสั้นมากกว่าลูกหนี้อายุยาว บริษัทย่อมมีนโยบายการจัดเก็บหนี้ที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ผลงานวิจัยพบว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียนซึ่งประกอบด้วยหนี้สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกำไรสุทธิ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธรากร หทัยเจริญลาก (2553) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและผลการดำเนินงานของกิจการใน

อุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทย พบว่ากิจการในกลุ่มตัวอย่างใช้นโยบายการจัดหาเงินทุนแบบระมัดระวัง (Conservative policy of financing working capital) เห็นความสัมพันธ์ของหนี้สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับความสามารถในการทำกำไร กล่าวคือ ถ้ากิจการเพิ่มหนี้สินหมุนเวียนมากขึ้น จะทำให้ความสามารถในการทำกำไรของกิจการลดลง เพราะการใช้เงินทุนระยะสั้นในสัดส่วนที่สูงจะทำให้กิจการมีความเสี่ยงในการชำระคืนสูงตามไปด้วย ดังนั้นกิจการควรที่จะจัดหาเงินทุนจากหนี้สินไม่หมุนเวียน เพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยซึ่งทำให้กิจการมีระยะเวลาในการจ่ายชำระหนี้สินยาวนานขึ้น และสอดคล้องกับ Deloof (2003) และ Lazaridis & Tryfonidis (2006) ที่พบว่าหนี้สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์ในทางลบกับกำไรขั้นต้นจากการดำเนินงาน (gross operating profit) และลูกหนี้การค้า อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าสินทรัพย์หมุนเวียนและเงินทุนหมุนเวียนสุทธิไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิ อาจเนื่องมาจากมูลค่าของสินทรัพย์หมุนเวียนมีปริมาณสินค้าคงเหลือในปริมาณที่มากเกินไป จึงไม่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของกิจการ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้ใช้งบการเงินและผู้ประกอบการกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคสามารถนำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทด้วยข้อมูลของการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน โดยกำหนดนโยบายการจัดเก็บหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะต้องมีการทำข้อมูลการจัดเก็บหนี้ให้ละเอียดขึ้น เช่น การจัดทำตารางอายุลูกหนี้ที่แสดงระยะเวลาการเป็นหนี้ของลูกหนี้ หากบริษัทมีสัดส่วนลูกหนี้อายุสั้นมากกว่าลูกหนี้อายุยาว จะส่งผลทำให้สามารถเก็บเงินในระยะเวลาอันสั้น จะเกิดสภาพคล่องและมีกำไรเพิ่มขึ้น นอกจากนี้บริษัทยังสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณภาพของลูกหนี้เฉพาะรายได้ เพื่อกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อต่อไปได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าความสามารถในการทำกำไรของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับสินทรัพย์หมุนเวียนและเงินทุนหมุนเวียนสุทธิ อาจเนื่องมาจากมีปริมาณสินค้าคงเหลือในปริมาณมากเกินไป ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้เก็บข้อมูลของสินค้าคงเหลือ เพื่อหาความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป เห็นว่า การศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการเงินทุนหมุนเวียนควรให้ความสำคัญกับการบริหารสินค้าคงเหลือด้วย เนื่องจากสินค้าคงเหลือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีสภาพคล่องค่อนข้างต่ำ เพราะต้องรอให้มีการขายก่อนจึงจะได้เงินสดมา รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ในรูปของระยะเวลาที่เกิดขึ้นของลูกหนี้ สินค้า และเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวงจรเงินสด นอกจากนั้นการพิจารณาเปรียบเทียบด้วยขนาดของกิจการเป็นส่วนสำคัญในการช่วยเพิ่มความสามารถในการทำกำไรได้เช่นกัน

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ความสำเร็จในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภรณ์ สินเจริญศักดิ์ คณะบดีคณะบัญชี ที่ได้กรุณาสละเวลาให้การสนับสนุน ให้ความรู้ คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะอาจารย์คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม รวมทั้งครอบครัวที่คอยให้การสนับสนุน แสดงความห่วงใย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและมีส่วนช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมาซึ่งทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. 2558. ยอดบริ โภคค้าสุรรอบ 7 ปี เลิกซื้อ-เน้นสินค้าราคาถูก. (online).

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/679195> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559.

จิรัตน์ สังข์แก้ว. 2544. การลงทุน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เฉลิมขวัญ คุรุบุญวงศ์. 2556. การจัดการทางการเงิน. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.(2558). การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน. (online).

http://www.set.or.th/education/th/begin/stock_content04.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2558.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2559. SET50 & SET100 INDEX CONSTITUENTS. (online).

https://www.set.or.th/th/market/files/constituents/SET50_100_H2_2016.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2559

ชนากร หทัยเจริญลาภ. 2553. “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและผลการดำเนินงานของกิจการในอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทย” การค้นคว้าอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการเงิน) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นุชจรี พิเชษฐกุล. 2556. การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. ปทุมธานี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.

ปรียานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ. 2560. การบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Management). (online).

<http://www.bsru.ac.th/identity/archives/969> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2560.

โสภณ บุญถนอมวงศ์. 2558. “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรและประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์” การค้นคว้าอิสระ ปริญญาการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Deloof, M. 2003. “Does Working Capital Management Affect Profitability of Belgian Firms?” **Journal of Business Finance & Accounting**. 30(3) & (4), April/May 2003, p.573-587. Blackwell Publishing.

Lazaridis, I. & Tryfonidis, D. 2006. “The relationship between working capital management and profitability of listed companies in the Athens Stock Exchange” **Journal of Financial Management and Analysis**. 19(1), p. 26-35.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

สำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs)

ของสำนักงานบริการรับทำบัญชี

และสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

**FACTORS AFFECTING FINANCIAL REPORTING STANDARD IN
ACCORDANCE WITH TFRS FOR SMES OF ACCOUNTING AND AUDIT
FIRM IN BANGKOK**

พิฐุติพูน พุฒธราช

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Pittiput.put@gmail.com

ไกรวิทย์ หลีกภัย

อาจารย์ประจำ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พรรณทิพย์ อย่างกลิ่น

อาจารย์ประจำ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สุวรรณี รุ่งจตุรงค์

อาจารย์ประจำ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองเอก วรรณพฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชี และสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในสายงานวิชาชีพบัญชี จำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชี การพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพต่อเนื่อง และการควบคุมภายใน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 ราย และนำมาวิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย F-test (Two Way Analysis of Variance: ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson correlation) ของตัวแปรที่ได้กำหนดไว้

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในสายงานวิชาชีพบัญชี จำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชี และการควบคุมภายใน ส่งผลต่อการจัดทำรายงาน

ทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชี ส่วนการเข้ารับการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องไม่มีผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของผู้บริการรับทำบัญชีในสำนักงานบริการรับทำบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในสำนักงานสอบบัญชี เข้ารับการพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาชีพอาจไม่นำมาใช้ในการพัฒนาทางด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะแต่เข้ารับการอบรมเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขของสภาวิชาชีพบัญชีที่กำหนดไว้เท่านั้น

คำสำคัญ: มาตรฐานการรายงานทางการเงิน, กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT

The study aimed to find factors affecting financial reporting standard in accordance with Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium Enterprises (TFRS for SMEs) of accounting and Audit Firm in Bangkok. The factors included education level, experience in accounting carrier, numbers of customer, certified public accountant license, continuing attend accounting profession knowledge development, and internal auditing. Three hundred and fifty of accounting and Audit Firm in Bangkok were selected and data was collected by using questionnaire. Frequency, percentage, mean, F-test (Two Way Analysis of Variance: ANOVA), and Pearson correlation were used for data analyzed.

The result found education level, experience in accounting carrier, numbers of customer, certified public accountant license, and internal auditing have affected financial reporting standard in accordance with Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium Enterprises (TFRS for SMEs). Continuing attend accounting profession knowledge development has no affected which might because to attend accounting profession knowledge development just the requirement but not really direct affect to financial reporting standard.

KEYWORDS: financial reporting standard, small and medium enterprises (SMEs)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันมีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกิดขึ้นมากมาย เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นธุรกิจที่ใช้เงินทุนในการก่อตั้งไม่มากนัก ผู้ประกอบการจึงสามารถจัดตั้งขึ้นโดยใช้ทุนของตนเอง หรือสถาบันทางการเงิน การดำเนินธุรกิจก็จะดำเนินการในลักษณะทดลองและทดสอบแนวความคิดใหม่ๆ ธุรกิจจึงสามารถคิดค้นสิ่งแปลกๆใหม่ๆ ที่หลากหลาย หากการผลิตสินค้าและบริการตรงกับความต้องการของตลาด ก็สามารถขยายกิจการให้มีขนาดใหญ่ขึ้นได้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งสร้างงาน เนื่องจาก SMEs มีอยู่กระจายกระจายทั่วไปเป็นจำนวนมากและหลากหลายสาขาอาชีพ จึงสามารถรองรับแรงงานทั้งภาคเกษตรกรรม แรงงานที่ถูกเลิกจ้างจากกิจการขนาดใหญ่ แรงงานใหม่ๆ ที่เพิ่งจบการศึกษา รวมถึงป้องกันการอพยพของแรงงานจากชนบทสู่เขตกรุงเทพฯ นอกจากนี้ยังช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานจากเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ชนบทอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ มีการดำเนินการกันอย่าง

แพร่หลาย และในการดำเนินธุรกิจนั้น กิจกรรมย่อมต้องการมีการจัดทำบัญชีเกิดขึ้น โดยการจัดทำบัญชีย่อมจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน แต่เนื่องธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นธุรกิจที่ไม่ได้มีส่วนได้เสียสาธารณะ และรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นย่อมมีความซับซ้อนน้อยกว่ากิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะหรือบริษัทมหาชน ดังนั้นสภาวิชาชีพบัญชีฯ จึงได้มีการตั้งคณะกรรมการทำงานจัดทำมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) มาถือปฏิบัติใช้ให้ทันต่อเวลาในต้นปี พ.ศ. 2560 และยังอยู่ในระหว่างการรับฟังความเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อมาตรฐานการบัญชีย่อยออกมาบังคับใช้แล้วนั้น ย่อมจะมีผลกระทบต่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น ในบางกิจการจะมีการทำบัญชีเองหรือบางกิจการจะทำการจ้างสำนักงานบัญชีให้เป็นผู้จัดทำบัญชีให้

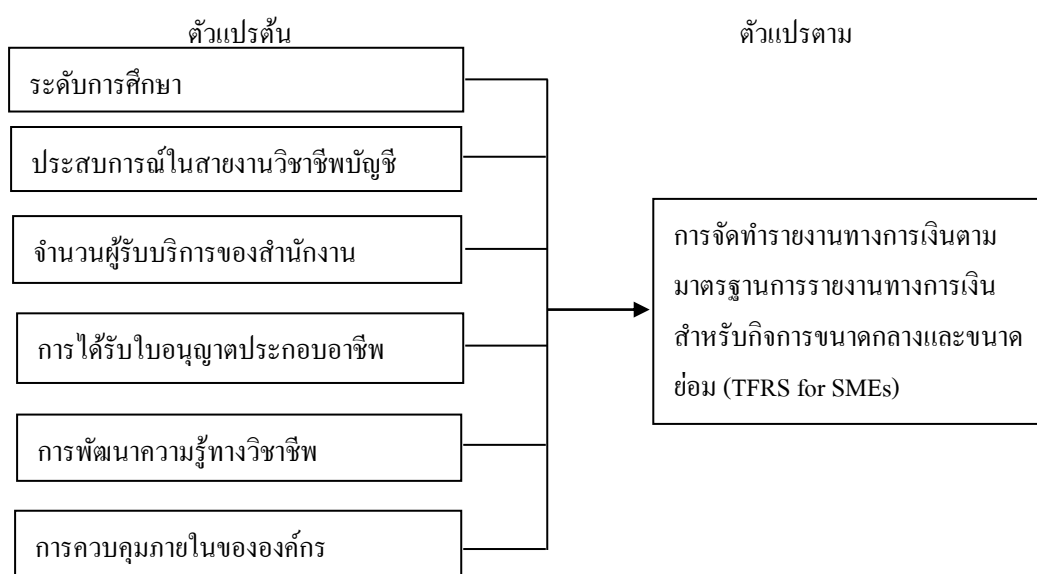
ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครขึ้น เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นประโยชน์ต่อทั้งธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 สมมติฐานของการวิจัย

4.1.1 ด้านระดับการศึกษาต่างกันส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

4.1.2 ประสบการณ์ในสายงานวิชาชีพบัญชีต่างกันส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

4.1.3 จำนวนผู้รับบริการต่างกันส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

4.1.4 การได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพต่างกันส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

4.1.5 การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1.6 การควบคุมภายในขององค์กรมีความสัมพันธ์กับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชี และสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งเป็นนิติบุคคลในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชี จำนวน 1,869 สำนักงาน และสำนักงานสอบบัญชี 910 สำนักงาน รวม 2,779 สำนักงาน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, คลังข้อมูลธุรกิจ: 2558) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้เจ้าของสำนักงานเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้จำนวน 350 ราย จากการใช้สูตรของ Taro Yamane โดยแสดงการคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{2,779}{1 + N e^2}$$

$$n = \frac{2,779}{1 + 2,779 (0.05)^2}$$

$$n = 349.66 \text{ หรือ } 350 \text{ ราย}$$

ผู้ประกอบการ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานบัญชี	910	115
สำนักงานสอบบัญชี	1,869	235
รวม	2,779	350

4.3 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน โดยประกอบไปด้วยลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประกอบการ ลักษณะสำนักงานทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชี การจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจะเป็นคำถามปลายปิด และปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ส่วนการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามนั้นจะมีการจัดทำในลักษณะออนไลน์ และจัดส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ถูกส่งกลับมายังระบบออนไลน์ก็ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการสำนักงานบัญชี จำนวน 115 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.85 และสำนักงานสอบบัญชี จำนวน 235 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.15 ซึ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.68 รองลงมาจบการศึกษาในระดับปริญญาโท และสูงกว่าปริญญาโท มีประสบการณ์ในสายงานวิชาชีพบัญชี 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมามีประสบการณ์ในสายงานวิชาชีพ 16 – 20 ปี และต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน 101 – 200 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.50 รองลงมา มีจำนวนผู้รับบริการของสำนักงานจำนวน 401 รายขึ้นไป และจำนวน 201 – 400 ราย ในส่วนของการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางด้านบัญชี ส่วนมากจะเป็นผู้ทำบัญชี คิดเป็นร้อยละ 67.00 รองลงมาเป็นผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีและภาษีอากร และใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ตามลำดับ

ตารางที่ 1 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยระดับการศึกษา ประสิทธิภาพในสายงานวิชาชีพบัญชี จำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน และการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพกับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยด้าน	ค่าความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	P- Value
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	24.72	78.00	6.18	7.02	0.00
	ภายในกลุ่ม	385.30	272.00	1.60		
ประสิทธิภาพในสายงานวิชาชีพบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	12.41	115.00	3.10	8.39	0.00
	ภายในกลุ่ม	202.71	235.00	0.85		
จำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน	ระหว่างกลุ่ม	177.32	104.00	25.33	15.80	0.00
	ภายในกลุ่ม	232.69	246.00	0.98		
การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	72.87	111.00	10.41	17.34	0.00
	ภายในกลุ่ม	142.25	239.00	0.60		

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test (Two Way Analysis of Variance: ANOVA) ในการวิเคราะห์ปัจจัยระดับการศึกษา ประสิทธิภาพในสายงานวิชาชีพบัญชี จำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน และการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพกับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแสดงผลการทดสอบได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ระดับการศึกษาส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษาส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.002)

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ประสิทธิภาพในสายงานวิชาชีพบัญชีส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประสิทธิภาพในสายงานวิชาชีพบัญชีส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.000)

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 จำนวนผู้รับบริการของสำนักงานส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า จำนวนผู้รับบริการของสำนักงานส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.002)

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.000)

ตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพบัญชี และด้านการควบคุมภายในขององค์กรกับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	Mean	r	p
การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพ	3.80	0.31	0.130
การควบคุมภายในขององค์กร	3.66	0.60*	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson correlation) ในการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพและการควบคุมภายในขององค์กรกับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแสดงผลการทดสอบได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.130)

สมมติฐานการวิจัยที่ 6 การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การควบคุมภายในขององค์กรมีความสัมพันธ์กับการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.000)

6. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการสำนักงานบัญชี และสำนักงานสอบบัญชีจำนวน 350 ราย พบว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในสายงานวิชาชีพบัญชี จำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชี และการควบคุมภายในส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ซึ่งสอดคล้องกับ ชาริยา ปรีเปรม (2556) ที่ได้ศึกษาผลกระทบทางวัฒนธรรมทางการบัญชีที่ดีต่อประสิทธิภาพรายงานทางการเงินของเทศบาลตำบลในประเทศไทย ซึ่งได้พบว่าวัฒนธรรมทางบัญชีที่ดี ด้านสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจและผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ และวัฒนธรรมทางการบัญชีที่ดีด้านการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพรายงานทางการเงินโดยรวม ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเชื่อถือได้ และด้านความครบถ้วนของข้อมูล กล่าวคือลักษณะวัฒนธรรมทางการบัญชี หรือในที่นี้คือลักษณะของวัฒนธรรมขององค์กร หรือความแตกต่างขององค์กรนั้นมีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจ ซึ่งระดับความรู้ความเข้าใจนี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในรายงานทางการเงินที่เป็นผลมาจากการทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้องตรงกับมาตรฐานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวและสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ สุวรรณี รุ่งจตุรงค์ (2558) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ว่าพบว่า ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและการอบรมความรู้เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพด้านวิชาการ มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน เนื่องจากผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีมาช้านาน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินเป็นอย่างดี

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษา

ประสบการณ์ในสายงานวิชาชีพบัญชี จำนวนผู้รับบริการของสำนักงาน และการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ทุกหน่วยงานต้องกลับมาให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้ ซึ่งจะต้องมีการยกระดับปัจจัยเหล่านี้ให้ดียิ่งขึ้นเพราะจะส่งผลให้การจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานฉบับนี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปนั้น ควรมีแบ่งระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินการตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) เพราะในงานวิจัยนี้จะเน้นแค่ปัจจัยภายใน ซึ่งปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลกระทบคือการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และสภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ของสำนักงานบริการรับทำบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อที่ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับดังกล่าวมาใช้ ตลอดจนสำรวจความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และอุปสรรคในการนำมาใช้

ผู้วิจัยขอขอบคุณกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่ได้สนับสนุนข้อมูล และอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยทั้งในด้านข้อมูลที่สามารนำไปใช้ในงานวิจัย ตลอดจนการวางแผน กำหนดลำดับขั้นตอนในการวิจัย รวมไปถึงแนวทางในการแก้ไขอุปสรรคงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ ใจชื่น. 2554. “ผลกระทบด้านต่าง ๆ จากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย” คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ซาริยา ปรีเปรม. 2556. “ผลกระทบของวัฒนธรรมทางการบัญชีที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพรายงานทางการเงินของเทศบาลตำบลในประเทศไทย” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธานินทร์ ศิลปจารุ. 2557. “การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS” (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

นิธิดา สุกฤตจินดา. 2551. “การศึกษาทัศนคติของนักบัญชีต่อการมีมาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม” วารสารวิชาชีพบัญชี: ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2554. “มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ” กรุงเทพมหานคร.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2557. “มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับปรับปรุง 2558)”
กรุงเทพมหานคร.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2559. “ร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการขนาดกลาง
และขนาดย่อม” กรุงเทพมหานคร.

สุวรรณิ รุ่งจตุรงค์. 2555. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีสำหรับ
กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ” มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

**การใช้ตัวแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างเพื่อยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
พฤติกรรมเลี่ยงภาษี**
**THE USE OF STRUCTURAL RELATIONSHIP ANALYSIS MODEL TO
CONFIRM THE FACTORS THAT INFLUENCING THE TAX AVOIDANCE
BEHAVIOR**

อำนาจ วังจิ้น
อาจารย์ประจำสำนักวิชาการศึกษาทั่วไป
E-mail: amnart.va@spu.ac.th
พิเชษฐ์ โสภางษ์
อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: phichet.so@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง(SEM) มาใช้ยืนยันปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัทโดยพฤติกรรมเลี่ยงภาษีเป็นองค์ประกอบที่วัดจากตัวแปรสังเกต 5 ด้าน ได้แก่ การแจ้งรายได้ไม่ครบถ้วน การสร้างค่าใช้จ่ายเท็จ การใช้ช่องโหว่ของกฎหมาย การทำนิติกรรมเท็จ และการตั้งบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือในดินแดนเลี่ยงภาษี ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุในการเลี่ยงภาษีที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัทจดทะเบียนเป็นองค์ประกอบที่วัดจากตัวแปรสังเกต 5 ด้านเช่นกัน ประกอบด้วย ความเป็นธรรมของระบบภาษี การบังคับใช้กฎหมายภาษี การบริหารจัดการของภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษี และ จรรยาบรรณของผู้เสียภาษี ผลการศึกษาพบว่า ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างสามารถช่วยยืนยันได้ว่า ปัจจัยสาเหตุของการเลี่ยงภาษีทั้ง 5 ด้าน ส่งผลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษีจริง โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.70 ในทิศทางตรงข้ามกัน หมายความว่าถ้าความเป็นธรรมของระบบภาษี การบังคับใช้กฎหมาย การบริหารจัดการของภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษี และ จรรยาบรรณของผู้เสียภาษี ของบริษัทมีมากขึ้นพฤติกรรมเลี่ยงภาษีก็จะลดลง ตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุดในปัจจัยด้านสาเหตุของการเลี่ยงภาษี คือ ความเป็นธรรมของระบบภาษี ตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุดในพฤติกรรมเลี่ยงภาษี คือ การแจ้งรายได้ไม่ครบถ้วน ซึ่งยืนยันด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบได้อย่างกลมกลืนด้วยค่า $\chi^2 = 26.73$, $df = 24$, $p\text{-value} = 0.317$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.019$ และ $SRMR = 0.011$ ทำให้สามารถสรุปได้ว่าตัวแบบที่ได้จากการศึกษาเป็นจริงตามตัวแบบที่ตั้งขึ้น นั่นคือ พฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัทจดทะเบียน มีสาเหตุมาจากปัจจัยทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสรุปได้ว่า นำตัวแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง(SEM) สามารถนำมาใช้ยืนยันปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัทจดทะเบียนได้

คำสำคัญ: การเลี่ยงภาษี, การภาษีอากร

ABSTRACT

This study involved the application of Structural Equation Modeling (SEM) to confirm factors influencing Tax avoidance of companies by observing five variables, namely, under reporting income, cost report fraud, use of legal loopholes, creating misleading claims, establishing offshore company. As for the casual factors affecting Tax avoidance of companies, they were five observed variables i.e. fair tax system, enforcing tax laws, public management, knowledge and understanding on tax issues and tax payers' ethics. It was found from the study that Structural Equation Modeling (SEM) could confirm five significant factors affecting Tax avoidance with weight equaled to 0.70. On the contrary, increasing level of fair tax system, enforcing tax laws, public management, knowledge and understanding on tax issues and tax payers' ethics had led to reduction in Tax avoidance. Key variable with the highest weight on casual factor was fair tax system, whereas under reporting income yielded the highest weight on tax evasion. All these findings were supported by the Empirical Evidence that could estimate parameter harmoniously with $\chi^2 = 26.73$, $df = 24$, $p\text{-value} = 0.317$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.019$ and $SRMR = 0.011$. In conclusion, the model from the actual study in relations to company tax evasion originated from five aforementioned factors, having the statistical significance. Also, the Structural Equation Model (SEM) helped to identify causal factors affecting the company's tax evasion as well.

KEYWORDS: TAX AVOIDANCE, TAXATION

1. บทนำ

พฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัท ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การแจ้งรายได้ไม่ครบถ้วน 2) การสร้างค่าใช้จ่ายเท็จ 3) การใช้ช่องโหว่ของกฎหมาย 4) การทำนิติกรรมเท็จ และ 5) การตั้งบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือในดินแดนเลี่ยงภาษี (พิเชษฐ์ โสภางษ์, 2560) เป็นผลมาจากปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเลี่ยงภาษีทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นธรรมของระบบภาษี 2) การบังคับใช้กฎหมายภาษี 3) การบริหารจัดการของภาครัฐ 4) ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษี และ 5) จรรยาบรรณของผู้เสียภาษี จริงหรือไม่ และมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยการวิจัยเชิงปริมาณแต่สถิติที่จะเลือกใช้ศึกษาอิทธิพล เช่น การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณก่อนข้างมีข้อจำกัดมากและอาจจะมีปัญหาตัวแปรอิสระบางตัวอาจจะไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามขัดแย้งกับการศึกษาเชิงคุณภาพการนำตัวแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling :SEM) มาใช้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม สำหรับยืนยันแบบจำลองเชิงทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การทำนายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อน อันเนื่องมาจากมีตัวแปรจำนวนมากทั้ง ตัวแปรสังเกต ตัวแปรแฝง และตัวแปรแทรกซ้อน ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยบางส่วนไม่สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้น (Statistical Assumptions) แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นไม่รวมเทอมความคลาดเคลื่อนในการวัด ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามวิจัยได้ครบถ้วน การวิเคราะห์ที่ได้จึงไม่ตรงกับแบบจำลองการวิจัย และก่อให้เกิดความผิดพลาดในการวิจัยในที่สุด การใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างยืนยันปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัทในครั้งนี้เป็นการนำเอาวิธีการทางสถิติขั้นสูงมาใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ขั้นหนึ่งโดยศึกษาแบบเป็นองค์รวมความสอดคล้องของตัวแบบที่ได้ศึกษาจาก

การวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ และเป็นการนำเอาวิธีการทางสถิติที่ซับซ้อนมาใช้ในงานวิจัย ผลที่ได้จากการศึกษานี้จะได้ทั้งผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการทางสถิติสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการนำตัวแบบมาใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง(SEM)เพื่อยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลี้ยงภายใน

3. หัวข้อ

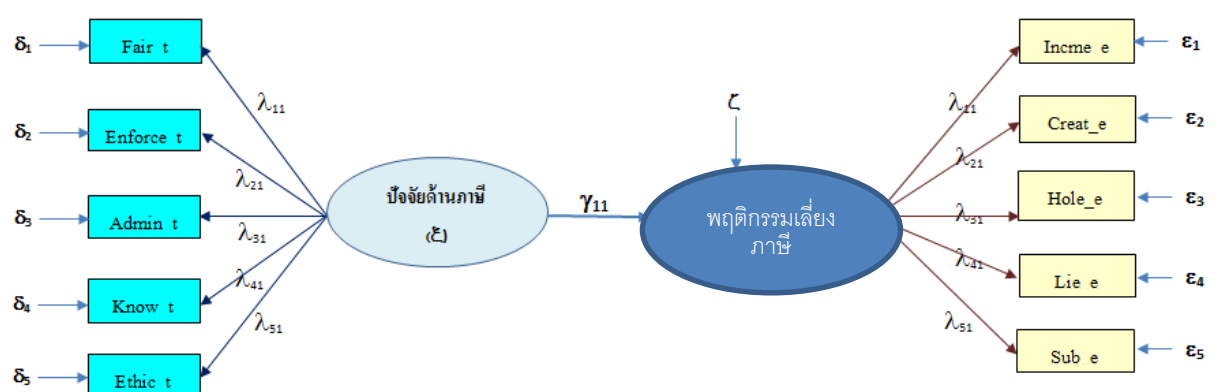
ทฤษฎีตัวแบบสมการโครงสร้าง (SEM)

การศึกษาของ พิเศษฐ์ โสภางษ์, 2560. ศึกษาเรื่องปัจจัยและแนวทางป้องกันการเลี้ยงภายในพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นธรรมของระบบภายใน ประกอบด้วย การไม่เลือกปฏิบัติในการจัดเก็บภายใน ความเป็นธรรมในการตรวจสอบภายใน ความเป็นธรรมในการจ่ายชำระภายในตามระดับรายได้ ความเป็นธรรมของการลงโทษเลี้ยงภายใน และ ความเป็นธรรมของอัตราภายในเงินได้ในปัจจุบัน 2) ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบด้วย การบังคับใช้จริงของกฎหมายภายใน ความรุนแรงของบทลงโทษ การเลือกปฏิบัติ และการรับรู้ว่ามีบริษัทเลี้ยงภายใน 3) ด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ ประกอบด้วย การไม่คอร์รัปชันของรัฐบาล ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ความพึงพอใจต่อคุณภาพให้บริการของกรมสรรพากร ความพึงพอใจในการใช้เงินภายในของรัฐอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของรัฐบาล 4) ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องภายใน ประกอบด้วย เนื้อหากฎหมายภายในอากร ความรู้และความเข้าใจเนื้อหาภายในเงินได้ในบุคคลของบริษัทความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทลงโทษทางอาญากรณีแจ้งข้อมูลเท็จหรือแสดงหลักฐานเท็จเพื่อโกงภายใน ความถูกต้อง โปร่งใสและยุติธรรมในการจ่ายชำระภายในของบริษัทต่างๆ ไป และความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของเงินภายในที่รัฐต้องจัดเก็บเพื่อนำไปใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะในด้านต่างๆ และ 5) จรรยาบรรณของผู้เสียภายใน ประกอบด้วย การหนีภายในเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ถ้าอัตราภายในสูงเกินไป ถ้าคนส่วนใหญ่ก็ทำเช่นเดียวกัน ถ้ารัฐบาลมีการคอร์รัปชันสูง การใช้เงินภายในอย่างไม่คุ้มค่า การใช้เงินภายในโดยไม่เกิดประโยชน์โดยตรงกับคุณ และถ้าหากโอกาสถูกจับได้อยู่ในระดับต่ำ ส่วนพฤติกรรมการเลี้ยงภายในแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1)การแจ้งรายได้ไม่ครบถ้วน ประกอบด้วย การหลบรายได้หรือแจ้งรายได้ไม่ครบ การรับรู้รายได้ไว้ด้านหนี้สิน และการตั้งราคาขายให้กับกิจการที่เกี่ยวข้องในราคาต่ำกว่าความเป็นจริง 2)การสร้างค่าใช้จ่ายเท็จ ประกอบด้วยนำรายจ่ายส่วนตัว(เช่น กรรมการ/ผู้ถือหุ้น) ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจการมาบันทึกบัญชีรายจ่าย สร้างรายจ่ายเท็จโดยไม่มีใบเสร็จรับเงินหรือรายจ่ายที่พิสูจน์ผู้รับไม่ได้ และนำผลเสียหายหรือผลขาดทุนที่ไม่เป็นความจริงมาหักเป็นค่าใช้จ่ายประเภท ภายในอากรตามประมวลรัษฎากร 3)การใช้ช่องโหว่ของกฎหมายประกอบด้วย การซื้อสินทรัพย์บริษัทในเครือหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในราคาสูง เกินปกติเพื่อประโยชน์ทางภายในการคิดค่าเสื่อมราคา ตั้งรายจ่ายค้างจ่ายแก่บริษัทในเครือเป็นระยะเวลานานการบันทึกเงินลงทุนระยะยาวเป็นเงินลงทุนระยะสั้นเพื่อหัก รายจ่ายการด้อยค่ารายการสินค้าคงเหลือวิธีการตั้งราคาโอน เช่นการขายสินค้าให้กับกิจการในต่างประเทศ โดยกำหนดราคาขายต่ำกว่าความเป็นจริงการตีราคาสินค้าคงเหลือเมื่อสิ้นปีต่ำกว่าความเป็นจริง 4)การทำนิติกรรม

ทั้ง ประกอบด้วย การแตกหน่วยภาษีเพื่อกระจายฐานภาษีโดยมีเจตนาเพื่อหลบหนีภาษี อากร(ไม่มีกิจกรรมการค้า
ดำเนินงานจริง การจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้บุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องในอัตราที่สูงเกินปกติ และการตั้งรายจ่าย
ที่กำหนดขึ้นเองในอัตราสูง เช่นรายจ่ายค่าที่ปรึกษา ค่าคอมมิชชั่น ค่านายหน้า ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ค่าตอบแทน
ผู้บริหารซึ่งอาจไม่มีการจ่ายจริงเป็นต้น และ 5)การตั้งบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือในดินแดนเสี่ยงภาษี

การศึกษาในครั้งนี้จึงใช้ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างเป็นวิธีการทางสถิติในการศึกษา ตัวแบบ
เป็นความสัมพันธ์ที่ศึกษาอิทธิพลจากตัวแปรแฝงที่เป็นสาเหตุจำนวน 1 ตัวแปร ไปสู่ตัวแปรผลที่เป็นตัวแปรแฝง
จำนวน 1 ตัวแปรเช่นกัน ตัวแปรแฝงทั้งที่เป็นสาเหตุและตัวแปรผลเกิดจากตัวแปรสังเกตจำนวน 5 ตัว เท่ากัน มี
ขั้นตอนดังนี้

การเขียนตัวแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัท

รูปที่ 1 ตัวแบบองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษีของบริษัท

จากรูปที่ 1 พฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) เป็นองค์ประกอบ 5 ตัวแปร ได้แก่ 1)การแจ้งรายได้ไม่ครบถ้วน(Incme_e) 2)การสร้างค่าใช้จ่ายเท็จ(Creat_e) 3)การใช้ช่องโหว่ของกฎหมาย(Hole_e) 4)การทำนิติกรรมเท็จ (Lie_e) และ5)การตั้งบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือในดินแดนเสี่ยงภาษี(Sub_e) และ ปัจจัยสาเหตุในการเลี่ยงภาษีเป็นองค์ประกอบ 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านความเป็นธรรมของระบบภาษี(Fair_t) 2) ด้านการบังคับใช้กฎหมาย(Enforce_t) 3) ด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ (Admin_t) 4)ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษี (Know_t) และ 5) จรรยาบรรณของผู้เสียภาษี (Ethic_t) เมื่อมองตัวแบบย้อนกลับจากรูปจะได้ $\xi \times \gamma = \eta + \zeta$ และ $\eta \lambda_{11} = \text{Incme\_e} + \varepsilon_1$ เป็นต้น ตัวแปรประกอบด้วย ตัวแปรสังเกต X จำนวน 5 ตัว และตัวแปรสังเกต Y จำนวน 5 ตัว ตัวแปรแฝง ξ และ η พารามิเตอร์แสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝง γ พารามิเตอร์แสดงน้ำหนักของตัวแปรสังเกตบนตัวแปรแฝง λ_x และ λ_y ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกต X และ Y คือ δ และ ε และ ค่าความคลาดเคลื่อนของ η คือ ζ สัญลักษณ์ $\rightarrow$ แทนน้ำหนักหรืออิทธิพลจากตัวแปรหนึ่งไปอีกตัวแปรหนึ่ง สัญลักษณ์ตัวเลขสองตัวที่เป็นตัวห้อยบอกถึงตัวแปรปลายทางและต้นทางของพารามิเตอร์นั้นๆ เมทริกซ์

Γ อิทธิพลทางตรงของตัวแปร ξ บนตัวแปร η Λ_Y : อิทธิพลทางตรงของตัวแปร η บนตัวแปร Y Λ_X : อิทธิพลทางตรงของตัวแปร ξ บนตัวแปร X Θ_ε เป็นเมทริกซ์ของ ε Θ_δ เป็นเมทริกซ์ของ δ เวกเตอร์ตัวแปร η ξ X และ Y หรือ แทนด้วยเมทริกซ์ $[E]$, $[K]$ $[X]$ และ $[Y]$ ตามลำดับและ เวกเตอร์ความคลาดเคลื่อน ζ ε และ δ แทนด้วย เมทริกซ์ $[z]$ $[e]$ และ $[d]$ ตามลำดับ เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

เขียนสมการเชิงเส้นและสมการเมทริกซ์จากตัวแบบ

จากตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีเวกเตอร์เมทริกซ์ ได้แก่

$$Y' = [y_1 \ y_2 \ y_3 \ y_4 \ y_5]$$

$$X' = [x_1 \ x_2 \ x_3 \ x_4 \ x_5]$$

$$\eta' = [\eta]$$

$$\xi' = [\xi]$$

$$\varepsilon' = [\varepsilon_1 \ \varepsilon_2 \ \varepsilon_3 \ \varepsilon_4 \ \varepsilon_5]$$

$$\zeta' = [\zeta]$$

$$\Lambda_X = [\lambda_{11} \ \lambda_{21} \ \lambda_{31} \ \lambda_{41} \ \lambda_{51}] \quad , \quad B = [0]$$

$$\Lambda_Y = [\lambda_{11} \ \lambda_{21} \ \lambda_{31} \ \lambda_{41} \ \lambda_{51}]$$

- 1) สมการความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

$$\text{สมการเมทริกซ์} \quad \eta = B\eta + \Gamma\xi + \zeta$$

$$[E] = [GA][K] + [Z]$$

$$\text{สมการเชิงเส้น} \quad \eta = \gamma\xi + \zeta$$

$$[\eta] = [\gamma] [\xi] + [\zeta]$$

- 2) สมการของตัวแปรตาม ตัวแบบการวัดสำหรับ

$$\text{สมการเมทริกซ์} \quad Y = \Lambda_Y \eta + \varepsilon$$

$$Y = \Lambda_Y (\Gamma\xi + \zeta) + \varepsilon$$

$$[Y] = [LY][GA][K] + [Z] + [e]$$

สมการเชิงเส้น

$$Y_1 = \lambda_{11}(\gamma\xi + \zeta) + \varepsilon_1$$

$$Y_2 = \lambda_{21}(\gamma\xi + \zeta) + \varepsilon_2$$

$$Y_3 = \lambda_{31}(\gamma\xi + \zeta) + \varepsilon_3$$

$$Y_4 = \lambda_{41}(\gamma\xi + \zeta) + \varepsilon_4$$

$$Y_5 = \lambda_{51}(\gamma\xi + \zeta) + \varepsilon_5$$

$$\begin{bmatrix} Y_1 \\ Y_2 \\ Y_3 \\ Y_4 \\ Y_5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \lambda_{11} \\ \lambda_{21} \\ \lambda_{31} \\ \lambda_{41} \\ \lambda_{51} \end{bmatrix} [[\gamma] [\xi] + [\zeta]] + \begin{bmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \varepsilon_3 \\ \varepsilon_4 \\ \varepsilon_5 \end{bmatrix}$$

3) สมการของตัวแปรอิสระ ตัวแบบการวัดสำหรับ

$$\text{สมการเมตริกซ์ } \mathbf{X} = \mathbf{\Lambda}_x \xi + \delta$$

$$[X] = [LX][K] + [d]$$

สมการเชิงเส้น

$$X_1 = \lambda_{11}(\xi) + \delta_1$$

$$X_2 = \lambda_{21}(\xi) + \delta_2$$

$$X_3 = \lambda_{31}(\xi) + \delta_3$$

$$X_4 = \lambda_{41}(\xi) + \delta_4$$

$$X_5 = \lambda_{51}(\xi) + \delta_5$$

$$\begin{bmatrix} X_1 \\ X_2 \\ X_3 \\ X_4 \\ X_5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \lambda_{11} \\ \lambda_{21} \\ \lambda_{31} \\ \lambda_{41} \\ \lambda_{51} \end{bmatrix} [\xi] + \begin{bmatrix} \delta_1 \\ \delta_2 \\ \delta_3 \\ \delta_4 \\ \delta_5 \end{bmatrix}$$

การประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบ

การประมาณค่าพารามิเตอร์ คือ การแก้สมการระบบการเชิงเส้นโดยใช้เมตริกซ์ ซึ่งมีหลายวิธีวิธีที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดได้แก่ วิธี Maximum Likelihood โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากตัวแปรสังเกต ประมาณค่าพารามิเตอร์ต่างๆ การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถทำได้อย่างสะดวกด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL โดยเริ่มจาก

1) การเตรียมข้อมูลเพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์และทดสอบตัวแบบ

การเก็บและรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ประมาณค่าพารามิเตอร์ การทดสอบตัวแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันพฤติกรรมเลี้ยงภานิชของบริษั โดยใช้แบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ชุด คลอบคลุมตัวแปรพฤติกรรมเลี้ยงภานิช 5 ด้าน และตัวแปรปัจจัยด้านภานิชที่เป็นสาเหตุ 5 ด้าน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอย่างมีมาตรฐาน (ค่า IOC > 0.50 และ ค่า Alpha Coefficient = 0.98) ทุกตัว ใช้ตัวอย่างนักบัญชีของบริษัทจำนวน 330 คน ด้วยวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทอมสัน (Thompson, S.K. 2002) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ค่าความคลาดเคลื่อน (e)เท่ากับ 0.05 สัมประสิทธิ์ความผันแปรของประชากร(CV) เท่ากับ 0.5 สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย เก็บและรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 5 พฤษภาคม 2559 ถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2559 วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง

2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเขียนคำสั่งในรูปของ Path Diagram แล้วสั่ง run เช่น คำสั่งที่ใช้คือ

SYSTEM FILE from file 'C:\Users\Administrator\Desktop\TAX6.dsf'

Sample Size = 330

Latent Variables EVASION TAX_FAC

Relationships

INCME_E = EVASION

CREAT_E = EVASION

HOLE_E = EVASION

LIE_E = EVASION

SUB_E = EVASION

FAIR_T = TAX_FAC

ENFORCE = TAX_FAC

ADMIN_T = TAX_FAC

KNOW_T = TAX_FAC

ETHIC_T = TAX_FAC

EVASION = TAX_FAC

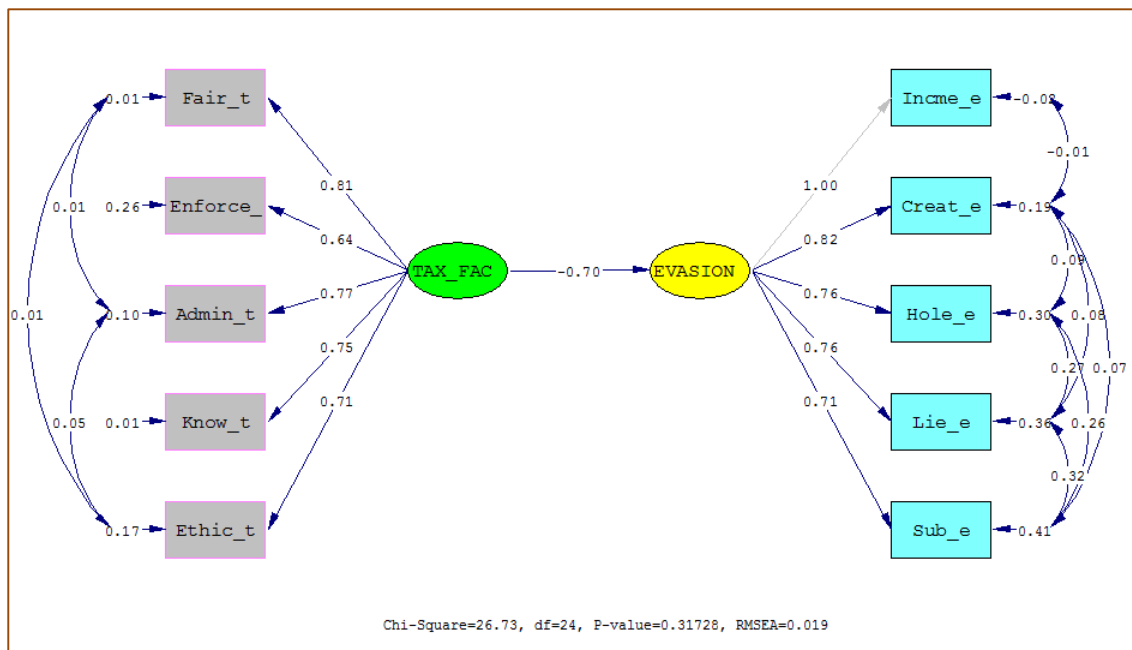
Path Diagram

Iterations = 250

Method of Estimation: Maximum Likelihood

End of Problem

3) ผลจากการสั่ง run และปรับค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรวัดให้มีความสัมพันธ์กันได้จนผลเป็นตัวอย่างที่เหมาะสม นั่นคือ มีค่า P-value > 0.05 ค่า RMSEA น้อยกว่า 0.05 และพิจารณาค่าสถิติทดสอบ (Goodness of Fit Statistics) หลังปรับความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนได้ดังนี้ตามเกณฑ์ทุกตัวได้ตัวแบบดังรูปที่ 2 และตารางที่ 1

ภาพประกอบที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นแบบการเลี่ยงภาษี

ภายหลังปรับตัวแบบได้ Output ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

Measurement Equations

Measurement Equations

$$\text{Incme\_e} = 1.00 * \text{EVASION}, \text{Errorvar.} = -0.020, R^2 = 1.00$$

(0.0052)

-3.82

$$\text{Creat\_e} = 0.82 * \text{EVASION}, \text{Errorvar.} = 0.19, R^2 = 0.64$$

(0.034)

(0.017)

23.86

11.67

$$\text{Hole\_e} = 0.76 * \text{EVASION}, \text{Errorvar.} = 0.30, R^2 = 0.50$$

(0.042)

(0.023)

17.99

12.75

$$\text{Lie\_e} = 0.76 * \text{EVASION}, \text{Errorvar.} = 0.36, R^2 = 0.46$$

(0.046)

(0.028)

16.69

12.91

$$\text{Sub\_e} = 0.71 * \text{EVASION}, \text{Errorvar.} = 0.41, R^2 = 0.39$$

(0.049)

(0.031)

14.50

13.05

$$\text{Fair}_t = 0.81 * \text{TAX\_FAC}, \text{Errorvar.} = 0.0070, R^2 = 0.99$$

$$(0.032) \quad (0.0012)$$

$$25.38 \quad 5.81$$

$$\text{Enforce}_t = 0.64 * \text{TAX\_FAC}, \text{Errorvar.} = 0.26, R^2 = 0.62$$

$$(0.038) \quad (0.020)$$

$$17.09 \quad 12.72$$

$$\text{Admin}_t = 0.77 * \text{TAX\_FAC}, \text{Errorvar.} = 0.10, R^2 = 0.85$$

$$(0.035) \quad (0.0085)$$

$$22.05 \quad 12.08$$

$$\text{Know}_t = 0.75 * \text{TAX\_FAC}, \text{Errorvar.} = 0.012, R^2 = 0.98$$

$$(0.030) \quad (0.0013)$$

$$25.13 \quad 9.06$$

$$\text{Ethic}_t = 0.71 * \text{TAX\_FAC}, \text{Errorvar.} = 0.17, R^2 = 0.75$$

$$(0.036) \quad (0.014)$$

$$19.80 \quad 12.43$$

Structural Equations

$$\text{EVASION} = -0.70 * \text{TAX\_FAC}, \text{Errorvar.} = 0.032, R^2 = 0.94$$

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 24

Minimum Fit Function Chi-Square = 27.00 (P = 0.30)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 26.73 (P = 0.32)

Chi-Square Difference with 0 Degree of Freedom = 0.00 (P = 1.00)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 2.73

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 19.62)

Minimum Fit Function Value = 0.082

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0083

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.060)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.019

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.050)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.95

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.27

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.26 ; 0.32)

ECVI for Saturated Model = 0.33

ECVI for Independence Model = 24.86

Chi-Square for Independence Model with 45 Degrees of Freedom = 8160.50

Independence AIC = 8180.50

Model AIC = 88.73

Saturated AIC = 110.00

Independence CAIC = 8228.49

Model CAIC = 237.50

Saturated CAIC = 373.95

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.53

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 0.99

Critical N (CN) = 524.63

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0073

Standardized RMR = 0.011

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.98

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.96

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.43

Standardized Solution

LAMBDA-Y

EVASION

Incme_e 0.72

Creat_e 0.59

Hole_e 0.55

Lie_e 0.55

Sub_e 0.51

LAMBDA-X

TAX_FAC

Fair_t 0.81

Enforce_ 0.64

Admin_t 0.77

Know_t 0.75

Ethic_t 0.71

GAMMA

TAX_FAC

EVASION -0.97

พิจารณาความกลมกลืนของตัวแบบโดยนำค่าสถิติสำหรับการพิจารณาความกลมกลืนของตัวแบบมาเทียบกับเกณฑ์ที่ปรับที่จากค่าสถิติดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์ค่าสถิติสำหรับพิจารณาความกลมกลืนของตัวแบบ

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับ		หลังปรับ	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2/df	< 2.00	24.91	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.114	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	0.86	ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.51	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.98	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.76	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.96	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.270	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.019	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.130	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.011	ผ่านเกณฑ์

จากตารางค่าดัชนีและค่าสถิติหลังปรับค่าความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้อธิบายได้ดังนี้

(1) ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.14 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 2.00

(2) ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (Comparative Fit Index : CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ เนื่องจากค่า CFI มีค่า 0.90 ขึ้นไป

(3) ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสมบูรณ์ (Absolute Fit Index) ที่ผู้วิจัยพิจารณาค่า 2 ดัชนี คือ ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 และดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่า GFI และค่า AGFI มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 และค่า GFI และค่า AGFI ที่ยอมรับได้มีค่ามากกว่า 0.90

(4) ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.036 หมายถึง ตัวแบบก่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือมีค่าระหว่าง 0.05 ถึง 0.08

(5) ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน โดยดัชนีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพิจารณา คือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual : SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.011 แสดงว่า ตัวแบบสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากมีค่าน้อยกว่า 0.05

4) นำเสนอผลการศึกษาตัวแบบ

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ เพื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้

ตารางที่ 2 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					
	b	bata	SE	t	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
พฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion)						
TAX_FAC	-0.97	- 0.70	0.028	-25.05	0.94	-
องค์ประกอบด้านปัจจัยเชิงสาเหตุในการเลี่ยงภาษี (TAX_FAC)						
Fair_t	0.81	0.81	0.032	25.38	0.99	0.67
Enforce_t	0.64	0.64	0.038	17.09	0.62	0.01
Admin_t	0.77	0.77	0.035	22.05	0.85	-0.04
Know_t	0.75	0.75	0.030	25.13	0.98	0.33
Ethic_t	0.71	0.71	0.036	19.80	0.75	0.00
พฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion)						
Incme_e	1.00	0.72			1.00	2.66
Creat_e	0.82	0.59	0.034	23.86	0.64	-0.10
Hole_e	0.76	0.55	0.042	17.99	0.50	-0.07
Lie_e	0.76	0.55	0.046	16.69	0.46	-0.03
Sub_e	0.71	0.51	0.049	14.50	0.39	0.00
Chi-Square = 71.57, df = 49, p = 0.019, RMSEA = 0.036, GFI = 0.97, AGFI = 0.94						

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลและน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า ปัจจัยสาเหตุในการเลี่ยงภาษี (TAX_FAC) มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ -0.70 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) ร้อยละ 94.00 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.51 ถึง 0.81 และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ตัวแปรสังเกต ความเป็นธรรมของระบบภาษี (Fair_t) อยู่ในองค์ประกอบปัจจัยสาเหตุด้านเลี่ยงภาษี (TAX_FAC) ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ ตัวแปร การตั้งบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือในดินแดนเลี่ยงภาษี (Sub_e) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.51 อยู่ในองค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ทุกค่า (R^2) ซึ่งบอกค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (TAX_FAC และ EVASION) มีค่าตั้งแต่ 0.39 – 1.00 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Beta) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า

(1) ปัจจัยด้านสาเหตุเลี่ยงภาษี(TAX_FAC) มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าน้ำหนักอิทธิพลในรูปแบบค่ามาตรฐานเท่ากับ 0.70 ในทิศทางตรงกันข้ามกัน นั่นคือ ถ้าเพิ่มปัจจัยสาเหตุเลี่ยงภาษี(TAX_FAC) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย พฤติกรรมเลี่ยงภาษีจะลดลง 0.70 หน่วย

(2) องค์ประกอบด้านสาเหตุเลี่ยงภาษี (TAX_FAC) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ตัวแปร ความเป็นธรรมของระบบภาษี (Fair_t) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.81 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบด้านสาเหตุปัจจัยเลี่ยงภาษี (TAX_FAC) ร้อยละ 99.00 รองลงมาเป็นตัวแปรการบริหารจัดการของภาครัฐ (Admin_t) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.77 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบด้านปัจจัยเลี่ยงภาษี (TAX_FAC) ร้อยละ 85.00 ตัวแปรที่มีน้ำหนักน้อยที่สุดคือตัวแปร การบังคับใช้กฎหมาย (Enforce_t) น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.64 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบด้านสาเหตุเลี่ยงภาษี (TAX_FAC) ร้อยละ 62.00

(3) องค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ตัวแปร การแจ้งรายได้ไม่ครบถ้วน(Incme_e) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.72 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) ร้อยละ 1.00 รองลงมาเป็นตัวแปรการสร้างค่าใช้จ่ายเท็จ (Creat_e) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.59 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี (Evasion) ร้อยละ 64.00 ตัวแปรที่มีน้ำหนักน้อยที่สุด คือตัวแปร การตั้งบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือในดินแดนเลี่ยงภาษี (Sub_e) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบพฤติกรรมเลี่ยงภาษี(Evasion) ร้อยละ 39.00

5. สรุป

ผลจากการนำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมาใช้ยืนยันปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษี พบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแทนได้ อย่างกลมกลืนด้วยค่า $\chi^2 = 26.73$, $df = 26$, $p\text{-value} = 0.317$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.019$ และ $SRMR = 0.0210$ ผ่านเกณฑ์การวัดทุกค่าสถิติ ซึ่งผลการศึกษานี้จึงทำให้สามารถสรุปได้ว่าตัวแทนที่ได้จากการศึกษาเป็นจริงตามตัวแทนที่ตั้งขึ้น นั่นคือ พฤติกรรมเลี่ยงภาษีเป็นผลมาจากปัจจัยด้านสาเหตุเลี่ยงภาษี

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งต่อไปผู้วิจัยอาจใช้แนวทางการวิจัยโดยอาจแบ่งแยกเป็นกลุ่มธุรกิจเพื่อที่จะศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างหาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลี่ยงภาษีซึ่งอาจได้ผลการศึกษาที่แตกต่างออกไปในแต่ละกลุ่มธุรกิจโดยอาจพบค่าน้ำหนักและค่าอิทธิพลของแต่ละปัจจัยที่แตกต่างกันออกไปและควรนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปหาแนวทางป้องกันพฤติกรรมเลี่ยงภาษีไม่ให้เกิดขึ้นหรือให้เกิดขึ้นน้อยลงต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- พิเชษฐ์ โสภภาพษ์. (2560) .ปัจจัยและแนวทางป้องกันการหนีภาษี (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต) . พิษณุโลก:มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อำนาจ วังจัน . ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครมีสภาพรอพินิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ. 2556.
- Alm, J., & McKee, M. (2006). Audit certainty, audit productivity, and taxpayer compliance. *National Tax Journal*, 4, 6-43.
- Alm, J., Jackson, B. R., & McKee, M. (2009). Getting the word out: Enforcement information dissemination and compliance behavior. *Journal of Public Economics*, 93, 392-402.
- Andreoni, J., Erard, B., & Feinstein, J. (1998). Tax compliance. *Journal of Economic Literature*, 36(2), 818-860.
- Baldry, J. C. (1987). Income tax evasion and the tax schedule: Some experimental results. *Public Finance*, 42(3), 347-383.
- Chandarasorn, M. (2012). *Public management as citizen compliance: A case study of income tax compliance behavior in Thailand* (Doctoral dissertation) United States of America: University of Kansas.
- Elffers, H. (1991). *Income tax evasion: Thoery and measurement*. Kluwer: Deventer.
- Elffers, H., Weigel, R. H., & Hessing, D. J. (1987). The consequences of different strategies for measuring tax evasion behavior. *Journal of Economic Psychology*, 8(3), 311-337.
- Feinstein, J. (1991). An econometric analysis of income tax evasion and its detection. *RAND Journal of Economics*, 22(1), 14-35.
- Thompson, S.K. (2002). *Sampling*, Second Edition. New York: Wiley.

**การทำงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของ
พนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์
TEAMWORK INFLUENCING EMPLOYEES' ORGANIZATIONAL
COMMITMENT IN AUTOMOTIVE INDUSTRY GROUP**

วาสนา เกอแผละ

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: wassanangek.per@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ

ดร.พีระพงษ์ กิติเวชโกภาวัฒน์

ธีรวิทย์ กลางสุพรรณ

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ พนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ จำนวน 2,635 คน สามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 348 คนจากสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าและตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีม ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย การกระจายความเป็นผู้นำมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การทำงานเป็นทีม ความผูกพันต่อองค์กร

ABSTARCT

The objective of this research was to investigate teamwork influencing employees' organizational commitment in automotive industry. The survey research was used as the research methodology. The population of this study consisted of 2,635 employees in automotive industry group. The sample size was be

348 employees which was determined based on Taro Yamane's formula. Quota and Convenience random sampling was used as the sampling method. The research instrument was the questionnaire. Data were analyzed by statistics including percentage, mean, standard deviation, multivariate regression analysis. The results of this study indicated that for teamwork aspects, determination of team mission and goals, open communication, and leadership distribution influenced employees' organizational commitment in automotive industry group with a statistical significance level of 0.05.

KEYWORDS: Teamwork, Organizational commitment

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน ต่างก็พยายามปรับเปลี่ยนพัฒนาองค์กร ให้มีรูปแบบวิธีการทำงานเป็นทีมแทนที่จะมุ่งบุคคลเพียงคนเดียว เพราะการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยสร้างความร่วมมือร่วมใจและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการปรับปรุงฟื้นฟูองค์กรได้มาก การบริหารงานภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงนั้น จำเป็นต้องมีทีมงานเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วง เช่น การลดความสูญเสียในการผลิต การปรับปรุงคุณภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพ และการสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน โดยทีมงานนี้ควรมีการอบรมอย่างเป็นระบบ มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหาร การทำงานเป็นทีมจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่องค์กรต้องการจากพนักงานทุกคน ทุกระดับ เพื่อการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การสร้างและการพัฒนาการทำงานเป็นทีม นับเป็นเทคนิคการพัฒนาองค์กรที่สำคัญ การบริหารงานในองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีการปรับตัวอย่างรวดเร็วและเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ความพร้อมขององค์กรจึงอยู่ที่ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นในการนำเทคนิคการทำงานเป็นทีมมาใช้ในการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่ง สามารถเอาชนะคู่แข่งได้ การทำงานเป็นทีมช่วยให้องค์กรมีคุณภาพสูงขึ้น สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า โดยการให้บุคลากรให้ความร่วมมือ ประสานการทำงานและรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่สำคัญขององค์กรในรูปแบบทีมงาน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ยอมรับเป้าหมาย ทำงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ สามารถตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องและสำคัญ พุฒยปรึกษาหารือร่วมกันอย่างเปิดเผย ไว้วางใจกันและกัน จึงจะทำให้ทีมงานเกิดประสิทธิภาพ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกประชากรในการวิจัย คือ บุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบุคลากรจำนวนมาก มักเกิดปัญหาการทำงานร่วมกัน ส่งผลต่อด้านคุณภาพของสินค้าที่ผลิต ได้รับข้อร้องเรียนจากลูกค้าเรื่องปัญหาคุณภาพสินค้าไม่ได้ตามมาตรฐานที่ลูกค้ากำหนด ส่งผลเสียหายต่อองค์กรทั้งในด้านชื่อเสียง ค่าใช้จ่าย และเวลา

เนื่องจากการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในองค์กร ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านความสามัคคี และขาดการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้ กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ยังมิได้มีการศึกษาค้นคว้า หรือมีงานวิจัยที่สำรวจเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง อิทธิพลการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อความ

ผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา บุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานในองค์กร กำหนดนโยบายและวางแผน เพื่อพัฒนาองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการทำงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมโดยนำมาจากแนวคิดของ Parker (1990) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน การมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ การสื่อสารอย่างเปิดเผย การกระจายความเป็นผู้นำ และ การตัดสินใจร่วมกัน

การทำงานเป็นทีม หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มคนที่ทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เดียวกันในการทำงาน ซึ่งทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จร่วมกัน ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

การกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน หมายถึง ลักษณะของการปฏิบัติงานที่สมาชิกทุกคนเข้าใจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยทุกคนร่วมกันกำหนดภารกิจและเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ หมายถึง การกำหนดบทบาทของงาน รวมถึงความคาดหวังที่มีต่องานนั้นด้วย เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาของความขัดแย้งด้านบทบาท ทีมงานจะต้องมีกระบวนการวิเคราะห์ความชัดเจนของบทบาทเพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน

การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย หมายถึง การสื่อสารที่ไม่เสแสร้งในการแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึก การเข้าใจในเนื้อหาของสิ่งที่สื่อสารระหว่างกันและเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่นเสมือนเราเป็นตัวเขา

การกระจายความเป็นผู้นำ หมายถึง ภาวะผู้นำของทีมงานจะไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่ผู้นำทางการเท่านั้น แต่ทุกคนจะต้องมีภาวะผู้นำร่วมกัน สมาชิกจะต้องแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำงานและพฤติกรรมที่ธำรงรักษาความสัมพันธ์ของทีมงาน

การตัดสินใจร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิด พัฒนา กระบวนการทำงานหรือปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน

สำหรับแนวคิดความผูกพันต่อองค์กร ได้ประยุกต์มาจากแนวคิดของ Allen and Meyer (1990) ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความผูกพันด้านจิตใจ ความผูกพันทางด้านการคงอยู่ขององค์กร ความผูกพันเนื่องจากบรรทัดฐาน

ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ความรู้สึกของบุคลากรว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความเต็มใจ เสียสละ และปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรนั้นตลอดไป

ความผูกพันด้านจิตใจ หมายถึง พนักงานมีความต้องการที่จะอยู่กับองค์กรต่อไป โดยทุ่มเทความสามารถและความพยายามในการปฏิบัติงานในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กร มีความจงรักภักดีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร

ความผูกพันทางด้านการคงอยู่กับองค์กร หมายถึง พนักงานรับรู้ถึงการได้ลงทุนลงแรงไปในองค์กร การได้รับผลตอบแทนเพื่อแลกกับการอยู่ปฏิบัติงานในองค์กรซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่อยู่ในองค์กรต่อไป

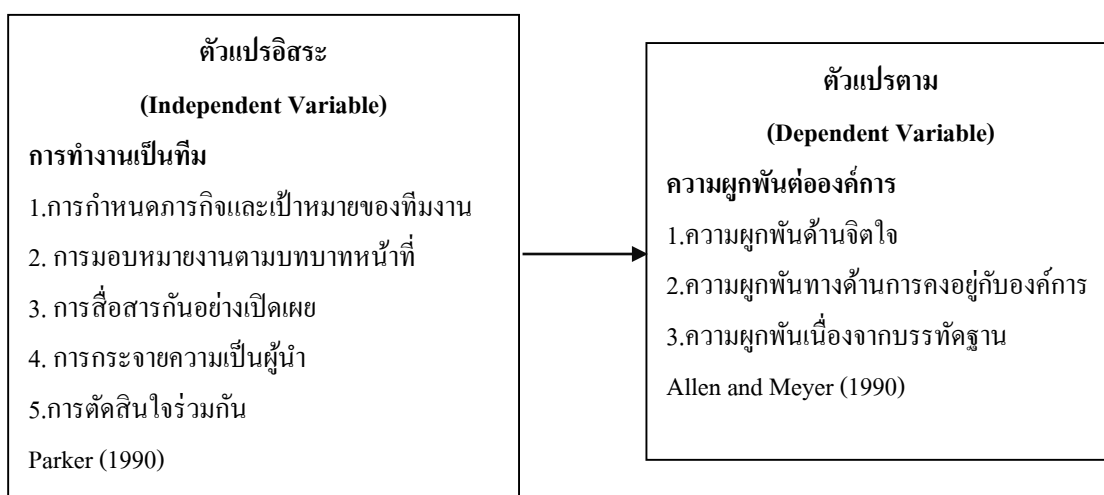
ความผูกพันเนื่องจากบรรทัดฐาน หมายถึง พนักงานมีความรู้สึกถึงภาระผูกพันของพนักงานว่าเขาต้องอยู่ในองค์กรนี้เพราะหน้าที่ที่เหมาะสมและควรกระทำ

จากการทบทวนงานวิจัยที่ได้ศึกษา การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร พรทิพย์ แสงจันทร์ผ่อง (2553) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครู โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 3 ฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าการสร้างทีมงานทำให้ครูติดต่อดูสื่อสารที่แสดงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ด้านการตั้งใจจะอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรครูส่วนใหญ่มีความตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกในโรงเรียน และศิริรัตน์ ไชยสมบัติ(2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จากการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว สามารถกำหนดสมมติฐานแสดงการทำนายผลของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค และพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังภาพประกอบที่ 1

H_0 : การทำงานเป็นทีม ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค

H_1 : การทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยศึกษาเฉพาะในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ซึ่งมีจำนวน 8 บริษัท 2,635 คน (สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค 22 กุมภาพันธ์ 2560) สำหรับกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1967) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าและตามสะดวก

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

บริษัท	จำนวนประชากร ที่ใช้ในการวิจัย (คน)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)	อัตรา (%)
บริษัทที่ 1	79	10	3
บริษัทที่ 2	223	29	8
บริษัทที่ 3	524	69	20
บริษัทที่ 4	120	16	5
บริษัทที่ 5	807	107	31
บริษัทที่ 6	373	49	14
บริษัทที่ 7	480	63	18
บริษัทที่ 8	29	4	1
รวม	2,635	348	100

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และพัฒนาขึ้นเอง โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม และความผูกพันต่อองค์กร จากตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ แนวคิด และทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของ Chaikidurajai, Praphan (2015) มาปรับใช้ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยในด้านความตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถาม (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมเท่ากับ 0.85 และ ความผูกพันต่อองค์กรเท่ากับ 0.93

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาสำหรับการวิจัยไปทดสอบความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2560 แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่า โดยการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้านการทำงานเป็นทีมเท่ากับ 0.963 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความผูกพันต่อองค์กรเท่ากับ 0.953 สามารถสรุปได้ว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น เพราะได้ค่ามากกว่าค่ามาตรฐาน 0.7 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ (สุบิน ชูระรัช, 2550)

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้ (1) นำหนังสือขออนุญาตจาก วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ สนับสนุนการวิจัย โดยขอความร่วมมือจากบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค (2) ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองออกไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 ชุด (3) จัดเก็บรวบรวม แบบสอบถามด้วยตนเอง (4) สามารถรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาจนครบ 348 ชุด (5) ตรวจสอบความ สมบูรณ์ของคำตอบในคำถาม (6) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ ทำ การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำ ข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ หาค่าสถิติ ซึ่งประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ ทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระหลายตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามเพียงตัวแปรเดียว โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การ วิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้านข้อมูลทั่วไป พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.6 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 49.7 ระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 55.5 ตำแหน่งระดับปฏิบัติการ ร้อยละ 67.8 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 54.3 และมีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 34.2

ผลการทำงานเป็นทีม เมื่อพิจารณาถึงการทำงานเป็นทีมของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ใน เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทคมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ มาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน $\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.717 ด้านการมอบหมาย งานตามบทบาทหน้าที่ $\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.697 มีการประชุมและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับพนักงาน ทุกคน ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย $\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.836 อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ร่วมกัน $\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.769 ด้านการกระจายความเป็นผู้นำ $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.799

ผลความผูกพันต่อองค์กร เมื่อพิจารณาถึงความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรม ยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความผูกพันด้านจิตใจ $\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.883 ความผูกพันด้านคงอยู่กับองค์กร $\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.852 และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน $\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.874

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน การทำงานเป็นทีมที่ใช้ทำนายความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกลุ่ม อุตสาหกรรมยานยนต์ เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	p-value
จากการถดถอย	109.229	5	21.846	57.859	0.000*
จากแหล่งอื่น ๆ	129.129	342	0.378		
รวม	238.358	347			

ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) , R = 0.677

จากตารางที่ 2 พบว่าการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($R=0.677$) โดยผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค พบว่า มีรายด้านของการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบปกติของตัวแปร การทำงานเป็นทีมที่ใช้ทำนายความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค

ตัวแปรทำนาย	ความผูกพันต่อองค์กร				
	B	SE(b)	B	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	0.657	0.188	-	3.501	0.001*
การกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน	0.359	0.077	0.311	4.681	0.000*
การมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่	0.025	0.089	0.021	0.284	0.776
การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย	0.142	0.071	0.143	2.016	0.045*
การกระจายความเป็นผู้นำ	0.267	0.078	0.257	3.408	0.001*
การตัดสินใจร่วมกัน	0.025	0.076	0.023	0.335	0.738
$R^2 = 0.458$, Adjust $R^2 = 0.450$					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรการทำงานเป็นทีมด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน ด้านการกระจายความเป็นผู้นำ และด้านการตัดสินใจร่วมกัน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร ทั้ง 3 ด้านนี้สามารถร่วมกันทำนายผลของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายเท่ากับ ร้อยละ 45.8 ($R^2 = 0.458$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค พบว่า การทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน 2) ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย 3) ด้านการกระจายความเป็นผู้นำ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยการทำงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กร หลาย ๆ องค์กรพยายามปรับเปลี่ยนพัฒนาองค์กร ให้มีรูปแบบวิธีการทำงานเป็นทีมแทนที่จะมุ่งบุคคลเพียงคนเดียว เพราะการทำงานเป็นทีม ช่วยสร้าง

ความร่วมมือร่วมใจและส่งผลต่อการบริหารงานภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ การสร้างและการพัฒนาการทำงานเป็นทีม นับเป็นเทคนิคการพัฒนาองค์กรที่สำคัญ ความพร้อมขององค์การอยู่ที่ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเทคนิคการทำงานเป็นทีมมาใช้ในการบริหารงานเพื่อสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร โดยการให้พนักงานมีความร่วมมือ ประสานการทำงานและรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่สำคัญขององค์กร มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ยอมรับเป้าหมาย ทำงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ สามารถตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องและสำคัญ พูดยุติปรึกษาหารือร่วมกันอย่างเปิดเผย ไว้วางใจกันและกัน จึงจะทำให้ทีมงานเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Parker (1990) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพ ทีมงานต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีบรรยากาศในการทำงานที่ดี ไม่มีพิธีรีตองและสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเห็นพ้องต้องกัน มีการสื่อสารที่เปิดเผย พนักงานแสดงบทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำร่วม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลภายนอก มีรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย และมีการประเมินผลตนเอง จะทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

การทำงานเป็นทีมด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน พบว่า มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ทั้งนี้เนื่องมาจาก ลักษณะของการทำงานที่สมาชิกเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนร่วมกันกำหนดภารกิจและเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ให้ไปในทิศทางเดียวกัน สมาชิกให้การยอมรับด้วยความเต็มใจ และให้ความสำคัญกับเป้าหมาย การทำงานเป็นทีมด้านสื่อสารอย่างเปิดเผย พบว่าส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกทุกคนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ด้วยความจริงจังการทำงานเป็นทีมด้านการกระจายความเป็นผู้นำ พบว่าส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกในทีมมีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิตติมา พูลเพชร และประสพชัย พสุนนท์ (2558) การทำงานเป็นทีมด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายในของทีมงาน การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย และการตัดสินใจร่วมกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสัมมนา สีมุ่ย (2553) ความคิดเห็นของบุคลากรส่วนใหญ่พบว่าด้านการตัดสินใจร่วมกัน มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ด้านการกระจายความเป็นผู้นำ มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่สอง ด้านการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่สาม ด้านการมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่สี่ และด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย พิจารณาผลโดยรวมทั้ง 5 ด้านแล้ว สรุปได้ว่าระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ ไชยสมบัติ (2558) พบว่า 1)การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การมีเป้าหมายเดียวกัน รองลงมาคือ การยอมรับนับถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการมีปฏิสัมพันธ์ 2)ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านพฤติกรรม ด้านทัศนคติ และด้านบรรทัดฐาน 3)ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทำงานเป็นทีมด้านการมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การทำงานเป็นทีมด้านการมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค อาจจะเนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการขององค์กรในเรื่องของการมอบหมายงานให้บุคลากรในองค์กรรับผิดชอบไม่ชัดเจน การแบ่งงานมีความไม่เสมอภาค มอบหมายงานให้คนใดคนหนึ่งมากเกินไป จึงทำให้บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ตามที่องค์กรต้องการ

การทำงานเป็นทีมด้านการตัดสินใจร่วมกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่าการทำงานเป็นทีมด้านการตัดสินใจร่วมกัน ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค อาจจะเนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการขององค์กรในเรื่องของการประชุมร่วมกันเพื่อใช้กระบวนการกลุ่มในการตัดสินใจไม่ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหรือไม่ได้สนับสนุนให้บุคลากรมีการหารือตัดสินใจร่วมกัน สอดคล้องกับ สถิตา ศรีสัมพันธ์ (2553) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารงานที่มีผลต่อการสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพ กรณีศึกษา อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยราชพฤกษ์ พบว่าปัจจัยด้านการบริหารงานและการสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้

- 1.ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน ควรมีการประชุมทุกครั้งที่มีการกำหนดเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้บุคลากรมีจุดมุ่งหมายไปในทางเดียวกัน และการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ
- 2.ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของพนักงาน และเปิดโอกาสให้พนักงานสอบถามเมื่อสงสัยได้
- 3.ด้านการกระจายความเป็นผู้นำ ควรมีการกระจายภาวะผู้นำลงไปสู่ระดับล่างในแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้บุคลากรได้มีภาวะผู้นำในตนเอง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1.ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์กับกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กรในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน
- 2.ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจในงานบรรยากาศองค์กร ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

รายการอ้างอิง

- จิตติมา พูลเพชร และประสพชัย พสุนนท์.2558. “ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมที่พยากรณ์ความสำเร็จในงานของพนักงานในโรงงาน อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนเครื่องพิมพ์”.วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์ (มกราคม – มิถุนายน 2558), หน้า 32-42.
- พรทิพย์ แสงจันทร์ผ่อง.2553. “ความผูกพันต่อองค์การครู โรงเรียนสิริวัฒนวิ 3 ฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2”. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลลิตา ศรีสัมพันธ์.2553.ปัจจัยทางด้านการบริหารงานที่มีผลต่อการสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพ กรณีศึกษา อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยราชพฤกษ์.รายงานวิจัย,มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ศิริรัตน์ ไชยสมบัติ. 2558. “ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สัมมนา สีนมูย. 2553.การศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. งานวิจัยวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุบิน บุระรัช. 2559. การเขียนรายงานการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิชั่นพีเรส.
- Chaikidurajai, Praphan. 2015. Factor affecting organizational citizenship behavior (OCB) and performance efficiency of staff in industry group. **International Journal of Management, Business and Economics**, Vol.2, No.3, (September-December), 111-129.
- Parker, G.M.1990.**Teamplayers and team work: The New Competitive Business Strategy**. San Francisco, California : Jossey-Bass.
- Mayer, J.P. and Allen, N.J.1990.The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. **Journal of Occupational Psychology Administrative Science Quarterly**.

**ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร
ของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า**

**THE RELATIONSHIP OF QUALITY OF WORK LIFE AND
ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF PRACTICAL NURSE
AT PHRAMONGKUTKLAO HOSPITAL**

ชวลิต กะลำพัก

นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

E-mail: chawalit_jack2008@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิรุบล ศิวบรรวัฒนา

ธีรวิทย์ กลางสุพรรณ

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองศาสตราจารย์ ดร.ทองฟู ศิริวงศ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)ความผูกพันต่อองค์กรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า 2) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า 3) ระดับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า 4) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ช่วยพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าทั้ง 15 แผนก จำนวนทั้งสิ้น 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล คุณภาพชีวิตการทำงาน และ ความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟ และการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ แผนกที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทำงาน รายได้ มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.45) ความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาล

พระมงกุฎเกล้า โดยรวมอยู่ในระดับ สูง ($\bar{X} = 3.87$) คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ความผูกพันต่อองค์กร ($r = 0.69$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน, ความผูกพันต่อองค์กร

ABSTARCT

The objectives of this research were to study 1) organizational commitment classified by personal factors of practical nurses of Phramongkutklao Hospital, 2) level of quality of work life of practical nurses of Phramongkutklao Hospital, 3) level of organizational commitment of practical nurses of Phramongkutklao Hospital, and 4) the relationship between quality of work life and organizational commitment of practical nurses of Phramongkutklao Hospital. The sample of this research consisted of 205 practical nurses who have worked in 15 departments of Phramongkutklao Hospital. The research instruments were a questionnaire about personal information, quality of work life and organizational commitment of practical nurses of Phramongkutklao Hospital. Data Statistical Analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, f-test and Pearson correlation coefficient. The results of this research showed that personal factors as follows : age, working department, tenure, and income per month influenced organizational commitment with a statistical significance level of 0.05. Overall quality of work life of practical nurses at Phramongkutklao Hospital was at a high level ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.50). Overall organizational commitment of practical nurses at Phramongkutklao Hospital was at a high level ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.60). Overall quality of life was highly positively related to organizational commitment ($r = 0.69$) with a statistical significance level of 0.001.

KEYWORD : Quality of Work Life , Organizational Commitment

1. บทนำ

คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่ง ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในงาน ประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น บุคลากรมีความเป็นอยู่ที่ดี ลดอัตราการลาออกหรือโอนย้าย เกิดความผูกพันต่อองค์กร (ผจญ เกลิมสาร, ออนไลน์, 2560) ถือเป็นนโยบายหลักของผู้บริหารในทุกองค์กรที่ต้องการพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้นและสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุด จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นลักษณะงานที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ การส่งเสริมให้มีความก้าวหน้ามั่นคงในอาชีพการงาน บุคลากรได้ทำงานในสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติงาน มีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม งานและชีวิตส่วนตัวมีความสุข ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและมีสวัสดิการต่าง ๆ ที่เพียงพอ การติดต่อสื่อสารภายในองค์กรมีความราบรื่น นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและได้ทำงานที่มีประโยชน์ต่อสังคม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้รวมเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในสถานที่ทำงาน (Walton, 1975, p. 93-95) ดังนั้นความผูกพันต่อองค์กรจึงเป็นแรงผลักดันและจูงใจให้บุคลากร

ปฏิบัติงานอย่างอุทิศตนเพื่อองค์กร เปรียบเสมือนบุญเจ้าสำคัญที่ผูกมัดบุคลากรให้ร่วมงานอยู่ในองค์กรไปนาน ๆ และเป็นมากกว่าความพึงพอใจในงาน โดยพัฒนาไปอย่างช้า ๆ แต่จะคงอยู่อย่างมั่นคง หากบุคลากรไม่มีความจงรักภักดีและไม่มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรมีการลาออกสูงขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง งานเกิดความล่าช้า หยุตชะงัก ขาดความต่อเนื่อง และการสร้างบุคลากรใหม่มาทดแทนต้องใช้เวลาสอนงาน ให้ความรู้ ฝึกทักษะในการทำงานซึ่งมีทั้งได้ผลและไม่ได้ผล ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากกว่าจะได้ผลงานที่เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพเท่าคนเดิม กระทั่งต่อขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นของบุคลากรที่อยู่ในองค์กร อีกทั้งยังสูญเสียภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรอีกด้วย (วรารักษ์ ลิเลศพันธ์, 2557)

โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเป็นโรงพยาบาลในสังกัดกรมแพทยทหารบก กระทรวงกลาโหม ให้การบริการรักษาพยาบาลแก่ทหาร ครอบครัวทหาร ข้าราชการและประชาชนทั่วไป จากนโยบายส่งเสริมให้เป็นสถาบันแพทย์ชั้นนำของกองทัพในภูมิภาคเอเชีย ทำให้บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานมีภาระงานที่หนักเป็นอย่างมาก ผู้ช่วยพยาบาลเป็นบุคลากรในทีมการพยาบาล ระดับปฏิบัติงานที่ผ่านการอบรมเฉพาะด้านตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ โดยปฏิบัติงานร่วมกับทีมงานในการให้บริการทางการพยาบาลด้านต่าง ๆ ภายใต้การกำกับดูแลและตรวจสอบของแพทย์หรือพยาบาลวิชาชีพ จากรายงานสถานการณ์กำลังพลตำแหน่งผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ปี 2557- 2559 พบว่า มีอัตราการลาออก โอนย้ายเพิ่มจำนวนสูงขึ้นทุกปี จึงมีการเปิดรับสมัครบุคคลเพื่อบรรจุเป็นผู้ช่วยพยาบาลลูกจ้างชั่วคราวจำนวนมาก เพื่อจัดสรรให้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้สอบเลื่อนฐานะผู้ช่วยพยาบาลลูกจ้างชั่วคราวเป็นนายทหารประทวนได้เมื่อปฏิบัติงานครบ 3 ปีแล้ว แต่พบว่า อัตราการบรรจุในแต่ละปีมีจำนวนจำกัด ขึ้นอยู่กับนโยบายของกองทัพ โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจึงมีจำกัดเช่นกัน ประกอบกับสวัสดิการด้านที่พักอาศัยที่ขยายได้ไม่เพียงพอกับบุคลากรที่เพิ่มมากขึ้น กองการพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าได้ทำการสำรวจความพึงพอใจในงานของบุคลากรทางการพยาบาลในปี 2555 พบว่า ความพึงพอใจด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด รองลงมาเป็นด้านความสมดุลของงานกับชีวิต โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 65 และ 64.9 ตามลำดับ และในปี 2556 ความพึงพอใจด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการยังคงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเช่นกัน รองลงมาเป็นด้านความก้าวหน้า โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.7 และ 68.6 ตามลำดับ โดยมีความคิดบ้างบางเวลาที่จะย้ายออกจากการปฏิบัติงานปัจจุบันสูงถึงร้อยละ 52

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กร ให้ความสำคัญและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรระดับผู้ช่วยพยาบาล มีความผูกพันต่อองค์กร ตลอดจนพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าต่อไป และสามารถแข่งขันกับโรงพยาบาลอื่นๆ ในระดับภูมิภาคเอเชียได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

3. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

3. สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

4. ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยและกรอบแนวคิด

ทฤษฎีคุณภาพชีวิตการทำงาน

ขวัญตา พระธาตุ (2554) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานว่า หมายถึง การรับรู้สภาพความเป็นอยู่หรือความสุขในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และความสามารถในการจัดการบทบาทและความต้องการด้านต่าง ๆ ของชีวิตที่ผสมผสานกันระหว่างงานและชีวิตให้มีความพอเหมาะพอดีกัน ทำให้ชีวิตมีคุณค่า มีความเป็นอยู่ที่ดีตามการยอมรับของสังคม มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมการทำงาน ระบบงานและบรรยากาศการทำงาน รวมทั้งสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้รับการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน

Walton (1975, p. 93-95) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีองค์ประกอบของ 8 ด้าน ได้แก่ 1) รายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม 2) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) โอกาสในการพัฒนาศักยภาพ 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคง 5) การบูรณาการทางสังคม 6) สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน 7) ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว และ 8) ความภูมิใจในองค์กรที่มีคุณค่าทางสังคม

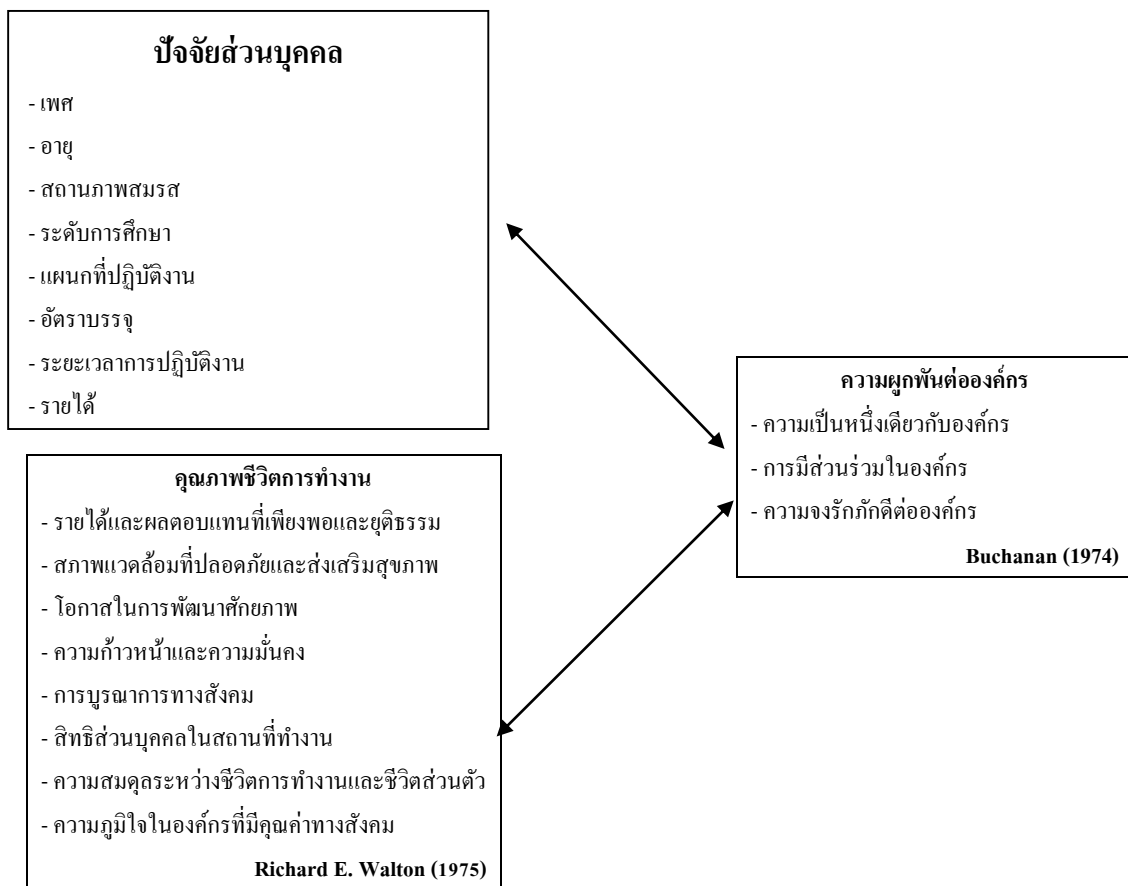
ทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร

Buchanan (1974) ได้ให้ความหมายของความผูกพันต่อองค์กรว่า หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อองค์กร โดยยอมรับเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร ทုံเทความสามารถเพื่อทำประโยชน์ให้กับองค์กรด้วยความเต็มใจ มีความจงรักภักดีและต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรนี้ตลอดไป โดยสรุปเป็นองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร 2) การเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กร และ 3) ความจงรักภักดีต่อองค์กร

จุฑาพร กบิลพัฒน์ (2554) กล่าวถึงการผูกพันต่อองค์กรว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่ามีผลต่อองค์กร หากระดับความผูกพันต่อองค์กรสูง ทำให้ได้รับผลการปฏิบัติงานที่สูงตามไปด้วยผู้บริหารสามารถเสริมสร้างความผูกพันในงานให้เกิดขึ้นได้ เพื่อเกิดประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นยังช่วยรักษาสมาชิกภาพของบุคลากรไว้โดยไม่โยกย้าย เนื่องจากได้เปรียบเทียบกับอย่างอื่นแล้วเห็นผลได้ผลเสียหากละทิ้งสภาพของสมาชิกหรือลาออกจากองค์กร

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีความสำคัญและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อธำรงรักษาบุคลากรได้ โดยแนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของ Walton (1975) และแนวคิดเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของ Buchanan (1974) มีองค์ประกอบที่ครอบคลุม โดยได้เลือกปัจจัยส่วนบุคคลด้านที่อาจเกี่ยวข้องและส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ผู้ช่วยพยาบาลที่ปฏิบัติงาน โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า จำนวน 421 คน

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ของผู้ช่วยพยาบาลที่ปฏิบัติงานใน 15 แผนกพยาบาลของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โดยใช้ตารางสุ่มสุ่มของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเอง โดยศึกษาจากตำราแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่า

ดัชนีความสอดคล้องข้อคำถาม (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานเท่ากับ 0.93 และความผูกพันต่อองค์กรเท่ากับ 0.9 และนำเครื่องมือที่ได้ไปใช้กับผู้ช่วยพยาบาล ที่ปฏิบัติงานในแผนกอายุรกรรมและศัลยกรรมซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ 0.95

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 90.7 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 9.3 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านสถานภาพสมรส พบว่า สถานภาพโสด มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.4 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านแผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่า ปฏิบัติงานอยู่ในแผนกอายุรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.9 รองลงมาเป็นแผนกศัลยกรรม, กุมารเวชกรรม, สมเด็จพระเจ้า 90 และอุบัติเหตุ ฯ คิดเป็นร้อยละ 15.1, 12.2, 10.7 และ 9.8 ตามลำดับ ด้านอัตราบรรจุ พบว่า ผู้ช่วยพยาบาลบรรจุในอัตราลูกจ้างชั่วคราวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.4 รองลงมาเป็นนายทหารประทวน / ช่วยราชการ และพนักงานราชการ/ ลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 24.4 และ 10.2 ตามลำดับ ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.2 รองลงมา 20 ปีขึ้นไป และ น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.9 และ 22.4 ตามลำดับ ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 9,000 - น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.8 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 15,000 - น้อยกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าโดยรวม

คุณภาพชีวิตการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. รายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	2.69	0.71	ปานกลาง
2. สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.69	0.58	สูง
3. โอกาสในการพัฒนาศักยภาพ	3.66	0.60	สูง
4. ความก้าวหน้าและความมั่นคง	3.26	0.72	ปานกลาง
5. การบูรณาการทางสังคม	3.62	0.65	สูง
6. สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน	3.65	0.62	สูง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว	3.21	0.71	ปานกลาง
8. ความภูมิใจในองค์กรที่มีคุณค่าทางสังคม	3.71	0.69	สูง
รวม	3.45	0.50	สูง

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า มีคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 รายด้าน พบว่า ความภาคภูมิใจในองค์กรที่มีคุณค่าทางสังคมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.71 รองลงมา ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย/ส่งเสริมสุขภาพ และโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และ 3.66 ตามลำดับ ด้านรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอ/ยุติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2.69

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โดยรวม

ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กร	3.94	0.62	สูง
2. การมีส่วนร่วมในองค์กร	4.05	0.60	สูง
3. ความจงรักภักดีต่อองค์กร	3.61	0.84	สูง
รวม	3.87	0.60	สูง

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 รายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.05 รองลงมา ได้แก่ ความเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กร และความจงรักภักดีต่อองค์กร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และ 3.61 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา แผนกที่

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบค่าสถิติของปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกันกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจำแนกตามเพศ (n = 205)

เพศ	ความผูกพันต่อองค์กร				
	N	$\bar{x}$	SD.	t	Sig.
หญิง	186	3.43	0.46	-1.283	0.201
ชาย	19	3.64	0.72		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.201 แสดงว่า เพศหญิง และเพศชายมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าสถิติของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเจ้าตากตามระดับอายุ (n = 205)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.27	3	1.76	5.18	0.002*
ภายในกลุ่ม	68.14	201	0.339		
รวม	73.41	204			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One way ANOVA ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.002 แสดงว่า อายุที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าสถิติปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเจ้าตากตาม (n = 205)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	8.72	2	4.36	1.21	0.299
ภายในกลุ่ม	72.54	202	3.59		
รวม	73.41	204			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One way ANOVA ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.229 แสดงว่า สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบค่าสถิติปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเจ้าตากตาม (n = 205)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.56	2	2.78	0.77	0.464
ภายในกลุ่ม	72.86	202	3.61		
รวม	73.41	204			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One way ANOVA ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.464 แสดงว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบค่าสถิติปัจจัยส่วนบุคคลด้านแผนกที่ปฏิบัติงานที่แตกต่างกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจำแนกตาม (n = 205)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	10.18	12	0.849	2.576	0.003*
ภายในกลุ่ม	63.23	192	0.329		
รวม	73.41	204			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One way ANOVA ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.003 แสดงว่า แผนกที่ปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบค่าสถิติปัจจัยส่วนบุคคลด้านอัตราการบรรจุที่แตกต่างกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจำแนกตาม (n = 205)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.62	2	8.12	2.58	0.105
ภายในกลุ่ม	71.65	201	3.56		
รวม	73.27	203			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One way ANOVA ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.105 แสดงว่า อัตราการบรรจุที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบค่าสถิติปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจำแนกตาม (n = 205)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	6.30	5	1.261	3.74	0.003*
ภายในกลุ่ม	67.10	199	0.337		
รวม	73.41	204			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One way ANOVA ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.003 แสดงว่า ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบค่าสถิติปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจำแนกตาม (n = 205)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.02	3	13.41	3.91	0.010*
ภายในกลุ่ม	68.62	200	3.43		
รวม	72.65	203			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One way ANOVA ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้ค่า Significant level เท่ากับ 0.010 แสดงว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ที่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สรุปการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน : ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ		✓
อายุ	✓	
สถานภาพสมรส		✓
ระดับการศึกษา		✓
แผนกที่ปฏิบัติงาน	✓	
อัตราบรรจุ		✓
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	✓	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	✓	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โดยรวม (n = 205)

ตัวแปร	ความผูกพันต่อองค์กร			
	R	Sig. (2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
คุณภาพชีวิตการทำงาน	0.69	0.000**	สูง	เดียวกัน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 12 แสดงว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

7. อภิปรายผล

การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

จากการศึกษาพบว่า ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับสูง อภิปรายได้ว่า ผู้ช่วยพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับการทำงานที่ดี มีความพึงพอใจและสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายประสบความสำเร็จ มีความสุขในการทำงาน อภิปรายได้ว่า ผู้ช่วยพยาบาลปฏิบัติงานในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของกองทัพบก จึงมีความคาดหวังว่าจะได้รับความก้าวหน้า และมีมั่นคงในอาชีพการงาน ขณะเดียวกันการปฏิบัติงานด้านการพยาบาลต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของผู้ป่วยซึ่งต้องการการดูแลตลอด 24 ชั่วโมง จึงขึ้นปฏิบัติงานทั้งเวรเช้า เวรบ่าย และเวรดึกสลับกันไป อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต ไม่มีเวลาดูแลครอบครัว และทำกิจกรรมต่าง ๆ ของตน ประกอบกับผู้ช่วยพยาบาลส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในกลุ่มต่ำสุด 9,000-15,000 บาท ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่สินค้าอุปโภค บริโภคปรับราคาสูงขึ้น จึงต้องการได้รับการส่งเสริมด้านค่าตอบแทนและรายได้ที่สูงขึ้นทัดเทียมกับโรงพยาบาลหรือหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายกัน เช่น โรงพยาบาลเอกชน

2. ความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

จากการศึกษาพบว่า ผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูง อภิปรายได้ว่า ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อองค์กร ทุ่มความสามารถเพื่อทำประโยชน์ให้กับองค์กรด้วยความเต็มใจ มีความจงรักภักดีและต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณพ เครือแป้น (2556) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่า ระดับความคิดเห็นของความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับสูง แตกต่างจากงานวิจัยของ ภักธลภา ลิ้มกิตติสุกสิน (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาล พบว่า บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับปานกลาง

2. ความผูกพันต่อองค์กรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ แผนกที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทำงาน รายได้ มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อภิปรายได้ว่า ผู้ช่วยพยาบาลส่วนใหญ่มีอายุน้อยและเพิ่งสำเร็จการศึกษามาได้ไม่นาน จึงต้องการการปรับตัวและเรียนรู้เพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้นแตกต่างกับผู้มีอายุและประสบการณ์มากกว่าจะมีวุฒิ มีความมั่นใจในการทำงาน ได้รับการยอมรับนับถือและไว้วางใจให้ปฏิบัติงานมากขึ้นจึงมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากกว่า นอกจากนี้แต่ละแผนกให้การพยาบาลและดูแลผู้ป่วยกลุ่มโรคต่างกัน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและภาระงานที่ต่างกัน ผู้ที่ปฏิบัติงานในแผนกที่มีผู้ป่วยมากและอาการเจ็บป่วยค่อนข้างรุนแรง ทำให้เกิดอาการเหนื่อยล้าจากการทำงาน ประกอบกับมีรายได้ได้น้อย อาจทำให้คิดอยากเปลี่ยนงาน หรือย้ายไปทำงานที่มีรายได้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญตา พระธาตุ (2554) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรอัยการ กรณีศึกษา : สำนักงานอัยการในพื้นที่จังหวัดสงขลา พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง อภิปรายได้ว่า การที่ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงองค์กรให้ความสำคัญกับบุคลากร ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งต่อองค์กร จึงมีการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กรอยู่เสมอ ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกพึงพอใจและเกิดความผูกพันต่อองค์กรสูงเช่นเดียวกัน สอดคล้องแนวคิดของ Buchanan (1974) กล่าวว่า การที่บุคลากรยอมรับเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร ท่วมเทความ สามารถเพื่อทำประโยชน์ให้กับองค์กรด้วยความเต็มใจ มีความจงรักภักดีและต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรนี้ตลอดไป

8. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้

1.ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารทางการพยาบาลควรให้ความสนใจค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมต่อภาระงานที่ผู้ช่วยพยาบาลรับผิดชอบ

2.พิจารณาด้านสวัสดิการที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการสร้างขวัญและให้กำลังใจ

3. การจัดอัตราค่าจ้างให้เหมาะสมกับภาระงานของแต่ละหน่วย เพื่อไม่เกิดความเหนื่อยล้าจากการทำงานและมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ

4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ควรให้สนับสนุนในเรื่องการบรรจุเป็นข้าราชการและส่งเสริมให้ได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานที่มั่นคง เพื่อทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.อาจศึกษาถึงตัวแปรอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร ได้แก่ ทักษะคน บริรยากาศองค์กร พฤติกรรมการทำงาน ภาวะผู้นำขององค์กร ความเชื่ออำนาจในตนเอง การบริหารความขัดแย้ง เป็นต้น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประชากรที่มีตำแหน่งการทำงานที่แตกต่างจากกลุ่มประชากรที่
ทำการศึกษา เช่น ระดับผู้บริหาร เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบว่าสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

9. รายการอ้างอิง

กองการพยาบาล. 2559. รายงานสถานการณ์กำลังพล. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า.

กองการพยาบาล. 2555. สำรวจความพึงพอใจในงานของบุคลากรทางการพยาบาล. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาล
พระมงกุฎเกล้า.

ขวัญตา พระธาตุ. 2554. คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรอัยการ กรณีศึกษา :
สำนักงาน อัยการในพื้นที่จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจ
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ผจญ เฉลิมสาร. 2560. คุณภาพชีวิตการทำงาน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

http://www.msociety.go.th/document/article/article_3489.doc. (25 กุมภาพันธ์ 2560)

ภัทรธรา ลิ้มกิตติสุขสิน. 2556. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
คุณภาพการบริการพยาบาล. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาบริหาร ธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอก
การจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร.

วรารักษ์ ลีเลิศพันธ์. 2557. ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท เนชั่น บรอดแคสติ้ง คอร์
ปอเรชั่น จำกัด มหาชน. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเนชั่น.

วิภา หวันแผละ. 2558. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด
สงขลา. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่.

อรรธรณ เครือแป้น. 2556. ความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาล เอกชนแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

Buchanan, I. B. 1974. Building organizational commitment: The socialization of managers in work
organizations. *Administrative Science Quarterly*. 19 (4), pp.533-545.

Walton, R. E. 1975. *Criteria for Quality of Working Life*. In L. E. Davis, A. B. Chermis and Associates (Eds).
The Quality of Working Life. New York: Free Press. 1: 91-104.

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน
บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด
FACTORS AFFECTING EMPLOYEES' RETENTION IN
PHIBOONCHAI MAEPRANOM THAI CHILI PASTE CO., LTD.**

สมทรง วาน เบ็ค

นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

E-mail: Spustudy2012@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ

E-mail: praphan.ch@spu.ac.th

อาจารย์สุรี พุกษ์ทวีศักดิ์

E-mail: suree.pr@spu.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: subin.yu@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงานของบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด จำนวน 203 คน ได้รับแบบสอบถามกลับมาคืนทั้งหมด จำนวน 193 ชุด คิดเป็นอัตราร้อยละ 95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ได้แก่ t-Test, F-test (ANOVA) และสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการธำรงรักษาพนักงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ไม่มีความคิดเห็นต่อการธำรงรักษาพนักงานที่ต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน พบว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน และปัจจัย ด้านความยุติธรรม มีผลต่อการธำรงรักษาพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ธำรงรักษา และการธำรงรักษาพนักงาน

ABSTRACT

The purpose of this study was (1) to examine personal factors affecting retention of the employee and (2) to investigate other potential factors affecting employee retention. A questionnaire was handed to 203 employees of Phiboonchai Maepmom Thai Chili Paste Co.,Ltd.. 193 Employees returned the completed questionnaire, giving it a response rate of 95%. The data was analyzed using descriptive statistics (percentage, frequency, mean, and standard deviation) and inferential statistics (independent sample t- test, F-test, and multiple regression). The results indicate that (1) of the personal characteristics, only the job position has significant influence on employee retention at an 0.05 level (gender, age, education level, status and income did not show any significant influence on the employee retention), and (2) of the other potential factors examined, both compensation of non-cash and perception of organizational fairness showed significant influence on employee retention at an 0.05 level.

KEYWORD: Retention, Employee Retention

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ด้วยการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมยุคใหม่ที่เป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสื่อสาร และข้อมูลสารสนเทศที่ก้าวหน้าผ่านระบบเครือข่าย อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่อกระบวนการการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมของมนุษย์ส่งผลให้ ผู้ใช้สามารถขยายขอบเขตของการดำเนินกิจกรรมในการเชื่อมโยงสู่ระดับเศรษฐกิจโลกได้ทุกสถานที่ ตลอด 24 ชั่วโมง โดยเป็นไปอย่างไม่มีขีดจำกัด อันส่งผลให้บุคลากรที่ต้องการจะเปลี่ยนองค์กรที่ตน ทำงานอยู่นั้นสามารถที่จะสืบหาข้อมูลขององค์กรที่ตนพึงประสงค์เป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว จากการสำรวจสถานการณ์การว่างงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าสาเหตุหลักของอัตราว่างงานภายใน ประเทศไทยที่มีอัตราสูง อันได้แก่การที่ลูกจ้างต้องการ เปลี่ยนงานใหม่ คิดเป็นร้อยละ 85.18 (MoneyHup, 2559 และ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, มิถุนายน 2559 : ออนไลน์)

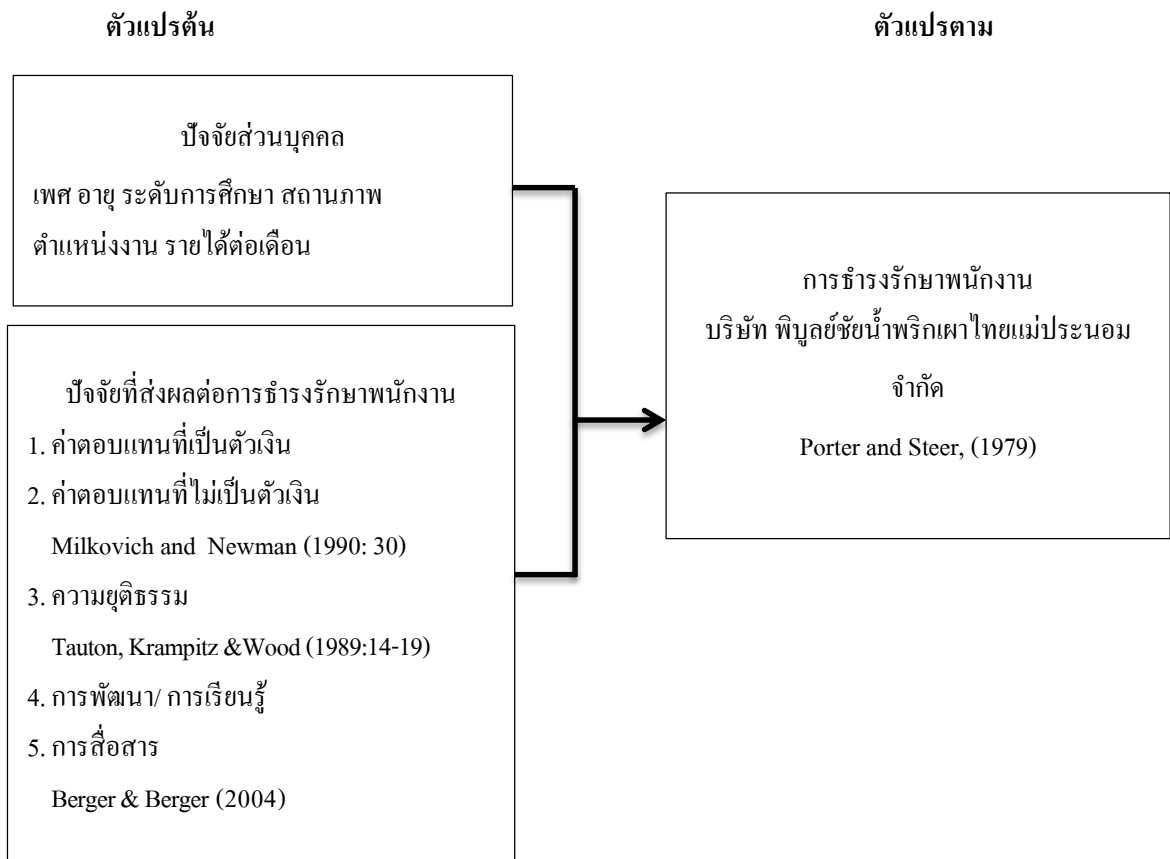
ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น อันจะนำมาซึ่งผลของความสูญเสียต่อองค์กรในเรื่องของต้นทุน จากการลาออกของพนักงานซึ่งเกี่ยวข้องกับต้นทุน 3 ประเภทที่จะส่งผล ต่อผลลัพธ์ในการดำเนิน ขององค์กรคือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยตรง (Direct Expenses) ซึ่งรวมถึงค่า ใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการ สรรหา การสัมภาษณ์ และการฝึกอบรม เพื่อให้สามารถทำงานแทนพนักงานคนเดิมที่ออกไป อีก ประการหนึ่งคือต้นทุนทางอ้อม (Indirect Costs) เช่น ผลกระทบของปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ขวัญและ กำลังใจของพนักงานที่ยังคงอยู่กับองค์กรและความพึงพอใจลูกค้า อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ประเภทสุดท้ายคือ ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Costs) ซึ่ง ประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่องค์กร ต้องเสียไป และงานที่ยังทำไม่เสร็จ เนื่องจากผู้จัดการ และพนักงานคนอื่นๆ ต้องใช้เวลาไปในการหา พนักงานเพื่อเข้ามาทดแทนพนักงานที่ลาออกไป (สุเมธนา ตันวงศ์वाल, 2559:หน้า 4)

ด้วยความสำคัญดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจเลือกศึกษาในเรื่องของ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาพนักงานของ บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด โดยผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ เป็นประโยชน์ต่อองค์กร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระรักษาพนักงาน บริษัท พิบูลย์ชัย น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมี ผลต่อการรักษาพนักงาน บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด

2. ปัจจัยการชำระรักษามีผลต่อการชำระรักษาพนักงาน บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทย แม่ประนอม จำกัด

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทาง สังเคราะห์ กรอบแนวคิด และในการออกแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งผ่านการตรวจสอบเบื้องต้น โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง โดยพิจารณา ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและ วัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC (Item-Objective Congruence Index) อยู่ในช่วง 0.98-1.00 แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด เพื่อคำนวณหาความเที่ยงแบบ ความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Cronbach's Alpha Conefficient) โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.89-0.96 จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปสำรวจกลุ่มตัวอย่างจริง

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานทุกระดับที่อยู่ในองค์กร โดยมีจำนวนพนักงาน รวม 430 คน จากจำนวนประชากรดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปรียบเทียบ ตารางขนาดตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน 5% หรือ 0.05 ได้ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 203 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา อันได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน บริษัท พิบูลย์ชัย น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ เป็นแบบ Checklist โดยสามารถเลือก คำตอบเพียงคำตอบเดียว ระดับการวัดเป็นแบบ Nominal Scale ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผล ต่อการธำรงรักษาพนักงาน จำนวน 55 ข้อ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามการธำรงรักษาพนักงาน จำนวน 6 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Checklist สามารถ เลือกเพียงคำตอบเดียว ระดับการวัดเป็นแบบ Interval Scale และ Likert's Scale และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบ สอบถามและ ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม พร้อมกำหนดวัน เวลาในการรับแบบสอบถามคืน ทำการตรวจแบบสอบถามที่ ได้รับคืนเพื่อความถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทาง สถิติ และนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ไปทำการ วิเคราะห์ต่อไป

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) นำมาใช้เพื่อเปรียบเทียบ และสรุปอ้างอิง ผลการวิเคราะห์จากตัวอย่าง อันได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการใช้วิเคราะห์ข้อมูลการ ธำรงรักษาพนักงานให้คงอยู่ในองค์กร (2 สถิติ เชิงอนุมาน (Inferential Statistic) อันได้แก่ t-test (Independent Sample Test) ทดสอบความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ใช้วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ F-test (One-Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 ใช้วิเคราะห์ ปัจจัย ส่วนบุคคลอันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเนื่อง Multiple Regression (สถิติการ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ) สำหรับวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ใช้วิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรง รักษาพนักงาน แบบลำดับขั้น (Stepwise Selection)

6. สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.10 อายุระหว่าง 30-น้อยกว่า 40 ปี คิดเป็น ร้อยละ 36.28 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.70 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 52.33 ตำแหน่งงานเป็นพนักงานทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 66.32 ด้านรายได้ต่อเดือน 10,001–20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.21

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระรักษา

ภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระรักษาพนักงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงิน	3.07	0.86	ปานกลาง
ค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน	3.56	0.69	มาก
ความยุติธรรม	3.32	0.86	ปานกลาง
การพัฒนา การเรียนรู้	3.18	0.83	ปานกลาง
การสื่อสาร	3.39	0.87	ปานกลาง
รวม	3.30	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระรักษาพนักงาน มีค่าเฉลี่ย 3.30 อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.56 อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ย 3.39 และค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.07 อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการชำระรักษาพนักงานสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ข้อ	การชำระรักษาพนักงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ท่านคิดว่าท่านจะทำงานในองค์กรนี้ไปตลอดจนเกษียณอายุ	3.43	1.17	มาก
2.	ท่านจะตอบ “ปฏิเสธ” หากมีองค์กรอื่นๆ มาชักชวนท่านให้ไปร่วมงานด้วยโดยเสนอค่าตอบแทนที่สูงกว่า	3.16	1.15	ปานกลาง
3.	สำหรับท่านแล้วองค์กรนี้ถือเป็นองค์กรที่ดีที่สุดในที่ทำงานด้วย	3.61	0.99	มาก
4.	ท่านพยายามโน้มน้าวให้เพื่อนร่วมงานทำงานอย่างเต็มที่เพื่อความก้าวหน้าขององค์กร	3.62	0.91	มาก
5.	ท่านมีความรู้สึกถึงว่าท่านมีคุณค่าในตัวเองและท่านเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อองค์กร	3.53	0.88	มาก
6.	ท่านมีความภูมิใจที่ได้เข้าเป็นพนักงานขององค์กร	3.82	0.94	มาก
	รวม	3.53	0.83	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงอยู่กับองค์กร โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 3.53 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 6 “ท่านมีความภูมิใจที่ได้ เข้าเป็นพนักงานขององค์กร ” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.82 อยู่ในระดับมาก และพบว่าข้อที่ 2 “ท่านจะตอบ “ปฏิเสธ” หากมีองค์กรอื่นๆ มาชักชวนท่านให้ไปร่วมงานด้วยโดยเสนอค่าตอบแทนที่สูงกว่า” มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.16 อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการดำรงรักษาพนักงาน โดยพิจารณา จากค่า t-test และจากค่า F-test

เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		สถานภาพ		ตำแหน่งงาน		รายได้ต่อเดือน	
t-test	P-value	F-test	P-value	F-test	P-value	F-test	P-value	F-test	P-value	F-test	P-value
0.611	0.542	2.17	0.059	0.982	0.419	0.354	0.786	3.234	0.008	0.657	0.580

จากตารางที่ 3 พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำรงรักษาที่ไม่แตกต่างกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามพบว่า ตำแหน่งงาน ที่ต่างกันมีผลต่อการดำรงรักษาพนักงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ตำแหน่งงานอื่นๆ อันได้แก่ แม่บ้าน พนักงานขับรถ กับ เจ้าหน้าที่ช่าง

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สมมติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงรักษาพนักงาน โดยพิจารณาจากการ ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) แบบลำดับขั้น (Stepwise Selection)

Model	ตัวแปรต้น	b	SEb	B	t	P-value(sig).
2	ค่าคงที่(Constant)	0.395	0.210	-	1.883	0.061
	ค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงิน	-	-	0.121	1.386	0.167
	ค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน	0.679	0.099	0.561	6.858*	0.000
	ความยุติธรรม	0.216	0.079	0.224	2.738*	0.007
	การพัฒนา/การเรียนรู้	-	-	0.112	1.173	0.242
	การสื่อสาร	-	-	0.112	1.350	0.179

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 $R=0.76$, $R\text{ Square}=0.570$, $SE\text{Est}=55$, $F=7.495$, $\text{Sig. of } F=0.007$

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน และความยุติธรรมสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการดำรงรักษาพนักงาน (Retention) ได้ร้อยละ 57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินมีผลต่อการดำรงรักษาพนักงานมากที่สุด มีค่า Sig. 0.000 รองลงมา คือ ความยุติธรรม มีค่า Sig. 0.007 ค่า b ของค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน (0.679) หมายความว่า เมื่อค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีผลต่อการดำรงรักษาพนักงานขึ้น 0.679 หน่วย ค่า b ของความยุติธรรม ($b = 0.216$) หมายความว่า เมื่อค่าของความยุติธรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีผลต่อการดำรงรักษาพนักงานขึ้น 0.216 หน่วย

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทย แม่ประนอม จำกัด ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงิน มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากพนักงาน ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นที่ว่าอัตราค่าจ้าง และค่าตอบแทนอื่นๆ อาทิ โบนัส ค่าคอมมิชชั่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเบี้ยขยันเมื่อผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรกำหนด หรือเงินช่วยเหลือเพื่อที่จะไปดูแลบุตรยังไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน

2. โอกาสก้าวหน้า มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นพนักงานที่ดำรงตำแหน่งงานเป็นพนักงานทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 66.32 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.70 เป็นพนักงานที่ไม่ใช้ทักษะมากส่งผลให้มีโอกาสความก้าวหน้า ในสายอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความยุติธรรมมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่ได้รับ ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมถึง การประเมินผลงานอาจไม่ได้เป็นไปด้วยความเท่าเทียมกัน

4. การพัฒนา/การเรียนรู้ มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่ คิดเห็นว่าไม่มีโอกาสโอนย้ายตำแหน่งงาน ไม่มีโอกาสปรับตำแหน่งที่สูงขึ้น ไม่มี โอกาสทำงานที่สำคัญ และสามารถแสดงผลงานนอกเหนือจากผลงานหลักที่ตนได้รับมอบหมาย 5. การสื่อสาร มีค่าคะแนน อยู่ในระดับการปานกลาง อาจกล่าวได้ว่า จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ แสดงความคิดเห็นที่ว่า องค์กรมีเครื่องมือสื่อสารยังไม่เพียงพอที่เขาเหล่านั้นจะได้รับข่าวสาร ความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอ

6. การวิเคราะห์สมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า ตำแหน่งงานที่ต่างกัน มีผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน แตกต่างกัน โดยตำแหน่งงานอื่นๆ อันได้แก่ พนักงานแม่บ้าน พนักงานขับรถ (จำนวน 5 คน) มี ความคิดเห็นต่อการธำรงอยู่กับองค์กรมากกว่า เจ้าหน้าที่ช่าง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ได้ตั้งไว้ อาจกล่าวได้ว่า พนักงานที่ดำรงตำแหน่งแม่บ้าน และพนักงานขับรถ เป็นบุคคลที่ทำงานกับองค์กร เป็นระยะเวลายาวนาน อาจได้รับการเอาใจใส่ดูแล ความเกื้อกูลจากผู้บริหาร ซึ่งส่งผลต่อความคิดเห็น ต่อการธำรงรักษา มากกว่าพนักงานตำแหน่งงานอื่นๆ ผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับงานของ วันเพ็ญ เพ็ชรรัตน์, พรรัตน์ แสงหาญ และ อธิพล เครือปอง (2013) ศึกษา เรื่องการธำรงรักษาและการคงอยู่ของ คนเก่งใน นิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้บริหาร และพนักงานที่ แตกต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการคงอยู่ของ คนเก่งโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารไม่มีความมั่นใจว่าพนักงานจะคงอยู่ กับองค์กรและองค์กรจะไม่ได้รับความจงรักภักดีจากพนักงาน แต่พนักงานยังคิดว่าองค์กรนี้เป็นเสมือน ครอบครัวของตน มีความหมายต่อตนเองและมีความภาคภูมิใจที่ได้ เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนี้

7. การวิเคราะห์สมมติฐานปัจจัยการธำรงรักษามีผลต่อการธำรงรักษาพนักงาน พบว่า ปัจจัย ด้านค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน และปัจจัยด้านความยุติธรรม สามารถร่วมกันอภิปรายความแปรปรวน ของผลที่มีต่อการธำรงรักษาพนักงาน อาจกล่าวได้ว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญในการ ที่จะสร้างความเชื่อมั่น เป็นแรงขับเคลื่อนภายในให้กับพนักงานเป็นปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หากความสัมพันธ์ ระหว่างกันอยู่ในระดับดีก็ย่อมจะส่งผลต่อการประสานงาน การร่วมมือ มีผลให้พนักงานเกิดความ รู้สึกผูกพันที่ดีต่อองค์กร อันส่งผลทำให้พนักงานเหล่านั้นแสดง

พฤติกรรมที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จที่จะสามารถธำรงรักษานุคกลางที่ดีมีคุณภาพในแต่ละระดับให้ คงอยู่ทำคุณประโยชน์ให้กับองค์กรได้นานเท่าที่จะนานได้ ผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับงานของเอกอนงค์ ศรีสำออง (2558) ศึกษาเรื่อง การธำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่หรือลาออกประการแรกคือ สวัสดิการและผลประโยชน์ เกื้อกูล ประการที่ 2 การประเมินผลการปฏิบัติงาน ประการที่ 3 การพัฒนาบุคลากร ประการที่ 4 การส่งเสริมแรงใจให้กับ บุคลากร คือวิธีการที่จะทำให้อาจารย์มีแรงจูงใจ มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ หรือลาออกของอาจารย์มหาวิทยาลัย อันได้แก่ การยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรดีเด่น การกำหนดภาระงานที่ยืดหยุ่น และการสร้าง ความรู้สึกภาคภูมิใจต่อองค์กร เป็นปัจจัยที่สำคัญ ประการที่ 5 การจ่ายค่าตอบแทน มีอิทธิพลกับ อาจารย์ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน และประการสุดท้ายนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของ มหาวิทยาลัยสอดคล้องกับงานของ และสอดคล้องกับงานของ ศิริพงษ์ สุนทรวัฒน์กิจ (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กร “ศึกษา เฉพาะกรณีพนักงาน ในธุรกิจ Wedding Studio ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยผลตอบแทน มีค่าทิศทางในทางบวก แสดงให้เห็นว่า ผลตอบแทนส่งผลต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กร ดีที่สุด รองลงมาคือ ลักษณะงาน การได้รับความยุติธรรม ความมีชื่อเสียงและหัวหน้า/ผู้บังคับบัญชา

8. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน ที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ภายในต่อการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ อันเนื่องมาเป็นค่าตอบแทนที่องค์กรไม่ต้องเพิ่ม ต้นทุน และที่สำคัญสามารถส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถจัดการแก้ไขหลีกเลี่ยงตัวกระตุ้นที่มีอิทธิพลต่อการลาออกของพนักงาน

2. ผู้บริหารภายในองค์กรควรให้ความสนใจ สนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสโอนย้ายใน การปฏิบัติงาน เพื่อไม่ให้เขาเหล่านั้นทำงานซ้ำๆ เป็นระยะเวลานาน พร้อมพิจารณาเปิดโอกาสได้ เติบโตในสายงานให้กับพนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี มีศักยภาพ และมีความจงรักภักดีต่อองค์กร เป็นที่ประจักษ์อย่างต่อเนื่อง หากพบว่าพนักงานใดมีความขยัน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรและรัก ความก้าวหน้าโดยใช้เวลาว่างที่เขามีอยู่มาพัฒนาตนเองในการศึกษาต่อ ผู้บริหารควรพิจารณาสนับสนุน ทุนการศึกษา สิ่งนี้จะเป็นโอกาสซึ่งส่งผลให้เขามีโอกาสเติบโตใน สายงานและส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ที่ดีมีคุณภาพตามเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้

3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในเรื่องของความความยุติธรรม มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของพนักงานทุกคนด้วยความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน นำผลงานที่ได้รับไปเป็นตัวชี้วัดในการบริหาร จัดการค่าตอบแทนที่พนักงานสมควรได้รับอย่างเหมาะสม และเพียงพอต่อการครองชีพใน ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่องลักษณะนี้ซ้ำอีกกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการธำรงรักษาพนักงาน ที่หลากหลาย เนื่องจากข้อมูลและปัจจัยต่างๆ ที่ศึกษาของแต่ละองค์กร หรือหน่วยงานนั้นๆ มีความ แตกต่างกัน

2. ควรมีการศึกษาว่า ปัจจัยการธำรงรักษามีอิทธิพลต่อการลาออกของพนักงานหรือไม่ อย่างไร

9. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ ผู้อำนวยการหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยะราชผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย ที่ได้สละเวลาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์เพื่อการทำงานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์แข็งแรง เนื้อหามากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ อาจารย์ สุริ พฤกษ์ทวีศักดิ์ เลขานุการหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ ผู้ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือประสานงานพร้อมทั้งให้คำแนะนำ ขอขอบพระคุณ คุณศิริพร แดงสุภา ประธานกรรมการบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด คุณวรรณชมพู ชัยสารวิวัฒน์ ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารสำนักงาน บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ที่ให้โอกาสผู้วิจัยในการแจกแบบสอบถาม และขอข้อมูล ตลอดจนถึงพนักงาน บริษัท พิบูลย์ชัย น้ำพริกเผาไทย แม่ประนอม จำกัด ที่กรุณาตอบแบบสอบถามให้ด้วยมิตรไมตรี สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัว และมิตรสหายทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้

10. เอกสารอ้างอิง

ภิรมย์ เจริญพานิช. (2557). รูปแบบการเสริมสร้างการธำรงรักษานุคลากรระดับปฏิบัติการกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม และทรัพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วันเพ็ญ เพ็ชรรัตน์, พรรรัตน์ แสงหาญ และ อธิพล เครือทอง. (2013). การธำรงรักษาและการคงอยู่ของคนเก่ง ใน นิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง จังหวัดชลบุรี. คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริพงษ์ สุนทรวัฒนกิจ. (2554). ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการรักษานักงานให้คงอยู่กับองค์กร. ศึกษาเฉพาะกรณี พนักงานในธุรกิจ Wedding Studio ในเขตกรุงเทพฯ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. อัตราการว่างงาน. (2559, 9 June 2016). ข้อมูลได้จาก :

<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries04.html>.

สุเมธดา ดันวงศ์वाल. (2559). การวิเคราะห์เชิงปริมาณสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์. อาจารย์พิเศษและผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนากุศลและซัพพลายเชนด้านการเปลี่ยนแปลงการปรับโครงสร้างองค์กร การพัฒนาคนเก่ง.

เอกอนงค์ ศรีสำอางค์. (2558). การธำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Berger, L. A. (2004). **The Talent Management Handbook: Creating Organizational Excellence by Identifying, Developing, and Promoting Your Best People.** New York: McGraw-Hill.

Milkovich, George T. and Newman, Jerry M. (1993). **Compensation.** Richard D. Irwin, Inc.

MoneyHup. อัตราการว่างงาน. (2559). ข้อมูลได้จาก :

<https://moneyhub.in.th/article/labour-market-situation-2559/> .

Steers R. M., Porter L. W. The measurement of organizational commitment. **Journal of Vocational Behavior**, 1979

Taunton, R.L., Krampitz, S.D., & Woods, C.Q. Manager Impact on Retention of Hostital Staff. **Jornal of Nursing Adminstration**. 1989; 19: 3: 14-19.

**คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน
บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด**
**QUALITY OF WORK LIFE AFFECTING EMPLOYEES' TASK
PERFORMANCE OF FUEL PIPELINE TRANSPORTATION LIMITED**

สมฤดี ชมภูแดง

นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

E-mail : schompoodaeng@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ

E-mail : praphan.ch@spu.ac.th

จิตใจ วงษ์วุฒิพงษ์

E-mail : chitjai.wo@spu.ac.th

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ

เบญญาภา ธีบุญเจริญ

E-mail : benyapa.th@spu.ac.th

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด (2) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงาน บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด จำนวน 120 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 120 ชุด คิดเป็นอัตรา ร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติแบบ T-test, F-test (One-way ANOVA) และสถิติ อนุมานการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัย ส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับ ตำแหน่งงาน อัตราเงินเดือน ประสบการณ์ทำงานต่างกัน พบว่า ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน และประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน มีผลต่อผลการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นพบว่าไม่แตกต่างกัน และ (2) ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานชีวิตการ ทำงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงาน บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 มี 3 ปัจจัยด้วยกัน

คือ ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านโอกาสในพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ผลการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The purpose of this study was (1) To study the Personal factors that affect the performance of the employees in Fuel Pipeline Transportation co., Ltd. (2) To study the quality of work life that affects the performance of employees in Fuel Pipeline Transportation co., Ltd. The questionnaire was used to collect data. The sample used in this study employees in Fuel Pipeline Transportation co., Ltd. 120 Employees returned to completed questionnaire, giving it response rate of 100%. The Data were analyzed using descriptive statistics were frequency, percentage, average, standard deviation, Data were analyzed to test the hypothesis Using statistical T-test, F-test (ANOVA) and Multiple Regression analysis. The results indicate that (1) personal factors include gender, age, marital status, education level, position, salary income, experience, education level, salary income and experience were different. A performances difference. Statistically significant at the 0.05 level was found to be different. (2) The quality of work life that affects the performance of employees in Fuel Pipeline Transportation co., Ltd. Statistically significant the 0.05 level was found to be different. Social integration Opportunities in the development of knowledge and the balance between work and life. Statistically significant at the 0.05 level

KEYWORDS : Quality of Work Life, Task Performance

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการประกอบธุรกิจต่างๆ ส่วนแล้วแต่มีการแข่งขันที่สูง และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ธุรกิจแต่ละประเภทจึงควรมีการปรับตัวและพัฒนาในการประกอบธุรกิจ ไปพร้อมๆ กับการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่บริหารทรัพยากรบุคคลจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนไปพร้อมๆ กับการเดิมโตทางธุรกิจ โดยต้องมองว่าเราจะพัฒนาคนอย่างไรเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและการทำงานที่ดีขึ้น ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่ควรที่จะให้ความสำคัญที่สุดในองค์กร เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่จะผลักดันให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันและนำพาองค์กรให้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่กระบวนการทำงานและสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนสภาพแวดล้อม ทัศนคติ สุขภาพอนามัย อารมณ์ จิตใจ และปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานมีส่วนช่วยให้ทรัพยากรบุคคลขององค์กรนำความรู้ความสามารถของตนที่มีอยู่ออกมาใช้ได้เต็มที่ เพราะคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสุขในการทำงานและสร้างความพึงพอใจให้พนักงานสร้างแรงจูงใจในการทำงานทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีทั้งต่อตนเอง ต่องาน อีกทั้งช่วยสร้างความ

เจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์การ (ณัฐกานต์ : ออนไลน์, 2554) รวมถึงยังช่วยส่งเสริมในเรื่องของสุขภาพจิตเกิดการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ เพื่อลดปัญหาการขาดงาน การลาออกจากการงาน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรตัวหนึ่ง ที่จะทำให้นักงานปฏิบัติงานกับองค์กร

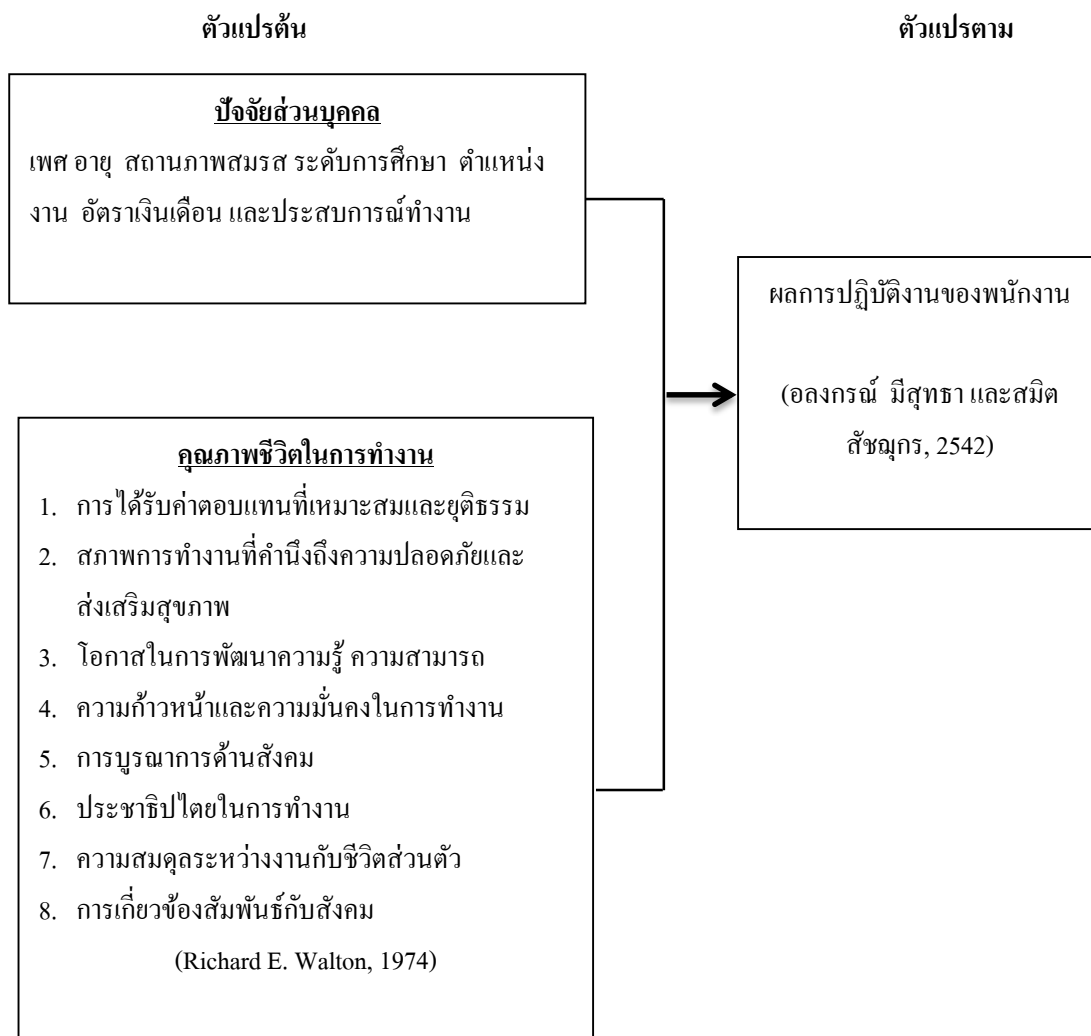
คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of work life) การสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง คุณภาพชีวิตการทำงานในลักษณะของความพึงพอใจในการทำงานนั้น จะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และยังเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความต้องการทำงาน ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพและเกิดการเพิ่มผลผลิตของบริษัทหรือองค์กรในที่สุด เรียกได้ว่า บรรลุเป้าหมายของทั้งบุคคลในฐานะสมาชิกขององค์กรและตัวองค์กรเอง นอกจากนี้ยัง ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย (ผจญ เฉลิมสาร : ออนไลน์, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด (FPT) ว่าเป็นอย่างไร เนื่องด้วย “บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด” ดำเนินธุรกิจมากกว่า 25 ปี ดำเนินการขนส่งน้ำมันทางท่อสายบางจาก-ดอนเมือง-บางปะอิน โดยให้บริการขนส่งน้ำมันอากาศยานและน้ำมันภาคพื้นดินผ่านระบบท่อ เพื่อเติมให้กับอากาศยานที่ทำอากาศยานดอนเมืองและสุวรรณภูมิ และส่งมอบน้ำมันภาคพื้นดินให้กับลูกค้ารับน้ำมันภาคพื้นดินที่คลังน้ำมันบางปะอินทางรถยนต์ ด้วยเทคโนโลยีระบบท่อและคลังน้ำมันที่มีความทันสมัยและครบวงจร พนักงานมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันจำเป็นต้องมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจด้วย สำหรับการปฏิบัติงานและคุณภาพการดำเนินชีวิตของพนักงานเอง ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมการทำงาน ค่าตอบแทน หรือความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พนักงานเปรียบเสมือนฟันเฟืองสำคัญ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของธุรกิจ และเมื่อพนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น อันจะส่งผลผลการปฏิบัติงานของพนักงานเป็นผลผลักดันอันสำคัญที่ทำให้การดำเนินธุรกิจของบริษัท ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด

3. กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

1. พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อัตราเงินเดือน และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานที่ต่างกัน
2. คุณภาพชีวิตในการทำงานมีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ คือ พนักงาน บริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด จำนวนทั้งสิ้น 172 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2560) จากนั้นใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสุ่มอย่างง่ายของ Krejcie & Morgan จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ดัดแปลงบางส่วนมาจากแบบสอบถามของประพันธ์ ชัยกิจอุไร, (2559) แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกรอบแนวคิดในการทำวิจัยซึ่งรูปแบบคำถามเป็นปลายปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และนำเข้าคำถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามแต่ละด้าน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient alphas) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ควรจะมากกว่า 0.70

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ค่าร้อยละ (Percentage) อธิบายข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและค่าเฉลี่ย (Mean) อธิบายความคิดเห็นที่มีต่อตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานทุกระดับของบริษัท ขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดระยะเวลาในการรับแบบสอบถามคืน ตั้งแต่วันที่ 1-30 มิถุนายน 2560 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาแล้วตรวจสอบความสมบูรณ์และนำข้อมูลแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

6. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 120 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 120 ชุด คิดเป็นอัตราร้อยละ 100

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศชาย ร้อยละ 67.50 อายุระหว่าง 40-น้อยกว่า 50 ปี ร้อยละ 35.83 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 61.67 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 63.33 ตำแหน่งงานระดับเจ้าหน้าที่/พนักงาน ร้อยละ 55.83 มีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 15,000-น้อยกว่าหรือเทียบเท่า 40,000 บาท ร้อยละ 51.67 และมีประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 1- น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 38.33

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน พบว่าระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.61 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อธิบายได้ดังนี้

ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม พบว่าระดับความคิดเห็นต่อค่าตอบแทนทุกรูปแบบอย่างเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 และมีความคิดเห็นว่าได้รับค่าตอบแทนในการทำงานเหมาะสม ยุติธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27

ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่าระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานของท่านมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม สถานที่ทำงานให้สะอาด ปลอดภัย ไม่มีมลพิษต่อสุขภาพอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของหน่วยงานของท่านมีมาตรการหรือกฎระเบียบที่ชัดเจนในการจัดสภาพการทำงานให้ปลอดภัยป้องกันอุบัติเหตุและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63

ด้านโอกาสในพัฒนาความรู้ ความสามารถ พบว่าระดับความคิดเห็นต่องานที่ท่านรับผิดชอบอยู่เป็นงานที่น่าสนใจท้าทายความสามารถ ช่วยให้ท่านมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงาน อยู่ใน

ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และมีความคิดเห็นว่า งานของท่านได้ใช้ฝีมือในการทำงาน เกิดความรู้สึกท้าทาย และมีคุณค่าในการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72

ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในที่ทำงาน พบว่าระดับความคิดเห็นต่อท่านรู้สึกว่าเป็นที่รัก ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ทำรวมถึงรายได้ที่ได้รับอยู่มีความมั่นคง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และมีความคิดเห็นท่านได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างานให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49

ด้านการบูรณาการด้านสังคม พบว่าระดับความคิดเห็นต่อท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และมีความคิดเห็นท่านรู้สึกพอใจกับเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ของบริษัท อันเป็นประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72

ด้านประชาธิปไตยการทำงาน พบว่าระดับความคิดเห็นต่อท่านได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากเพื่อนร่วมงานในการทำงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และมีความคิดเห็นต่อท่านคิดว่าวิธีการเลื่อนตำแหน่งพนักงานในบริษัทมีความโปร่งใสและยุติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28

ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว พบว่าระดับความคิดเห็นต่อ ท่านรู้สึกพอใจกับเวลาในการทำงานและเวลาว่างส่วนตัวกับเวลาของครอบครัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และมีความคิดเห็นต่อภาระหน้าที่ของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตครอบครัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78

ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม พบว่าระดับความคิดเห็นต่อท่านมีความรู้สึกว่าได้มีการประเมินผลการทำงานที่โยงไปสู่การได้คำตอบแทนเป็นไปอย่างยุติธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 และมีความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ท่านมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ในด้านการผลิต การกำจัดของเสีย การลดขยะ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นต้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน พบว่าระดับความคิดเห็นต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อ 7. พนักงานมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีน้ำใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.90 รองลงมาคือ ข้อ 11. พนักงานให้ความร่วมมือและประสานงานกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.85 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 10. พนักงานมีการพัฒนาความคิดใหม่ๆ หรือกระบวนการปฏิบัติงานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.60

สมมติฐาน : คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 แสดงผลค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความเหมาะสมของการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของปัจจัย 8 ด้านของคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of The Estimate
3	0.677	0.50	0.445	0.3723

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 8 ด้านมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยทั้ง 8 ด้านมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานถึง 50% การพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานจะมีความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดประมาณ 0.3723

ตารางที่ 3 การตรวจสอบปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
3	Regression	13.620	3	4.540	32.746	0.00
	Residual	16.082	116	0.139		
	Total	29.703	119			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า มีปัจจัยด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านโอกาสในพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในที่ทำงาน ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านประชาธิปไตยการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม บางตัวสามารถใช้พยากรณ์ ผลการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงผลค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคุณภาพชีวิตการทำงานที่ใช้พยากรณ์มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน

Model	ตัวแปรต้น	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม	-	-	0.35	0.467	0.642
	ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	-	-	0.176	1.961	0.052
	ด้านโอกาสในพัฒนาความรู้ความสามารถ	0.197	0.059	0.271	3.349*	0.001

ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ในที่ทำงาน	-	-	0.006	0.066	0.948
ด้านการบูรณาการด้านสังคม	0.197	0.061	0.333	4.165*	0.000
ด้านประชาธิปไตยการทำงาน	-	-	0.47	0.541	0.590
ด้านความสมดุลระหว่างงานกับ ชีวิตส่วนตัว	0.172	0.052	0.256	3.321*	0.001
ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ สังคม	-	-	0.78	0.877	0.382

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 สามารถสร้างแบบความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$Y = 1.419 + 0.916 (\text{การบูรณาการด้านสังคม}) + 0.197 (\text{โอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ}) + 0.172 (\text{ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว})$ ผลการทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอย ด้วยสถิติทดสอบ t พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ และด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว สามารถทำนายหรืออภิปรายความผันแปรของผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมมีผลต่อผลการปฏิบัติงานในระดับมาก และปัจจัยด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ และด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. อภิปรายผล

การวิจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐศาสตร์ ไชยแสง (2553) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์ สรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับอุสุมา สักดิ์ไพศาล (2556) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท อินเตอร์ เรียลตี้ แมเนจเม้นท์ จำกัด สรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชฤดี ป้องกันภัย (2557) เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการเคหะแห่งชาติ กรณีศึกษาพนักงานผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานใหญ่ สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการเคหะแห่งชาติสำนักงานใหญ่ ได้แก่ เพศ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและภาพแวดล้อมการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนกรณ์ บุญมี (2558) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาดี สรุปได้ว่าพนักงานเทศบาลตำบลนาดีมีคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับดีโดยด้านที่มีระดับคุณภาพชีวิตมากที่สุด คือ ด้านความภูมิใจในองค์กร

รองลงมาคือ ด้านความก้าวหน้า ด้านสภาพที่ทำงานปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และด้านภาวะอิสระในการปฏิบัติงานด้านสังคมสัมพันธ์ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สำหรับการศึกษาในครั้งนี้พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมมีผลต่อผลการปฏิบัติงานในระดับมาก และปัจจัยด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ และด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการบูรณาการด้านสังคม สูงสุดเป็นอันดับที่ 1 โอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ เป็นอันดับที่ 2 และความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวเป็นอันดับที่ 3 เนื่องจากเมื่อพนักงานได้รับการยอมรับนับถือ การยกย่องให้เกียรติจากผู้อื่นในสังคมรอบข้าง รวมถึงมีความเชื่อมั่นในองค์กรรวมถึงนโยบายและการดำเนินการทางธุรกิจ เชื่อมั่นว่าตนเองทำงานในองค์กรที่มีความมั่นคงและมีความเจริญเติบโตในสายงานส่งผลให้พนักงานมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ควรจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานของพนักงานทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้พนักงานสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาเป็นประโยชน์ในการทำงานให้กับองค์กร
2. ด้านการบูรณาการด้านสังคม ควรจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม (CSR) เพื่อให้พนักงานได้ทำประโยชน์ต่อสังคม
3. ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ควรมีสถานที่สำหรับให้พนักงานได้ผ่อนคลายความเครียด อาทิเช่น ห้องออกกำลังกาย ห้องสมุด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบกับองค์กรหรือกลุ่มบริษัทในเครือที่มีลักษณะการดำเนินการเหมือนกันว่าพนักงานมีคุณภาพชีวิตเหมือนกันหรือแตกต่างกัน และควรศึกษาโดยการสัมภาษณ์ในระดับผู้บริหารขององค์กร เพื่อได้ทราบข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานภายในองค์กรอย่างแท้จริง

9. เอกสารอ้างอิง

ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. 2559. รายงานวิจัยผลกระทบของค่าตอบแทนที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและผลการปฏิบัติงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม. ทุนวิจัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ผจญ เฉลิมสาร.2552. **คุณภาพชีวิตการทำงาน**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=12168&Key=news_research

รณชฤดี ป้องกันภัย. 2557. **คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการเคหะแห่งชาติ : กรณีศึกษาพนักงานผู้ปฏิบัติงานหน้าทีในสำนักงานใหญ่**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- รัตนกรณ์ บุญมี. 2558. **คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาดี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เศรษฐศาสตร์ ไชยแสง. 2553. **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์**. ศูนย์วิจัยและพัฒนา วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- อลงกรณ์ มีสุทธา, สมิต สัจฉกร. 2539. **การประเมินผลการปฏิบัติงาน แนวความคิด หลักการ วิธีการกระบวนการ**. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- อุสุมา ศักดิ์ไพศาล . 2556. **คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท อินเตอร์ เรียลตี้ แมเนจเม้นท์ จำกัด**. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. 1970. **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.
- Walton, Richard E. 1974. Improving The Quality of Work Life. Harvard Business Review, Vol.52 (May-June) : 12.

ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและพฤติกรรมการปฏิบัติงาน
ของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด
**THE RELATIONSHIP BETWEEN TRUST
AND PERFORMANCE BEHAVIOR OF EMPLOYEES
IN HUAWEI TECHNOLOGIES (THAILAND) CO.,LTD**

รัชพล ลิ้มพรกุล

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Email: phonseo.go@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรุบล ศิวบรรวัฒนา

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำผลจากแบบสอบถามมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.954 กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 254 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที เอฟ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล เพศที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (2) ความไว้วางใจ ทั้งความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา และความไว้วางใจในองค์กร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ความไว้วางใจ และพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study; 1) performance behavior of employees at a Huawei Technologies (Thailand) Co., Ltd. classified by personal factors; and 2) the relationship between trust and performance behavior of employees at a Huawei Technologies (Thailand) Co., Ltd. The questionnaire was used

to collect data and test for Reliability of the questionnaire by Cronbach's Alpha Coefficient which was 0.954. The samples was 254 employees who worked at a Huawei Technologies (Thailand) co., Ltd. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean standard deviation, t-test, F-test (One-Way ANOVA) and pearson correlation coefficient. The results revealed that; (1) personal factors, gender was affecting performace behavior with statistically significant at the 0.05 level; and (2) trust, both trust in leader and trust in organization were associated with performance behavior with statistically significant at the 0.01 level.

KEYWORDS : Trust, Performance Behavior

1. บทนำ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรต่างๆ ต้องช่วงชิงความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดขององค์กร ซึ่งการดำรงอยู่ขององค์กรนั้น ต้องประกอบด้วยสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในองค์กรที่เข้มแข็ง อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายในทุกๆ ระดับ และในโครงสร้างทางการบริหารในปัจจุบันมักจะเป็นโครงสร้างในลักษณะแบนราบ เพื่อความคล่องตัวทางการจัดการและสะดวกรวดเร็วต่อการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ ทำให้ในปัจจุบันการทำงานต่างๆ ภายในองค์กรต้องมีการทำงานเป็นทีม และมีแนวโน้มมีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน องค์กรก็มีความหลากหลายในองค์ประกอบของการทำงานมากขึ้นไปด้วย (เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวัน, 2552: 15) สิ่งที่จะทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีสิ่งที่เรียกว่า “ความไว้วางใจ” ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงานภายในองค์กรต้องมีความไว้วางใจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันของสมาชิกในองค์กร (Whitener et al., 1998: 107) โดย Shaw (1997) เห็นสอดคล้องว่า ความไว้วางใจเป็นแหล่งทรัพยากรที่มาจากความร่วมมือเป็นพื้นฐาน และความไว้วางใจยังเป็นส่วนผสมในชีวิตขององค์กร กล่าวคือ เป็นเหมือนน้ำมันที่หล่อลื่นชะลอการฝืดของชิ้นส่วนต่างๆ และเป็นตัวเชื่อมส่วนที่แตกต่างกัน เข้าไว้ด้วยกันเป็นตัวเร่งให้การกระทำสะดวกมากยิ่งขึ้น ความไว้วางใจจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก จะช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกในองค์กร ซึ่งในปัจจุบัน สมาชิกแต่ละคนต่างก็มีความคิดความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น ความไว้วางใจจะทำให้เกิดความร่วมมือในสภาวะการทำงานที่บุคคลที่แตกต่างกัน สามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์กรมีความต้องการเพื่อความคล่องตัวในการบริหาร และทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดขององค์กร

จากสถานการณ์ในปัจจุบันข้างต้นนั้น องค์กรต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับความไว้วางใจที่มีพฤติกรรมปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรภาคเอกชน การทำให้พนักงานในองค์กรเกิดความร่วมมือร่วมใจกันที่จะปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีความไว้วางใจกัน Robbins (1996) กล่าวว่า ความไว้วางใจ (Trust) เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ความสัมพันธ์ภายในองค์กรดีขึ้น สมาชิกในกลุ่มจะร่วมมือกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน บุคคลจะมีความเชื่อมั่นผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น สอดคล้องกับ Luhmann (1979) ที่กล่าวว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในเครือข่าย และสามารถบริหารภาวะวิกฤต ช่วยลดความขัดแย้งและลดต้นทุนได้ นอกจากนี้ ความไว้วางใจยังก่อให้เกิดพฤติกรรมปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

ของพนักงานด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของขนาด ฉางวัง (2554) และศิริชัย ศรีประทุมวงศ์ (2554) พบว่า ความไว้วางใจมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน นั่นคือ การมีบรรยากาศของความไว้วางใจกันในระดับสูง ช่วยให้เกิบบรรยากาศของการเปิดเผย จริงใจ และยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานสูงขึ้นตามไปด้วย

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มพนักงานระดับปฏิบัติการฝ่ายขาย เพราะส่วนใหญ่พนักงานในกลุ่มนี้มีการเปลี่ยนบริษัทไปอยู่ในบริษัทที่เป็นคู่แข่งค่อนข้างบ่อย โดยสิ่งที่จะช่วยให้พนักงานระดับปฏิบัติการฝ่ายขายยังคงอยู่กับบริษัทได้ อาจเป็นเรื่องของผลตอบแทน ความไว้วางใจจะเกิดขึ้นเมื่อพนักงานไม่รู้สึกลูกเอาเปรียบจากหัวหน้าและจากองค์กรในด้านผลตอบแทน และความไว้วางใจดังกล่าวก็จะส่งผลให้พนักงานระดับปฏิบัติการสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งไม่มีความรู้สึกอยากจะลาออกจากองค์กร ซึ่งผลจากการศึกษาเรื่องความไว้วางใจ ทั้งความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาและความไว้วางใจในองค์กร ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงาน อันจะเป็นผลดีในด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ที่จะสร้างให้เกิดความไว้วางใจขึ้นในทุกระดับ พร้อมทั้งรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไว้วางใจและผลกระทบต่างๆ อาจเกิดขึ้นได้ เพื่อเป็นการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพนักงานให้มีความไว้วางใจให้เป็นไปในทางเดียวกัน ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

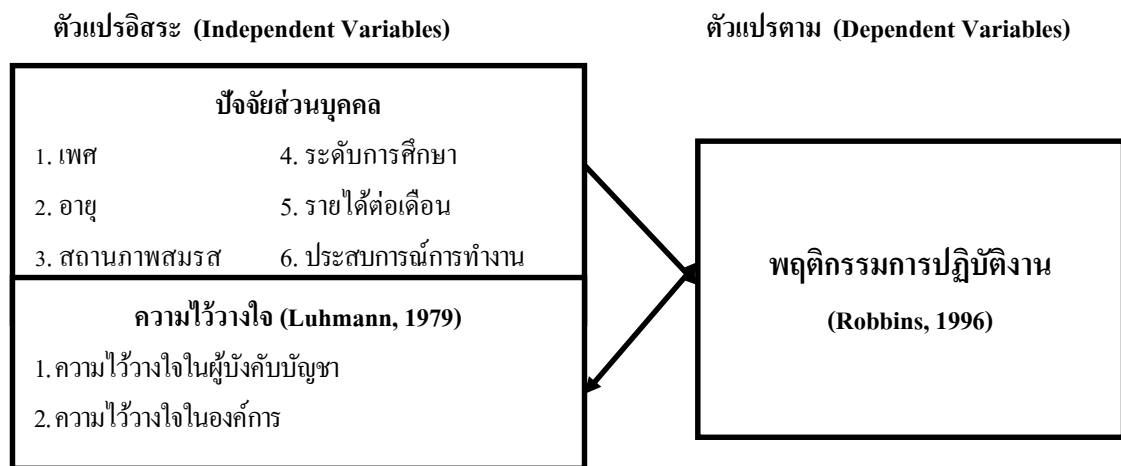
ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาโมเดลพฤติกรรมองค์การของ Robbins (1996) ซึ่งอธิบายตัวแปรอิสระ ส่งผลต่อตัวแปรตาม ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การเพิ่มผลผลิต
2. การขาดงาน
3. การออกจากงาน
4. ความพึงพอใจในงาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีความไว้วางใจของ Luhmann (1979) มาศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด ประกอบด้วย

1. ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา
2. ความไว้วางใจในองค์กร

นอกจากนี้ ยังมีตัวแปรอิสระ ที่เป็นลักษณะทั่วไปของบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน) ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
2. ความไว้วางใจ (ทั้งความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาและความไว้วางใจในองค์กร) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งได้เก็บข้อมูลการวิจัยในระหว่าง เดือน เมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ประชากรเป็นพนักงานระดับปฏิบัติการฝ่ายขาย ปี พ.ศ.2560 ที่ปฏิบัติงาน อยู่ในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 750 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ทั้งสิ้น 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาจากทบทวนเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูล ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจ จำนวน 19 ข้อ และ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงาน จำนวน 9 ข้อ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบแก้ไข ความถูกต้องของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลที่ได้มาหาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) ของด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แบบอัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) มีค่า

เท่ากับ 0.954 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที เอฟ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ไปยังบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับพนักงานปฏิบัติการฝ่ายขาย และได้ทำการแจกแบบสอบถามดังกล่าว โดยมีอัตราการตอบกลับคืน ร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ได้ส่งไปทั้งหมด

6. สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย มีจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 มีอายุ 18-20 ปี มีจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 มีสถานภาพเป็นโสด มีจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท มีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 และมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 2 ปี มีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดง ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมของความไว้วางใจ

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา	3.65	0.77	เห็นด้วยมาก	(1)
2. ความไว้วางใจในองค์กร	3.61	0.72	เห็นด้วยมาก	(2)
ความไว้วางใจภาพรวม	3.62	0.72	เห็นด้วยมาก	

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความไว้วางใจ พบว่าความไว้วางใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 โดยด้านความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาเห็นด้วยสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และด้านความไว้วางใจในองค์กรเห็นด้วยต่ำสุด ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมของพฤติกรรมการทำงาน

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. การขาดงานและเวลาในการทำงาน	3.80	0.63	เห็นด้วยมาก	(3)
2. การลาออกจากงาน	3.86	0.74	เห็นด้วยมาก	(1)
3. การเพิ่มผลผลิต	3.75	0.77	เห็นด้วยมาก	(4)
4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	3.82	0.74	เห็นด้วยมาก	(2)
พฤติกรรมการทำงานภาพรวม	3.81	0.63	เห็นด้วยมาก	

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงาน พบว่าพฤติกรรมการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 โดยด้านการลาออกจากงานเห็นด้วยสูงสุด อยู่ในระดับ

เห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และด้านการขาดงานและเวลาในการทำงาน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.82 และ 3.80 ตามลำดับ และด้านการเพิ่มผลผลิต เห็นด้วยต่ำสุด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75

จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานปฏิบัติการฝ่ายขาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงาน จำแนกตามเพศ

ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ)	n	$\bar{X}$	SD	t	P
ชาย	139	3.74	0.57	2.150	0.032*
หญิง	115	3.91	0.69		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงาน จำแนกตามเพศ พบว่า พนักงานปฏิบัติการฝ่ายขายที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีพฤติกรรมการทำงานมากกว่าเพศชาย

นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจกับพฤติกรรมการทำงาน

ความไว้วางใจ	พฤติกรรมการทำงาน	
	r	Sig.
ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา	0.316**	0.000
ความไว้วางใจในองค์กร	0.449**	0.000
ความไว้วางใจในภาพรวม	0.436**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจกับพฤติกรรมการทำงานของพนักงานปฏิบัติการฝ่ายขาย บริษัทหัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ความไว้วางใจในภาพรวม และความไว้วางใจรายด้าน ได้แก่ ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา และความไว้วางใจในองค์กร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย “ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด” สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศต่างกัน ที่มีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน จากผลการศึกษา พบว่า เพศต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานแตกต่างกัน โดยเฉพาะเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติงานมากกว่าเพศชาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของความเป็นเพศหญิงนั้น ได้แก่ มีลักษณะใกล้ชิด ประณีประนอม ส่งเสริม สนับสนุน เห็นอกเห็นใจ อ่อนน้อม ช่วยเหลือ ประชาธิปไตย ไม่เห็นแก่ตัว ให้ความร่วมมือ มีปฏิสัมพันธ์ คำนึงถึงผู้อื่น และอ่อนไหวง่าย (Wittmer, 2001) โดยในการทำงานในปัจจุบัน เพศหญิงจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกระตือรือร้นในบทบาทที่ตนเองได้รับอย่างเต็มที่มากกว่าเพศชาย ดังนั้น จึงมีการเพิ่มผลผลิตอยู่ตลอดเวลา ทุ่มเททำงานหนัก ปฏิบัติงานอยู่เสมอ และคิดอยู่เสมอว่าหากลาออก หรือถูกไล่ออกจากงาน คงจะหางานใหม่ทำได้ยาก ซึ่งต่างจากเพศชาย ที่คิดว่าหากลาออก หรือถูกไล่ออกจากงาน คงจะหางานใหม่ทำได้ไม่ยาก ดังนั้นพนักงานที่มีเพศต่างกัน จะมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้กล่าวได้ว่า ในปัจจุบันสิทธิในเรื่องเพศแทบจะไม่มีแตกต่างกันเลย เนื่องจากการก้าวมาบิบทบาทมากขึ้นของเพศหญิงในกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งบริบทของการทำงาน ซึ่งเพศหญิงมีความใส่ใจในรายละเอียด รวมทั้งมีความกระตือรือร้นในบทบาทที่ได้รับมากกว่าเพศชาย ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้เพศต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2. ความไว้วางใจ ได้แก่ ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา และความไว้วางใจในองค์กร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด

- **ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา** จากผลการศึกษา พบว่า ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริชัย ศรีประทุมวงศ์ (2554) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร องค์กรแห่งการเรียนรู้ ความไว้วางใจในหัวหน้างาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ความไว้วางใจในหัวหน้างานโดยรวม ความไว้วางใจในหัวหน้างานด้านความสามารถ ความไว้วางใจในหัวหน้างานด้านความเปิดเผย ความไว้วางใจในหัวหน้างานด้านความห่วงใย และความไว้วางใจในหัวหน้างานด้านความเชื่อถือได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยข้างต้น อาจเกิดเนื่องมาจากความไว้วางใจเป็นความสมัครใจหรือความเชื่อใจที่เกิดขึ้นภายใต้องค์ประกอบทางด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม ผลที่ตามมาของความไว้วางใจจะทำให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือร่วมใจ หรือการมอบหมายงาน เมื่อบุคคลเริ่มให้ความไว้วางใจบุคคลอื่น เมื่อบุคคลยึดเหนี่ยวกันด้วยสัมพันธ์ภาพ โดยเกิดขึ้นเป็นระยะเวลายาวนาน จะสะท้อนให้เห็นถึงระดับความไว้วางใจที่บุคคลมีให้แก่กัน สถานที่ทำงานที่มีระดับความไว้วางใจสูง จะช่วยให้เกิดบรรยากาศของการเปิดเผย จริงใจและยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของงาน กล่าวได้ว่า ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชานั้น องค์กรต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับผู้นำในทุกระดับ ตั้งแต่ หัวหน้างาน ผู้จัดการ รวมทั้งผู้บริหาร เป็นต้น เพื่อทำให้พนักงานเกิดความไว้วางใจต่อผู้นำ จึงจะก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีบรรยากาศของการเปิดเผย จริงใจ และยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ก็

จะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน

- **ความไว้วางใจในองค์กร** จากผลการศึกษา พบว่า ความไว้วางใจในองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของขนาด ฉางวัง (2554) ศึกษาเรื่องความไว้วางใจในองค์กร พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจังหวัดนครนายก พบว่า ความไว้วางใจในองค์กรโดยรวม ความไว้วางใจในองค์กรด้านการบรรลุผลสำเร็จขององค์กร ความไว้วางใจในองค์กรด้านความซื่อสัตย์คงเส้นคงวา และความไว้วางใจในองค์กรด้านความเอื้ออาทร เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน กล่าวคือ เมื่อพยาบาลมีความไว้วางใจในองค์กรสูง พยาบาลจะมีผลการปฏิบัติงานสูงด้วย อาจเนื่องมาจากพยาบาลวิชาชีพทุกคนมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรว่ามีความสามารถ มีความน่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ เปิดเผย ยุติธรรม ห่วงใย และทำให้ตนได้รับสิ่งที่คาดหวัง จึงทำให้พยาบาลยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นตามด้วย ดังนั้น ในองค์กรต่างๆ จึงจำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นต่อไปในองค์กร โดยหากลวิธีในการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นจะทำให้การทำงานในหน่วยงานง่ายขึ้น ประหยัดเวลาในการควบคุมตรวจสอบ แล้วยังส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดตามวิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานสูงขึ้นตามไปด้วย และงานวิจัยของสุขเสริม สงวนพานิช (2556) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจภายในองค์กรกับประสิทธิผลของทีมพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดนครปฐม พบว่า ความไว้วางใจภายในองค์กรโดยรวม ความไว้วางใจภายในองค์กรด้านการงานให้บรรลุเป้าหมาย ความไว้วางใจภายในองค์กรด้านความซื่อสัตย์และจริงใจ และความไว้วางใจภายในองค์กรด้านความเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของทีมด้านการปฏิบัติงานของทีมมีผลงานที่ดี กล่าวได้ว่า ความไว้วางใจในองค์กรนั้น ต้องทำให้องค์กรเกิดบรรยากาศแห่งความไว้วางใจในทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร อาจเป็นการสร้างนโยบายและกำหนดเป็นวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรขึ้นมา เพื่อให้ทุกคนในองค์กรได้ปฏิบัติตาม หากในองค์กรมีความไว้วางใจเกิดขึ้น ก็ย่อมส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ความไว้วางใจในองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน

8. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

ผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาความไว้วางใจให้เกิดขึ้น จำเป็นต้องใช้เวลา จะต้องมีการใช้ทักษะ มีการฝึกปฏิบัติ กว่าจะถึงเป้าหมายที่ต้องการได้
2. ควรพิจารณาถึงความยุติธรรม มีการให้ความยุติธรรมในการประเมินผลต่างๆ โดยยึดหลักความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และยุติธรรมในการให้รางวัล และการให้ความสนใจห่วงใยพนักงาน
3. ควรมีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา เพราะการเปิดเผยเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาต่างๆ ภายในองค์กร ให้พนักงานได้รับรู้ จะเป็นการสร้างความไว้วางใจได้อีกทางหนึ่ง

4. ควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน มีการเปิดรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการร่วมกันแสดงทิศทางและกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

5. ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนให้เกิดความน่าไว้วางใจ เช่น การพัฒนาส่งเสริมความรู้ความสามารถในการทำงาน การมีคุณธรรมจริยธรรม ความยุติธรรม หากพนักงานรับรู้ถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะนำมาซึ่งความเชื่อถือ เชื่อใจ และวางใจในการพึ่งพาผู้นำของตนได้

6. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในเรื่องของเพศชายกับเพศหญิงเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงาน เพื่อให้ทราบและเข้าใจในทัศนคติของเพศที่ต่างกัน เพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรต่อไป

9. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ (เช่น หน่วยงานข้าราชการ และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น) หรือกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่นๆ (เช่น หัวหน้าแผนก ผู้จัดการ หรือผู้บริหาร) เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่สามารถขยายกว้างขวาง มีความหลากหลาย และมีความครอบคลุมในหลายๆ กลุ่มตัวอย่างมากขึ้น

2. ควรศึกษาวิจัย โดยการเพิ่มตัวแปรตามที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจ เช่น ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) ความผูกพันในงาน (Job Commitment) ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน (Employee Engagement) และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Organizational Citizenship Behavior) เป็นต้น

3. ควรศึกษาวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความไว้วางใจ และพฤติกรรมการทำงานที่มีความลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้ข้อมูลนอกเหนือไปจากการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม

4. ควรศึกษาวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาความไว้วางใจกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำ โดยมีการสร้างโปรแกรมออกแบบเพื่อสร้างและพัฒนาความไว้วางใจในกลุ่มผู้นำ บรรยายภาพแห่งความไว้วางใจจะมีการถ่ายทอดลงไปสู่พนักงานระดับปฏิบัติการ

10. เอกสารอ้างอิง

เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นัน. 2552. “ความไว้วางใจในองค์กรของประเทศไทย ศึกษาเปรียบเทียบขององค์กรภาครัฐ

ภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชมนาด ฉางวิง. 2554. “ความไว้วางใจในองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรกับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจังหวัดนครนายก.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริชัย ศรีประทุมวงศ์. 2554. “ภาวะผู้นำ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร องค์กรแห่งการเรียนรู้ ความไว้วางใจในหัวหน้างาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุขเสริม สงวนพานิช. 2555. ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจภายในองค์กรกับประสิทธิภาพของทีม
พนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดนครปฐม.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. 1970. “Determining Sample Size for Research Activities.” **Educational and Psychological Measurement** 30: 607-610.
- Luhmann, N. 1979. **Trust and Power**. Chichester: Wiley.
- Robbins, S.P. 1996. **Organizational Behavior: Concepts, Controversies, and Applications**. 7th ed.
Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Shaw, R.B. 1997. **Trust in the Balance: Building Successful Organizations on Results, Integrity, and Concern**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Whitener, E.M., et al. 1998. “Managers as Initiators of Trust: An Exchange Relationship Framework for Understanding Managerial Trustworthy Behavior.” **Academy of Management Review** 23, 3: 513-530.
- Wittmer, C.R. 2001. **Leadership and Gender-Role Congruency: A Guide for Wilderness and Outdoor Practitioners**. Retrieved April 12, 2016, from <http://proquest.umi.com/pqdeb.html>

**ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน
ของกำลังพลกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์**

**THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP STYLE
AND PERFORMANCE EFFICIENCY OF THE STAFFS
IN THE 2nd ENGINEER BATTALION, KING'S GUARD**

ภคจิรา ผุดโรย

E-mail: bow_janssen@hotmail.com

นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ

E-mail: praphan.ch@spu.ac.th

ธีรวิทย์ กลางสุพรรณ

E-mail: teerawit.kr@spu.ac.th

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ

ณัฐรจา ฤทธิ์ช่วยรอด

E-mail: nutruja.ri@spu.ac.th

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1.ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 192คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟและ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลไม่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ และ รูปแบบภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทหารช่าง

ABSTRACT

The purposes of this research are to study 1) Personal factors affecting performance efficiency of the staffs in the 2nd Engineer Battalion, King's Guard. 2) Correlation between leadership model and performance efficiency of the staffs. The sample size is 192 people. The instrument was a constructed questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, F Test and Pearson Correlation Coefficient.

The research result found that personal factors don't affect performance efficiency of the staffs in the 2nd Engineer Battalion, King's Guard and leadership style relate to performance efficiency of the staffs in the 2nd Engineer Battalion, King's Guard, significant at 0.01.

KEYWORD: Leadership, Performance efficiency , Engineer Battalion

1. บทนำ

ในสภาวะกาลปัจจุบันกองทัพบกได้มีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากการเตรียมกำลังและการใช้กำลัง ยกตัวอย่างเช่นการช่วยเหลือประชาชนเมื่อประสบเหตุจากภัยธรรมชาติ การเตรียมรับมือกับภัยพิบัติ การรักษาความสงบภายใน ฯลฯ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานดังกล่าวได้อย่างได้ผลสูงสุด และกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ ต้องมีการเสริมสร้าง ลักษณะความเป็นผู้นำในหน่วยของตนเองเพื่อที่จะตอบสนอง นโยบายของผู้บังคับบัญชาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และ มีประสิทธิภาพ

ทางผู้วิจัยจึงสนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพ ของการปฏิบัติงานของกำลังพลในกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ เกี่ยวกับ “รูปแบบภาวะผู้นำ” รวมทั้ง “ปัจจัยส่วนบุคคล” ใน การที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลในกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ และ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ ทั้งกำลังพลชั้นผู้น้อย และ ชั้นผู้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและ กองทัพบก ตลอดจนประเทศชาติในกาลต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์

3. สมมุติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ สถานภาพสมรส และระดับชั้นเงินเดือน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์
2. รูปแบบภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์

4. กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำส่วนหนึ่งของการวิจัยในระยะแรกและเป็นการศึกษาที่มีชื่อเสียง คือการบรรยายถึงพฤติกรรมผู้นำ (Lewin, Lippitt and White, 1960) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

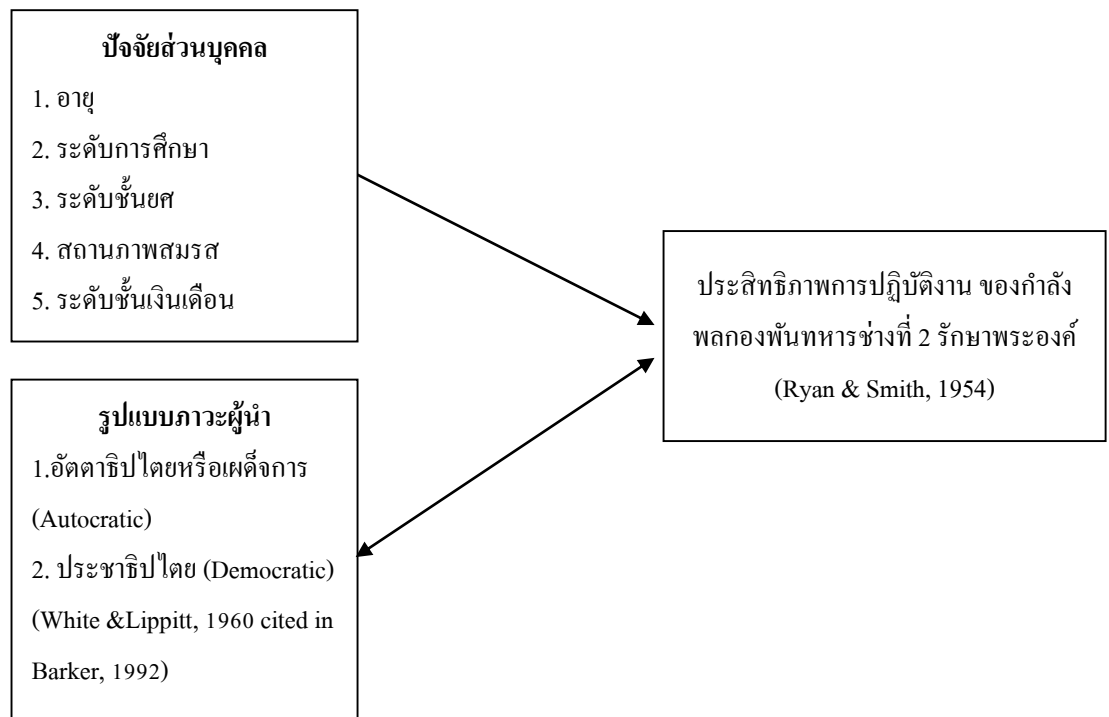
- 1) ผู้นำแบบอัตตาธิปไตยหรือเผด็จการ (Autocratic) จะเป็นผู้นำแบบชี้แนะ มีการควบคุมบังคับบัญชาสูง ใช้อำนาจมาก ไม่ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic) จะเป็นผู้นำที่ใช้อำนาจในการควบคุมน้อยที่สุด ไม่ชี้แนะแนวทางแต่จะเป็นผู้คอยกระตุ้นและให้แนวทางในการปฏิบัติงาน

และได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ไรอันและสมิท (Ryan & Smith, 1954) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของบุคคล (human efficiency) ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงาน ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้นจะพิจารณาได้จากการทำงานของแต่ละบุคคลโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ให้กับงานเช่นความพยายามกำลังงานกับผลลัพธ์ที่ได้จากงานนั้นๆ

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลในกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ได้ 2 ตัวแปร ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบภาวะผู้นำ, ปัจจัยส่วนบุคคลโดยผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยส่วนบุคคลที่จะนำมาศึกษาความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของกำลังพลได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ สถานภาพสมรส และระดับชั้นเงินเดือนเพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการจัดการประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลในกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ให้เหมาะสมต่อไป โดยมีกรอบแนวคิดทางการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือกำลังพลนายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวนในสังกัดกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ จำนวน 382 คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซีและมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยใช้มาตราวัดประเมินค่ามาตราส่วน 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกำลังพลนายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.87 และได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและเสนอเพิ่มเติมเพื่อนำมาแก้ไขเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของแบบสอบถามตลอดจนความสอดคล้องตรงตามจุดมุ่งหมายมีค่าเท่ากับ 0.83 จึงนำเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จริงต่อไป

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

- 1) นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยศรีปทุมไปถึงกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

2) ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตัวเองโดยการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่ จำนวน 192 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 20 พ.ค.60 ถึงวันที่ 20 มิ.ย.60 แจกแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้วเก็บรวบรวมกลับในเวลาเดียวกัน โดยได้รับตอบกลับคืนจำนวน 192 ฉบับ เป็นฉบับสมบูรณ์จำนวน 192 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ โดยดำเนินการแจกที่หน่วยงานต้นสังกัด และเก็บแบบสอบถามในวันที่ทำการแจกแบบสอบถามทันที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์รูปแบบภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ โดยคำนวณค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง (Standard Deviation) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็นระดับความคิดเห็น

3. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล โดยการใช้การวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของกำลังพลกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์โดยใช้ Pearson Correlation Coefficient โดยสามารถพิจารณาระดับน้ำหนักความสัมพันธ์ (Determining the strength of the relationship) ตามคำแนะนำของโคเฮน (Cohen, 1988)

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

พบว่า กำลังพลส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 30 ถึง น้อยกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.8 มีวุฒิการศึกษาอยู่ที่มัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็น ร้อยละ 42.2 อยู่ในช่วงชั้นยศ ตั้งแต่ จ่าสิบตรี ถึง จ่าสิบเอก (พิเศษ) คิดเป็นร้อยละ 57.3 ใหญ่ มีสถานภาพการสมรส สมรสแล้ว โดยคิดเป็น ร้อยละ 59.4 ชั้นเงินเดือนที่ 15,000 บาทถึงน้อยกว่า 25,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 65.1

ผลการวิเคราะห์ เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา วิเคราะห์ได้ว่า กำลังพลมีความเห็นต่อลักษณะภาวะผู้นำแบบเผด็จการของหน่วยกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ โดยรวม อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.94 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กำลังพล มีความคิดเห็นต่อลักษณะภาวะผู้นำแบบ เผด็จการสูงสุด ในเรื่องคำชี้ขาดของผู้บังคับบัญชาของท่าน ถือเป็นข้อสิ้นสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และกำลังพลมีความเห็นต่อลักษณะภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของหน่วย กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กำลังพล มีความคิดเห็นต่อ ลักษณะภาวะผู้นำแบบ ประชาธิปไตยสูงสุด ในเรื่อง ผู้บังคับบัญชาของท่านพยายามพูดให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกดีเพื่อให้พวกเขามีกำลังใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76

ผลการวิเคราะห์ เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานวิเคราะห์ได้ว่ากำลังพลมีความเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วย กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ โดยรวม อยู่ในระดับ มาก มี

ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.61 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กำลังพล มีความคิดเห็นต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สูงที่สุด ในเรื่อง หน่วยงานของท่านสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11

ผลการพิสูจน์สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วยอายุ, ระดับการศึกษา, ระดับชั้นยศ, สถานภาพสมรส และระดับขั้นเงินเดือนมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์

สมมติฐานการศึกษา	F	Sig	ผลการวิเคราะห์
อายุ	0.873	0.419	ปฏิเสธ
ระดับการศึกษา	0.108	0.980	ปฏิเสธ
ระดับชั้นยศ	1.499	0.226	ปฏิเสธ
สถานภาพสมรส	0.782	0.459	ปฏิเสธ
ระดับขั้นเงินเดือน	2.151	0.119	ปฏิเสธ
ภาพรวมปัจจัยส่วนบุคคล			ปฏิเสธ

สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของกำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์

ภาวะผู้นำ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน		ระดับความสัมพันธ์
	r	Sig.(2-tailed)	
1. อธิปไตยหรือเผด็จการ (Autocratic)	0.220**	0.002	มีความสัมพันธ์ระดับน้อย
2. ประชาธิปไตย (Democratic)	0.323**	0.000	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
รวม	0.410**	0.000	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลกองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ โดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ในการทดสอบสมมติฐานผลการทดสอบพบว่าความสัมพันธ์ในภาพรวมของรูปแบบภาวะผู้นำ กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมีค่าSig (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 แสดงว่ารูปแบบภาวะผู้นำ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลในภาพรวมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($r = 0.410$)

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

ผู้นำแบบอัตตาธิปไตยหรือเผด็จการมีค่า Sig (2-tailed) เท่ากับ 0.002 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 แสดงว่ารูปแบบภาวะผู้นำในแบบอัตตาธิปไตยหรือเผด็จการมีความสัมพันธ์ระดับน้อย กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลในภาพรวมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($r = 0.220$)

ผู้นำแบบประชาธิปไตย มีค่า Sig (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 แสดงว่ารูปแบบภาวะผู้นำในแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลในภาพรวมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($r = 0.323$)

7. สรุปผลวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของ กำลังพล กองพันทหารช่างที่ 2 รักษาพระองค์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ องค์การ หรือ หน่วยงานทหาร มีวัฒนธรรม ในการเชื้อฟุ้งผู้บังคับบัญชา อยู่ในแบบธรรมเนียมทหาร อยู่แล้ว ทำให้ เมื่อที่จะต้องปฏิบัติภารกิจ หรือ งานต่างๆ เมื่อมีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา จะปฏิบัติงานได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ

ผู้นำแบบอัตตาธิปไตยหรือเผด็จการ มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับ น้อย โดยกำลังพลเห็นว่าการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นส่วนหนึ่งต้องขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำแบบเผด็จการด้วย ซึ่งตรงกับ คุณลักษณะทหารโดยทั่วไป และ กำลังพลต้องมี วินัย ในการเชื้อฟุ้งผู้บังคับบัญชา จึงจะปฏิบัติงาน ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของโกสุมภ์ ว่องกสิกรณ์ (2534) พบว่าครูพึงพอใจให้ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามลักษณะขอบเขตงาน โดยให้ใช้ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ ในงานด้านการปฏิบัติและแก้ปัญหาในกรณีวิกฤติ

ผู้นำแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับ ปานกลาง อาจแสดงให้เห็นว่า ผู้นำลักษณะนี้ ยังมีในหน่วยทหาร โดยที่ ในหน่วยทหาร ก็ไม่ได้เป็นเผด็จการเสมอไป ซึ่งอาจเป็นเพราะ ในหน่วยงาน มีความไว้วางใจกำลังพลให้สามารถปฏิบัติงานได้เอง ผู้บังคับบัญชา มั่นใจในตัวผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะกำลังพลที่มีประสบการณ์ ในงานในหน้าที่ ที่ตนเองได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับการศึกษาของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550) ที่ว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยนี้มักใช้ได้ดีในสถานการณ์ที่ตัวผู้นำเองไม่แน่ใจต่อเป้าหมายและทิศทางในอนาคตขององค์กร จึงจำเป็นต้องพึ่งพาพนักงานที่มีประสบการณ์สูงเพื่อขอความคิดเห็นและคำแนะนำ อย่างไรก็ตาม ผู้นำแบบนี้มักใช้ได้ดีค่อนข้างน้อยในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีศักยภาพ ขาดความรู้ความสามารถและขาดประสบการณ์ที่จะให้ความคิดเห็นและคำแนะนำที่เหมาะสมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำแบบนี้ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้สถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน

8. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการวิจัยในเรื่องของลักษณะของผู้นำในแบบต่างๆ นำไปประยุกต์เข้ากับการบริหารงาน หน่วยงานทหารในกองทัพ รวมถึงอาจประยุกต์ใช้ในหน่วยงานราชการอื่นๆ และหน่วยงานเอกชน

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจพิจารณาหน่วยที่ทำการศึกษเป็นหน่วยที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น หน่วยสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีของกองทัพเป็นหลัก รวมถึงอาจศึกษากับหน่วยรบหลักอย่าง ทหารราบ ทหารม้า เพื่อหาความแตกต่างของลักษณะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

รวมถึงผู้เกี่ยวข้องจึงควรทำการศึกษาในเรื่องดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำมาใช้วัดระดับประสิทธิภาพในหน่วยงานต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติม เช่น ลักษณะของงานที่ทำ อายุราชการ แขนงวิชาที่จบการศึกษาสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนนายสิบทหารบก โรงเรียนช่างฝีมือทหาร หรือแม้กระทั่ง สอบบรรจุโดยตรงจาก กองทัพบก ฯลฯ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจึงควรทำการศึกษาต่อไปโดยจำแนกประเภทของกำลังพลเพิ่มเติม เพื่อนำข้อค้นพบไปแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน่วยงานต่อไป และควรตั้งคำถามในเชิงบวกและลบคลงกันไป เพื่อผลของระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

10. บรรณานุกรม

- โกสุมภ์ ว่องกสิกรณ์. 2534. การศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ครูพึงพอใจในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา ประเภทศิลปหัตถกรรมในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2550. ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส (1989).
- อารี เพชรสุด. 2537. รูปแบบภาวะผู้นำและความพึงพอใจของพนักงานต่อรูปแบบภาวะผู้นำของหัวหน้าสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัด. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตทางพัฒนาลังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อำนวยการแสงสว่าง. 2536. ภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยกับประสิทธิผลของงานในหอผู้ป่วยกรณีศึกษา : หัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีและโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Avolio, B.J., Bass, B.M., & Jung, D. 1999. **Full leadership development**. California : SAGE.
- Bass, B.J., & Bernard, M. 1993. Spring. **Transformational leadership and organizational culture public administration quarterly**, 17(1), 114-122.
- Douglas McGregor. 1990. Extraordinary Leadership in education: Transformational and transactional leadership as predictor of effectiveness. Dissertation abstracts international, 75(3), 157.
- Fiedler, W. L. K. 1991. An empirical validation of the theory of informational leadership in secondary in Singapore. Dissertation Abstracts International, 52, 602.

ขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร

สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29

**MORALE AFFECTING PERFORMANCE EFFICIENCY OF
MILITARY OFFICERS IN 1ST INFANTRY BATTALION 29th
INFANTRY REGIMENT**

ภคจิรา วิถี

นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

E-mail : pakjira_2009@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ

E-mail : praphan.ch@spu.ac.th

ชิตใจ วงษ์วุฒิพงษ์

E-mail : chitjai.wo@spu.ac.th

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ

พรพรรณ แยมมีศรี

E-mail : pornpun.ya@spu.ac.th

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการทหาร สังกัด กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29 จำนวน 150 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านลักษณะท่าทาง บทบาทของผู้นำ ความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน สามารถทำนายหรืออธิบายความผันแปรของผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ขวัญกำลังใจ , ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The objectives of this study were to study the morale affecting the effectiveness of working performance of military personnel in the 1st Infantry Battalion, 29th Infantry Regiment. The sample used in this study were 150 military personnel of the 1st Infantry Battalion, 29th Infantry Regiment. The data collecting by questionnaires and statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation and multiple regression. The study showed that the factors which are leader's roles and posture, organizational goals satisfaction, working environment, personnel health issues influenced the statistical significant at the level of 0.05 of morale that affects the effectiveness of working performance.

KEYWORDS : Morale, Performance Efficiency

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐหรือองค์การภาคเอกชนจะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนองค์การให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ผู้บริหารจึงจะนำพาองค์การไปสู่องค์การที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การกำหนดไว้ได้

กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29 เป็นหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รวมถึงการพัฒนาประเทศ ภายใต้กรอบการปฏิบัติงานของกองทัพบก ตามเจตนารมณ์ของกองทัพไทยซึ่งประกอบด้วยภารกิจ 5 ประการคือ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน และการปฏิบัติการทางทหารอื่นๆ ที่มีใช้การสงคราม เช่น การรักษาสันติภาพ เป็นต้น ซึ่งพื้นที่ในการปฏิบัติงานส่วนมากอยู่ตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความยากลำบาก รวมทั้งจะต้องห่างไกลจากครอบครัวอันเป็นที่รัก ดังนั้น การปฏิบัติงานดังที่กล่าวข้างต้น ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความสามารถและสมรรถภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความทรหดอดทนสูง มีความเสียสละ มีขวัญกำลังใจที่ดีเยี่ยม จึงจะสามารถปฏิบัติการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ข้าราชการสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29

ทรัพยากรมนุษย์หรือทรัพยากรบุคคลนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับวิธีการทำให้นุคลากรภายในองค์การหรือผู้ได้บังคับบัญชาที่มีทัศนคติที่ดีต่องาน มีความรักความผูกพันต่อองค์การและเพื่อนร่วมงานอันจะนำไปสู่ความรักความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจทุ่มเทร่างกายแรงใจ ในการปฏิบัติงานเพื่อองค์การ นำไปสู่เป้าหมายขององค์การยังผลประโยชน์ต่อสมาชิก และต่อส่วนรวมมากขึ้น สิ่งที่จะทำให้บุคลากรภายในองค์การมีคุณสมบัติที่กล่าวมานั้น อาจกล่าวได้ว่า คือ “ขวัญกำลังใจ” ของบุคลากรภายในองค์การ การพัฒนาบุคลากรภายในองค์การจึงควรพัฒนาทั้งด้านทักษะที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการพัฒนาขวัญกำลังใจของบุคลากรภายในองค์การจึงจะส่งเสริมให้องค์การเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2528)

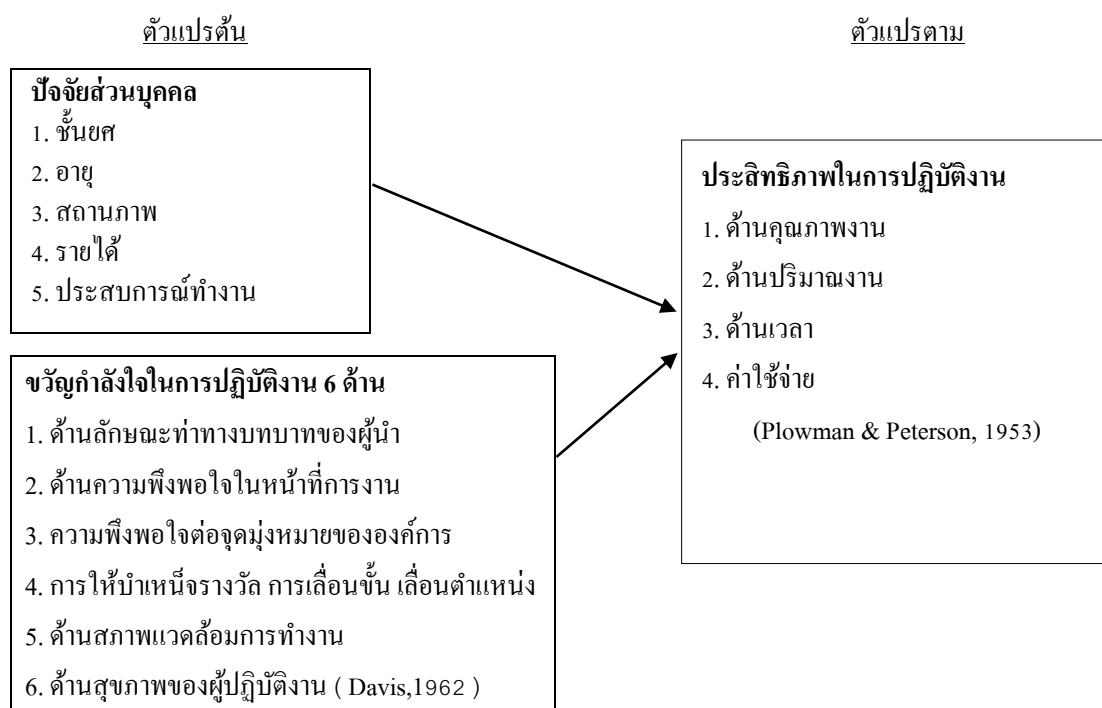
ขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร องค์กรใดที่บุคลากรภายในองค์กรมีขวัญกำลังใจดีจะส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ บุคลากรภายในองค์กรมีความสุขในการทำงาน แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรใดที่บุคลากรภายในองค์กรมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานต่ำ หรือไม่ดี ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็จะต่ำตามไปด้วย บุคลากรภายในองค์กร ขออนุญาตหน่วยงาน ลาออกจากงาน ขาดงาน หรือมีปัญหาวินัยด้านอื่นตามมาอีกด้วย ดังนั้น หากองค์กรใดที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและมีความเข้าใจเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการทำงานที่ถูกต้อง มีความเข้าใจว่าขวัญกำลังใจนั้นปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร แล้วนำมาประยุกต์เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรองค์กรนั้นก็จะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างยั่งยืน (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อทราบถึงขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29 แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาระบบบริหารงานโดยรวมขององค์กรต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29

3. กรอบแนวคิดและทฤษฎีการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ชัยยศ อายุ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน
2. ขวัญกำลังใจมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นข้าราชการทหารสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29 ที่ปฏิบัติราชการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 238 คน (ปฏิบัติราชการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560) จากนั้นใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเท่ากับ 150 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามจำนวน 30 ข้อ โดยผู้ศึกษาได้ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ พันตรีหญิง ดร.ณิ เปรมปราชญ์,(2548) และ แบบสอบถามของ มยุรี บุญเยี่ยม,(2558) แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ซึ่งแบบคำถามเป็นปลายเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ส่วนที่ 4 เป็นข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับข้อคำถามปลายเปิด และนำเข้าคำถามมาหาค่าความเชื่อมั่น Reliability ของข้อคำถามแต่ละด้าน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient alphas) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ควรมากกว่า 0.70

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ (Percentage) อธิบายทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและค่าเฉลี่ย (Mean) อธิบายความคิดเห็นที่มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการทหารสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29 ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล 1.)นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเสนอต่อผู้บังคับกองพัน เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารแล้วจึงทำการเก็บข้อมูล 2.)ผู้ศึกษาแจกแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด 3.)ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล 4.)วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติมาใช้ในการคำนวณ

6. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น นายทหารชั้นประทวน จำนวน 136 คน คิดเป็น ร้อยละ 90.7 มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 มีสถานภาพสมรส จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 ส่วนใหญ่มี

รายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน(อายุงาน) 6 – 10 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการปฏิบัติงาน พบว่าระดับความคิดเห็นต่อข้อมูลเชิงคุณภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.76 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อธิบายดังนี้

ด้านลักษณะท่าทางบทบาทผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บังคับบัญชาแสดงตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ผู้บังคับบัญชาสามารถให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ผู้บังคับบัญชา มีความยุติธรรมในการปกครองบังคับบัญชาไม่เลือกปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ผู้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และตัดสินใจบนพื้นฐานของความต้องการเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และผู้บังคับบัญชามีลักษณะความเป็นผู้นำที่ทันท่วงที มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72

ด้านความพึงพอใจในหน้าที่งาน โดยภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าลักษณะงานของท่านเป็นงานที่มีเกียรติ งานที่เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ท่านได้นำความรู้ความสามารถมาใช้กับงานในหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 งานที่ท่านปฏิบัติตรงกับความรู้ความสามารถของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 งานของท่านมีลักษณะท้าทายความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 และงานของท่านเปิดโอกาสให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57

ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าท่านมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านให้บรรลุจุดหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ท่านมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านให้บรรลุจุดหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อุดมการณ์ขององค์กรท่านสามารถปฏิบัติให้สำเร็จได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ท่านทราบถึงเป้าหมายจุดหมายขององค์กรของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58

ด้านการให้บำเหน็จรางวัลการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.54 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งในการทำงานในหน่วยงานขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานและความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ท่านได้รับการส่งเสริมให้มีการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในตำแหน่งงานของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 งานที่ท่านอยู่ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้ท่านมีความก้าวหน้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ท่านได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ให้สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และท่านได้รับรางวัลนอกเหนือจากเงินเดือน ค่าตอบแทนเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 หากพิจารณาแล้ว ด้านการให้บำเหน็จรางวัล การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง พบว่า ท่านได้รับรางวัลนอกเหนือจากเงินเดือน ค่าตอบแทนเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ มีระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาควรให้รางวัลตอบแทนให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าท่านสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในหน่วยงานของท่านได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

4.00 ท่านรู้สึกว่าคุณคนในหน่วยงานของท่านทำงานร่วมกันด้วยความสนุกสนานและสบายใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ท่านรู้สึกว่าคุณคนในหน่วยงานของท่านทำงานร่วมกันด้วยความสนุกสนานและสบายใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ท่านมีความพอใจในความมั่นคง ยั่งยืนในตำแหน่งหน้าที่ที่ท่านปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ท่านมีความมั่นใจ ในความปลอดภัยทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินขณะปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75

ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.68 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าหน่วยงานของท่านส่งเสริมให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญของคุณภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 สุขภาพของท่านมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 หน่วยงานของท่านจัดให้มีการแข่งขันกีฬาระหว่างบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 และท่านมีความเครียดหรือความกังวลในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 หากพิจารณาแล้ว ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ท่านมีความเครียดหรือความกังวลในการปฏิบัติงาน มีระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารมีความเครียดและความกังวลในการปฏิบัติงานเนื่องจากงานทางทหารเป็นงานที่มีความเสี่ยง เพราะส่วนใหญ่เป็นงานเกี่ยวกับการรักษาความสงบภายในประเทศ ดังนั้นควรให้ความสำคัญในเรื่องของการแบ่งสายงานให้ตรงกับความสามารถและให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่าระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.73 และเมื่อพิจารณารายได้ อธิบายดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มี 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ด้านคุณภาพงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และผลการศึกษาพบอีกว่ามี 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากแต่มีรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือ ด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 หากพิจารณาแล้วพบว่า ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า ภารกิจที่ท่านปฏิบัติใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการน้อย มีระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ควรให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ชั้นยศ		อายุ		สถานภาพ		รายได้		ประสบการณ์ทำงาน	
T	P	F	P	F	P	F	P	F	P
0.802	0.084	0.862	0.489	4.818	0.009*	5.221	0.002*	1.891	0.115

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานภาพและรายได้ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่จำแนกตามกลุ่มสถานภาพที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม Mean Difference (I-J)				
		กลุ่ม J		
สถานภาพ				
	X	โสด	สมรส	หย่าร้าง
กลุ่ม I				
โสด	3.75	-	-	-
สมรส	3.78	0.0340	-	-
หย่าร้าง	3.07	0.6765*	0.7105*	-

จากตารางที่ 2 พบว่า สถานภาพ หย่าร้างมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกับสถานภาพ โสด สมรส

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่จำแนกตามรายได้ต่อเดือนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม Mean Difference(I-J)					
		กลุ่ม J			
รายได้ต่อเดือน					
	X	ต่ำกว่า 10,000	10,001-15,000	15,001-20,000	20,001ขึ้นไป
กลุ่ม I					
ต่ำกว่า 10,000	4.21	-	-	-	-
10,001-15,000	3.79	0.4258*	-	-	-
15,001-20,000	3.54	0.6777*	0.2518*	-	-
20,001ขึ้นไป	3.67	0.5476*	0.1217	0.1300	-

จากตารางที่ 3 พบว่ารายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ต่ำสุดและแตกต่างจากรายได้ต่อเดือนกลุ่มอื่น

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของขั้วศูนย์กลางใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	0.847	0.717	0.705	0.32437

จากตารางที่ 4 พบว่า ขวัญกำลังใจในที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานถึง 71.7% การพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะมีความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดประมาณ 0.32437

ตารางที่ 5 การตรวจสอบขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Model		SS	df	MS	F	P
1	Regression	38.170	6	6.463	60.463	0.000*
	Residual	15.046	143	0.105		
	Total	53.216	149			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่าขวัญกำลังใจ ด้านลักษณะท่าทางบทบาทผู้นำ ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และ ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน สามารถใช้พยากรณ์ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ใช้พยากรณ์มีผลต่อการปฏิบัติงาน

Model	ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	P
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.281	.191		1.467	.145
	ด้านลักษณะท่าทางบทบาทผู้นำ	.130	.056	.171	2.350	.020*
	ด้านความพึงพอใจในหน้าที่	.027	.071	.031	.371	.711
	ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร	.333	.080	.336	4.188	.000*
	การให้บำเหน็จรางวัลการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง	.019	.057	.025	.334	.739
	ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	.190	.078	.206	2.440	.016*
	ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน	.208	.063	.219	3.314	.001*

*มีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 $R = 0.847$, $R^2 = 0.32437$, $F = 60.463$, $P = 0.000$ *

จากตารางที่ 6 พบว่าตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการได้แก่ ด้านลักษณะท่าทางบทบาทผู้นำ ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และ ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)เท่ากับ.847 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของขวัญกำลังใจ (R^2) .717 นั่นคือ ด้านลักษณะท่าทางบทบาทผู้นำ ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร ด้านสภาพแวดล้อมการ

ทำงาน และ ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของข้อมูลเชิงปริมาณที่ปรับแล้ว Adjusted $R^2 = .705$ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error) เท่ากับ 0.32437 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยดังนี้ ด้านลักษณะท่าทางบทรบาทผู้นำ ค่า $B = .130$ ค่า $t = 2.350$ ความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร $B = .333$ ค่า $t = 4.188$ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ค่า $B = .190$ ค่า $t = 2.440$ ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน $B = .208$ ค่า $t = 3.314$ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$Y = .281(\text{ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน}) + .130(\text{ด้านลักษณะท่าทางบทรบาทผู้นำ}) + .333(\text{ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร}) + .190(\text{ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน}) + .208(\text{ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน})$ ซึ่งทั้ง 4 ตัวแปรนี้มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 84.7

สรุปการทดสอบสมมติฐาน พบว่าข้อมูลเชิงปริมาณในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านลักษณะท่าทางบทรบาทผู้นำ ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และ ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. สรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารโดยการปฏิบัติงานของข้าราชการกลุ่มที่มีสถานภาพ หย่าร้าง มีแรงจูงใจในการทำงานน้อยกว่าสถานภาพกลุ่มอื่นๆ โดยสถานภาพหย่าร้างอาจมีปัญหาทางด้านครอบครัวหลังหย่าร้างทำให้ต้องรับภาระทางด้านครอบครัวทั้งรับผิดชอบโดยตรงและรับผิดชอบทางอ้อม ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือนมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารโดยพบว่าข้าราชการทหารที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001-20,000 บาท จะเป็นกลุ่มที่มีผลต่อการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มอื่น อาจเนื่องมาจากรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในระดับดังกล่าวจะเป็นข้าราชการที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัวทำให้ผลการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ อีกทั้งยังขึ้นสนตามแนวชายแดนจึงทำให้ข้าราชการกลุ่มดังกล่าวมีความพยายามเพื่อสร้างความยอมรับในหน้าที่และผลของงาน

ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะท่าทางบทรบาทผู้นำ ที่มีผลต่อผู้บังคับบัญชาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันของผู้บังคับบัญชา มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้น และส่งเสริมความสำเร็จขององค์กร

ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านความพึงพอใจต่ออุดมการณ์ขององค์กร ผู้บังคับบัญชาควรแจ้งความมุ่งหมายเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาจะได้ปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง และการดำเนินงานขององค์กรทั้งของเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนการจัดการระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพช่วยให้เกิดขวัญในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ควรจะให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ และมีเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานเพียงพอ จัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำงาน เพื่อความปลอดภัยในการทำงาน

นอกจากนี้ ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งสภาพทางกายภาพ และสภาพจิตใจ มีผลต่อการทำงานอย่างมาก เมื่อใดที่ผู้ปฏิบัติงานมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ หรือ สุขภาพจิตแล้วย่อมไม่สามารถทำงานให้เกิดผลดีได้

ผลการศึกษาพบว่าขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติคุณ พลเยี่ยม (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล การสรุปการวิจัย ขวัญกำลังใจมีผลต่อการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัย อติศักดิ์ แสนทวีสุข (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนงานสืบสวน กองกำกับการสืบสวน กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวพัชรี คงดี (2556) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานรายด้านพบว่ามีความสำคัญในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน จำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งกายใจมีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริศนา พิมพ์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บังคับบัญชาควรเพิ่มสวัสดิการ ให้คำปรึกษาแนะนำให้กับข้าราชการที่มีสถานภาพหย่าร้าง ให้มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มรายได้ และ เพิ่มสวัสดิการด้านการดูแลบุตรโดยการเพิ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นสวัสดิการ ซึ่งก่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
2. ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญในเรื่องของรายได้ต่อเดือน เพื่อสร้างความแตกต่างด้านผลการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจึงควรส่งเสริมหน้าที่และความรับผิดชอบให้ข้าราชการทหารที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท โดยมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบให้เหมาะสม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
3. ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะบทบาทของผู้นำ มีการส่งเสริมให้ระดับความพึงพอใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บังคับบัญชา ควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้ความสามารถ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา

4. ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจต่อจุดมุ่งหมายขององค์กร ควรเพิ่มความมุ่งมั่นหรือเป้าหมายสูงสุดให้บุคลากรในองค์กรทราบ โดยการปลูกฝังค่านิยมอันดีให้เกิดกับบุคลากรซึ่งจะส่งผลให้เกิดความทุ่มเทในการทำงาน

5. ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ควรปรับปรุงให้สถานที่ทำงานให้มีสภาพเหมาะสม จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยในปริมาณที่เพียงพอเช่น คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ ระบบอินเทอร์เน็ตที่ความเร็วสูงเพื่อเกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

6. ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน ควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีและจัดให้มีการทดสอบร่างกายอย่างสม่ำเสมอ ให้รางวัลสำหรับผู้ที่มีผลการทดสอบร่างกายดี

9. เอกสารอ้างอิง

กิตติยา ขุนยศ. 2557. “กำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสำนักนโยบายและแผนกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม”. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เกียรติคุณ พลเยี่ยม. 2556. “ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ปริศนา พิมพ์. 2558. “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ.

พงศ์ หรดล. 2548. **จิตวิทยาอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท..

พัชร คงดี. 2556. “ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมบัติ ปัญญาจิรพงศ์. 2556. “ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของกำลังพลชั้นประทวน พลทหาร และอาสาสมัครในพื้นที่ปฏิบัติงานของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2528. **การส่งเสริมกำลังใจข้าราชการ : กิจกรรมตัวอย่างในสำนักงาน ก.พ. กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชนจำกัด.

อดิศักดิ์ แสนทวีสุข. 2557. “การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนงานสืบสวน กองกำกับการสืบสวน 2 กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล”. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยทองสุข.

Petersen, Elmore and Plowman, Grosvenor E. 1953. **Business Organization and Management**. Illinois: Irwin.

Likert, Rensis A. 1961. **New Patterns of Management**. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.